Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Expositio Regulae S. Augustini

https://hdl.handle.net/1874/323783

Aevum medium.
Scriptores ecclesiast.
No. 34

Kast I
A. H. No 11
T. 224

Liber monasterij bte marie et om̄ apl̄orū in
Traiecto ordinis Canonicorum regularium

224 *(Eccl. 34, antea 296t.) Charta. fol. 141 ff. 2 col. 1447.*

Humbertus (de Romanis), Expositio Regulae S. Augustini.

Fol. 1a. Incipit prologus in expositionem regule beati Augustini secundum fratrem humbertum magistrum ordinis fratrum predicatorum. Fol. 141b. Explicit commentum Humberti..... Scriptum..... per fratrem Arnoldum filium Aelberti Anno dni M° CCCC° xlvij (1447).

„Liber Monasterij beatae Mariae et omnium apostolorum in Traiecto ord. Canonicorum regularium." — Oorspr. band met koperen knoppen.

Hs.
1 H 11

Hs. 224 (1.H.11)

dec. 1988 behandeld met 'cive 212'

bij hs. 224, fol. 72v., kolom 2

Na de woorden „post negationem factam coram praelato propter quod dicit tunc", gevolgd door: „Cetera vacant usque post cancellationem et circumductionem"
gaat de tekst zonder onderbreking door op fol. 73v. met: „id est post negationem. Et est intelligendum ---" (Zie Humbertus de Romanis: Opera de vita regulari. Edita curante J. J. Berthier. Romae, 1888, 1889. 2 dln. ~~Deel I~~, Deel I, p. 331.)

Het doorgestreepte, beginnend met „et isti hi (item?) sunt qui vulneratis addunt vulnera" is de tekst van cap. 87 (fol. 69r, kol. 1) (in de uitg. van Berthier is dit cap. 99, deel I, p. 314).

De uitg. van Berthier is aanw. in de bibl. van het klooster van de Dominicanen te Nijmegen.

22/3 - 58

n°. 256. u.

N°. 296. t.

Incipit plogus i exposicoe regule beati Augustini secundum fratrem Humbertu magistrum ordinis fratrum predicatorum.

Cogitanti michi de sermone qui conit iter fres de regula bti Augustini nota vobis et timenti ne forte sermo huiusmoi aliqlz inutu eet ocasio moris deuocois ad ipam instituti pte studii. cui libenter tu vacat itendo ad cogitandu de ea. ¶ Est ecce occurrit michi qda que ptinet ad laude ipi9 qda per q patet qp competenter conomat statum pdicatorz. cu addicoe quorudam q ad paupptate ptinet. qda in pseruacoe eiusdem exposicois q declarat quomores frm pdicatorz ex regula sut educti. et alia qda q legere volentes. fres edificare pnt in multis: ut puto et spos i amore et reuerencia d ad ipaz coformare. et alias non paucos fructus spuales afferre. q redacta in scripto dilcoi vre q in huiusmoi delitari solet mittere dignu duxi ut p diligencia vraz examiata pius. postmodu fribus si visu fuit expediens publicet. quorz vtilitati toti desidero. qd su qd sapio qd possu. sicut nouit secretorz ispector qdu ipero deseruire. **Item**

Uniuersis religiosis **Prefacio**

no modicu expedit ut clare itelligat tota sentencia regule sub qua viuut. ut sciat ad qd tenet ex obligacoe. ex pfecoe ptita.

¶ Expedit etia ut aduertat q ronabiliter sut in ea tradita. ut ex h9 maiore habeat deuocoez ad illam.

¶ Insup qd multu pdest eis. ut ut osideret vtilitate eoru q i illa ptinet ut libentius illa obseruent. ¶ Proinde cu regula bti Augustini cotineat qda obscura et qda valde ronabilit ordinata q multi no solet aduerte. qp multa eciam eorz q cotinet in ea primo fere oia st putilia. exposicio seqns declarat. p ipi9 dubia eluudat exposicoez eorz q ibi st tradita ondit qp vtilia ptineat i ipa ut degentes sub illa. et maxime fres pdicatores q sub ipa viue elegerut ut sciant ad qd obligat ex illa. et ad sita deuocoez habeat. et ex deuocoe h9modi diligencius obseruet q ptinent i ea. optulate gra ihu. **Cap. p.**

De laudibz regle bti Augustini.

Inter multas et varias reglas sub qbz religiosi diuersi militat i ecclia. Queda sut quas tradiderut viri quida q scorz cathalogo no ascribut. Alie sut quas sti quida tradiderut. sz tales q no fuerut eminentes i sapia. alie vo qs et si sti uel pfti in sapia tradiderut. tn no fuert multe auctoritatl. ¶ Certu e at qp sctitas i alia viri. plus iterdu valet ad pferendu sentencias. q sapia. Interdu aut simplicitas licz sancta si p sapiaz no dirigat minus laudabilit pfert smaz. sma vo aplata a sctitate et sapia. qbus deest auctoritas. min9 accepat. ¶ Quata ergo et qli accepcoe digna e regula q a viro sctissmo sapientissio et eximie auctoritatl bto. s. Augustino epo tradita ipit. ¶ Ampli9 cu i pn° oriri ceperut religiones i ecclia. fuerut duo gna religiosorz. s. anachorite siue solitarii. et cenobite. s. i congregacoe viuetes. post tepus multu btus benedictu9 regula e in gradi auctte i ecclia dei. coposuit regula ad exempla vite

cenobitarum priorum, sicut patet per ea que dicit in fine regule sue. De regula basilii et institutis patrum. Beatus vero augustinus suam formauit ad exemplum vite apostolice. ut patet per illud quod de eo cantatur et legitur. quod cepit viuere secundum regulam sub sanctis apostolis constitutam. Quis autem dubitat vitam apostolicam vite cunctorum viuencium preferendam. Quanta ergo magnificentia extollenda est regula. que in tali deducta est exemplari. Amplius antiquitas multum confert ad laudem scripturarum. quia quanto scriptura antiquior. tanto per plurium legencium examine transiens nec passa calumpniam. tanto iudicio plurium approbatur. Cum ergo regula beati augustini non solum modernas regulas. sed etiam regulam beati benedicti in multis annis precessit. sicut patet ex cronicis. et etiam omnes alias quibus vtitur ecclesia latinorum. et per tot virorum illustrium et consiliorum iudicia transierit. quis audeat amodo in ea aliquid calumpniari. Considerantem ergo quis eam fecerit et ad quod exemplar et quo tempore. apparet laus eius consurgens ab auctoris condicione. ab exemplaris a quo fuit educta perfectione. a temporis antiquitate. Preterea multe sunt regule que imponunt multas obseruancias corporales. Regula vero beati augustini magis consistit circa spirituales actiones. ut sunt dileccio dei et proximi. vnitas cordium concordia morum et similia ut patet fere per totum. Quis autem nesciat exercitia spiritualia excellere exercitacionibus corporalibus. sicut spiritus preualet corpori et lex spiritualis legi corporali. Quanto ergo plus versatur circa spiritualia tanto digniori laude maiori.

X quod circa corpora[a]

Item quedam sunt regule que tot imponunt in numeros eis se supponencium. quod eos frequenter obruunt pre multitudine oneris. Alie vero sunt que et si grauia quedam imponunt. tamen adeo pauca. quod in periculosa libertate quemque relinquunt quoad multa professores suos. Regula vero beati augustini taliter in hoc seruat mediocritatem quod non in nimia multitudine vel paucitate mandatorum ~~nos~~ cadit in extremum viciosum sed remanet in medio circa quod omnis virtus consistit. Item notandum est quod augustinus in regula sua primo ponit mandata. sed quia tradita non prosunt nisi seruentur. Ideo 2o ponit ea que faciunt ad eorum obseruanciam ibi dicens. Ut autem cuncta ista etc. In tradicione vero mandatorum primo ponit mandata dei dicens Ante omnia etc. secundo sua In tradendo sua autem primo ponit modum tradendi dicens Hec igitur sunt etc. 2o exequitur singula. Et nota quod religio status est degencium in simul ideo requiruntur in ea quedam pertinencia ad statum congregatorum. circa que tradit mandata dicens primum Propter quod etc. Item est status afferens penam. et ideo tradit mandata circa opera penitencie dicens Orationibus instate etc. Item est status excellentis honestatis. et ideo tradit mandata ad hec pertinencia dicens. Non sit notabilis etc. Item est status subiectus multis necessitatibus propter paupertatem. et ideo tradit mandata. per que caritatiue subueniatur paciens necessitatibus dicens. Vestes vestras etc. Item est status spiritualis fraternitatis. et ideo tradit mandata circa mutuam dilectionem que in spiritualibus fratribus reperiri debet dicens. Lites aut nullas habeatis etc. Item est status subiectionis et ideo tradit mandata circa obedienciam dicens Preposito tamquam patri etc. Et de hiis omnibus sufficienter determinat. sicut patebit in exposicionibus sequentibus. Quid obsecro plus oportet tradi in aliqua regula quam mandata dei et hominis. circa predicta suppetit circa obseruanciam horum adiutoria. que omnia continet regula beati augustini et sic continet plene que requiruntur in religione. Consurgit igitur laus eius a mandatorum spiritualitate quo ad substanciam. mediocritate quo ad quantitatem. plenitudine quo ad sufficienciam.

Quare predicta regula competit religiosis qui sunt clericis. C. 2.

Dicto de laudibus regule beati augustini
antequam dicatur quo competit statum
predicatorum. Notandum est quod status
religiosus magis competens videtur predica-
tori quam status secularis multis de causis.
¶ Certum est enim quod status religiosus excelsior
est quam status secularis. Sicut autem predicatorem
est in alto stare cum predicat, ita et altus sta-
tus convenit ei. Ysaie xl. Super montem
excelsum ascende tu qui evangelizas syon.
Magis ergo competit ei status religiosus quam se-
cularis qui est status communis. ¶ Item predica-
toris est non solum precepta sed et consilia predicare.
Quomodo credat aliquis de consiliis illi qui illa
contempnit accipere sibi. Potius videtur quod illa
reddat aliis suspecta, cum ipse noluit ea si-
bi accipere. Hoc ergo consiliorum quod expedit ~~inter~~
~~dum~~ interdum predicare quod religiosus implet ma-
gis ei competit predicare quam seculari qui non im-
plet illa. quia potest in eo predicante consilia sca-
dalizari multi et dicere quod dictum est de pha-
riseis. dicunt et non faciunt. nec sequitur illius
exemplum qui cepit facere et docere. Actuum primo.
¶ Item predicatorem oportet predicare non solum
bonis et malis. sed etiam perfectis et imperfectis mundanis
et mundum contempnentibus. carnalibus et spiritua-
libus. utentibus voluntate propria et non utentibus.
etiam omni varietati non solum bonorum et ma-
lorum. sed etiam bonorum et meliorum. Quis
autem dubitet. quin magis competat illi in quo
plura signa maiorum bonorum apparent
predicare illis. qui sunt in maioribus bonis
quam illi in quo non apparent huiusmodi signa
Certum est autem quod in religiosis manifeste
sunt plura signa maiorum bonorum. quam in secula-
ribus. et inde ut prius. ¶ Item status reli-
giosus est contemplationis. Illa vero que predicantur

magis colliguntur in contemplatione. Unde super verbo
beati gregorii dicitur. In contemplatione hauriunt.
quod postmodum in predicatione effundunt. Pro-
babile est ergo quod status religiosus plus congruat
quando predicare oporteat. quam secularis. quanto
magis est contemplativus. tanto magis competit ei
predicatio. quia non solum per viam doctrine.
sed etiam per viam contemplationis habet quod
predicet aliunde. ¶ Item homini qui est in sua li-
bertate timendum est de sua presumptione
si sit facilis ad predicandum. cum sit predicatio
opus excellens. Si vero sit tardus. ti-
mendum est ei de negligentia. Magis ergo
expedit alieno imperio predicare. quam mo-
tu proprio. propter quod dicitur Romanorum x. Quomodo predicabunt
nisi mittatur. Religiosus autem magis tenet
statum istum quam religiosus. et cui dicitur
vade et vadit. veni et venit. Et inde ut supra
Item in exercitatione officii predicationis de fa-
cili et in multis contingit offendere. propter
que fructus predicationis impeditur. aut cum predicator
dicatur non predicanda. aut cum non servatur
tempus aut modus aut mediocritas. et aliis
modis innumerabilibus. ¶ Expedit ergo
predicatorem habere correctorem in multis ne
cursus predicationis impediatur. Ideo dominus mi-
sit discipulos binos ut unus corrigeretur
per alium. Nec debet odire disciplinas correc-
tionis. qui aliis enarrat dei iustitiam.
Certum est autem quod religiosi frequentiori et di-
ligentiori subiacent correctioni quam seculares.
et ideo securius per eos exercetur predicatio. et in-
de ut supra. ¶ Considerandum ergo unde opor-
teat predicare quia de excelso. et que. quia
consilia interdum. et quibuscumque. quia etiam in
magno culmine bonorum constitutis. et
unde haurire que predicantur. quia in contemplatione

cui competit circa alios vacare patet quod

et quod debeat impellere ad predicandum quod non
proprius motus. sed alienum imperium et quia cavendum sit predicatori ab offendiculo. propter quod
necessaria est predicatori frequens correctio. patet
liquido quod magis competit predicatori religioso
quam seculari. Et hoc confirmat Crisostomus super Mat.
12o. super illo verbo Egrediens Ihesus de domo dicit.
Ostenditur nobis quod hoc loco quod predicaturus
domum id est huiusmodi relinquere debet qui sit
populi predicator. Et Ieronimus in illa omelia designatur
Ihesus dicit. Cum predicatoris officium suscepit
dignum non est ut onus rerum secularium portet. ne dum hoc eius collum deprimunt ad predicandum celestia non consurgat.

Quare regula beati augustini competit predicatoribus

Quia autem predicatori competit magis
religioso quam seculari. Notandum
quod inter regulas approbatas ab antiquo.
regula beati augustini magis conveniens est
predicatoribus quam alie. Constat enim quod predicatores debent esse litterati. quod conveniens ergo
est. ut sub regula viri tam excellentis litterature
qui suos discipulos vult adeo studiosos
esse quod nulla dies pretereat qua codices revolvat sicut patet quod ipsa regula ubi dicitur Codices certa hora singulis diebus petantur
videlicet illi quorum est assidue discere et docere
Item cum beatus dominicus pater fratrum predicatorum
perfectum in omni bono et fratrum circa salutem
animarum acquisierit sub ista regula. quod conveniens est ut eius filii in hoc eius imitatores
existant ut ad eius similitudinem ~~[illegible]~~ perfectum perveniat Item cum regula beati augustini deducta sit tamquam ab exemplari a vita apostolica quam predicatores debent imitari.
multo magis competit ista regula predicatoribus quam aliis Item cum regule monachorum

et circa dictat multa. propter quod videtur quod non
[illegible] quod dicitur unius custos. sit sibi soli vacare
quod est contra statum predicatorum. nichil autem
tale dicitur de regularibus canonicis
per regulam eorum vel circa primo cum parochias habeat et qui in modico differat
a seculari. magis competit hec regula predicatoribus quam alique regule monachorum Item quedam
sunt regule que imponunt multa. per que sui professores multum differunt a communi vita hominum.
sicut in habitu cucullata vel in officio
prolixiorum. et quibusdam aliis huiusmodi
autem diversitates quamquam impediunt fructum animarum.
et e contrario conformitates conferunt
fructum. propter quod paulus fiebat omnia omnibus se conformans ut omnes lucrifaceret Cum
ergo regula beati augustini non imponat aliquas
huiusmodi excentitates. magis predicatori competit. Item in statuendo novum
ordinem predicatorum. oportuit aliqua nova
condere statuta. circa studium paupertatem
et huiusmodi. que addentur supra regulam eorum
Oportuit ergo tale eligere regulam
que non haberet aliqua que contrariaretur huiusmodi
statuendis. sed talis esset cui huiusmodi
convenienter superadderentur et aptarentur.
Talis autem est regula beati augustini. Cum enim
pauca contineat nisi spiritualia quedam
et que racio dictat mandata. quod non invenitur
in aliis regulis. convenienter potuit ei apponi statuta omnia pertinentia ad statum
predicatorum. Et sic ut supra. Competit ergo
hec regula fratribus predicatoribus. racione auctoris sui racione patris eorum. racione exemplaris
a quo deducta est. racione vite active. a
qua non excluduntur eius professores.
racione conformitatis cum vita hominum communi

vocstatutorum predicatoribus competerim quod ydonee recipit. Quod status paupertatis magis competit predicatoribus quod habundancia.

Notandum quod licet sub regula beati augustini liceat habere possessiones et redditus. melius fuit predicatores sub ea degentes hiis carere quod et hec habere. quia multo plus competit predicatori ewangelica paupertas voluntaria quam diuiciis quod sic patet. Certum est quod predicatori ewangelico incumbit predicare xpm pauperem et ewangelicam paupertatem. Quis autem dubitat. quin huiusmodi predicacio maiorem effectum habeat et magis deceat in ore pauperis quam diuitis. Item nullus dubitet. quin expediens sit predicatoribus modernis imitari vitam excellenciorum predicatorum quam minus excellentium. Certum est autem quod apostoli fuerunt excellentissimi. quo quocienciens est vitam eorum imitari quam aliorum quorumcumque. Ipsi vero pauperrimam vitam duxerunt in predicatione in fame, siti, frigore et nuditate. ad chorinthios. Et dictum est eis. Nichil tuleritis in via. luce. Et inde vltra

Item temporalia multum occupant et inducunt sollicitudinem multis. dominus autem adeo voluit predicatorem vacuum esse ab omni occupacione cum impedire quod propter hoc dixit Neminem in via salutaueritis. Et paulus ne traheretur a predicatione. cessabat etiam a baptizando. Status autem paupertatis non habet huiusmodi impedimenta. Vnde quidam zelator animarum cum longo tempore predicasset in tanta humilitate quod nolebat ducere nisi asinum. tandem expertus quod cura et sollicitudo quam habebat de asino non cogitando quod tenderet. non ne eum amitteret. non ne male custodiret et silua dimisit ipsum et posuit se ad eundum pedester ne eum animus sic impediret. tamen asinum et liberius vacaret predicationi. Quanto igitur magis dimittenda sunt predicatori maiora quam eum possent impedire Et inde vltra

Item predicatoris est predicare non tantum in locis populosis. sed etiam in modicis et pauperibus. exemplo illius qui circuibat castella docens et illorum qui predicabant vbique. Quo autem quomodo possunt implere predicatores dites. qui ducunt equos et familiam. pro quibus non solum delectabilia quibus vti solent non inuenirentur sed nec etiam necessaria pro equis et familia. Item fructus predicatoris colligitur in confessionibus et in consiliis animarum et ideo tale expedit esse predicatorem. ad quem fiducialiter accedant omnes auditores pro huiusmodi Certum est autem quod persone pauperes et miserabiles audacius accedunt ad virum pauperem et in habitu humili. quam ad diuitem et habitu glorioso. quia similia ad sibi similia facile sociantur. Certum est Et eorum copia magis habere possunt Non autem solum huiusmodi persone. sed etiam magne persone tam viri quam mulieres nobiles et diuites etiam literati et layci sicut certum est per experienciam. facilius istis committunt animarum suarum secreta quam diuitibus et habundantibus in hoc solo Et inde ut supra

Item ad faciendum fructum in predicatione requiritur interdum magna mora in vno loco. exemplum sed experiencia quod requirunt dites. non permittunt eos longa mora in vno loco contrahere. pauperes vero possunt facile in vno loco diu morari cum expedit propter fructum animarum Et sic patet quod magis

Exemplum

expedit status paupertatis voluntarie quam status habundans predicatoribus quia oportet eos paupertatem predicare. et excellentes predicatores expedit imitari et liberos esse ab occupationibus aliis et tota paupertati subiecta itinere. et tales esse ad quos fiducialiter omnes pro totalibus salutis attendere velint et possint. quia possunt iterdum diu morari in uno loco pro fructu animarum. Et ex hoc patet quod et si maxime spectat predicatoribus regula beati augustini quam alia. tamen addendus fuit status paupertatis super ipsam regulam a fratribus predicatoribus. ut coniunctis in unum religione et paupertate que duo sicut ostensum est competentia sunt valde predicatoribus ut eorum predicatio efficacior reddetur.

De expositione tytuli regule. Capitulum v.

Iam ad expositionem attendendo notandum est quod tamen hoc opusculum. primo ponitur tytulus operis 2o operis tytuli. Titulus autem talis est. Incipit regula beati augustini episcopi. Sed attendendum est quod quidam libri habent speculum ubi dicitur hic regula. propter hoc quod in fine dicitur Ut autem vos in libello hoc tamquam in speculo etc. Putaverunt enim quidam quod regula beati augustini esset iste liber qui dicitur speculum augustini et ideo dicunt in tytulo Incipit speculum beati augustini. Sed hoc est erroneum. Speculum enim beati augustini non dicitur eius regula. sed est liber in quo colliguntur mandata dei que dicuntur speculum. quia in eo collecta do pro quibus videre ... ut quod ei deest sicut dicitur in legenda beati augustini et sic posset tamen dici quod sic duplex est speculum scilicet generale quod quasi ponitur in aula totum in quo respiciunt omnes. et speciale quod ponitur in camera. in quo respicit domina sua. Ita duplex est opus augustini quorum utrumque dicitur speculum. scilicet unum generale scilicet liber supradictus quod pertinet ad omnes et alterum speciale scilicet regula quod pertinet ad solos religiosos sue professionis. Congruentius tamen est ut ponatur in tytulo regula quam speculum. Sed iterum notandum quod regula quedam est divina de qua dicitur philippenses 3o. In eadem permaneamus regula. Glosa rectitudine vivendi. Et hec habet diversa capitula. de obedientia. continentia ... silentio. et huiusmodi multis. Alia humana. que secundum diversos modos recte vivendi quos tradiderunt diversi variatur. ut dicatur alia basilii alia benedicti et sic de aliis. Cum quo hic dicitur regula beati augustini. dicitur ad differentiam regule dei que pertinet ad omnes christianos et ad differentiam aliarum regularum que tradite sunt ab aliis viris diversis.

Quare hoc opus regula dicitur. Capitulum vi.

Dicitur autem hoc opusculum regula duobus. Regula enim uno modo dicitur a rectitudine quasi recticula. sicut est illa qua utuntur scriptores. et lignarii et cementarii. Alio modo dicitur a regendo. et ita dicitur regula in gramatica et aliis. Primo modo dicitur hoc opus regula quia per regulam distorta diriguntur. Unde illud Senece. Nisi ad regulam. prava non diriges. Sic per hoc opus distorte vite diriguntur. et fiunt prava in directa. et fiunt semita... Item per regulam gibbi removentur ut patet in cementario. Sic per hoc opus gibbi superbie et superfluitatum complanantur. et montes et colles humiliantur. Item per regulam res quadrantur. ut quaterni et lapides. Unde 1o Reg. 3o quadro ad regulam. Sic per istud opus fiunt spiritus quadrati in virtutibus cardinalibus ut patet in textu. ut sint aptiores in edificio ce-

lesti Item per regulam habilitantur res diverse
ut fiant apte quiete in unum ut patet in ce-
mentariis Sic per istud opus fiunt diversi
in unum in domino unanimes habitantes in domo.
Item per regule applicationem relinquuntur
in pergameno diverse linee recte et multe
Sic per istud opus contentorum mandatum
diverse intuentes in corde quam nichil aliud
sunt quam linee recte. quia virtus est bona qualitas
mentis qua recte vivitur Unde omnis virtus est que-
dam rectitudo Item sicut scriptor qui de regula
non curat. frequenter distorte scribit. si
ea non utatur recte. Sic ~~boni~~ discipuli beati
augustini regulam negligentes distorte vi-
vunt. qui autem secundum eam operantur vivunt rectis-
sime. Item sicut per applicationem regule
quibus res que videbatur recta apparet distorta
vel gibbosa que apparebat plana. sic pro-
cul dubio si ~~regula~~ diligenter compareretur vita
multorum sub hac regula degentium. ipsi
regule apparebit vel distorta vel gibbo-
sa plus quam antea credebatur hiis et de causis
et aliis similibus. recte de hoc dicitur ope-
regula. primo modo. Secundo modo potest di-
ci regula. quia sicut regula in scholis docet ar-
tem scribendi. sic opus istud artem vivendi
Et sicut per regulam regit se quis in scientia. ita
per hoc opus in vita. et tamen sicut regula habet
contemptores ita regula interdum in tempore dispensatores

de compositione et titulo operis

Notandum autem quod tria tanguntur circa
auctorem regule huius que faciunt
ad ipsius excellentiam regule. sanctitas
cum dicitur beati. literatura cum dicitur augustini.
auctoritas cum dicitur episcopi. que tria non inveniuntur
in aliquo aliorum regularum auctore

Ante omnia fratres karissimi
diligatur deus. deinde
proximus: quia ista precepta
nobis sunt principaliter
data. Quia mandata dei
non sunt relinquenda propter mandata hominum
primo super illa debent omnia alia fundari.
quia sine illis alia nichil proficiunt Io augustinus
ante mandata sua ordines illa precipue ser- (+ preponit duo mandata dei)
vanda. cum dicit. Quia ista precepta nobis
sunt principaliter data. Quia vero plenitudo legis
est dilectio caritatis ad deum et proximum ideo
non ponit mandata singula vitans prolixi-
tatem sed hoc solum in quo omnia alia complentur.
Et ultima attendant predicatores huius regule
professores. quod maxime hoc mandatum de caritate
eos implere queratis. Quod caritas
maxime necessaria sit predicatori Capitulum 8.

Licet autem omni homini necessaria sit caritas.
tamen specialiter predicatori. Si enim
linguis hominum aut angelorum
loquatur. caritatem autem non habeat. factus est
secundum apostolum Corinthiorum xiii velut es so-
nans aut cymbalum tinniens Qui aliis prodest
eos votas. sibi vero nocet sicut ipsum comburens
Quid autem prodest homini si totum mundum lucretur.
detrimentum autem sui faciat. Item predicato-
ris interest instructum esse. maxime de necessariis
ad salutem Iuxta illud quod dicitur de predicatore
exemplo Iohannis. scilicet ad dandam scientiam salutis
plebi eius Certum est autem quod interdum ubi de-
est alia scientia. caritas instruit de hiis
plene iuxta illud Io. 2. Unctio scilicet caritas
docet de omnibus scilicet necessariis ad salutem Item
utilius est in predicatore incendere quam instruere.
sicut dicit sanctus. Qui non ardet per ca-
ritatem non incendit. quia caritas inflammat

verba et facit ut facula. Quod modica est estimatio
predicator si caritas desit. Item grande vicium
est in predicatore tempore ut pigricia propter
quod dicitur ei ij ad thi. iiij. Discurre festina
ad thymotheum c° Insta oportune importu-
ne. Caritas autem non solum sollicitat predi-
catorem sed etiam compellit ne quiescat permit-
tit ij Cor. v. Caritas christi urget nos. Item
dicitur in j Jo. iij. Qui habuerit substantiam hujus
mundi et viderit fratrem suum necessitatem habere
et clauserit viscera ejus ab eo quomodo caritas
dei manet in eo. Ergo qui habet caritatem com-
patitur aliis in suis necessitatibus temporalibus.
multo magis etiam in spiritualibus. Caritas
enim inducit compassionem circa animas. Sine
qua autem compassione numquam debet esse predicator
Exemplo illius qui dicit ij Cor. xj. Quis
infirmatur et ego non infirmor etc. Propter
hoc dicitur in Job iij. de predicatoribus. Incli-
natur ad fetus suos scilicet per compassionem.
Item valde viciosum est in predicatore in sua
predicatione aliud quam que dei sunt querere. Cari-
tas autem in hoc respectu dirigit quia secundum apostolum j Cor.
xiij. Caritas non querit que sua sunt sed que ihesu
christi. Item predicatoris est intendere summopere
edificationi et studium suum et vitam ad
hoc dirigere. hoc autem fit per caritatem
quia et si sciencia inflat. et circa inflatoria
versentur caritatem carentes tamen caritas
edificat et querit que sua sunt edificato-
ria et sermones bonos. que sunt ad edifi-
cationem. Item qui manet in deo et deus in eo.
hic fert fructum multum sicut dicitur Jo. xv.
Ergo talis est aptus ad fructum multum af-
ferendum. sed voluntas domini debet esse
in predicatore impleri illud quod eis dicitur
ut fructum multum afferatis. Quantum ergo
necessaria est eis caritas sine qua fructu caret
et que valet ad tantum fructum afferendum. Item
predicatori in tribulacione multa sustinere in predi-
catione exemplo illius qui dicit Omnia sustineo
propter electos. Caritas autem est que omnia suffert
secundum apostolum quia fortis est ut mors cui nichil
hic mortale resistit. et aque multe tri-
bulacionum non possunt eam extinguere. Patet
ergo quod caritas necessaria est predicatori quia
facit predicationem suam utilem non solum
aliis sed sibi. quia instruit eum circa necessaria
ad salutem quia inflammat verba sua ad at-
tendendum. quia movet ad compaciendum.
quia dirigit ad ea que dei sunt querendum. quia
sollicitat ad subveniendum. quia vacare
facit utilibus ad edificandum. quia confert ad
fructum ad plurimum conferendum afferendum
quia fortificat ad omnia in predicationis labo-
ribus sustinendum. Quod caritas secundum
duplicem necessaria est predicatori. Capitulum xx.

Non solum autem caritas in genere sed
secundum duplicem dileccionem. qua scilicet
diligitur deus et proximus necessaria
est predicatori. Jo binos et
binos misit dominus discipulos ut dicitur
Gregorius quia qui dileccionem dei et proximi non
habet suscipere predicationis officium non debet.
Non enim predicator ita debet curare de
aliorum salute quod suam negligat. neque
de se tantum est sollicitus quod aliis non
subveniat. Est ergo dileccio dei necessaria
propter se. proximi autem dileccio propter ipsum proxi-
mum. Item predicatoris est iterdum vaca-
re contemplacioni circa ea que dei sunt. inter-
dum vero intendere actioni circa proximum.
Ad primum erigit dileccio dei circa secundum
facit descendere dileccio proximi. Item in

pdicatoe qrenda est dei gla supi i
vlape 20. In doctins glorificate de=
um Et salus pximi sup' i luce i.
Ad danda sciam salutis plebi eius
pm ftit qre dilcio dei. 2m dilcio pxi
Et sic ppellente caritate. faciebat
paulus q dixit Cori v. Siue mete gce=
dimus deo i. ad glaz dei siue sobrij sumus
vobis i. ad vtilitate vrz caritas eni
xpi vrget nos Sic pdicatoz e pdicare
no solu alijs sz etia sibi. ne sit sicut illi cu
dicit Qui alios doces teipm no doces
Pm ergo dicit ex dilcione pximi. 2m ex
dilcione dei q est ide e cu dilcoe sui Sic
pdicatoris euagelici e hoies inducere
ad ista duo madata. tu qz i ipis pen=
det vniusa lex et pphe q sut hoibz p=
dicanda. tu qz st spalia madata no=
ui testamenti Quo at ista pdicare po=
tuerit nisi ipi ipleat et pmo faciant
q dent alios spalit' docere Sic g° patz
qd' vtruqz preceptu caritatis pdicatori
conuenit. qz et de se et de alijs curare
debet Et qz vtriqz vite s. cotemplatiue
et actiue vacare debet. et qz dei glam
et pximi salute qre e et no solu alijs
sed etia sibi pdicare + vtruqz mada=
toz istoz debet spaliter pdicare.

Reprehensio eoz q ea q st' pro pferut hijs q

Pertet at ex hijs ptinet ad dilcoz di
q ordo pdicatoz apt' ista
duo madata debz habere
aliq statuta et csuetudies q ptine=
ant ad dei dilcone. Sicut sicut st statu=
ta offitiu diuinu s. silenciu et per alias
obseruatias claustrales. et alia q
ptineat ad dilcone pximi. sicut
statuta circa pdicacoez doctrina et co=
fessioes audiendas. Quia vo plus
sibi qlibet tenet q pximo. et plus qeste=
dit i conteplatoe q laborare i actiua
sicut oparii salomois. plus qestebat
q laboraret. et plus ea q dei sut q q
pximi sut qrere z plus sibi q alijs
pdicare. et dilcione dei dilconi pximi pferre
qz i° e maxim et pm madatu io poit
ordo i hijs forte dicit. In oia diligis
deus. deide pximus. In quo i phesibi=
les apparet cotraria faciētes s. q ea
q ptinet ad dilcone pximi pferut
hijs q ptinent ad dilcoz dei. siue q i
actioibz ptinetibz ad pxim se toto die
occupat. et claustru fastidiut Quis eni
sapies no magis cogitet de passioe
ppa q de aliena. de ppa ifirmitate q
alterius. Quis hois ppriu mortuu i do=
mo. relicto eo vadit ad plorandu a=
lienu. vl cam ppaz relinquit p alica.
Deniqz q sibi neqz e. cui bonus erit Et
qs no debet magis aie sue misereri
q alterius. Ad h° notādu q qda religiosi
vocat se dnos. pdicatoes vo fres vo=
cat Et trahit hec csuetudo ex hoc.
q Aug's pfessores regule sue fres vo=
cat hic dicēs. fres karm Et ita q si
fr dns. 2° et a' in locis ifirmitis patz
etia q magis cpetit pri ordis subiec=
tos freqter vocare fres q filios. siue
loquedo. siue scribedo turpe aut q sub=
ditos vocet fres cu sit aplus etia fati=
ebat Cuius eni iterdu vocaret sub=
ditos filios tn frequti vocabat eos fres.

Utz oia q st' in regula sint i precepto
ocasioe illi verbi precipim C. XI.

Hec igitur sunt que ut observetis precipimus in monasterio constituti. Tra-
ditis mandatis dei tradit
mandata sua. Unde tunc primo loquitur in tertia
persona de dilectione dei d. Diligatur deus etc.
Et quod ista precepta sunt nobis principaliter data
innuens quod ista precepta tam sibi quam aliis sunt
a deo data innuit loquitur in secunda. aliis imponens
sua mandata d. observetis. In tradendo
autem sua mandata prius ponit in generali suo modo
obligandi in verbo proposito d. precipimus. Tertio
complicat singula mandata d. precipimus quod etc.
¶ Sciendum autem quod quidam habent incipit regula
nec habent predicta precepta et hoc accipitur
ex hoc quod augustinus scribens quibusdam muli-
eribus sive devotis religiosis inserit in
fine epistole regulam istam quam tradidit eis
observandam incipiens ita. Hec sunt que ut etc.
In regula autem quam tradidit viris premittit
ante ista duo mandata caritatis et incipit
ita. Ante omnia fratres etc. Cum igitur incipit †
secundum modum regule tradite viris et tunc
continuantur sequentia cum duobus mandatis pre-
cedentibus ut cum illa duo impleantur impo-
nuntur precepta sequentia. Si autem queratur quare
augustinus in regula mulierum non premisit duo
mandata de dilectione dici potest quod amor spiritu-
alis mulierum de facili degenerat in carnalem
et ideo timens dare huius degenerationis oc-
casionem noluit eis imponere aliquid de di-
lectione proximi. ¶ Sed nunquid omnia que con-
tinentur in regula sunt in precepto. Dicitur quod sic.
Constat enim quod hoc verbo precipimus hec demonstrat
omnia que continentur in regula. et de hiis
dicit precipimus ergo omnia sunt in precepto.
Quod si dicatur. sequitur quod professor regule

† regulam sic hec sunt que ut incipiunt

Nota

peccat mortaliter quando facit contra aliquid quod
sit in regula. Ergo si non domat carnem
suam ieiuniis et abstinentia esce et potus
quantum valitudo permittit vel si non
versatur in corde quod profertur in voce quando
psallit et in similibus peccat mortaliter. ¶ Ad
hoc dicunt quidam quod hoc verbo precipimus hec. cum sit de-
monstrativum rei presentis posite. non demonstrat
ibi nisi duo mandata preposita scilicet de u-
nitate cordium et de communitate rerum et
hec duo solum sunt in precepto in tota regula
¶ Sed si hoc esset verum sequeretur quod illud quod
quidam remote dicitur videlicet preposito tamquam
patri obediatur non esset in precepto quod constat
esse falsum. Ideo dicunt alii quod omnia sunt in prece-
pto sed tamen precepta affirmativa non ligant
ad semper. non est necesse quod peccet mortaliter
professor regule quandocumque non implet omnia
que sibi dicuntur et ideo quamvis non semper affligat
carnem suam quantum valitudo permittit
nec semper versetur in corde quod profertur in ore
non ideo sequitur quod peccet mortaliter. Sed si
hec responsio vera esset sequeretur saltem in
negativis que obligant ad semper quod quicumque con-
trafaceret peccaret mortaliter. Ergo
quicumque faceret in oratorio aliud quam id
ad quod factum est vel quicumque ~~iret alicubi~~
iret alicubi sine socio et in similibus ne-
gativis peccaret mortaliter. cum ista inter-
dicantur quod dicere esset crudelitas. ¶ Ideo
dicunt alii quod et si omnia precipiat augustinus tamen
professor regule eius non peccat mortaliter fa-
ciendo contra, quia non permittit obviam augustino
sed prelato. ut vovet alii que regula beati augustini
sed secundum hoc nullus mortaliter peccaret fa-
ciendo contra aliquid quod sit in regula nisi quando
super verba augustini adderetur preceptum prelati quod

manifeste fuit e. ¶ Ideo dicunt alii q tota
regula e i precepto. no tn singlis. sz p-
fessoribz oibus simul i eade domo cons-
tentibz / sicut si prfamilias preciperet toti
familie ut prepararet tali die tale capu
totu preciperet oibz simul no singlis sed
sufficeret q unus faceret una pte ali9
alia esset de singulis dumo totu fieret ab oibz
simul. ita etia implet preceptu de tota ra
servanda qn in eode conventu fiat totu
licet no qlibet impleat. ¶ Sz scdm h9 suffi-
ceret q i eode conventu aliqs servaret absti-
nentias / alius faceret orões / ali9 portaret ha-
bitu debitu esset de singlis dumo totu
servaret qd e ridiculu dice. ¶ Ideo dicunt
alii q observantia regule e in precepto sz
no singla q coprehendunt in ea. Sz hoc itez
videt minus benedictu. Cu ei dicat hec
regula sit q ut observetis precepta nostra Hoc
pronomine hec tu sit distinctivu poti9 de-
monstrat singla madata q madata i
genere. Z ita poti9 precipit observantia sin-
Io gulorz q observantia i genere. ¶ Ideo respondent
predictis rationibz dicendu q qda repe-
riunt in vbis divinis. qui hnt i se mo-
du et itentione precepti ut e illud.
Hoc e preceptu meu ut diligatis invicem
qda vo q hnt preceptu i intentione quibus
no i modo ut e illud Non furtu facies
Reueda h q hnt modu precepti sed no
itentione ut e illud de sanatione surdi
et muti q vnº precepit eis ne cui di-
ceret. Qs ei audeat dice q itederet
eos dns per hec ligare ad mortale
et q transisset mortalit. predicando mi-
raculu plus et plus. quanto plus et
plus precipiebat eis ut taceret Similiter

est illud Hec vestis sit z Non e ei probabile
q vir tam sapiens. et si precipiendo loquat
itenderet oia pone sub precepto et tata
dapnationis materia ministrare attende-
tibz ad regulam sua pro salute gerenda ¶ Ideo ouit q h9
questio quare posuit vbu precipiendi q quo
no itendit precipe / cp hoc ei q sit loqt
videt ministrare occasione scrupulorz
multorz et q gnus peccatorz. ¶ Ensio licz
no itendat pone sub precepto tn sue i-
tentionis est q multu bene vult oia ser-
vari Id q expssione ergo itentois sue
et voluntatis vtit vbo preceptorio poti9
q alio vbo simplici ne daret contemni
mo loquedi pigritie fluance occasio mi-
n9 curandi de madatis regule Et e sile
i evu a vi precepit eis ne qd tollerent
i via nisi virga tm. Illud ei vbu preci-
piendi potius iportat itentione voluntatis
q veritate precepti. Sz itez insurgit a
questio Si ei illud vbm precipimus no ipor-
tat veritate precepti sz solu itentioez
voluntatis g nullu preceptu e i regla
¶ Ad h dicendu e q nullu preceptu e i ra
q virtute h9 verbi sed multa st itentione
quibus no scdm expssione i mo loqndi
sicut i diuina scriptura cu nobis loqt eod
mo tn qda reputat simplices consilia
tatores qda precepta sicut luce vr cu di
Si qs te percusserit i vna maxilla prebe
ei altera. reputat consiliu et tu dic
i eode ta adiutum date mutuu inde
sperantes licet sit eide mod9 loquendi
reputat preceptu Si vo querat quo pnt
hec distingui et cognosci. ¶ Ad h pptz
Ro ei bn disposita inspice q inpropz
pt de facili iudicare qd vir sapiens Jho

Nota

ītendit obligare ꝓfessores sue ꝛegule
ad ea q̄ ꝑtinet ad obedienciā ad castitatē
ad vnitatē et siliā. nō aūt eque ad ea q̄
ꝑtinet ad diuturnā domatōez carnis
uel cauendū oēm nobilitatē ī omni mo-
tu ul gestu et siliā ¶ Sicut eī ī diuinis
scripturis ꝑ recta doctrinā sapientum
docem̄ q̄ sunt p̄cepta. et q̄ consilia ul ex-
hortatōes s̄m̄ . Ubi scriptā loq̄tur vni-
formimodo ita et ī hoc ope patz igi-
tur ꝓ p̄dictis q̄ mod⁹ tradendi mādata h⁹
regule. licz s̄ȝdm̄ ūba videat̄ tn̄ s̄ȝdz
itentōez nō ē p̄ceptorius vl̄r Sz q̄
ē q̄ dicit̄ obseruetis ī mōsterio consti-
tuti Istud nō contra mōsteriū s̄t q̄
q̄ obseruāda. ¶ Sn̄o Queda sūt que
dependēt a loco ut petitio loco coditu
et humor et ad hec nō tenet̄ aliq̄s ex
mōsteriū Quedā vō sūt q̄ nō depē-
dent ex loco ut habitus honestas ꝛ humor
et hec sūt vbiq̄z obseruāda q̄ h̄c determina-
tio ī mōsterio nō deciat hoc vbū obser-
uetis ħ h̄o no⁹ constituti ut sit sensus
vos ī mōsterio constituti obseruetis hec
Sed cū mōsteriū dicat̄ statio ul status
mōchoꝝ quē vocat locū regulariū q̄
nō sūt mōchi mōchoꝝ mōsteriū Sn̄o
Sicut oēs regulares ꝑ quādā extensōez
dicūt̄ mōchi et induūt̄ nō ad ipsiā
significa-ra sic et loca regulariū om̄i dicūt̄
mōsteriā. ꝓꝑe tn̄ locus regulariū dicit̄
canōica a canō q̄ ē regulā Sz poti⁹ po-
suit no⁹ mōsteriū q̄ ī ꝗ magis sapit
religionē Aliud eī cōpetit sclāribz
q̄ regularibz canōicis. Posito modo
tradēdi mādata. tradit singlā ordi-
nate. et p̄o mādata ꝑtinētia ad statū

congregatōꝝ Inter q̄ p̄mo tradit man-
datū ꝑtinēs ad caritatē vnitatē dicens.

de caritate et vnanimitate ¶. xij.

Primū ꝓpter qd̄ ī vnū
estis congregati ut
vnanimes habitetis
ī domo. et sit vobis
aīa vna et cor vnū ī dō

Notandū aūt q̄ vnū mādatū dicit̄ p̄mū
ad aliud dupl̄r. roe dignitatis sic̄ ē illud
mādatū diliges dn̄m deū tuū ex toto
corde tuo. dicit̄ etiā p̄mū inter oīa
mādata ordie traditōis. sic̄ dicit̄
frequēt illud mādatū p̄us alio ab auc-
toribz qd̄ p̄us tradit̄ Ipō quē modū
dixit lucas actis i°. p̄mū qdē sermonē
etc. Illud g° mādatū nō dicit̄ p̄m̄ roe
dignitatis q̄ multa alia sūt digniora ī
regula ut ē mādatū de obia. et q̄dā alia
Sz dicit̄ p̄m̄ roe traditōis. q̄ p̄mo
tradit̄ et hoc nō sine cā cū p̄m̄ sit in
itentōe In quo patz q̄ta debeat esse
vere cītudiā religiosis negligentiā hui⁹
mādati. sicut discolis scholaribz vēcū-
diā ē discētibz gramatica. q̄ nō p̄mam
lrām cognosceret alphabeti Item sc̄d
q̄ sicut s̄t duo gn̄a auiū s. solitariū
et gregati volanciū sic duo s̄t gn̄a re-
ligiosoꝝ s. anachorite siue solitarii
sicut olim fuit p. heli⁹ z. q̄ꝝ mores
imitatus dauid iterdū dixit Ecce
elongaui fugiēs ꝛ Et cenobite q̄iter. s.
viuētes s. ī cōgregatōe sicut olim fu-
erunt tunc ꝓphetarꝫ sup quo laudauit dd
dn̄m dicēs Cōfitebor t̄ dn̄e ī to° cor meo
ī cōsi° iustoꝝ et cōgregatōe Dicūt̄ aūt ana-
chorite ab ana q̄ ē sursū q̄ soli sur-

¶ q̄dā mādata dependēt a loco et q̄dā nō

sum cor[n]tes Cenobite vo a ceno qd
e coe. q[uasi] cōiter viventes ¶ Licz aut utrq[ue]
vita sit laudabilis tn scda p[re]cellit in
trib[us]. videl[icet] i primo et hoc post morte.
i securitate et hoc i morte. i emoli-
Exm mento multiplici et hoc i vita. ¶ Ppt
p[ri]m[um] dicit[ur] i vitis p[at]r[u]m q[uod] cu[m] cerneret o[mn]is
q[ua]tuor ordies i celo q[ui]da vir sco s. i[n]fir-
matu[m] gras agentiu[m]. servientiu[m] i[n]firmis
i hospitalitatib[us]. solitarior[um]. et viventiu[m]
i congregatoe sub obedientia. et q[ua]rtus ap-
paret sublimior q[ua]m ceteri. cur hoc dictu[m] e.
q[uia] oes faciut qd faciut s[ecundu]m p[ro]p[ri]a[m] volutate
s[ecundu]m aut q sub obia p[at]r[u]m vivunt. no scdm
p[ro]p[ri]a[m] volutate faciut s[ed] scdm alterius
volutate et io maioris v[ir]tutis sut. ¶ Hoc
solu[m] v[ir]tuti adiutes qd p[ro]p[ri]e volutati detra-
eris. Et io tu maiori v[ir]tuti mai[us] p[re]miu[m]
+ debeat[ur]. Io dicit[ur] de xo p[ro]ph[il]ipp[enses] 2o. Fact[us]
e obediens usq[ue] ad morte. p[ro]pt qd de[us] ex-
altavit illu[m] et dedit illi nom qd e sup
oe nome. ¶ Pter scdm dicit[ur] de q[ui]da he-
Exm remita sco viro. ¶ Cu[m] tu[n]c revelata fu-
isset ei hora mort[is] p[ro]pinqua accessit ad
cenobiu[m] p[ro]pinquu[m]. petens ibide recipi. Cu[m]
aut abbas eide i hoc difficultate ex-
hiberet timens ne eet eis i g[ra]vamine
p[ro]pt senectute et debilitate. et ipe r[es]p[o]n-
deret. ne hoc timeret q[uia] cito moritu-
rus eet ut sibi fuat revelatu[m] et abbas
q[ue]reret q[ua]re ergo vellet mutare statu[m]
tuu[m] i[n] ta[m] modico tpe. cu[m] multi ex hoc
possint scadalizari et turbari. r[espo]ndit
q[uod] securi[us] erat t[ra]nsitu[m] p[er]iculosu[m] tran-
sire i societate q[ua]m solu[m]. Et io cu[m] t[ra]nsit[us]
mortis eet p[er]iculosissim[us]. affectabat
illu[m] magis transire i societate q[ua]m solus

+ viventibus sub obedientia maius p[re]miu[m] debet[ur]

ex paucis. Et illos i[n]imicos q ibide expecta-
bat et recept[us] post paucos dies mortu[us]
est. Ite fres i societate securi[us] p[er]ficiet
t[ra]nsitu[m] mortis. ¶ Q[ua]ntu[m] expavescebat
p[er]ssu[m] istu[m] bts Bnard[us] qui dixit ¶ Aia
mea q[ui]s erit ille pavor cu[m] tibi occurret
tateruati illa teterrima monstra videbis.
¶ Felix et secur[us] tu[n]c dicit[ur] eo p[ro]u[erbiorum] 3o.
Si dormieris no timebis. q[ui]esces et sua-
vis erit sopnus tuus ne timeas re-
pentino terrore et irruentes tibi pote-
tias ipior[um] dns eni[m] erit i latere tuo
S[ed] q[ua]nto felicior et securior q[uia] dum tu[m]
ex tantu suo no solu[m] angelor[um] s[ed] etiam
fr[atru]m scor[um] habebit i latere magna
igit[ur] i morte securitas degenti congrega[ti]oe.
¶ Ppt tciu[m] dicit[ur] eccl[esiast]i 4o. melius e du-
os ee sil q[uam] vnu[m]. habet eni[m] v[er]o emoli-
mentu[m] societatis sue. Q[ua]nto mai[us] qu[an]do
no solu[m] duo s[ed] q[uam] multi sut. ¶ Habent
siq[ui]de emolimentu[m] multu[m] tate socie-
tat[is] sicut aut i[n] p[re]sens quatuor emolimeta noue.
¶ Primu[m] e societat[is] acq[ui]sito. si ei tata
e virtus societat[is] cu[m] muliere fideli q[uod] sci-
ficat[ur] vir i[n]fidelis p[er] muliere fidelem
sicut d[icitu]r cor[inthios] vii. q[uan]to mag[is] sci[fi]ficat[ur]
q[ui]s ex societate multor[um] bonor[um]. Et io
dicit[ur] i ps. Cu[m] sco scus eris et cu[m] p[er]uerso
p[er]uerteris. ¶ Scdm e sta i bois calefco
Sicut ei carbo frigida accendit[ur] ex ad-
iunctoe cu[m] alijs ardentib[us]. ita etia te-
pidi ex societate ferventiu[m] calefiut.
Eccl[esiast]i 4o Un[us] quo no calefiet. et si fue-
rit duo calefiut mutuo. ¶ Tertiu[m] e
i bono corroborato. p[ro]u[erbiorum] xviii fr[ate]r qui
iuvat[ur] a fre. q[uasi] ciuitas firma. Sicut
ei[m] i[n] ciuitate firma vn[us] murus

¶ Socialis vite iiii emolimeta

aliū corroborat et turris turrim
[illegible]. sic i corpe vni⁹ q̄gregacōis vnus
ex alio corroborat² i bono Igit² ex so
cietate sc̄a tā pdc̄a sequit². v̄tutis
acq̄sitō. et hoc quo ad i[n]cipiētes v̄tutis
seruor et hoc quo ad p[ro]ficiētes. v̄tutis
firmitas et hoc quo ad pfectos ¶ C[er]
tū ē cadentis subleuatō q̄ multis est
nc̄ia Ecc̄i q̄ soli vn⁹ ceciderit ab alt°
fulciet². ve soli q̄ si ceciderit nō habet
subleuātē. ¶ Quītū ē hostiū i[m]pugnatō
ibidē et si q̄spiā pualuit cōtra vnū.
duo r̄sistet ei. ¶ Sextū ē opis cuiuslibet
p[er]fc̄ō qd' nō pt̄ q̄s p se facere. alteius
adiutorio cōplet² luc. v. Annuerunt
socijs q' erat i aliā nauj ut venirēt
et adiuuaret eos Venerūt et sic op⁹
ē cōpletū ¶ Sic igit² ē t[ri]plex adiuto
riū qd' assequit² q̄s ex societate sc̄a s. ad
iutoriū i resurgēdo i pugnādo i
operādo. sc̄dm tā pdc̄a ¶ Septimū
ē delicti i[n]dulgencia Gen xviij Si inue
nero i sodomis q̄nquagīta iustos i me
dio ciuitatis dimittā om̄i loco p[ro]p[ter] eos Si
at vōe societatis bone tā modice pcatus
fuit p[ro]pter tāte multitudi[ni]s et i tātis sce
leribz nūq̄ nō paucis et i culpis modicis
p[ro]pter societatē bonor[um]. ¶ Octauū ē col
lacō sp̄ualis gr̄e. M[athe]⁹ xviij Vbi duo uel
tres cōgregati fuerit i noīe meo. in
medio eor[um] sū. s. per aliquē effectū gr̄e
sic ei dicat² i hōibz et īter hoīes h[ab]itac[io].
¶ Nonū ē p[re]cū om̄i exaudicō Obtinet
em̄ multitudo qd' nō optinet solus q̄s
sc̄dm illud Impossibile ē. ei p[re]ces multor[um]
nō exaudi[r]i M[athe]⁹ xviij Si duo ex vob' con
senserit sup[er] t[er]rā de om̄i re q̄cūq̄ petie
rit fiet illis a p[at]re meo Quātomagis vbi
nō duo ul' tres s[ed] magna multitudo
conuenit ad rogādū. aliqd obtinebit Act[uum]
iiij° Cū orasset motus ē locus ubi
erat cōgregati. et r[e]pleti sūt oēs sp̄u sc̄o
et loq̄bat² cū fiducia v[er]bū dei. Glo. h[oc]
postulabat Oro igit² cōgregatorū
optinuit qd' petebat. et hec s[un]t tā dei bn̄
ficia. s. delictor[um] i[n]dulgētia. collatō gratie
sp̄ualis. p[re]cū exauditō. Et sic ex sc̄a
cōgregatōe lucrat² q̄s triplicē statū vir
tutis triplex adiutoriū triplex dei bn̄
ficiū q̄ sūt nouē emolimēta Ex hijs
patz q[uod] volētibz religiosā vitā ducere
cautius est ē eligere viuē i cōgregatōe
q[uam] i solitudie. licz at eximius p[re]dicator
et p[ri]uilegiat⁹ Jo bap[tis]ta fuit hēmita nō
cōtigit s[ed] q[ui]dam̄ auxilijs edoct⁹ et miss⁹
a deo. tn̄ p[re]dicatoribz magis cō
petit status cenobitar[um] q[uam] anachoritar[um]
patz plibz rōibz sup[er]dc̄is ad hoc q[uod] magis
competit p[re]dicatis stat⁹ r[e]ligiosis q[uam] sclaris
¶ Venientes at ad cōgregatōez p[ro]pter
vnanimitatē dicim̄ cōgregari in
vnū qz et si p[ro]pt[er] salutē cōp[ar]i[er] fine ultim̄
sim⁹ cōgregati tn̄ ad cōsequēdū istud
qd' alias cōseq̄ poteramus. eligim⁹ vna
nime cū alijs ducē vitā ut p[er] hāc via
ad salutē veiam⁹. et ita vnanimitas
finis ē i[m]mediat⁹ cōgregatōis. et finis sb' fine
alio Quiuīq̄ ergo sentit am̄m suū
ab alijs dissidē recordet² finis sui⁹
et dicat sibi Ad q[uod] venisti ad cōgregatōez?
Nōne ut vnanimis cū alijs habitares
sicut dicit i' p[ri]ncipio regule aug[ustini] ¶ Cir' istā
vnanimitatē attēdēdū ē q[uod] t[ri]plex ē vnitas
nc̄ia sine dei cōgregatis vna ē i corpe de q̄ d²

¶ Vnitas triplex

in sophonia 3° Seruiet ei vno humero qd fit cum concorditer, propter non eius in aliquo laborat ¶ Alia in ore de quo Ro. xv. Vno ore honorificetis deum ¶ Tertia in corde de quo philipp. 2° Neminem habeo tam vnanimem qui dicat et si multos habeam vnanimes et vnum animum mecum diligentes habentes tum timotheum plus est meum vnanimis. (al. timotheus) ¶ Sed ex ultima sequitur 2a et prima vnde ad illud qd dicit apostolus Obsecro ut vnanimes sitis esse vltima. 2 sequitur vno ore honorificetis deum esse 2a. Et post paululum post qd suscipite inuicem esse prima. Susceptio enim mutua vnitas est in opere Quia ergo vnitas animorum inducit alias. melius fuit et sufficit cum ea tradere mandatum ¶ Hec est vnitas pro qua tam deuote filius rogauit patrem Jo. xvii. Pater sancte serua eos quos dedisti michi. ut sint vnum sicut et nos Tantum vnitatem cordium voluit eos habere quod voluit eos esse sicut illi qui est inter xpm et patrem. hec est cuius exemplum tota multitudo primitiue ecclesie nobis reliquit sicut scriptum est Act. 4° Multitudinis credentium erat cor vnum et anima vna. hec est quam a deo apostolus affectabat in discipulis ut eam complementum totius sui gaudij reputaret ad philipp. 2 Implete gaudium meum ut idem sapiatis eandem caritatem habentes vnanimes idipsum sentientes quasi dicat et si multa sint in vobis de quibus gaudeam non est michi plenum gaudium sine vnitate vestra. hec est sola que in me gaudium potest complere. ¶ De illis quos tam efficax oro filij ad patrem tam beate multitudinis comprobatum apostoli desiderium nodum monuit ad sectandam et seruandam modis omnibus vnitatem fraternam. ¶ Item cum est quod omnes congregatio fidelium est vnum corpus in xpo. Res vero tot

naturam est ut corpus habeat plures spiritus Et ideo signat dicit apostolus vnum corpus et vnus spiritus quasi dicat Sic estis vnum corpus sic debetis vnum spiritum habere ¶ Preterea homines qui tendunt ad diuersa solent interdum diuersificari in actionibus et voluntatibus. sicut si existentes in naui tenderent ad diuersos portus. ex hoc oriretur in eis voluntates et actus adeo diuersi. quod vnus nauigaret et vellet nauigari ad vnam partem alius ad aliam. Sed vbi tenderent omnes ad vnum portum non haberent huiusmodi diuersitatem in se sed vnanimiter concordarent in idem. vnitas ergo finis vnitatem solet inducere cordium Cum ergo omnes qui sunt in congregatione tendant ad vnum finem quia vnum petunt et vnum requirunt debent ita omnes esse vnanimes Et ideo addit apostolus supradicto verbo et dicit vnus spiritus sicut vocati estis in vna spe vocationis vestre ad hoc dicit hugo super regulam in expositione regule Quid prodest si contineat vos vna domus et separat diuersa voluntas Et ego addo Quid tam properius ut idem sit habitus idem officium. eadem professio. eadem obseruantie. et animi sunt diuersi. ¶ Nunc vnitatem que suadenda est interius in mentibus importat vniformitas exterius seruata in moribus cum exterior hominis secundum scripturam enunciet de illo. ¶ Igitur vnitas corporis. quo ad materiam intentionis quo ad finem exteriorum quo ad formam. vnitatem requirit in fratribus ¶ Hec vnitas valet ad impetrandum. Quid ei non optinet vnus frequenter multi vnanimiter petentes inde est qd scriptum est in euangelio mathei xviij Si duo ex vobis consenserint super terram de omni re quacumque petierint fiet illis a patre meo Jo. dicit Judith iiij Sic lamentatione et fletu vnanimes patres domino effu-

Vnitas suadetur ex tribus rationibus

Vnitas ad quid valet

det et hec sunt ut estimatores eorum ptes.
Item valet ad triumphandum. sicut unitas
in p'tritu Vn Ambr'. Quis pugna una
niter aggressa pot victoriam. vnde dicitur
Mac. xi. de antiquis bellatoribus Egressi sunt
q'i vir unus. Item valet ad proficiendum in
omni bono. bonum enim qd' concorditer approbatur. cito
et facile promouetur. vnde d' Esdre iij. Steterunt
yosue et filii eius et fratres eius et cedmiel
et filii eius et filii iuda qui vir unus ut ista
rent sup eos q' faciebant opus. dicitur at
stetisse q'i vir unus propter unitatem in ope
promouendo. Itaque valet hec unitas ad impe
trandum a deo. ad triumphandum de hoste.
ad proficiendum in nobis. Sed at de istis
utilius nobis. Item defectus huius unitatis
in cohabitantibus inducit amaritudinem
amarum enim est omni homini cohabitare cum
corpore uel socio cum quibus non convenit ei. Et
vnde dicitur econtrario Ecce quam bonum et quam io
cundum habitare fratres in unum i. unanimi
ter. Item ea est omnimode dissipationis
sicut diuisio in civitate. vnde d' Mt. xij.
Omne regnum in se diuisum desolabitur.
Item fugat spiritum sanctum. sicut diuisio cor
poris animam. vnde dicitur Osee x. Diuisum est
cor eorum nunc interibunt. Sed enim est iterum
nisi retentio spiritus. Maledicta diuisio que tot
et tam grandia mala confert. Item sicudum (?)
quod huiusmodi unitatem spiritus solet multa tur
bare quando unum est sensus habundantie. cum
alius dicit sic. alius aliter de eodem. Contra
qd' dicitur Cor. i. Obsecro ut idipsum dicatis
omnes et non sint in vobis scismata i. diuisio
nes. Diuersimode sentire p hoc quod huiusmodi habundantia
diuisiones facit. Aliud est sapientie diuersi
tas. Cum enim alii sapientiam superna acceptat

Unitatis defectus in quo obest et a quibus turbatur

et secundum eam ambulat et diligit. Alius vero
sapientiam infima mundi. carnis uel diaboli.
fit diuisio et turbatur unitas predicta. vnde contra
hoc dicitur Cor. xiij de sapiente i. eadem
sapientia habete propter duo predicta d' Cor.
i. Sitis perfecti in eodem sensu quo ad primum et
in eadem sententia quo ad secundum. Et hec duo sunt
que et sensus singularitatem. Aliud est
amor familiaris ad alterutrum. hanc enim contra
sioc (?) frequenter diffugitur. quos ab aliis quam a
diligunt quam alter. qd' d' apostolus Philipp. 2
Eandem caritatem habentes hoc est dilectionem
eandem. ut qd' unus diligit alius diligat
et non incidatur in aliquibus dilectio familiaris.
Aliud est amor proprie commoditatis. Cum
enim non queritur communiter ab omnibus que sunt ihesu
christi sed querit ille qd' suum est. ille vero qd'
suum. oritur dissensio et cum dicitur vnde
contra hoc dicit apostolus i. Cor. x. Nemo
qd' suum est querat. Et hec duo proueniunt
ex amore priuato uel ad alium uel ad se.
Aliud est ~~obseruato~~ obstinato vo
luntatis ex qua aliquis induci non possit ad
acquiescendum aliis. Quo contra dicitur
in ps. In domo dei ambulauimus cum consen
su. Cum consensu enim ambulat qui sibi facile
mutuo acquiescunt et hoc multum facit ad
cordium unitatem. Aliud est auersio a
voluntate diuina. Cum enim ipsa sit una. qui
adheret ei unus sunt voluntate et qui auer
tuntur ab ea feruntur in aduersa. et sunt adeo
diuersos. vnde ingredienda est voluntas dei secundum apostolum
Ro. xij. Et facienda prout petitur in oratione
dominica Mt. vj. Cum dicitur fiat voluntas tua.
Et hec duo oriuntur ex ipsa voluntate. Cum
igitur sollicite seruare debeam unita
tem secundum apostolum ephe. 4. Cum quanta attentione

cauendu est ab istis scilicet super dictis que
ipsa unitate perturbat. Ex predictis patet
contra unitatem. quod tamen sit triplex unitas contra
unam scilicet animorum ponitur hoc mandatum. Item
patet tria motiva ad huiusmodi unitatem.
Item tria que requirunt eam. Item triplex est eius effectus.
Item tria mala que sequuntur ex eius defectu.
Item tria ex quibus oriuntur scilicet que ipsam per-
turbant. ¶ Sed nondum postquam dixit u-
nanimes habitetis in domo subiungit
Et sit vobis anima una et cor unum in
deo. Sunt enim quidam qui conveniunt in hiis que
sunt mundi. carnis vel dyaboli. una-
nimiter. Cor sunt pi. Non laudabat quod non
in melius sed deterius conveniunt. hec uni-
tas non est laudanda sed perniciosa. Gregorius super
illo verbo Job xli. Membra carnium eius sibi co-
herentia. Sicut perniciosum est si desit unitas
bonis ita perniciosum est si non desit malis.
¶ Sequuntur autem tria mala ex huiusmodi uni-
tate. Primum est incorrigibilitas. Ideo dicitur Job
in eodem c. Corpus dyaboli est compactum squa-
mis scilicet defensionibus sese prementibus una u-
ni coniungitur et nec spiraculum quidem scilicet ex-
hortationis incedit per eas. Ergo qui divisi
corrigi poterant in iniquitatum suarum perti-
nacia uniti perdurant. Et iterum quanto perversos
unitas tanto magis incorrigibiles quanto
unanimes sunt. ¶ Secundum est audacia in
malitia. Actuum vii. Impetum fecerunt una-
nimiter in eum. Ideo enim quia unanimes auda-
tius irruerunt in eum. Ergo perversos uni-
tas roborat. dum eos concordat. Robur
autem facit audaciam. ¶ Tertium est durior
persecutio bonorum. Gregorius super predicto verbo Job. Me-
bra carnium eius. i. reproborum unitas.
bonorum vero vitam tanto durius premunt quanto

se ei per collectionem duriorem opponunt. Ista uni-
tas non est in deo sed ~~[illegible]~~ potius contra deum.
Josue x. Congregati sunt ut pugnarent
contra Iosue animo uno eademque sententia.
Repellere enim correctorem. audacter perpetrare
malitiam. persequi bonos crudeliter. ymo pug-
nare contra verum Iosue salvatorem nostrum
verum deum etc. Et vere huiusmodi unitas est ma-
lorum contra deum. Impugnat enim interdum
corde, interdum ore. interdum opere. Corde super psalmum
Cogitaverunt unanimiter adversum te. Ore
super illud psalmi Aperuerunt super me os
suum. Non dicit ora sed os quia unum habent os
contra deum. Opere super illud Actuum iiii. Con-
venerunt in civitate ista adversus puerum
tuum Jhesum quem unxisti. Herodes et Pontius
Pilatus cum gentibus et populis. Unde ibidem genus
facere quod manus tua et consilium tuum decre-
verunt. Ista societas non est sectanda. sed
potius fugienda. Unde ibidem Gen xlix. In consilio
eorum non veniat anima mea et in cetu eorum
non sit gloria mea. ¶ Sed sunt alii qui licet
unum sint in unitate cum malis tamen non habent
cor unum in deo cum aliis quia resistunt bono
et opponunt se reformationibus correctionibus
restrictionibus. novis constitutionibus licet
bonis et similibus que valent ad boni promotionem.
Unde ibidem Actuum vii. Dura cervice etc. Vos semper
spiritui sancto restitistis. Spiritui sancto resistit qui
bonum quodcumque a spiritu sancto est semper impedit. Contra
contra dicitur de sapientia Ja. x bonis consenties.
¶ Sed sunt alii qui tanta amicitia adherent
aliquibus quod semper et quasi in bono et in malis adhe-
rent eis. Unde ibidem Job xli. Una uni adhe-
rebit et tenentes se nequaquam separabuntur.
Sed hec amicitia est secularis et falsa quia secundum
Tullium hec est lex in amicitia vera ut numquam

Exm̄

turpe q̄d rogem⁹ neq̃ rogati faciam⁹
ppter hoc sic̄ dicit² i valerio maximo c̄u
q̄da rogaret queda amicu suu ut fa
ceret q̄d da ihonestu pro eo. et ille rn̄
deret q̄ no poterat. q̄z ihonestu erat.
et rogans dixit. q̄d ergo pdest michi
tua amicitia si p me no facis n̄ hones
tu. Ille rn̄dit p̄mo q̄d m̄ valet tua a
micicia si p te facere ihonestu. nūq̄
igit² ita adherendu e alicui q̄ cu se
q̄mur i malo. et q̄ contra faciunt no
sunt cor unu cu alijs i deo solo q̄z sunt
et i bono et i malo cor unu cu alijs.
¶ Comdendu est igit² volēti seruare
madatu de unitate cordis i deo ne co
ueniat cu alijs i malo ut faciunt p̄mi.
ne dissideant ab alijs i malo bono ut
scdi. ne cosenciat cu aliquo coit' i bono
et malo sicut t'cij. sed solu i hijs q̄ dei
sunt cu alijs sp̄ cor unu habeat. hec est
unanimitas q̄ hic madat². s. i hijs q̄
dei sunt. ¶ Tales unanimitates sunt i.te
de q̄bz dicit² pe. 3. In fide oes unani
mes. s. ide senciendo ut unanit' defēdēo
Et ad philipp. 1. In uno sp̄u unanimes
collaborantes fidei euang°. s. p̄dicare ut
ope coplendo. Act. 1. Erat oes unani
ter pseuerantes i oroe. Et act. viij. In
tendebat turbe hijs q̄ a philippo dice
bat² ^unanimit' audientes et act. ij. Cotidie pdurantes in
teplo unaiter. Glo. Circa contemplatio et
frangentes cir° domos panes. Glo. scdm
ut corpale. Et act. v. Erat oes unanit'
i porticu salois. Glo. In domo sapient
ubi sit doctrine vacabat. felix unaitas
q̄ fuit unaiter ide credē. unaiter fide
defendere. unaiter opa fidei iplere.

unanimiter fide p̄dicare. unait' oroibz
istare. v'bo dei itendē. unait' contemplatoi
sedere. unait' rne opibz itēdē. unaiter
doctrine vacare. huior ei unaitates
et siles q̄ sunt i hijs q̄ ad deu ptinent
vē sunt unaitates i deo. ad q̄s costri
git dug⁹ unaitatē cu dic'. Et sit vob'
aia una et cor unu i deo. hac at unaita
tē sp̄ualit' fuit adhesio illa. q̄ q̄s soli deo
adheret. Qui ei q̄ adheret deo unus sp̄s
e cu eo Cor. vj. Oes q̄ adheret ei unu
st' cu deo Quecuq̃ at unu et eide sunt
eadē unitate. seq̄t² q̄ oes ei adherentes
unu sunt in deo. Et econtrio. Qui adhe
rent alijs q̄ diu'sa sunt et varia. diuer
si sunt et facile dissencientes. Patent
ego p̄dcis circa p̄dictu madatu q̄tuor s.
ordo cu dicit² p̄m⁹. auctoritas cu dicit²
ppter q̄d estis i unu congregati. finali
tas ei hui⁹ sibi p̄stat auctoritatē. Ac
substācia cu dicit² Ut unanimes habitetis
i domo Restrictio sive declaratio cu dicit² et
sit vobis ~~cor~~ aia una et cor unu i deo
Ultima attendat illi q̄ p̄dicatoꝝ statu
sunt. quātu etiā p alijs copugit² ab eis p
dicta unitas. Dicit em̄ sponsus spose.
Can. iiij. Vulnerasti cor meu i uno o
culoꝝ tuoꝝ. Glo. i unitate p̄dica
toꝝ ~~tuoꝝ~~ hij si q̄dē sunt illi de q̄bz dicit²
ysaye. Q' pulchri sunt pedes euange
lisancium pacē. Quo at pacē alijs p
dicabunt q̄ ipsi eā no hnt. cu vir scē it illos
q̄ pacē odiunt debeat ēē pacific⁹. q°pe.te
Hij ipi sunt q̄ hnt altissio offerre p̄cosas
oblatōes aiaꝝ. Quo at erunt accepte n̄
p̄us reconcilient² fr̄i suo. cu dn̄s dicat m̄t
v. Volēti offerre ad altare et recordati

q fr suus habz aliq͡d adu͡sus eu. q r͡linquat ibi munus et vadat p͡us i recõciliari fri suo. Ite nõne ipi sunt q hnt op͡ grãde salutis s. agere. et aduersus multos. Quo aut hoc pot erunt n͡ concordit predat io d² ad phylip. i. Unanimiter collaborantes fidei ewangelij et i nllo terreami ab aduersarijs ubi innuit q vnanimitas valet ad cõplendũ opus fidei ewang͡ et aduersarios debellandũ. ¶ Cogitãdu ẽ ecia

No͡ q multitudo psonaꝝ facile iducit i claustru cõtentione diuisiuã vnitatis sicut ecia i ciuitatibus i qbz ẽ magna multitudo potentiũ pl͡es sunt cõtentiões Jud. v. magnanimoꝝ r͡pta ẽ cõtentio. Nõne hoc fecit discipulos q͡ damno cõtendẽ. qn facta ẽ iter eos cõtẽtio q͡s eorꝝ eet maior sicut dicit² luc. xx. ¶ Ite magnificẽcia actuu facile generat iuidia. Unde q̃da q̃reti quõ nõ haberet inuidos. r̃ndit phs. Si nichil magnifice feceris. Inuidia vero parit cõtentiões iuxta i Cor. i. Cu ei sit iter vos zelus et cõtentio. Notabilit ei pmittit zelu s. inuidie cõtẽtiõi. q ab ipa pcedit cõtentio. ¶ Ite varietates natõm ppter varios mores. et affectiões diu͡sas difficile ẽ iterdu cõuiuere i vnu. actl vicesimo sexto nuo discipuloꝝ fcm ẽ murmur grecoꝝ adu͡sus hebreos. Q͡ꝫ facile q͡ pdut vnitate iuncta in r͡gula q magni sunt. aut i scia. a͡ in domis alijs q cotidie vident i societate sua alios magnifica agentes. a͡ i pdicãdo. a͡ i docẽdo. et i alijs huiõi q cõgregati sunt de diuersis locis et natõibz. n͡ dono dei et sollicitudie magna pdicta scã vnitas cõseruet². Unde et si oibz spalis sollicitudo sit habẽda. de seruãda spe vnitate. Juxta v͡bu apli Ephe. q͡ et oibz sub regula aug͡ spalit ppter madatu i regule. tn spalissia fribz pdicatoribz sup hoc icubit sollicitudo. ppt pdca q tenet² ad hoc gnali et spali et spalissima causa.

De laudibz cõitatis rerum Ca. xiiii.

Quia vo i cõgregatõe r͡ligiosa nõ solu aiaꝝ vnitas sz ecia reru cõitas inueniri debz subiugit aug͡ madatu de huiõi cõitate. di. Et non dicatis aliq͡ ppriu sed sint vobis oia cõia Et videndu q̃ptu voluit augustin͡ istã cõitate seruari. pot ei nõ solu pceptu circa v͡tute cu dicit. Sed sit vobis oia cõia. Sed p͡hibitoꝝ eõ viciu oppositu. di. Et nõ dicatis aliq͡ ppriu ex͡o p͡mitiue ecclie de q͡ dicit² Actl q͡o Nec q͡sq͡ eorꝝ q possidebat aliq͡ suu ee dicebat. ¶ Sed nuq͡ mortalit pccat fr q͡nq͡ dicit meus liber. mea cappa et silia. ¶ Rn͡o sic dic͡ ex lapsu lingue nõ pccat mortaliter. si aut ex pposito et aio assertiuo qd ẽ p͡pe dicit² pccat mortaliter. ¶ Sz iteꝝ q̃rit². q͡s erit reus hui͡ pcepti trãsgressionis et sint vobis oia cõia si nõ seruetur cu nulli precipiatur p hec verba aliq͡. ¶ Rn͡o q͡nq͡ fit ut cõmittit aliq͡ eorꝝ q ad eu ptinet p qd͡ pcep͡m ipedit² ut pceptu͡ habet². ut plac͡ nõ cõitas oia debito mõ pcrit cõtra hoc pcep͡m. Q͡uis ei hoc pceptu nõ fiat alicui psone spec. tn p resolutõeꝫ deueit ad psona. Est ei sens͡ sint vobis oia cõia i. habeat͡ oia cõia. Sicut cu dicit² Sic sermo v͡r ẽ est. nõ nõ. Sensus est. loquẽdo dicatis solu ẽ ẽ nõ nõ. ¶ Cir cõitate vo pdictu nõda sũt q͡nq͡ p̃mo de laude status hui͡. 2o de fructu 3o de occasiõibz ppetatis i r͡ligiosis et r͡medijs. 4o de psecutõe h͡

vicii. v° vero de quibusdam dubitabilibus circa
proprietatem. ¶ Circa primum attendendum est
quod in statu nature ante peccatum erant omnia
communia. Unde ysidorus: Ius naturale est communis omnium
possessio ut habetur distinctione prima [glossa]. Et glo
satur in statu ante peccatum. Item in primor
diis status gratie actuum iiii. Erant illis omnia
communia. Et videtur hoc durasse usque ad te
pora constantini sicut habetur [xii] q. i. futurum.
Item in statu future glorie erunt omnia communia
beda super predicto verbo Actuum e. Qui ita vi
vunt ut sint omnia communia in domo. cenobi
te vocantur. quorum vita tanto felicior est. quanto
statum futurum imitatur in quo erunt
omnia communia. Cum ergo non sit accipere meli
orem statum nature. quam statum ante peccatum
nec gratie meliorem. quam primitivum. nec
glorie. quam futurum. quam felix est iste status
qui status tales nec[essario] gratie. et glorie imi
tatur. ¶ Circa secundum advertendum est quod proprietas
frequenter est occasio turbationis cum proprio
Seneca. Quietissime viverent homines si tol
lerentur haec duo pronomina meum et tuum.
Res enim terrene numquam sunt materia litis sed
cum ex concupiscentia volt eas appropriare quis.
surgunt turbationes frequenter. vel cum habere
non possunt vel cum habite auferuntur. et implet
proverbium salomonis proverbiorum. Conturbat domum
suam qui sectatur avaritiam s[cilicet] proprietates.
¶ Item dat occasionem victorie de inime
rito inimico quia per proprietatem potest inimicus eum tenere
sicut tenetur quis ab adversario per vestem
Gregorius. Cum vestito cum nudo luctatur. citius
deicitur quia habet unde teneatur. Unde in vitas patrum.
Cum quidam frater renunciasset ad senem volens
relinquere seculum. sed retinere aliquam modicam
partem [nummorum] dixit ei senex. Si vis esse
monachus vade ad macellum et eme carnes
crudas. et pone super dorsum tuum et sic
veni ad me. Quod cum fecisset invaserunt
eum canes et occasione carnium dilaniaverunt.
Et cum venisset ad senem sic tractatus.
dixit ei senex. Sic dilaniantur a demonibus
qui abrenunciantes seculo aliquid retinent sibi.
Item impedit animam ab hiis que dei sunt. Ubi enim
est thesaurus tuus ibi est et cor tuum. et sic
retrahitur a deo Unde quidam zelator avari
tie distruxit in asino quem solus retinu
erat proprietatis assidue et cum semel iret [ad]
ecclesiam quandam propter causam orandi relicto asino
ad portam. antequam orando finisset pater noster
semel. cogitavit de asino multotiens
utrum forte furaretur cum aliquis et similia.
Quod attendens expavens distraxit eum
nolens ab illa hora habere quod cor suum a
deo retraheret. ¶ E contrario igitur ex com[munita]
te sequitur fructus triplex. s[cilicet] pax cum proprio
securitas ab hoste. libertas in deum.
¶ Circa tertium notandum quod tria sunt que
dare solent occasionem habende proprietatis
primum est indigentia. Magis enim eligunt aliqui
aliquid habere cum peccato quam indigere. Quorum
dicitur in psalmo de viro iusto Ego vero egenus
et pauper sum. q. d. quia ipsa indigentia me
non inducit ad aliquid habendum. immo pau
per remaneo ¶ Contra istam occasionem
dicitur est remedium unum est liberalitas
prelatorum s[cilicet] ut liberaliter amministret de
communi ut tollatur huiusmodi occasio. Actuum quarto Di
videbatur singulis prout cuique opus
erat Et in eodem Nec quisquam egens erat
inter eos Aliud patientia subditorum Fuit
enim quidam secundum gregorium qui pauper esse voluit
sed sine defectu non sicut dicit apostolus qui dicit
philipenses quarto Scio habundare et penuriam
pati Qui quantas penurias sustinuit in vic
tu et vestitu qui dixit Corinthios xi In fa
me et siti in ieiuniis multis in frigore
et nuditate. Numquid ergo quod magis est quam
aliis predicat penuriam patienter ferre

Ex^m

Ex^m

dent indigentias propter impatientes erunt ut
annuntient. ¶ Secundum est diffidentia de provi-
sione divina. Sunt enim quidam quibus quamvis nichil
defuit tamen semper timent in futurum sibi deesse
Contra quos dicitur Heb. xiii. Sint mores
sine avaritia contenti presentibus. Ipse enim
dixit non te deseram neque derelinquam. ¶ Re-
medium contra huiusmodi diffidentiam est in
querentibus regnum dei confortatio divina qua
sunt ii et que sine permissione et ratione
Verbo enim dicitur Mat. vi. Primum querite regnum
dei et iustitiam eius et hec omnia adicientur
vobis. Exemplo enim dicitur ibidem Considerate
volatilia celi non laborant neque metunt et
pater vester celestis pascit ea. Quanto magis
vos modice fidei. ¶ Licet autem secundum hoc omnes que-
rentes regnum dei possint fiduciam habere
magnam de provisione divina tamen predicatores
qui suam et aliorum salutem procurant magis.
Beda Tanta predicatoris in deo debet esse
fiducia ut presentis vite necessaria quamvis non
provideat tamen sibi deesse ... non sciat
¶ Tertium est carnalitas. Sunt enim aliqui
adeo circa curam carnis intenti cibis et
in vestibus et medicinis et similibus quod non sunt
contenti necessariis que eis competenter mittuntur
et ideo sordidate procurant alia ad satisfa-
ciendum carnalitati sue. Contra quos dicitur
Ro. xiii. Carnis curam ne feceritis in desi-
deriis. Bonum remedium contra hoc est
consideratio finis ad quem ducit huiusmodi
carnalitas. Ro. viii. Si secundum carnem vixe-
ritis moriemini. Maxime autem predicatori
cavenda est huiusmodi carnalitas et tanto eius
gravior fuit. Unde apostolus Cor. ix. Castigo
corpus meum et in servitutem redigo ne
forte cum aliis predicaverim ipse reprobus
efficiar. ¶ Circa quartum notandum quod ca-

sunt gravia peccata que persequenda magis sunt quam
alia. Unum est peccatum quod est contra rempublicam
sicut furtum et similia per que leditur proximus
et ideo hic hoc dictum est Exodi xxii Maleficos
non patieris vivere. ¶ Aliud est peccatum
quod habet plures excusatores occasionis. Sunt
enim si cessaret persecutio huiusmodi peccatorum
iam non reputaretur peccatum et facile commit-
teretur ab omnibus et similiter pro peccata huiusmodi
dampnaretur. Et ideo circa usuram que est peccatum
huiusmodi cessat persequitur Prov. xxvi. Responde
stulto iuxta stultitiam suam ne sibi sapiens
videatur. Sic enim circa huiusmodi stultos usu-
rarios qui non reputant usuram peccatum non
responderet per penas per predicatores ab-
horrentes eosdem et similia iam sibi sapientes
sentire viderentur. ¶ Aliud est peccatum quod habet
communitatem sicut concubinatus huiusmodi enim
peccatum faciunt sicut in malo proposito commune
et ideo ... quamvis peccant unde auctoritas pec-
cato graviora sunt quanto diutius obligata
tenent animam infelicem et ideo circa concubina-
rios frequenter persequitur. Exemplo Pauli qui forni-
catorem quendam tradidit sathane non solum
propter magnitudinem sceleris sed propter continui-
tatem unde dicitur illo quod uxorem patris sui ha-
beret. quod supra Cor. v. et exemplo Iohannis baptiste
qui in herode persequens huiusmodi continuitatem
dicebat ei Non licet tibi habere uxorem fratris
tui Mat. vi. Si enim sicut semel solo huiusmodi peccatum
commisissent et non essent continue in peccato
non ita viriliter persequeretur eos. ¶ Constat
autem quod in peccato proprietatis tres supradicte
cause concurrunt. Primum enim est contra rem
publicam quia de communi sunt proprie. ¶ Primum vi-
detur non esse peccatum propter occasiones cuiusdam
novitatis que ad hoc inducunt. ¶ Primum con-
tinue detinet proprietarium quod de lapsu car-

mis vel curiositate in obitu et filiis eorum reservauit quas, sed si in isto inuolutus fuit continue
morabatur in eo contemptu. ergo debet statim religiosus
pro se quam peccatum huiusmodi in hiis implicet circumstantiis
predictis. quarum quelibet sola facit de peccato in quo
reperitur sic odiosum ut sine dissimulatione zelum suum
in ipsum debeat exercere. Patent autem huiusmodi per-
secutiones et punitiones quorum sunt preces quod fue-
Greg' rut in religiosis. Unde Gregorius precepit proprieta-
rium sepeliri in sterquilinio dicentibus fratribus om-
nibus. pecunia tua tecum sit in perditionem. et pro
inuentis tres aureos quos fuerat inuentus habere
cum eo in sepulchro sicut habetur in dyalogo libro
iiii. Patet quoque quod et ipsi fundatores ecclesie pri-
mitiue. Quod enim peccatum huius est punitum ✝
ananie et saphire. qui de eo quod totum esse debebat
sibi modicum ad retinentes. ad verbum beati petri
morte subitanea sunt perempti. et factus est
timor magnus in vniuersa ecclesia. et in omnes qui
audierunt sicut habetur actuum v. Patet etiam de Iosue
quoniam ipse pro illius carnalis antiquus qui vni-
uersus achor qui furauerat de anathemate
iericho. furatus in figura proprietarios lapi-
dauit et omnia que eius erant combussit in igne
sicut dicitur Iosue vii. Non est ergo huiusmodi peccatum
dissimulandum nec parcendum talibus quia nec
deus parcit eisdem. Bernardus. Monacho habenti
proprium negabit deus suum proprium quod est misereri
q° et parcere. Circa quintum queritur vtrum pla-
tus possit dispensare cum subdito suo re-
ligioso super proprio habendo. Respondeo quod non. Cuius contre-
rium concessit sit et papa quod de statu mo-
nachorum ad monasterium ubi dicitur sic. Non existimet
abbas quod super habenda proprietate possit cum
aliquo dispensare. quia abdicatio proprietatis
sicut custodia castitatis adeo est annexa
regule monachali. ut contra eam nec summus
q° pontifex possit licentiam indulgere. Sed nunquid

✝ in ecclesia primitiua quod peccatum

religiosus cum religioso possit dispensare circa
habendum vsum alicuius rei et si non circa proprieta-
tem rei habende. Respondeo duplex est vsus scilicet certus
et incertus. Certus vsus qui non possit au-
ferri. incertus qui est in voluntate alterius ut
auferatur cum ei placuerit. Circa certum vsum
secundum hunc modum non potest dispensari. Sed propter ei
debet esse voluntas religiosi subiecta prelato
ut resignet quando voluerit. Circa vero incertum
potest ex causa rationabili. Sed quid vocatur causa rationabilis in q°
hoc casu. Respondeo duplex potest esse causa rationabilis
dispensandi in hiis scilicet necessitas et vtilitas
Necessitas potest esse duplex scilicet priuata et communis
priuata. ut cum conceditur in monasterio paupere
in quo de communi non possunt haberi necessaria monachi. ut monachus
aliquis habeat ad vsum necessaria sue cum proposito tamen
semper resignandi cum fuerit requisitus. Communis. ut cum con-
ceditur alicui officiali communi aliquid ad expendendum
in vsus et necessitates aliorum. Item vtilitas sit
potest esse duplex scilicet priuata et communis. priuata ut
cum conceditur alicui religioso liber aliquis vel
ad discendum orationes. vel informandum animam suam
in hiis que pertinent ad salutem licet non habeat gra-
dum docendi alios. Communis ut cum conceditur alicui huiusmodi
liber qui potest ex studio suo alios proficere. Sed licet autem
huiusmodi necessitates et vtilitates sint interdum
cause sufficientes dispensandi in supradictis. tamen non
omnis necessitas vel vtilitas sufficit ut ad dispensandum
nisi sint valde rationabiles et manifeste. ut sunt
in necessitatibus cotidianis que pertinent ad victum et
vestitum. et in vtilitatibus precipue que pertinent ad anime
salutem. Est et valde cauendum ne in huiusmodi +
dispensationibus tamen species mali remaneat. ibi scilicet
propter conscientie periculum. Facile enim in hiis fin-
gitur causa vbi non est et mentitur iniquitas sibi.
petens huiusmodi dispensationem. Item propter scandalum
trahitur enim dispensatio. quod fit cum vno ex
causa bona de facili ad consequentiam in alio in quo

+ facile dispensetur propter speciem mali quamquam enim
et si subsit alia causa in huiusmodi

qo no subest eade causa ¶ Sz esto q dispēset^z
cu aliq^o cir^a vsum rei alicui^9 et i^tm sed
tn sine ca nuq excusat^z a vitio ꝓp^etat^s
si habeat aim resignadi cu fuit req^isitus
qo Rn^o Excusat^z a pcto ꝓp^etat^s. sz tn no a
pcto q^o pcat ta dispensas q recipiēs dis-
pensacoez i hoc casu ¶ Ite si qrat^z cui^9 oi
pctm sit ꝑ quo no ē ꝓp^etas Rn^o i dispēsāte
ē abusu ptatis q data ē ei no i destrucoez
sz i edificacoez. In recipiēte vo est auaricia
cu teneat aliqd sine ronabili ca ut patet
libru ul aliqd huioi de q^o possit aliqs ꝓficē
tanq pecunia^z i sudario q dari debuit ad
lucru q 2 4 12 Et io districta de h^o oporte-
bit cu reddere roez. Nichil dicat^z ergo
ꝓp^iu sz sint oia coia. hec ē eni dra int^er
fr̃es tp^ales et sp^uales i religione. qz illi
dicūt qd tuu ē scdm qd dare ē dno a
quoda lu^c 12. Dic fri meo ut diuidat me
cu possessione Isti vo qd dictum est i
coi ponūt iux^a more p^imitiue ecce act^s
iiij. ꝑtia corp q vendebat ponebat an
pedes aplorz. Sz qz de huioi coi mīstrā-
du ē singulis. no eq^aliter sed scdm cōgru-
encia. subiūgit^z de hoc mādatū et dicit^z.

¶ Et distribuatur vnicuiqz
vrm a ꝑposito vro victus et te-
gumētu no eq^aliter oibz qz no
eq^aliter valetis oes. sz potius
vnicuiqz sicut cuiqz op^9 fuerit.

¶ Quia oia dicūt ēe coia. posset credi
q qlibet de coi accipē possz tanq de suo
ꝓ libito Cuius errore ꝓpugnans subiū-
git de mo accipiēdi. d. q no ꝓpa auctē
sūt res accipiende sed ꝑ distribucoez
Vbi vo q^ttuor tāgūt videlz q^abz sit dis-
tribuēdu et a quo. et qd. et q^alr. Qbz
vnicuiqz. A quo. a ꝑposito. Qd victus

et tegumētu. Q^aliter no eq^alr oibz. In q^o
duo tangit. Excludit malu modu d. no
eq^aliter. Et ponit bonu. d. sed poti^9 ẽ.

Questiones circa distribucoez i
coi. Ca^m p^mu.

Sed qrit^z circa distribucoez
ista. ¶ Vtrum religios^9 acci-
piens ꝓpa auctoritate aliqd de coibz bo-
nis sine distribucoe tali pcet Et vide^z
q no. qz sicut tpe nccitatis oia sūt coia oibz
ita religiosis oia sūt coia. sed i casu nccitatis
licet accipē cuilibet auctē ꝓpa sine distri-
bucoe alteri^9 de coibz. ergo^z similit^r ē religiosis.
Rn^o qda sūt ita coia aliqui vniuersitati
q licz cuilibet accipē ꝑtē pro suo libito.
sicut nem^9 aliq^9 ville et silua. qda vo
sūt ita coia q totu a toto possidet^z et
nichil ꝑtis a ꝑte. sicut sūt aliq bona in-
terdu alicui^9 capli. i coi Tpe nccitatis oibus oia
sūt coia scdm p^m modu et ista licz
cuilibet accipē de coibz istis. Religio-
sis vo sūt oia coia scdm modu scdm qz
nichil i singli licz aliqd possidē et io
no est sile. Prima nccitas no subest legibz religio vo subē le-
gibz z io no licz religios accipē de coibz
nisi scdm leges traditas Ite religiosi
no ē sui iuris. et io multominus dēt
sibi facē ius etia in aliqs rbus. sine
alteri^9 auctē Sic igit^z patz tota pte
ne^z coib q etia religiois q ꝑsone re-
ligiose. q no licz accipē religioso de
coibz bonis ꝓpa auctē qui accipit pcat
Sz tn circa hoc pccare plus et min^9
sūt ei in bonis coibz qda q no solet
distribui ut thesaurus ecce. qda q
solet distribui ut victus et huioi Ite
iter ea q distribuūt^z qda sūt ma-
ioris nccitatis ut victus et vestitus.

No

qda minoris ut liber et pergamenu et huiusmodi
Item iterum ea que sunt alicuius necessitatis quedam sunt que non sunt
distributa sed sunt ad suum commune tota. quedam vero iam sunt
alicui assignata. ¶ Item iterum distributa que-
dam sunt que non possunt accipi sine turbacione alterius.
quedam vero possunt sine turbacione alterius accipi.
secundum igitur diversas istas partes potest quis accipere
quod non solet distribui et plus quam accipere quod
est maioris necessitatis. quam quis quod est minoris. et
plus quam assignatum iam alteri quam quod non assignatum
et plus quam cum turbacione quam quod sine turbacione
alterius. ¶ Item queritur circa predictum quod deciat de dis-
tribucione dicti. primum. Si forsan aliquis esset
excommunicatus numquid isti aliquid esset distribuendum
Responsio si potest habere absolucionem et non curat. non
est aliquid distribuendum ei propterea quod si sit ei
fomentum malicie. Si autem non potest habere quia for-
te est casus pertinens ad papam vel huiusmodi tunc
religiosus sit pauper. potest ei dari sequestrati
aliquid. dummodo dans faciat hoc tamquam humanitatis
non ex contemptu excommunicacionis et recipiens
ex hoc non negligat laborare pro absolucione
sed consilio prelati paratus sit in hoc stare. Extra
de sen. ex. c. inter excellentissimum vel sic. Si quis
excommunicatus ad sustentacionem non sufficit sed
humanitatis causa aliquid dare voluerit non
prohibemus. ubi eciam preter id quod dicit pla-
ne arguitur quod si huiusmodi sustentacio esset ei
occasio negligendi absolucionem non debet
ei dari. quia quod causa humanitatis conceditur
non debet esse fomentum malicie. ¶ Item
queritur circa secundum quod intelligitur per prepositum
Si dicatur quod procurator rerum temporalium qui
alicubi vocatur cellerarius. alicubi aliis
nominibus. ad ipsum videtur pertinere distribuere
necessaria fratribus. hoc videtur esse falsum quia ipse
utrumque loquitur de preposito attribuit ei talia
que ad prelatum pertinent ut est illud preposito tamquam pri
obediatur et illud secundum arbitrium prepositi quoniam
emendetur et similia. Igitur dicendum quod per
prepositum intelligitur prelatus secundum verbum apostoli.
Heb. 13 Obedite prepositis vestris. Constat enim
quod vocat ibi prelatos prepositos. Eodem modo hic
augustinus vocat prelatum prepositum. quod eciam patet quod
hoc quod in regula quam scribit ad mulieres vo-
cat prelatam prepositam et similiter in epistola quam scribit ad
easdem in qua inserit illam regulam quod hic eciam
manifeste sentit expositor regule super hoc
loco. Si autem dicatur numquid ipse prelatus debet
distribuere victum et huiusmodi. Responsio quod si hoc fa-
ciat in propria persona dummodo non impediatur a ma-
ioribus bonis non est contra ecclesiam vel cum dicatur
hunc populum de proprio exemplo prelatorum. Ego autem
in medio vestrum sum dicit dominus sicut qui minis-
trat potest tamen hoc facere per alios quia talis dist-
tribucio facienda est a preposito per se vel per alios
¶ Concluditur autem ex hoc duplex argumentum. Unum est
quod prelatus debet esse magis sollicitus de temporalibus
quam subditi. Cum enim habeat distribuere necessaria
subditis et sic potest cogitare de necessariis filiorum
constat quod debet gerere maiorem sollicitudinem
ut hec habeat quam alii. Aliter enim non possit dis-
tribuere si non habet. ¶ Aliud argumentum est quod solus
sine consilio aliorum potest constituere officiales
qui habent huiusmodi distribuere si velit. Cum enim regula
imponat ei soli distribucionem prepositum constat
quod solus per se vel per alium potest eam exsecucioni manda-
dare ¶ Circa tercium notandum quod non solus
victus et vestitus accipienda sunt per distribu-
cionem. sed omnia alia necessaria. sed de hiis magis
facit augustinus mencionem quia sunt maioris necessitatis
cotidiane et de quibus magis possit videri quod
possint sine propria auctoritate. Unde per quandam similitudinem intelli-
gitur quod si hec non possunt sic accipi. multo
minus alia quecumque. ¶ Item notandum quod lauda-
bilior est consuetudo religiosorum qui non dant

certo tpe cta veste utpote tunica una i
ano uno uel cappa i duobz ul hmoi. sed
dat sedm congruentia. q consuetudo illorum q
certa veste certo tpe. tn dicat tegumentu
dandu no sedm equalitate sed sedm qd cuiqz
opus fuit. Certu at e q aliqs plus pt
indige uel minus q una tunica i ano z. Ms
Illa at consuetudo q dat cta pecunia cer
to tpe p uestibz a aliis necitatibz oio e repro
banda no solu q e matia ppetatis sed e
cotra rgula q dicit no pecuniaz sz victu
et vestitu distribuendu ec. Cir qrtu
nondu q hoc q dicit no equalr oibz esse
dandu victu vir ec cotrariu bto bene
dco q i rgula sua dicit certa mesura
panis et potus dada hoibz. Sz ad hoc
rndet. q bts bndcs i eisde caplis i qbz
de hoc loqt committit abbati ut plus tribu
at si necitas hoc rqrit. Ite q hoc
q dicit no equalr oibz distribuendu tegu
mentu. pz qd tollale e i ordine. si forte
meliores vestes uel plures dat itdu vni
q alii. dumo subsit ca ronalis et pn
pue necitas. et idem de cibis e intelligendu.
Ite ex hoc q dr vnicuiqz sit cuiqz
opus fuit pz q i conuctu possit itdu
aliqd dari alicui q aliis nc dat cu hoc
rqrit necitas uel ifirmitas ul natura.
utpote cu aliqs nuqua pt uti cibis qibz.
uel ppt ifirmitate uel ppt nc abhoi
natoez. Alit vo no e ostendenda hmoi
dispesacio ne sub pallio necitatis pagat
negociu voluptatis. Ite per hoc q dic
sicut cuiqz opus fuit no sit qsqz
voluit. Innuit q cauenda e supfluitas
et nimia tenacitas. i lnquens indige
cia. necitas ei ministrata nec supflui
tate habz nec indigentiam. Sequitur.

De superfluitate cauenda fribz
Caplm xb.

Contra supfluitate vo nondu q
licz oi xpiano sit cauedu iuxa
illud thimothi vi. habentes alimenta et qbz
tegam his contenti simus. Tn magis caue
da e clericis iuxa id cor ix. Qui altario
seruit de altario viuat. Eni viuat
tn no supbiat. no ditet et filia q apo
vo rligiosis. Nu vi. Vir siue mulier
cu se voluerit dno cosecrare a vino et
oi qd iebriari pt abstinebunt. Qbs no
videat q i minus sonat victus q alime
tu et tegumentu. et i minus abstinea
a vino q victus. Hoc at sigt i capillis
q signt supfluitate. Layci at abscidunt
aliqd de capillis sz plus clerici et plus
rligiosi. Licz at oi rligioso sit cauedu
tn nobis spalius et hoc roe pdicatois
et roe pfesse paupertatis. Ratoe pdi
catois tplici de ca. pa e ne ipediatur.
Cu ei difficile sit assueta rliquere. q
cuqz assueuit supfluitatis. vix pt
indigentia sustine. Ier. Voluptati
bz assueti care no pnt. Oz discurre
te ppt indigentia dicaz. multas oportz
indigetias sustine. Talis ugit rfugi
et pdicatoez ut decline iopia et sic
ipedict pdicaco. Deo cotrario dicit ps
Impauentes erunt ut annuncient. Hoc e ad hoc
ut annuncient necem e eis ut sciat bn pati.
Scda e ne ipa pdicaco dapnosa fiat
Scdit ei ad dapnu pdicatis pimaz. nisi
et ipse pte viuat. Vo dic aplus Corr ix Cas
tigo corpus meu zc. Tertia ut efficacie
i attrahedo fiat. Multu ei e qd magis
attrahat ad pdicatoez. q fama pdicatoris
Inter opa vo de gne bonorum. no e aliqd q

ta famosu hoiem reddat. sicut paupertas Vt ergo
predicato sit efficax ad attrahendu cauendu
e predicatori ab oi superfluitate pº acquirendo
sibi fama p paupertate in victu et vestitu. quo
Joh bapta qui ex hoc et fama sancti acqsi
uit et efficatia hois attrahendi. Mt 3º Ipse
ai Johes habebat vestimentu de pilis camelloru
camelloru. esca aut eius erat locuste et mel
siluestre. Et seqtur. Tunc exibat ad eu ois
iherosolima et ois iudea etc qui attracti sunt
fama. // Ratione ergo paupertatis. et pro sibi de
ca. cauendu e nobis a superfluitatibus ad quod sacerdo
nondu e pº. quod elemosine datur bonis viris i
tantu necessitatis. pn Ro. 12. Necessitatibus scorum
coicantes no dicit delitiis uel superfluitatibus.
¶ Item ut frequenter fiunt a datum necessitatibus
huic pn. Hec vidua ex eo quod deest illi.
oem victu suum dimisit i munera dei. ¶ Pro
terea si isti no acciperet haberent alii qui inde
suppleret sua necessitate. Unde ad superfluas
expendentes elemosinas. dicitur e pauperes sicut
Jeron. Vita vestra tedit vobis i superfluas co
pias. nris necessitatibus subtrahitur. quod parcitudo
varietatibus psalmo prouerbiorum In terra scorum iniqua
gessit. Glosa Ea iniqua gerunt i terra scorum
ut stipendiis qui sufficere debeat minime sint
contenti . superflua quibus egenum sustetan
di erant ipi consumere no verentur. ¶ Pen
sandu est diligenter quale sit illud quod necessita
tibus pauperum subtrahitur. quod de necessitatibus
datum extrahitur. quod pro necessitate releuanda porrigitur. superflue expendatur
¶ Scdo nota quod elemosine datur pro peccatis
et hoc illorum quorum alii ardent i inferno.
alii i purgatorio alii adhuc i corporibus
terrenis i mundo. sunt Sunt igitur quasi elemosine
panis doloris et luctus. Quis ergo mente
sanus audeat de hiis festum de superfluitates
facere et no potius cu timore et tremore
comedere. pn leuitici 10 cap. Oblata est
hodie victima pro peccato. Et post. Quomodo potui
comedere ea aut placere dno i ceremoniis
mente lugubri. Et sicut quomodo potest quis facere festum
de hiis que requirunt luctum. ¶ Tertio nota
quod elemosine que datur sunt de alieno i Ro
reputatur ec detens quod de alieno corio quis
facit largas corrigias. // Item acquirunt per
laborem suum no modicum pn dauid no
luit bibere aquam acquisitam a tribus fortibus
cum periculo et labore sicut dicitur Reg 23. // Item o
portet de earum dispensatione reddere distric
tam rationem. Glosa quod delitie ille tibi sapuerit
pro quibus tam dure temetipsum obligas rationem
Et loquitur de istis elemosinis vnde Primus
aut solet quis vivere de hiis de quibus oportet
reddere rationem. quam de hiis de quibus no oportet
Quomodo ergo contraria audet quis se exponere ad
expendendum superflue elemosinas vestras
que aliunde adueniunt. et cum labore multo
aliorum acquiruntur et de quibus districta ratio est
reddenda. Igitur nec ratione i(n)tercessionis nec
ratione hospitalitatis nec ratione capituli nec
aliqua alia quacumque la(r)pande sunt habere
superfluitatis // Reprehensibilior aut est
superfluitas. cum fit loco vel tempore indigentie
ut cum sit quis ebrius cum proximus esurit.
// Item cum fit coram pauperibus. qui i hoc male
edificantur. // Item i nullius usus res quamdiu consumuntur
¶ Vnde legitur i libro collationum quod cum frater quidam
mundaret legumina. et cecidisset ad terram
tria grana lenticule per eius i(n)curiam facta
e magna conquestio inter fratres de tali neg
ligentia eo quod res sibi commissas frater ille de
perire permisisset. Quid ergo aut mirum si sup
fluitates no sunt a pauperibus concedere. cum
rex ipse salomon solum necessaria petierit

proverbiorum 30° dicens Tantum victui meo tribue
necessaria. Quod servis dei large sint
necessaria ministranda. Capitulum xvi.

In distribuendis vero necessariis non debet esse
tenacitas. sed large prout facultas permit-
tit sunt ministranda servis dei. Certum est enim
quod sicut deus fecit hominem ad serviendum si-
bi. ita fecit omnia ad serviendum homini. et
ideo qui non servit ei secundum augustinum non est
dignus pane quo vescitur. Cum enim non reddat
servitium debitum creatori. non est dignus
illis que sibi debebantur propter huiusmodi servitium.
Econtra vero omnia sunt iustorum secundum augustinum
23 q. 7. Et ideo dicit apostolus ad cor. 3. omnia
vestra sunt. Glossa. Ad serviendum vobis
data. Dignum est ergo ut de hiis que sua sunt
saltem eis necessaria ministrentur. Immo quanto lauda-
bilius ei serviunt tanto digniores sunt
provisione meliori. Et hoc confirmat quod legitur
in vitas patrum de quodam heremita. cui dominus per
angelum mittebat panem delicatum ad
sustentationem sui. et cum cepisset superbire
missus est panis aliquantulum grossior
et cum plus cresceret eius peccatum semper panis
grossior mittebatur. et tandem consummato
peccato mucidus est ei missus. Ex quo patet
quod quanto quis melior est tanto dignior est
meliori provisione. et quod malus indignus
est provisione. Preterea licet dominus permisit
sanctos variis penis martyrii tamen nusquam
legitur quod permiserit aliquem fame vel
inedia deperire. Unde cum helias fugi-
ens absconditus esset in torrente carith.
mittebat ei dominus per corvos necessaria. 3 Reg. 17.
Et cum daniel esset in lacu leonum in babi-
lone misit ei dominus per angelum deferentem
abacuc de iudea prandium Danielis 14.
Et paulo primo heremite mittebat pa-
nem cotidie ut dicitur heb. 13 Non te deseram
Glossa. quin des necessaria Neque derelinquam
Glossa. derelinquere quod fame pereat. Constat
igitur quod voluntas eius est quod servis suis
ministrentur necessaria. cum ipse ubi deest alia
provisio etiam miraculose provideat. Item
quia dominus pavit turbam sequentem se de quo
habetur Jo. 6. Ita habunde panem minist-
ravit quod multe superfuerunt reliquie. et tantum
dedit de pitantia. quod habebant de piscibus
quantum volebant. Unde vero fecit vinum in nup-
tiis non fecit qualecumque sed optimum Jo. 2. Unde
misit helye per corvos victum non solum
panem semel in die sed bis in die misit
carnes et panem in mane et vespere
3 Reg. 17. Unde pavit populum in deserto ita
delicate dedit eis panem quod habebat omne
delectamentum suavitatis. Sapie. 16. Unde
ergo est probabile quod velit suos ita arta
vita ducere qui ministrent eis saltem
necessaria habunde. Distribuendum est unicuique
prout sicut cuique opus fuit. Item requiritur
ut per hoc impleatur finis. Habentes enim necessaria
habunde boni viri ex hoc consurgunt
ad laudem creatoris. Psalmus Edent pau-
peres et saturabuntur et laudabunt dominum etc.
Qui enim non requirunt deum nec curant de
eo. non sic faciunt. sed potius abutuntur
istis ad voluptatem et peccata. Item
copia multis religiosis occasio est
malorum. Ex hoc enim aliqui sunt in ruinam
vel per aliquam proprietatem relevat copia
vel mutat quisque statum suum meliorem
in peius. Eccli. 26 Propter copiam multi
deliquerunt. Per provisionem autem suffi-
cientem. cavetur ista peccata. Item cum desunt
necessaria deficiunt multi corporaliter
et fiunt multotiens minus potentes

ad opa activae vite i qbz subiacent ppro
Sapie 2° Nō ifirmu ē et ĩvtile cue
mitur. ptrario vō cu servis dei assut
effitati deserviunt vtilitati pprimoru
et io pvidendu est eis i tēporalibus
copetenter ut possint hoc face pz Et
herba servituti hoim. Glō Ipalia hu
ibus q ppro serviunt et vtilitati frm
itendētes Ex pvisioē igit necessarior
i bonis vivis sequit dei glorificatio. ptto
ru multor devitatio. ppror subiecto

Q nō est servus dei diffidendu de
neces. et max° pdicatoribz Ca. pbm.

Non ē at diffidēdu vnstitutibz
q hnt in pnti servus dei. q
deficiat i ꝯ futuro Non enim dat
dns ppavatori q dui habet. s postq
totu expedit tūc dat ei plus luc xi
+ Nolite solliciti ee dicētes qd manduca
bim aut qd bibem sit ei pz de q hijs
oibz idigetis Querite ergo pm regnu
dei et iustitiā et hec oia. s. qbz idigetis
adiciet vobis Sunt at tria q dare
pnt huioi rei fiduciā. pm ex pte da
tis. Si ei nobilis qlibet familie sue pvi
det qnto magis nobilissimus et largissimus
deus luc 12 Nolite solliciti ee 2° Glō
Indecoru ē hoi curare de cibo ul veste
q militat regno. Novit rex qadmo
familiā suā pascat. alat et vestiat.
Secdā ex pte recipietis vn sup pz
Mendicā dnm dicit glō pascebat co
tepnentē se. et nō pasceret timētē se.
Tertia ex pte dati q vi. Nonne aia
plus ē q esca etc. Glō Qui maiora
dedit .i. vitā et corpus dabit minora .i.
victu et vestitu Propter hoc igit dicit
cu fiducia pz Timete dnm oes sci

+ Date et dabitur vobis Ad excludenda at
huiusmodi diffidenciā dicit Math vi

eius. qm nō est iopia timētibz eu Glō
tpalium. Non est ergo diffidēdu de diva
pvidētia servus dei qbuscuq scdm m
pdicatoribz. Ipis ei nō solu voce boni
tatis pvidet bonitas dīna. s tamq opa
rijs debet cibus. q. p. dignus ē opari
suo cibo Glō Esse qre ppt nichil ser
re q debet ei ¶ Pterea oibz spanti
bus i eu pvidētia ministrat ux° i° Oculi
om i te sperat dne. et tu das escam illis
i tpe optuno. Qnto magis dabit suis
suis i eu cofidentibz. multo magis opa
rijs salute aiar. Igit ei fiducia prc
lati ministrare debet de hijs q habet i
pnti servus dei et max° illis q vacat
saluti aiar. ¶ Sic enim legitur in
actibz aplor. q illis erat oia
coia. et distribuebat vnicuiq
sicut cuiq opus erat. ¶ Hec vba
nō sut silz ita pcise i actibz aplor sed
extrahut de scdo et qrto ca°. ¶ Et nō
q duo xpcat sup. silz q oia sint coia
et distribuat pro nō eqlit oibz. s pocius
vnicuiq sicut opus fuit In qbus duo
bus differt frnitas spualis a carnali
fres ei carnales qd ē coe divdut. isti vō
qd ē divisu i coi ponut. ¶ Itē fres car
les cu divdut scdm eqlitatē nō scdm neci
tatē divdut. isti vō econtrio ¶ Ad omē
du at vonabilit qd dicit de coitate et
distributiōe iduat q° de vita aplica
qpt qd dicit hec regula costituta sub
scis aplis duces. Sic ei legitur 2°

Questiones cu comunitatem
pmitie erāt Ca. pbm.

Sed qrit hic cu pnm Sp°
Utrū ista coitas erāt pmi
tive eēt ex voto ^ nō videt idicit bonu
si ei nō erat ex voto.

qpm ad caritatē religiosorum. q̄ surgit ex
voto. Si aūt dicat̄ q̄ ex voto erat. quo
pt hoc asseri cū nō inueniat̄ scriptū
¶ Preterea quō ē probabile q̄ tota ista
multitudo q̄ conuertebat̄. voueret se nō
r̄ antea possidē. ¶ Resp̄o Nō credo q̄
erat ex voto. sed solū ex pfectione caritatis.
Vn̄ sup̄ illud luc' 14 Nisi q̄s renunciauit
oībz q̄ possidet zc. d̄r Glo. Renunciāc
conuenit oībz. q̄ ita licite vtunt̄ munda-
nis q̄ possidet. ut tn̄ mente tendat ad
eterna. Relinqre vō oīa pfectorum ē tm̄.
q̄ oīa tpalia postponunt. et solū eternis
inhiant. Ex quo p3 q̄ solū pfectio carita-
tis fecit itendū oīa relinqre sine voto
sicut fuit i ecclia primitiua. michilo9
tn̄ bōm̄ inducit̄ exm̄. qd̄ nō ē intencio auct'
inducē illud exm̄ rōe voti sed solū rōe
caritatis. ut sic' tūc erat cor et aīa sic
sint oīa coīa de pfectibz sub regula sua
¶ Secdō q̄rit̄ q̄re immutat9 ē stat9
caritatis. Nō eī licz dicē q̄ nō fuit
bon9 † q̄ ~~ergo~~ rōe successores q̄ fuert
maioris auctis ausi sīt illū statū aplicū
inmutare. q̄ potius imitari debuert.
Resp̄o Quedā sūt ita centralit' bona q̄
nō recipiūt p aliquo tpe mutacoez. s.
diligē deū z filia. q̄da vō p tpe recipiūt
mutacoez. Fuit eī q̄da q̄ vno tpe magis
expediūt q̄ i alio. Cū g° dilatata fuit
ecclia p orbē et habuit pacē. visum
ē successoribz aplorum ~~aplorum~~ ap° quos
remāsit ptas eorum q̄ magis expedieb̄t
q̄ ipe possessioes ecclarum primi tūc crēnt re-
dite dabat̄ oīs ut illud distribuerēt
credētibz et darēt̄ ipis ut ppetuo pos-
sent subuenire pluribz. q̄m q̄ more solito
venderēt̄. Et io mutauert statū illū

† si ergo fuit bon9

et p° sole mattes ecce prima hebat pos-
sessioes et pnudebat alijs. p9modū
vō dilatatū ē usqz ad alias ciuitas et de
hoc licet pn̄ q. 1 Videtes Videt̄ aūt q̄
circa tpa costātini sc̄a fuit p° ista mu-
tacō p approbacoez. q2 forte pticularit'
sc̄a fuit ide aliq̄ mutacō pticularis.
pn̄. q. 1. Futurā Est ab illo g° zc. ¶ Tercio
q̄rit̄ vtrū illa caritas erat apud oēs
xpianos. i ecca primitiua. ¶ Resp̄o Non
credo q̄ erat nō solū ap° eccam de iudeis
Petr̄ et paulus fatēs collectas ap° conū-
sos ~~gentiles~~ de gētibz. p illis de iudea
dicebat por° sp̄o Vnusq̄sqz prout destīa-
uit i corde suo. g° vnusq̄sqz habebat
prium. Fuit aūt huius rei rō multiplex
p° ē rōe pfectionis Maior eī gra sp̄s
scī effusa ē i iudea q̄ i gētibz. q̄ eos
ita fecit ebrios caritate et ad tantā p-
mouit pfectionē. ut oīa contēpnerent
ppt amorē dei. et ppt amorē pximorum
q̄bus ut oīa meli9 comitare possent
vendebat possessioes et ponebant
pcia i ptate aplorum ut distribuerēt
alijs sicut patz actu° c° 2 4° ¶ Secdō
rōe psecutoīs future i iudea q̄m p-
uidētes apli noluerūt ibidē aliqd pos-
sidē a se uel a discipulis suis. ut habi-
tātores erūt ad transmigradū pn̄. q.
1. Futurā ¶ Tertio rōe exempli. Sic
eīm ab illis de iudea ascendit p°us fides
xpi. iustū fuit ut ipi maiori exō
pfectōis hrent. ut efficaci9 p ipsos
dilataret̄ vbiqz. ysa° 4° Sup mōtē
excelsū s. pfectōis ascende tu qui e-
uangelisas syon.

Questiones et distinctiones
communiū de clam̄ xp̄i.

Circa sc̄dm̄ occasioē eius q̄ d(icitu)r
distribuebat(ur) vniuiq̄ (et)c.
Primo p(ro)p(ter) q(uo)d crederet illi qui
intrant r(e)ligionē paupere ubi nichil ē
q(uo)d distribuat(ur) p(ro)p(ter) hoc nō suspendant oīa.
nec ponat oīa an̄ pedes p(re)lator(um) ut
de p(ro)priis possit p(ro)uideri fr(atr)ib(us). sicut
fiebat i(n) ecc(lesi)a p(r)imitiua. R(espo)n(de)o Religio
paup(er) q(ue) est int(er) fideles q(ui) sūt diuites
hab(et) p(ro)babilē spem q(uo)d p(ro)uidebit(ur) eis
per deuotōez fideliū. (et) ideo nō oport(et)
q(uod) q(ui)lib(et) intrās apportet sic(ut) in p(r)imitiua
ecc(les)ia q(ue) erat int(er) i(n)fideles et p(er)secutores
a q(ui)b(us) nō poterāt sperare se aliq(ui)d habitu-
rū et i(n) hac sp(ec)ie facte sūt r(ati)onabilit(er) r(e)ligiones
paupes hiis t(em)p(or)ib(us). Sc̄dō videt(ur) q(uod) i(n) p(r)i-
mitiua ecc(lesi)a nulla haberet indigentiā cū
dicat(ur) Distribuebat(ur) vniuiq̄ sic(ut) cuiq(ue)
Ro opus erat. R(espon)d(e)o ē g(ener)o q(uo)d d(icitu)r Cor(inthios) . . In
fame et siti (et)c. R(espo)n(de)o Sicut dicit Ioh(ann)es
Beleth B(ea)t(u)s Stephanus lapidatus fuit
eo āno t(em)p(or)e ascensionis d(omi)ni. i(n) die qua celebrat(ur)
inuentio corporis ei(us). Et a festo penthecos-
tes usq(ue) ad i(ll)ud t(em)p(us). habuit q(ua)lemcu(m)q(ue) pacē
ecc(lesi)a i(n) iudea. et i(n) illa pace indigentiā
nō habuerunt. Tot eni(m) erat p(re)cia eorū
q(ue) vendebat(ur) et fiebat cōia. q(uo)d plene suf-
ficiebat eis Act(uum) 4 Nec q(ui)sq(uam) egens erat int(er)
illos Quotq(uo)t at posessiōes agror(um) a(ut) domo-
rū erat vendētes afferebāt p(re)cia eor(um) q(ue)
vendebāt. et ponebāt an̄ pedes ap(osto)lor(um)
diuidebat(ur) aut singulis p(ro)ut cuiq(ue) op(us)
erat. P(ro) illo igit(ur) t(em)p(or)e q(uo)d satis modicū
erat. verū ē. q(uo)d null(us) erat egens int(er)
illos. s(ed) postq(uam) p(er)secutio orta fuit q(ue) incep(i)t
a morte b(ea)ti Stephani: dispsi s(un)t et habue-
runt multas indigentiās de q(ui)b(us) multum
loquunt(ur) sc(ri)pture. Sc̄dō nondū ē sup(er)
illo v(er)bo Act(uum) 2 Diuidebat illa oīb(us) p(ro)ut
cuiq(ue) opus erat d(icit) glo(sa) Non sc̄dm̄ hono-
rē sed sc̄dm̄ indigentiā. Et io q(ue)rit(ur) v(trum) Ro
i(n) cōi victu degentib(us). p(re)lato maxi(me) indige-
tib(us) plus dare tā honorabiliu(m) ite(m).
Act(uum) 4 sup(er) eode(m) dicit glo(sa) Nō sc̄dm̄ p(er)-
sonas et munera. s(ed) sc̄dm̄ indigentiā.
Io q(ue)rit(ur) v(trum) illi q(ui) fuit diues i(n) s(e)c(u)lo
uel nobilis h(ab)eat plus dari h(ab)et nō
indigeat plus et sim(i)lit(er) q(ue)rit(ur) de illo qui
dedit multa domui q(uan)n intrauit. Iste
eni(m) glose videt(ur) hoc negare. R(espo)n(de)o sicut
duplex ē sup(er)fluū r(e)sp(ect)u n(atur)e. et r(e)sp(ect)u
p(er)sone et aliq(ui)d ē sup(er)fluū n(atur)e q(uo)d t(ame)n nō
ē sup(er)fluū p(er)sone. ita dupl(ex) ē indigentia
s(cilicet) r(e)sp(ect)u n(atur)e et r(e)sp(ect)u p(er)sone. et ē aliq(ui)d
de quo p(er)sona indiget nō n(atur)a. Potest
igit(ur) int(er) viuētes in cōi r(ati)o aliq(ua) p(er)sona.
cui p(ro)pt(er) aliquā p(er)sone circūstantiā plus
ē int(er)du(m) i(n) casu deferendū cū mode-
ramine t(ame)n q(uam)uis n(atur)a nō indigeat Vn(de)
p(re)lato uel illi q(ui) fuit diues a(ut) nobilis i(n)
s(e)c(u)lo uel q(ui) plura ded(i)t monasterio. p(ot)est plus
int(er)du(m) dari (et) q(uan)n fit cū moderamine fit
sc̄dm̄ indigentiā nō n(atur)e sed p(er)sone Si
at fieret sine moderamine debito. iā nō
fieret sc̄dm̄ indigentiā p(er)sone nec n(atur)e.
et tunc diceret(ur) fieri r(ati)o(n)e honor(is) uel mu-
neris. uel p(er)sone acceptatio (et) i(st)o nō licet.

Qui vero aliq(ui)d habebat in s(e)c(u)lo. q(uan)n ingressi fuerit monasteriu(m): libenter voluit illud esse cōmune.

Traditis mādatis circa cōitatē r(er)um. quo ad res cōitandas et quo ad distri-
butiōez ear(um). iā tradit mādata circa
vicia q(ue) circa cōitatē ~~...~~ oriri solent.
quor(um) vicior(um) sūt duo g(ene)ra s(cilicet) p(r)imariā
et sc̄dariā. P(r)imariā vero duo s(cilicet) voluntas

coaptandi et voluntas in ipso habendi. Primo etiam
ius accidit ut frequenter in hiis qui aliquid in seculo ha
buerunt ideo tradit contra hoc mandatum. d. qui vero
aliquid habebat etc. Secundum et minus in hiis
qui fuerunt in seculo pauperes. hic et ideo tradit
mandatum contra hoc. d. qui vero non habebat etc.
Sed vide quod contra primum minus bene dicat. Quia
cum aliqui habuerint in seculo et dederint illa aliqui
in seculo cum ingressi sunt monasterium. et tunc non
dent velle. id est aliorum. quia esset iniuria illis qui
dederunt monasterio. et tunc non oportet eos
facere mandatum contra hoc. cum ita illud fecerunt
aut in se plus acquisierunt de rebus illis. tamen tum
interdum possent illa expendere in aliquas cau
sas pias. sicut si deducti essent in necessitatem non tamen sunt
artandi ad dandum illa monasterio. Quando
quidam reputant quod licet reliquerint seculum. tamen quia
adhuc seculares nimis diligunt suos plus
diligunt eis sua relinquere. etiam si pia causa
quam monasterio. Isti licet nati sunt in christo. tamen
adhuc ligati sunt in mundo cum umbilico. quod
est carnale vinculum. quo ligatur puer cum
matre. Unde contra quos tales est dominus loquens ait.
Iudice ortus tuus. Isti diligentes quod mundi
sunt sunt similes filiis et paupertate faciunt contra
preceptum illud caritatis Luce 10. Diliges
proximum tuum sicut te ipsum. glosa ad illud ad
aliquid quod te ipsum. hoc est opus pharaonis
quod faciebat filiis israel volentibus recedere de
egypto. Cum eis non poterat eos retinere sic
habetur Exodi 10. Quia dixit moyses Nec
remanebit ex eis ungula. Et hoc exemplum
habemus ex illis qui in primitiva ecclesia convertebantur.
De quibus dicitur Actuum 4. Quotquot pos
sessores agrorum et domorum erant vendentes
afferebant precia eorum quae vendebant ante pedes
apostolorum. Alii reputant quod sua sunt deferenda
ad monasteria. tamen diffidentes de eo quod pro|
volebant solum bona eorum retinere

sicut voluit totum ponere in communi. sed propter senec
tutem vel infirmitatem vel aliquam aliam
necessitatem aliquam partem sibi preservari procurat vel aliquid
totum. in hoc peiores anania et saphira
qui solum partem reservaverunt Actuum 5. Isti
seculum dimittunt et tamen veri religiosi non
sunt. hic est pauci religiosi pauci scolares. Unde
cuidam tali qui fuerat senator. Senclesio nomine
sicut habetur in vitas patrum. dixit sanctus basilius
Et senatorem et desisti. et monachum non fecis
ti. Non decet quod humiles sunt sibi facere contrarium. quod
licentia eos sufficienter corrumpet. Exemplum in
vitas patrum. Quidam frater requisivit senem dicens
Vis ut retineam duos solidos propter infirmitatem
Et videns senex cogitationes eius. quod vellet
retinere dixit. retine. et ingressus frater
cellam cepit colluctari cum cogitationibus. d.
Putas bene dixit an non. Et surgens
autem reversus est ad senem dicens. Propter deum
dic mihi veritatem quia conturbor propter illos du
os solidos. Dixit ei senex. Quia vidi
te habere voluntatem tenendi eos dixi tibi
ut teneres. Propterea non est bonum plus
tenere quam necesse est corpori. Duo ergo solidi est
spes tua. et si contigerit ut pereat numquam
non deus cogitat de nobis. Iacta ergo
cogitatum tuum in domino. quoniam ipsi est cura de nobis
Et vide quod tu potes esse in hoc periculum ceno
bite. sicut fuit periculum anachorite. Atten
dendum est etiam quod dominus interdum deducitur
contra tales et quia minus de eo confidunt
relinquit eos sibi. nec cogitat de eis in
eorum necessitatibus donec peniteat. Fuit
quidam ortolanus qui omnem laborem suum propter
necessitatem expendebat in elemosinas subiit
autem cogitatio in corde eius ut aliquid cogitaret
propter necessitatem infirmitatum in senectute et
congregavit lagenam plenam nummis Contigit

Exemplum

Exemplum

Exemplum

at cū īfirmari et putrefieri pedē ei⁹.
et cū nō posset curari assignata ē dies
a medico ut scinderet' pes ei⁹ ne tot⁹ pu-
tresceret. Et ecce nocte p̄dcā rūersus
ad cor cepit cū fletu rogare dnm. d.
dne memor esto operū meorū porū. et
ecce angelus apparuit ei dicens. Et ubi
sunt illi denarii q̄s collegisti & ubi ē spes
Ille ītelligens petebat veniā p̄mittens
se de cetero nō facturū Et tunc angelus te-
tigit pedē ei⁹ & sanat⁹ ē pes ei⁹ Et
cū summo mane uenisset ad op⁹ more so-
lito veniens medic⁹ cū ferramentis
et inueniens eū sanū glorificauit deū Isto

Exm̄

fuit talis quidā senex et leprosus de q̄ legit'
ī vitas patrum. q̄ cū quidā obtulisset ei pecu-
niā ut p̄pt' īfirmitatē et senectutē eā
seruaret noluit eā accipe. d. xl. anos
habeo ī īfirmitate mea et nunq̄ michi
aliqd defuit. dno m̄ p̄uidente sibi. et tu
post tot anos venisti auferre p̄curato-
rē meū. Alii r̄ṗunt q̄ licet bona q̄
habuerunt ī sclō retineant tn̄ faciunt h̄
potius ex necessitate q̄ ex bona voluntate
Isti sic dicuntur ī vulgari et oui et obu-
lū amittunt. hoc ē meritū et rē. Non
eī rebz sz voluntatibz merem̄. Cū igit'
aliqs res dat et aīo bono nō facit et res
amittit et meritū p̄mii ul nullū habet
ppter hoc dicit paulus cor. ix. Nō ex tristi-
ciā ul ex necessitate hilarē eī datorē di-
ligit deus ppt' hoc et eā dicebat thobias
filio suo liberē ēpiri stude Sclō voluntas
adeo pensat' nō q̄ntitas. Ex p̄dictis
igit' patz q̄ illud qd' dicit' q̄ aliquid
habeat ī sclō liberē velint illud eē roc.
dicit' ad exclusionē triū viciorū illorū
s. qui sclari amore adhuc detenti. plus
diligunt sua temporalia q̄ amicos ~~...~~ ī cor-
p̄ fribz suis spūalibz. et illorū q̄ diffiden-
tes de dei p̄uisione sibi aliqd reseruare
putant. et illorū q̄ sua retinent realiter
nō tn̄ liberē Et ī h̄ius casibz itelligi' vbū
p̄dictū. Et licz posset excogitari casus
aliqs uel multi ī q̄bus vbū p̄dictū nō
habeat veritatē. tn̄ in exēplo⁹ bn̄ dici est
q̄ p̄cepta affirmatiua nō obligat ad sp̄
neqz in oī casu. De illis qui nolunt
scripta cōitare Ca. xv

N Otandū est at q̄ntū tenemur
cōitare res ī religione nobis
concessas. si tātu teneamur cō-
itare res oīm nr̄as: ut pote sotulares.
capā. et coopertoria et h̄mōi sp̄a' scripta.
Nō querit' de fr̄e q̄ nō vult res et h̄- q°
modi scripta cōitare aliqs vtrū peccet
et q̄ntū et q̄lr peccet. Ad q̄d dr̄ de q̄ q̄rit'
aut h̄t p̄ceptū tradendi h̄mōi scripta
aut nō. Si sic peccat mortalit' nisi tradat
Si nō. aut ē ei licitū. ut pote q̄ habet
potētiā tradendi. uel ē consuetudo. q̄
etiā sine licētia tradi pnt aut nō. si nō
nō peccat ī aliquo. Si at est ei licitū. aut
alter indiget aut nō. Si nō. ī nullo peccat
nō tradendo ei. Si at alt' idiget. aut
ipe iterū idiget aut nō. Si nō idiget
neqz quo ad p̄ns neqz ī antea. tunc in-
dicandū est de illo. sicut de illo q̄ pecuniā
dni sui ligauit ī sudario lc̄ xix et pt
peccare mortalit' et nō mortalit'. et plus
uel min⁹. scdm intentionē dilectionis cordia-
te. qua h̄t ad h̄mōi scripta. et scdm q̄n-
titatē fructus q̄ fieret p aliū de h̄mōi
scriptis quē impedit h̄mōi scripta tenēte
de mēdo. Si vo idiget sicut alter. aut
idiget plus q̄ eque aut min⁹. Si plus.

uel eque. nō p̄rat nō tradendo. q̄ nō pl9
tenet alio q̄ sibi. Si vō mīn9 tūc tā p
na posset cū indigētiā ipsi9 et tā mag=
na alteri9. q̄ p̄taret nō tradēdo et cetera
dorz vnitis Si vō nō indiget ad p̄ns s3
ī antea sc̄ sibi nc̄iā tūc attendendū ē
vtrū per tradicōez talē p̄uet ~~in~~ illo tp̄e
nc̄itatis. Si nō. tūc indicādū ē sicut
sup̄ dc̄m est de illo q̄ pecuniā tenet liga
tā in sudario. Si sic. tūc distinguendū
est ut sup̄. qn̄ vterq̄ indiget. Notādū
aūt. q̄ q̄dā retrahūt ab huiōi cōicatōe
q̄ nolūt q̄ sciāt. q̄ illud qd̄ interdū
dicūt sumat de scripturis. s3 q̄ corū
ī ingenio attribuat et hoc vanitas est.
Ex^m Cōtra ferit Innocencius mgr̄ n9. Ipse cū
ī festo bt̄e magdalene semel p̄dicās.
ꝑlō de v̄bo ad v̄bū cōposuit omeliā
q̄gorii sup̄ eūā^m dicē illi9 quodā clerico
tenēte librū iuxta se et dicēte sibi in
latino. qd̄ ipē cōposuit in vulgari Et
tū post sermonē q̄situ fuisset ab eo
q̄re sic fecisset. tū copiosius cēt ī aliis
dicēdis si voluisset. dixit ut addisc̄at
q̄ meo supbi nō verecūdari. si p̄dicat
qd̄ ī scriptis aliorū īveniut. Alii vero
q̄ volūt sibi soli eē nota q̄ in scriptis suis
hūt Et inde ꝑueni9 hoc ē tabescētis cōtra
qd̄ dicit Sapiē vi. Ponā in lucem
sciāz et nō p̄teribo vītatē neq3 cū in
vidiā tabescente. Alii vō q̄ tenaci-te
auaricie ꝑūūs cū nihil faciat de
scriptis. tn̄ adeo diligūt libros q̄ ab
scondūt eos. et rēponūt sicut ceteros
denarios de q̄b3 nihil faciūt. S3 vtinā
attenderēt qd̄ d̄r q̄ st p̄p̄s de seruo q̄
abscondit talentū dn̄i sui. q̄ ī tenebꝛ̄s
ēteriores eiceret. Alii vō q̄ timent

detur parcōez uel detraccia deteriorācōez
librorū. et p̄ponūt huiōi dapni vtilita
ti spūali maiori. et hoc defc̄s caritatis
est. Sic ēm debem9 aīaz p̄ fr̄ib3 ponē
scd̄m d̄ī^m Io 13 q̄to magis libros expo
nere Qn̄ in libro collacōnū dīp̄ senēs
Ex^m Tercius grad9 amicicie ē ut oīa nc̄ia
et vtilia bono caritatis et pacis post
ponas Alii vō q̄ sibi īterdū ab aliis
negāt. et hoc viciū talionis est cōtra
illud pet 3 Nō reddētes malū pro
malo. Alii vō liberalit̄ et libēt cōi
cant. īterdū timētes nō solū viciū
sed etiā notā ꝑp̄tatis incurrē iux̄ id
thessalo 4 Ab oī spē mala abstinete
vos. Interdū p̄cauētes turbacionē
fraternā ī domo inducē q̄ frequēter
nascit̄ tū huiōi nō cōicāt iux̄ illd̄
pū 15 Conturbat domū suā. qui
~~fetet~~ sectat̄ auariciā. Interdum
similiter cogitātes. q̄ fructus maior
fiāt p̄ alios de scriptis huiōi. q̄ p̄ se
et per alios. Qd̄ ī scdo q̄ abhorād9
est q̄ sustinet q̄ eliciat̄ nisi vincius
fructus de re. de q̄ pt̄ dn̄s clūi. p̄cipue
cū in hoc clarificet̄ pr̄. ut fructū
plurim9 afferam9. sicut d̄r Io 17 Deni
q̄ cupiētes sibi mīta cumulare. et
cōsiderātes q̄ ex huiōi tradicōe acqri
mitū. Si ēm tradicō potus aq̄ frigi
de refrigeratiu9 corpus. nō ē sine mer
cede. sicut d̄r q̄ st x q̄nto magis tradicō
scp̄ture refrigeratiua aīaz maiorē
hab3 mercedē. Denique sperātes se recep
turos ī de b̄n̄ficiū scīe. ab illo q̄ dicit
date et dabit̄ vobis luce vi Dū ipi
aliis libēt cōicat sciāz suā. Quo ceterum
bernardo īseruati q̄dā. qd̄ alio tp̄e

qo

dicit fribz. dcm est. q dum istud seruabis
aliud nō dabit tibi. ¶ Porro de mutuā
dis libris videt quod dedisse paulus. qui
carpo suo discipulo reliquit libros sicut d
thy qrto. Ilo eni est distredendum qn illos
reliquit illi ad vtendum illis. sc.

¶ **Qui vero nō habebat. nō ca**
querat i monasterio. que nec
habere potuerunt. foris

Contra illos q querunt in religione qd in
seclo nō habuerunt Ca. xxxi.

Hic post mandatum cum volutate
improbā plus habendi qd e vnani
studium. et ꝓmaria viciā q oriunt ita qitate ut
dictum e sup. Sz querit cum hoc. ¶ Nuq nō
hez illi q fuit adeo paup q nō hebat
necia. querere i monasterio ab illo. q habet
ministrare illa. Constat q sic. gº vin q
istud mandatum sit irronabile. Ffn. qdam
iperiunt q de paupertate venientes querunt
i religione habundanciā. Jo ad heliodorum
epm. Peiores sunt monachi. q fuerunt seculares
¶ Alii nō solum habundanciā. sz et delicata.
Vn Ide ad nepocianum i psona talium
loquens dicit Natus i paupe domo i ti
gurio rusticano. q vix mlio et cibario
pane ventre rugiente saciare poteram
nc simulā et mella fastidio. Alii vero
nō solum hec querunt sz quit et honores impleat trnarius
ifelix prones ad diuitias et delicias et
superbiā vite. Z ꝑnar i eo º aptissq e sup
illo vbo Ecce ancilla dm. z ꝓleriqz i
domo dei nō patiunt hre contemptum. q
i sua nō ī contemptibiles ee potuerunt
ibiqz volunt venerabiles videri. Vbi hono
res ab oibz contepnunt. Magna abusio
ut i loco paupertatis. vbi diuites ī carunt
penuriā. paupes querunt habundanciā. i loco

afflictionis vbi delicati mortificant homines
rusticani querat delicias. i loco vbi viri ho
norati eligunt abiici. ibi abiecti querunt ho
norari. Sz maior abusio. q iterdum q
huiusmodi st. cum prius de labore viueret. ibi
volunt ociosā vitā ducere contra iterdum
apli dicentis thess x Qui nō vult opari
nō manducet. vbi quidā ociosi. fiunt
laboriosi ¶ Jtē iterdum tantā curā hnt
de medicinalibz. ut ubi alii venerunt
pdere vitā iuxta consilium saluatoris Jo 16
Ibi iuxta consilium ypocratis videat velle
se saluare. ¶ Item qdā interdum ubi vel
unt abscondi ut sit corp vita cum xpo ab
scondita i deo. Col 3 Jbi ipi prius icog
niti sibi nomen acquirere. Z ꝑnar i omē sup
aptissq Qui i area i opido suo vl vico
vix cognti fuerunt. mo ītuentes regum
noticias. et principum familiaritates asse
cuti sunt. Quale at qso e qd a paupibz
i tali loco talia querat in quo a diuitibus
contraria affectant. Isti sunt q plus hre
volunt in deserto q habuerunt i egipto
i quo se peiores ostendunt illo ppl'o q
respuit mana i deserto. et sufficiebat
ei posse habere multa. q habuerunt i egip
to Nu xi. Jn mente venunt nobis cucu
meres. pepones. porriqz et cepe et
allia. Istud e qd nō solum notz aiabus
sed et corpibz. Propter ei ꝓbatum est
q vita laboriosa et aspa consueta. salu
brior est hoi. q delicata et īconsueta
Vn medicina mittit in tali casu ad con
sueta Vn legit i vitas ꝑm q qdam
monachus romanus veit i scitim. et cum ibi
stetisset ꝑ v anns. fcs e magne fame
veit gº ad cum qdā monachus egipcius. et
cum lecte īcepisset eum. et tntassz caritatie.

ipe vides cu laprioze vita duce. q cet
moris i egipto. recedebat scadalisat9
i eo. Qd cu ille adutiss3 fecit eu rno=
tari et cu rdiss3 iteru rcepit eu cu gau
dio Et voles sanare eu iterrogauit
eu ex q puicia es tu. Cui9 ciuitatis
Et ille dixit ei Ego no su de ciuitate
n nec vnq hitaui in ea Et dixit ei
senex Anq esses monach9 qd opabaris
Et ille. Custos era agroru. Et dixit ei
Vbi dormiebas. At ille rndit In agro
Et senex quo viuebas. At ille māduca=
bā pane sicu. et si iueieba q̄dam
de salsamētis. et bibeba aqua Et senex
Erat tibi balneu i possessioe tua. At
ille Non. sed i flumie lauabar. Cu g9
hec oia cognouisset ab eo senex. volens
eu pficere narrauit ei vita sua. d. Ego
miser que vides de ciuitate illa rōna
sum. et habui i palacio locu magnu
apd iperatore. Reliqui ergo roma et veni
i solitudine. habui domos multas et
cotepsi illas. veni in cella ista. habui
lectos multos vestitos ex auro. habētes
preciosissima stramēta. et pro illis dedit m
dns hoc stratu de virgis cōpositu et
hāt pellem quā vides Et vestes mee
erat magni preci. et pro illis vtor ist
vilibz. In pradio meo multu auri
cōpendebatr. et p illo dedt m dns mo
dica olera et puu talice vini. Erant
q seruiebat michi plurim. et p illis in
spirauit ds famulo quē vides ut ser=
uiat michi p balneo at p fundo. mo=
dica aq ad pedes meos. et taligulis
vtor ppt ifirmitate mea. p cithara
at et alio ope musico. q delectabar in
cōuiuijs. dico m psi ps i die et psi.

sistit i nocte. Sed p peccatis meis q faciebā
an. mō cu vīl4e ophebco pmulū ministiu
deo. Unde rogo te abba ut no sis scan=
dalisatus i me. Hec audiēs egiptius
ille cōpunctus et i se reuersus dixit Ve
michi q ego de multa tribulatoe. et
plurimo labore seli magis ad repausa=
du veni. et qd no habeba tn mō habeo.
tu at ex multa delectatoe seli ppa volu te
veisti in tribulatoez multa. et ex mul=
ta glā discessisti Et fcs ē ei amicus
deinceps. Ad qd igr qm q paupes
fuerut i selo tn i venīut maiora in
mōsterio q hūissent i selo. dent sp ge=
mere no illa qre Et io rōnabiliter
madat aug9. d. Qui at no habebat
selz. aiq dr Et itelligi de pntibz ne=
cessarijs. stām q i pdicti madato p
aliqd itelligitr diuicie aliq pt ne=
cessitate. Ista at costat q no sit quēda
et sic pz rn9 ad qstioz. Ep9 et dici
alit si intelligatr et de necijs ut sic
sensu. Non ea qrat. i. no pn9 itēn=
dat. i. no ad hoc pn9 sint i mōstio
ut ista ibi habeat. Et hoc cōt illos
q ad hoc itrant ul sunt i religioe ut
habeat ibi necia vite ul alia treña
Isti sūt socij eoz q seqbatr dnm non
ppter vtutes s3 ppt panes de qbus
eos satiabat Io vj. Isti eoz sūt isup
imitatores. q ventre suu fecert deu
suu. de qbz loqtr aplūs phylipp 3. Quo eni
no fecerut ventre suu deu suu. q de
seruiciu qd alij faciut deo vero. ipi fa=
ciut ppt ventre. Non sūt isti discipuli xpi.
spualia sectates. s3 magis q trena sectabatr
de qbz dr Io vj. Isti sūt q bz dyabol9 eruit
dexteros oculos. i. spuale itencoez et sic

facti icpti ad bellu. Et de facili succubunt
in oi bello spuali. quorum figura hec Jerem
Isti i munera religionis i qua ab alijs
querit et inueni aurum optimum preciosarum vir
tutum. querunt plumbum s. vtilitatem terrenorum
illo contenti. I quo tanto apparet feliciores
quanto primum querendo vtrumque inuenerunt Jnfra
luce xij Querite primum regnum dei et iusti
ciam eius et hec omnia adicient vobis. Isti
sunt animalia bruta que caput habent ad terram +
in hoc contrarie figure humane. et verbo
pauli dicentis Col. 3. Que sursum sunt sapite
que sursum sunt querite Et sacerdoti dicenti in
missa. sursum corda. cotidie mentiuntur di
centes habemus ad dominum. Isti non noue
runt piscari nisi in sinistra nauigij.
et ideo nichil ceperunt nisi sola temporalia que
nichil reputantur contra quod dicitur Jo xxi.
mittite in dexteram nauigij et inuenietis
s. aliquid quod valeat Isti i ingressu do
mus ponunt sinistrum pedem quod contrarium
est faciendum Dum sapiens et hoc reddit
tantum dicens. Ecc 4 Custodi pedem tuum
ingrediens domum domini vt s. videas que
primo ponas. Hec enim illi qui in ecclesia dei
quicumque. primo ponit pedem sinistrum. habens
primam intentionem ad terrena. Isti sunt aliqui
percussi plaga diuina habent faciem prepostera
habentes intuitum faciei ad ea que retro
sunt et non ante s. ad terrena secundum illud
prophete Jhe. vij facti sunt in retro et
non i ante Isti sunt similes viris
quos vidit ezechiel habentes dorsum ad templum
sicut dicitur eiusdem viij Nullo enim curant
de eis que ad templum pertinent sed solum de
cura carnis. Isti propter prauam intentionem
dampnant quod faciunt in religione. quod ali
as esset bonum quia eius finis malus.

+ scilicet intentionem ad terrena

ipsum quod malum est. Mt vi Si oculus tuus s.
intentio tua fuerit nequam totum corpus tuum s.
congeries operum tuorum. tenebrosum erit
Nullo volt dominus tales habere discipulos. et ideo
quendam volentem eum sequi propter lucrum temporale
et dicentem magister te sequar quocumque ieris
repulit dicens. Vulpes foueas habent et
aues Mt viij Quia igitur tot inconuenientia
sequuntur cum primo querit terrena quis in religione
iuste interdicit hoc aug. Jllis qui fuerunt
pauperes secundum istam expositionem sola Et ideo
ingredientibus religionem exponuntur proponuntur
asperitates ne forte quis contraria velit querere.
Potest tamen et aliter tertio modo exponi ut sit
sensus non ea querat .i. querulose non petant
Et hoc est contra quosdam. qui quamuis in seculo
fuerunt pauperes tamen magis querulosi re
periuntur in claustro quam illi qui fuerunt in
seculo dites. et frequentius interdum murmu
rant qui mores personae fuerunt quam qui magne
Exemplum huius inuenitur in ueteri testamento Vulgus
enim cum quadam magna murmurauerit i deser
to contra moysen et deum. ut maria.
num xj non tamen super defectum victualium sed
ex alijs causis. plures vero et minores
super hoc murmurasse leguntur num xxi
Cepit populum tedere itineris et laboris
locutusque contra deum et moysen ait Cur
eduxisti nos ut moreremur in solitudine
deest panis aqua non sunt anima nostra nau
seat super cibo isto leuissimo. Nota quod dicit populum
per quem intelliguntur minores Isti autem minores
et viliores non solum murmurant sed etiam
alios trahunt secum ad murmurandum Vulgus
vero volgus promiscuum quod ascenderat
cum eis flagrauit desiderio carnium se
dens et flens iunctis sibi pariter filijs
israel et ait Quis dabit nobis ad mandu

candum carnes. Et attende quod murmurant
isti super eo quod in egipto non dicunt se habuisse
sed viliora nominant. Cum enim petant carnes
non tamen dicunt eas in egipto se habuisse
sed solum pisces et alia quedam viliora unde
sequitur immediate: Recordamur piscium quos co-
medebamus in egipto. In mentem veniunt
nobis cucumeres et pepones porrique
et allia. Quod murmur odibile quanta vilia
concedebat. Pro carnibus non contenti manna
eorum subditos attendat quantum tale murmur iram
dei concitavit contra eos propter hoc ei misit
in eos ignem qui devoravit extremam partem
castrorum. Numeri xi. Propter hoc ei misit
in eos serpentes ignitos qui plurimos in-
terfecerunt. Numeri xxi. De populo plures quod fuis-
sent in utraque plaga perempti nisi moy-
ses precibus suis plagas cessare fecisset
sicut patet in eisdem capitulis. Huiusmodi sunt longe
a religione. Primum abbas pastor in vitis
patrum: Monachus querulosus non est monachus. monachus
non est. Quo enim bene invitat omnibus qui pro
defectu rerum murmurat. Quo carnem suam
mortificare intendit qui defectum necessariorum
sustinere non potest. Quo voluntate sua re-
linquit cum alterius gubernatione non sufficit.
Ex hiis considerari patet quod multo
illis qui fuerunt pauperes interdicitur
necessariorum petitio querulosa. Licet autem huius-
modi petitio querulosa eis interdicatur
tamen caritative eis providendum esse est
quantumcumque fuerint in seculo pauperes. Et ido-
ne quis credat hoc non sinendum post tantum hoc
mandatum et dicitur: **Sed tamen eorum
infirmitati quod opus est tribu-
atur etiam si paupertas eorum
talis erat quod foris erat: ut
nec ipsa necessaria poterat invenire.**

Consuetudo laudabilis est ubicumque secundum quorum
religio quod nulli magna cura sit sibi sed precipua
cura de fratribus et fratribus sanctis de fratribus
cogitet ita sollicite quod etiam ipsis tacentibus
advertat et intrat de eorum necessitatibus et
prelatus subveniat eis. Et licet ad hoc argumentum
de isto precedenti mandato in quo altera que-
rulosa petitio interdicitur. in alio vero cari-
tativa provisio imponitur. Et argumentum est hoc
quod aliquotiens murmur non est quod puniendus de
subtractione necessariorum eo quod dicitur: Sed tamen
eorum infirmitati quod opus est tribuatur
quod intelligitur sic quamvis predicto modo murmu-
raverit. Notandum quod stricte subveniendum
est illis et prelatus. non enim dicit ut eorum cu-
piditati sed eorum infirmitati non ut quod super-
fluum sed ut solum quod opus est tribuatur.

Quod apud prelatos non debeat esse ac-
ceptio personarum sed pauperibus providere
sicut et divitibus. Capitulum xxii.

Post hoc nulli debet deesse re-
ligio sed taliter ideo non illis so-
lum qui divites in seculo fuerunt sed etiam illi
qui fuerunt pauperes dentur ministri necessaria
in victu in vestitu et medicinalibus et aliis
quibuscumque. Aliter enim fratribus timendum
est valde de periculo acceptionis personarum.
Jacobi ii. Si introierit in conventum vestrum
vir anulum habens aureum in veste candida
introierit autem et pauper sordido habitu
et intendatis in eum qui indutus est veste
preclara et dixeritis ei tu sede hic bene.
pauperi autem dicatis tu sta illic aut sede
hic sub scabellum pedum meorum nonne
iudicatis apud vosmetipsos. et facti
estis iudices cogitationum iniquarum id est iniquis
cogitationibus in cogitationibus vestris divites
preferendo pauperibus quod est acceptio personarum.

Item cum ministrat^r diuitibus pt ecclesia-
stica humana mouetur quia non habet meritum a-
pud deum. In ministrando vero pauperibus de fa-
cili non est tam nisi solus deus propter quod dicitur
Mt xxv Quod uni ex minimis meis fe-
cistis michi fecistis quia dicet. Iohannes hoc michi
factum reputo. Quia talis facti ego solus fui
causa mouens. In tali quoque ministratore eciam
est meritum. quia in illa que fit in diuitibus ut
constat secundum sanctos et iura. quod bona ecclesia
bona
sunt pauperum. Ergo ille religiosus qui
fuit in seculo pauper eciam si esset adhuc in
seculo deberet esse particeps in sua necessitate
bonorum ecclesie huius. Quanta ergo crude-
litas et quantum sacrilegium reputari debet. si
nunc qui de paupertate necessaria transit ad vo-
luntariam. de seculari statu ad religiosum.
de conuentu ad domesticum ei subtrahitur
quod eciam ante debebatur. Propterea tamen ei. tan-
to minus amplius debeat de bonis prouideri de
annona christi. quanto plus laborat in ser-
uicio christi. Unde dicitur Mt x. Dignus est operarius
cibo suo. Et illud apostoli Cor ix. Qui
altario deseruit de altario viuat.

Item quod defectum talis prouisionis datur
minoribus occasio murmurandi contra ma-
iores. iudicandi alios et fastidiendi
statum suum. concipiendi multas malas
+ concepciones. Nescio autem aliud est hoc quam scan-
dalizare minores. Sed quid dicit dominus.
Mt xviii. Qui scandalizauerit unum de pu-
sillis istis qui in me credunt expedit ei
ut suspendatur mola asinaria in collo eius
et demergatur in profundo maris. Propter
hoc reddit nos cautos dominus et dicit.
Videte ne contempnatis unum ex hijs
pusillis. Contempnunt autem procul dubio qui
non subueniunt ei in sua necessitate sed maiori

+ viuendi in tristicia et in silencio amaro

Item cum in religione aliquis pauper contemp-
nitur et diuiti prouidetur. fit talis religio
similis mundo. Unde glossa super i Ia. ii Si
introierit in conuentu vestro etc dicit. Mundus
pauperem abicit diuitem colit. econtra fi-
des christi et docet. Nunquam magis tenen-
da est fidei doctrina. quam assumenda ymago
mundi. Propterea tamen dicat apostolus Ro xii.
Nolite conformari huic seculo etc. Item
legitur quod cum quidam diceret coram quodam philosopho.
de quodam paupere et alio diuite quod a-
mici essent. intulit ille philosophus. dicens. Quomodo ergo
unus pauper est et alius diues. Amicus enim
non est qui fortune particeps non est. Similiter
dicitur quidam dixisse de quibusdam religiosis. Nota
quorum aliis ministrabatur lanas quam a-
liis. Fratres igitur sunt. sed scutelle non sunt so-
rores. Quomodo ergo vera fraternitas et frater-
na dilectio poterit indicari. ubi alius esurit
alius ebrius est. et non communiter omnibus et magis
in necessitate prouidetur. Item dicitur quod cum sa- Nota
lahadinus soldanus maximus scilicet comme-
deret cum christianis. et adducti fuisset
pauperes et comederet in terra et viliter quam alii
tractarentur. et ipse inquisitor facta super hoc
intellexisset. quod erant pauperes quibus propter
deum dabatur ad comedendum scandalizatus
in hoc dixit. quod non videret inter christia-
nos quod ita displiceret sicut illud quod pau-
peres dei sui ita viliter tractarentur.
Quis ergo dubitet. quin cedat ad magnam
infamiam religionis et scandalum eciam secula-
rium. cum audiunt quod minores male trac-
tantur. et sic iuste non solum ab ingressu
religionis. sed eciam a deuocione retrahuntur
et elongantur ab ea. Unde baruch iiii dicit
Ierusalem que est figura religionis. a multis
derelicta sum propter peccata filiorum meorum.

q(uod) declinaverunt a lege dei. Nec enim lex dei
nisi caritas firma q(ue) mandat haberi cu-
ra(m) de q(uo)libet p(ro)ximo: q(ui) derelinquerunt indubi-
tanter pauperes et minores contempnentes.
Ag(itu)r i(n) o(mn)i religione caritatis providend(um)
est illis q(ui) de paupertate veniunt et mino-
rib(us) p(ro)p(ri)e, ut periculu(m) acceptionis perso-
naru(m) evitet(ur). ut etiam meritu(m) habeat(ur).
+ ut occasio scandali submoveat(ur). ne religio
mundo assimilet(ur). vel ut vera fraternitas in ea inveniat(ur).
et ne pauperes q(ui) freq(uen)t(er) in religione multu(m)
p(ro)ficiunt: ab ingressu religionis retrahant(ur).
Unde q(uia) habundancia ditiorum freque(n)ter
talib(us) e(st) occasio mali: ad cavendu(m) h(uius)modi malu(m) sic dic(itu)r.

**Non tamen ideo putent se felices esse
q(ui)a invenerunt victum et tegumentum
q(ua)le foris invenire non potuerunt.**

Traditis mandatis contra vicia primaria
q(ue) oriunt(ur) contra caritatem. hic incipit ponere ma-
data contra vicia secundaria. q(ue) s(un)t ad superbiam p(er)-
tinencia. Hor(um) aut(em) q(ui)da(m) reperiunt(ur) in his q(ui)
fuerunt in s(e)c(u)lo pauperes. Alia v(er)o in his q(ui)
fuerunt divites: de q(ui)b(us) ibi Rursus autem illi.
Quia v(er)o superbia in paupere detestabilior
e(st) sup(ra) d(ictu)m ecc(lesiastic)i 24. Tres sp(eci)es odivit a(n)i(m)a
mea. q(uarum) una e(st) paup(er) superbus. Ideo p(ri)mo
p(ro)sequitur de h(uius)modi superbie destructione: d(i)ce(n)-
tians cont(ra) hoc ta(men) p(ri)mo e(ni)m ponit mandata ad
destruendu(m) q(uo)d malu(m) est. 2º ad informa(n)-
du(m) contra q(uo)d q(uo)d bonu(m) est d(icens) Sed sursu(m) cor(da).
3º reddit hor(um) ca(usa)m d(icens) ne incipiat. Propterea
solet interdu(m) oriri q(ue)da(m) extollencia in h(uius)modi
paup(er)ib(us). vere ver(um) q(ui)a invenerunt habunda(n)-
ter ea affluencia; solet seq(ui) extollencia
ut e(st) q(uo)d dic(itu)r ap(osto)lus ad thy(motheum) vl. Divitib(us) h(uius)
s(e)c(u)li p(re)cipe non altu(m) sap(er)e. Denique vox so-
cietatis glo(sa) sup(er) d(ictu)m ecc(lesiastic)i 13. S(ed) (et) h(oc) una
exposicio(n)e pondus superbie sup(er) se toll(it).
+ ut q(uo)d suu(m) est ei(u)s reddatur.

q(uo)d honestiori se sociat. Ad destructione(m) h(uius)mo(di) v-
triusq(ue) ponit mandatu(m) d(icen)s; p(ri)mo tu(m) d(icit) Non
tamen 2º. 2m cu(m) dicat Nec erigat.

Contra illos qui querunt prospera in
in religione Ca. xxiii.

Cont(ra) p(ri)m(u)m v(er)o nondu(m) (est) q(uo)d aliq(ui) rep(er)e-
riunt(ur). q(ui) licet ad religione(m) ab
inicio venerunt a(n)i(m)o sustinendi
penuria(m) a(n)i(m)o mortificandi carne(m). a(n)i(m)o asse-
quendi abiectione(m)! tu(m) lapsu t(em)p(o)ris mutati
in viru(m) alteru(m). s(ed) non in virtute dextre ex-
celsi. cu(m) inveniunt in ea reru(m) copia(m) car-
nis delectabilia honor(um) gl(ori)a(m) sic illece-
bra(n)t(ur). q(uod) p(ri)me caritatis obliti ca(n)dore re-
fugiunt. q(uo)d p(ri)mo q(uesi)erunt. et contra ea totis
virib(us) amplectant(ur). Hic e(st) q(uod) conventus in q(ui)b(us)
occurrunt adv(er)sa horret et fugiunt. ad
illos v(er)o in q(ui)b(us) inveniunt(ur) prospera suspirant.
ab illis avelli non p(ossu)nt. mutaciones de locis
prosp(er)i(s) ad contraria sustinere non p(ossu)nt. p(ro)vulte
a(n)i(m)aru(m) vel nec(essita)te ordinis q(ua)mq(ue) contraria
no(n) procurantes (et) posse. cu(m) aliq(ui)d in his co(n)t(ra)
voluntate(m) eor(um) fit. inveniunt(ur) min(us) obedi-
entes. incurrunt murmura et p(er)versa iu-
dicia. suos iudices iudicantes. et alia
mala q(uam) plura. Cumq(ue) in conventib(us) sua
desideria asseq(ui) no(n) p(ossu)nt. discurrunt ex-
tremus. tu(n)c sicut libent(er) d(icitu)r ad standum
in turris. et cu(m) oportunitas occurrerit
facile recipiunt dignitates. p(ro)p(ter) misere
carnis cura(m). p(ro)p(ter) h(uius)modi dolor in felicitate re-
putantes. inopem et penosa(m) et abiec-
ta(m) s(un)t ducere vita(m). Sed heu q(uam) longe re-
cesserunt isti non solu(m) a sap(ient)ia s(an)ctor(um). s(ed)
etia(m) a sap(ient)ia h(uius) mundi. Non sunt isti de
opinione ph(ilosoph)or(um) illor(um). q(ui) dixerunt sum(m)u(m)
bonu(m) paupertate(m). s(ed) poti(us) de opinio(n)e
illi(us) errore probatissime q(ui) felicitate(m) posuit

ꝓsperitate successiuum sic^t tang^t phs i p^o
ethicoꝝ Non sic fecerunt sti pres de qꝛ in
multis legit^r in vitis eoꝝ qꝫ ipi fugie^b
honores sibi exhibitos et alia prospa
in locis suis: se ad alia transferebant. i
qbꝫ hiis carerent: i venientes tū ꝓpria ad
hmoi cosolatores hre. Nō sic fecit pr
nr sts. dnus dominicus. q libentius mora
bat^r carcasone qȝ tholose: qꝛ ibi hoc ꝑ plꝯ
ibidē sustinebat ꝑsecutores. Nō sic de aliis
fatuit: qcūqꝫ vera pticipat sanctitate Nō
eni gaudet ꝓsperis: sed terret^r vn gg
Sci viri plus ꝓspera qȝ adūsa formi
dant. Nec mirum (plures) hōm peunt i ꝓsperis:
qȝ i adūsis ps Cadent a latere tuo
s. sinistro adūsitatis mille: et decē
milia a dextris tuis s. ꝓsperitatis Qꝛ
autē mirū cū amatores vite pntis
formidat et fugiunt loca i qbꝫ plꝯ mo
riunt. sic sti amatores ppe salutis formi
dant ꝓspera. Item sup i^o c^o iac. i Omne
gaudium existiate fres d^r glo. q ali
mihi hnt in celo vos at mihi i h^o
mundo. g^o ps malorꝫ ē ꝓsperitas In
hoc mundo g^o nō est signum in bo^m s. e
lectiois: sꝫ potiꝯ i malū s. rpbatois
ꝓsperitas tpalis qd ꝯfirmat gg d.
Cōtinuꝯ successus tpaliū: eterne rep
batois ē indiciū Quo g^o pt gaudē
vir sts sollicitꝯ de salute: qn videt i
se ista signa. Ideo petebat qdā dd. d.
Fac mecū signū i bono Item gen ploi
legit^r qꝫ iacob cancellauit manꝯ i bndicē
filiorꝫ ioseph: sup illū quē iaceat ad si
nistrū ponēs dexterā et ecōtra. qd dicit
sti figurā ee bndtois xpi future i die
nouissio. q sup illos qs iaciet ad sinis
trā adūsitatū ponet dexterā felicitatis etne:

et sup illos qs iaciet ad dexterā ꝓsperitatis
ponet ad sinistrā infelicitatis eterne:
sicut patꝫ in diuite et de lazaro. de
qbꝫ dixit abraham Recepisti bona in
vita tua et lazarꝯ siliter mala: nūc vō
hic cosolat^r tu vō cruciaris luc xvi. Qꝛs
ergo sane sentiens. nō timeat inueni
i dextra huiꝯ mundi. Item cū qs venit
ad hospiciū aliꝯ sero: et comedit i manē
splendide: nō solet ei parari cena mag
na i fine. g^o dent proculdubio qui hic
nimis iplent^r: ne pua cena habeat
i fine. Et io dicat^r luc vi. Ve vobis
q saturati estis qꝛ esurietis: pua uel
nulla cenā habendo in fine. Item nō
inueniūt^r aliq opari. qbꝫ laute vole
tibus viuere de die. mutuat prefa
ctas sup mercede: et tanto minꝯ in sero
recipiūt de mercede qnto plus rece
perūt de labore. Timendū est ergo
illis. q multū habē volūt. dū adhuc
in labore sūt: ne parū inueniat de
mercede et dicat^r illi illd ꝑ^m luc xvi
Recepisti mercedē tuā totā ul in parte.
Item dic^t gg i pastorali Qui vtūt^r
hoc mundo tanqꝫ nō vtat^r ut hij sic
que nobis suppetunt extrius seruiat:
qtinꝯ a fine dilectois studia aīm nō
inflectant. Item admonendi st q tpa
liter ꝓsperat^r: ne cū cuncta ad votum
surrepūt. dante qrē neglig[ant]: si
in hiis q dat^r aīm figat. Qꝛs autē
hiis hic ꝓspera gloriari pt. qd in hiis
aīm nō figat: qd corporalē a superna
dilectione nō ꝯtrahat. Qꝛs g^o ille est
q hiis vtat^r ut debꝫ. Quēadmodū
ergo timēdā ē a seruis dei corp ha
bundātia: qꝛ ita difficile ē bn vti. Io
qꝫ pietate subtrahit prudētia diuina
ista clēis: ne p abusū i malū eis co

+ Oct ei sunt qbus ista psspera auertunt
tor a celestibz ad se.

nertat² Electis suis deus iter asperu fa
cit: ne du detinet m via. oblivistant²
corp q sunt m patria Crte adusitates mul
tos erudiunt: sed psperitates multos de
ripiunt. In eis ei latet hamus sub esca:
vn dicit² m pphia abacuc 3° Totu i hamo
sublevauit. Quis ergo sapiens debet
amplexari pspera et no potius formidare.
Io dt Crisost Cu oibs fortuna timeda
sit. magis timeda e pspera qm adusa.
Illa ei timedo erudit: ista blandiedo seducit.

Qz magis periculosa e psperitas
illis q fuerunt paupes Ca xxxiii

Licet at oibz seruis dei sit
timenda psperitas ut patz
ex pmissis: magis tn illis
q de paupertate venerut. amrtatoes ei
ad cotraria morbos generant: sic et i istis
ex quo multa solent oriri pecca Isti eni
st q exeuntes de medio carceris. et sut
vrsus famelicus plus solet excede in
fruendo psperis Inde e q salon tanqu
reddit pu 24 illu q hmoi est. d. ayeli
demisti. qd si an no habebas: gede qd suf
ficit tibi Isti etia sunt q adherentes deli
ciis fugiunt et plus exhorret angustias
penetq expti miserias: sicut canis ex
m istus semel plus timet aqua cali
da Inde e q i Ier 38 rogat rege sedechia
d. Ne reducas me i domu ionathe ne
moriar ibi Quod cu ei fiat i multa
angustia et tedia Isti ei solet plus i
amiter gldari cu illis q dicut pu .
Respondes dns divites facti sumus In
istis etia plus solet gra absorberi
a psperis. sicut aqua facilius absorbet
hoiez q no est i aqua nutritus: qm
piscem. q cotidie fuit ibi Seneca eo

Succedentibz psperis: oblitus e pristina tepus
sui Ista itaq habudatia. solz i istis re
bellione iducit Deut 32 i cantico Inuenit eu
i tra deserta. i loco horroris et vaste soli
tudis Et post. Et costituit eu sup excelsa
tra: ut comederet fructus agrorum ut suget mel
de petra Et post Incrassatus e dilatus z recalci
trauit. facile g° q fuerut paupes plus
excedunt i uctis psperis: plus adheret plus
gloriatur i animi plus sopitur i eis ro: et io
plus rebellat Et filii isrl plus praesse
leguntur habita hyndaria i terra pmissionis:
qm i angustia egyptiace seruitutis Rara
igitur i istis ta periculosa e psperitas vite:
augmetus i pris extollentia de hmoi itendicit
Ro ei vr dent tales se reputare felices sz pocius i felices:
cu eos facile tot mala sequitur i psperis

Seq. Nec erigat ceruice qa
sociatur eis. ad quos forus accede
no audebant.

Contra paupes q i religione supbiunt
de societate diuitu Ca xxxiv.

In scripturis diuinis armatura ceruicis
sonat ipugnatione Vn Iob xv. De ipso dicitur:
Impigui ceruice armatus est. Adusus deu
Induratio sonat rebellione Ier xix In
durauerunt ceruice sua: et no audie
runt sermone meu Erectio vo sonat
elatoez ut legit Vn spes elationis iputatur qnq
sedisse i ceruice. Expl i patribz atiquis Expl
Cu qda senex suus vocasset diu deo:
fta e ad eu vox ut exiret ad pdicadu.
At ille. Dne aufer a me spm elationis:
ne elatus sup fres meos. cada ab oibz
bonis tuis Et vox ad eu pone manus
tuas ad ceruices tuas: et apphende qd rep
peris. et coculca sub pedibz tuis Et fecit
sic Et inuenit qi puulu esse ppe: et co=

cultauit eum. Et facta est vox ad eum: vade et fu-
ge. Et factus est magnus et fructuosus predica-
tor. Ergo quia spiritus elationis in ciuitate resi-
det tam multo: recte per ceruicis erectionem
elatio intelligitur. Et notandum quod pauperibus
utendum est societate diuitum et magnorum. Vi-
dent enim ex hoc esse grati considerantes quod fecit
eis deus. iuxta illud quod dicitur in psalmo. Qui et sicut dominus
deus noster etc. Et post: Suscitans a terra inopem.
et de stercore erigens pauperem: ut collocet
eum cum principibus etc. Et consilium habetur in Ps In
tratico dicitur. Item debent ex hoc moueri ad
amorem religionis. que eis contulit quod mundus
dare non potuit. sicut et paulum gratia christi e-
leuauit iuxta quod dicebat Cor. xv. Ego sum
minimus apostolorum. Et post. Gratia autem dei sum id
quod sum. Item debent ex hoc eleuari in spem
future societatis. Si enim in statu gratie
ascendunt ad statum maiorem: quanto magis
in statu glorie. ubi omnino nulla erit personarum
acceptio. Iohannis in i. Io. i. Quibus indifferenter loquens
dicit. Quod vidimus et audiuimus annunci-
amus vobis. ut societatem habeatis nobiscum.
et societas uestra sit cum patre et filio eius
ihesu christo. Sed proh dolor miseri quidam
qui tali societate uti deberet in bonum
ad eam perducta: abutuntur ea ad superbiam
Cum fuerint filii pauperum et ignobilium et
quondam egestate et fame steriles. squa-
lentes calamitate et miseria: ipse con-
ditionis obliti in religione superbe habentes se
ad contristatos. comparari volunt illis cum
quorum tamen fortassis in seculo porci non
possent in victu et vestitu et recrea-
tionibus medicinalibus. Et plus pro eis
oportet laborare in seruitiis uel offi-
ciis et huiusmodi multis. Ad quos non vo-
audent attemptare multa superbe: qui non

ante cogitare audebat. Et cum nichil sint
se aliquid esse presumunt coram oculis diuine
maiestatis dei nostri. Gratia vocatione ad so-
cietatem talem sibi factam in superbia transfe-
rentes. qui tanto detestabilior est quanto specialius
odit dominus superbiam in paupere secundum sententiam
Salomonis: precipue in loco humilitatis et inter
humiles perpetrata. Ideo post mandatum
datum ad destruendum ex tollentie malum
quod oritur in pauperibus venientibus ad religio-
nem. ratione habundantie rerum. subiungit bene
augustinus mandatum ad destruendum elationis
malum quod oritur in eisdem. ratione sublimis
societatis personarum quibus positis post
inferiorum et hoc + debent se hic dicens.

Sed sursum cor habeat: et ter-
rena ac vana non querant.

Quod in affluentia rerum cor est eleuandum
sursum multis modis. Ca. xxvi.

In habundantia rerum non est apponendum
cor. sicut faciunt illi qui ex his reputant
se felices iuxta illud psalmi. Diuitie si
affluant: nolite cor apponere. Cum enim cor
apponitur: capitur homo in illis. sicut piscis
in hamo. Sunt autem hec habenda in usu:
et non in affectu. Et hoc est secundum apostolum
uti mundo tamquam non utendo. Sicut facie-
bat hester regina que dixit domino. Nosti
quod numquam letata sit ancilla tua ex quo
translata sum huc. usque ad regnum usque
in presentem diem: nisi in te deus abraham deus
fortis super omnes. Huius ergo exemplo.
in huiusmodi habundantia cor sursum habendum est.
Aduertendum est enim unde mittatur: quia a
deo. Ipse enim est qui pluit beneficia lar-
ga super omnes: et ideo regratiandum est ei
iuxta illud. In omnibus gratias agite. Co-
gitandum est etiam quanta est habundantia

+ quod bonum est / docens qualiter contra hoc

illorum bonorum quibus illic fruemur. Secundum quod dicitur Psalmus Gloriosa dicta sunt de te civitas dei. Cum tante sint in te delectationes super terram, et illuc suspirandum. Sic fruendum. Bernardus dicit. O civitas celestis preclara; totum totum mirens quod delectat. Item recogitandum est iterum quod patrem habemus in celis. a quo est omne datum. qui nobis licet ex culpa expensis ita habundanter in quolibet mittens non solum panem cotidianum petitum, sed tot et tanta; et ideo debemus verecundari de malicia in eum commissa tam prodigo filio. Bernardus Qua fronte audeo extollere oculos meos ad tam pium patrem. tam malus filius. Item considerandum est quod ista dantur nobis ad utendum non ad fruendum; et ideo debemus ea dirigere ad dei gloriam. Ad corinthios x. Sive manducatis sive bibitis sive aliud quod facitis; omnia ad dei gloriam facite. Item insuper attendendum est quod tam beneficia obligent. quantum in usum obligati illi a quo tot et tanta recepimus incessanter Et ideo debemus esse solliciti de retribuendo cum propheta dicente Quid retribuam domino etc. Pensandum est quod ista que mittit nobis sunt quasi localia quedam provocativa nos ad amorem suum; et de illis quorum amorem quem deberet mittere ad deum retinet in illis. Augustinus de illis qui nuncios tuos diligunt propter te. Hoc est igitur in virtutum habundantia sursum cor habere. cum sursum gratie referuntur; cum sursum suspiratur; cum de magnitudine pietatis patris celestis super nos recogitatur; cum usus omnium illuc dirigitur; cum sursum tanto benefactori nos obligatos recognoscimus; cum ex hoc ad illius amorem excitamur. et sic ad locum huius

experiuntur flumina habundantie temporalis revertuntur secundum varios modos ut dicitur Ecclesiastes 1°. Et hoc est quod dicitur Sed sursum cor habeat scilicet in nocte qui invenerit.

Quod omnia terrena vana sunt et transitoria et ideo a religiosis non querenda

Ostendo [Ca. xxxvii.]

Primo ostendo quod omnia terrena dicuntur vana Ecclesiastes 1° Vidi cuncta que fiunt sub sole; et ecce universa vanitas. Non dicit super solem. sed sub sole; hec autem sunt terrena. Sunt ergo omnia talia vana Et bene dicuntur vana. quia sunt fragilia et deficientia in intentione. et faciunt ipsum corruere. Propter quod egyptus in mundus comparatur baculo arundineo Ysaias xxxvi. Et ideo vana. quia vanum est uno modo. quod non confert fulcimentum intenti. Item non implent avaros Sophonias 1° Animas suas non saturabunt et ventres eorum non implebunt. Propter quod divites qui habent omnia bona dicuntur dimitti inanes Et ideo vana quia vanum est alio modo. quod non confert plenitudinem continenti. Item labor in terrenis non adducit fructum. Ecclesiastes 1° Quid habet amplius homo. nisi tamen vanitatem de universo labore suo quo laborat sub sole. id est in terrenis. Et ideo vana. quia vanum est alio modo quod non affert fructum laboranti; propter quod dicunt mali Malachie 3 Vanus est qui servit deo quod non habemus emolimentum. sive servitium laboriosi. Item quod cito transit vanum reputatur Propter quod homo dicitur filius fit vanitati in psalmo. sic et ista. Sapientie v Transierunt omnia tamquam umbra. et tamquam nuncius percurrens quia cito transit.

et tamquam nauis que transit fluctuantem aquam et
hoc tercium. aut auis que transuolat in aere
et hoc tercium. et tamquam sagitta emissa et
hoc tercium. ¶ Item quod pretendit aliquid cui non
respondet consistencia dicitur vanum. secundum
quem modum ydola ficticia et sculpta vo-
cantur vanitates. pn iii Re xvi. dicitur pro-
uocantes dominum deum israel in vanitatibus
suis. Talia enim dicuntur terrena. videntur enim
habere multa bona que non inueniuntur in eis
realiter. et ideo vocantur vanitates et etiam
mendacium. pn in ps. iiii. ut quid diligitis
vanitatem et queritis mendacium. ¶ Item quod non
habet soliditatem quo teneatur vanum dicitur.
ut fantasma et sompnia. Eccles. v. multa
sompnia plurime vanitates. Talia autem sunt
et hec superius dicta. Eccli. xxxiiii. Quasi qui
apprehendit umbram et sequitur ventum. sic
qui tendit ad visa mendacia. Ideo dicebat
beatus augustinus. Et si aliquid arrisisset tedebat
apprehendere. quia pene antequam apprehendisse
auolasset. ¶ Item ubi vanus illuditur
hominibus ut patet in incantatoribus. in quibus cum a-
liquid videtur statim non apparet. sic ter-
renis illuduntur homines. Job xxvii. Diues
cum dormierit aperiet oculos suos et nichil
Exemplum inueniet. ¶ Exemplum in vitis patrum. Cum duo
religiosi in habitu paupere transirent
cum duobus ditibus et magnis viris
et in multo silencio. Dixerunt illi di-
uites. Beati vos qui sic mundo illu-
sistis. At illi. Ve vobis quibus sic
mundus illudit. Ideo Mich. i. Vani te
seducti sumus. ¶ Licet autem omnia terrena
dicantur vana. tamen specialiter gloria humana.
vnde et ipsa sibi specialiter obtinuit nomen
vanitatis. Non enim dicitur vane delicie
uel vane diuicie. sed dicitur vana gloria

Ipsa enim minus confert fulcimentum quam diuicie uel delicie.
propter quod dicitur Jo. viii. Si ego glorifico meipsum
gloria mea nichil est. Quod autem nichil est non ful-
cimentum prestare potest. animus implere. propter hoc dicitur
inanis gloria. Luc. i. Diuites dimisit inanes.
Quod autem inane in nichilo implere potest. Amorem
fructum affert. ysa. xl. Omnis gloria eius quasi
flos feni. qui nullum adducit fructum. Item cito
transit. et ideo significatur per aristas glosa. et cetera.
Terrenum autem temptatur secundum quosdam est
non esse. et talis est gloria humana propter velocem
transitum. Item minus habet subsistere in transitu.
Job xx. Gloria hominis stercus et vermis. scilicet in
terris. quantumcumque luceat extrinsecus. Item minus
habet soliditatis. Ideo apostolus Ro. iii dicit. Ubi est
gloriatio tua. Qui auolauit. Item vehementer
illudit. Facit enim gloriari de alieno quam
de suo. Cor. x. Quid habes quod non accepisti.
Si accepisti. quid gloriaris quasi non acceperis.
¶ Hec igitur terrena vana sunt de quibus dicit
augustinus. Et terrena vana non querat. Et re-
cordat cum apostolo dicente. Col. iii. Que sur-
sum sunt querite. non que super terram. Nec mirum
si plus illa iubentur queri quam ista. illa enim
preciosa. ista vilia. ps. Quid enim mihi est in celo.
et a te quid volui super terram. Item illa quicumque
querit inuenit. quia de illis intelligitur. Querite
et inuenietis. Hec autem a multis queruntur. et
numquam inueniuntur. Item illa inuenta numquam a-
mittuntur. hec autem necesse est cito perdere. Luc. xii.
Hec que parasti cuius erunt. Qui dicitur Numquam
remanebunt. Non utique. sed cito deseret
te. Quam stultum est ergo omissis celestibus
terrena vana querere. ¶ Ad hoc tamen etiam di-
citur relictum cum summa possibilitate religio. quia
est aliud in religione querere terrena. quam in
summa parte celi querere terram. ¶ Item cum
religio sit locus humilitatis. quia est aliud

+ Glossa. Quantum et quale est illud quod paratum
est in celo. et quam vile est quod nolo super terram.

in religione quam caritate aliquam. quia ventus
qui perflare solet in montibus quam in valle.
Et si numquam sint querenda terrena et vana:
multo minus in religione. Et ideo dicitur religiosus
et terrena vana non querat. Sequitur. Ne
cupiat monasteria divitibus
esse utilia non pauperibus: si dites
illuc hinniant et pauperes illuc in-
flatur. Sunt aliqui preceptores quibus
est pro ratione voluntas. Ne fiunt de talium
numero patres augustinus Ipse enim tradendo manda-
ta subiungit rationem in ipsis precipue. quia non
sunt liquide iusticie in prima facie ut est illud:
Non a vobis exigitur ut a vobis subditis
veniam postuletis. Cum subiungitur vero cum
dicitur Ne apud eos quos oportet esse
subiectos dominandi etc. Et sunt plurima man-
data cum rationibus annexis in regula quam plurimum.
quam facile diligens lector inveniet. inter que
computanda sunt proprio precepta quare hic red-
ditur ratio cum dicitur Ne cupiat esse etc.

Quod monasteria quibusdam non prosunt ad
salutem et quomodo ad alia sunt inutilia quibus et
et quibus contrariis et de sancta ... 28
dicitur ait quod hoc verbo quod a-
liqui reponuntur in monasteriis:
quibus non sunt utilia ad salutem. Quoniam enim
erunt eis ad salutem quibus non sunt utilia:
Immo certe non aliqui immo multi In quo
quod scriptum est in evangelio capitulo xxiiii Erunt duo
in lecto uno et in quieto statu contemplationis:
unus assumetur et alter relinquetur Terribile
verbum quia non dicit plures assumendos quam
relinquendos Hec est desolatio presertim dicit
Bernardus Consolatio abscondita est ab oculis
meis: quia ipse inter fratres et infernus dividet
Ipse enim infernus infelices religiosos
dividet a fratribus suis: cum exeuntibus

angelis et separantibus malos de medio
iustorum. mittentur ad eum. Hic est fletus
illius sancti abbatis silvani. de quo legitur in
vitis patrum quod cum esset inter fratres et rap-
tus esset in extasi semel et reversus ad se
fleret inconsolabiliter lamentando. et cum
fratres instarent sollicite ut diceret eis quid
vidisset quare sic fleret: tandem ad instan-
tiam eorum multam. respondens dixit fratres
ad iudicium dei raptus fui. et vidi mul-
tos de scemate nostro euntes ad gloriam et
de nostro habitu euntes ad tormenta.
Et lugebat semper. et nolebat exire
de cella de cetero: sed et si cogebatur
exire cooperiebat capucio caput
et dicebat. Quid necesse est videre lumen
istud temporale in quo michil est utile. Secundo
est aut quod tres sunt cause, propter quas privantur
aliqui in monasteriis fructu salutis: una
generalis. et due particulares. Generalis
est peccatum mortale. quod ubicumque sit ibi fuit
ne prosit religio ad salutem. spiritus
et professio vel societas vel opera ex-
teriora bona vel nomen vel fama vel
dedicatio sui deo vel locus. Et ideo dicitur
eccli xxxii Salus anime in sanitate iusticie.
Non in sanitate spiritus vel professionis
vel societatis vel operum exteriorum. vel
nominis vel fame vel consecrationis.
vel loci. In sanitate igitur iusticie Non
potest autem esse sanitas iusticie: ubi est aliqua
immunditia mortalis peccati, quia sanum idem est
quod mundum per mortale ergo peccatum quod committitur
illud in religione privantur salute:
quia nichil aliud prodest eis ad illam, sicut
dicit Iheronimus Non ierosolimis fuisse: sed
ierosolimis bene vixisse laudandum est.
Alia causa et particularis est fraterna offensa.

Qui numquam vult petere veniam. aut non quo-
cies petit. sine tamen est in monasterio etiam si ide-
o non puniatur. Hoc est contra quod dicitur in probari
a deo, quia quamquam cum offertur non potest deo recon-
ciliari, nisi prius fratri placetur ei. Unde est
quod dicitur in ewangelio Mathei v. Si offers munus
tuum ante altare, et ibi recordatus fueris
quod frater tuus habet aliquid adversum te. relinque
ibi munus tuum ante altare, et vade prius
reconciliari fratri tuo. et tunc veniens offeres
munus tuum. Alia tamen particularis
est superbia, de qua hic habetur. Et habetur de
hoc capitulo in vitis patrum. Ubi dicitur quod quidam frater
Gre. prius vidit in visione quod duo sedentes in equis
portantes trabem accedentes ad ecclesiam
quandam. et cum appropinquarent et uterque
precedit suum comparem. ipsis transversis
collatis collocatis nemo intravit.
Et qui visum ostendebat dixit ad eum. Hi
sunt qui portare volunt iustitiam cum iu-
go superbie, et non humiliant se ut ambulent
humiliter in via Christi. et ideo remanebunt
foris a regno dei. Unde est quod dicitur in ewangelio
Mathei xviii capitulo ipsis apostolis qui erant summe per-
fectionis. Nisi conversi fueritis et efficiamini
sicut parvuli: non intrabitis in regnum celorum.
Sunt ergo tria que faciunt inutilia aliquibus
quo ad salutem monasteria. quorum duo ultima
videlicet unum est delictum in proprietate. alterum in
accidia quae tangunt ipsa et particularia augustinus tangit
in regula. primum vero tangit generale. et ad alia
multa pertinens non tangit. Sed numquid sunt
Glo. utilia monasteria superbis quo ad multa alia?
et sic non quo ad salutem. Constat quod sic
Circa hoc quod dicitur sicut non est utilia
pauperibus superbis. Circa Inutile reputatur
quod ad salutem non valet. quia omnis utilitas alia
est sui modicitate incomparata ad istam.
quod inutile reputatur. Unde Mathei xvi capitulo. Quid
prodest homini si universum mundum lucretur. anime
vero sue detrimentum patiatur. Vel aliter
dicitur monasteria inutilia superbis. quia princi-
pales utilitates religionis aufert eis superbia
Circa Ad quod notandum est quod tribus de causis
principaliter solet aliquis ingredi religionem.
Prima est ut ibi sibi melius caveat a peccatis.
a quibus dixit sibi cavere potuit in statu seculari.
Alia est ut ibi de commissis iam purgetur.
Tercia est ut ibidem plus merentes maius
in futuro leticie premium consequatur. Istas
autem tres utilitates confert religio. Ecclesiastici i.
Religiositas custodiet et iustificabit cor prima. et iusti-
ficabit cor. ecce secunda. Iocunditatem atque
gaudium dabit scilicet in futuro scilicet. ecce iii. Gene-
ratio enim nobis leticie. inmensitatem gau-
dii comportat. Superbia vero aufert ista
tria. Superbia enim est causa aliorum malorum:
et propter ipsam multi religiosi corruerunt
in alia multa mala. Ecclesiastici x. Initium omnis
peccati superbia. qui tenuerit illam adimplebitur
maledictis et vitiis. glossa. De superbia nas-
cuntur hereses scismata detractiones inui-
dia verbositas iactantia et tumor. et sic aufert
primum. Item superbia impedit iustificationem Luce
xviii. Descendit hic scilicet humilis publicanus
iustificatus ab illo scilicet iusto superbo. sic tol-
litur secundum. Circa Item superbia privat bona opera
finali mercede. Unde contra superbia bonis
operibus insidiatur ut pereant scilicet finaliter. Ecclesiastici x capitulo
Propter superbiam evertit deus scilicet ornatum
virtutum privando quietem malorum. et
destruxit illos quia in fine scilicet retributionis. et
sic destruitur tertium et quo ad meritum et
quo ad premium. Sic ergo dicitur monas-
teria non esse utilia superbis pauperibus:
quia superbia aufert eis principales

religionis utilitates. Quod autem minus ut si super-
bia pauperibus fuit inutile claustrum, cum an-
gelicis spiritibus fecerit inutile celum, primis
parentibus paradisum, et iniusto phariseo
sanctissimum templum. Tercio hoc est quod licet omnis su-
perbia detestanda sit in religione, quod dominus
dicit per Amos vi: Detestor ego superbiam
Iacob. Tamen horribilius est in pauperibus detes-
tanda, unde eiusdem dicitis capitulo pro sapien-
te Ecclesiastici xxv. Tres species odivit anima mea
et aggravor valde anime illorum: pauperem
superbum etc. Quanto autem huius est quod sicut commen-
dabilior est humilitas in homine excellenti,
ita magis est reprobanda superbia in persona
abiecta; et ideo dicit Ecclesiastici x: Quid superbis terra
et cinis? Quilibet vilis persona. Gregorius: Intollera-
bilis impudentia est ut vilis vermiculus in-
flet et intumescat. Cum pauper sit ab-
iecte persone, quantum detestanda est eorum superbia.
Superbia vero divitum multa habet occasiones,
quia in divite sunt magna occasio ad su-
perbiam et multe sunt hominis coniuncta, propter quod
coniunguntur opes et superbia, tamquam substantia
et accidens. Unde dicitur Proverbiorum ... Opes
superbie. Et Augustinus dicit: Vermis divitum su-
perbia est, quia sicut ex putredine nascitur
vermis, ita ex divitiis superbia. Pauper
vero modicum habet unde possit superbire. Cum
igitur communius sit delictum quod minorem occasionem
habet, detestabilior est superbia pauperum
quam divitum. Item ad hoc quod dives super-
biat non oportet quod fiat magna vim,
quia multum habet unde extollatur. Pauper vero
non sic nisi inflet se per vim, sicut dicitur in fabu-
la de bufone: quod videns bovem crassum
in pascuis inflavit se ut ei similis fieret.
Sic et dyabolus qui pauper erat in spiritu dei
inflavit se dicens: Similis ero altissimo. Ysaie xiiii.

Cum igitur in omni genere peccatorum peccatum prepa-
ratum gravius sit quam peccatum non preparatum,
ut in luxuria, gula et consimilibus, constat quod
gravior est superbia in pauperibus quam in divi-
tibus: tum quia minus habent unde superbiant,
tum quia habent superbiam procuratam magis
quam se ultro ingerentem. Et ideo Augustinus oportune
talem superbiam appropriato nomine vocat infla-
tionem, unde dicitur: et pauperes illic conflantur.
Inflatio enim pertinet ad res viles, ut est
vesica et huiusmodi. Item consurgit quia quod
impletur fit ex aere, quod quidem tamen in re putatur.
Item fit per quandam violentiam, ut patet in
bufone qui se inflat, et in vesica cum infla-
tur ab aliquo. Attendendum est etiam quod res
est usitata dites superbire, res vero inusitata
superbia in paupere; ymo tantum est paupertati
annexa humilitas ut unum accipiatur pro
alio etiam a salvatore. Matthei v ubi dicitur:
Beati pauperes spiritu, quia secundum sanctos expositores
paupertas vocatur hic humilitas secundum
sensum unum. Et ideo quia superbia non solet
inveniri in paupere sicut in divite, dicit Augustinus:
Ipse incipiat in monasterio divitibus esse, qui
res nova et quasi res inconsueta sit.
Patet igitur quod superbia in pauperibus est
contraria religioni, et hoc quia facit monaste-
rium eis inutile. Item est valde grave
peccatum, propter quod vocatur inflatio. Item est res
supra usum, ut dicitur: nec incipiat. Et ideo
conveniens est quod sancta religio laboret
modis omnibus ad superbiam huiusmodi reprimendam,
tamquam vicium sibi valde contrarium, quod in se grave
est et omnino inusitatum. Colligitur ex iam
dictis secundum diversos paragraphos quare
quibusdam dictis ab Augustino adiungitur etc. Item
quod religiosis quibusdam non prosunt ad sa-
lutem et que sunt huiusmodi cause, et quod etiam

sicut in curia monstrata superbis pauperibus quod ad tres utilitates principales in religionis quia superbia communior est in pauperibus quam in divitibus propter tria. et ideo vocatur inflatio. Et quia ipsa pmeda est valde in religione superbia pauperum propter ea quae tangit augustinus Sequitur. ¶ **Rursus etiam illi qui aliquid esse videbantur in saeculo: non habeant fratres suos fastidio: qui ad illam sanctam societatem ex paupertate venerunt. Magis autem studeant: non de parentum divitum dignitate: sed de pauperum fratrum societate gloriari.**

¶ Sicut in pauperibus venientibus ad congregationem duplex invenitur vitium pertinens ad superbiam ut praedictum est ita et in divitibus duplex huiusmodi vitium invenitur contingit primum et maius occasione rerum et quod tendit mandatum infra. d. Nec extollatur etc. Aliud ratione personarum et maius. et ideo contra hoc ponit mandatum primo d. Rursus illi etc. ¶ Et notandum quod supra ubi loquebatur de rebus saecularibus nominavit eas ad. d. Quam aliquid habebant in saeculo hic vero loquens de hominibus eas vocat eos aliquid non secundum rem sed secundum visionem. d. Qui aliquid videbantur esse in saeculo etc.

Ut divites qui veniunt ad religionem non habeant fastidio fratres suos 29 capitulum

Et quod convincitur quod omnis sanctorum bona terrena sunt modicum quod primo hoc ipsum quod esse videtur non sunt quod videtur. Secundo ad primum est quod omnia terrena sunt modicum in oculis dei sublimis et excelso conspicientis. Sapientiae xi Quasi momentum staterae et quasi gutta roris antelucani sic ante te orbis terrarum. Sunt autem corpora considerantur in caelis secundum apostolum et ideo ipsis inde intuentibus omnia parva videntur. Unde

cordat autem ad hoc quod dicitur in macrobio de somnio scipionis Ex orbe igitur lacteo in omnia contemplanti. ita terra parva visa est ei ut me imperii nostri quo vix punctum eius attingimus peniteret. ¶ Quod autem unius sic oculis sanctorum terrena parva videtur etiam in oculis philosophiae. etiam totus orbis quasi punctus videatur hic est quod philosophia loquens boetio dicit Omnem terrae ambitum sicut astrologicis demonstrationibus accepisti. puncti constat habere rationem ¶ Unde plinius de historia naturali philosophiae deridens mundanos dicit Terra non est aliud in universo quam mundi punctus hec est materia gloriae nostrae. hic sedes. hic opes cupimus. hic tumultuatur humanum genus. hic instauramus bella mutuisque sedibus laxiorem caedibus facimus terram. hic concedimus pellimus. furtoque vicinum caespite solo nostro addimus et similia de 2o. Super ysa. xl Ecce gentes quasi stilla situlae et quasi momentum staterae reputatae sunt. Et post pauca Omnes gentes quasi non sint sic sunt coram eo et quasi nihilum et inane reputatae sunt ei. Ecce quod primum quod omnes gentes inter quas multi magnates fuerunt continentur in oculis prophetae. quos comparat guttae situlae momento staterae et etiam non enti. et nihilo et inani. ¶ Secundum patet quia viri saeculi non sunt vere id quod etiam videntur esse. videntur enim divites sed non sunt vere. Gregorius Si vero fratres divites esse cupitis veras divitias amate. si ɔtutu videntur esse honorati sed non sunt. Idem Si culmen honoris veri quaeritis ad regnum caeleste tendite. Videntur esse gloria sublimati sed non habent veram gloriam. Idem Si gloriam dignitatum diligitis in illa superna angelorum curia ascribi festinate. Et sic in similibus multis propter quod res huiusmodi

\+ hic honores gerimus hic exercemus imperia

dicitur mediatum. q nō ē vē qd videtur ps. Vt qd diligentius veritate et qntus mediatum. ¶ Cu g illi q ta modicu qd sut ymo minus sut q videtur. ex h nō hnt occasione alios contepnendi. vn dici Qr aliq ee videbatur in sclo

Quare dites nō dbet fastidire paupes sed potius glari de eorum societate q de pntu diuitu dignitate.

Et vide q qda dicitur ee fres nā ut oēs homines. qda fide ut oēs xpiam. qda religionis conformitate. ut religiosi eiusdē pfessionis Cu g nullus fr sit contepnendus iuxta illd malach ij qre despicit vnusqsq frem suu. qto minus ille i quē concurrut tres pdce cause fraternitatis. ¶ Itē si contepnitur in societate xpiana paup a diuite et ignobilis a nobili nō ē miru. In societate vō xpiana. oēs vnu dent ee i xpo gal iij Nō ē iudeus neq grecus nō ē seruus neq liber. nō ē masculus neq femina oēs vnu vos estis i xpo. Quaiuis g ē contra naturam talis societatis q vnus alium fastidit. ¶ Itē angelica nā sublimitas paupes nō fastidit ymo astat eis et ministrat Et io dicitur Mt xviij Videte ne contepnatis vnu de pusillis istis dico eī vobis qm angeli eorum etc. ¶ Ipe etiā angelorum dns mortalis i mudo nō fastidiuit eorum societatem ymo diuissis oībz aliis. istos elegit i socios. Ia ij Nōne ds elegit paupes i hoc mudo ¶ Ipe etiā factus imortalis legitur frequenter apparuisse in spē paupis. ut ortulani. pegrini. et aliis multis modis. sicut legitur in dyalogo Gg bts martinus dya lo sibi apparente i spē ditis q erat pp̄e dns xpm purpuratu nō nouit. Ma si eos fastidiret eorum forma nō assumeret. Quo g fastidiendi sit a diuitibz illi. qs nō aspexit nec angelorum rex immortalis fastidierunt. ¶ Patz g q q magni fuerunt i sclo nō debet fastidire i monasterio alios q venerunt ex paupertate. tu q fres. tu q societas sca. tu q paupes. q ta tang augus i rla magis ait dent dari opam gloriari de eorum societate. q de pntu diuitu dignitate. ¶ Sup qd nonnuq aliqui repiuntur q glantur q fuerunt ee gnosi. Quo contra legitur de sco alexio q fuit de nobilissimis romanorum et de multis aliis scis q fugerunt ut lateret eorum nobilitas. et in tantu latuit ut ipe sub forma paupis elemosinam acciperet a seruis suis. Aliq vō sut q contineret se nō pnt qn iterdu aliqd vbu pferat p qd se gnosos ondunt Quo contra patriarche nobilissimi in decorem. dixerunt corā pharaone. viri pastores sumus gen xlvj Isti si vē serui xpi eent. nō ostenderet se nobiles. sz potius contrariu. vn agatha nobilissima dicebat ancilla xpi su. et io ostendo me seruilē psona ¶ Sut itez aliq q nō sut geniti qn nobiles. faciut se maiores q vē fuerunt i sclo. Quo contra moyses negauit se ee filiu filie pharaonis exodi ij. qd credi poterat nolens se extollere sup id qd erat Cu g hec oia et silia. sapiat glaz de dignitate pntu. interdicitur h vbi huoi glatio phibetur.

Vtru aliqua gloriatio sit licita Ca xxxi

Sed nuq oīs glatio mala ē et pctm Ad q d et studeat glari de paupm frm societate. Rndeo Queda ē glatio q sz ē mala q de malo ē de q ps Qd glaris i malitia 2

Alia ē q̄ sp̄ē bona q̄ de bono ē et ē boā
cenˀ He q̄ cort ꝝ. Qui glat̄ī dn̄o
glorietᷣ Alia ē q̄ est idem̄s q̄ pt̄ ēe
bona et mala Hec at̄ ē q̄uqꝫ cr̄ ꝓspā
et ē magis ꝑiculosa. nō ē pt̄ ēē de fa
cili nisi vana Quīqꝫ cr̄ adūsa et rāo
ē nisi bona ꝙ ī ḣuiōi nō cōtingit
glāri de facili n̄ ꝑt̄ deū. Ad ḣuiōi glo
riatoēꝫ ꝑtiēt illud qd̄ dᷣ Ro v. Glām
ī t̄bulatoībꝫ Et illᵈ gal' vltˀ Michi
absit glāri n̄ ī cruce dn̄i. Sbdit̄ et
de illa de qua fit hic mēsio. Scd̄o pꝫ
ꝙ nō solᵐ ē licita sꝫ etiā ūtuosa. cū
ē cr̄ diffīᶜˡᵉ et nō pt̄ de facili fieri nisi
ꝑt̄ deū. Et iō dᵗ augˀ. studeat. inu
enˀ qd̄ est difficile. et iō cr̄ hᵒ ē labo
randū magis at gloriādū ē de pau
perū societate q̄ȷ̄ de ditū dignitate
qꝛ ista glā virtute ht̄. illa ꝑtim̄ Ie x
Glorietᷣ diues ī ḣulitate sua. hoc
ē nō in ditijs nō ī potētia et ḣuiōi.
q̄ cedūt ī malū sꝫ ī eo ꝙ ht̄ ḣulitatis
Hec em̄ est sibi occasio meriti et uir
tutis Inter hec at̄ adūtendū est
q̄ȷ̄tū sit ꝛ̄ꝑhensibile ꝙ q̄dā q̄ fuerīt
pauꝑes ī sclō. tā vehemēt̄ erubesc̄ūt
Exē pauꝑtatē suā et suoꝝ. Fuit q̄dā
ep̄s de pauꝑe gn̄e natus ad quē cū
accessissꝫ mater ꝑciosis induta. ꝓ
reuerētiā eiˀ. noluit eā agnoscē sꝫ
dixit. hec nō ē mr̄ mea. Mr̄ eī mea
ē q̄dā pauꝑ mulier vilibꝫ induta
Tūc illa depositis ꝑciosis. et ī̄ suꝑ
vilibꝫ reuertēs ad eū agnita ē ab
eo. et honorifice valde tractata Nūq̄
nō debet ꝛ̄ligiosi pauꝑes. nō erubescē
genˀ suū. exᵒ plati tāti et sclāris.
Dicit̄ ī fabula petri alfonsi. ꝙ cū

q̄rēt vulpes a mulo pastēte ī ꝑto.
cuiˀ eēt filiˀ. r̄ndit ꝙ eēt nepos
dextrarij de hyspania ōntās illud
qd̄ erat meliˀ ī gn̄e suo. et tacens
illud qd̄ erat viliˀ ꝙ gn̄e asinino
Sic isti si qd̄ ē vilitatꝭ ī gn̄e suo iᵈ
occultāt et si qd̄ roboris illᵈ libēter
ostentāt Quo cōtra dn̄s filiˀ dei
et hoīs. nō vocabat se filiū dei sꝫ filiū
hoīs Dauid q̄ȷ̄ tā nobilis nō eru
buit dicē ego at̄ mēdicus sū et pau
per. Denīqꝫ nōne ip̄e dn̄s voca
ri voluit filiˀ fabri. et cognatos
ip̄ē voluit iacobū et iohēm. q̄ adeo
erat pauꝑes ꝙ ꝛ̄ficiebat rētia.
Nōne et matrem habuit pauꝑeꝫ. quā
iheōˀ vocat q̄stuariā. Nūq̄ et ip̄e
de talibꝫ erubuit. q̄ scd̄m apˡᵐ ad
hebᵒos nō cōfūditᷣ nos ꝟilissiōs et
abiectos fr̄es vocarē Vn̄ igiᷣ ista
cōfusiō ut miser hō filiˀ putridis
fr̄ vīmiū erubescat de gn̄is pauꝑ
tate. Seqᵗᷣ Nec extollatur si
cōi vite de suis facultatibꝫ
aliq̄ cōtulerit. nec de suis
diuitijs magꝭ supbiat q̄a
eas in mōsterio ꝑtiūtᷣ: q̄ȷ̄ si eis
ī sclō fruerētur Hic traditur
mādatū ad cauēdū supbiā q̄ oriri solet
ī ditibꝫ occasiōe rerū. differūt et ne duo ista
gn̄a supbie s. ꝓdcm̄ et illud. qꝛ ꝓdcā su
pbia ē carᵃlis tū oriatᷣ ꝙ dignitate ꝑētū
et iō maioꝛ. scd̄a spūalis et minoꝛ tū o
riatᷣ ꝙ boīs opibꝫ. Cir̄ hᵒ at̄ mādatū
tria detīmantᷣ. 2ᵒ ponitᷣ cā traditoīs
huiˀ mādati. ibi alia q̄ppe ꝛ̄igitas. 3ᵒ poᷣ
cā obseruatoīs eiˀdē et qd̄ ꝓdest Nō
tādū qᷣ ꝙ dyaboliˀ inimicˀ totiˀ boni mititᷣ

+ p̄mo ponitᷣ mādatū

ipedire ne bo᷒ propositu cōtēpiat. qd tn
no pt ipedit ne ad effcm pducatur.
qr tn negt p̄d elaborat Apoc̄ xii Dra
co stetit an mulierē q̄ erat pitura
ut tu pepisset filiu ei9 deuoraret Sic
est q multos q̄ cōtēptu mūdi ad effcm
pduxerūt teptauit de sup̄bia ut bo᷒
ia cōsumatu pe̅at ¶ Sunt aut duo sup
bia. q̄dā latēs ī cogitatōe q̄ d̄r ex
tollētia Ecc̄i x Nō extollas ī cogita
tōe Alia apparēs exteri9 ī aliq̄bȝ q̄
dicit̄ ꝓp̄e sup̄bia. q̄r sup̄bire ē sup alios
ire qd̄ fit p aliquē actu exterioze Ecc̄i xi
Qui cōtēpnauit sup̄bire īduet sup̄bia. Ubi
ī d̄r apparet exti9 Uolēs g° aug9
neutrā sup̄biā latentē ul apparentē
relinq̄ ī diuitibȝ ex mūdi cōtēptu d̄r duo
S̄ ne extollat̄ et hoc ꝓpt̄ p̄m. n̄c de suis
diuicijs mat̄ris sup̄biat z° et hoc ꝓpt̄ 2m
S̄ Et nō q religione ī dno uocat toez
uitā. ī alio mōsterium. Sup̄i9 at uocat
eā sua societate. et sic p ēā nota eciā
hec ēā assignat̄ q̄ ptinet ad ēā uota
Dicit̄ eī sca societas cōt̄ imūditiā. coīs
uita cōt̄ ꝓꝓetate. mōsteriu qd̄ ē mōrsp
ru statio. ꝓpt̄ obiam

Qr de bonis opibȝ nrīs nō ē nobis
sup̄biendū. q̄r st̄ deformia q̄r sūt
a deo et q̄r st̄ debitu Ca. xxii.

Etc nondū ex oīa bona nrā
st̄ ualde deformia ysa° lxiii
Qēs iusticie nre q̄i pann9
mestruate Itē si qd̄ sūt a deo sūt et nō
a nobis ysa° xxvi Oīa opa nrā ope
ratus est in nobis ¶ Itē st̄ debitu
nō gratuitū Luce xvii Cu oīa bene
feceritis dicite q̄r serui inutiles sum9
qd̄ face debuim9 fecim9. ¶ Que ē g°

matiā sup̄biendi aliquī de aliq̄bȝ bonis
tn ita sint turpia. tn nō sint ab ipo. tn
hoc ipm qd̄ sūt sint debitu Ex q̄o ēi solet
de solucōe debiti sup̄bire ¶ Ad h° de dis
persiōe om̄ spaliter qs audeat sup̄bīe
Ratione multi ph̄i q̄ bruci fuert fecerut
Ratione innābiles heretici. Ratione ipe iu
das et alij q̄ pl̄es. q̄ oēs a dno st̄ reꝓbati
Xm g° d̄r alijs q̄ diuites fuerut ī sclo.
q de collatis ī mōsterio nec extollat̄
ī corde nec sup̄biat ī ope Sic uo quis
credat. q hoc madatu tradat̄ sup̄flue
subiungit dicēs. ¶ **Alia quippe q̄**
cūq̄ iniq̄tas ī malis opibus
exercetur ut fiant. sup̄bia uo
eciā bonis opibȝ īsidiatur
ut pereant. ¶ Quasi dicat nō ē nō con
tauere de p̄dtā sup̄bia. q̄r cōtra more
alioꝝ pctōꝝ. sup̄bia nō ē solu ī malis
opibȝ. ymo eciā īterdu orit̄ ex bonis
Et io ex collatōe suoꝝ ī mōstio p̄e q̄s
facile sup̄bire et io ad hoc cauēdu ex
pedit madatu ponē ¶ Sȝ ē q̄stio.
Utrū uerū ē qd̄ d̄r Alia q̄ppe q̄cūq̄ iniq̄
tas ī malis opibȝ exercet̄ ut fiat Ratio
ne aucidia bonis opibȝ admiscet̄ et
exercet̄ ut pereat. ¶ Resp° ꝯsensus ē
ois iniq̄tas exercet̄ ut aliqd̄ malū fiat
et aucidia q̄ sūt opus aucidiosi qd̄ ma
lū est. et sup̄bia opus sūu qd̄ malū ē.
sed sup̄bia ht̄ sup se alia s̄ hoc q p̄ius
bonū ꝑpetratū ē ex ipo oriens ipm des
truit Luc̄ xviii de ph̄isco iusto. q̄ mt
ta bona habuit de q̄bȝ sup̄biēs illa a
misit. et publican9 dicit̄ iustificatus
ab illo. ¶ Aliud ex° In uitalogijs herēi
te Erat q̄dā mōch9 ī spelūca ma
nens. uir sūme abstinētie. uictum ... Ex°

Exo

cotidianu de labore manuu q(ue)res i orac(ione)
die ac nocte p(er)sistens cunctis q(ue) a(n)i(m)m
uirtutib(us) flores. s(ed) h(ic) lectis successib(us)
e elatus h(ab)ebat at c(um) ei(us) p(ro)sup(ti)o(n)e(m) tepta=
tor i(n)tuens. q(uo)da die ad uespera i sp(eci)e
mulieris cui(us)da(m) nimio decore nitentis
aberrantis i heremo. ad h(oc) ostiu eius
accedes. i(n)tus se p(ro)icit lassabunda se
simulas petit ibi illa nocte q(ui)esce(re). ne
nocturnis bestiis p(re)da efficiat(ur). Acq(ui)es=
cit ille pietate comot(us). Seq(uu)nt(ur)
u(er)ba. p(ost) u(er)ba solacia. post solacia tac=
tus c(etera) q(ue) multa. Ad ulti(mu)m captiuus
ducit(ur) miles x(rist)pi. Cu(m)q(ue) se pararet
ad turpe fornic(ati)one. illa ut erat
umbra tenuis euanescit. t(em)p(o)r(e) u(er)o
sp(aci)a(m) se(m)p(er) p(er) i(n)anas auras mult=
tudo demonu astas ad spectaculu cla=
mare cepit cu cachino et dice(re) O
monache monache q(ui) te usq(ue) ad celu ex=
tollebas. quo dimissus es i infernu
Ille u(er)o i(n)felix no sustinens decepcio(n)is
sue pudore. relicta spelu(n)ca ad s(e)c(u)l(u)m
rediens tradidit se o(mn)i i(m)pudicicie. p(ri)=
uatus o(mn)ib(us) bonis q(ue) i(n) multis annis
co(n)gregauerat. p(ro)pt(er) succede(n)te elacio(n)e(m)
Quidam sup(er)bi faciu(n)t sic(ut) a(n)i(m)al cir=
cuiens ad molendinu. q(uo)d ab(s)co(n)dit
opus q(uo)d facit Vn(de) i vit(is) p(at)r(u)m dicit
q(ui)da(m) senex. Nisi uelaret pistor oc(u)los
a(n)i(m)alis ad mola circuie(n)tis. co(n)uer=
teret se a(n)i(m)al. et co(m)ederet labores su=
os Ita et nos uelamine accipiam(us)
ne uideam(us) bona q(ue) opam(ur). et
beatificantes nosmetip(s)os p(er)dam(us) mer=
cede n(ost)ra(m). Pr(opter) h(oc) r(e)ligiosi cu(m) tep=
tatur sup(er)bia uiriliter e repugna(n)du(m)
Bernar(dus) Cu(m) q(ui)s i co(n)gregac(i)o(n)e est b(e)n(e) uiuens

sp(irit)ualit(er)

s(ed) uiuis sp(irit)ualit(er) [^] D(ic)to ut cu(m) o(mn)ia b(e)n(e)feceris
sp(iritu)m sup(er)bie q(ui) sp(irit)uor(um) sol(us) nasci studeas
ex(s)ufflare. et q(ua)n(do)cu(m)q(ue) eu(m) senseris
s(ed) negare co(n)sensu(m) negare co(n)eris.
Capit aut(em) aug(ustinus) t(ri)a p(ro)pt(er) q(ue) sup(er)bia p(re)dca
e valde timeda r(e)ligiosis // P(ri)m(u)m e q(uia) i(n)sidi=
at(ur). In q(uo) i(n)nuit(ur) q(uod) latet apud eos. S(e)c(un)d(u)m
Sup(er)bia e t(i)me(n)d(a) et ide(o) latet. pl(us) a(u)t(em)
timedus e occult(us) hostis q(uam) manifestus
q(ui)a mi(n)(us) p(otes)t caueri // Sc(ilicet) e(st) q(uod) i(n)sidiat(ur)
bonis op(er)ib(us) R(e)ligiosi u(er)o ditiores sunt
in bonis sp(irit)ualib(us) q(ui)a i(m)plent no(n) solu(m) p(re)=
cepta sed et co(n)silia et i(n)sudant diligencius
co(n)gregand(is) u(ir)tutib(us) et m(eri)tis. ita ut eis co(m)=
petat illud cor(inthios) .i. In o(mn)ib(us) ditati estis
i(n) illo M(er)catori q(ue) d(i)co q(ua)nto dicior e(st)
ta(n)to plus timedus est latro spolians.
// Terciu(m) e q(uia) d(icitu)r ut pereat Inuidia
e(ni)m dolet de bono. accidia differt bo(nu)m
ira sila(t) bonu(m). q(uo)d s(cilicet) fit u(i)det(ur) ei iustu(m)
q(ue) i(us)ticia(m) dei no(n) op(er)at(ur) Ia .i. luxuria
dissipat bo(nu)m p(ro)pt(er) i(n)fectio(n)e(m) palati. aua=
ricia auertit a bono terrenis q(uia) toto
i(n)tenta. gula no(n) curat de bono d(e)i.
ysa(ie) 22 Comedam(us) et bibam(us) cras
e(ni)m moriem(ur) Accidia maculat bo(nu)m
s(ed) sup(er)bia q(uia) pei(us) e(st) destruit o(mn)e bonu(m)
Greg(orius) Sup(er)bia o(mn)es u(ir)tutes destruit
h(ec) e q(uia) Job 40 Sup(er)bia u(er)tit(ur) uetus
dicens Q(ua)ntu(m) timenda e sup(er)bia p(re)dca
r(e)ligiosis apud nos latitat. et q(uan)ta di=
uites sunt i bonis. q(ue) o(mn)ia o(mn)ino destruit
i(n)tendit Seq(ui)t(ur) **Quid ei p(ro)dest
disp(er)gendo dare paup(er)ib(us) et
paup(er)e fieri. cu(m) a(n)i(m)a misera
sup(er)bior efficit(ur) co(n)te(m)p(ne)ndo** + diuicias
q(ue) fuerat possidendo. Reddi=
ci(on)e tradicio(n)is mandati p(re)dca r(e)ddit h(ic)

rocz obsuatois. q. d. h^o madatu no fine roc est traditu et id r'qrit ut seruet². Sed ci ꝯpdest 2^m. Et no ꝙ qda fuerut q dispserut sed no dederut. ut multi phi et hetici q i signu cotepts mudi. p vicos et plateas dispserut pecunias Sed no sut q dispgut et dat paupibz. sz no fiut paupes. q no dat oia ut boni elemosinarij i selo r'manetes siles illi de quo d² dispsit dedit paupibz. Alij no st q dispgut et dat totu paupibz. et fiut paupes. qd sup oia alia est. q ei h^o fiut illi nichil deest ps luc xviii loqts dns adolesceti q madata seruauit. dicit. Adhuc vnu tibi deest inuce p h^o ꝙ si illud spet. qd eat oia dare paupibz et paupe fieri nichil ei deesset Cui at nichil deest i summo est.

Octo vtilitates q solet seq ex dispsione terrenorum quibz aia priuatur per supbia Ca. xxxvi

Sed ve talibz qntuticqs sit miser si ex hoc supbiat priuatur ei ex hoc octo vtilitatibz. q 2^m eta^m seq solet ex tali dispsioe. Tales em ex hoc fieri solent discipli dni luce xiiii Omis ex uob q no r'nutiauerit oibus q possidet no pt meus ee disciplus. Unde a cotrario sensu q hys r'nutiat assegt² eius discipulatu Sz supbia facit ee de familia dyali Job xli Ipse e rex sup oes filios supbie Et sic priuat vtilitate pma. Ite asseq solent cumulu pfectiois ps mt xix Si vis pfcus ee vade et vende oia q habes. et da paupibz pfectu at est cui nichil deest. Sz supbia qdcuqz hyt ho. ipm ex toto anichilat Eccli x Dom q^a nimiu e locuples anullabit² supbia. 2^a priuat vtilitate scda. Ite asseq solent studiu celestis desiderij Cotepts ei trenis cor eleuat² ad celestia ps mt xiii Sile e r'gnu celorum thesau ab. i agro. q ui iue^t ho p gau^d illius vadit 2 vedit vniusa q hz 2^a Glo Thesaur i iste celeste desideriu e. ager vo disciplia celestis studij Ex q distctoe g^o om acqrit² in vita disciplata celeste desideriu. Sz supbia deicit de celo luce x Videba sathana sicut fulgur de celo cadente. S. ppt supbiam Quntomagis a celesti desiderio. et sic priuat vtilitate tria. Ite asseq solet pgustatoez cosolatois eterne s gaudij celestis ps x^o Sleo e q r'i r'qrit domu 2tis. q no accipiet ceties tatu nuc i h^o tpe Glo Ces q ppter dei r'gnu tpalia spernut i hac vita. regni gaudiu pgustat Sed supbia pdcta letari fut i alio s i bonis psperis. Quo cotra di Job xxxi Si letatu e m absconditu cor meu et osculatus su manu mea in ore meo Osculari q ppe manu est. delectari in opibz suis. i qbz ex cosolatoez habz predictus supbz. priuat² diuina Sicut Bernar Delicata est diuina cosolatio. et no dat² ad mittetibz aliena Et sic priuat vtilitate q^ta. Ite pmittit² eis thesaur^9 in celo luc xviii Oia qcuqz habes vende et da paupibz et habeb thesauru in celo. Dispserat oia apli. sed dcm est illis. q erat sume pfectois. Nisi efficiamini sic^t puuli no itrabitis i regnu celorum mt xviii. Ergo supbia excludit etia pfcos a r'gno Qui at no itrabut. quo ad thm illuc pueniet. Ergo supbia priuat illo the-

sauro 2º. utilitate ¶ Item promittit eis
honorem iudicariam in die iudicii. qr. prº
Vos qui secuti estis me et omnibus relictis. sede
bitis super sedes xii. iudicantes xii tribus israel.
sed in die illa superbus erit subtus et non super.
ysa. v. Deus dominus super omnem superbum et ar-
rogantem humiliabit. Item superbia privat
illo honore 2º utilitate septima. Item promittitur
illis possessio vite eterne. qr. prº Quis
qui reliquerit domum etc. vitam eternam pos-
sidebit. sed superbia tollit vitam eternam
sicut patet in lucifero. 2º privat utilitate septima.
¶ Denique Christus tali precio comparat ...
Inventa autem una preciosa margarita. abiit
et vendidit omnia que habuit et emit eam
Glosa ... sed superbia aufert ipsum. Item est
alta a longe cognoscit. Gloza Glosa. Hoc autem superbus agit
ut minus perfecte videatur a deo. sed ut non
sit cum illo a quo videtur. bene ergo dicitur.
Quid prodest dispergendo dare pauperibus
et pauperem fieri. cum anima misera super-
bior efficiatur contempnendo etc. ¶ Prima per
huiusmodi superbiam privatur omni utilitate. que sequi
solet ex huiusmodi dispensatione. // Ve autem illi
qui tam utili fructu privatur per tam inutilem et
vanam superbiam. // Ve illi qui per medica-
mentum in infirmitatem incurrit. // Ve
illi qui per iter virtutum tendit ad vitium.
Gregorius. Qui de virtutibus habitis extollitur
quasi de medicamento infirmatur. // Ve
ei qui hic depauperatur. et tamen partem
non habet in regno celorum. Hic luget et
ibi non consolabitur. // Ve illi qui de via
celi que angusta fuit sibi viam inferni
Quanta confusio erit cum dites sibi
cum humilitate videbit celos ascendere.
se vero cum paupertate superba in baratrum
inferni precipitari. Et ideo bene vocat
augustinus animam huiusmodi miseram. Cum anima inquit
misera superbior efficitur divitias contempnendo
quam fuerat possidendo.

De remediis contra elationem et de utilitate humilitatis specialiter in paupertate. Capitulum xxxiiii

Sciendum autem quod contra huiusmodi elationem
de bonis propriis est remedium op-
timum. scilicet consideratio propriorum defectuum quibus
subiacet homo. Bernardus in vitis patrum dixit quidam
senex. Quando cogitatio elationis intraverit
scrutare conscientiam tuam. si omnia mandata
custodisti. si inimicum diligis. si non gau-
des in adversarii glorificatione. si contrista-
ris in miseratione eiusdem. si cognoscis te
servum inutilem. si recognoscis te plus omnibus
peccatorem. ¶ Sic autem faciebat abbas moy-
ses. qui fuit in seculo magnus peccator. et postea
magne penitentie. Cum enim temptabatur de elatione
recurrebat ad peccata sua recogitanda unde
facta est ad eum vox demonum dicens. Vicisti
nos quia cum te exaltamus tu te humilias.
Ecclesiastici xi In die bonorum ne immemor sis
malorum. ¶ Aliud remedium est consideratio
meliorum. Quoniam nobis restat superbiendi
occasio si consideremus quam parva sint nostra bo-
na in comparatione ad illa que alii innumerabiles
fecerunt. Gregorius. Sicut incentivum superbie
est respectus deteriorum. ita cautela humili-
tatis est consideratio meliorum ¶ Aliud
remedium est consideratio tenuitudinis va-
loris operum nostrorum. quia et quicquid nos repu-
tamus magnum nichil est in oculis dei
Gregorius. Sordet in iudicio iudicis
quod fulget in oculis actoris. Quis ergo
audet superbire de aliquibus bonis operibus
cum non secundum suum iudicium. sed secundum iu-
dicium dei ponderetur. Consideratio igitur

ctitor malorum. considerato meliorum. consi-
deratio ingratitudinis valorum operum meorum
sufficientes sunt remedium contra elationem
predictam. ¶ Quamvis autem omnibus sit necessaria humi-
litas cum virtutibus maxime illud quod maxime necesse
humilia te in omnibus. tamen predicatoribus specialiter
valet ad tria. Valet in predicatione ad ali-
orum conversionem. valet in studio ad in-
telligentiam scripturarum. valet in bonis operibus
ad propriam salutem. Apocalypsis 3º Ecce dedi
coram te ostium apertum in celo. quia modicam
habes virtutem et non superbam. sed modicam
per humilitatem. Glosa Ostium. i. corda
hominum prius dura. ecce primo. vel scripturas obscuras
ecce secundum. vel merita. quae sunt ostium vero
ad vitam. ecce 3m. ¶ Patet quod predictis
quod viris sanctis non solum sunt cavenda ma-
la. non solum facienda bona. sed etiam humilitas
bonis quibuscumque. tamen magis diligentia
est observanda. Seneca. ¶ Omnes
ergo unanimiter et concordi-
ter vivite. ¶ Viventibus vero in unius
congregatione non solum est necessaria unitas
animorum et communitas rerum de quibus predictum est.
sed etiam concordia actionum. de quibus ponitur
hic mandatum. Est autem duplex actio. scilicet intrin-
seca et extrinseca. In harum utraque debet
esse concordia. et propter primam dicitur hic una-
nimiter. propter secundam dicitur concorditer. In ex-
terioribus enim magis attenditur concor-
dia. ¶ Glosa quod sepe sunt que multum turba-
re solent concordiam. et contraria horum
propriam inducunt. Primum est diversitas animorum.
contra quod est datum mandatum supra cum dictum
est Omnes unanimiter habitetis in domo et
¶ Secundum est proprietas rerum. meum enim et
tuum faciunt discordiam. contra quod est da-
tum mandatum cum dictum est. Et non dica-
tis aliquid proprium. Tertium est acceptio personarum
in distributione communi. contra quod datum est ma-
datum cum dictum est Et distribuatur uni-
cuique sicut cuique opus fuerit. Quartum est
suorum incontractio. contra quod dictum est Qui ali-
quid habebat in seculo. libenter velit illud
esse commune. Quintum est voluntas improba in
minus habendi contra quod dictum est Qui
autem non habebant non ea querant in monasterio
quae nec foris habere potuerunt. Sextum
est superbia. Superbi enim non possunt bene
concordare. contra quam tanquam multum
habundantem. data sunt mandata multa
ab illo loco Nec erigant cervicem etc.
hic usque ¶ Cum igitur per predicta mandata des-
truantur sex predicta turbativa concordie
~~vero dicit augustinus concludendo~~ et inducantur con-
traria valentia ad concordiam bene dicit
augustinus concludendo Omnes igitur unani-
miter et concorditer vivite etc. ¶ Pre-
termissa vero unanimitate de qua
dicta multa sunt supra. circa concordiam
notandum est quod in natura spirituali suprema est
concordia. Job 38 Quis fecit concordiam
in sublimibus suis. Item in corporea infima
semper ulterius in se elementa convertuntur sicut in
organo qualitatis sonus. Glosa Sicut
in organo soni diversi ad concordiam me-
lodie temperamento consentiunt. ita distem-
perata elementa. Non indignum ergo est
ut in melodia nostra quae est in hominibus inveniatur
concordia. ut sic impleatur ordinatio divi-
na. quae ordinavit esse concordiam in universo
supra verbum Gregorii dicentis. Qui cuncta
mirabiliter creat. ut sibimet conveni-
ant. ordinat. Ne illi qui tali ordinationi
dei resistit. ¶ Item querenda propter pacem
ad proximum. secundo ad civitatem. discordia

ad domum. Et ideo tanto peior est quanto inter
viciniores. et ideo expellenda est omnino per illum
ieronimum contra iovinianum. Et ... tractatore sit
precepta fugienda sunt hiis omnibus modis et abs-
cindenda. languor a corpore. ignorancia ab animo.
lupus a grege. seditio a civitate. discor-
dia a domo. Prov. vi. De septimo vicio dicit
sex sunt que odit dominus et septimum detesta-
tur anima eius. oculos sublimes. linguam men-
dacem. manus effundentes sanguinem
innoxium. cor machinans cogitaciones
pessimas. pedes veloces ad currendum in
malum. proferentem mendacia. testem falla-
cem. et eum qui seminat inter fratres discordiam.
Glossa enumerat sex capitalia crimina. quibus
in comparacione discordia seminantis maiora re-
putat. Quantum ergo malum est fraterna
discordia. propterea in archa noe quasi figura
est religionis dicitur quod omnia animalia etiam immi-
cia pacata fuerunt. Quantum igitur malum
est quod in figurato homines qui esse debent mansueti
non discordent. Ysa. xi. Habitabit
lupus cum agno. et pardus cum hedo ac-
cubabit. vitulus et leo et ovis simul mo-
rabuntur. id est concordabunt. Et probat Ieronimus quod
intelligitur non de brutis sed de hominibus in tem-
pore gratie spiritualiter in religione concordantibus convenien-
dum. racione cogitacionis. racione fraternitatis.
et racione religionis. Sequitur. At triplex ex-
hinc concordia profectus primus est profectus
in bono. Ambrosius res parve concordia cres-
cunt. res autem vero magne discordia dila-
buntur. Istud patet in musica mundiali. in
concordi proporcione elementorum. Hec est enim
que facit mundum stare et proficere. similiter et in
omni electo. Scdo est hostis fugacio. i.
Reg. xvi. Quandocumque spiritus malus arripie-
bat Saul. David tollebat cytharam et
percuciebat manu sua. psa... et

refocillabat Saul. et melius habebat. Glossa
diversorum sonorum racionabilis moderatusque
concentus concordi unitatem insinuat. spiritualiter hec
concordia unitatis fugat dyabolum. Item
et alia glossa ibidem dicit sic refert boecius philosophum
quendam tactu cythare demonem ab obsesso
corpore depulisse. Si igitur dyabolus tactum
timet concordia sonorum. quanto magis con-
cordiam morum. Tercius est delectacio regis
celestis. Sicut cum melodie delectant ma-
iestates. sic ista concordia regem supernum.
Eccl. xxv. In tribus placitum est spiritui meo. et primus
concordia fratrum. Ideo dicitur in psalmo laudate eum
in tympano et choro. Gregorius Rex quibus corpus
affligunt sed concordiam deserit. deum quidem in
tympano laudat sed non in choro. In tympa-
no namque pellis foris percussa resonat.
in choro vero voces societate concordant. Ntan-
dum autem quod sicut armonia non sic consistit
in omnimoda equalitate vocum. sed in debita propor-
cione earum. ita concordia non requirit equa-
litatem omnino. sed debitam proporcionem inter su-
periores et inferiores in elevacione et de-
pressione convenienti. Contingit enim possibile
interdum superiorem elevari vel deprimi quod non
concordaret cum inferiori. Similiter inferiorem tan-
tum possibile deprimi vel elevari. quod turbaret
concordiam cum superiori. Fratres igitur concorditer
vivunt. quando inferiores cum superioribus et su-
periores cum inferioribus proporcionem debitam
et singuli cum equalibus in equalitate debita
se habent. Et si aliquis turbat concordiam
separatus est a choro fratrum laudancium nos-
cuius Sequitur. **Et honorate in vo-
bis deum inuicem. cuius templa facti estis.**

E De honore mutuo quo sit
e discordia videndo sciatis. Probat
frequenter sequitur. quo honorato

Marginal glosses (left margin): abscindenda; machina ele- tor; elemento

mutua. modo verbis quidem in presentia infamato
nunc in absentia. modo factis per iniurias vel
in rebus vel in personis secundo de² primo petri 2 Honor
est homini quia honor suus remanet homini qui se
parat se a contentoribus. ita quod contentione
sua frequenter amittit honorem. Deinde quod post man-
datum de concordia ponitur² mandatum de ho-
nore mutuo. quia sequela ad illud de desho-
noratione mutua valde est cavendum in con-
gregatione. Ratio est quod homines plus so-
lent diligere quam honorem suum. et ideo valde
offenduntur² de tali iniuria. Unde et dominus
patientissimus ad omnes alias iniurias in-
decore de hac conqueritur² cum dicit Johannis 8 Et
vos inhonorastis me. Iniuria vero quanto
plus offendit. tanto plus gravior est. Cavenda
ergo est huiusmodi iniuria. Et licet tu quos iniu-
riat² auferendo res eas potes emendare.
honorem vero non sic proverbiorum 25 Que viderunt
oculi tui ne proferas in iurgio cito. ne
postea emendare non possis†. Et huiusmodi
inhonoratio non solum homini fit sed ipsi deo. qui
summe honorandus est Matthei 25 Quod uni
ex minimis meis fecistis mihi fecistis
Quod intelligitur² tam in bono quam in malo. Quicumque
ergo inhonorat unum de fratribus suis et
minimis deum inhonorat. Et contra honore
exhibito homini honoratur² deus quod sic patet. Ho-
norandi sunt omnes homines institutione in primo
illud petri 2 Omnes honorate Et quod hono-
ratur in homine quicumque nisi ymago dei.
Honor vero quia exhibetur² ymagini. illi cuius
est ymago potius exhibetur² Item hono-
randi sunt prelati specialiter. Iuxta illud ecclesiastici 10
Qui timet deum honorabitur² hoc quod timet deum
hoc autem fit propter inhabitatem spiritum dei in illis. sicut
capsella honoratur² propter reliquias. Exemplum
in barlaam Quidam rex obvians duo-

bus religiosis in paupere habitu. descendit de
equo. et exhibuit eis magnam reverentiam
Reprehensus vero a suis. cum venisset domum
fecit apportari duo scrinia quorum unum
erat vacuum sed exterius valde ornatum.
aliud vero plenum thesauro sed deforme
exterius Cum autem dedisset reprehensoribus optionem
meditandi quod esset melius. et illi prefecerunt
illud quod erat exterius ornatum aptius vero sic
ostendebat eis quod latebat in utroque dicens
Hii sunt seculares exterius ornati sicut illud
exterius ornatum et interius vacuum pau-
peres vero religiosi. sicut istud deforme
plenum thesauro celesti. et ideo honorandi.
Unde igitur² augustinus ponens mandatum de ho-
nore mutuo non dicit honorate vos in-
vicem sed honorate in vobis deum invicem. quod
in fratre non ipse. sed deus potius honoratur² Ho-
noratur² quod deus spiritualiter in hiis sibi segre-
gatis. ut sunt oblationes quibus sibi dedi-
catis. ut sunt dies festi sibi totaliter consecratis ut est
templum Et sicut honor qui exhibetur² templo re-
putatur² honor dei qui habitat in templo. quod
unum est propter alterum. ita honorare fratrem
est honorare deum in fratre cuius est templum Iuxta
illud apostoli 1 cor 3 Templum dei sanctum est. quod estis
vos. Istud spiritualiter competit viris religiosis.
quod et ipsi sunt deo dedicati ut templum. et eius
comparatio spiritualis per gratiam. ut templum est spiritualis
domus dei et comparatio est nobilitatis edificii
Et ideo dicit augustinus. cuius templa facti estis
Et revocandum est autem ad memoriam quod pom-
peyus nunquam fuit fortunatus. postquam templum
fuit a suis inhonoratum. Quantum ergo
est timendum illi. qui non illud materiale sed
istud spirituale et deo carius. in ipsa persona
inhonorat Cum summa ergo diligentia ser-
vandum est illud mandatum predictum. ut honoret

† cum dehonestaveris amicum tuum

pucient coeq̄les ro[illegible] honore

se inuice pmo deu in se. tuc sunt teplasi in dei
¶ Deinde honoradi sunt plati oes tp̄ prees
prior vel mr [illegible] Honore cora vob plat qsi vob
pcipue vo boni ¶ thy v ¶ Qui bn psunt
psbri. duplici honore habeat. ¶ Hono
ret seniores etate. s'm qd leuit xix. ho
nora psona senis. ¶ Honoret pores i
ordie tp̄ pmogeniti. q sup alios hono
rabat i ueteri lege gen xlix dicit
ruben pmogenito illo crescas sup alios
Glo scdm mgr̄m i hystoris. i. ad ho
nore pmogeniture no ascendas Ex
q innuit q honor pmogenito debebat.
¶ Honoret qui aliqu magis fuerit i stlo
ut uenientes ad nuptias p qnto honora
tiores fuerit tato plus honorabat. s'm
qd d luc xiiij i pabola de inuitato ad
nuptias in illo v'o Ne forte honorator
te e. Honoret sacdotes pt qd d eccl vij
honorifica sacdotes. ¶ Honoret q sut
i gdu ord supiore. s'm gdus suos. p
decet ordo pncipatu i media ierarchia
de q d i diffinitioe ierarchie illi sur p
ncipes i cstullari i uenta i signes. Vn
io d q dotz ordo ille oes i ueri s'm gdu
suos s'm aplm dicete Ro xij Cui honore
honore. ¶ Honoret missi a maioribz
pcipue ad aliq spualia officia exercenda.
ut e visitaco et hm̄o h'ctote Et loqt
[honore]
de epafrodito que ad h' miserat ad eos
¶ Honoret cofessores et salutis ministri
eccl xxxviij Honora medicu Nos si dix
e de medicis corpis qnto magis de me
dicis aiau ¶ Honoret dono sapie p
diti sap viij pt hac s. sapiaz. habebo
honore apud seniores ¶ Honoretur
spualit laborates i doctrido z pdicado
i. thy. v. Qui laborat i ubo et doctina
maxime

s. honoret ¶ Honoret etia sctitate p
cellentes eccl xxxiv Qr opat s. opus ex
celtu. s. p eminens sctitate honorabit
in illo ¶ Honoret etia pmo honore inu
ce pucientes Credendu est ei q qlibz
habet donu aliqd licz lateat quo nos
pcellit. pt qd sut honoradi. phi ij
In humilitate supiores sibi inuice arbi
trantes Glo aug Illo ita debem ar
bitrari ut nos estidare fingam. sed
estimem vere posse ee aliqd occultu
i alio quo nobis supior sit. etia si
bonu sit nrm. quo illo uidem supio
res. no sit cora se occultu.

De variis modis honoradi Ca 36

Porro modus honoradi diuisus
scdz gdus suos et modi diusis
i multis cosistit. q facile co
phendi ut nuari no pnt Vnus e dili
genter pstare audiencia loqnti vnde
sap viij loquete sapiens de honore que
pt sapiaz habiturus e dt loqnte me res
picient et sermocinate me plura.
manus ori suo iponet Quo cot' st
qda pcurretes. iter qs etia viri mg
ni vix hic pnt auditu colloq et alloq
i ucreter eccl vi. Honor i sermoe
sensati Vir ei sapiens i ueret et cu
honore loqt. tuncq loqt ¶ Alius
e assurge ueienti leuit xix Cora ca
no capite cosurge Quo cotra excusat
se rachel gen xxxi ad prez suu la
ban dicens Ne irascat dns meus q co
ra te assurge neqo ¶ Alius e decet
assiste sedenti more agelico. ysa vi
Vidi dnm sedente. Et post seraphi
stabat. uno illud s. soliu sedentis danel
vij Decies milies cetena milia assis

+
salz rege david qn coronitates cum

stebat ei s. sedenti. Alius e coronitari
m sendente z r z Primus servi regis
ibat iux cultu egredet de ihrlm. fugi
ens absalone Alius consistit i signis hu
hatois ut sut iclinato genuflexio p
strato et humor ett 3o Et ab humilibz
honorat Qd si vm est de deo eade voce
de qtuq. cora quo nos humiliam Alius
i servicii exhibitoe ut e lotio pedu
mistrato aq ad manus et filia ett z
Qui timet dnm honorabit parentes.
et qi dnis serviet hijs q se genuerut
Alius i munerz honorabiliu colla
toe. ut e honorabilis ferculu ut vestis
vl humor Nm nu xxiiij dl balach ad
balaam Decreveram qde te magnifice
honorae s. munibz. sz ds pnavit te
honore disposito Alius i ipe magni
fic[e]tie depositoe. qd fit cu qs sertu vl
capuciu depoit cora magnate Apocal
Cu darēt illa qtuor aialia honore se
denti sup thronu. et viginti qtuor seniores
mittebat coronas suas an thronu
et hc p reverentia et honore sedentis
i throno Alius i altius ppositoe ut
fit cu ppoit in sede vel in via in
actu qtuqz honorate Gen. ix. xxv.
Loqre maior natu dez ei te Et ideo
plani dicut ppositi heb. vlt. Meme
tote ppositorz vrorz videlz ep ppount
i humor Sut et alii multi modi qs
co vncto sm psonarz qlitate z tpe
dorz exhibe Sectiat pm ca m i q edita
sut madata ptme ad rligione spectu
e status congregacois. q sc vnitas cor
diu de qi ibi ppt qd i vnu z Scoitas z
cu qbusda anexis de qo i Et no dicatis
aliqd ppuz z Concordia actom cu secla
sua q e honor mutuus de qo i Debeo qo v
nanimit et concordit vivite

De opibz pnie. et pmo de oroe Ca. 2

Ffaciōibz istatiē: horis et tepozibz costitutis.

Traditis madatis ptme[b]
ad rligione spectu e status deyfectiu
i vnu i preden caplo. tradit aug
i hoc caplo madata tr ptmetia ad
religione spectu e status pnie Sut
aut ta ad qreducunt opa pnie s. oro
q erigit aim in deu. q ipugnat
vicia aim mortificato carnis q
aim insurgit i corpus eius q ipug
nat vicia carnis Opus mie q mo
uet aim i pie i ppi q ipugnat
vicia mudi Et tr hec edita ma
data. tr 3m i Et si eis q venerut
ex moribz delicatoribz tr 2m i
Carne vraz domate zc tr pm i
Oroibz istate Sut at ta tr oroez
valde copetetia rligiosis s. istatia
i frequetado. itencio i cogitado. ma
turitas i cantando. tr q ta edit
hi aug madata tr 3m i Et nolite
catare zc tr 2m i psalmis z ymnis
tr pm hic Et tradunt madata
tr hoc vnu ptmes ad orones ex
ordinarias i In oratorio nemo aliqd
agat zc Ad istandu iaq oroibz or
dinariis tradit madata d. oroibz
instate zc Quare rligiosi plus
qi alii debet istare oroibz et spar
Explorus costitutis Ca. 28

Et notadu q lz oibz istadu
sit oroibz. scdm id qd dicit
oibz idistincte Ro. xij. Oroibz istates.
tn spalius copetit hoc rligiosis Illis ei

q̄ sunt in temptationibus constituti cum ab hiis
non possunt se defendere sine adiutorio altis
simi. invocandum est istatis divinum auxilium
unde dicitur populo. Vigilate et orate ne intre
tis in temptationem. ¶ Item cum secundum gregorium dona
dei facile amittantur nisi a largiente cus
todiantur. quilibet habens aliquod donum dei re
currere debet ad largientem ut custodiat
+ plus debet et qui plus habet plus recurrere secundum hunc modum
docuit ecclesia orare universalem ecclesiam
in oratione qua dicitur custodi innova familiam
tuam spiritum adoptionis quem dedisti. ¶ Item in
difficilibus frequenter solet invocari divinum
auxilium unde david considerans quod difficile
sit per semitam artam constitutorum incedere
usque in finem orabat dicens. perfice gressus
meos in semitis tuis ut non moveantur. Cum igitur reli
giosi plus impugnentur a temptationibus quam
alii. Ecclesiastici 2. Fili accedens ad servitutem
dei sta in iusticia et timore et prepara
animam tuam ad temptationem. et plus habeant
de donis celestibus et habeant pre manibus
opus valde arduum. opus perfectionis ducere
ad consummationem. incumbit eis templere? necessi
tas plus orandi. si temptationum assiduitas
amittendorum bonorum facilitas frequentiae
gorum ¶ Et multum facit ad oportunita
tem orandi occupationum subtractio unde dicitur
ecclesiastici 18. Ne impediaris orare semper. i. ne
assumas tibi ea que impediunt te ab oratione
que sunt occupationes et negotia va
ria. ¶ Item multum facit ad idem loci con
gruitas psalmo. adorabimus in loco ubi
steterunt pedes eius. ¶ Item multum facit ad
illud sancta et devota societas. dictum
verbo et exemplo. venite adoremus et
procidamus ante deum. Cum igitur religiosi
paucas habeant occupationes retra

hentes ab oratione. et habent in loco orationi con
gruissimo. et habeant societatem hoc ad multum
plicat attrahentem. habent oportunitatem amplius
ad orandum. videlicet ratione libertatis spiritus. ratione loci.
ratione societatis. ¶ Item status contemplativus
magis obligat ad orandum cum secundum bernardum
oratio precipue sit contemplationis propria et locus orationis
erat in masphat quod interpretatur contempla.
¶ Item divites de eleemosinis debent orare pro
benefactoribus. exemplum pauli orantis pro thymotheo i. Det
misericordiam deus onesiphori domui. quia sepe
me refrigeravit. et cathenam meam non
erubuit. ¶ Item sicut divites. qui non possunt mul
tum orare. supplere debent in elemosinis hunc de
fectum. peccata sua multis elemosinis redimentes
sic qui non possunt dare elemosinas debent hoc
in orationibus recompensare. unde multi non habentes
substantiam qua debent pauperibus dant eis orationes
completas. hoc modo secundum bernardum ad hebreos vi. Ut pereti
te tribue christum tenetur igitur religiosi orati
bus instare qui sunt in statu contemplativo. quibus fere
omnia que habent et quibus sustentantur dantur in spe con
sequendi suffragia suarum orationum. qui cum
nichil habeant propter elemosinam facere non possunt
Sunt igitur ratione necessitatis et ratione oportunitatis
et ratione debiti. plus aliis debent instare orationibus
quod apte monstratur actuum x ubi dicitur Cor
nelius vir religiosus. deprecans deum semper ¶ Licet
autem multum habens instandum sit orationibus. tamen horis
et temporibus constitutis est eis magis instandum
hoc enim sicut dicit super hunc locum labertus
sancti rufi expositor huius regule. non est
solum oratio sed obedientia. Constat autem quod dul
bor? melius est quam victimum. et oratio condita obedientia
quia summe deo placet acceptior est eidem ¶ Item
horis et temporibus constitutis quiescit non solum dominus
unus conventus sed tota immo tota multitudo per
universum orbem ad orandum Cum igitur sicut dicit aut

toritas in possibili sit multorum preces non exau-
diri. Quare debet quicumque convenit tunc ad orandum
quod et si non voce sua tamen voce multitudinis tunc
orantis cui se adiungit debet credere quod exaudiri.
¶ Item probabile est quod sicut locus deputatus
orationi fuit ad hoc ut preces ibidem exaudiantur
citius quam alibi secundum illud paralipomenon vii Erunt
aures tue erecte ad orationem eius qui in loco
hoc oraverit. Sic probabile est quod tempus sta-
tutum a spiritu sancto fuit ad hoc idem secundum illud ysa xlix
Tempore placito exaudivi te. Cum igitur ecclesia que spiritu
dei regitur statuit aliquas horas et tempora ad
orandum credi debet quod orantes in illis citius
exaudiuntur. Sicut et pauperes venientes ad elemosi-
nam abbatie hora ad hoc statuta citius accipi-
unt quam veniens alia hora etc.

Quare et quot sint hore canonice ~~et quare plus~~ et quare plus in illis est instandum orationibus xxix

Si autem queritur quot sint iste hore et
ista tempora statuta dicendum quod hore
constitute vocantur hore canoni-
ce. Que secundum usum antiquum et communem secundum consue-
tudinem quorundam religiosorum eundem usum ad-
huc tenentium dicuntur esse octo videlicet matu-
tine prime et matutine laudes et alie sex
hore diei. Secundum enim usum istum matutine
laudes divisim ab aliis matutinis dicuntur
in principio aurore et sic octies laudatur deus
in die naturali ab ecclesia in novo testamento. Sicut
et octies laudatur in veteri sicut habetur Ecce nunc benedicite?
Secundum alium vero modum distinctionis horarum quem
tradit beatus benedictus in regula sua undecim sunt
et faciendum quod optimi oratoris david di-
centis media nocte surgebam ad confitendum tibi
et hoc quoad matutinas primas et alibi septies
in die laudem dixi tibi et hoc quoad alias
septem horas. Quarum prima est laudes matutine
dicende in principio diei secundum usum istum quia apparet

ex alia hora ab illis matutinis et hec quia sunt
sine spatii interpositione sive deus in adiutorium et ymnum
proprium sicut alie hore. ¶ Modernorum autem usu communi
et moderno habentur matutine et simul dicuntur
et computantur pro una hora tamquam pro una oratione
terminentur. Et sic reducuntur hore canonice
ad numerum septenarium qui est numerus sanctior
et sic illud davitticum septies in die laudem
etc. intelligitur de die naturali, ut una laus sit
in nocte artificiali et alie sex in die naturali
eiusdem scilicet prima tertia vi nona undecima que est vespera
et septima que completorium est. Sed at quaeritur quare
potius iste hore quam alie sint ad orandum
ut ad laudandum constitute dicendum est quod
in istis horis leguntur sancti orationibus seu laudibus
divinis specialiter vacasse ps. david dicit In me-
dia nocte surgebam ad confitendum etc. Ecce una
hora. Et iterum vespere et mane et meridie
narrabo et annunciabo ecce alie tres scilicet
vespera prima et sexta. In tertia vero orabant apostoli cum
reciperent spiritum sanctum. ¶ Petrus vero et Iohannes
ascendebant in templum ut orarent ad horam
orationis nonam ut dicitur actuum iii Christus ~~undecima~~
~~vero hora~~ duodecima vero hora que dicitur completorium
dicitur post cenam oravisse cum post cenam effudit orationem
ad patrem sicut habetur Io. xvii ¶ Item hore iste
sunt insignite quibusdam operibus insignibus ad
redemptionem nostram pertinentibus. Nocte enim sal-
vator noster natus est Christus prima hora diei
resurrexit ~~tertia~~ Christus tertia spiritum sanctum mi-
sit Christus vi ascendit Christus nona mortuus
est in cruce. Christus undecima scilicet vespere corpus
suum et sanguinem in sacramentum tradidit
in cena Christus septima est sepultus. Iuste igitur hore
iste deputate sunt laudibus divinis et orationibus
plus quam alie in quibus non legitur aliquid fore
contigisse ¶ Item legitur paterfamilias
misisse operarios primo mane quod est prima

silr̃ z. silr̃ pi silr̃ vo silr̃ pi quod est uespere et
sero quod est post horam sine completorio ad mediam
vocasse. ¶ Cum igitur diuinum officium dicatur opus
dei. iuste hore iste competunt officio diuino. ¶ Quod
autem additur super illas septem horas diei. opus
diuinum in nocte non est inconueniens. quia opus vi-
te contemplatiue non solum diei sed etiam nocti com-
petit. Unde dicitur Iacob nocte luctatus fuisse
cum angelo Genesis xxxii. quod exponens Gregorius
dicit luctam huius contemplationis. ¶ Porro ista
tria que sunt circa septem horas deputandi diuino
officio. sunt et cause institutionis temporum orandi
liberius. enim honorare debemus horas quibus sancti
leguntur orasse. horas priuilegiatas. horas in quibus dep-
tionis operibus insignitas ut eorum simus participes.
horas diuinis operationibus attributas ¶ Licet autem
in omnibus istis horis nocturnum standum sit in officio
diuino. tamen specialibus temporibus. specialiter in quibusdam
horis scilicet matutinis primis et completorio est frequentandum
officium secundum. ¶ Quo contra sunt aliqui qui surgunt
ad matutinas. sed omnibus facilius [illegible] qui
[illegible] remanent. qui sufficiat eis diuinis lau-
dibus interesse solum de die. Non videtur isti per-
tinere ad illam beatam turbam immobilem astantem
ante thronum dei de qua dicitur Apocalypsis vii. Quare
non solum de die [primo die] ac nocte seruiunt ei in
templo eius. Non sunt isti de [illis] animalibus sanctis que non
solum de die. sed nec die nec nocte requiem
habent. dicentia sanctus. sanctus. sanctus. dominus deus omnipotens.
qui erat et qui est et qui venturus est. Apocalypsis iiii.
Non sunt isti de istis custodibus ciuitatis sancte.
qui non solum die die sed et tota nocte perpetuo
non tacent scilicet laudare nomen domini. sicut dicitur
Ysaie lxii. Comparatur quoque [illegible] est per prophetam
dicente Lamentationum ii. Consurge. scilicet tu anima surge
lauda in nocte. Dauid etiam non occupationibus
regijs diurnis nec nocturnis delicijs
corporum retrahebatur quin de nocte surgeret

et valde cito ad laudes diuinas ut septimo est
in psalmo. media nocte surgebam ad confitendum tibi. Christus
interdum non solum partem noctis sed etiam totam
noctem expendebat orando Luce vi. Et erat
pernoctans in oratione dei. Paulus et Silas non
impediebantur angustia carceris. quin in media
nocte laudarent deum. Actuum xvi. Media
nocte Paulus et Silas adorantes lauda-
bant deum et audiebant eos qui in custodia erant
¶ Infelices et sompnolenti illi qui talium et
tantorum exemplo non excitantur ad surgendum de
nocte ad matutinas. ¶ Sunt plures mulieres que
surgunt de nocte pro sollicitudine do-
mus sue Prouerbiorum ultimo. De nocte surrexit
deditque predam domesticis suis et cibaria
ancillis suis. ¶ Item artifices magnam
partem noctis vigilant pro lucro. Ecclesiastici xxxviii.
Sic omnis faber ferrarius et architectus
qui noctem tamquam diem transigit. ¶ Item studentes sa-
pientie. sicut artificibus surgunt de nocte
Legitur Demostenes dixisse se omnes artifices vi-
gilijs preuenisse. Si ergo studiosi pro sapientia
acquirenda artifices pro lucro. mulieres pro
cura domus sue sic surgunt de nocte. quanto
magis debent seruos dei pro seruitio regis
eterni surgere de nocte. Hinc est quod dicit Paulus
ii Cor. vi. In omnibus exhibeamus nosmetipsos
sicut dei ministros. et subiungit in vigilijs
innuens quod non sit verus dei minister qui refu-
git sacras vigilias. ¶ Item tempus nocturnum
aptius est actibus contemplatiue et quietius et li-
berius ab occupationibus. Et ideo dicitur in psalmo. In
die mandauit dominus + et nocte canticum eius
quod est contemplatiue. ¶ Item benedicendo deum non debet
solum de die sed etiam de nocte super illud Danielis iii.
¶ Benedicite noctes et dies domino. Item hostis
enim non solum impugnat de die sed etiam de
nocte [illegible] Non dormitabit neque dormiet

+ misericordiam suam scilicet opera actiue

et q ipugnat isrl. cu rsistit psaoris di-
ylias aq pon. Cu sol occidisset prop iona-
thas fiius vigilare f. ppt adusarios qs
audiuerat nocte supuenturos. Item
sopnolentos frequent comitant carnales
teptatores. Pterea hec dns coniugit paulus
Ro xiii. No i cubilibz nec in pudicitiis hoc
at rpmuit honeste vigiliae ii. Co. viz
vigilia honestatis tabefacit carnes. Ite
surgere ad matutinas e valde penale dn pau-
lus iter labores suos ii cor xi enuat vi-
gilias dices In vigiliis multis et ideo
magis satisfactoriu. Sic dns venie-
bat ad balaam sic hec nu. xxii ita
frequentius silentii tpe. i hsl visitat aiaz
et imittit cosolatores i enas Job xxxv Q
dedit carmina i nocte .i. cosolatores gau-
diosas. Ite surgentes ad matut mul-
tis modis se purgant corpali. p cop
strcatores et silia qd multu cofert sa-
nitati corpali. Surgendu e igr liber
ad matutinas ne aptissimu tpe oroi am-
tamus. ut debitu bndcois deo plene red-
damus. ut ipugnate erte futurram
ut teptatores carnis euadamus ut me-
ritu satisfactiois nobis acqiramus
ut cosolationu scorum pticipes efficia-
mur. ut corpi in dei servicio sanitati
puideamus. et ad hoc nos invitat ser-
mo pphetic. In noctibz extollite ma-
nus vras i sca. et bndicite dno

Qualit libent surgendu sit mane ad dinu offi Cam. xl.

Sunt itera aliq q dulcedie sopni matutini detenti vix surgunt mane ad pma. uel ad orone matutinale. ia lucis orto sydere. cotra quos e illud apli cor xv. Cor (+ no surgentes)

Hora e ia nos de sopno surge et subdit
tam. d. Dies at appropinqbit. Et no
q malitia fuit valde mane euigilare
Job xxiii. Mane pmo cosurgit .i. cu sopnis
surgit homicida. Ite nititas hu-
manis opus. Orto sol ct pl Exibit ho ad opus
suu. Ite na Vnde aues incipiunt valde
mane catare. qd e ad verecundia hois
pigritatis in lco Vn ab de offi. Qs
xpian non erubescat sn psalmorum
modulatoe tnsigere. cu minutissime aues
solepni modulatoe ortu diei pueniant
Si igr malitia. si nititas. si na sic e-
uigilat i variis negociis qnto magis
caritas debet mane excitare i obsequ
creatoris. Sic mane no tm ipse sed
etia p suis filiis surgebat Job. de quo
scriptu e Job pmo. Q de surgens diluculo
offerebat holocausta p singlos et hoc
cuctis diebz. Sic dauid qn pmo istrumenta
sua musica cocitabat ad surgendu scm in
mane ad laud dinas. d. Exurge psal-
teriu et cythara. Exurgam diluculo.
Sic ysa q dicebat Ysa. In precordiis me-
is de mane vigilabo ad te. Sic ipe xps de
mane ibat ad locu orois tm. Io viii Di-
luculo itez venit ad teplu. Mr p. Diluculo
cosurgens egressus ibat i desertu locu ibiqz
orabat. Sic denqz fuit ois iustus Eccli xxxix
Justus cor suu tradidit ad vigilandu di-
luculo ad dnm q fecit illu. et i conspctu
altissimi deprabit. Et nond q matutinal
vigilia. orones fuit tacitus exaudiri (sicut
rei fut duo testes. Vnus baldath suites
Job viii. Si diluculo cosurrexeris ad dnm
et oipotente fuis depratus zc. et pm seqt statim
euigilabit ad te. Alius testis dd dicens
Qm ad te orabo dne. mane exaudies

+ Qnqz ad locu orois secretum

+ Nop ppassie

voce mea. Et dulcedinem divine consolationis
frequentius recipit. Unde manna quod ipsorum filii col-
ligebant in mane scilicet dicitur Exodi xvi et numeri xi.
Quia mane vigilavi ad me veniebat me. Et exodo xvi
Mane videbitis gloriam eius. Et eiusdem xix. Ad-
venerat dies tercius et mane inclaruerat
et tunc data est lex. Quam dulcius quam invenire
dominum. quam videre gloriam. quam audire eum tradentem
mandata vite. que omnia secundum predictas auctoritates
fiunt in mane vigilanti. Sicut enim civis qui
invenitur in domo sua in mane. ita et deus
in corde. Tunc etiam anima maiorem habens limpi-
ditatem aptior est ad contemplandam gloriam dei.
ideo dicit psalmista Mane astabo tibi et videbo. Tunc
etiam sicut magister qui mane legit edocet animas
ut dicitur ysaie 20. Mane erigit michi aurem
ut audiam eum. sicut magistrum. Item hinc orationem
vigiliam frequenter confunditur dyabolus
cum exercitu suo viciorum. Exodo xiv Iam adve-
nerat vigilia matutina. et ecce dominus res-
piciens super castra egyptiorum interfecit exer-
citum eorum. Heu quot dormientibus tunc econtra-
rio tunc accidit. et irruens dyabolus super
eos ipsos interficit sicut solent interdum
hostes capere in mane castra dormientibus
hominibus. Quam ergo fructuosa vigilia matutina
in qua et preces civium exaudiuntur et conso-
lationes divine frequentius recipiuntur et hostes
victoriosius devincuntur. Item illa hora aptior
est ad erigendum cor ad ipsum deum antequam
anima distrahatur ad diversa per occupationes
impediatur a fantasmatibus collectis. propter
quod dicitur de iusto ecclesiastici xxxix Tradidit
cor suum ad vigilandum diluculo ad dominum
qui fecit. magis habens cor suum in potestate. Item
tunc est maior necessitas recurrendi ad deum
ut dirigat in actionibus et consiliis diurnis.
sicut faciebat david qui dixit Et mane oratio
mea preveniet te. Surgendum est ergo li-
benter ad divinum officium et propter fructum predictum
et propter ydoneitatem hore illius et propter necessitatem et
sicut dicitur sapientie xvi Oportet prevenire solem ad
benedictionem tuam. id est ad te benedicendum et ad ortum lucis
sic te adorare etc. Qualiter libenter eundum
sit mane ad completorium officium. Capitulum xli.

Sunt iterum aliqui qui completorium fu-
giunt. cum econtra cum magna di-
ligentia cavere deberent. fratres re-
ligiosi ne umquam istam horam amitterent. et
hoc multis de causis. Constat enim quod
ista hora est in qua de labore actionis transitur
ad quietem contemplationis propter quod tunc cantatur Nunc
dimittis servum tuum. Honorarium autem meum est
libenter honorem transitum facere. non occupationes
active ultra diem prolongare. secundum illud psalmiste
Exhibit homo scilicet qui roce vertitur ad opus suum
et ad operationem suam usque ad vesperam et non
ultra Item tunc sit tempus tacendi et tempus loquendi.
ecclesiastes 3. ista hora est in qua incipit silencium
apud religiosos. quod omnes boni debent libentius
acceptare quam locuciones Augustinus Loquela sit
in necessitate. taciturnitas in iocunditate. Item
ista est hora in qua anima sua quoque vadit
ad exteriora† tamen et in principio dicitur Converte nos
deus salutaris noster. scilicet ab exterioribus ad in-
teriora. Istud autem valde pertinet ad bonam mentem.
Item secundum morem nostrum completorio antecedit
orationes secrete ad deum dirigat ad dirigat quarum
fructus frequenter amittunt qui non intersunt mathei vi
Tu autem cum oraveris intra in cubiculum tuum scilicet secretum
cordis tui et clauso ostio super te ora patrem
tuum. et pater tuus qui videt in abscondito. Bernardus super
cantica Et serena et placida oratio. nullo
perturbata clamore. Item in illa hora fiunt
multa que non fiunt in aliis horis que habent aliquid
efficaciam gratie conferre. sicut est aspersio aque

† revertuntur ad interiora

benedicite, benedictio patris sit prelati que firmat do-
mos filiorum. Ecclesiastici 3. Tales remanentes a completorio
ut frequenter postea compedunt tempus illud quod
remanentes ab aliis horis diurnis.
nam ab aliis remanentes vel confessionibus vel
studio, vel alii alicui operi fructuoso fre-
quenter intendunt. ab illa vero remanentes otiosi
vel recreationi carnali intendunt. Quantum ergo
talibus cavendum est. ne tempus quod sancte compe-
ditur ab aliis, ab ipso male compedatur.
Ecclesiastici 4. Fili conserva tempus. Hoc est tu aliis
serva tempus sicut sibi ipsi sit et tu bene compe-
das. Tales similiter remanentes solent alios
inquietare frequenter suis vigiliis et clamoribus et
tardo ingressu ad dormitorium quod valde
cavendum est erga servos dei. Qui enim ipsos
inquietat spiritum sanctum in charitate in eis contristat.
Gregorius in dyalogo. Cum vir sanctus ad irascen-
dum trahitur, quis aliud irascendo nisi eius
inhabitator expellitur. Item non solum inqui-
etant alios sed etiam scandalizant. videntes
enim eos remanentes a completorio non de facili sunt
rocz iudicandi quod remaneant nisi ex causa minus
sufficienti et sic in eis scandalizantur. Sed autem
illi qui scandalizant unum de pusillis expedit
ut suspendatur mola asinaria in collo eius
Et ut dicitur Mathei 18. quid de illo sentiendum
est qui conventum unum scandalizat. Item quia
nos sollempniter recommendamus beate virgini
in completorio, constat quod officium valde est recom-
mendacio tam solempnis. Magister Jordanus
narrat quod audivit a quodam viro re-
ligioso quod quando fratres dicebant Eya ergo advocata nostra
videbat virginem flexis genibus recomme-
dantem ordinem filio suo. Quis stultus ergo
est qui in huiusmodi recommendacioni non libenter interest.
Intersint ergo completorio libenter fratres sive propter
amorem sollempnitatis, sive propter amorem contemplationis

propter curam confessionis, propter studium secretarium devotionis
propter assequendum effectum aliquorum gratiarum, propter
cautelam temporis non inutiliter expendendi, propter
vitandam inquietationem et scandalum fratrum
et propter devotionem ad virginem gloriosam. Quod
autem mirum si viri spirituales advesperascente
die libenter transeant ad quietem. cum et aves
suum garritum dimittant et quiescant. Quia
ut dicit plinius tota multitudo apium in
alveari ad somnum vocatis circumvolantibus
illa hora quiescit sine strepitu usque ad ma-
ne et sunt ad somnum eiusdem circumvolantibus
et excitantibus surgunt. Deinde notandum
quod tempora que constituta sunt ad orandum quedam sunt
cotidiana et deputata secretis orationibus
apud nos scilicet matutinum post matutinas et
vespertinum post completorium. Quedam vero sunt annua-
lia, ut sunt dies festi, dies ieiuniorum, di-
es rogacionum et alia similia. quedam que emer-
gentibus novis casibus et negociis ad-
deputantur interdum. Quod fructuosum est
orare post completorium et post matutinas. Capitulum 42.

Porro duo predicta tempora cotidiana
apta sunt secretis orationibus. quia
matutinum precedit occupaciones
diurnas, vespertinum vero sequitur. et ita u-
trumque liberum est ab occupacione et sedatum. Sed
super cantica aptius est ad orandum et ideo non sunt
pretermittenda ista tempora quin semper in illis orem[us]
sive in conventu sive extra plus et minus pro
tempore. Ista sunt que etiam david orator optimus
observabat in suis orationibus. Observa-
bat matutinum et ideo dicit. Elevatio manuum
mearum sacrificium vespertinum. Sic etiam fa-
ciebat christus suo exemplo nos provocans
orabat secreto mane. Marci primo. Diluculo
valde consurgens egressus abiit in desertum
locum ibique orabat. Et sero secreto. Mathei 14.

+ Et mane oratio mea preveniet te. Observabat vesper-
tinum et ideo dixit

ascendit in montem solus orare. vespere autem facto solus erat ibi. Ista sunt illa duo sacrificia legalia non carnalia sed spiritualia scilicet matutinum et vespertinum quod cotidie iubetur offerri. Exo. xxix. Orandum est specialiter mane et in sero ut primordia et ultima actionum nostrarum offerentes christo qui est alpha et o principium et finis debitas primitias inchoationis et decimas consummationis persolvamus eidem.

Item orandum est mane ut in actionibus diurnis orationem dirigamur et hoc sonat oratio que dicitur in prima. Orandum est sero ut oratione contra temptationes nocturnas muniamur et hoc sonat oratio que dicitur in completorio. Iste autem orationes non mutantur sicut orationes que dicuntur in aliis horis secundum diversa tempora. quia immutabiliter hiis de causis semper orare debemus in hiis duobus temporibus etiam si alio tempore contra hoc aliquando variemus. Item orandum est mane propter futura. orandum est sero propter preterita. Ieronimus contra Iovinianum li. i. Peccatorem precepta sunt hec duorum temporum. ob maxime habenda cura scilicet mane et vespere. id est eorum que acturi sumus et que gessimus. Et ideo orandum est ut futura bene fiant. et orandum est ut preterita male facta remittantur.

Quare in festis instantius est orandum et in ieiuniis et rogationibus et aliis emergentibus necessitatibus. Ca. xxiii.

Circa festa vero notandum est quod illi dant esse vacuum ab occupatione. Exo. xx. Omne opus non facietis in eo. Item probabile est quod in illis diebus quia sunt festa dei. ipse velorum tamquam in suo festo det largius munera. sicut Assuerus in festo pro nuptiis Hester largitus est munera iuxta magnificentiam principalem Hester ii.

Item in festo quanto debet deo melius serviri demones magis infestant homines. Machab. ii. Exercitus Antiochi constituit adversus iudeos plurimum in die sabbatorum pugnare. Igitur quod magis insistendum est orationibus in festis. quia ad vacandum deo sunt instituta specialiter. quia maior spes tunc habetur de largitate eius qui rogatur. quia hostis tunc magis infestat. fortius est insistendum per orationes. Exemplum hoc autem nobis datum est exemplum ab antiquo Machab. xii. Continue in transmissione in diebus solempnibus memores vestri sumus in sacrificiis et observationibus. Notatur etiam in hoc quod specialiter orabat in solempnitatibus.

Item circa ieiunia vero notandum quod sicut ieiunium est sanctificandum a viciis carnalibus. ita oratio a viciis spiritualibus. Ieronimus. Ieiunium sanat pestes corporis. oratio vero pestes mentis. Ad perfectam autem sanctitatem requiritur purgatio ab utroque. Cor. vii. Emundemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus perficientes sanctificationem. Amplectenda est igitur oratio ieiunio ad assequendam perfectam sanctificationem.

Item quoddam genus demonum est quod impugnat de viciis carnalibus. quoddam quod impugnat de viciis spiritualibus. quoddam de utrisque. Et hoc genus tamquam fortius non expellitur nisi per orationem et ieiunium sicut dicitur Mt. xvii. Est autem probabile quod huiusmodi demonio non potest resisti nisi per eadem. Amplectenda est igitur oratio ieiunio. ut sic omni generi demonum fortius resistatur.

Item ieiunia multa sunt que non sunt deo accepta. Ysa. lviii. Quare ieiunavimus et non aspexisti. Ut autem sit acceptum laborandum est ut sint sancta. Joel ii. Sanctificate ieiunium scilicet per orationem. sicut cibus sanctificatur per orationem sicut dicitur Thim. iiii. Et ideo miscenda est oratio ieiunio. ut ieiunium per orationem sanctificatum fiat deo acceptum. et sic petit ecclesia in oratione in pluribus cum dicit Nostra tibi quesumus domine sint accepta ieiunia. et in multis similibus orationibus

¶ Sic miscebat orationem ieiunio dauid quando dixit humiliabam in ieiunio animam meam et oratio mea in sinu meo convertetur. ¶ Sic daniel ix. dicit posui faciem meam ad dominum deum meum rogare et deprecari in ieiunio. ¶ Sic esdras viii. dicit ieiunavimus et rogavimus dominum et evenit nobis prospere. ¶ Sic ninivite jone iii. homines et iumenta et boves et pecora non gustent quicquam. Et post et clament ad deum in fortitudine. ¶ Sic Josaphat paralipomenon xx. Josaphat se totum contulit ad rogandum dominum et predicavit ieiunium. ¶ Sic anna prophetissa luce ii. ieiuniis et obsecrationibus vacabat die ac nocte. ¶ Sic apostoli qui dicuntur ieiunasse ab ascensione usque ad penthecosten de quorum ac oratione in qua tunc erant primo actuum primo. ¶ Item rogationes nondum quia talis est consuetudo apud magnates dandi large munera. In magnitudo curie. ¶ Sicut enim principes tenent magnas curias. quanto sunt maiores curie tanto largius in muneribus effundunt se. Iuxta illud hester ii. xpi. dicit quod assuerus fecit convivium permagnificum. cunctis principibus et servis suis. Et post dona largitus est iuxta magnificentiam principalem. ¶ Alia est triumphus victorie iuxta illud i. reg. xxx. Dauid prohibebat ne illis qui remanserant ad sarcinas aliquid daretur de preda. dicens non sic facietis fratres de hiis que tradidit nobis dominus. equa enim erit pars descendentibus ad prelium et remanentibus ad sarcinas. ¶ Alia est magnitudo intercessorum iuxta illud iii. reg. ii. dixit salomon matri sue pete quod vis neque enim fas est me quicquam negare tibi. ¶ In ascensione ac domini fuit maior curia in celo quam umquam fuisset. quia ante soli angeli erant ibi. tunc ac patriarche et prophete. et omnis illa beata captivitas quam secum duxit xpistus. ||

+de interpellaret vultui dei pro nobis

¶ Item illud festum fuit de triumpho per quem triumphator super omnes celos ascendens victor triumpho nobili ad dexteram patris residet. Item ascendit ut rogaret patrem pro nobis.+ ¶ Quanta igitur occasio fuit deo patri largius dandi in die tunc tante. in festo de triumpho tam nobili ad intercessionem tanti advocati. ¶ In memoriam igitur huiusmodi certa ante ascensionem sunt preces et rogationes speras in tali festo se specialius et efficacius optinere. et ideo tunc est omnibus devote orandum. ¶ Item quartum est nondum quia religio propiciandi sciens quod omnia fuit divina providentia et in manu divine potentie sunt omnia constituta. consuevit recurrere ad pietatem ipsius in necessitatibus suis sicut pro serenitate sive pro pace et filiis quod antiquorum qui clamabant ad dominum cum tribularentur. Super hiis salomon rogavit ad dominum. ¶ Ps. xvii. Ps. ut clamantes ad eum in templo pro variis necessitatibus exaudiret. ¶ Est ac fructus huius clamoris triplex. ¶ Primo quod eis dominus sit clamantes adiuvat ut possint portare tribulationes. quosque liberat quosque glorificat in magnam utilitatem. Ps. Clamavit ad me et ego exaudiam eum. cum ipso sum in tribulatione eripiam eum etc. ii. et glorificabo eum etc. ¶ Secundo fructus istius sit tam gloriosi. liber est orandum in huiusmodi tantis energetibus. et maxime cum dicatur oratio super hoc ab ecclesia. ¶ Tertio si plures orant tanto citius flectitur pietas divina quia ut dicitur auctoritas impossibile est preces multorum non exaudiri. ¶ Sic dicitur. (+ si unitate certe sunt)

¶ In oratorio nemo aliquid agat nisi ad quod factum est et unde nomen accepit. et si forte aliqui preter horas constitutas si eis vacat orare voluerit; non eis sit impedimento qui ibi aliquid putaverit agendum.

¶ Hic tradit madatu de oroes qcordia
rias ¶ Et q no st neci sed volutatis. non
tradit madatu ut fiat sed madatu ne
ipediat. ¶ Et no p° de qpositioez hui⁹
uerbi oratoriu. q dns vniuso² no so²
de psois 9triuit ad ministradu sibi ali
quos ut ministros eccie. sed et de rebus
decimas ad ministro² sustentatoez. de te
poribz dies solepnes. et de locis sibi aliq
spalit appropiauit ad seruiendu sibi i
illis. Jter que vnu9 gen9 e oratoriu
qd di² ecclia .i. cogregatio vel co² q ibi
couenunt. d² etia teplu. vel ei⁹ qm aui9 no.
conueniunt f. dei ¶ Pn teplu di² a theos qd
e deus. et platea q̄i dei platea ¶ Et ora
toriu voc eius q ut frequeci⁹ et pncipa
lius fit ibide. f. oro ¶ Scdo qrit² de h°
ubo ad qd factu est. Videt² ei q i tpe
gre no debet ee aliqs loc9 ppus ad ora
du. Mulieri eni samaritane qrenti Jo e
vbi eet loc9 oradi rndit dns d. Veit ho
i qua veri adoratores adorabut i spu
q² no e curadu de loco. ¶ Pn° no e in
loco poneda talis fiducia. q no credat
aliqs alibi se posse no audiri. sic faciet
bat iudei. sed curadu est q alis caus
de loco. Si eni no eet aliqs locus oronibz
deputat9. tuc nesciret² vtru orarent
hoies ul no. multi obmitterent orare
¶ Jte cu vadit qs ad locu deputatu ora
pl9 laborado plus meretur. ¶ Jte ipe loc9
ad hoc deputat9 ad hoc icitat. sic loc9
deputat9 comestioni ad comedendu et
silia ¶ Et io licz orois vtus sit i spu tn
deputat² loc9 aliqs ecea. ut sit eccia de ecclesia
oroe fideliu. et ut ipi illuc eudo pl9
mereat². et ad orandu efficaci9 icitet²
¶ Tertio qrit² de iusticia hui9 ma

dati Neo aliq agat zc. Videt² ei scdm
illud q no licz i oratorio pdicare uel
cofessioes audire et silia. h° ei no e o
rare. ¶ Pn° ista spualia ecitia qbus
aium i deu dirigut². scdm quada nois
eptensione vocat² oroes qucqz. qz oro est
ascensus ai in deu scdm quada diffi
nitoez Pn glo sup illud Jl pbn hoc
gen9 demonio² no eicit² nisi p oroez et ie
iuniu di ¶ Oro gnalis no solu e i verbis
sz i oibz q i obsequiu et fidei deuotoe ge
run9 ¶ Sicut igi² sub pte satisfactois q
e ieiuniu cophendit² ois carnis afflicto
et sub eleosina. oime gen9 pietatis
ita sub oroe oes actioes spuales. ¶ Cu igi²
di² q i oratorio no aliud agat² q orare
no phibet² p hoc fieri ibi actoes pdce
spuales ¶ Sz iteru qrit² Nuqd no lz
i casu ibi comede uel iacere ¶ Pn° no re
gularit. sed dispesatiue ex ca ¶ Sz ueru
qrit² Nuqd lz ibi dispesatiue eme uel
vende sicut comedere. cu dns eiciat vedetes
et ementes de teplo Pn° No q ista qsi
nuq exercet² sine pcto. ¶ Ex his collige
q actoes spuales regulare pnt ibi fiei
Actoes corpales q st neci et sn pcto pnt
ibi fiei dispesatiue. Actoes vo q vix a nuq
sut sine pcto nullaten9 dent ibi fiei nisi
forte i neci te pegnatois.

De comedatoe oronu secretaru et
q sic orates ab alijs no debeat i
pediri Cam. xliiii.

Q
Varto attendedu est q i hoc
q aug9 phibet ipediri illos
qui fortassis iterdu orare velit pt horas
cosititutas. manifeste gmedat huioi oroes
secretas q procul dubio signu sut euidetis
sctitatis et a viris scis cu oi diligetia sectade

Quintus modus reliquit nobis salvator. qui cum
nullo indigeret. totiens tamen legitur orasse. sic
ut nos ad hoc provocaret suo exemplo. Item huius
contemplationis reliquerunt nobis apostoli qui ministerium
mensarum propter hoc relinquentes dixerunt actuum vi
Considerate viros ex vobis quos constituamus
super hoc opus. nos vero orationi instantes erimus.
Hoc exemplum reliquerunt nobis fere orationes sancti antiqui sicut patet
in gestis eorum. Unde et paulus heremita mor-
tuus inventus est appodiatus ad arborem. ore
et manibus in celum erectis quasi orans Huius
exemplum specialiter reliquit nobis beatus dominicus pater noster
qui tam frequenter etiam pernoctabat in orationibus ca-
rens lecto. Huius exemplum reliquerunt nobis primi-
tivi fratres. sicut dicunt illi. qui viderunt statum
ordinis primitivum. Unde cum quidam frater de primi-
tivis fratribus factus esset ut creditur ex nimia de-
votione vecesset prosius. et quadam die intras-
set ecclesiam nostram que nunc est et nullum fratrem inve-
nisset ibi orantem. et recordatus quod ecclesia
prima parvula. que semper erat plena fratribus orantibus
in tempore quo ante ibi fuerat. quesisset ab eis cuius esset
ecclesia illa que nunc est et dictum fuisset ei quod erat
fratrum. ait Absit hoc. Illa est ecclesia fratrum
predicatorum. ecclesia vero eorum est quedam ecclesia
parva. plena fratribus orantibus ante altaria
prostratis per totam ecclesiam. Hoc autem non est talis
Exemplum quo patet quod assidui fuerunt illo tempore
fratres in huiusmodi orationibus Ad commendationem autem
huiusmodi orationum studium sunt aliquibus prerroga-
tivas super orationes sollempnes. que fiunt ordina-
rie horis et temporibus constitutis. in officio
ecclesiastico. † pro maiori parte magis sunt
laudes quam petitiones. laudes vero magis
pertinent ad patriam. que est in plenitudine peti-
tionis super illud Iohannis xvi Illo die non me in-
terrogabitis quicquam conversio ad viam
in qua est status indigentie magis pertinet

† Illa enim que sunt in communi officio ecclesiastico

petitiones super illud Iohannis in eodem capitulo petite sunt
sed laudes. secrete vero orationes magis sunt peti-
tiones quam laudes et ideo magis in presenti necessarie
Item in communi officio cum ibi petitiones fiunt. sunt
certe et interdum tales. quibus quis interest non
multum indiget In orationibus vero secretis petit
quilibet quod sibi placet secundum indigentiam suam
secundum modum augustinus dicitur in oratione sua cum
ser sunt conscriptiones eius. interimus sunt meditati-
ones et similia cuilibet autem magis necessarium est magis la-
borare. pro eo quo magis indiget Item orationes
communes officii. sunt de institutione ecclesie super illud
Matthei vi. Tu vero clauso ostio ora patrem
tuum Hic sic orando legitur christus dedisse. de
alio modo orandi non. et ideo sunt maioris
necessitatis quam ad omnes pertinet. Ex hiis igi-
tur patet. quod maioris necessitatis sunt. Ite
sunt in se aliqui propter que videtur esse maioris
efficatie. sunt enim magis mentales quam
vocales. hoc autem multum facit ad efficati-
am orationis psalmus Cum invocarem. in eum clamasti
vocatum exaudivit me deus/ propter generant
maiorem affectionem Item cum sit orans
plus morari circa singula meditanda.
et ex huiusmodi morosis cogitationibus ge-
nerantur maiores affectiones † multo plus
faciunt orationes efficatiores super illud psalmi
Desiderium cordis eorum audivit auris tua
Item sunt puriores quia minus vanitatis eis
admisceri potest. sicut de facili fit vocalibus
que fiunt coram omnibus. Pro vero quanto puriortanto
efficatior est Bernardus super cantica. Pura munda
et sincera est oratio nulla inspicietis laude
vel adulatione temptata. Ex hiis igitur patet
patet quod huiusmodi orationes sunt efficatiores Item
liberius effunduntur. secundum illud psalmi Effundam
in conspectu tuo orationem meam Que autem in conspectu
non ita libere. et quia sunt interdum impedimentum.

† orationes vero secrete de institutione dei

† desideriorum sanctorum huiusmodi autem affectiones

ab oīs ¶ Spāt magis ī pmptu pnt hri. q̄ ad
tocs. idiget q̄s libris iterdū et loco et so-
ciis iterdū. et c̄to tpe ¶ In istis vō nō
sic. sz ī oī tpe ī oī loco. et sn̄ omi socio.
pt orari sic ps̄ Apud me orō vite mee
q. d. In vita mea ē p̄ etiā deficientibz vi
ribz corpis hūam. nō oportz deficē spm
Spn̄ de btō mrtīo īfirmo d² Inuictū ab
oroē spm nō rlapabat Itō at sic ē de
officio dīno ¶ Ex hijs igit² tribz patz q̄ fa
cilius ē sic orare ¶ Cū g̃ sint magis nāc
et magis efficaces quo ad multa et fa
cili⁹ pnt emitti. cōstat q̄ hnt prerogatiuas
multas sup oroēs ordiarias ppt quas
sūt cū oī deuotoē sectande.

Quare libērius orandū sit ī locis secretis Cap̄m. xlv.

Quinto nondū q̄ lz huiōi oroēs
ī oī loco pnt fieri sedz aplm
dicētē ī oī loco leuādas pu
ras man⁹. tn̄ cōpetēti⁹ et fructuosi⁹ ī ora
torio effūdut² qd̄ īnuit aug⁹ cū īpedi
meta istaꝝ orōnū ī oratorio fieri iterd.
iterdicat qd̄ az q̄ ro'ibz mult Pme ci
credit² q̄ dn̄s facilius exaudiat oroēs
q̄ fiūt ī loco ad hoc sibi deputato vn̄
paralipō vij Oculi mei erūt apti et
ad oroēz vi⁹ aures mee erecte q̄ ī loco isto orauit
Itē credēd' ē q̄ sci angeli. locū tale scm̄
magis frequētat q̄ ē dom⁹ dei Vn̄ ī huī⁹
rei argm̄ vidit iacob gen̄ xxviij āgelos dei
ascēdētes et descendētes. ī loco qui
dictus ē bethel .i. dom⁹ dei Ipi at st q̄
nūcij sūt orātibz ad deferēdū oroēs coꝝ
corā deo. ¶ Itē pbabile ē q̄ demones q̄ libē
ter īpediūt oroēs. nō audēt ita accedē
ad huiōi locū scm̄ sic' ad alia p̄ ciore
quē icutit eis gen̄ eodē ca° Q̄z terri

bilis ē loc⁹ iste. qd̄ vm̄ ē p̄cipue demonibz
¶ Itē oē oratoriū cōsecratū ē ī honorē
alicui⁹ sci p̄uat ē credē q̄ scs patron⁹
alicui⁹ eccie. spāle curā habet de cōuenien
tibz ad locū sui patronat⁹. sic' p̄nceps fēe
de hijs q̄ cōueniunt ad loca sui dnij. sic'
īuenit² de btō iacobo et multis alijs scis
q̄ spālit' iuuat accedētes ad oratoria sua
¶ Cū g̃° sic orātibz nō modicū nccm̄ est
adiutoriū scōꝝ q̄ sūt potētes apd' deū
scdm̄ id Job v. Ad aliq̄ scōꝝ cōuertē
cōsulti⁹ orat² ī locis sacris q̄ alibi.
¶ Itē ibi ut frequēt' ē corp⁹ dn̄i et r' liq̄
scōꝝ Q̄s at dubitat qn̄ ista valē possit
q̄ multū ad oroēs salubrit' p̄mouēdas
Qm̄ ei p̄nceps facili⁹ rcipit petitoēs ī
cōspctū magnoꝝ et maxie amicoꝝ sibi
scās Quare nō idē spandū ē de dn̄o
Io⁹ Sic' d² heb° ix Mana qd̄ sigābat corp⁹
dn̄i et virga aaron et tabule moysi
tpe coꝝ r' ligē custodiebāt² ī p̄piciatorio
siue oratulo et nō alibi tp̄e cōpetētia
oroī et p̄piciatoī Itē ibi sunt ymagies
crucifixi. btē virgis et scōꝝ et angeloꝝ
ut frequēt' Hec at sensibilit' ī mentem
itroducūt hoꝝ meoriā. q̄ itroductā mltū
valēt frequēter ad cōcitādā deuotoēz. de
uotois vō affcūs sume fāt oroēz efficacē Aug⁹
ad pbā de orādo deo Dignior seq² effcūs
quē feruētior p̄cedit affcūs Aug⁹ id cont' l.
Ad affcūm cordis r' spicit deus ¶ Ex hijs
igit² pz q̄ liberi⁹ faciēde st' oroēs secrete ī
oratorijs q̄ alibi Sic faciebat egregius
orator dd' q̄ dixit Adorabo ad teplū scm̄
tuū Sic etiā faciebat boni et mali qn̄
dā luc' xviij Duo hoies ascendebāt in
teplū ut orarēt. vn⁹ phariseus et alter
publican⁹ Sic etiā faciebat apli act³

Petrus et Iohannes ascendebant in templum ad horam ix

Quod propter orationes extraordinarias non sunt dimittenda alia ordinarie facienda nec corporales actiones et maxime a fratribus laycis Capitulum xlvi

Supposito nondum est quod licet ad servos dei devotos pertineat sicut spiritualiter liberius orare. tamen propter huiusmodi orationes extraordinarias non debent dimittere ea que ordinarie sunt facienda
Et ideo dicit augustinus si eis vacaverit invenies contrario quod tamen constat aliae occupationes ordinarie non sunt propter orationes huiusmodi extraordinarias dimittende quod constat multis rationibus evidenter Primo quia propter orationes huiusmodi dimittit facere quod debet. secundum votum professionis est sicut usurarius. qui libenter dat quod non debet quam reddet quod debet Romanorum xiii Reddite omnibus debita. Item in istis orationibus huiusmodi in electis orationibus occupationibus. sapit singularitatem. Nec est autem quod multum nocet in religione. sicut fera in vinea psalmus Singularis fera depastus est eam scilicet vineam domini ¶ Item ista procedit ex propria voluntate illa autem ex aliena ordinatione quod magis acceptat deus in discipulis suis Iohannes vi. Alius te cinget: et ducet quo tu non vis ¶ Item oratio est ad impetrandum quod faciamus quod debemus facere sed facere quod debemus finis orationis est finis autem melior est quam illud quod est ad finem Patet igitur quod melius est facere cetera quam sit orare. Ecclesiastici vii melior est finis orationis quam principium ¶ Item sicut est dicitur orare scilicet verbo et opere unde auctoritas Nullo cessat orare qui non cessat bene facere. Sed efficatior est predicatio operis quam sermonis. et oratio operis efficatior quam vocis est ¶ Item ille qui facit quod alii faciunt

Non sunt igitur opera relinquenda que iubentur fieri propter orationem

non habet unum vana gloria tempteter sicut ille qui non est sicut ceteri hominum ¶ Item oratio extraordinaria facilius fermentatur vanitate quam communis ¶ Item quia talis est minus accepta deo. quod noluit deus in lege. quod in aliquo sacrificio offerretur fermentatum Iohannes dicit super amos ix deridendo venite in bethel et sacrificate de fermento laudem et vocate voluntarias quasi dicat. Oblationes orationum facile fermentantur ¶ Item hii qui relictis communibus sequestrant se in orationibus huiusmodi sunt sicut ovis segregata quam facilius invadit lupus Sunt etiam sicut thoes qui segregatus ab aliis. dominum videre non meruit Ad istos videtur pertinere quod dicit iudas Hii sunt qui segregant semetipsos animales. quia sicut animalia facile se a grege segregant et ideo spiritum non habentes Unde sicut bonus abbas facit quandoque pitantia in conventu et non vult quod habeat qui non intersunt cum aliis. ita dominus spirituales gratias et consolationes facit congregatis in opere communi quorum non sunt participes qui se ab aliis sequestrant ¶ Sciendum autem quod non solum spirituales occupationes. ut lectio. officium ecclesie et silentia. non sunt dimittende propter huiusmodi orationes. sed nec etiam corporales actiones que sunt ad vite sustentationem necessarie. ut sunt corporalis necessitatis opera officiorum. et servitia varia pro fratrum necessitatibus Certum est enim quod ex hiis occupationibus sequitur aliqua utilitas. de oratione vero sua nescit aliquis utrum sit tante efficatie apud deum quod sibi vel aliis multum prosit ita autem bona preferenda sunt incertis ¶ Item sub pallio huiusmodi orationum quasi vite contemplative. frequenter nutritur accidia. et in fugiuntur opera laboriosa Contra quod dicitur ecclesiastici vii Ne oderis laboriosa opera et rustica ab altissimo creata Unde genesis xxix legitur rachel

+ Augustinus Tene certum et dimitte incertum

q est figura contemplative vite aliquando fuisse.
ydola in abscondito q se nō movet et sicut
attendia. Item cum qs vacat opibus per que
alijs subvenit. et fuit opus pietatis. quod est super
omnia opera. ipsum opus supplet orationem in eo. Ecclesiastici
xxix. Conclude elemosinam in sinu pau-
perum et ipsa orabit pro te. Et eadem ratione
in alijs opibus pietatis oratio nō supplet certas
necessitates. q procurantur opera pietatis in
laborando pro vita. Si enim fratres orarent
et nō laborarent. in servitio mutuo
multas indigentias sustinerent. Exemplum
in vitis patrum. Venit quidam frater ad abbatem
silvanum in monte. et vidit fratres labora-
ntes et dixit eis. Operamini nō cibum qui
perit. Maria enim optimam partem elegit.
Et dixit abbas discipulo suo. Voca zacha-
riam et dic ei. ut ponat fratrem istum in
cellam ubi nichil sit et fecit sic. Cum autem
fuisset nona attendebat ad ostium. ut vi-
deret si vocaret eum ad manducandum. Cum
autem nullus eum vocaret venit ad abbatem
et dixit ei. Abba hodie nō comederunt fratres?
Et dixit abbas. Etiam iam comederunt.
Et dixit frater. Et quare nō vocasti me?
Et dixit abbas. Tu homo spiritualis es et
nō indiges isto cibo. et optimam partem
elegisti. nos autem carnales sumus et propterea
laboramus ut manducemus. Quod audiens
frater conpunctus penitentiam agens. dixit Ignosce
michi abba. Item Augustinus de opere monachorum
reprehendit monachos. q abutebantur auctoritate
evangelica dicentis Considerate volatilia
celi nō laborant. dicebant monachis nō esse
laborandum sed tantum deo vacandum. Item
per hujusmodi opera acquiruntur alijs oratores ma-
ioris efficacie. Iob ultimo Sumite vobis
alios thauros et alios arietes. et ite

ad servum meum Iob. et offerat pro vobis
holocaustum et ipse orabit pro vobis faciem
eius suscipiam ut nō vobis imputetur stultitia.
Item per hoc potest fieri oratio magis continua
et impleri melius verbum apostoli dicentis
Thess. v. Sine intermissione orate. In
dictis in vitis patrum. Venerunt quidam fratres
q dicebantur eucite i. oratores ad abbatem
lucium et dixit eis. Quod est opus vestrum? Et dixe-
runt. Nos nō contingimus aliquod opus.
sed sicut dicit apostolus sine intermissione oramus.
Et dixit senex. Nunquam dormitis aliquando?
Et iterum. Et nō manducatis aliquando? Et
nescierunt quod dicerent. Et dixit eis. Ignos-
cite michi quia nō facitis quod dicitis. Ego autem
ostendo vobis. quia et manibus operor et
sine intermissione oro. Et dixit. Ecce sedeo
et infundo in paucas palmas. et facio
plectam et dico Miserere mei deus secundum magnam
misericordiam tuam. Oratio est an nō? Et dixerunt
sic. Et ille. Cum sic permansero tota die et
lucratus fuero sex denarios vel plus vel
minus. do duos ad ostium pauperibus. in reliquis
manduco et dormio orat pro me. et sic per
gratiam dei impletur illud apostoli in me sine inter-
missione orate. Item homines erunt sicut
angeli dei sed nondum sunt quia indigent alimo-
nia. et ideo nō est hominis modo quod toto vacare deo
sed nunc bene humanis sit intendere. Exemplum in vitis patrum
Dixit Iohannes abbas brevis stature fratri
suo maiori. Volo esse sicut angeli. nichil
operantes. Et exutis vestibus. intravit
heremum profundum. Cum autem ibidem stetisset
per ebdomadam rediit ad fratrem suum. et cum
pulsaret dixit ei frater. Quis es tu? Qui
dixit. Ego sum Iohannes. Et respondit. Iohannes
inter angelos est. et ulterius inter homines nō
comparet. At ille Immo vivo sum Iohannes.

Et ipsi dum manduco

Fr at no aperuit ei usqz mane dimit-
tens eu affligi Postea vo apiens ei
dixit Si qd es opus habes oparium pas-
taris. Ille at pmaz ages dixit Agnosce
in qr ptadm, recognosces q hois est
i pnti no solm deo vacare. sz etia la-
borare ppt necessitates corpis. q nadu spua-
le sed aiale est. Ergo d aplo thessa v. Si
qs no volt opari no manducet. Item illi
q relinquit huioi labores alijs et ipi
noluit laborare frangut pmaz vtr imitta.
i psona pmoz pntu oibz de q gen 3o In
sudore vultus tui no alienij vesceris pa-
ne tuo. Attendedu at q lz i oibus
fribus i phesibile sit dimitte laborio-
sa opa qbz frm necitatibz subvenitur
ppt oroes huiodi tn magl e i phesibi-
le i fribz laycis No ei eet laudabile q
a prefamilias vocatus opari9 ad labora-
du i vinea sua: d dimitteret ppt orocm
longa qua facit i ecclia Isti at fres laici
vocati sut ppe ad laboradu sic clerici ad a
spualia. et io dent illud ad qd vocati st
diligent exercere Cor vii Vnusqsqz i ea
vocatoe q vocatus e in ea pmaneat Itl
divisiones graz date sut ad hoc ut i vice
se iuvet servi dei ex illis gtijs Sic g
clerici ministrat eis spuales gras doctine
et officij et huioi qs acceperunt. ita et
illi debet eos iuvare ex gra officij vel
labore put acceperunt Pet iiii Vnus-
qsqz sicut accepit graz i alterutru illa
administrent. Itē i corpe q vnu e sut
multa mebra habetia actq et officia di-
versa: vnuqdqz mebru servit de offi-
cio suo. et offim alteri9 no assumit Cor xii
In corpore xpi i mitie sollicita sut mebra
laycis g q sut man9 cui9 e opari meli9
facuit hoc sollicite agedo quasi assume-
ret oculi officiu. coteplatori ulterius modu
parado. Itē status coteplantiu e altior
statu at laborantiu humilis e. meli9 e at
i domo dei currere ad humilia. ex ppa volun-
te q ad sublimia. cu ad illa no cogit vocato
et io meli9 e eis laborare q ulterius debi-
tu orare Luc Cu invitatus fueris ad
nuptias: recube i novissio loco. Item
cogitare dent q illi q sustetat pdicatores
ptincipes sut bonoz q per eos fiut ut p
Qui recipit pphaz i noie pphete merce-
de pphete recipiet Et ideo libenter debent
laborare p sustentatoe frm. pdicatori
et aiaz frm deputatoz Itē hoies
de pprio labore pascut et sustetat sacer-
dote: q qnqz e iscius qnqz malus. ppt
spualia q ab ipo recipiut. et ad hoc tenent
scdm sniaz apli cor ix Si nos vobis
spualia seiam9, magnu no e si carnalia
vra metamus Qnto igit dent la-
borare fres layci. a qbz tot spualia
doctine tocies et ta bona exempla: et tot
alia bona spualia recipiut Itē hoies
sctli laborat ta assidue ta vehement ta
sollicite p vita sua quo habudat i mudo.
si g illa faciut p mudo nichil aliud
expectates: qd dent face servi dei p
deo a q glosa expectat remuneratoez
si laborat i vinea ei9. Mt Cu sero eet
fcm dixit dns vinee pcuratori suo vo-
ca operarios et redde illis mercede ppt
hoc igit laudabilior e medicad9 frater
laycus q sufficite dns oroibz ad quas
tenet: dimittit solepne et multitudiez
missaz et plixitate officij i matutinis
et alio tpe. et occupatoes i serviendo
i missis pvatis. et oroes extraordinarias

vt plus de tpe expedat i corpali labore. qz q
in hijs se detinet et occupabat nunquam o-
perat tpe operandi siue de die siue de noc-
te pzpue cu no sit sub magro pitulo
i ordie paupe et de elemosis viuere hmoi
elemosinis pasti illi q no e aptus ad scien
du aliq spualia. n p fratrum sui la
boris hmoi elemosinas i cto possit. Sextum

Psalmus et ymnus cu oratis deu hoc verset i corde qd pfertur i ore.

Hic tradit madatu et attentoez qua
debet orado habe vir religiosus i hijs que
dicit. Sz videt incouenient loqui cu dicit
psalmus et ymnus cu ois ps sit ymnus:
sicut patz ex titulo psalterij. q talis e
liber ymnorum. Rn licz qe loquendo ois ps
sit ymnus. tn qz ymnus e laus dei cu catico.
quez restrigit ad illos ymnos q sunt no
biliores catus: et io accipit hic pro
illis q i officio hnt distictu modu in
catu a psalmodia. ut sit sensus Sum
oratis deu in psallendo seu alio modo.
hoc verset zc. Vel alit. psalmis i oroi
bus secretis. i qbz ut frequenter dicunt ps.
et ymnis i oroibz sonorum i publicis. Est
at suptus hmoi modus loquedi a paulo
ephes v In ps et ymnis Et nondu
impta hoc qre etiam i oroibz plus vtit
ps. q alijs sciptis canonicis. Aliq qre
alios ymnos siue catus adinuenit. q no
sut de corpe sacre scipte. Ad pm dd
p i ps memoria david habet. Cu ergo
recolimus ex de tato pctore fcs e tatus
pha. maxime valet ad eleuatoez spei
nre. et talis eleuaco multu necia e
oratibz Itm nulla scipta canonica. hz
tot oroes impetas sicut ps. fere eni qcqd
e i ps e oro. ymo oroes sitissie et deuote.

+ et voce ipsorum psalmorum

Iste oroes sunt ad assequedu saluta
res effectus. nulla at scriptura tot hz.
Vn auctas q dr e augi. Caticu psal
moru agelos ivitat i adiutoriu. effu
gat demones. efficit sitate. refectio me
tis e. sicut sol illumat. sicut oleu defluit.
voluntate illicita contingit iracudia fra
git. oia penetrat oia iplet. honez dei
ficat sensum aperit. desideriu regni ce
lestis tribuit. igne spuale in corde succe
dit radices maloru oim expellit. tosolaco
dolorum et noticia veri lumis e. tediu aie de
trahit. q diligit psal. caticu assiduu
no pt agere pctm. Hoc g auctoris. et
voce effis vocum. iuste i oroibz assumut
Ad aliud dicendum q atiquus fiebat ca
tica noua scdm scipte auctem ibz de caus
p qz mirabilia ps Cantate dno caticu
nouu qz mirabilia fecit Scdo qz bnficia
recepta ps Eduxit me de lacu miserie
et de luto fecis et imisit i os meu caticu
nouu Certo qz spem futurorum bonorum
+ Et post Quia beneplacitu e dno i pplo
suo et exaltabit masuetos i salute. ex
ultabut sci in gla zc. Cu g i tpe gre deus
fecit plura mirabilia et plura cotulit
bnficia et maiore spem futurorum. mirum
si in hoc tpe fiut cetera nouos catus

De corde hndo i oroibz Cam xlvij

Sed qrit de hoc madato vtru
obliget Rn Augus qz canonica
scriptura qda ponit i regla q no
sut ta precepta q intamenta ad bonu.
de quorum nuo hoc e vnu. Vn vtute regle
no obligat ad hoc aliqs alit. q obliget
ex iure diuino Sz Attendu vo. q cu cor e
uagatoez patit i oroibz aliqn accidit
ex ifirmitate sua humana aliqn ex neglig

+ ps Cantate dno caticu nouu. laus eius
in ecclesia sanctorum

ligentia: aliquando quod propositum licet actu totum sit re-
prehensibile. tamen tantum magis quam secundum et secundum
magis quam primum. ¶ Item sunt quedam cogitationes
cuiusdam necessitatis sicut cum incumbit alicui aliquid de
quo oportet eum cogitare: de quibus habetur
Sapientie ix. Terrena cogitatio deprimit sen-
sum multa cogitantem. Alie vanitatis. ps. Dominus
scit cogitationes hominum quoniam vane sunt. Alie
iniquitatis. Sapientie primo. Perverse cogitationes
separant hominem a deo. In orationibus cavendum
est a primis. sed plus a secundis plus a tertiis.
¶ Item quedam oriuntur ex intermissione devotionis. quedam
ex culpa precedenti ut cum quis ante orationem est
adeo distractus quod illa occasione occurrunt ei
sicut et in sermonando que ipsum impediunt. quedam
ex culpa presenti. ut cum quis dicens officium se
occupat in aliis. primum malum secundum peius
tertium pessimum. ¶ Item in orando occurrunt quandoque
cogitationes quedam utiles et de pertinentibus
ad orationem: ut cum occasione alicuius verbi oc-
currentis in oratione cogitat quis aliquid utile
ad sermonem. quandoque quedam utiles. sed de imper-
tinentibus: quandoque quedam et impertinentes et inuti-
les. primo quandoque nocive. prime habent aliquam
excusationem. secunde minorem. tertie minimam. ¶ Secundum
predictas precedentes oratas cogitationum potest ad-
verti. quando plus debet quis timere conscientie sue. cum
patitur evagationes in orando. ¶ Si vero queratur utrum
teneatur repetere horas debitas ille qui non
cogitat in hiis que dicit. potest dici quod tanta
possit esse evagatio. et tam culpabilis secundum
superius notata quod teneretur. Alias vero non sed suf-
ficiat humiliter confiteri. Iudicium vero istorum re-
linquendum est doctori et confessori. Vel potest dici
quod in nullo casu. cum quis dixit horas ore
tenetur repetere. quia obligatio non transit
in super actum interiorem. ¶ Porro multum
debent omnes et maxime religiosi dare

operam ut orando versetur in corde quod profertur
in ore: alias oratio eorum esset fornicativa. Hy-
ena enim interdum labia movet ad modum
orantis. sed nescitur quid dicat. Quod Ysaias: Populus
hic labiis me honorat. ¶ In docendo
in disputando. in fabricando. et in omnibus actionibus corporalibus
etiam fatuus reputatur qui non cogitat in
eo quod facit secundum glossam quam dicere super verbo psalmiste
sapienter. Ille enim sapienter agit quod non in-
telligit quanto magis in orando. Ecclesiastici xxi.
Os sapientum in corde ipsorum. quod ideo dicitur:
quia que dicunt versatur in corde ipsorum. ¶ Item
cum quis loquitur proprio suo cogitat in eo quod dicit.
et tanto magis quanto maior est cui loquitur.
Cum igitur orando loquimur summo deo: quantum
cogitare debet quilibet in oratione sua. Bernardus.
Cum ad orandum intraveris fluc-
tuantium cogitationum tumultum relinque
cupimus ut soli deo vacare possis: fieri
non potest ut cum deo loquatur qui cum toto mundo
etiam tacens fabulatur. Item oratio ubi est
cordis fructum igitur amittit dulcedinem
boni morselli qui non masticat. Cuius sic
dulcedinem spiritualium orationum qui non conte-
rit dentibus intelligentie orationem. Bernardus.
+ Quomodo michi intendit quod michi non intendo.
¶ Item quod magis exigitur est in oratione est ex parte cordis. Augustinus potius ad
vocem cordis quam corporis aures eius. Et
Ysidorus. Oratio cordis est non labiorum
neque enim verbo deprecantis deus intendit:
sed orantis cor aspicit. Qui igitur cor
non habet in oratione: subtrahit quod melius
est in oratione. Ex hiis igitur patet quod necessaria
sit in oratione cordis intentio. propter quod di-
cebat propheta David ii Reg vii. Invenit
servus tuus cor suum ut oraret te.
Et apostolus Cor xiiii. Orabo spiritu orabo
et mente. Et de isto quomodo habetur Ecclesiastici xxxiiii

+ Sibus in ore psalmus in corde sapit non
negligat: anima illud terere dentibus intel-
ligentie ne si forte integrum glutiat frus-
tretur sapore palatum dulciore super mel
et favum. Item in oratione petimus ut deus
nobis intendat super illud intende michi
et exaudi me. Unde at improbabile quod
hoc faciat si nos nobis non intendimus. Bernardus

Iustus tradet cor suum ad vigilandum etc. Et post in conspectu altissimi deprecabitur. Et ad hoc invitat petrus I pet. v d. Vigilate in orationibus. Glo. Vigilat animus cogitet aliquid preter id solum quod precatur. Quod ut melius fiat recolligendum est cor cum attenditur ad orandum. Interdum etiam respiciendum est in libro ut melius applicetur ad ea que dicuntur. Solent etiam aliqui interdum propter hoc dicendo per psalmorum numerare versus et alia huiusmodi remedia adinvenire. Sciendum tamen quod licet pro infirmitate humana non possit quis habere cor multum in orationibus huiusmodi. tamen non propter hoc tepescendum est ab oratione. quia pauper licet non semper clamet tamen sola instantia corporis dum sedendo ad portam movet dominum ad misericordiam et multo magis de misericordia dei presumendum est. Item tempore vocis orationum ut prius dictum est habent multam efficaciam ut verba que cantant serpentes. Item si tamen a principio orationis fuit intentio interior totum opus quod sequitur est meritorium licet non semper actu cogitetur de illo. et valet opus orationis. et si non per modum orationis. tamen per modum meriti sequitur.

Et nolite cantare nisi quod legistis esse cantandum: quod autem non ita scriptum est. ut cantetur: non cantetur. Hic tradit mandatum de maturitate in cantando mandans ut non aliud quam quod scriptum est cantetur cum dicit Nolite etc. Et licet aliter sum dicitur quod autem non ita etc. Hic est autem advertendum quod hiis que hic dicuntur. quia cantus ecclesiasticus habuit originem non solum a tempore gregorii sed longe ante. cum augustinus longe fuit ante. Item quod diligens cura habenda est de libris ecclesiasticis officii huiusmodi. cum nec aliud nec aliquid aliter quam sit scriptum sit cantandum

Item quod cavendum est diligenter. ne quis audeat attemptare contra officium nisi quod a maioribus est traditum scriptis. Item quod cum oporteat secundum traditiones fratrum in scriptis officium facere. cura est habenda cuilibet cui incumbit officium dicere vel facere ut sciat que continentur in libris.

De utilitate cantus vocalis. Capitulum xlvi.

Circa primum notandum est quod licet heretici reprehendant cantus voces ecclesie tamen ecclesia non sine multa ratione supposuit instituit. habet enim huiusmodi cantus seu iubilus multos utiles effectus. Unus est cor liquefacit in affectum suum. Unde de augustinus dicitur flebat at uberrime in hymnis et canticis suave sonantibus ecclesie vocibus vehementer affectus. Item mentem elevat. Bernardus. Item Glo. oculos cordis attollit iubilus laudis. Unde multi rapiuntur in extasim in huiusmodi iubilatione et ideo psalmus quinquagesimus dictum est in psalmo in excessu benedicite deo domino sequitur ibi beniamin adolescentulus in mentis excessu. Item contraria mala depellit glo. super io. ii. sa. v instatur aliquis vinum etc. Crebre psalmodie dulcedine nocivam restitui pestem depellit. Ideo dicit david Exultabunt labia mea. Item ita repleboris gaudio cum in labiis apparebit cum cantavero tibi. Item parat viam cordis domino ad infusione multiformium gratiarum. Gregorius super ezechielem. Cum vox psalmodie per intentionem cordis agitur omnipotenti domino iter ad cor paratur. psalmus. psalmum dicite nomini eius Et sequitur Iter facite ei et cetera. Item Cum canentes psalles facta est super heliseum manus domini. Et isti sunt quatuor effectus in anima. Item dyabolum fugat. Regum primo David tollebat cytharam et psallebat manu sua et refocillabatur saul et levius habebat. recedebat enim ab eo spiritus malus

Item deum delectat. Unde in canticis dicitur ecclesie So-
net vox tua in auribus meis. Item mi-
litantem ecclesiam vertit in similitudinem triumphantis
que semper iubilat. Unde narratur supra capitulo tertio Michael in ter-
ris ita quod ipse reputat quedam celestis hierarchie omnis
statum. Sicut alacritas laudantium deum. Item
inimicos ecclesie conturbat. Paralipomenon xx. Cumque
cepisset laudes canere. vertit dominus insidias
inimicorum in se ipsos et percussi sunt. Et hec
effectus isti et felix illa iubilatio que duritiam cordis
resolvit. que terrena mente elevat. que
tristitiam seculi depellit. que ad susceptionem bene-
dictionis divine preparat. que dyabolum fugat
deum delectat. militantem ecclesiam triumphanti as-
similat. hostes quoque ipsius confundit. Porro
ut libros ecclesiasticos bene correctos et bene
legibiles habendos est magna diligentia ad-
hibenda. Per ipsos enim dignum est in ea que pertinent
ad deum. Per scolasticos vero in ea que pertinent
ad proximum ut est docere predicare et huiusmodi. ma-
gis vero curandum est de hiis que pertinent ad
deum quam de hiis que pertinent ad proximum. Item huiusmodi
libri sunt communes et omnes illis utuntur non autem sic
de scolasticis. cura vero preponenda sunt propriis.
Item ad istos necesse habent clerici et senes et
male videntes et minus competenti et huiusmodi
defectus habentes. et ideo magis necesse est ut
de hiis competenter provideatur. Item pertinet
ad ornatum ecclesie et ideo meliores deberent
esse suis et alia que pertinent ad ornatum
ecclesie. Item quod ex defectu eorum fiunt defectus
et errores in officio. unde plures turbationes
et scandala oriuntur quam ex insufficientia a-
liorum librorum. que sunt valde cavenda in
officio divino. Cavendum est autem curialibus ne
aliud vel aliter quam scriptum est in libris can-
tet vel legat ex proprio sensu cum agnoscit enim se-
quenda est auctoritas. quam ratio quia hec habent humilitate.

illud autem presumptionem. sicut dicitur ex opposito. Item quod
si iste volt cantare aliud quam scriptum est et ille
similiter fiunt divisiones et turbationes in officio.
Item tollerabilius est aliquid minus bene
cantari vel legi dummodo non sit error intol-
lerabilis quam nusquam invenitur in libris. quam
fieri turbationem in officio. et ideo semper fiat
officium secundum libros. Demum sciendum
quod valde curandum est curialibus ut sciant que
scripta sunt de officio. Si enim studetur cum tanta
diligentia in illis ad que nullus tenetur. quanto
magis in illis ubi addiscunt homines illa ad
que tenentur. et hec est scientia salutaris scilicet pertinens
ad salutem.

**Quartum mandatum donatte ieiu-
nijs et abstinentia esce
et potus: quantum valitu-
do permittit.** Hic tradit mandata
tertie secundum partem prime que pertinet ad carnis
macerationem. et dat tria circa hoc manda-
ta. Primum pertinet ad potentes. secundum ad impo-
tentes ibi tamen aliquis etc. tertium ad utrosque
ibi tamen attendas etc. Et vide quod secundum consurgit
ex primo et tertium ex secundo. cum enim dicitur quantum va-
litudo permittit quia posset aliquis credere
quod faciendum ergo impotentibus subiungit Tamen autem
aliquis etc. Et quia ibi dicitur non tamen extra horam pran-
dii ideo subiungit quod in prandio sit vitisque
agendum cum dicitur Tamen attendas etc. Circa primum
vero dans mandatum dicit quod carnis est faciendum
quia domanda non extinguenda. et per que.
quia per duo scilicet per ieiunia et abstinentias
duplices scilicet esce et potus. et quantum. quia
quantum valitudo permittit

Quare ad predicatorem pertinet maceratio
carnis et quare. Capitulum
Et nondum quadragesimum nonum
quod licet ad omnes suos dicitur pertineat

carnē domare sicut legitur fc̄ fecisse
oēs sci iuxª illud gyg° Et ecce eciā dei car
nē domat tn̄ spāliter requiritur hoc a p̄
dicatore Predicatores enī ē frequēter p̄
dicare xp̄m xp̄m et hunc crucifixū.
et ad huiusmodi crucifixionē alios inducē.
q̄rta ḡ verecūdia ē huiusmodi p̄dicātē a corpore crasi
sato. Lō⁹ sup matth' Non nō cōfusionis
et ignominie est. xp̄m p̄ p̄m crucifixū
nigrum pauperem et esurientē a fortibus
p̄dicari corporibus. et ieiuniorum doctrinā
rubentes buccas et tumentia p̄ferre· tes
¶ Ite p̄dicatoris ē nō i p̄dicacionibus
modo i cōfessionibus nō i cōsilijs i ponē
alijs vel p̄suadē ut carnē suā domet
Quomodo aūt p̄dest homi ita ēē sollicitū de a
lijs cū ipsa et pro salute sua digito nolle
talia tangere Iō aplūs ecōtrario dixit Cor ix
Castigo corpus meū et i servitutem
redigo. ne forte cū a p̄. ipe rep effi. ¶ Ite
p̄dicatoris ē discurrē i mūdo iter feras
et alia incētiua ad malū innumerabiliā. et iō
si corpus eius nō fuit edomitū de facili
precipitabit eū i precipiciā multa viciorum
plus q̄ si remanet i claustro inclusus. sicut
equus i stabulo Et iō dixit scā Sincletica
I vitispatrum Ieiuniū frenū ē mōstrorum
ad peccata vitanda. Qui igitur abiciat ieiuniū
sicut equus furens desiderio femine rapit ¶ Ite
p̄dicator nuncius ē missus a rege celesti
Nō solet aūt credi nuncio nisi ostendat
signa p̄ q̄ cōstet ipm̄ verū nunciū ēē
et de familia illius. a quo dicit se missū Vñ
et dn̄s qn̄ misit moysen ad filios isrl'
dedit ei signa p̄ q̄ crederet ei p̄dicator
ergo debet signū dn̄i sui portare manifes
te hoc aūt signū ē carnis maceratio.
galat v Qui xp̄i sunt carnē suā cru
cifixerunt etc. ¶ Ite p̄dicatoris ē p̄ famā
sanctitatis mūdū ad se trahē. nulla aūt sunt
opa virtutis q̄ tā famosū faciunt hoiem in
sctitate apud hoies sicut abstinencia. quia hoc videt
sensibiliter. et ideo oīs p̄dicator debet i hijs
habundare ut sic hoies melius attrahat
sicut reperitur de Iohē bapta. Mt 3 ubi cū dn̄m
fuisset esca eius erat locusta et mel silvest
stati sequitur Tunc exibat ad eū iherosolima
et oīs iudea et oīs regio circa iordanē ¶ Ite
p̄dicatio xp̄i q̄ docuit aīas p̄dē sūme est
cōtraria epycurio q̄ dicit corpa impīguā
da. ¶ Unde dicunt q' epicurus hr̄ i suo ar
mēto pingues pecudes xp̄s vō macilē
tas Vñ Iōs ad Iouinianū sectatorē e
picuri dicit Quos buccis rubentibus video
de tuo armēto sunt de nr̄o grege tristes
et pallidi. q̄ aūt nocēcius q̄ p̄dicatorē
xp̄i videri discipulū epicuri. ¶ Ite p̄
dicatoris ē laudes dei dulciter p̄sonare
Pellis aūt pinguis nō bn̄ resonat. et iō
sicut de pellibus desiccatis fiunt tympana ad
bene tāgendū. sic dulcius resonat laudes
dīnas p̄dicator siccus q̄ pinguis et iō
scd̄m gyg° dicitur In ps laudate dn̄m in
tympano. q̄d s. fit de pelle de siccata ¶ Ite
p̄dicatoris ē p̄dicare de scripturis sctis
et iō se debet aptare ad penetrandū subti
liter usq' ad secretas intelligencias. ad hoc
aūt multū valet carnis maceratio. quia
scd̄m Iōm pinguis venter sensū nō gig
nit tenuē Exp° de daniele. cui vescenti
leguminibus et aq̄ data ē intelligencia vi
sionū ¶ Ite p̄dicatoris ē induce hoies
ad vitā xp̄i tenendā. ut sicut ipe am
bulauit ita et ipi ambulēt Melius aūt
docet pingere. q̄ nō solū vbo. s; eciā ymā
gine ostendendo docet Et iō p̄dicator

+ scilicet nō curando de me sicut de alijs

debȝ vitā xpi nō solū vbis predicare·
sȝ etiā in se ostendē sic' dic' paulus
car e ß p mortificatōez ihū ī corpore
nro circūferētes ut et vita ihū ī cor=
poribȝ nris maifestet' ·i· maifeste
appareat Dō at fuit vita ei9 ñ qdā
corpis mortificatō. ¶ Ppt' hoc igit' q tā
couenięs est pdicatore carnē doma=
re statuerūt nō ī imito ptes nri. ut
suma ieiuuia q̄ ī uenit' apᵈ aliqs re=
ligiosos s. a festo crucis usq ad pascha
et sumas abstinentias s. a carnibus
haberemus. De malis q̄ fiūt ī glu=
uies vetris ī rligione Caᵐ .j.

SEd sūt qdā miseri rligiosi
q nō sedm spm sed sedm car=
nē ābulātes vetris igluuie
supati. hui9 vite austeritatē quā sup=
sceprūt volūtarie p9 copiētiā c phor=
rentes ī coucienciā multā hac otta=
sioē cōmittūt. h° ē eū qd' iterdū fu=
gat eos de statu claustrali. sic' d' de
lupo famelico. q fames fugat eū de
nemore Vn si occurrat oportunitas
facile trāseūtes ad dignitates cōtēpto pricio
cure aiarū. mo s. hoc nō pnt libēter
morātes ī curijs. etiā ī statu vberun=
dia pleno: mo ad aliā rligionē se trās=
ferētes. nō aīo austeriorē vitā ducēdi
sed laxiorē. mo qd' peius ē cū aposta=
sie crimie. ad egyptū filii ppt' cibi ti=
bariā ī uertētes et ī hijs oībȝ vetris
ī feritōez querētes: proh dolor tū ea īue=
nerit nō pnt ab ea separi. sȝ ī ea
detēti nūq̄ reuertunt' ad claustrū sic'
coruus adherēs cadaueri nō ē p9
mō ad archā ī uersus. ¶ Tel h° est
q rmanētibȝ ī claustro. q̄dāmodo

fiūt eis iterū ei displicēt ut carcerem
¶ Audi ego quedā frēm de morātibȝ
ī curijs. q tū capt9 fuissȝ cū dnō suo
frederico. et tradit9 cuidā civi ad
custodiā. laborauerūt frēs ut cū eis
posset morari. qd' tū optinuisset et
aliqt diebȝ cum eis fuissȝ: videns auste=
rā vitā corp maȝs elegit redire ad car=
cerē. q tū eis aplius morari ¶ Tel h°
ē qd' fiūt aliqs q ī cōtinuo discursu
ēē nec pnt ī claustro teneri. locis
ī qbȝ laute pcurat' optimis cōtinue
itendētes Cū at sūt ī couētibȝ ī qbȝ
meli9 pcurat' q q°. vix pnt ad aliq
negotia etiā sita emitti. et sūt siles
histrionibȝ q sp frequtāt loca ubi sūt
couiuia meliora: cōt' qd' dicit' Eccl'ies vij (Eccl'ies)
Melius ē ire ad domū luct9 ī qua s.
male cedit' q ad domū couiuij. ubi
s. sūt epule ī habūdātiā. Isti q sic vep=
ant' ab ista peste. sūt q nō pnt r si=
dere ī oroe. nec stare loci. n' aliqbȝ
spualibȝ vacare: sȝ assueti p domū
circuire. mo cōplorat q cedetur:
mo expectat si aliqd deforis apportet'
mo sole rspiciūt qūⁿ ascendit. mo
sacristā molestat nō pulsatē ad
horas. eo q trāsiciit hora cedendi;
mo morat' prope hospitiū si forte oc=
currat occasio q ibidē mīstentur.
si desūt aliq murmurat sic' filij
isrl' ī deserto. si restrictōes cē carbia
fiat p viribȝ se opponūt. si dat' pma
ptinēs ad abstinētiā q nō faciūt
aut tātū differūt q sepelit' ī obli=
uione In dispensatōibȝ seu faciēdis
sup abstinētijs nō ute vel vocez aliquā
nō attendūt. Platos cē h° facilesop=

timos reputat et commendat frigidos vo
in hiis intollerabiles reputantes quod cito
perire creduntur Si vero sermo vel infirmita-
te contingat eos debilitari. tanta cura sunt
carnis in medicinalibus et recreationibus et humori-
bus quod ab hiis avelli non possunt licet etiam humori
aliquando visus fuerit non curare Et sicut
dicitur in libro collationum similes sunt aquilis que
in alto volantes subito se deiciunt ad ca-
daver ipsi inseparabiliter adherentes Interdum
autem propter eius cadaver induunt in diversum propter ter-
tium quoddam se procurantes apud aliquos habere aliquid.
ad quod habere recursum possint providentia
divina deficiente eisdem Interdum vo-
luntarie tantum comedunt in cibis et medicinalibus.
et cenis serotinis quod carnem miseram
cui fomenta ministrare debuerant destru-
unt. more illorum qui quos debent balne-
are interdum suffocant et extinguunt Quibus
hiis consideratis non indicat quod nabu-
zardan princeps cocorum id est gula domum
domini scilicet religionem totam destruxit et incen-
dit. sicut dicitur Regum iiij

Quod abstinentie et ieiunia sunt rigide ob-
servanda nec cum hec facile dispensetur Capitulum xi.

Proinde disciplina abstine-
ntiarum sicut statuta est debet
rigide observari a quolibet.
et a prelatis est super hoc diligenter vigilan-
dum ne facile cum hoc relaxetur aliquid. ad quod
propter dampna proventa que per hoc evitantur
sunt multa alia incitativa Refertur enim quod
iudei tum tanto rigore observant absti-
nentias suas. quod potius eligant mori quam
contra facere sicut patet in Machabeorum hoc idem
in heticis et sarracenis pluries invenitur
Prudentia igitur verecundia est hominis qui reputatur
sumere perfectionis inter christianos quod leves inci-

+ ipsam inpugnat

diant in suis observationibus relaxandis Quia
non incidit aliquid peccatum humanum gravius
punitum quam fractio abstinentie imposite primis
parentibus Quantum igitur ex hoc colligitur pena in-
fligenda tandem est illis qui tam facile de-
bitas abstinentias frangunt Ideo dicitur Zacharie 13
Adam exemplum meum ab adolescentia mea.
Item abstinentia malos habet impugna-
tores. ipsam et impugnat caro. ipsam impug-
nat creature visu pulchre et ad ves-
cendum suaves. ipsam impugnat diabolus
sicut patet in primis parentibus quod magis est ro-
ta qui facilius contra eam invenit multa argu-
Item societas quae frequenter sua inportunita-
te cum hoc ipsam molestat. et quanto virtuo-
sior sic perdurat. quanto magis impugnatur secundum
auctorem quod dicitur quod multum adiciat ad virtutes
virtus lacessita Et ideo viri virtutum quibus dicitur
vilia agere. districte debent eam servare
et ut ex hoc fiat in virtutibus gloriosiores
quanto pugna fortior tanto victoria glo-
riosior Item licet caro multa possit interdum
tamen simulat se inpotentem. ut sic assequatur quod
cupit vel intentat. et sicut vulpes. quae in orto
simulat se mortuam ut possit capere gallinam
et ideo non est ei passim credendum. sed ca-
vendum ne decipiat Michee vij Ab ea que
dormit in sinu tuo scilicet concupiscentia carnis. cus-
todi claustra. scilicet clausuram oris tui. ne
scilicet cidere facile aperias. Item venter est sicut
malus exactor. qui procurationem suam sed accepit
iterum exigit. licet non habeat ius in ea
et ideo sicut clerici propter hoc resistunt episcopo in
prima receptione: sic faciendum est ventri a bo-
no viro Job et Vocate exactorem scilicet ventris
non exaudit. Item sepe habet ius in hoc
simile et caro debet ei sibi hoc sua necessi-
tate sicut interdum duo nobiles sunt circa sua

\+ ultra necessitatē carnī aliqd ministret

ī eodē castro: cōsueuerūt at hmōi ut bn
cōcordēt, mutuū cauē: ne alter acqrat ali
qd ī iure altiꝰ Et ut9 caro et sps sibi ī
uicē aduersant; quāto debʒ cauē sps
ne caro acqrat aliqd sup eū Certū ē
at qꝛ hō nō debʒ carnī uitā sc̄dm volu
tatē suā sed solū sc̄dm nc̄citatē Jux̄ i° Ro8
Debitores sumꝰ nō carnī ut sc̄dm car
ne viuamꝰ i· ꝑ volūtatē carnis Et
ideo valde cauendū est spūi ne, eꝑ hō
caro sibi iura sua ī hoīe aplicet sū spūm
Itē cōsordiarie recreatōes q ꝑter
cursū cōsuetū īterdū ītrpūut; solent
īterdū gnare īfirmitates Ecci xxx
Vigilia et colera et tortura viro īfru
nito. glō· i· ꝯ gulōso Et ꝑ eū cōsuetudo
fcit hoīem potētiorē iux° i°. qd male
fers assuesce feres. ecōtrario ītrup°
cōsuetudīs fcit mīnꝰ potētē. et io fra
gētibʒ facile abstinēcias sp ē difficiliꝰ
ad cōsueta redire sic̄ ꝓbatū ē ī mul
tis Itē hmōi dispēsatōes ītrrupūt
psc̄ptōes dnī. qd ex cōsuetudīe cōtīnua
acqrit sps sup carnē. hmōi at ītrrup
tōes pscriptōem solet cauēri Sūt ergo
hmōi recreatōes et īfirmitates corpa
les generet et difficultates idurat in
hys q sustinē oportet et dnīū spūs in
terrūpat quātū sīt timēde et cauende

Qꝛ discretio seruāda ē ī abstinētys Cap lx

Sciendū tn̄ qꝛ hʒ abstinencie
districte sīt obseruāde. tn̄
sp hnda ē in hys discretio Et
ideo cauēdū ne qdē nimis fres carnē
suā affligāt. et hoc roe sanctitatis et roe
paupertatis et roe officii Sūt eī q's affli
gūt carnē īdiscrete īcurrūt īterdū ī
firmitatē et īpotētiā ꝑ quā reddūt
alys onerosus ꝓudētes at aīum ē alys
ab hmōi onere ꝑcauē iux° dt cor. xi° i
onere me vobis seruaui et seruabo.
Itē tn̄ aliqs hat occasiōe īcurrēt īfir
mitatē. oportʒ plēs expensas ꝑ eo fieri
qd cauēdū ē diligēt. vbi ē paupertas.
Exm̄ ī vitis prm de qdā paupē q de
hēmita fcūs ē eps. faciebat abstinē
tias ī eptu plēs qꝰ ante et rq̄sitꝰ qre
hoc faceret Rndit Qn̄ erā in hēmo obser
uabā corpꝰ meū ut poterā bono mō.
cogitās qꝛ si īfirmarer nō habem nc̄ia
ī eptū at nō timeo de illo qꝛ nūc pate
sūt in cōsolatōes ī ifirmitatem meā. Exm
Itē prudētes viatores q hīt facē mul
tas dietas ē tn̄ multa diligētia equū
suū custodire. multo magis viri q hīt
ī pdicatōe uel alys ꝑtinētibʒ ad ac
tiuā vitā assidue occupari cauēdū
est ne deficiat ei equus ꝓpri corpis Si
eīn equus deficit viatori posset aliū
qre uel ipm relinquedo pedes ire ul
alyi custodiā eiꝰ cōmittē. Si vo nō sit
corpus aliud nec sibi acqre pt. nec
ipm relinqre nec sit alyi custodiedū
cōmittē qui et ipm eidē oporteat ser
uire io dicebat ps Fortitudiē meā
\+ ad te custodiā ꝑpter hoc etiā nobilit
dt aug9 Carnē domādā nō extin
guedā. domādā s. ne lasciuiat ut
pullus īdomitꝰ. ne rebellet ut seruꝰ
malus. ne deseuiat ut fera crudelis
ꝑt hoc dt gg ī moralibʒ ꝑ abstinē
tiā vitia sunt extīguenda. nō caro.
Et tāto qs sibi debʒ ꝑesse modeāmie
ut et ad culpā caro nō supbiat. et tn̄
et ad effcm rectitudis ī ope subsistat
Hinc ē qꝛ viri sci interdū solet illas

\+ scilz vires corpis mei

abstinencias liberius facere q et paruu no
ceant corpi et tn multu valet ad virtute
ut sint abstinentes a fructibz contrarijs
sue complexioi. no solu ppt sanitate sz
et ppt virtute ab herbis et fructibz cru
dis a salsis aliqbz a multitudie ferculo
ru a cibis sumptuosis et accuriose parat
ab exordiarijs confectionibz ab oi nobili
et potu et silibz multis p q et vicia car
nalia domant nec ledit corporalis valitudo
Qz religiosis valde cauendu est ab oi nota
circa vinu et de malis q prueniut eis spalit

Notandu q qmus aug9 ipoat
nabstinecia ta se esse q potus
tn oi religiosis cauedu e spar
ab excessu et potu ad qd sit multa iduc
tiua ¶ Narratem ei sedm lege sua
ppetuo abstinet a vino Ite i veti lege
nuq bibebat vinu [le. xxxv.] Its nazarei
tpe consecratois sue non bibebat vinu ul
aliud qd posset inebriare [Nu. vi] Cu at
hec oia fiant ab eis ppt falsa religione
uel figura nre religiois. q reprehensibile
e viris religiosis excessus i vino ¶ Ite
sic narrat historie karolus no bibebat
nisi ter i mesa. ludolbicq rex francoz
i vase de quo bibit. di habuisse signu usq
ad qd ministrabat ei vinu et residuu to
tu iplebat aqua et fuit fere i eade qn
titate cu vino In regno apulie ubi e max
ima copia vini in multis curiis nobi
liu ministrat i mensa vinu certis vicibz
et i certo nuo p mensuras Sn vo hc fa
uit sclares qnta verecudia est q religio
si excedat i potu [vn d ysa. xxiii.] Erubes
ce sydon ait mare ¶ Sunt at multa oi
reprehensibilia i religiosis circa potu vini
Unu e circa qntitate [vn di thy v] Mo
dico vino vtere [Glo ynar ad mothoe] Sn
tatu nobis placz auctas apli de bibedo
vino. obsecro ne tradatis oblivioi qd dr

† De quo i hester p

modico ¶ Aliud e circa fortitudinez vini. Pre
cipit in conuiuio gnali q p'latus sibi vinu te
peret et se a vino abstineat quomaxis hoc
faciendu est religiosis ecci. [xxxi.] Qr suffi
ciens e hoi vinu exiguum et debile sicut
dici in vulgari ¶ Aliud e circa varietate
vinorz Et no q no iueit eciā apd genti
les q e nobilissio conuiuio q vinq repre
bat fem apud eos † ministrata fuerit vina
diuersa sed vinu ibide ~~ha~~ habudas mini
strabat no vina ut dr [hest i.] Qr idecens
e go religiosis no ee contentos vno vino
sed varietates no paucas i vno conui
uio congregare ¶ Aliud e circa preciositate
No ei viri religiosi e i haustu vini p
ciu pone vn multi paupes pnt omo
de sustentari p die Vn vox illa [sapie ii] cla
Vino precioso nos ipleam9. no e bonorz
sz hoim pessiorz. ¶ Aliud e exordina
rias potatoes. q solet fieri extra ordine
comedendi uel bibendi Sic ei equi et asini
no adaqnt n certis horis. q idecens
e viro religioso. tota die bibe. mo h nio
ibi. Cum huiusmodi sunt. sint illi morates in
vino de qbz dr [ysa v] Ue. nonc
hijs q commorant in vino et studet ca
licibz epotandis. ¶ Aliud e circa verba
Sunt em aliq q fere iterdu p tota me
sam loquunt de vinis et potibz et absc
tibz. dicentes hoc e tale et illud e tale et
huioi ¶ Quida miles religiosus dum eet
i mesa cu qbusda spualibz viris qui
multu loqbat de vino. dixit p deo frm
no loqm tatu de vinis sz bibam9 de me
liori sine tot vbis ¶ Aliud e circa subti
litate iudicandi de vinis Sunt qda qui
sciunt ita subtilit iudicare de valore vi
norz et condicoe. qsi essent magri i illa arte
Quocot inueit de aliquis religiosis. qui
bibebat iterdu oleu p vino. adeo habe
bat sensus mortificatos. admodu bersellar

+ Esdre 3° hoīes fūt p talēta loqui

q̄ dixit Ecc. xxx° Nunq̄ viget sensus meus
ad discernendū īter suaue et amarū.
Considerandū etiā q̄ vinū abutentibz co mul-
ta solet facē mala. q̄ sūt cōtraria valde
r̄ligiois honestati. Religiosos eīm sūme
decet cōtinētia vōe voti. vinū aūt īcitat
ad nubendū. Prou. xx° luxuriosa res vinū
et sūt ī societate ī qua debz ēē cor v-
nū et aīaz vna cū aliis. vinū aūt facit
turbatores ad alios. Eccī xxxi° Vinū multū
potatū irritatōez facit. Facit eciā prōpte
ad mala p q̄ alii irritant. Item ipsorū
ē laudibz diuinis īsistē. hoc aūt facit blasphemāe
Glo. sup illud 1 cor. x Siue cōmeditis
siue bibitis etc. Vbi violētia te īgurgitat
quātūcūq laudes lingua sonet. vita blasphēat
Item ipsoz ē vitā disciplinatā hēe aliogn
scdm iacobū vana ē cōz r̄ligio. hoc aūt
facit fatue loq. Item corp vita debz ēē ī
luctu hoc aūt īcitat ad vanā letitiā. Esdr. iii
Oēm mētē vertit ī securitatē 2 iocundi-
tatē et nō meminit oēm tristicia. Item
ipsoz ē cōtemplatōi vacare. nō meditā-
nō legēdo nō reuelatōes suscipiēo. Vi-
nū aūt obscurat intellectū nalem. Glo. sr
illud prou. xxiii Cui suffossio oculoz. Im-
moderatus haustus vini īterioris visus
īgerit cecitatē. Impedit q̄ sciam acquirē-
dā. Vn̄ dt salomō Ecc. 2 Cogitaui ut aīaz meā
transferre ad sapiciā cogitatū a vino
abstrahē carnē meā. Est etiā cōfun-
denda. Vn̄ dn̄ Danielis x. Vinū et caro
daz diebz caro et vinū nō īterunt
ī os meū. qn s. aspirabat ad reuelatōez
Item q̄ cōsuit eis oīa ī pseueret usq
in fine hoc aūt aufert vinū. Ecci xix
Vinū apostatare facit. Hoc ad litterā
ē ī patet ī goliardis. q̄ frequēter occasiōe
vini relinquūt abbatias suas ut ta-
bernas discurrē possint. Item quot
turpes maculas gñet vinū ī r̄ligiosis

et tātū in eis noceat. nō modicū ē eis
necēia abstinētia nō solū a vino sz ab
oī potu q̄ eadē pt īducē. Et ītō bn̄ dicit
augustinus r̄ligiosis nō solū abstinētia esse sz
etiā abstinētia potus carnē domādā.
Quid aūt mirū si hoc r̄ligiosis dr cū ipse
salvator dixit aplis suis. Luc. xxi Atten-
dite ne grauent corda vr̄a crapula et e-
brietate. Necia si q̄dē ē nēce cibz et potus
ī facile sub palio necītatis huius vitia
subintrat apud scōs.

De potētia abstinēdi q̄ ī hoīe ē multa. Ca. xiiii.

Sed nunq̄ tenent pfessores
oēs huius r̄gule ad domādā
carnē quātū pnt. cū dicat augustinus quātū
valitudo pmittit. Rn̄. Quedā sūt in
r̄gula sicut et ī diuina scriptura. q̄ potius
sūt incitamēta ad bonū q̄ obligatoria p
preceptū et hoc ē de talibz. Nō vo q̄
natū hūana q̄ valde fortis fuit ī pma
cōditōe sui. nō ē adeo debilitata. q̄n mul-
ta possit ī abstinētiis magnis et longis
q̄s sustinet ī viti ī carceribz. et quā fa-
ciūt aliq p sanitate acquirēda ul cōsuāda
et q̄s fecerunt et faciūt adhuc multi
sci. nō solū viri sicles nobis nēc. sz etiā
mulieres fragiliores nobis nēc. Vbi cū
tāta sustinet aliq p corpe ī tā fragili
natura. quātū pnt hoīes si ... volunta-
rii. si tātū diligeret aīas ut corpora.
pfecto si pbaret vires suas īueniret
se plus posse q̄ credat. Sed pbant
hoīes quātū pnt ī iaciēdo lapidem
quātū in currēdo quātū in luctādo et sil.
In hiis aūt q̄ dei sūt nō pbat vires suas
Bernar. Ignosce dne ignosce dissilamus
t. 2. r. versam et ī hiis q̄ ad te ptinet.
Dixit ē q̄ velit expiri qd nō possit. dicūt
filii zebedei. Mr. xx Possumus s. bibē
calicē passiōis. et nos nō possumus

+ qd̄ patz ex absti-nenciis

leuē abstinētiā sustinē dr paulꝰ ꝑ phlipp ꝗo
Quia possū in eo q̄ me confortat Et nos
qbꝫ nūqꝫ deest diuinū adiutoriū diffidimꝰ
nos pauca posse procul dubio possimꝰ mul
ta sed nolumꝰ Leoꝰ Ilō posse nō debet
eē ī ca. cū nō velle sit ī culpa ¶ Cum

**autē aliqs nō pt ieiunare: nō
tū extra horā prandij aliqd ali
mētoꝶ sumat: nisi cū egrotat.**

¶ Hic tradit madatū tc ieiunia q̄o ad
ipotētes et ē sensꝰ Cū at aliqs nō pt ie
iunare nō teneat ad ieiunia. tn̄ ne solū
ieiuniū cedat ī dissolutōez nō comedet
extra horā prandij n̄ forte nō solū sit ipo
tēs sꝫ etiā īfirmꝰ. cū īfirmis nō sit lex
posita qn̄ comedat. qncūqꝫ necitas hoc
sibi rq̄rit ¶ Sciendū at q hoc madato
trā pꝰm ē q mitiꝰ ē agendū ī ieiuni
is cū debilibꝫ q̄ cū fortibꝫ ¶ Scdm ē
q cauenda est cōcordia costio ī claust
diliget. quia rligiosis viris. cū etiā
debilibꝫ eā ꝯhibeat augꝰ ¶ Tercium ē
q opa pietatꝭ tc īfirmos pferēda st
rigori rligionis. cū corꝑ costio sub ceta
lege nō claudat.

De invalidis ad ad ieiunādū Caꝰm lv.

Sed qrit tc pꝰm quō plato cōstabit
de īfirmitate fris si ei vbo
ipiꝰ standū ē multū potit
eē causa mētiendi ¶ Scdo q dum hēt bō
oppio de fre q sit seruus dei credēdū
ē ei de debilitate quā dt se hre. si vō
pslīptoēs male hnt de eo. nō oportꝫ
eū credē vbo suo n̄ cōstet p aliā argumēta
¶ Sꝫ q fiet de illis. q non dicūt suā debilitatē.
¶ Scdo pꝰm plati ē cognoscē vultū pe
coris sui vtrū macilentū sit ā pigwe.
et eē sollicitū nō solū de aīa sꝫ etiā
de corpe ipiꝰ. Debꝫ etiā fribꝫ iniūgē
ut sint iuicē solliciti aduertē. si fr
aliqs aliquā necitatē patit et eā sibi ca

ritatiue īdicare et corꝑ magꝰ q p hui.
vel verecūdia solet de hijs tacere ¶ Sed
nūqꝫ potit platꝰ dispensare cū ieiunijs
ecce gnalibꝫ. Nō credo q possit. sꝫ cū sit
credendū q eccia nūqꝫ itendit obligaē
ad ieiunia ipotētes. pt iudicare de ipo
tentiā subditoꝶ q oritr rōe iuuētutis
vel senectutis ul cōplexiōis et silr
et eiꝰ declaratōez pnt subditi cū bona
cōsciā tenere.

De extraordinaria comestione et q̄lr libē
ter comedendū sit in conuentu
Capitlm. lvj.

Circa scdm notād q extra horā
prandij comedut si q̄ fructus
fortassis quosqꝫ extra mēsā comedit qd ē
valde cauendū viris sctis nec ē modi
cū rputandū Nōne totꝰ mūdus dap
natus ē p huiōi comestione pmorū
parentū. Nōnne monialis transiens p or
tū et comedens lactucā cū lactuca come
dit dyabolū sicꝭ rfert grgoꝰ ī dyalogo
Ideo viri rligiosi multū dent rsistere
teptatōi comestionis ¶ Huiꝰ exꝰm hēmꝰ in
vitꝭ pꝶm de qdā cū fuissꝫ teptatꝰ de co
medendo cucumere ī orto. suspendit
illū ī colla ante oclōs suos et multū in
aspectū illiꝰ se cruciabat ¶ Itē qdā ar Exm
chiepēs vir magne honestatꝭ cū se posuis Exm
set ī mensa et apportate fuisset ei ficus
quas multū diligebat. accepit vnā voles
eā cōedē ante bndictōez q trudeat oblitꝰ
Cū at hoc aduertisset deposuit eā et dixit
gule sue. dna gula nimiū festinabatꝭ
et io faciētꝭ hac pniaꝫ q hodie nō comedetꝭ
ficus et statim ficubꝫ coram se nō comedit
ex eis p totā mēsā ¶ Itē extra horā come
dunt q fugiētes com rfectiōez frm cap
tant sine rōnabili cā horā ul locū aliū
ut aliqd meliꝰ hēant Quocōtra viri rli
giosi dat oem opaꝫ ut sꝫ comedāt cū ꝯuētu

et hoc ut pascat' nō solū corpē s3 et spū
cū laude Unde infra. Nō sōm vob f. s. ca. s3
Item ut vitet dissolucoēs q̄ frequēt solet
accidē ī colloquiōibz cū quietu et maioē ī
verbis Unde puritus legit' duces ī lingua
dicēs ī infros luci ppi Ut refriget lingua
meā Glo. Nō cū sit' mos ē iter conuiua
loquacitati studet Item ne frem pdāt qui
sequit' ex moderata refectōe de q̄ Crisosth' sup
epla ad hebreos Nichil sic salutē nichil sic
sensum acumē opat' nichil sic egritudinē
fugat sic' moderata refectō hm' at mode
ramē meli' seruat' in conuictu q̄ ext'
Item ut eciores sint de societate xpi
Cū ei xpus sit vbicūq3 duo ul tres con
gregati sīt ī noīe ei' sic' d' Mt xviij Cer
tius ē ipm ēe vbi plēs sunt z magis
spualit' ppt' ipm congregati Item pter
meliorē seqlā hm' refectiōis hāt ei refec
tiōne sequunt' graz actoēs visitacō ītre
oroēs lectiōe meditatoēs sīc offim mor
tuorum frequēt et silia. Illā at. vigilie. lo
cucoēs potatoēs et alie dissolucoēs. a
liq3 mores s. illorum de q̄bz d' Exo xxxij
Sedit pplus manducaē et bibē et surrex
erūt ludē Item ppt scādalū vitandū
frm. Sic' ei seqstos conuictu multi sūt
ad cōm h̄... in bōm. ita colloqōes cōcordia
multi sīt occo' inditorum multorum iniuriarum
et turbacōis q̄ sīt valde cauēda Ro ap'
z cor viij Si esca mea scādalizat
frem meū nō manducabo carnes ī etnū
Ut hoc q̄ et alia q̄da nō sīt extra com
mia cōcordia scādalū. ne scctatores
corum imitādi et iō d' osee q̄ conas
vacca lasciuiens declinauit isrl' q. s. se
parat se ab alijs ī pascuis Et p' Di
mitte eū. sepatū ē conuiuiū eorum Sz
nūq̄ nouicij et alij debiles q̄ comedunt an
hora prandij. trasgrediut' hō mādatū
Rto Nō. dumō comedat in hora et loco

statutis a maioribz. hō ei qd' sedm statutū
fit hora debita reputat' Item nūq̄ q̄ me
dicinalibz vtit' uel bibit extra hora prandij
trāsgredit' hoc mādatū Rto Nō. et hoc
patz ex hoc qd' d' alimentorum medicinalia
em et pot' hec ītordū nutriat. tn̄ nō
sīt vocāt' alimēta Item qui conuent'
minus cito comedit tpe ieiunij nōne pte
rit' illud mādatū Rto Tam cito pt
comedē cū sit bn̄ sm more pnie et cōsuetudinē
dicerum. et hora prandij tpe ieiunij ē iter nonā
et vēs alio vō tpe iter ~~...~~ iijam z vjam.
Et vide q̄ viri religiosi nō dent os suū api
re ad cibū sicut bestie. q̄ nō obseruat ul
vices ul locū ul tpt Ipi vō comedē nō dent
nisi certis vicibz ex semel ul bis. et certo
loco et certis horis ut dicat' hic Et iō ad ma
iorē gule refrenatoēz statutū ē apd' eos
ut nō comedat ul bibat in sedēdo et predicte
bndicōe. nec bibat in duabz manibz Item
nō q̄ Wlt aug' q̄ habeat' certe hore ad orā
dū ut sup. orōibz cstate horis et tpibz consti
tutis et ad legēdū ut infra. codices certa
hora petatur et ad comedendū ut hic.

De prerogatiua vite circa infirmos sup
rigore religiōnis Cam lvj

Circa tciū nondū q̄ qda ex p
ceptu religiōis cōtent quasdā
austeritates circa infirmos ī ci
bis et ī silencijs et alijs huiōi pferēs
huiōi austeritatē opibz pietatis. et in
hoc putātes se religiosos. hec ē at religio
phariseorum maledca a dno Mt xxiij Ve
vobis scribe et et pharisei qui decimatis
mentā et anetū et religtis q̄ grauiora
sunt legis. miam zc. Hec nō ē religio
quā sācti diffinit. d. Religio munda et
īmaculata apud deū pecm hec ē visita
re pupil et vi ī tri. eorum Et eadē voce ī
firmos. Item legit' ī vitis prm q̄ fuerut
duo fres. vn' multū ieiunabat. alter Exm

seruiebat infirmis deuote. Quesitum autem erat
a quodam sene quis eorum esset maioris meriti.
Et dixit senex: si frater ille ieiunans appendat
se per nares, non poterit venire ad mensuram
illius qui seruit infirmis. Mandat dominus Luce vi
ut simus misericordes sicut et pater celestis misericors
est. Sed quia miserationes eius super omnia opera eius
sunt, ergo in homine preualet misericordia super omnia alia
opera eius. Illo est autem maior misericordia quam que exerce-
tur circa infirmos. Ibi enim pascitur esuriens,
potatur sitiens, vestitur nudus, ... patet ...
lectus fatigatus ut ... in hospitali
visitatur ligatus vinculis infirmitatis, etiam
cum moritur exhibentur officia humanitatis.
Et sic in hoc opere omnia misericordie opera implentur. ¶ Prete-
rea in operibus rigoris religionis seruitur quandoque
deo de vno sensu vel membro, ut in abstinen-
tia de gustu, in vigiliis de visu, in aspero
vestitu de tactu, in silentio de lingua, in clau-
sura de pedibus. In opere vero pietatis circa in-
firmos seruit ei oculus vigilando et
interdum horrenda videndo, olfactus fetores sen-
tiendo, auditus dura audiendo, tactus
infirmum tangendo, gustus propter eos comestiones
sollicite intermittendo, lingua eos consolan-
do, pes pro eis discurrendo, immo totum
corpus pro eis diuisione laborando. Que
autem religio huic poterit comparari, in qua
homo seipsum religat et totum se deo religat
ut ei ex toto se seruiat, immo ei et proximo
in eo. Huius religionis sectam dedit nobis
exemplum dominus, qui cum benignum se exhibuit infir-
mis eos visitando, dulciter alloquendo, fre-
quenter sanando, qui apostolos mittendo de eis
vngendis sanandis mandauit, qui per Iacobum
apostolum spirituale sacramentum instituit ad eleuia-
tionem infirmitatis humane perpetuo valitu-
rum. Textus. ¶ **Cum acceditis ad
mensam donec inde surgatis, quod
vobis secundum consuetudinem legitur
sine tumultu et contentionibus au-
dite. Nec sole vobis fauces sumant
cibum, sed et aures esuriant verbum dei.**

De lectione mense et quare religiosi loquuntur de edificatione in ...

Posito mandato quod pertinet tantum ad po-
tentes quam ad impotentes, hic ponit man-
datum quod pertinet ad vtrosque. ¶ Et
nota quod in concilio toletano statutum fuit quod in
conuiuio sacerdotali semper habeatur lectio de scripturis
diuinis, sicut dicitur d. ... per iuuen. Huius autem
statuti impleri potuit esse causa prima ut ibidem
non solum exterior homo sed etiam interior pascatur
verbo dei. Unde dicit Iob: ¶ Depauit
sterilem que non parit secundum carnem, et vidue non
benefecit secundum animam que in ... solatio viri
sui Christi caret. ¶ Secunda ut anima intenta diuine
lectioni aut magis retracta a delectatione ciborum,
propter hoc magis parce caueat que ex huiusmodi delectationibus
nasci solent. Unde Ieronimus dicit in epistola Iude de quibus-
dam carnales spiritum non habentes: Illa sunt animalia
que sunt sine ratione, que tota voluptate effundant
se super escam. Ita et ipsi. Unde de ipsis premittit
in eadem epistola: Hii sunt in epulis suis macule
conuiuantes sine timore. ¶ Tercia ut per
hoc euitentur nociua verba que solent in conuiuiis
oriri, propter quod diues epulo legitur apud infe-
ros punitus in lingua. Et hoc est in conuiuiis
valde laudabile. Lucas ad natalem episcoporum. Conui-
uia sunt que ex caritate pariter procedunt, cum in
eis absentium nulla vita mordetur, nullus
ex illusione reprehenditur, nec in eis negotiorum
secularium inanes fabule audiuntur. ¶ Porro
vero hoc statutum olim seruatum fuit cum
clerici solebant insimul comedere, et adhuc
apud aliquos seruatur qui sic comedunt. Sed quia pau-
ci sunt tales, multum euanuit. Apud eos
seruatur tamen ab episcopis et magnis viris, qui
tamen propter sui honestatem, tum propter multitudinem
secum frequenter comedentium hoc obseruant. A
religiosis vero perfectius obseruandum est, ipsi
enim prelati interdum lectorem habent in parte com-
muni, sed religiosi debent hec propter tot... Est id

augustinus donec inde surgat. ¶ Item apud eos est tan-
tus tumultus quod vix lectio potest audiri, sed apud
religiosos servatur silencium ut lectio quiecius
audiatur. Jo. 8 dicitur: fiunt tumultu et contencione au-
dite. ¶ Item apud eos pauci sunt qui animum ad
lectionem applicent; religiosorum vero est amplius
lectionem audire quam cibum sumere. Et ideo dicitur: nec
solum vobis fauces sumant cibum sed et aures etc.
¶ Et attendendum est quod ubi sunt viri spiritua-
les et maxime predicatores in aliquo convivio
ubi non est lectio convenit eis semper aliquid edificato-
rium dicere ante finem convivii ut numquam cibus corporalis
sit sine cibo spirituali. ¶ Unde est quod candelabrum
quod sustinet lumen septem erat cum mensa panum
in tabernaculo et templo et tabule testamenti
erant cum manna in archa. Hebr. ix. ¶ Hoc
est iterum quod beatus augustinus verbis edificatoriis
solebat affluere et dicebat se alium lectorem
nolle habere in mensa sua. ¶ Unde etiam
exemplum religiosis nobis salvator, qui ex quo predi-
care cepit non legitur in convivio fuisse
in quo non dixit aliqua edificatoria. Ita
cum comedit cum pharisaeo cum invitatione dixit
sibi: Symon, habeo tibi aliquid dicere. Luc. vii.
¶ Item fecit ei levi convivium in domo
sua et phariseis murmurantibus quare cum
~~publicanis~~ peccatoribus manducaret, dixit
illis: Non est opus valentibus medicus etc. Luc. v.
¶ Item cum intravit in domum cuiusdam principis
manducare panem et intendens quomodo pri-
mos accubitus eligerent invitati, dixit
ad eos: Cum invitatus fueris ad nuptias
in primo loco etc. quod sequitur. ¶ Item comedit cum
Zacheo et ibi dixit: Hodie huic domui
salus facta est. Luc. xix. ¶ Item facta est ei ce-
na in Bethania et ibi orta murmuracione
de unguenti effusione super eum, multa
dixit edificatoria in excusacione et lau-
de Marie. Jo. xii. ¶ Item cenavit cum
discipulis et ibi multa dixit edificatoria
sicut patet Luc. xxii et Jo. xiii. ¶ Item post

resurrectionem comedit cum discipulis offeren-
tibus ei partem piscis assi et favum mellis
et dixit eis: Hec sunt verba que locutus sum vobis
etc. Luc. ~~xx~~ ultimo. In die ascensionis convescens
precepit ab Ierosolimis ne discederent. Act. primo.

Quod infirmi sunt ex pristina consuetudine si aliter tractantur in victu non debet aliis molestum esse nec iniustum videri eis, quos fecit alia consuetudo fortiores.

¶ Tradit mandata circa duo que
pertinent ad duas partes prime. Tradit hic quedam
que pertinent ad tertiam, que est circa opera misericordie. Causa
vero non est eius intencio tradere circa hoc plenarie
omnia, sed solum que ut frequenter religiosis magis
sunt necessaria. Tradit hic mandata circa abusi-
ones que apud eos oriri solent, circa illas
que solent fieri apud eos vel circa egrotantes
ut hic, vel circa delicatos ibi: Si eis qui ve-
nerunt; vel circa recreandos post infirmitatem ibi:
Quemadmodum autem egrotantes. ¶ Et nota quod aliqui
solent moleste ferre quo ad voluntatem
et iniustum reputant quo ad racionem quando qui-
busdam egrotantibus fiunt interdum maiora
aliqua in victu, contra quam abusionem ponit
aliud mandatum. Dicit: nec illos feliciores etc.
¶ Circa primum nondum quod infirmi ex pristina
consuetudine dicuntur illi qui solent egrotare
frequenter, id est sive actu egrotent sive non,
faciende sunt aliqua minora in victu. Immo in
infirmitorio nostro et in hospicio interdum et
in conventu, dummodo eorum infirmitas sit
manifesta, et in consimilibus; et hoc est aliter
in victu tractari.

Quod infirmiores aliter tractandi sunt in victu nec aliis debet displicere. Capitulum lx.

Quod autem sic faciendum sit patet:
dominus enim aliter tractavit in victu
humanam naturam in statu infirmitatis.
In primo enim statu concessit ei in victu fructus
arborum tantum; in secundo vero concessit ei panem

et herbas. et carnes post diluuiu' ut p3
gen' ix et x°. est Pars medicine hoc p'
cepit. et ipa ordinata a deo. g° q' huic
resistit dei ordinatoi r'sistit Ite none
aplo' p'cipit thymotheo ut vtat' vino
p't frequentes i'firmitates qd' no' legit'
alijs p'cepisse q' no' habebat i'firmita
tes Porro qui hoc moleste ferunt i'fir
matur de alioru' medicina Ite sut de
teriores uida q' immuttauit de effusi
one vnguenti sup' x'pm sanu' ipi aut' m'
murat de effusioe nuc sup' i'firmu'
Itl magne i'mie e' no' ferre miam
maior e' no' diligere s3 magne ea' g'
uiter ferre q'p'te g° i'mie hoies hui'oi
st q' ea' f'ra3 ab alijs moleste ferunt.
Sunt aut' qd' g'uius e' q'da' q' hoc iniustu
iudicant estimantes q' oia' toia st i' ter
s'cs. oia' dari debeat eq'liter. qd' si vin
cent g' iniuste fecissent apli q' no' dicebat
oia' toiter. sed pon' vnicuiq3 sic' cuiq3
opus erat Ite eade' roe' oib' ho' i'
iuste ageret q' maiore cura' hret de
mebro i'firmo q' de mebro sano. et
magis ei penderet q' eo Itl sedm' hoc
iniuste ageret p'fatulias p'te domus
debiliore et magis ruinosa' magis
reficiendo q' oia' fla sut g° p3 qd' no' h'
debet iniustu' videri. Et attededu'
q' i' oi afflictoe expertus ea' melius sut
iudicare de suo tonsili qu' hijs q' passi
e' i'telligut mel' q' sut x'pi sui. sicut
paupes de paupibz. tep'tati de tep'tatis
i'firm' de i'firmis et i' silibz melius
noru't iudicare Econtrario vo' dites
de paupibz. i'tep'tati de tep'tatis fortes
de i'firmis min' bn' iudicare tosue
uerut Iso' fit hoc madatu' oibz sed
fortibz tn' di'. q's fec' aliq' tosuetudo
fortiores z' et tles fatili' i' h° errat
Et vo' d' tosuetudine hoie3 facere

// fortiore. e' vitas adusione dignas tosuetu'
si q' d' et vsus i' oibz vires admistrat
ut p3 i' operarijs oib' laboris difficilis Et
io decipiut' q' fugiut laboriosa. ut ser
uent fortitudine. pon' e' eis assuescedu'
talibz z' fortiores effitiat' Ho ad illa ut p' d'
q° male fers assuesce ferens Patz g' ex
dtis. ro' hui' madati Seqr'

Nec illos feliciores putent
q' sumut illi qd' no' su
munt ipi: sed sibi potius
gratuletur. quia valet ipi qd'
no' valent illi. Hic ponit madatu'
et abusione fedaz predictu'

Q' felitior e' status sanoru' q' i'fir-
moru' Ca. lix.

Et no' q' i'firmi licz pl' sumat
no' sut reputandi feliciores q' sani
Primo q' maiore hnt indigentia' qd' no' est
felicitatis s3 miserie. Scdo' q' frequeter
qd' sumut tn' magna verecudia sumut et
angustia Tertio q' illa q' sumut licet
meliora no' eos tantu' delectat. ut sanos
min' bona Quarto q' tn' hijs oibz hnt
multas afflictoes alias q' eos vexant
Quinto q' p'uat' multis tosolatoibus
sp'ualibz q's hnt sani in locoibz et i' officijs
eccl'ie i' studijs et huior Sexto q' oporz
eos etia' inuitos alios i' multis portare
ut ipi portet' q' oia' pon' hnt miseria'
q' felicitate Porro q' sani sut z fortes
i' r'ligioe hnt multa' materia' gaudedi
in dno' et g'ras agendi Prat' eni i'fir-
mitatis e' multis occasio murmuris et ipa-
tientie et attidie et alioru' multoru' et ab
hac occoe st liberi a multa seruitute.
q' sut i'firmi subiecti platis et officia-
libz occoe sue neti' Ite liberi' i' oi
tonctu hebet' et acq'rut' Ite onera
ordis st leuiora eis Ite hnt vn plus
lucri p'nt i' meritis Quinto eni potentiores

+ Ite sut liberi

sunt ad plura opera in quibus omnibus possunt mereri. Item
iocundiorem etiam in pluribus consolationibus et sine
tedio vitam deducunt. per quod patet ratio huius mandati.

**¶ Et his qui venerunt ex
moribus delicatioribus ad
monasterium aliquid ali-
mentorum vestimentorum operimentorum-
ve datur, quod aliis fortioribus et
ideo felicioribus non datur, cogitare
debet quibus non datur, quantum de
sua seculari vita illi ad istam descen-
derit quamvis ad usque aliorum qui sunt
corpore firmiores frugalitatem per-
venire non potuerunt.** ¶ Hic
sunt abusiones que contingunt interdum contra
[?]miarum que fiunt delicatis apud alios quibus hec
non fiunt. ¶ Una est quod non considerat rationem
huius cum hanc ponit istud mandatum. Secunda
quod voluit idem sibi cum quam ponit sequens
mandatum. Nec velle debent etc.

¶ Circa istud vero notandum quod in religi-
one faciende sunt aliquando [?] misericordie illis
qui fuerunt in seculo delicati. Primo
ne quod nimia duricia resipiscat vel de
ingressu peniteant. Secundo ne infirmitatem
incurrentes perpetuo sibi et aliis onerosi fiant.
Tertio ut iocundius domino serviant. Quarto ut
seculares hec audientes religionem non hor-
reant. Quinto ne in religione omnibus odibilis rus-
ticitas inveniatur. Sexto ne religio irreve-
nerabilior sit natura, que membro nobiliori et
teneriori delicatiora ministrat. Septimo
ne carcer domini crudelior sit carceribus
+ delicatis tyrannorum, cum etiam tyrannus vel sarra-
cenus nobiles incarceratos apud se non sinit
in aliquo maiorem miseriam quam alios. Octavo
ut quod hoc ad meliora provocetur. Nobilis
enim animus magis provocatur ad bonum per
misericordias et gratias quam per duricias. ¶ Sed
sciendum quod quedam sunt que vergunt
in dissolutionem. ut nimia libertas lo-
quendi. quedam in secularitatem ut servientia in dis-
calciando et huiusmodi. quedam in periculum ut nimia
frequentatio parentum et similia que non sunt necessaria.
¶ Quia vero non omnia expedit fieri
nimias sed etiam illa que sunt necessaria ideo notat tria
circa que facienda sit misericordia scilicet alimenta vestimen-
ta operimenta. que omnia sunt necessaria. ¶ Circa ista
vero cavendum est ab excessu nimio. Primo
ne religio pereat. Secundo ne alii viso [?] scan-
dalizentur. Tertio ut ipsi quibus fit misericordia ab excessu
seculari per medium temperantie paulatim
transeant ad religionis frugalitatem.
Et ideo non dicit aliquid alimentorum et
non aliqua. quod sonat in modicum. ¶ Item
attendendum quod interdum solet aliquis subditi
murmurare contra facientes misericordias cum tamen nes-
ciunt causam sicut Iudas pro fasciculis [?] reddidit rationem
contra murmurantes. Matthei xx. Numquid non licet mihi quod volo
facere. Solet autem quandoque scandalizari contra re-
cipientes. cum nesciunt necessitates corporum. Io[?]
dicunt pharisei scandalizati contra discipulos
confricantes spicas in sabbato. respondendo dominus
ostendit corporis necessitatem. sicut et David solus necessitate
comedit panes quos non licebat. Matthei xii. Solet
iterum se quandoque preferre illis in corde suo. cum
non utantur talibus sed comparando status ad statum
in seculo tollit huiusmodi superbiam. ¶ Exemplum de monacho
egyptio et dure vite. qui fuerat rusticus in seculo
quem cum visitasset arsenium qui delicatius vive-
bat primo scandalizatus est. cum intellexit
quantum fuisset in seculo delicatus dixit. Ve mihi quia
tu de deliciis venisti ad vitam duram. ego autem
de dura vita veni ad delicias. Propter hoc dicit
Cogitare debent quibus non datur etc. videlicet
ut considerantes rationem facti contra facientes
huiusmodi misericordias non murmurent attendentes vero
corporum necessitatem in recipientes non scandalizentur.
si vero statum secularem illorum statui comparantes
illis se in religione non preferant. Sequitur

Exemplum

**Nec debet velle omnes quod
paucos videt amplius non**

qa honorati. Sed quia tolerati attipe
ne cotingat detestanda puersitas
ut i monasterio ubi quatu possut
fiut diuites laboriosi, fiant paupes
vero delicati. ¶ Hic tradit madatu
et abusione sedaz pdicta. d. duo. Primu
i quo e substatia madati. aliud qd' ex-
primit cas madati tu addit Ne cotingat i.
Hoc q no d' ne velint. q taq prudens
i suis madatis deuitat picula. q ho
no velit ea q ptineat ad recreatoez o-
mis valde e difficile est io ut no incitat
laqu ad peccadu d' no volut. d' at no
debent velle. ut magis mouet ad h' qd' d'.
plus ei solet moue vo incita i madato
q solu madatu est. io d' Nec debet velle
oes etc. Quasi diceret Etiam si ei madato
h' p se est debitu et ronabile est ve no
debet velle oes attipe qd' videt. no multos
s paucos attipe. q dispesatio q solet fieri
paucis. no e redigeda i ius coe. ¶ Ite
fieret i aliorz depssione et ad eorz exalta-
tione posset ee oes i faciis ide volendi
h' at no fit q ipi honoretur sup alios. sic
dr. ¶ Ite fit q pia ca fit dicit. videlz ut
toleret scdm aplm q fem i sir mate iubz
tolerari. Justu e q' sic dr q no debent
velle oes attipe qd' paucis fit et no i con-
teptu eorz. s q ca pia. aliqn oritur puer-
sitas detestada. ut i mostio ubi qntu pnt
fiat divites laboriosi fiat paupes delicati ¶ puersu em et
detestandu e valde q paup velit fieri
delicatus qd' est diuitu s magis q i mos-
terio ~~qd' e~~ qd' e locus pnie no delicia-
ru. s magis e ubi vident q' an oclos
suos ad cotrariu valde pmotiua videlz
diuites q fiut ibide qntu pnt laboriosi

Sed heu mihi plois h' no cohibet
quosda q i sclo i tenui statu
fuerut qui i religioe viuere
velint delicate. ubi q' m'm fuerut in
sclo assperis fuit cotenti Pri d' danl' p'
q' ipe et socii ei q erat de gnie regio. i
curia regis babilois cotepitis cibis regijs
et vino etia de quo ipe bibebat. cotenti
erat qbusda vilibz s. legumibz et aq
et isti de gnie rusticali cotepitis vilibus
volut nutriri cibis et vino regalibus
i domo popi ¶ Ite d' ysa' xi' leo q' bos
paleas comedit Qd' exponit' de tpe aduetus
xpi et scdm leo' ad lraz nuq adipletu
est nec ipleb'. s ideo d' q nobiles sic'
leo i illo tpe sit humiliati. ut cent cotenti
cibis rusticanis sic' boues q quos rustici
designat' ¶ Isti ptholoz ista pia mala co-
mutares. q nolut ut boues comede fenu
sed sic' leo comede cibu nobiliu ¶ Ite inu-
it aug' q i archa noe nobilia aialia
ut leo et aqla et huioi no habuerut ci-
baria cofuecta s. carnes qbz solebant
vesci. s coten fuerut castanea sicut et
huioi vilibz et isti i paupe religioe vo-
lunt q aialia inobilia habeat cibaria
nobiliu aialiu ¶ Qd' q' miru si vir ste
huioi culpa vocat puersitate ¶ Nondu
iteru q malitia auertit hoiez a deo ysa' v
auersi sunt ne recunt post tergu dei nri
Et qntu ad h' dr pctor auersus. quia
vertit hoiez a deo que debet hre an se.
ad ea q' debet hre retro sup' d' Jer' pmo
Eti q sut conuiti retrorsu et no an ¶ Ite
vertit hoiez a supiorib ad iferiora sup'
d' baruch Eti sunt subti et no supra
Et qntu ad hoc d' pctor subuersus. sup' i
thym qd' d' de icorrigibili. Subuersus e
q' huioi e. vz q taq vas subuersu nihil
boni recipit uel retinet. ¶ Ite ducit hoiez
ab iterioribz ad exteriora. att' in Judicu'
q qda euertut aiab vras Qd' io d' q a
lege spis iteriori volebat eos iduce ad
lege exteriore moysi et qntu ad h' pctor

dicitur euersus et peruersus abhominans totum illud quod dicitur gen. Ingrediente vindicte domini cum forcitas tua domini tunc dicitur potius aduersus uel subuersus uel euersus propter tres speciales peruersus ide dicitur propter omnia qui per se usus scilicet ab ante in retro a super subtus et ab interioribus ad exteriora propter hoc dicitur eccl. vii peruersi difficile corriguntur. Cum ergo peruersitas tantum malum importat non est paruipendenda culpa quam vir spiritu dei plenus vocat peruersitatem. ¶ Non solum autem vocat peruersitatem sed peruersitatem detestandam et vere sunt et terna que dominus spiritualiter detestatur. primum est superbia vnde amos vi. Detestor ego superbiam iacob. Secundum est crudelitas prouerbiorum vii. Iabiam e a detestabuntur anima eius illum scilicet qui seminat inter fratres discordias. Sicut ergo non est sine superbia sine crudelitate et compassionis nec sine errore discordie inter fratres. cum pauperes volunt equiri illis qui fuerunt diuites in recreationibus et aliis sitibus faciendis et ideo vere est huiusmodi peruersitas detestanda. Sequitur

Sicut quemadmodum egrotantes utile habet minus accipere ne grauetur. ita et post egritudinem sic tractandi sunt. ut amplius recreentur. etiam si de humillima sui paupertate venerit. tamquam hoc illis contulerit recentior egritudo. quod diuitibus anterior consuetudo.

¶ Traduntur mandata et ibi abusiones que solent oriri et mas que fuerunt infirmus ut delicatus. tradit hic mandata et eas que oriuntur et in recreandos post infirmitate que sunt due. Una propter platones qui eas non faciunt. alia et in rapientes [eas abutuntur] ¶ Circa primum ponit hoc mandatum. et secundum infra cum dicitur Sed cum vires etc. Et non ex predictis sunt mandata tradita hinc usque et abusiones facientium In sequenti vero clausula

et abusione rapientium

Notandum autem circa primo et ad quod dicitur minus accipere ne grauetur quod excessus in quantitate cibi uel potus grauat quo ad corpus. quo ad animam. quo ad famam. Quo ad corpus. quia aufert quietem sompni ecclesiastici xxxi Saturitas diuitis non sinit cum dormire. Item generat infirmitatem quia secundum Seneca multa fercula morbos multos fecerunt ecclesiastici xxxvii In multis escis erit infirmitas et ad sunt tunc dolores Iob xx Cum satiatus fuerit artabitur et omnis dolor irruit super eum. De hiis tribus habetur ecclesiastici xxxi Ubi dicitur vigilia et colera et tortura viro infrunito id est homini qui est sine frugalitate que est partitas in victu vigilia quo ad primum colera quo ad secundum ut accipiatur species pro genere. ut sit sensus id est infirmitas quam generat frequenter ex colera. et tortura id est tortores quo ad tertium Sed autem hoc sunt huiusmodi excessus etiam in sano. quanto magis in infirmo vnde et procul dubio et aufert quietem sompni et prolongat infirmitatem. et adauget dolores. que omnia valde grauant corpus eius ¶ Item grauat quo ad animam quia obtundit aciem cordis. sicut dicitur in libro collationum collationis primo. ideo Nichil adeo obstruit intelligentiam sicut ingurgitatio et ebrietas que sic faciunt excessum potum ideo dicitur contrario danielis primo quod pueris abstinentibus data est amplius intelligentia ¶ Item confundit memoriam ut non recordetur quibus agendorum Tullius Ita mente vti non possunt in nimio cibo et potu repleti Dicitur enim mens a meminendo. tales enim frequenter non reminiscuntur corporis que recta sunt et pertinet ad deum osee xiii Saturati obliti sunt mei scilicet corporis que ad me pertinet ¶ Item incitat carnalem concupiscentiam Ieremie v Saturaui eos

+ Primum id est illud quod est sine pietate Tertium est disseratio discordie inter fratres prouerbiorum vi et septimum detestatur

et mechati sunt. Qua g° scdm hoc nō solū
grauat corp9 sed etiā cor quo ad itellige-
tiā quo ad memoriā. quo ad cōcupiām. dr
dns discipulis suis luc̄ xxi attendite
neqn grauent² corda vr̄a crapula et
ebrietate. nō bibit̄ diocēdo corda. Itē
grauat quo ad famā. Dicūt² eī isti
siles sodomitis. de q° d² ezech xvi. Hec
fuit iniqtas sodome saturitas panis.
Et nō sic° d² in lib° collacōm q̄ d̄r pans
q̄ saturitas ī cibis etiā vilibz ē caue-
da. Itē tales faciūt de ventre suo deū
bel. de quo d² daniel xiiii. Nōne vide²
tibi eē bel de9 viuens. nōne vides
q̄ta comedat et bibat cotidie. Itē solent
dici canes. q̄ tātū comedūt q̄ oportet
eos vomē. ysa° lvi. canes ipudētissi
nescierūt saturitatē. Sic g° cōtess9
p̄dc̄s q̄uet quo ad t'a p̄dc̄a. cauēdū
ē valde īfirmo r'ligioso viuēti ī cō-
gregatōe. et ppt' corp9. q̄ īfirm9. et
ppter aīam ~~mēā~~ q̄ r'ligios9. et ppt'
famā q̄ iter alios viuēs celare nō
pt qd' fcit. Ad hoc at̄ cauēdū istruit
nos nā q̄ dedit hoi min9 os scdm cor-
poris q̄titatē q̄ irronabilibz + Instru-
it etiā medicīa. vn̄ cū q̄situ fuisset
a galieno q̄ eēt pfc̄ta medicīa rn̄d'
abstinētiā. Et cū iterū q̄situ fuiss
ab eo q̄re parū comederet rn̄dit vt viuā
Instruit scōz p̄rm doctrīa de q̄ sic
legit² ī libro collacōm. Sup reumūcoz
modo haut facile pt vn̄ formis r'gla
custodire. q̄ nec par fortitudo mētis
iest oībz. nec vnū iest robur cūctis
corpibz. Ideo talis sup hijs dat² diffi-
nitio ne qs vnq̄ vel qual̄caq3 cibi sa-
turitas onētur iglunie. Sic g° h° sit
cōt° documētū nē et medicīe et spūal'
doctrīne. nō īmerito irascit² dns q̄
cōtrariū faciētes p^m i° ps. Adducta-
uerūt et saturati sūt nimis. Et post
adhuc esce eoz erat ī ore ipoz et ira
dei ascendit sup eos. Q3 si ppt' dei offen-
sam nolūt se cohibē. īferēda ē necitas
illis q̄ sūt sub disciplīa. sic' fit brutis
qbz īponit² chamo9 et frenū ī ore. asino
s. et equo ne comedat q̄tū volūt. ps. In
chamo et freno maxillas eoz cōstringe.
Et ideo bndic' pir scs. Ilātē hūt min9
accipē. Illātē īq̄ri ītn̄. ppt' voces p̄dc̄as
et cōtīn̄ca a platis etiā ī vitis illata. si
se voluntaē nō cohibet. Vn̄ felix ne-
cessitas q̄ ad meliora cōpellit.

Scdō nondū eē v°. sic tracta-
di sūt eē q̄ sūt qdā plati
q̄ eē rocacōes faciendas debilibus
īueniūt² interdū duri nimis. hm
sūt de nuō pastoz illoz de qbz di²
ysa° xxxiiii. Qd' īfirmū fuit nō cō
solidastis. Sūt at̄ tria q̄ solēt eos
ab hoc r'trahē. p^m ē spēs r'ligiōis
Tractāt fr̄es īterdū dure. s3 debēnt
cogitare q̄ r'ligio mūda et īmaculata
apud deū et p̄rem. de cui9 iudicō hūa
no ē h° scdm iacobū i° ca° visitare pu
pillos et viduas ī tribulacōe ipoz
qd' ē opus mīe. g° eadē rōe ī oī ope
mīe ē vā r'ligio. Sic g° recreacō debi
liū sit opus mīe. maior ē ī hoc r'ligio
q̄m q̄n q̄ quodā nescio quo rigore p
mittūt² viscera eoz cōtorq̄ri. Scdm
ē tenacitas auaricie sub spē paupertatis
quā allegāt. s3 deberēt cogitare. q̄ s.
eēnt largi dispēsatores p^m dm̄ sui
voluntatē. dns q̄ diues ē et largus
ministret eis necīa. cōsueuit eī dns dis-
pēsatori ministrare expensas postq̄
oīa expendit. Et iō di² luc vi. Date et
dabit² vobis. Sūt eī quidā q̄ īdurāt²
+ Tertiā ē duriciā cordis
magis est curādū q̄ de iudicio

ad suos subditos qui non sunt sine ut structio-
furtiles ad iniurias. duri ei sunt ad iustas
ruinas Tales deberet attendere qui in scriptu-
ris prelati vocantur matres. Bernardus ad pre-
latos Discite vos matres esse non dominos Sed
hii sunt matres qui pia gestant ad subditos
viscera sicut paulus faciebat qui dicit ad thess.
ii Facti sumus in medio vestri. tanquam si nutrix
foveat filios suos Sic etiam docebat scri-
bens ad tim. tamquam ad prelatum dicens Exerce te
ad pietatem thim. iiii. Cessantibus igitur
causis predictis minus bonis. sic trac-
tandi sunt debiles in infectionibus quo ad
cibum. in repausacionibus. ne ad labores
graves cogantur. In dispensacionibus et
religionis rigore ut rursus genua debi-
lia roborentur. et roborati per recrea-
ciones congruas. ad religionem per quam
videtur huiusmodi prelati zelare. citius reuer-
tantur ne expensas quas timet per diuturnitate
languoris oporteat adaugeri. et ipsi per
opera pietatis consequantur promissionem vite
que nunc est et future. Sed cum dolore nondum quod
sunt quidam prelati qui huiusmodi in recreacionibus faciunt
minus indigentibus. propter aliquam corporis egritu-
dinem. et de humilioribus quibusdam magis indi-
gentibus non curant Bernardus Videmus multos
qui quod crassum est assumentes quod debile est
proiciunt Istud valde cauendum est. primo ne
vicium acceptoris personarum in domo dei in-
ueniatur. Sicut enim non est deferendum pauperi
in iudicio iusticie contra divitem. sicut habetur in lege.
Exo. xxiii. Multominus deferendum est diviti
contra pauperem vel pusillum in operibus
misericordie. Secundo ne iusticia ledatur. Sicut enim tanta
est vis pietatis quod in necessitate aliena sunt
propria. quanto magis iustum est. ut communia fratrum in-
digenti conuertantur. Illud est igitur non solum
misericordia. sed debitum propter hoc dicitur Eccl. iiii. de opere
pietatis Et redde illis debitum tuum Illud
ergo est contrarium. si fiat sine iusticie lesione.

Tercio ut magis (marg.) meritum habeatur.
Cum enim quod fit minimis suis deus sibi fieri re-
putat. quanto quis est minor tanto magis sibi fieri
reputat et tanto habet acceptius et tanto
magis remunerat. Et ideo nobiliter dicitur Ezech. xxxiv
non solum de minimis sed de minoribus + in
non fecistis Ad cavendum igitur personarum
acceptorem. ad conservacionem iusticie. ad
meritorum augmentum. pie tractandi sunt
fratres in huiusmodi recreacionibus. etiam si de humil-
lima seculi paupertate venerint. Tamen hoc
illis contulerit vehemencior egritudo quod di-
vitibus anterior consuetudo. Hoc est tamen quod
illis fiat vocem infirmitatis predictis de
novo. quod divitibus fit interdum vocem consuetu-
dinis antique. quam in seculo habuerunt. Et
est aduertendum quod hoc quod condescendendum est aliquibus
in aliquo vocem consuetudinis predicte. Unde dicitur
quod beatus Bernardus cuidam monacho qui timebat
frigus in capite multum concessit contra
morem ordinis ut portaret capellum. sicut
in seculo consueverat. quod cum fecisset aliquot
diebus. et semel cum esset in choro. videret
alios monachos senes et iuvenes exceptis
capuciis in frigore cantantes vilius. com-
punctus in se ipso. extractum capellum de
capite proiecit in medio chori et postea
numquam voluit portare Item dicitur de quodam
abbate sancto quod quibusdam iuvenibus monachis
temptatis de carnibus anserum quas in seculo li-
benter comederunt concessit. ut clanculo
paratas comederent. quod cum facerent in ipsa
mensa confusi in se ipsis. surrexerunt et intra-
verunt claustrum. pulsato cymbalo intrabant
refectorium et fabas cum aliis comederunt
Item de quodam alio viro magne reli-
gionis et magne fame qui cuidam sub-
iecto suo qui ceciderat in tristiciam con-
cessit biellare in aliquo loco occulto sicut
in seculo facere consueverat et dicitur eundem
valuisse quo ad animam et quo ad corpus

Quod tamen non fecistis uni de minoribus his

Exemplum

Exemplum

Exemplum

q aplo suo suspirante

Hoc igitur et silia et si non sunt re-
trahenda ad consequentia tamen si fiant
interdum et raro a viris suis credendum
est quod fiat illo inspirante ad ollas carn-
ium consuetas. Dedit contra morem vaste
~~vaste~~ solitudinis carnes in habundancia in de-
serto respectur

Sed cum vires pristinas re-
cuperaverit redeat ad
felicorem consuetudinem suam
quia famulos dei tanto aplius decet quanto
minus indiget. ne tibi eos volup-
tas teneat iam vegetatos quos necessi-
tas levaverat infirmos. Quest
abusiones quas interdum inpunitur illis in
quibus recreaciones misericordie impeduntur.
Una quod post sufficientem recreacionem
non facile redeunt ad conventum contra
quam ponitur istud mandatum. Alia quod
felices estimant alios qui dites fuerint
quibus ut eis videtur talia facilius impe-
duntur. contra quam ponitur sequens manda-
tum. scilicet illos instrinet etc.

Et nondum enim istud quod hic dicitur
quod natura ad hoc quolibet an-
no reparat vires intra
nascentibus ut in supertis viribus ferant
firmam consuetum. Item ad hoc datur ano-
na corpori suo equo ut fortior effectus
melius feriat dieta sua. Item ad hoc
disit deus tempus quietis scilicet nocte et tempus
laboris scilicet die. ut sompno refectis ar-
tubus in nocte. de die operat homo ad opus
suum. Sic et ~~fratres dei~~ servi dei in parvis
viribus per recreaciones. debent redire
ad labores consuetos conventus. et hoc
est deum diligere ex totis viribus sicut precipitur
Deut. vi. cum scilicet ex eius amore in eius ser-
vicium expendimus vires nostras dum

si dicit vir sanctus Sed cum vires pristinas reparave-
rit redeat ad feliciorem consuetudinem suam. scilicet ad
vitam conventualem. non consueto consequendo
chorum. refectorium capitulum. stolas. collaciones.
et alia faciencia que solent a conventualibus quari
Est vide quanta mala solent provenire inter-
dum illis qui se subtrahunt a sequendo conventu.
Primum infrigeacio est Super binar quidam mo-
cho temptato de solitudine dixit Carbo
ardens cum aliis ardentibus. separatus citore
frigescit primo et ingressit et reddit
fumum. sic est titio ardens claret cum aliis
segregatus hoc eadem incurrit Ita monachus
segregatus a conventu faciliter infrigescit a
fervore in corde et denigratur conversacione.
et reddit fumum male fame. Aliud est indig-
nacio in ipsos enim Quod enim congregacio sancta
sit quidam exercitus domini super canticorum vi. ter-
ribilis est ut castrorum acies ordinata Sicut solet
ab multum indignari reges contra suos. qui non
sequuntur exercitum suum. quod si non indignabitur
rex regum et dominus dominancium contra tales
Indignabitur siquidem et non modicum Ioi in
hunc fuga dd indignatus contra miphibo-
seth licet claudum dixit ei 2. Reg. xix.
Quare non venisti mecum miphiboseth
scilicet cum aliis qui erant mecum in exercitu meo.
et abstulit ei medietatem possessionum
suarum secundum morem proprium qui puniri so-
lent a suo exercitu remanentes Aliud
est periculum latronum Sicut solet enim peregrinus
separans se a sociis facilius incidere in latro-
nes Peregrini pergentes romam cum per
terras guerrarum transeunt. solet compo-
tare magnam societatem. et illam precipue
in qua petras vel aliquis magnus est conducens
eos Ita et religiosus debet se spiritualiter in magne
multitudini quietis. precipue cum dominus sit
spiritualiter in eo tempore in bona congregacione Zacha. viii.
In diebus illis apprehendent fimbriam viri
iudei dicentes ibimus vobiscum. audivimus

cum qm de⁹ vobiscu e. Aliud e nota i fidelitatis. Cu ei dns mittat religios tqj operarijs i vinea sua laboratibus q qj bom ht. quo pt se excusare ab i fidelitate ille operari⁹ religiosus. q vult tollere oia bona q mittut. mo i infirmitorio mo i mane. mo i tena. mo cu qmeris. mo cu fribz mo cu hospitibz et nihil sustinere laboris i conuentu sic⁺ uespertilio q d² bibere oleu lapadarp i ecctia et nihil laborat i catando Jo d² Job 2 cº. Si bona suscepi⁹ de manu dm mala at qre no sustineam⁹ ut s. sim⁹ pticipes laboris sic⁺ et consolationis. Aliud e erroris viaru. Ouis ei segregata a grege de facili vadit p multa uia et sic isti p multas dissolutiones et irreligiositates et isolentias p pet 2 Sic⁺ oues errantes s. qui non erant i ouili ecce. Aliud e expulsio a portu celesti Sic⁺ ei solz accidere pegno stulto euti ultra mare. q applicatas ad aliqj portu solet egredi ad terra ca alicui⁹ recreationis. et iteri flate vento a lijs xficiscut² ad portu optatu et ipse remanet i litore Ideo d² e dauso de disciplis dm qi de sapientibz aqj vim ascendere ihu i nauiculam secuti st cu discipli noletes s. i litore manere. Patz ex hijs q incurrit isti sex mala s. refrigeratioez caritatis et hoc quo ad se. Indignatioez regis eterni et hoc quo ad deu. piculu latronu et hoc quo ad hostes. nota i fidelitatis et hoc quo ad socios. Inuiu erroris. et hoc qº ad via. carentia portus et hº quo ad. priaz. Ite nond q vita qventual hr sex xrogatiuas quas multu debent diligere serui dei. Prima e i meliori occupatione Sic⁺ conuentu ei frequeter occupat² aliqs

i aliqbz mn⁹ bois. i conuentu vo e qi continua occupatio i aliquo bono. et de hoc valde curandu bono viro 2 pa. Seº Secunda aliqd bom opis facito Scda e i maiori securitate Securior e ei qs ab hoste suo cu est iter suos qj cu est extra Sic⁺ io caym no iterfecit frem suu qn erat i domo ciu pre et suis sed eductu i agro sic⁺ ht² gen eº Tertia e i maiori ordiatoe. Via ei magis ordiate fiunt i conuentu Sz at fidelibz oibz curadu e de huioi ordiatoe f³m ap apli cor ... Oia f³m ordine fiant i vobis qjto magis illis q viuunt i ordie et ordine sunt xfessi. Quarta e i maiori virtute. Qd ei sit i conuentu sic f³m motu alienu. cu mo hoc signu trahit ad hoc. ill⁹ ad illud 2e de singulis. Qd at sit no f³m xpaz volutate sed alti⁹ virtuosius e. Bern hoc solu uirtuti adicias qd xpe volutati detraxeris Quinta e i maiori vniformitate. Vita ei conuentualis e vniformis. sic⁺ mot⁹ celestiu. bom at viri debet se libeter conformare celestibz. et io dicut² frequeter i scriptura celi. et valet eis multu vniformitas hui⁹ vite q varietas turbatioez iducit. et corporis et aie. vniformitas vo qete et pace p p pace i idipm dormia et requiesca. hº e p hoc qd e i idipm. i. ide siue vnu dormia in pace et qete. Sexta e occoe maioris hulitatis. Segstratio ei singulai⁹ i bono ht occoez illa supbie de q dixit pharise⁹ luc xviij. Non sum sic⁺ ceteri hoi. In societate vo cu nihil fiat qs. qjaly no e occo huioi supbie Qd at e maxie cauendu viro sco qj supbia Thob iiiiº Supbia i tuo sensu. i. mete nuqj dnari pmittas. i ipa ei iniciu sumpsit ois pdicio Sic qj xp dicte xrogatiue sic vita conuentualis. Ite considerandu qi conuentu

et minores apparent maiores sunt

sue congregacionis sunt sequitur Ille magnus abbas cui
fecerunt professionem et obedienciam. Id quod quilibet
parati sunt dicit Ubi duo vel tres congregati
sunt in nomine meo in medio eorum sum. Item secundum
regulam evangelii quanto humiliores sunt apud
deum, tanto sunt qui solent magis sequi conventum.
Item in huiusmodi conventu frequenter sunt presencie
graciarum et consolaciones spiritualium. Unde apostoli con-
gregati acceperunt spiritum sanctum. Item ibi dat
benediccionem non ebdomadarius vel abbas vel episcopus
sed maior hiis videlicet summus pontifex de quo psalmus Illuc
enim scilicet ubi fratres habitant in unum mandavit
dominus benediccionem. Item statuit apostolus ut nullus
subtrahat se ab isto conventu hebreorum x non
deserentes collectionem vestram scilicet societatem in qua sit
collectio secundum glosam. Item subtrahentes se so-
lent graviter dampnificari. Thomas recedens
a cuneo apostolorum amittebat graciam apparicionis
Christi post resurrectionem. Thomas separatus a choro aposto-
lorum privatus est visione divina. [illegible] Judas
exiens a societate apostolica colligatus est
cum inimicis Christi et factus est eius proditor. Argumentum
Cum igitur presencia talis abbatis sit in conventu
et sequela illius maiorem reddat. et ipsum con-
ventum sequatur presencia bone. benediccio magne
persone. statutum forte. periculum graviter
se subtrahencium. quod solet multum movere
monachum ad sequendum conventum. quod perversus
est religiosus quem ad sequendum non trahit conventum
non presencia divina. nec assistencia maiorum.
nec presencia graciarum. nec benediccio dei. nec
statutum apostolicum. nec tam gravis periculum
transgressorum moveat. Item mirabilis igitur
est consuetudo illa de qua habetur hebreorum x.
Sicut consuetudinis est quibusdam scilicet deserere
collectionem. [illegible] simul colligentes. Et tot [illegible] beata
consuetudo illorum qui libenter sequuntur conventum
ubique. cum sicut predictum est. tot mala provenire
ant se subtrahentibus. tot bona sint in vita
conventuali. et tot sint racionabilia motiva
ad sequendum. Et ideo bene dicitur sancta vocatur ita

consuetudinem feliciorem. non per comparacionem quasi gracia
sit felix sed per oppositum quod illa sit misera-
bilis valde ista vero valde felix. Item porro
ista beatitudo et si omnes deceat, tamen magis illos
qui minus indigent sicut dicitur. In quo reprehenduntur illi
specialiter qui propter necessitatem morantur in recreaci-
onibus. Isti sunt sicut trutanni qui recipiuntur in di-
versis hospitalibus tamquam infirmitatibus et postquam
sanati sunt fingentes se adhuc infirmos
ibidem commorantur propter bonos lectos et bona
cibaria. Quibus non dicitur quod dixit dominus paralitico sa-
nato Johannis v Surge tolle grabatum tuum et
vade in domum tuam. Ideo talibus dabitur
[illegible]. sicut datur alicui trutanno. Item horum
corpus est sicut asinus qui habet in stabulo pa-
bulum bonum et paleas ad comedendum in mane
cum est tempus quod vadat ad onera consueta fin-
git se claudum. sed cum pungitur virga et com-
pellitur ad onus. invenitur fortis. Similiter
faciendum est tali corpori. Ecclesiastici xxxiii Ciba-
ria et virga et onus asino. Ideo dicitur solum
cibaria sed post cibaria virga compellen-
tem ad onus. Item horum caro est sicut mu-
rilegus claustrorum qui in refectorio solet
vivere de crustis panis sed postquam consueverit
ire ad ~~refectorium~~ infirmitorium ubi inve-
nit morsellos et reliquias carnium nunquam
vult redire ad refectorium. sed semper frequentat
infirmitorium quantumcumque proclametur et
confundatur ibi. nisi in uno tantum scilicet quando nichil
datur ei ibidem. tunc enim redit ad refectorium.
Similiter subtrahenda sunt huiusmodi carni
delectamenta ut redeat ad consueta. Exemplum
luce xv De filio prodigo. cui postquam defe-
cerunt delicie rediit ad panes mercena-
riorum in domo patris. Quia ideo est quod est ut
famulus dei sit tamquam trutanus vel asinus
vel murilegus. Ideo bene dicitur Quanto famulus dei
tanto amplius decet quanto minus indiget. Item
interdum contingit quod illi qui fuerint valde
spirituales et contemplativi. postmodum volup-

tati cibor illecti fuit ita carles q nup pnt
auelli ab huiui cibis. ¶ Exem i aqla q sic
d in lib collacon patru. cu volat i altissis
subito se i terdu decidit ad cadauer. et ita for
titer adheret q vix auelli pt ab eo ita et
isti. Et io cofundit eos apls d. gal. iij. Sic
Exem stulti cu spu cepistis. nuc carne cosuma
mini. ¶ Dicit fabulose q ursus io ht puas
aures et pua cauda. q cu uellet eu m
troduce ad locu mellis ut cocedet fecit
tata difficultate i i trando cu trahent
eu p aures quas hebat longas q scisse
sut i maibz eoru et decurtate. Cu at
i gressus incepisset mel et nimis auide
deuorarent et vellet eu retrahe cauda
qua habebat longa valde. ita fortiter
adhesit melli q i retrahedo eu retro
rupta e cauda et fca e pua. Sic qt sut
et fuerut q cu magna difficultate itro
ducti p ad recreacoe vix postmodu
pnt trahi a melle dulcedis illis cot
qs d pu pp Mel incepisti comede qd
Exem sufficiat tibi. q si ducet No nimis sed
moderate. ¶ Dicit iteru q fuit qda
phs multu iustus et audax i dicenda
veritate. q cu multu audacter oblogret
de rege suo et curia ei q erat multu car
nalis Rex sapienter et no p potes volens
sibi puide. visus gsilio prudentiu vocauit
eu ad curia sua ut cot comensalis suus
et assistet ei i cosilio. Cu at lica qdamo
coactus cosensisset. p lapsu tpis paula
tim cepert ei tatu place delicie curie
et solacia carlia. q amisit cor dicendi
aliqd cot regem et curia sua. Et rex et sui
dimissi sut i pace a lingua sua. ¶ Qs
at nesciat q multi magne austeritatis
q solebat dure loq cotra huiui carles.
et pores eos i hoc habenas laxantes.
postq coperut eis silia q placencia qua
incidunt i eis irretiunt. et cotra talia

ta loq no audet. Sicut d de cane q pretto
ei pane a latrone ia cessat a latratu.
Et io d cot pp de qorennis q pnt h viri
pietatie recreacoi. collate a plat et offi
cialibz et aliis spis vectibz q qi mutq
i ore auertut recreacoes. ¶ Cu g vo
luptas ciba ror viros spuales efficiat
carles et carlia q p fugiebat faciat
nimis seq et os aptu ad huiui clau
dat a repthensioe alior salubri. Sm
dicit vir scs q caueat. ne ibi eos vo
luptas teneat vegetatos. Tenet qde
qnqz e viros bos i victis huiui vo
luptas. ¶ Vidi ego queda bom religio
su q cu fuissz i infirmitorio aliqto tpe
et appropiqret dies i quo oportebat
eu redire ad couentu. aduces qd age
bat in aia sua. Dixit i qda solacio et
spuali te qd ita videbat ei difficile relic
to infirmitorio redire ad couetu. sicut
fuit ei diffile a prio relicto seclo itre
ordine. Io valde cauendu e viris
scis ab huiui allaqatoe. Exem
Illos estimet ditiores q i sustine
da pietate fuerit fortiores. mel
e eni mins egere. q plus habere.
¶ Quida copti solacia recreacoiu
sptes apud se. magnificat ~~apud~~ illos q
dites fuerut. qbz ut eis videt her fre
quent spendut. Sz qs e abusio q pdca
cot qd poit h madatu Non ei dites
apt hoc dent reputari meliores recreacois
sz poci q fortes st ad sustinedu pietate
dent ditores estimari. Et poit in h ma
dato. p madati substa. i illos estimet
x ca madati ibi qpelli e ei
Est nondu q duo sut gna diciaru.
corpales utpq et spuales. de qbz
d ulpus vm. pter nos fcs e egen
cu eet diues ut ei iopia dites essem. glo
i spualibz No ad hoc paup fuit xps ut

comm9 dites i tpalibz. sed i spualibz Consis-
tut at ditie spuales i uirtutibz pet ge
Diuites i virtute. Et in opibz coru
p ad thy. vi Precipe ditibz hui9 sli. dites
fieri i opibz bonis Hec duo vno noie
diti pnt iustitia gnalis q cosistit et i uir-
tutibz. et i opibz coru meritorijs. Et at-
tende quta sit dra iter ista duo gna di-
uitiaru d' ei pu xbij Quid pdest di-
uitias hre stulto cu sapiaz emere no possit
Quia g° p multas ditias corpales no
pt hri sapia. g° multo magis nc iustitia
q melior e. g° nc regnu celorp qd mai9
est Sed quolibet ope iustitie meritorio
qtucuqz modico. pt hri regnu celoru.
g° melior e iustitia icopabilit oibz ditijs
mudi Sicut g° aure9 denari9 excedit
denariu plubeu i valore. Ita et ditie
spuales corpales. qr p illas no pt hri
+ pciosu regnu celorp Item solet ditie tpa-
les iterdu pdesse possessori suo. et hs si for-
te ex aliq offensa cadat i man9 dm siu
ad pena mortis. p illas liberat' i curia
illi9. no sic ait in die magne necitatis
no ei tuc subueniet Justitia ei tuc subueni-
et pu x Nil pderunt ditie i die vlciois
Justitia vo liberat a morte. Item ditie
corpales no pnt trasferri ad aliud sclm
Job xxvij + Opa ei illorp. s. btorp sequunt'
illos Auferunt g° pbenda qua ht
aliqs i ecclia aliq. q ex ei nichil valet.
et pbenda qua habet qs qucuqz vadat.
et vbicuqz moret'. q reputat' melior
redditib. Item ditias corpales multi vo-
lunt hre et no pnt ppter qd d' pu xxiij
Ne erigas oculos ad opes qs hre no
potes. s. corpales q vix hri pnt Econt°
spuales facile pnt hri qucuqz volut ecci
xv Ante hoiem bo9 et malu ad qd voluerit
extedit manu sua Igit' qcuqz volt
hre bo9 in quo cosistut ditie spuales

+ nisi qd vile est scilz tpale aliqd per-
istas vero pt haberi

+ diues cu dormierit nichil secu auferet
ecclesia vo iustitie illi9 deferuntur ut pu xi.

pt. Ille pnt perire iuito dno suo ecci v
pereut i afflictioe pessia Itu ei ul
auferunt' ab alijs uel a morte ul a mu-
tata fortuna euolat. si no iuito possessore
het euenirt no relinqret' afflictio. sz q
ipo qtucuqz iuito hoc fit relinquit pes-
sima afflictioez Sed spuales nullomo
pnt auferri a nolente Jo d' osee vii p-
iecit isrl bonu Nlo ei pt amitti bonu
n piciat' ab hoie ipo i. qd d' phia boe-
cio Talia tibi arma cotuleram9 s. vir-
tutes q nisi p9 abiecisses inuicta te fir-
mitate tueret' Item iste hnt ancxa
amaritudine multa Blau z Cui9 dicie
mare s. amaritudo Est ei labor i acqre-
tior i custodiendo. dolor i amitte°. angu-
stias i dando. angustia i expedendo. mis
rat' miseria i vita cu no expediutur
Qd sut at oia ista. n amaritudies.
Spuales vo iocuditate pb In custodi-
endis illis retribuco multa Glo In cus-
todiendis d' no p custodiendis. qr in
pnti gaudiu hnt et iocuditate. q tata
e qp dici no pt Item ite sut iterdu no-
cive dnis suis ecci v Diuitie coserua-
te i malu dni siu s. i malu culpe quo
ad pns ecci z Si fuis diues no eris
imunis a pcto Est malu pene quo ad
futuru p thy vi Qui volut dites
fieri incidunt i teptatoes et i laqu
dyaboli Qui duces eos illaqatos ad
futuru sclm. ponet i statu i quo icur-
ret pena dapni ipo i° Luc xviij Facili9
e camelu p foramie acus q dite in-
trare i regnu celorp Et pena sensus
Jacobi v Ja i° Manducabit carnes vras
tq ignis s. auru et argetu et hec duo
quo ad futuru Econtrario vo magis
vtili9 e hoibz. ditijs spualibz s. virtutibz
sicl d' de qtuor cardinalibz Sapie viij
Cu igit' ditie spuales sicl patz ex

hijs plus valeat ad acquirendum magis. et
succurrat in die magne necessitatis et potius
possint ubique et facilius acquirant. et diffi
cilius amittant. et habeant secum annexam
iocunditatem. et summam conferant utilitatem
quia omnia desunt in corporalibus. patet quod excellen-
tiores sunt incorporabiliter iste illis. et ideo
vocantur opes superne a sapientia Ecclesiastici quia pre
donorum fidelibus celitus datur. cunctis mundi
opibus excellentius est. Habent istis divitijs
multum habundat ille. qui fortes sunt ad sus-
tinendam pauperitatem. Habent enim multum absti-
nentie que pertinet ad temperanciam ¶ Item multum
pacientie sustinendo quod est carni molestum.
hoc pertinet ad fortitudinem ¶ Item multum
obediencie sequendo totam statuta. et
hoc pertinet ad iusticiam sicut species eius ¶ Item
meritum prudentie spiritus. que est contraria pru-
dentie carnis et ipsam habet eligere suppedi-
tando carnem. et hoc pertinet ad prudentiam
¶ Item multum fidei. Quis enim non fides perpi-
moneret eum. eligeret hic affligi cum bonis
in paupertate Hebreorum xi Fide moyses elegit affli
gi cum populo dei ¶ Item multum spei Primo enim
sic exponuntur corpus in penitentia. propter spem quam
habent iterum recipiendi in resurrectione. sicut
miles exponit equum suum in servicio regis
liberalis. sperans quod si amittat eum. resti-
tuetur ei a rege. 2 Machabeorum vij Primus
de septem fratribus respiciens membra sua que ex-
ponebat martirio propter leges dei dixit. Hec
ipsa despicio quoniam ab ipso me ea recepturum
spero ¶ Item propter multum caritatis. quia propter
deum hec sustinet. sicut psalmus dicit Propter te
mortificamur tota die. id est propter amorem tuum
Cum igitur fortes in sustinendo paupertatem habe-
ant multa quatuor cardinalium et trium theo-
logicarum virtutum ut patet ex hijs Valde
sunt dites divitijs spiritualibus. quanto alijs pre-
valent tanto verius sunt divites reputandi
Sicut divites auri sunt veriores quam eris.

Et ideo bene dicit vir sanctus. quod tales ditiores
sunt estimandi. quam quicumque alij propter divicias
corporales.

Quod autem intelligat de divitijs
spiritualibus patet per hoc quod subiungitur
melior est cui minus 2 melius cui restringitur ea
que sunt virtutis et est sensus melior est
cui minus egere 2 Hoc est melioris condicionis
est ille qui minus eget et minus habet
quam qui plus habet et plus eget medici
nalibus. et habet minus quam infirmus. qui plus
eget eis Et plus habet qui potens est contra
frigus. qui minus eget vestibus et minus
habet. quam passibilis a frigore. qui plus eget
vestibus et plus habet 2 in similibus Natura
humana melior fuit ante peccatum. quando minus
eguit humanis et minus habuit quam post peccatum
quando plus eget et plus habet Et sicut ager
qui minus eget fimo ad fructum suum faci-
endum et minus ibi ponitur. melior est illo
quam cum plus in eo apportatur. Et honesta
nostra quibus secundum apostolum maiorem honorem
circumdamus quia minus eget. meliora
reputantur inhonestis. quibus maiorem
honorem circumdamus quia magis egent
sic ergo melioris condicionis est qui minus e-
gens minus habet. quam qui plus egens plus
habet ¶ Huius autem racio est multiplex ¶ Prima
quia talis plus habens. quanto plura habet. tanto de pluribus
habet reddere racionem iuxta illud Cui plus committitur
plus ab eo exigitur. ¶ Secunda quia quanto plus
oportet ei ministrare tanto magis est alijs
onerosus quod valde cavendum est servo dei.
iuxta illud apostoli 2 Corinthiorum xi In omnibus servavi
me vobis sine onere et servabo ¶ Ter-
cia quia minus acceptus est deo suo. sicut mer
cenarius qui propter mercedem in servo reddendam.
quanto plura requirit in procuracione diur-
na. tanto magis est tediosus domino suo. et

Ubi gratia melioris condicionis est sanus qui minus eget

+ no dicit superflua

minus acceptus. Ideo ysa. recepturi retti ad salomonem petenti famulos suos in servitium suum et promittenti dare quod vellet. volens ei placere non petunt pro eis superflua sed tantum necessaria iii Reg. v. ¶ Quarta quia est in maiori sollicitudine cotidiana pro suis necessitatibus. Ista autem non modice est inscie Unde luce x. ppter hoc ps maie sunt sollicitudine. pti marthe que erat sollicita circa plurima. ¶ Quinta quia oportet eum qui in servitutem redigi cor a quibus oportet eum huiusmodi habundantiam recipere. sicut mutuas seruus est feneratis propter suam necessitatem prov. xxii quod valde contrarium est libertati in qua debent vivere sub gratia constituti. Unde dicit apostolus i corinth. vii. Nolite effici servi hominum. ¶ Septa quia minus paratus est ad obviam sicut dites qui indiget multis equis et multis necessariis in via non ita cito possunt se movere sicut pauper qui non habet nisi personam suam. Servus autem dei debet esse paratus. sicut de angelo dicitur thob. v. c. qui ad ambulandum paratum luce xii. Et vos estote parati Sunt igitur huiusmodi plus habentes de pluribus habeant reddere rationem et magis sunt onerosi sociis. et minus accepti domino suo servicio. et in angustia sollicitudinis. et in servitute maiori. et minus parati ad obedientie executionem. Bene dicitur minus egentes et minus habentes meliores conditionis quam isti. et hoc est quod dicitur. melius est minus egere. quam plus habere frequenter

N

Non sit notabilis habitus vester. nec affectetis vestibus placere sed moribus. ¶ Hoc capitulum tertium capitulum quod est de pertinentibus ad religionem in quantum est status honestatis competentis. Ad huiusmodi vero honestatem pertinet honestas in habitu de qua hic. honestas in societate de qua i. quinto precedenti c. honestas in moribus de qua ibi in incessu etc.

+ non est locus prime humanitatis propter hoc a contrariis quod ubi

Et super omnia in honestatis contrario de qua i. quinto. fil. estis etc. ¶ Porro circa honestatem habitus tradit hic duo mandata primum circa exteriorem notabilitatem. Aliud circa interiorem affectionem ex qua causatur primum. ibi nec affectetis etc. ¶ Dicit primo non quod habitus in religioso potest esse notabilis quia uno primo quo preciositate. pn. primo ad thimoth. ii. dicitur de mulieribus non in veste preciosa. quanto magis hoc servandum est in viro religioso paupertatem professo. Exemplum de ipso augustino qui dicit de se. Fateor de veste preciosa erubesco. Ideo non decet hanc professionem. ¶ Item quo mollitie quia non decet viros prime huiusmodi mollities. Unde dicit dominus math. xi. c. Ecce qui mollibus vestiuntur in domibus regum sunt. scilicet ubi est locus prime non decent huiusmodi habitus inveniri ¶ Item quo pulchritudine quia sapit superbia. Unde dicit apostolus i thimoth. ii. Mulieres quibus tegantur. non ornentur. glossa super math. iii. ubi ipse iohannes habebat vestimentum de pilis etc. Servus dei non debet habere vestimentum ad decorem. sed tantum ad tegendum nuditatem. quia si hoc decet omni xpiano quantum contrarium est et indecens in religioso ¶ Item quo insolitate. quod fit quando est alterius coloris vel forme vel quantitatis. vel in aliomodo quocumque dissimilis vestibus quibus communiter ab aliis deferuntur sociis. et hec est vestis peregrina Et est articulus quod non debet preterire visitatores in articulo cum aliquis qui talem induit deformitatem ¶ Item quo secularitate. quod fit quando sotulares vel manice sunt nimis stricti vel nimis formati. vel aliter aliquorum lascivia vel curiositate vestis quantum quis in aliquo notanda Sicut enim vestis aliquem tutum religiosa in seculari ostendit cum mente habere religiosa Ita secularitas in veste religiosa ostendit cum habere animum secularem greg. xx. Amictus hominis annunciat de illo Item quo superfluitate. videlicet vel cum quis habet vel capellas superfluas vel tunicas. vel alia quecumque preter necessitatem. ¶ Illa cum quidam religiosus fatigatus ex itinere quiesceret in itinere quidam parvus puer Exemplum

+ De qua dicitur Sophonie visitabo super omnes qui induti veste peregrina

accedens ad cum et sedebs iuxta cum et videbs
i[n] eo tres tunicas gradatim apparentes et ca-
putium et cappam desuper incepit computare et
dicere. i. ii. iii. iiii. v. vi. vii. viii. Et qui scandali-
satus dixit ecce vel sicut vides ut quid habetis
vos tot tunicas cum ego habeo non unam. Sed iste autem
puer fuit sic scandalizatus quis dubitat
multum in huiusmodi malum quod Christus attendens dominus
volens discipulos cavere ab huiusmodi scandalo.
dixit eis Matthei x Neque duas tunicas habeatis.
Et dicit Leo papa duas necessariam et superfluam
per quo constat quod superfluitas est interdicta dis-
cipulis domini. Item ex nimia compositione cui
nimis intendunt interdum aliqui quantum in parando
caputium quantum in ligando sotulares et similibus
quod est muliebre. Deut. Filie eorum composite sicut
quod dicitur Deut. xxii. Non induetur veste mulie- vir
bri. Ambrosius Tantum autem dedecus huiusmodi compositionis sol-
licitudo virorum religiosorum quantum indecens repu-
tatur in simplicibus viros fieri effeminatos. Patet
igitur quod habitus viri religiosi non debet esse no-
bilis. vel in pretio. vel in mollicie. vel decore
vel quoniam tate infusitata. vel in alia curio-
sitate secularium. vel in superfluitate. vel nimia
compositione.

Si vero sit predicator super omnia debet
cum vilitas in habitu quod sic patet
super illo verbo Zach. xiii. Non ope-
rietur pallio saccineo dicit glossa Theodotion quos
autem erant prophete induti sacco cum populum ad
penitentiam provocabant. Item Matthei iii. et xi. dicitur
de eximio predicatore penitentie Ipse autem
Iohannes habebat vestimentum de pilis came-
lorum et zonam pelliceam circa lumbos suos
Item Apocalypsis xi. dicitur de enoch et helia.
Prophetabunt dies mille. ducentos lx. a-
micti saccis Sed igitur primum predicatores
primi. scilicet prophete in veteri lege. et medius
inter legem et evangelium. scilicet Iohannes. et ultimi
in fine venturi scilicet enoch et helias qui
omnes fuerunt de genere viduorum non curan-
tium de abiectione ipsorum. tam vilibus vestibus u-
sunt vel utentur ad movendum efficacius
ad penitentiam. quanto magis competit predicatori
evangelice paupertatis et qui specialiter est ad pre-
dicandum penitentiam deputatus vilitas vestis
~~Et bene dicitur quod vilitas vestis sit predicatori~~
~~conveniens.~~ Filius enim dei cum voluit predicare
in mundo induit valde vilem vestem scilicet carnem
humanam Zach. iii. Et ihesus erat indutus
sordidis vestibus Ad quod exponitur secundum Leonem papam
de vestibus nostre mortalitatis. cum igitur
est in habitu ut homo predicatoris vero est super
omnia ipsum imitari et maxime in hiis que
predicatores contingunt. Item predicatoris
est debellare gloriam mundi. hec autem pro magna
parte consistit in vestibus pretiosis. Quomodo autem
potest gloriam mundi contemptibilem reddere ille
in cuius toto corpore huiusmodi gloria relucet.

Contigit parisius quod quidam magister theo-
logie secularis predicabat in universitate indutus
optima cappa nova in principio hyemis
cum autem tenuit et imprimeret verba sua in
cordibus auditorum. quidam fatuus qui erat
in medio scolarium surrexit et dixit
Tace. illa vestis pretiosa quam habes. non
permittit te audacter dicere veritatem et
fecit ei mirabilem confusionem. Nonne
et ipse apostolus eandem confusionem fecit
facientibus contra suam predicationem cum dicit Ro. ii.
Qui predicas non furandum furaris etc.
Nec habet locum in omni ~~[illegible]~~ sed in casu
Debet igitur qui habet mundi predicare contemptum
cavere ne in suo habitu appareat aliquid
quod gloriam mundi pretendat. Item vilitas
vestis ... fuit quoddam signum veri prophete
unde Zach. xiii. Non operietur pallio sac-
cino ut mentiantur. Ad quod exponitur de fal-
sis prophetis qui volentes videri veri prophete
operiebantur saccis sicut veri igitur coopertu-
ra sacci fuit signum prophete veri nuncii
dei. et ipsi apostoli missi a christo non fuerunt

Ideo dicit glossa super illo verbo
quia veri prophete erant saccis vestiti
pilis camelorum vestis
conveniens predicatori bene
dicit conveniens

Exemplum

sunt insolentes nuncii mundi . in gloria vestium sed
in multa paupertate apparuerunt in mun-
do . 2 quia predicator multum debet curare ut
habeat signa . per que appareat vere nuncius dei
ut ei melius credatur ideo convenit ei vestis
vilis ¶ Item predicatori multum est curandum
de bona fama . quia ipsa attrahit ad deum
mundum huiusmodi autem vestis reddit hominem in sancti-
tate valde famosum . quia secundum Ber. ar.
bone voluntatis est grabatum et pannus
cum apparuerit aliquid non quia necessitate sed volun-
tate . hoc pati autem per consequens est hic mul-
tos Mt 3 Iohannes habebat vestem de pilis ca-
melorum et zonam pelliceam circa lumbos suos Et sequitur
Tunc exibat ad eum ierosolima et omnis
iudea et omnis regio circa iordanem ¶ Item
predicatoris est quasi ostendere quod dicit verbo cum
agitur ut frequenter habeat predicare penitenciam
debet eam ostendere in se Zach. 13 prophe-
tabant amicti saccis glossa predicantes
penitenciam et quasi ostendentes Illo autem appareat
ita penitentia predicatoris in ieiuniis ut ora-
tionibus vel afflictionibus quibuscumque cum huiusmodi
non fiant in publico sicut in vestibus que semper
sunt in aperto et ideo convenit ut vestis eius
vilitate penitentiam pretendat Et ideo dicit glossa
super Mt 3 De pilis camelorum Qui
penitentiam predicat habitum penitentie pretendat
¶ Item ad predicatorem pertinet non solum ver-
bis sed factis docere . sicut Christus in omni sua actione do-
cuit . et prophete olim factis suis docebant ut patet
Ezech. 4 et in vasorum transmigratione . Et ideo
dicitur Iohannes vox quia non solum verbo sed totus
clamabat . sicut quilibet pars vocis est vox
¶ Porro vilitas vestis multa docet . Docet
enim quod sicut ipsa quia ceteris est vilis . ita omnia
temporalia sunt vilia Item docet quod non est tempus
nunc festivum quo solent fieri vestes preciose .
sed feriale ad laborandum . quo solet vi-
liores deferri ¶ Item docet quod non sumus in
via In via viliores vestes deferuntur a

divitibus in itinere quam que in domo sunt ¶ Item
docet quod debemus esse famuli deo servientes
Viliores enim vestes deferuntur ab huiusmodi
¶ Item docet quod homines in tam luctu positi
cum solent viliores vestes deferri ¶ Item
docet quod nos debemus continue intendere placacioni
divine Unde ninivite viles assumentes ves-
tes placabant deum . Et quam multa salubria docet
vestis huiusmodi ¶ Cum ergo vilitas que est in vestibus
ipso assimiletur in suo predicatore et valet ad
mundi gloriam debellandam . et signum dat de
veritate nuncii celestis et valet ad famam
et ad ... penitentie et doctrinam factorum multiplicem
que omnia valde sunt omni predicatori necessaria patet
quod convenit predicatori vilitas vestium . et
quanto vestis est magis preciosior . et plus vi-
detur ut cappe . tanto magis est in illis vilitas
observanda

Quia vero vestis predicatoris notabili-
tas preciosior . procedere solet ex affectu
preciosiori placendi . sed mandatum
est hoc contra Non affectetis vestibus placere
sed moribus etc. Bene autem viro religioso
ne affectet placere vestibus dicitur quia hoc me-
retricium est Unde Cyprianus ad mulieres
Fugiant virgines et pudice mulieres cultus
et habitus impudica impudicarum insignia me-
retricum Si autem mulieres bone hoc debent
fugere . tanto magis viri sancti Illo sunt sic de-
cens huiusmodi placentia imitanda sed potius
deploranda . ¶ Exemplum de beato nonno . qui cum vi-
disset quandam meretricem ornatam dixit .
Ignosce michi omnipotens deus quod ista meretrix tan-
ta per mundo composuit . et ego tibi domine pla-
cere proposui et feci illam per meam negligenciam
non implevi Et ¶ In vitaspatrum dicitur quod cum ab-
bas pambo descenderet in alexandriam
vidissetque quandam mulierem theatricam
flevit . et interrogatus quare fleret dixit .
due res me movent Una de perditione illius .

Ro

Stua q no habeo tale studiu placedi deo
sic illa turpibz hoibz Ilo q dent qrere
viri sui deo place ornameto vestiu.
sz ornameto moru ppt qd subdit sz moribz
~~[struck through]~~ ¶ Sz nuq velle place
moribz h'tutu e cu dt aplus galat 1. si ad
huc hoibz placere xpi servus no essem
¶ Sco sicut appetit9 excellencie si ibi
sistat e pctm sz . si at petat excellencia
ppt deu ut q s maiore fructu pt q ibi
face ul filia no e pctm Sic et voluntas
placedi hoibz si sit i hat placencia ulti9
finis sz e pctm si vo dirigat ad finem
meliore pt ee sn pcto Vn glo sup hunc
locu dicit aplus no sic hoibz place vtt dicebat
q i eo ipo ut deo placet intebat Et di
10 Cphe vi de servis no ad oclm servi
entes . qi hoibz placetes sed ut servi
xpi . q ei itendit place hoibz ppt xpm
i tali place servit xpo ¶ Tc talis pla
cencia aliqn e adeo itensa . q ppt ea fcit
fcit aliqd qd displiz deo actt xii Vides
herodes q placet iudeis . iterfectio
s iacobi apposuit apphende et petru
Huioi vo itencio . fcit placencia talem
culpabile Vn i eode sup illo v. an
qro hoibz place dt glo Sic qn tras
recepi a sacerdotibz ad occidedu xpi
anos qra no . q si adhuc hoibz placere
vellem ut olim xpi servus no essem Jo
dr Ro xv Unusqsqz xpio placeat in
bono Eclo dr ad drz istoru qs placencia
talis ducit ad malu ¶ Dupliciter q
q ca pfa huioi placencia e culpabilis Pl
q pt e finis cu ponit ulti9 fis in ea
vel q pte itencois q tata e q iducit
ad aliqd deo displicens Aliter pt qs se
cure velle place hoibz . s ppt deu z
i bono z sic faciebat paul9 q dic 2 cor 10
P oia huioi placeo hoibz . de q maxe
pdicatori curandu e Primu e cum

ei no modicu ut libet videat quocuqz
declinet . et ut libeter audiat . et ut fa
cile sua doctrina execucioi madet . et ut
facile sibi acqescat . et suis csilijs . et
ut correcoes suas paciēter sustineat
et i suis neccitatibz si idigeat devote sub
veniat eide . ¶ Ds at qn al hoc ul pdico
ru aliqd exhibebit hoi displiceti primo + boies sz e malis no solu
de no solu amicis sed eciā adversarijs .
no solu domesticis sz eciā extraneis . po
et oibz . qo apli laborandu est pdicatori
ppt deu place . aliqn paru pficiet ap
eos ad quos mittit si displicet . Lc sum
gro P paru apd deu pficit . cu is qui
displiz mittit ad itercedendu ¶ Por
ro ad huioi place q acqredā valent
multa Pm e ut caveat ab offensa
cuiuslibet Vn cor x Cu dixisset aplus
sine offensioe estote iudeis et gentibz
et eccle dei stati subiugit Sic et ego
p oia oibz placeo inveniens q p hoc pla
cebat Vn glo P oia oibz place . est
sine scadalo cui9 q agere scadalu vo
ide e q offensa ¶ Scdm e ut alioru
vtilitati opa itendat Vn ide aplus
cu dt p oia oibz placeo subdit i me
no qrens qd michi vtile e sz qd multis
glo p oia oibz place e agere ad pfcm
alioru ¶ Tercium e ut p quolibz libet
qd potit fiat Vn thy p sup i c ii . servi
dnis suis i oibz placetes no cotra
dicētes dt glo Hoc mo potuerit pla
cere . si no murmuraverit cu dnis
aliqd iusserit Sci at face sine murmure
sine libet qd madat dns . Sic servu
place suo maiori cui tenet . qs du
bitet . qn multo magis hoc fiat qlibz
aliis place . cui minus tenet ¶ Qrtu
e ut ifirmitas alioru paciet por
tet Ro xv Debem9 ibecillitates
ifirmoru sustinē et no nob place Glo

Non quod nobis placeat vindicari sed quod fratri
innuens per hoc quod valde placet cuicumque fratri
et proprio cum eius infirmitas patienter por-
tetur. ¶ Quintum est cum quis aliorum moribus
se conformat. Naturale est enim ut complaceat
sibi quilibet in suo simili. Propter quod dicitur Proverbiorum 3 pater
in filio complacet sibi qui in sua ymagine.
Et ideo non est mirum si paulus placebat
omnibus quibus omnia factus omnibus se conformabat.
¶ Sextum est ut nichil per potentiam vel
duritiam sed per rationem et benignitatem
apud omnes agatur. Et ideo in vita clementis
dicitur de eo quod ita morum ornamento pol-
lebat quod iudeis et gentibus et christianis pla-
cebat. Diligebat enim gentiles quod non ope-
rando sed rationem reddendo ostendebat. Hii quos
deos dicebant ex libris eorum homines nati
essent et qualiter defensissent. Iudeorum vero
gratia vtebatur ex eo quod legem eorum sacra-
tissimam memorabat. Probavit quod eos locum
habituros si sue legis sacra servarent.
Christianis vero diligebatur quod singularum
regionum episcopos scriptos habebat nominatim
et eis providebat. Ex hiis patet quod ratio et
benignitas cum placent omnibus faciebat. ¶ Se-
ptimum quod valet ad huiusmodi acquirendam pla-
centiam quod predicatori est necessaria debet
predicator sapiens dare operam ad huiusmodi
comprehendendam quod si forte faciens quod in se est non
placet aliquibus ira est illorum vitium non suum.
Dauid enim communis dicitur aspectu desidera-
bilis et erat acceptus in conspectu regis a-
chis. tamen satrapis non placebat propter
eorum inuidiam sicut habetur 2 Regum 19 Se-
quitur.

Quando proceditis simul ambulate: cum veneritis quo itis simul state.

Dicto igitur multum decet viros spirituales honeste am-
bulare ad eos qui foris sunt sicut dicitur Thessalonicenses 4.
Sed hoc ponitur mandatum circa honestatem quam requiritur
ex societate ambulandi.

Et nondum quod communis vita cum socio
pertineat ad honestatem religiosi
cuiuslibet tamen specialiter hoc ad discipulos domini.
¶ Inde est enim quod dominus misit in egyptum pro suis
negotiis moysen non solum sed aaron associ-
auit eidem Exodi 4. Venerunt igitur simul
moyses et aaron et congregaverunt
cunctos filiorum israel seniores. Et post sic
igitur dicitur. quod insimul intrabat ad pharaonem
et insimul loquebatur. et insimul respondebat eidem.
¶ Inde est enim quod christus discipulos suos misit
binos sicut dicitur Luce 10. ¶ Inde est etiam quod spiritus
sanctus paulum et barnabam in opus quod vterque
erant sufficientes. solos non assumpsit ad opus
suum sed simul associatos. Segregate igitur sibi
spiritus sanctus paulum et barnabam in opus ad quod
assumpsi eos Actuum 13. ¶ Illud quod erat colle-
gium apostolorum quod erat in ierusalem cum audisset
quod recepit samaria verbum dei misit solum
petrum aut solum iohannem quorum vterque vir sanctus
fuit etc. Non vtique sed insimul. miserunt
igitur petrum et iohannem Actuum 8. Sic nunquam re-
servatur solus enoch vel solus helias ad
veniendum in fine mundi contra antichristum
et ad subveniendum electis. Constat quod non
solus sed insimul venient sicut Apocalipsis 2.
¶ Sic iosue non vnum solum sed duos explo-
ratores misit in terram adversariorum
Iosue 2. ¶ Sic nunquam thobias mittere vo-
lens filium suum ad terram longinquam cum
socio. pro pecunia rehabenda. nonne deo
ordinante datus est ei angelus in socium in
specie viri Thobie 5. ¶ Ex inde quod nunquam sit
aliqui viri spirituales et sapientes nunquam debent
soli ire. vel ambulare. vel soli stare vbi-
cumque declinat. In cuius figura in taber-
naculo non erat vnus solus cherubim.
sed duo. versis vultibus se respicientes Exodi 25.
¶ Ad sciendum autem quantum conferat ad honesta-

te. nondum quod dyabolus tunc invadit vel prevaleat
invadi ad temptandum de re inhonesta solum
quam associatum. Sicut latro tunc invadit peregri-
num solum quam cum socio. Genesis xxxix. Accidit
autem ut die quadam Joseph intraret domum
et operis quippiam absque arbitris faceret. Mulier
illa scilicet uxor putifaris domini sui apprehensa
lacinia vestimenti eius dixit. dormi mecum.
Nunquam mecum illa laqueus dyaboli impetrasset
eum de turpitudine si socium secum habuisset
arbitrum. Constat quod non ¶ Item cum aliquis est
facilius solus consentit turpi temptationi. quia multa
sunt turpia que non dimittuntur propter deum homines
que propter homines dimittuntur. Ecclesiastici xxiii. Dicit
fornicatorius. Quis me videt tenebre
circumdant me et parietes cooperiunt me.
quem vereor? Et ideo facilius consentit in peccatum
Exemplum ¶ Unde dicitur de quodam monacho quod cum mansis-
set pluribus annis in claustro virgo et innocens
ultimo anno missus solus pro negotiis ab-
batie sine socio monacho incurrens tempta-
tionem et consentiens amisit virginitatem
et eodem anno mortuus est ¶ Item si contingit
aliquem cadere in peccatum et habet socium qui hoc
advertat festinat socius ad eius elevationem
Si autem in multiplo inspirante deo ipse ad cor
recurrit. et iterum sibi confitendo eius
auxilio mittitur resurgere. quod si solus fuerit
nec habeat ad quem recurrat. vel qui ei
manum porrigat. diutius moratur in peccato
sicut qui cadit in luto nec habet adiutorem
Ecclesiastes iiii. Ve soli quia si ceciderit non habet
sublevantem. Cum ergo sic patet quod in hiis socie-
tas prosit ad hoc ne tam cito temptetur quis de
aliqua re inhonestate. vel temptatus non faci-
le ita consentiat. Vel cadens citius resur-
gat constat quod multum valet quantum ad illam
partem honestatis. que est declinare a malo
¶ Item bonorum sociorum est se invicem invita-
re in bonis sicut peregrini solent se invitare
in via. vel ad mane surgendum. vel ad fes-
tinandum ambulandum et similia ¶ Confessionum de augustino
qui lecta vita anthonii dixit socio suo alipio
Quid patimur quid est hoc quod audisti. Surgunt
indocti et celum rapiunt et nos cum doctri-
nis sine corde. ecce ubi versamur in car-
ne et sanguine Et pastores dicunt adin-
vicem Luce ii. Transeamus usque bethleem
et videamus hoc verbum quod factum est ¶ Item
cum omnis homo habeat defectus. ubi sunt duo sup-
plet unus defectum frequenter alterius. sicut aaron
defectum moysi in loquendo. et ipse moyses
erat pro eo apud deum. Exodi iiii. Dicit dominus
moysi. Ipse loquetur pro te ad populum et erit os
tuum. tu autem eris ei in hiis que ad deum pertinent
et in multis aliis invicem se iuvabant ¶ Item
dominus non solummodo est in domo ubi duo vel tres
sunt congregati in nomine eius. sed in via istis coam-
bulantibus se adiungit Luce xxiiii. Et ecce
duo ex illis ibant ipsa die etc. Et post
Et factum est dum fabularentur et secum quere-
rent. et ipse appropinquans ibat cum illis
Quamvis autem dubitet quando dominus sit cum illis.
cum quibus est in adiutorium omnis boni ¶ Patet
quod in hiis quod societas valet ad invitationem
in bonum ad complementum boni per alterius
suppletionem. ad habendum adiutorium
divinum in bonum. que omnia multum valent
ad partem illam honestatis que in bono fa-
ciendo consistit ¶ Verum discipulos domini
discurrentes per mundum non solum decet
honestas secundum duas dictas partes
iustitie. sed decet eos alia quedam pertinens
ad honestatem quam ipsa addit super iustitiam et est
unum scilicet claritas opinionis. quod multum
facit ad pulchritudinem honestatis
Sapientie iiii. O quam pulchra est casta generatio
cum caritate. vel cum clare et hic de con-
stat de castitate. ita quod nulla sinistra
~~obfuscatio~~ suspicionis obfuscatur ad hoc
autem facit multum societas Cuius ratio est
sinistra suspicio contra ambulantem vel meantem.

solitarie. q̄ř cor̄ associatū Et io dt bnar
ad eugeniū. Bonos cotubernales habeas
q̄ vite et honestatis tue custodes sint et
testes ¶ Aliud ē stat9 dign9 honore
vn̄ dn̄s cōqrit' de iudeis Jo viij q ipm
missū a pr̄e nō honorabāt Et vos īqt
ī honorastis me ꝯ maiori āt honoē vi-
det' dign9 q̄ vadit associatq. sic cō-
sueuerūt ire psone honorabiles. q̄ q̄
solus vadit. sic solet ire psone contep-
tibiles ¶ Aliud ē rō credendi Cum ei
vadit ad negotiā dm̄ si nō credat' ei
ī quo pficiet. Est igit' flibz necīm
ut habeat p qd' credat' eis. h° āt ē so-
cietas. q ī ore duoꝝ ut triū stat oē
vbm̄ q̄ xviij Cū igit' societas famlos
dei faciāt clare fame. et ponat ī sta-
tu digno honore. et faciāt eis credi
q̄ sit eis notitia cū alijs sup̄ dcis. vn̄ di-
cis Cum pcedit9 simul ābulate. cū āt
cē Et dcnt pfessores regle aug9 ca-
uere. nec ī viā ut hospitijs. se q̄lit̄cūq
occasiōe diuidāt. cū xp̄i frem aliqꝫ
nisi xp̄i caritabile necitate. q mel9 ē
eis aliōꝝ vtilitatē neglige. q̄ cū dāp-
no xp̄o sue pfessiōis pterire Sequit'

madatū

In incessu in habitu statu et ī
oībus motibz vr̄is nichil fiat qd'
cui9 q offendat aspectu: sed qd'
vestrā deceat sanctitatē. ¶ Qdā
ē honestas q re extrinseca et irronabli
ut ē hitus et hec ē magnaqdā q̄ o-
rit' q re extrinseca sz rōnabili ut ē
societas et hec ē maior. q̄dā q̄ orit'
ex re intrinseca et rōi ānexa ut est
disciplina ī actibz et hec ē maxia ¶ Tra-
dit' vō madatis cē duo p̄a. ordiāte
tradit hic madatū cē 3m Et p° ī
gnāli i° ī pticulari. ubi dt octi vū 2°
¶ Et nod' q sm̄ hugo oēs de scō vic-
tore disciplina ē conuersatio honesta.

cui paruū ē malū nō facē sed studet etiā
in hijs q̄ agit p oīa irrephensibilis ap-
parē Et io tradit hic hoc madatū co-
tinēs duo s. q cē hoc sit cauedū vel qd
agendū vbi dt sed q vr̄az deceat sctē
Et q aliqn ī ābulādo. aliqn ī quiescedo.
aliqn cē hitū ꝯtiorē. aliqn et gestus ut
motus corpis ītrīsecos talia fiut a q̄bꝫ-
dā q̄ oculos multoꝝ offendut. poit ma-
datū istud cū īr̄ hec mō. ut sic disciplīa-
te se habeat seruus dei ī hijs oībz et
irrephensibilit. ut nullus ī istoꝝ q̄
nōr aliquo offendat alicui9 aspcm̄ d.
In incessu hitu statu et ī oībz motibz. h°
ē gestibus cē

Notandū vō q cē incessū multa
solet rephensibilia ī ꝑiri
Sunt ei qdā q̄ nimis festi-
ne incedut. ī tatū ut īterdū ꝑ̄pcipitet
se ꝑpos Illi sūt siles ihcu viro sāgnaio
de quo d' iiij Re xj ꝑ̄ceps ē gradit'
Hoc āt nō ē sine offensa videntiū ꝑu-
ex.x. Qui festin9 ē pedibz offendit
Nō solū si īterdū cadendo sz oculos
īntuentiū. maxiē si sit vir religiosus
sit ꝑceps ¶ Alij sūt q̄ ita lente īcedut
et pedetēti. sic solet īcedē q̄ nuant
pedes Quid āt miru si hoc ī viro
ē rephensibile. cū etiā ī mulieribz de-
licatis filiabz hoc dn̄s rephendat ysa3
Et pedibz suis cōposito gradu īcede-
bat. qd' di' ī rephensione eaꝝ Jo d'
In oppo iij ezech p° de scīs aīalibz pla-
ta pedis vituli Hos ei multū lente
īcedit q ille dēt cē mod9 ī viro scō
ut nec nimis cito nec nimis lente
īcedat. sed mō mediocri. qd' ē matu-
ritas. sicut tāgit' ī glō gg° sup illū lo-
cū. ¶ Alij sūt q̄ ita īcaute īcedut sine
ꝑuidentiā. q mō offendūt ad lapidē.
mō ponūt pedē in luto. mō īpigut

in alios. modo corruunt in via. modo tenent viam non bonam. et hoc est ambulare secundum modum cecorum. Soph. p° Ambulat ut ceci. Quo contra dicitur prov. 4 Palpebre tue precedant gressus tuos. Ad hoc enim data sunt oculi ut dirigant gressus. ¶ Alii sunt qui incedunt collo extento ut filie syon. cervice erecta ut cervus (?) pectore eminente ut gallus. cum commotione scapularum et brachiorum ventilatione quasi remigantes. cum subitorum angulatione se per ventrem tenendo ut domicelli. vel alias incederent (?) precedendo. que omnia sunt signa superbie et valde deceret virum religiosum. Ideo dicit apostolus ephe. 4 in contrarium Obsecro vos ut ambuletis cum omni humilitate. ¶ Alii qui incedendo semper videntur tristes. neminem salutantes. nemini se eis adiungenti affabilitatem ostendentes. nunquam solatium aliquod socio facientes. nullum in aliquo verbis bonis edificantes. sed quasi in amaro silentio tota die pergentes. super quo scriptum dominus reprehendit dicens Quare tristis incedo. Quo contra dicitur act. 8 de eunucho baptisato Ibat per viam suam gaudens. Sic et filii israel ibant in ierusalem gaudentes. Ysa. 2 In domum domini letantes ibimus. Ergo gaudendum est cum sermone dei in omni via sua cum sit ei via ad celum. ¶ Alii sunt qui cum debent in via se in psalmis et orationibus directis vel sacris meditationibus. vel collationibus utilibus occupare. effundunt se in levitatibus et non sunt offensa. Inventum est quod cum quidam predicator religiosus predicasset laudabiliter in quadam parochia et post prandium recedens cum socio quadam villa incepit se levitatibus dare cum socio. sicut fit iterdum ab aliquibus. cum modo percutiunt socium. modo faciunt eum cadere. modo extrahunt ei caputium et similia. Sequebatur autem eos quedam vetula que erat in sermone eius. quod non advertebat. que incepit dicere multotiens

Domine vos non estis ille qui hodie predicavit. Cum autem audirent vocem et respicientes viderunt vetulam quesierunt quid dixisset. Et illa dixit ei qui predicaverat Domine ego dixi quod vos non estis ille qui hodie predicavit. Et addidit Domine nos habemus quendam sacerdotem iuvenem qui valde bene cantat missam. sed iterdum ea die qua celebravit discurrit per domos. et iterdum cum invenit iuvenculas. ponit manum in sinum earum et palpat eas et cum dicitur ei. domine quid facitis. hodie celebrastis et non deceret. Dicit. Ego non sum ille qui celebravit. sed ego sum quidam iuvenis et ludo modo. Ideo domine dixi quod vos non estis ille qui predicavit quia sacerdos iste (?) valde et vos aliter non habetis in istis ludis quam in sermone hodierno. Quanta confusio fuit illi fratri religioso super hoc et quantum scandalum vetule. Qui legit intelligat et caveat a similibus saltem propter verba mulieris illius que dixit Tho. 3 Nunquam cum ludentibus me miscui neque cum hiis qui in levitate ambulant me prebui. ¶ Sunt alii tam mobiles ut consistere secum non valeant. sed nunc ibi nunc ibi compareant semper discurrentes nusquam quiescentes. Isti sunt de populo illo de quo dicitur Iere. 14 Qui dilexit movere pedes suos et non quievit et domino non placuit. Hos vocat beatus benedictus gyrovagos. Quo contra dixit dominus apostolis ut quiescerent saltem quousque hyndaniam (?) spiritum sanctum tantum haberent. quod eos expressius induceret Sedete igitur in civitate quousque induamini virtute ex alto Luc. ult. ¶ Sunt alii qui vadunt quasi non solum leviter sed inutiliter nichil boni facientes. vel temporalis vel spiritualis in tot viis. Quo contra dicitur apostolus ut cath. et fratrem afferatis (?). ¶ Sunt alii qui non solum infructuose sed et dampnose facientes iterdum vias novas frangentes sepes conculcantes sata et similia quedam cum dampno pauperum et scandalo plu-

commorē. Quo contra dicebat filij isrł regi edom Num̄ xx° Non ibimus p agros nec p vineas nec bibem⁹ aquas de puteis tuis sed gradiem̄ publica via nec ad dextrā nec ad sinistrā declinātes ¶ Cum g° pdcā mul-torū iuenciū oculos soleant offendē. cuiā-dū ē nō modicū seruis dei et illis p̄cipue q̄ multū hn̄t discurrē. et spectaculū fcī sūt mundo et hoībz. et sicut dies clara illumina-ta doctinis iā fere apud oēs. ita ut oīa voceī. q sic honeste ābulāt qi in diē. et tā disciplināte q i incedendo nō appareat nota-biles. vel ī nimia festinātiā vł ī nimia tar-ditate vł ī nimia prudētiā. vł ī aliq̄ sup-biā. vł ī conueniēnti tristitia. vł ī leuitate dissoluta. vł ī facilitate discurrēdi. vł ī dis-curso ī viciuosō vł qd̄ cōiuis ē dāpnosō.

Circa statū sciendū q nō accipi-tur stat⁹ solū put d² a stādo scdm̄ qd̄ d² aliq̄s erectus stare sed prout p̄oit² motui ābulandi scdm̄ q d² stare. quicq; nō mouet² eundo ¶ Cir-ca statū vō sic acceptū multa sūt ī p̄hēsibiliā Primū ē cū q̄s nō pt̄ secū stare sł sp̄ cū alijs. q scdz Ben̄ signū bone mētis est secū cōsistere. et iterū d² quoties iter hoīes fui minor hō redij Vn̄ d² ppo pbi Prim⁹ q̄lz maneat apud se ¶ Aliud ē cū q̄s ē sł sł cōsistat secū tn̄ stat ociosus ab actioe qj zo Quid hj statis tota die o-ciosi. Vn̄ d² de sc̄o gg̃o. q cōmus ī marg cōiuiter ppt abstinētiās et orōēs. tn̄ sp̄ orabat. ā legebat. ā scribebat. ā dicta-bat qd̄ ciā de multis alijs scīs ī pit².
¶ Aliud ē cū q̄s vacat ab potioribus actiōibz. q nō sp̄ pt̄ illis aliq̄s occupai et tn̄ nō querer² mēs ei⁹ iterius ī sacris contēplacōibz Ad hoc eī ī sabbo vacabat² ab opibz corpalibz ut liberi⁹ mēs possz

+ vł cū iuste vacat ab ope

contēplacōi diuine itendē Vn̄ ps̄ Vacate ī vidē-te ¶ Inde vir scūs quiescēs ī nō occupa-tus corpi⁹ debet speculacōi itendē. sicut speculator qescens ī specla. q̄ nō an̄ nō retro. nō sup̄. nō infra. nō a dextris. nō a sinistris. subtiliter dirigit suū ituitū Ysa° xxi Sup speculā dn̄i ego sū stans Et bene dicit² dn̄i q ad ea q̄ dei sūt et nō ad aliā dirigit² cōtēplacō viri scī ī p̄hēsibile ē g° ī viro scō qescēte. cū vł secū stare nō pt̄ vł cū stans secū stat ociosus ab ope+ speculacōi nō vacat ¶ Porro in commorādo cū alijs sūt multi ī p̄hēsibi-les Sūt eī aliq̄ q̄ nimis liberi commorāt² iter mulieres qd̄ nō ē sn̄ nota et of-fensa videnciū ¶ Legit² q cū qdā iu-uenis corā pittagora diceret se liberius iter mulieres q̄ iter ph̄os cōuersari dixit pittagoras Et sues liberius ī ceno q̄ ī aqua pura versant² ¶ Et zach xij d² Familie dom⁹ dauid seorsū. et mulieres eorū seorsum Familie dom⁹ nathan seorsū ī mulieres eorū seorsū Familie dom⁹ leui seorsū et mulieres eorū seorsū Familie dom⁹ semei seor-sū et mulieres eorū seorsū Oēs familie reliq̄ et familie seorsū et mulieres seorsū Et d² q ppt hoc maria et ioseph amiserunt puerū ihm̄. q erat cōsuetudo q viri et mulieres ibāt seorsū. et credebāt vterq; q cet cp̄ puer ī soci-etate alti⁹ ¶ Inde g° ph̄i sic detestabāt² so-cietate viri cū mulieribz. Sic indeī tā distīctōez iter hos faciebat. Sic e ciā parentes dn̄i ipm̄ ihm̄ ppter hoc neg leperāt. ppt cū cauendū ē viro scō. et ppt pirculū. et ppt famā ne liber co-moret² iter mulieres Vn̄ d² ecci xlij In medio mulierū noli cōmorari Sunt alij q liberi⁹ cōmorāt² iter leues q iter bonos etc Ben⁹ dicete Int illos cōsuac

Cu viroso assiduus esto

qui te meliore fturi sut (ecclesiastici) ... sut q liberius morat iter magnates q iter cosiles Quod dr eccl ... honoratus a potete decede ... at adnotato e decedendi q tomagis tanendu e bono viro ne se igerat Non at e sic de cosilibz (eccl) ... volatilia ad sibi silia couertut si ad moradu Unde columba liberius comorat cu columba q cu magnis aquilis ... ut ... q vir disciplinatus cu ei comorandu e inter alios liberius stare debz iter viros q iter mulieres et iter viros sibi cosiles q iter magnates ¶ Item qntu ad loca sut qda reprehensibilia ... stantes ... sut qda q liberius stat in locis publicis q i absconsis siles ypocriti de qbz dr (Mt vi) amat in angulis platearu stantes orare Cui contra dr (Hebr xi) de sctis In speluncis et cavernis terre. Vn et de saule cu bonus fuit ante regni receptione dr (i Re x) Ecce absconditus e domi ¶ Alii vo st q liberi stat nimis i locis periculosis ut sut locutoria i qbz in lingua peccat Spectacula i qbz i visu peccat Diversoria hospiciorum et infirmaria i qbz et i gula et i aliis multis peccat Quo cotra dr de david (i Re xxiii) q habitabat in locis tutissimis engaddi Vn vir sctus in locis q magis secura sut a peccatis liberius debz stare ¶ Sut iterum alii q videntur ... stare i ecclia et huiusmodi locis sctis qd procurare ... no e du... q huiusmodi loca horret Quo qd dr (Io xix) Stabat iuxta cruce ihu maria mater eius et soror matris eius maria cleophe et maria magdalene Et itm (Io xx) Maria stabat ad monumentu ¶ Dr etia de quoda sene sco sacerdote q cu no haberet aliqd facere stabat semper i ecclia sedens i choro Interrogat ... vo quare ho facet. dixit q faciebat societate dno suo intelliges de eucharistia q erat sup altare. Et hoc e qd dr (luc ii) i comendatione anne prophetisse q no discedebat a templo ¶ Pertinet igitur ad viru sctm liberius in abscondito morari q in publico. liberius in loco securo q in loco periculoso. liberius in locis sctis q i ceteris Sic pz q sut ita reprehensibilia ... statu ... ppter loci. a qbus tanendu e ppt disciplina servada in stando.

ptes solitudo

De disciplina i habitu exteriori vestiu

Quantum abitus e Sa. ... contra hoc qd subiungit de habitu possz alicui videri q idem sit qd hic dr de habitu cu illo qd sup dctm est Non sit nobilis habitus vz e Ad qd ptest dici q habitus pt e duplici ca e reprehensibilis Vel q sua na ut cu e nimis preciosus uel mollis et huiusmodi Vel q actu humano videlz cu aliqd fit i ipo ul ab artifice ul a deferete qd e reprehensibile Ad primu ptinet qd sup dctm e Ad 2m qd hic dr Vn signanter ubi dr no sit nobilis habitus vz e q de se Hic at dr nichil aut fiat sz ab aliquo sicut dctm e Illud ptinet ad honestate illa q surgit ab extrinseco Istud vo ad illa q surgit q actu intrinseco Ut igitur nichil fiat i habitu qd no impedit disciplina prudendu e servo dei q vestis sua no sit nimis longa ul nimis brevis. nimis lata ul nimis stricta. nimis fissa ul clausa nimis formata ul nimis informis. nimis defluens ul nimis succincta. nimis composita ul nimis incomposita. nimis nitida ul nimis sordida. nimis laniata ul nimis inepte reficta. nimis repeciata nimis aptata ul nimis dissuta ul nimis curiose cosuta ... Et qd vo ad habitu ptinet oia q exterius deferunt. tanendu e etia idem ... pannicules. sotulares. corrigias. cingula.

cultellos, campulos, tabulas, bursulas, sacellos, sigilla, manubria et similia, ne aliquid fiat in illis quod ex pretio vel superfluitate vel curiositate vel solaritate aliqua vel alias quibuscumque modis reprehensibile possit indicari. Hoc enim sancti viri in religiosis multum solent detestari. Unde Hugo de Sancto Victore in libello de disciplina post similium novitatum multorum talium expressionem dicit sic: Tedet me nominare omnia stulti et vecordes [+ in quibus] mulieribus studia sua auferunt, et cum pene habitum seculi mutaverunt. Sunt enim mille modi quibus vanissimi de se spectaculum hominibus prebent in habitu. Sed hec omnia debet servus dei despicere, cum videat nullos nisi irrisione dignos talibus deservire. Hec est enim omnia vere religioni contraria sunt. Et qui hiis studium adhibent magis viles et contemptibiles fiunt. Qui vero hec despiciunt coram deo et hominibus cariores et honorabiliores fiunt.

De disciplina in motibus et gestibus que consistit in membrorum motibus et in modo se habendi omni tempore omni loco in omni statu et cum omnibus. Ca. lxxvi

Circa hoc quod dicitur de motibus sciendum quod non accipitur hic motus prout contrariatur quieti, sed prout dicitur actus alicuius membri vel plurium, qui aliquando vocatur gestus. Est autem gestus secundum Hugonem motus et figuratio membrorum corporis ad omnem agendi vel habendi se modum. Et ideo convenit viro sancto quod providead attente qualiter in omni motu membrorum et in omni modo se habendi appareat disciplinatus. Porro disciplina in motibus membrorum consistit in hoc: ut unum [+ membrum] alterius officium non accipiat, ut unumquodque debitum compleat actum suum. Primo quod dicitur Proverbiorum vi: De apostata cuius mens est aversa a deo: Graditur ore perverso, annuit oculis, terit pede, digito loquitur. Et Hugo de hac materia sic dicit: Sunt quidam qui sermonibus patentibus auscultare nesciunt, et qui palatum ad verba aperiunt. Alii qui in agendo vel audiendo quasi canes sitientes linguam protendunt, ad singulas actiones labia velut molam contorquendo circumducunt. Alii loquentes digitum extendunt, supercilia erigunt, et oculos in orbem rotantes cuiusdam intrinsece magnificentie conatus ostendunt, caput iactant, comam excutiunt, vestimenta coaptata componunt, et latera quasi cubitando, pedes quoque contendendo, ridiculosam formam sue conditionis faciunt. Alii alterum tantum aurium voci opponunt, quasi ambe non fuerint facte ad audiendum. Alii ad videndum alterum tantum oculum aperiunt. Alii maiori ridiculo cum mediante oris loquuntur. Sunt preterea mille larve, mille corrugationes narium, mille contortiones labiorum, que decorem discipline deturpant et pulchritudinem faciei que est speculum discipline, cui tanto custodia maior est adhibenda quanto minus quod in ea peccatum fuerit celari potest. Hucusque Hugo. Qualiter autem per disciplinam caveatur quod huiusmodi sunt docet Bernardus de disciplina: Servitute submittit, deponit supercilia, componit vultum, ligat oculos, cohibet cachinnos, moderatur linguam, gulam frenat, iram sedat, format incessum. Licet autem viro disciplinato cavendum sit ab omnibus predictis, tamen magis cavendum est a gestibus risoriis qui scilicet incitant ad ridendum, vel turbativis qui alios turbant, ut derisoriis per quos alii deridentur, vel symiaticis per quos aliorum gestus representantur sicut symee faciunt, [+] vel ioculatoriis ut faciunt hystriones. Hec enim quanto maioris sunt indecentie tanto magis dedecent viros deditos honestati. Patet ergo iam dictis quid cavendum sit in actibus membrorum, sed quia gestus etiam ulterius se extendunt ad modum habendi, ideo videndum est qualiter vir disciplinatus se debeat habere omni tempore, omni loco, et in omni statu et cum omnibus.

+ Vel turpibus ut ribaldi faciunt

et in quibusdam actibus suis aliis a predictis ¶ Secundo ignis (?) quia aliter debet se habere in die quam ... actis operibus propter corporis ... consistendo aliter in nocte quia corporis ... latius deo vacando. Psalmus In die mandavit dominus ~~et nocte~~ misericordiam suam et nocte canticum eius ¶ Aliter in feriis quia tunc magis corporalibus necessitatibus intendendum Exodi xx Sex diebus operaberis quod intelligitur de pertinentibus ad corpus ¶ Aliter in festis quia tunc spiritualibus omnino vacandum Exodi xx memento ut diem sabbati sanctifices. id est tempus sanctum hiis operibus spiritualibus intendas ¶ Aliter in tempore tribulationis quia gaudere licet ... Gaudete in illa. scilicet in die tribulationis ¶ Aliter in tempore prosperitatis quia timorate Bernardus magis timenda est fortuna prospera quam adversa ¶ Item tempore silencii debet se habere tacite Ecclesiastes 3 tempus tacendi scilicet tempus silencii ¶ Item tempore surgendi quia debet se habere strenue Ecclesiastici 22 hora surgendi non te trices id est non pigre te habeas sicut mulieres scilicet illa hora tricantes ¶ Item tempore ieiunii debet lete quia vi cum ieiunatis non estis sicut ypocrite tristes Et de aliis variis modis secundum exigentiam temporum diversorum diversimode et congruenter tempori se debet habere Ecclesiastes 3 omnia tempus habent et suum (?) indistinctum ¶ Circa locum vero notandum quia in religione sunt loca diversa quedam locus orationis ut oratorium. quedam discipline ut capitulum quedam doctrine ut scola et locus sermonum. quedam studii ut celle. quedam necessitatis humane ut refectorium dormitorium infirmatorium. officium camere. et alie officine. quedam ad diversarum necessitatum officia deputata. quedam ad recreationis solatia pertinens ut locutorium. pratellum et ortus in quibus omnibus vir sanctus in modo se habere debet se ostendere disciplinatum ¶ In oratorio siquidem consistens in choro se debet habere mature. Bernardus Abusio claustri est vana dissolutio in choro Supra altare reverenter. Supra reliquias timorate Levitici probi pavete ad sanctuarium meum ¶ In capitulo stans in loco corrigendi debet se habere devote (?) coram preside de quo Bernardus stat ... ante presidem demissis aspectibus. vultu hylari rarus ad verba. ad opprobria patiens et ad verbera ¶ In scolis et loco sermonis attente Psalmus Attendite popule meus legem meam id est attente audite ¶ In cella utiliter vacando. scilicet utilibus Luce 2 Bona facite studia vera id est utilia ¶ In refectorio in mensa et in omni comestione sic religiose ut patet doctrina Hugonis. lingua a loquendo cesset (?) ... oculos non circumducat. et cetera membra cum omni modestia contineat. super ... se non effundat. sic munde comedat quod ceteris abhominationem vel displicentiam in aliquo non faciat ¶ In dormitorio sic quiescat ut alios non inquietet Cui enim deo servire regnare est. quot sunt eius servi qui serviunt ei die ac nocte. tot sunt reges ... ait per Ezechielem 26 In quo es qui inquietas regem scilicet Saul dormientem Qui ait hoc ascripture (?) audacie. quanto magis secundum sunt in professi dei qui tot reges celi quiescentes inquietant. ¶ In infirmatorio non querulose Exemplum de lazaro qui fuit plenus ulceribus et iacebat ad ianuam divitis. cupiens saturari de micis que cadebant de mensa divitis. licet nemo illi daret. non tamen legitur murmurasse Luce xvi ¶ In hospitio lete. Unde abbas ioseph In vitis patrum dixit Reddenda sunt que sunt cesaris cesari. et que sunt dei deo ... in persona fratrum cum gaudio debemus eos suscipere. quia ait soli sumus quo opus habemus hiis Exemplum de zacheo qui letus suscepit in hospitio dominum Luce xix ¶ In cameris verecunde quia ibi fuit in abscondito vel itur ad locum absconditum propter necessitates ventris Regum 24 Ingressus saul speluncam ut purgaret ventrem ... corro (?) in aliis officinis necessitatum servanda est disciplina quod nunquam in eis compareat nisi pro iusta necessitate

ne sit filiis mulieribus illius de quibus dicit apostolus i thi v · ociose discurrunt circuire domos ¶ In locutorio vero debet se sic habere quod non ociosa vel periosa sed utilia loquatur et petri iiii Si quis loquitur quasi sermones dei ¶ In orto vero vel prato sit meditacio quod ex inspectis trahat aliquam edificationem quod dominus dicit mt vi Considerate lilia agri quomodo crescunt etc. et iterum luc xxi Videte ficulneam et omnes arbores cum producunt fructum quod scitis quod prope est estas ita et vos cum videritis hec fieri scitote quoniam prope est regnum dei Secundum igitur diversitatem locorum predictorum et alia quedam loca diversi sunt mores se habendi pertinentes ad disciplinam ¶ Porro quantum ad statum sciendum quod in statu prelati se debet habere virtuose sollicite Ro xii Qui preest in sollicitudine In statu subditi subiective hebr xiii Subiacete prepositis vestris quod est contra eum qui non erigitur in prelatum In statu sanitatis laboriose mt viii Dimisit eam febris surrexit et ministrabat eis In statu infirmitatis consolatorie thob v Forti animo esto dixit angelus ad thobiam infirmum quod est contra illos qui in infirmitate nimis animo deiciuntur In statu ~~...~~ iuniorum ut sunt novicii qui ignorant eccli xxxii adolescens loquere in tua causa vix cum necesse fuerit si bis interrogatus fueris habeat caput responsum tuum In multis esto quasi inscius et audi tacens simul et querens et loqui in medio magnatorum non presumas et ubi senes sunt non multum loquaris omnia quidem hec sunt signa ignorantie In statu seniorum sapienter utilitati communi vacando i mach ix Senes de bonis terre tractabant quod pertinet ad sapientes In statu sublimitatis humiliter eccli iii Quanto magnus es humilia te in omnibus In statu inferiori constanter ut scilicet in statu contentus non aspiret ad sublimiorem i cor vii Servus vocatus es

¶ De regimine pene omni statum

non sit tibi cure sed si potes liber fieri magis utere scilicet servitute Sunt autem hoc in statu servitutis est serviendum quia est vilissimus status inter infirmos quomodo magis in aliis Humor autem reddit eorum glo. d. quia quantoque est despectior in hoc seculo propter deum tanto magis exaltabitur in futuro Sunt et in aliis multis diversis statibus diversa competunt in quibus viri disciplinatus diversimode se debet habere sicut et christus in quantum deus in quantum homo in quantum rex in quantum sacerdos in quantum magister in quantum dominus in quantum iudicandus in quantum iudex aliter et aliter se habebat ¶ Notandum etiam quod diversimode se debet habere cum diversis dei servis Ad prelatos obedienter hebr xiii Obedite prepositis vestris Ad socios et equales amabiliter et Bernar Sociabiliter ut amare appetas et amari Ad minores persone scilicet eorum edificationem intendendo sicut christus docebat discipulos suos et thobias ~~filium~~ filium suum et apostolus qui dicit i cor iii Tamquam parvulis in christo lac dedi vobis Cum officialibus tranquille non perturbando eos i thess v Inter opus illorum pacem habete cum illis Cum discolis pacifice ps Cum hiis qui oderunt pacem eram pacificus Cum viris sanctis sancte ps Cum sancto sanctus eris Cum i sancte te habebis nichil coram eis facies contrarium sanctitati Item cum foris et sapienter quia nescitur quo intendat. Colo iiii In sapientia ambulate ad eos qui foris sunt Cum mulieribus pudice i thim v Iuvenes obsecra ut matres · iuvenculas ut sorores in omni castitate videlicet ut sint cum eis et inter eas verba casta † Ita ut omnibus appareat pudicitia Cum pauperibus affabiliter eccli iiii Congregationi pauperum affabilem te facito Cum divitibus curialiter ne scilicet exasperentur vel aspernantur sed quadam sagaci curialitate attrahantur ad bonum Bone curialiter se habuit dominus ad zacheum divitem invitando seipsum ad concedendum cum eo sicut dicit luc xix Et concedendo cum

† intuitus castus gestus casti

Nō vos defendētes sem̄ dē q̄ debet q̄libet sua
bonū exemplū ondere Ro° xij

publicanis q̄ erant divites et pctores sic
Lu xv. Cū domesticis scdm carnē spūa-
liter vn̄ bn̄ar q̄ sep fr̄es suos attraxit
ad ordinē suū et sic paulus q̄ dixit
ad Ro° ix Optabā ego ipse anathē ēē a
xp̄o p fr̄ibz meis q̄ cognati mei scdm
carnē qd̄ dixit scdm glo̅ ad exp̄mēdū
magnū desideriū qd̄ habebat p salute
corū q̄ sibi scdm carnē attinebat. Cū
adversariis paciēter sic oves inter
lupos Ro xij Prudētes bona nō tm̄
corā deo sz etiā corā oībz hoībz. In sui-
is actibz ad oēs mansuete se hrē z thy z
Servū dei oportz mansuetū ēē ad
oēs cū oībz de corū vtilitate agē ut
oēs deo lucrifacē laboret ext̄ xxxxby
Cū viro religioso tētā de sanctitate
cū iusto de iusticia. et cū mulierе de
hijs q̄ emulat̄. cū timido de bello.
et cū negociatore de t̄ictice. cum
emptore de vendicōe. cū viro liuido de
gratijs agendis. cū ipio de pietate.
cū ī honesto de honestate. cū operario
de annali de cōsumacōe ām. cū ser-
vo pigro de multa opacōe. xc q̄ scdm
doctrinā bti gg̅orij ī pastorali dicētis
q aliī et aliter sūt docēdi diu̅si et pau-
lus diu̅smode īstruebat diu̅sos. ut
servos et dn̄os mulieres et viros senes
et adolescētes v̄gīes et coniugatos ep̄os
pbr̄os dyaconos et alias diu̅sitates
hoīm. ¶ Postremo nondū q sūt act9
quidā qbz hō stat in se. Alij qbz ordinat̄
in deū. Alij qbz h̄t agē cū p̄xīo ī qbus
oībz ē servandus mod9 se habēdi disci-
plinatus. Primi sūt stare sedē iacē stādo
aūt debt oculos dimissos hrē eo° pub-
licani penitētis ī cui9 laude dicit̄.
q nec oclōs ad celū audebat levare
luc̄. Sedēdo vō nō debet tybiās di-
varicare seu pedes dimidē cū h°cā

ī metrice rephendit̄ exe pbr̄ Dimisisti
pedes tuos. Iacēdo cavere ne se disco-
operiat sic noe ebrius gen̄ ix Inebriat9
ē et nudat9 in tabernaculo suo. ¶ Secū-
dī sūt illi quibz servit̄ deo et maxīe ī offi-
cijs dīnis ī quibz observādū ē ut fiat
ī ueverēt hebr̄ xij Serviam9 illi cū metu
et reverencia. Itē q fiat diligēt. Quo
cōtra Je° xlviij Maledict9 q̄ opus dei
facit negligēter scdm quādā lcūrā. lz
scdm aliā dicat̄ fraudulēt. Itē q fiant
timide ps Servite dn̄o in timore sic
famuli regi astātes et sp̄ timētes ne ī
aliq̄bz min9 bene faciant ¶ Tercij st
q̄dā corpales ut cū hoībz ī tēpalebz mi-
nistrat̄ qd̄ faciendū ē sedule ps. Ecce
Ecce sedule ī oībz ministrasti nobis ¶ Alij
spūales qd̄ ē docē ī quo cavendū ē bono
viro ne se ī aliquo magnificare videat̄
sic faciebat Iob xxxi. Et ī quatuor seqntbz
capl̄is q ī pciat̄ ps. Dt disp̄dat dn̄s lin-
guā magniloquā ¶ Itē corrigē sive
ad ptē sive publice accusando qd̄ faci-
endū est modeste a servo dei z thy z
modeste corripientē qd̄ fit cū nō excē-
dit̄ modus ī aggravacōe vl asperitate
loquēdi et silibz. Itē iudicare cū oportz
aliquē ppt̄ culpā ī aliquo cōdepnare
in quo sp̄ servāda ē mīa exō dīn qui
sp̄ punit citra cōdignū ext̄ e In iu-
dicādo esto mitior. Itē cōferre sive
disputādo sive aliōmo ī aliq° cavēdū
ē a lite z thy z Servū dei nō oportz
litigare. Itē consulē interdū in quo
agendū est prudē vn̄ de sc̄o sebastiāo
dicit̄ ī cōsilio prudēs. Talis etiā fuit
ioseph q̄ tam prudēs dixit ī cōsilio pha-
raonis Prouideat rex virū sapientē
et prudē et īdustriū p̄ficiat eū t̄re
egipti gen̄ xli. Itē et aliq̄ sibi cōmissa
agere qd̄ faciendū est prudēter ps 18.

Egrediebat[ur] dauid ad oia q[ue]cu[m]q[ue] misisset
cu[m] saul et prudent[er] se agebat Sic ergo debet
facere dei seruus i[n] o[mn]ib[us] accio[n]ib[us] sp[irit]ualib[us] ad
p[ro]ximu[m] ut i[n] docendo se no[n] magnificet. i[n] corri-
gendo seruet modestia[m]. i[n] iudicando ad p[er]so-
na[m] no[n] declinet maxi[m]e i[n] conferendo sit sim-
plex. i[n] consiliis sit p[ro]uidus. i[n] agendis pru-
dens Et sic patz de disciplina seruanda i[n]
gestib[us]. et q[uan]tu[m] ad acc[i]o[n]es. et q[uan]tu[m] ad mo[re]s
scilic[et] i[n] o[mn]ib[us]. et quo ad t[em]p[u]s et quo ad locu[m]
et quo ad statu[m]. et quo ad o[mn]es. et quo ad
q[ua]sda[m] sp[eci]al[e]s acc[i]o[n]es p[er] quas cauet[ur] offensa
~~ett~~ hom[inum] i[n]uenientiu[m] seruos dei et fit q[uod] de-
cet s[an]ctitate[m] eoru[m]

Ornatu[m] decet viros s[an]c[t]os c[on]p[ar]ior[um] disciplina cl[ausu]la h[o]p[e]s

Circa q[uo]d no[n]du[m] q[uod] disciplinat[am]
c[on]p[ar]iore[m] co[n]uersac[i]o[n]e[m] multu[m] de-
cet viros s[an]c[t]os Est e[ni]m c[on]p[ar]ioris co[n]uersac[i]o[n]is
disciplina q[uas]i q[ue]da[m] ornatus 1 pet 3 Sic en[im]
s[an]c[t]e mulieres i[n] deo sp[er]antes ornabant
se aliq[ua]n[do] et loq[ui]t[ur] ibi de mor[um] ornatu Sic[ut]
p[ate]z ex eo q[uod] subiu[n]git .d. sic[ut] et sara obe-
diebat abraha[m] d[omi]n[u]m eu[m] vocans ex quo re-
li[n]q[ui]t[ur] q[uod] mores disciplinati su[n]t q[ue]da[m] or-
natus. ¶ Dicimus v[er]o q[uod] o[mn]es partes vniuersi
ornauit p[re]ter i[n]fernu[m] pulch[er]ri[m]us o[mn]i[u]m
celu[m]. Cu[m] igit[ur] viri s[an]c[t]i i[n] sacra scriptura
dicant[ur] celi q[ua]si i[n]decens e[ss]et si no[n] e[ss]ent or-
nati Jo d[icitur] Job 26 Sp[iritu]s ei[us] ornauit
celos q[uo]d i[n]telligi[tur] no[n] solu[m] ad litt[er]a[m] sed
mistice de s[an]c[t]is s[ecundu]m greg[orium] q[ui] or[n]ame[n]-
ta sunt graciosi[us] fulge[n]tes a sp[irit]u s[an]c[t]o eis
date ¶ Item templu[m] dei no[n] solu[m] debz ornari
i[n]terius sed etia[m] c[on]p[ar]ius i[d est] q[uo]d fiunt yma-
gines s[an]c[t]e et silia i[n] porticib[us] Cu[m] ergo vi-
ri s[an]c[t]i templu[m] dei veri[us] sint q[uam] templu[m] la-
pideu[m] Jux[t]a illud templu[m] dei s[an]c[tu]m e[st] q[uo]d estis
vos 1 cor 3 Magna e[st] i[n]decencia nisi
c[on]p[ar]ius sint ornati Jo 2 machab 6
Ornaueru[n]t facie[m] templi q[uo]d i[n]telli-

gendu[m] e[st] e[ss]e f[ac]tu[m] de vno et faciendu[m] de
alio ¶ Item viri s[an]c[t]i sunt vasa no[n] i[n] cotidi-
am sed i[n] honore e[st] i[n] quib[us] mi[ni]strat[ur] d[omi]no
varia g[e]n[er]a potuu[m] cibor[um] aromatu[m] lu-
minu[m] et huio[rum]. Vasa a[ute]m templi et tab[er]naculi
o[mn]ia erant pulcherrima no[n] solu[m] i[n]teri[us] sed
etia[m] c[on]p[ar]ius sic[ut] e[st] i[n] vasis i[n] q[ui]b[us] etia[m] nu[n]c mi[ni]s-
trat[ur] regib[us] Decz igit[ur] ut viri s[an]c[t]i tanq[uam]
vasa i[n] quib[us] seruit[ur] regi regu[m] sint de-
center ornati 2 io d[icitur] de viro s[an]c[t]o eccl.
Tanq[uam] vas ornatu[m] o[mn]i lapide p[re]cioso Cu[m]
ergo viri s[an]c[t]i r[ati]o[n]e s[an]ctitatis sint celu[m] et templu[m]
dei et vasa i[n] honore regis eterni decz
eoru[m] s[an]ctitate[m] ut sint c[on]p[ar]ius p[er] disciplina[m]
ornati ¶ Preterea co[n]uersac[i]o c[on]p[ar]ior d[icitu]r
vestis vn[de] d[icitu]r ephe 4 Deponite veterem
ho[m]i[n]em s[ecundu]m pristina[m] co[n]uersac[i]o[n]e[m] Et p[ost]
Induite nouu[m] ho[m]i[n]em Ex quo i[n]nuit[ur]
q[uod] co[n]uersac[i]o vetus et noua sunt q[ua]si
vestis vetus et noua Cu[m] ergo co[n]uersac[i]o
c[on]p[ar]ior e[st] q[uas]i vestis pulchre vestes decent
curiales q[ui]a sic[ut] d[icitu]r hest 4 Indutu[m] sac-
co no[n] licebat i[n]trare aula[m] regia[m] Et re-
gina saba admirata e[st] vestes assiste[n]-
tiu[m] salo[moni] 3 reg 10 Cu[m] ergo soli viri s[an]c[t]i
sint de curia regis eterni q[ui]a o[mn]es alii
sunt de curia dyaboli q[uan]tu[m] decet eos ves-
tes pulchre co[n]uersac[i]o[n]is c[on]p[ar]i[us] Jo dicit
paul[us] colos 3 Induite vos sic[ut] electi
\+ no[n] sicut ribaldi sed sic[ut] decz familiam
tanti regis visce[r]a m[isericordi]e benignitate[m]
et alia q[ue] sequu[n]t[ur] q[ue] o[mn]ia faciu[n]t ad glo[riam]
co[n]uersac[i]o[n]is c[on]p[ar]i[us] ¶ Item sac[er]dotes decent
pulchre vestes vn[de] aaron habuit ves-
te[m] poderis i[n] qua depictus erat tot[us]
mu[n]d[us] vel totus orbis terraru[m] et di[citur]
de vestib[us] ei[us] eccl 45 q[uod] sic pulchre
an[te] eu[m] no[n] fueru[n]t Cu[m] ergo viri s[an]c[t]i sint
d[omi]n[i] sac[er]dotes et sac[ri]ficantes die ac nocte
hostias laudis multu[m] decet eos h[uius]mo[d]i
vestis pulchritudo Et io d[icitu]r i[n] ps Sa-

\+ q[uod] dicit s[an]c[t]o[rum] Cu[m] sitis ab eo el[ect]i et
s[an]c[t]ificati et sp[eci]al[ite]r dil[ect]i et io s[an]c[t]i sp[eci]a[liter]
Induite vos i[deo]

cerdotes tui induat iusticia. i. sic induat
q. cotid. appareat in eis per totum iusticia
que est generale nomen virtutum ¶ Item mul-
ieres nobiles solent indui pulchrius
tum quia vestis eas facit filie regis et in-
quantum decerat eas pulchra vestis. Unde dicitur
in ps. de filia regis celestis circumamic-
ta varietatibus ¶ Patet ergo quod viros
sacros et voce tumere de qua sunt et voce
sacerdotalis officii et voce nobilitatis
decet pulchritudo non solum intrinseca
scilicet in virtutum habitu sed et extrinseca in mo-
rum disciplina ut sicut scriptum est prov. ult.
domestici eius sunt vestiti duplicibus
scilicet intus et extra ¶ Preterea disciplina ex-
terior est signum interioris status videlicet bo-
na boni et mala mali. Eccl. xix. Amictus
corporis et risus dentium et ingressus hominis nuci-
ant de ipso bono quia hec signa viri mali sunt et inhonest-
te persone hec signa prostitute et ideo debet
laborare ad disciplinam exteriorem ut non
solum sit sed etiam appareat dei servus unde dicitur
ii. thess. c. Sic nos existimet homo ut ministros
xpi. q. d. Sic nos exhibeamus ut videntes
conversationem nostram extrinsecus talem de nobis habeat
homines opinionem. ¶ Item sicut alias pel-
les habent oves alias lupi ita iustum est ut alia
conversatio sit malorum alia bonorum sed ma-
lorum nigra est sicut ethiopum. tren. iiii. De-
nigrata est super carbones facies eorum et
bonorum dicitur esse alba. Eccl. ix. Omni tempore
vestimenta tua sint candida. Et quamvis
potuerit quis se induat se talibus non dimittenda
est vestis huiusmodi a bonis ut sicut glosa super
mat. vii. Oves non debent deponere vesti-
menta sua et si lupi eis quandoque induantur ¶ Item opera
hominis exteriora sunt fructus eius arbor autem bona
bonos fructus facit sicut dicitur mat. vii. Ergo con-
veniens est quod et si arbor aliqua planta-
ta a domino in orto suo tempore elato non faceret fruc-
tum sibi competentem unde dicitur gen. i. germinet

terra lignum pomiferum faciens fructum iux-
ta genus suum. Debet ergo boni viri tamquam bone
arbores in bonis exterioribus conversationis
fructibus habundare. Et secundo propter quantum decerat
sanctitatem bonorum exteriorum disciplina.

Oculi mei semper ad dominum quia ipse evellet de laqueo pedes meos ... in nulla figatur. ¶ Datum
est mandatum precedens et disciplina motuum
in generali hic autem tradit mandatum et disci-
plinam sensus non autem cuiuslibet sensus
sed solum oculorum: nec cuiuslibet obiecta
visus sed solum feminas. Primo autem ponit ma-
datum. Secundo tradit rationem tradicionis mandati
neque etc. ¶ In prima ponit quare observandum est
mandatum. Non dicitur vos habere etc. ut
autem sciatur quare ponitur prosequitur de disciplina
oculorum quam aliorum sensuum: et quare ponitur
feminas quam alia visibilia ¶ Secundo dicendum primo
quod oculi sunt magis habiles ad occasionem
peccandi quam alii sensus. Secundo quod inpu-
dicitia in eis est corruptio maior quam in
aliis sensibus. Tertio quod inpudicitia est
magis contraria honestati quam alia vicia.

De malicia oculorum et corporis corrup-
tione et inpudicitia que multum contraria

est honestati. Ca. primum

Circa primum notandum quod visus
irritat gulam. gen. iii. Vidit
mulier lignum quod esset bonum ad vescendum
et pulchrum oculis aspectuque delectabile
tulit de fructu eius et comedit ¶ Item ex-
citat cupiditatem. Mat. iiii. Ostendit ei omnia
regna mundi et gloriam eorum. Sic irritavit
eum ad cupiditatem illorum ¶ Item inflamat
libidinem. Eccl. ix. Propter speciem mulieris
multi perierunt et hec concupiscentia quasi ignis
exardescit ¶ Item provocat superbiam unde dicitur
in fabula de bufone propter hoc se infla-
vit in prato quod vidit bovem magnum pas-
centem et voluit ei assimilare in magnitudine
sicut etiam dicitur Bernar. de lucifero quod

bono (margin)

+ de illo fructu esset vobis non modicum

videns filiu dei equale pri voluit assilari
pri sic viderat filiu sibi silez et dixit
i corde suo silis ero altissio ysa. xiiij. Ite
comouet ira qr pbri videntes conseru
eis q fiebat contristati st valde Ite concitat
iuidia p re 2 videbis emulu tuu in
teplo et vniuersis psperis isrl Et pt
ut deficiant oculi et tabescat aia tua
s. iuidia hoc videndo Et socrates dig
nos ee censere iuidos ut oculos hrent i
oibz ciuitatibz ut de psperitatibz oim torq
rent Ite fouet accidia accidiosi ei e
visa itepesce tpis no opire ad opus
sz torpescere i domo prt xx Qui considerat
nubes nuq metit Ite g° oe genus pcti
p oculos gnat z io dicit mt vi Si ocls
tuus fuit neq totu corpus tuu tenebro
su erit qr oes tenebre pctorz p malo
oculos educunt Ite phs Oculi nos
i oia cotidie vicia pcipitant Ite alij sen
sus no hnt sic obiecta i pmptu ut pz
et alijs i olfactu sz visus sp hz aliq qd videat
si velit i quo pt peccare 2 pe 2 Ocu
los plenos hntes incessabilis delicti Ite
actus oculi velocior est qr aliorz sensuu
pt qd adiugit apls cu ait momento i
ictu oculi et io facile p ipm pecctur
Judith p Cu intrasset an faciem eius
statim captus e in oculis suis pz qr hijs
qr p oculos comitti pt pctm multipli
citer et incessante z facile z io ecc xxi
Nequius oclo qd creatu est p quem
s. tot pcta comittunt et ta assidue
et ta facile Dr 2m nondu qr i
pudicicia viget i oibz sensibz viget
enim in olfactu cu in odoribz meretrici
is delectat De qbz meretrix pu vij Asp
psi cubile meu mirra et aloe et cy
namomo Ite i auditu cu qr auditu
verborz mulieru cor iflamatur ecc ix
Colloquiu illius qr ignis exardescit Ite

i gustu cu e comunando cu ea libido puocat
pt qd dr ecc ix Cu muliere aliena no sedeas
omo nec accubas cu ea sup cubitu et
no altercaris cu ea i vino ne forte declinet
cor tuu in illa Ite i tactu pu vi Qui
igreditur ad vxore pximi sui no erit mundus
cu tetigerit ea Ite in oclis 2 pet 2 Ocu
los hntes plenos adulteriij Verz licz vige
at hec corruptio in oibz sensibz tn magis
in visu Tactus eni simplex sola suauitate
carnis auditus sola dulcedine eloquij
olfactus sola fragrancia odoris meretri
cij percipiunt de mlre gustus vero in comu
nando de ea mdicu percipit spec sz solum
de hijs i qbz concitat cu ea sapores affinitatem contrahit visio vero de ea
figura colore gestus ornatu membra sin
gula et totius corporis dispositionez q quanto
plura sut tanto magis iflamat concupisc
sicut ligna quanto plura sut tanto faciunt ma
iore igne et io dr ecc ix et qr hoc s. vi
su mlieris s. concupia qr ignis exardescit
q s. tanto plus ardet quanto sut plura ligna
Tercio qr pz qr visus magis iflamat libi
dine qr alij sensus Quia frequencius pt
videri qr tangi vel audiri ul hri pt solaciu
de eius comunio vel odoribz Daniel xiij vi
debat cotidie ea s. susanna seniores igre
diente et deambulante Et io frequencius
comittitur ipudicicia p visu qr p alios
sensus Ite oes mlieres vnius ciuitatis
pnt interdu videri nobiles et ignobiles
coniugate et virgines religiose et seclares
attinentes et no attinentes 2r de alijs
No at sic pnt oes tangi ut audiri ul
haberi i comunio z io oclus tu plibz pt
peccare qr alij sensus qr i oibz qs videt
pt peccare Vn lubrici discurrentes p
ciuitates ad videndu mlieres cu innu
merabilibz peccant oclis suis et iplet
in eis illud tren 3 Oclus deprdatus e aiam
meam i cunctis filiabz vrbis mee Ite

saporis affinitatem contrahit visio vero de ea

oculus audacius peccat in muliere quam alii
sensus audeat enim quis multas videre quas non
audet tangere vel cum eis loqui vel ad collo-
quium vel alias aliquatenus appropinquare
Amon amore longo tempore deperiit in amore
thamar quam videbat speciosissimam nec tamen
audebat eam tangere vel petere de turpitudine
sicut dicitur 2 Reg 13 ¶ Item oculi impudicicia
non ita percipitur ab aliis sicut aliorum vel tac-
tuum vel aliorum sensuum et ideo sicut ille qui
putat se videri securius fornicatur ita et
oculus securius agit impudice quam alii sensus
Ideo dicit augustinus in regula nec putare debes quod in feminam
figit oculum ab aliis se non videri Invenies
propter hoc quod multi sunt tales qui sic putant et ideo
securius figunt ¶ Item alii sensus patiuntur sepe
impedimentum de facili ab exterioritate cum mulieres
quia completo actus corporis dependet ex facto
alieno unde non potest quis tangere mulierem
vel loqui cum ea vel comedere vel commorari prope
eam sine eius assensu Visus vero non sic ex depedet
facto alieno sed solum ex voluntate videntis
si levet oculos iuxta illud ysa 60 leva oculos
tuos et vide et ideo peccat in mulierem
quia non potest ita impediri sicut alii sensus
¶ Item insaciabilius peccat. citius enim fastidi-
unt tactus auditus et alii sensus in
muliere illud in quo delectantur quam visus Eccl 1
non saciatur oculus visu ¶ Cum ergo sicut patet
ex iam dictis visus vehemencius inflamat
ad libidinem et frequencius et circa plures per-
sonas et peccat audacius et securius et li-
berius et insaciabilius constat quod in ipsis oculis
est maior corrupcio et impudicicia propter quod
dicit philosophus Oculi mulieris nidus luxurie sunt ¶ Ter-
cium nondum quod vir religiosus est quasi res deo
valde sacrata sicut imputabatur sacrum quod
separabatur ab usibus communibus et deo offerebatur
et ideo designantur religiosi per nazareos
Nazareus idem est quod sanctus quia ipsi religiosi
debent esse ipsa sanctitas ¶ Item in servicio quod ex-

hibetur mensa est ita indecens seu negligencia
seu aliquid aliud sicut inmundicia propter quod dicit
david Ambulans in via inmaculata hic mihi
ministrabat ¶ Item licet omne peccatum sit inmundicia
maxime illud Que autem de corde exeunt hec coin-
quinant hominem Mt 15 In luxuria est ma-
ior inmundicia propter quod mulier fornicaria
comparatur stercori Eccl 9 quia ex maxima in-
mundicia Cum ergo inmundicia quecumque valde
inhoneste sedeat in re sacra quecumque et in
servicio terreno homini exhibito quantum est
inmundicia seu impudicicia indecens viro tam
spiritualiter deo consecrato et eidem servienti
die ac nocte 2 patet quantum sit contraria impu-
dicicia honestati ¶ Unde cum intendat
augustinus tradere mandata circa motuum disci-
plinam pertinentem ad honestatem non fuit
contentus de motibus humanis tradere mandata
in generali sed et specialiter prosequitur de oculis
in quibus est maxima corrupcio circa pudiciciam
honestatem. d. Oculi vestri et si iaciuntur in
aliquam feminarum in nulla figantur Et sic dicit
quod multa mala evenire solent ex mu-
lierum aspectu Gen 6 Videntes filii dei fi-
lias hominum quod essent pulchre acceperunt
uxores sibi ex omnibus quas elegerant Et hoc
fuit prima causa diluvii in quo fuerant
submersi Item eiusdem 12 Videntes egiptii
uxorem abraham quod esset pulchra nimis
et nunciaverunt pharaoni et laudaverunt
eam apud eum et sublata est mulier in domo
pharaonis propter quod flagellavit dominus
pharaonem plagis maximis et domum eius
¶ Item eiusdem 34 Cum vidisset sichem
filius emor princeps terre illius dynam
adamavit et rapuit eam et dormivit
cum ea propter quod interfectus est postea ipse et
emor et omnes masculi illius civitatis
¶ Item iudicum 14 Descendit sampson in
tanatha videns quod ibi mulierem de fi-
liabus philistinorum accepit eam. postea

et ipsa perdidit eum et fuit occasio mortis
sue. iij Reg. xj. David mulierem lavantem
se ex adverso super solarium erat autem pulchra
et post etiam missis nunciis tulit eam. Et hec
fuit sibi postea occasio homicidii et prodi-
tionis et magne ire domini contra eum. Judith xvj.
Sandalia eius rapuerunt oculos eius pul-
chritudo eius captivam fecit animam eius. Et
hac occasione fuit capite truncatus. Item
Daniel xiij. Viderunt Susannam senes cotidie
ingredientem et deambulantem et exarserunt
in concupiscentiam eius quod fuit eis postmodum
occasio lapidationis. Nec siquidem et alia mul-
ta leguntur evenisse propter mulierum concupiscentiam ex
oculorum intuitu generatam. Et cavendum
est viro sancto ne ex proposito inspiciat mulierem.
Unde si casu viderit cavendum est ei ne oculos
figat in ea. Porro oculos figere dicitur quis
tunc quando homo cum morose respicit quam vi-
derat de figura et pulchritudine sic faciebant
illi de quibus dicitur Judith x. Et erat in omni-
bus eorum stupor quoniam admirabantur pulchri-
tudinem eius. Et post pauca. Dicebat alter
ad alterum. Non est talis mulier super terram
in aspectu et pulchritudine. Illi utique non bene
morose respexerant illam cuius pulchritu-
dinem omnibus aliis feminis preferebant. Item homo
cum respicit ad concupiscentiam incitandam. Super
illud quod dicitur Mt. v. Omnis qui viderit mulierem
ad concupiscendam eam iam mechatus est eam
in corde suo. Item homo cum videtur cum concu-
piscentia. Super id quod dixerunt senes Susan-
ne ante se posite. In concupiscentia tua sumus.
Licet autem primus modus in se non videatur
esse mortalis sicut alii duo tamen quia est occasio
valde propinqua ad mortale prohibetur. Omnis
huiusmodi fixio oculorum non per modum pre-
ceptorum sed per modum valde dissuasorium
sicut in multis similibus in regula invenien-
tur. Unde reddens causam huius
mandati subdit. dicens.

Neque enim quando proceditis feminas
videre prohibemini sed appe-
tere vel ab ipsis appeti
velle criminosum est. Nec solo tacto
affectu sed affectu et aspectu quoque appetitur
et appetit concupiscentia feminarum. Nota. Dicit
hic non visionem simpliciter sed fixionem o-
culorum prohibeo quia appetitus mulierum
est criminosus. qui scilicet appetitus surgit tale est
cum aspectu et non solum in tacto affectu.
De responsibilibus et mulierum aspectu
quando non sit prohibitus. Lectio ccc[illegible]

Circa hoc vero quod dicitur hic quod feminas vi-
dere non sit prohibitum. Notandum
est quamvis non sit prohibitum tamen propter
periculum transgressionis quia difficile esset
hoc servare tamen non est tutum. Dicitur in libro
Barlaam. Cum rex gentilis quidam nutri- Exemplum
visset filium suum longo tempore in abscondito
ne posset ei proprium loqui et inducere ad fidem
suam. Tandem cum iam esset adolescens fecit ei
adduci ad videndum delectabilia mundi
que eum ad se allicerent et sic magis elon-
garetur a Christi doctrina. Cum autem inter alia
vidisset mulieres quas usque tunc non vi-
derat et quesisset quid hoc esset dictum fuit
ei. Isti sunt demones. Cum autem postmodum
quereretur ab eo quid magis sibi placuisset
inter omnia que viderat. Respondit demones qui
seducunt homines. Ex quo patet quod multum est
allectiva species mulierum. Cum igitur multum
alliciant et non liceat eas concupiscere non
est securum eas videre. Item. Non est tutum in-
tueri quod non licet concupisci. Item non Exemplum
est perfectionis. Unde legitur in Vitas patrum. Cum
monachus occurreret quibusdam sanctis
mulieribus et propter eas diverteret a via
dixit ei una mulierum. Tu si fuis-
ses perfectus monachus non divertisses a
nobis quia non tantum respexisses nos quod
posses discernere utrum essemus mulieres

Exm an no Tal no ē r̄ligiosū vīn̄ inuenit̄ ī
vitis prm q tū qdā diues mlier et val
de nobilis veisset a remotis ptibz ad
quedā virū valde r̄ligiosū et īter alia
rogasset ut oraret p ea. Rndit ille Ro
go deū ut tollat mēoriā tui a corde me
o. tū at ipa scadalizata sup hoc recedes
dixit hoc cuidā sc̄o ep̄o ipē cosolās eā
dixit ei An nescis q mlier es et q de
mones solēt viros sc̄os p ymaginacōes z
memorias mulier̄ vexare. Jō dixit
Exm tibi. Illā p aīa tua sp orat. Vitis le.
vnde q qdā fr̄ dixit cuidā seni. Pria
semuisti eam et vidē mūdū. Cui sen̄ ṗ
vbi nō ē mlier fili eam. Et fr̄ vbi ē
locus ubi nō ē mlier n̄ ī solitudine
Et senex ergo fili ī solitudinē me tolle
Exm Legit̄ eciā vnde q qdā valde r̄ligi
osus ꝑpās mr̄em veiente adeū visi
tandū noluit vidē. Cū ergo viri re
ligiosi nolint hr̄e mēoriā mulierū
ī corde nec eē ī loco vbi pn̄t eas vidē
et eciā refugiat ꝑpās mr̄es vidē q co
trariū est r̄ligioso mlieres vidē. Tal
nō ē tantū p visū ei dicit̄ spēs ad
aīaz q ipā īpugnat velit nolit nec pt
faīle se ab ea hō expedire. Rs at
sapiēs velit in domū suā ducē huiōi
tribulacōez. Jō sup .i°. Job xxxi. Pepigi fed.
tū oculis meis. d. glo. fedus tū oculis
pepigit ne ṗus ītaute aspicēt qd̄ p ka
ritatis amaret. Iterū nō ē fideli deo
debite. Rūd ei fidelis ē dn̄o suo q cas
tri sibi comissi portas apit ī inīicis
suis et sic auferunt ei castrū. Jō p̄ q. i.
Pepigi fedus tū oculis meis ut ne
cogitarē de v̄gine. Job xxxi. Subdit̄
Quā ei pte hr̄et ī me deus desup q. d.
Nōme sic amittēt deus ꝑp̄ aī hēbat
ī me Tal nō ē angelicū. viri ei agelici
nō dent īrueri mlieres. Jō d̄ z cho z
pudiciā ut ageli
Debet mlier velamē hr̄e sup cap̄ ꝑpt
agelos s. agelicos hoīes s. glo. ne eā as
piciat q̄ nō ē agelicū aspicē mlieres
Tal nō ē philosophicū. Legit̄ ei phī
qdā ut d̄ Theo. eruisse sibi oclōs ꝑpter
fantasmata īgredientia p oclōs q īpe
diebat eos a sapiā. Cū g̃ fātasmata
mulierū īgredientiā p oclōs sūme īpe
diāt a sapiā nō tpali sz etna et scada
lizet ad mortē eīdm q̄les phī sr̄ q sic
ꝑmptos hn̄t oclōs ad mlierꝑ aspcm
Jō d̄ dn̄s Mt v. Si oclūs tuus scada
lisēt te erue eū et ꝓice abs te. Et q̄
uis nō sit sic ad lrāz ītelligēdū eō
multū tū cocordat huic sinē. Tal huiōi
visus ꝓcuratō ē dyabolica.
Exm Vn le.
ī vitis prm q tū qdā ab ifācia fuiss
ī mōsterio nutrit. deōnes tū iā cre
uisset ostendebat ei formas hīc et mu
lierū de nocte. Qd̄ cū retulissz pri
et semel tū eo descendissz ad sclm vi
disset q ibi mlieres iterū dixit ei
Ecce isti sūt quas de nocte videbā
in cella. Et mirat̄ ē senex de fraude
deōnū. Procurāt g̃ deōnes huiōi vi
sionē tū alit̄ copiā nō hētur et eciā
īterdū ī formas huiōi se trāsforāt
ꝑpt qd̄ ī tubi vocat̄. Cū g̃ vidē mu
lieres. nō sit cautū. nō sit fideli et scāuīū nō sit
nō sit phīcū. nō sit agelicū ymo ꝓ
curatō dyabolica. q̄uis nō sit phīcū tū
ꝑpt huiōi īcōueniēcia ē valde cauēdū.

Cur appetere mulieres uel ab ip sis appeti velle sit criminosū et

Item quō cauēdū. C. lxxxvm
ē hoc q d̄ q appetē mu
lieres uel ab ipīs appeti
velle c̄iminosū est ꝑpt q̄tr. Quare h°
dicat̄ c̄iminosū tū sit occultū et cri
mē sonare videt̄ īfamiā. Ad qd̄ sc̄ d̄
ē q crimē q̄tuor modis accipit̄ sic

dic^t gracian^us et probat p dca scorp dis^t.
p^o. mo stricte z^c dicit^z crime mozle
pctm cu ifamia pn ibide crime vot^z
criminalis ifamia et trahit^z de ubo Leo.
¶ Scdo large z^c d^z oe pctm mozle siue
cu ifamia siue sn ifamia cime. Unde
ibide multi decipiut^z du credut q si sup
fudamentu x^i capitalia cimia edificat
ipa p igne trusitoriu pnt purgari et
trahit^z de ubis augi^ni costat at i cimalia
vocari quiqz mozlia ¶ Tercio largi^us z^c d^z
cime qdciqz pctm siue mortale siu veiale
qd no ex ifirmitate ul ignorancia sz ex
deliberacoe comittit^z Unde ibide cimis
appellaco alias late d^z coplectes oe pctm
qd ex deliberacoe procedit et trahit^z de
verbis bede z aug^us ¶ Quarto largissie
z^c dici^z cime oe pctm siue mozle siue
veiale Un ibide noie cimis oe pctm
itelligi^z et trahit^z de ubis theo^i Ex hijs
patz q appetit^us pdcs cu sit sp mozlis
dicat^z cime 2^ag acceptioez cimis predcaz
(margin: + iuxta)
¶ Et no q sola cogitaco de mulierib^z
no e in se aliqd pctm delcaco vo i huoi
cogitacoe pt ee et mozlis et veialis
scdm diusas circustancias Appetitus
vo mulierz sp e mozlis Porro cogi-
taco e origo delcacois pdce et delca^o
iducit appetitu Est ei huoi cogitacio
sit^t scintilla de qua scriptu est eccl z A
scintilla augetur ignis Ul sic^t fermetu
modicu de q^o z thol v modicu fmetu
tota massa corrupit Ite sic^t cap^t ser-
pentis de quo theo^l Lubricus e coluber
tortuosus e nisi capite teneat^z totus
illabit^z Ideo viri sti ne trahat^z ad huoi
delcacoez uel appetitu laborat corda
huoi pmarias cogitacoes extigue-
tes scintillas huoi fermetu expur-
gates caput serpentinu cotereteres
ex^o illi^us de qua scriptu e gen z Ipa
cotereret caput tuu ¶ Sunt at cia q valet
cotra huoi cogitacoes Prim^m e clausio
oclorum ab aspcu mulieru p que itro-
ducte cogitacoes i memo^a reliquut^z
Job xxxi pepigi fedus cu oclis meis
ut ne cogitare de ugie hoc e p visu
ugis ne pmanet i me meoria faciens
me cogitare de ea ¶ Scdm e occupaco
cordis i cogitacoib^z scis Sic^t ei dicit
qda scnu cor hois e qsi molendinu qd
molit illud qd ei imittitur et cu molit
vnu no pt aliud mole Et ideo cu bonu
bladu scaru cogitacionu molit no re-
cipit malas siue a dyabolo d aliude ap-
portat^z Et io bn dicit^z eccl z Concepta
pit tibi deus cogita illa spe Cu ei sic
facit p h^o euadit cogitacoes imudas.
¶ Tercium e fides xpi huoi siqde co-
gitacoes sut puuli babilois et cu sen-
ciut^z in corde oriri recurredu e ad
xpm p oroes et ad signu crucis ei^us et
ad meoria passiois ei^us z silia ut horz
adiutorio teneatur ne pcedat sed
poti^us elidat^z. Et bn q sciunt sic ps
Beatus q tenebit et allidet puulos su-
os ad petra .i. ad xpm ul ad fide ei^us
et sic patz qlit appetit^us mulierz actiue
sit cauend^us ¶ Reputat^z at aliq et si no
appetut mulieres tn iterdu volut
appeti et appeti ab eis gloriat^z ul qd
pessi^m e aliqd faciut iterdu q ap-
petat^z. Que oia viri sti diliget cauet
no solu no facietes aliqd ut appetat^z
no solu sed etia in hoc no gloriates
sz ne appetat^z multa diligecia appo-
netes ¶ Ad qd cauendu e notand q
mulieres multu st curiose ad vide-
du hoies et spalit^r bonos gen xlix fi-
lie discurrut sup muru glo theo^l
De muris et turrib^z et fenestris
tota puellaru egipti turba pspexit
ioseph qn stlz irauit egiptu Sicut
at ex visu mulieris exardescit con-
cupiscentia viri ita et econverso
(margin: maxie)

~~ioseph et ceterum et so~~ q visu viri concupia
mulierum Ezech. 23 Cum vidisset oolliba simi
tudinem virorum babiloniis insanivit super
eos concupiscentia oculorum suorum Non solum
hoc accidit circa filios babilonis sed etiam circa
filios dei Unde hospita sancti bernardi sic
insaniens cum de nocte accessisset ad lectum
eius sed eam repulit clamando latrones.
Et ideo bonorum virorum est et maxime illorum
qui sunt aspectu graciosi raro aut numquam apparere inter
mulieres sed potius in claustro stare non solum
propter se sed etiam propter mulierum fragilitatem Ieronimus ad
occeanum a consorcio virorum longe sint feie
monachum vel clericum solitudo fecit non publicum
Item frequentacio mulierum paulatim solet
corda castorum inflammare in viros Gen. 39
Post multos dies iniecit domina sua oculos su-
os in ioseph. q. d. Non statim ab inicio sed postquam
diu fuit cum ea conversatus Et ideo viri sancti ca-
vent huiusmodi frequentacionem Ieronimus ad occeanum
Sit pudicicia comitis similis sui tam tua quam al-
terius feidam quam vero videris conversantem me-
te diligere non corporaliter frequentes accessu Et post.
Cur sanctimonialium frequencia in cella vel in tempore
publico te declinant Item familiaritas in ei-
re prebet audaciam Audacius enim petitur quod-
libet a familiari quam ab ignoto Ita et mu-
lier audacius prorumpit in temptacionem erga
familiarem quam erga ignotum Quod satis ostenditur
in quodam opere dyabolico in vitis patrum ubi dicitur
Cum dyabolus vellet decipere quendam heremi-
tam in specie mulieris formosus se et quasi aberrans
venit ad cellam eius cum nocte rogans ut dimit-
teret ~~illam~~ eam illa nocte quiescere apud eum
Quod cum annuisset post recepcionem stetit
cum eo iuxta ignem postea incepit loqui de mul-
tis postea incepit ammirari barbam suam
et tangere et iocari Tandem post quorum
multa quasi ei iam familiaris effecta provocavit
eum ad turpem commixtionem ad quam cum ille
pararet se evanuit subito de manibus suis

Et facta est vox in aere d. O monache qui te
extollebas usque ad celum et ecce quo corru-
isti. Et ideo bonorum virorum est nullam familia-
ritatem habere plus cum una muliere quam cum alia
Ieronimus ad nepocianum Omnes puellas et vir-
gines christi aut equaliter ignora aut equaliter
dilige Item affectus mulieris erga bonos vi-
ros licet sanctos de facili degenerat in carnalem.
quia fragiles sunt nimis mulieres Ysidorus in primo ubi
amplexere forte quod invenietur Ideo viri sancti
non faciant aliquid circa eas ad admittendum
vel augendum affectum carnalem circa se vel per mu-
nuscula vel per litteras vel per blanda elo-
quia vel similia Ieronimus ad nepocianum Crebra
munuscula et sudariola et fasciculas
et vestes ori applicatas et oblatas et de-
gustatas cibos blandasque et dulces litteras
sanctus amor non habet Mel meum lumen meum
meumque desiderium et ceteras ineptias amato-
rum et in comediis erubescimus et istis hominibus
detestamur quanto magis in monachis et cleri-
cis quos ait et filia Propter hoc est cavenda
ne propter hec affectus nutriatur erga huiusmodi facies.
Item decor hominis solet incitare concupis-
cenciam mulierum Gen. 39 Erat Ioseph
pulchra facie et decorus aspectu Et sequitur
Iniecit domina sua oculos suos in eum Et ait
Dormi mecum Ideo viri sancti est deturpare
corpus suum per mortificacionem Sicut fecit Ieronimus
qui scribens ad eustochium de se dicit Horre-
bat sacco membra deformia et squalide
cutis situm ethiopice carnis obduxerat
pallebat ora ieiuniis Et ante obitum suum
iam erat caro premortua Qui autem sic deturpat
pat corpus suum quomodo appeti poterit ut a-
mari Et ideo sic faciendum est a viro sancto
non composito ut pulchritudo amanda ne
sit occasio peccati in aliis Ambrosius precat corpus
quod amari potest oculis carnalibus Item cum sen-
cit vir sanctus se diligi a muliere fugiat
illam Sic ioseph fugit dominam suam relicto pal-

ho eccl. vij ꝯtur laqus ē venatorꝝ vīcla
sūt manꝰ eiꝰ q̄ placet deo effugiet illā
Que ei fera ē ita fatua q̄ libēter fu-
giet laqos et vīcla ¶ Itē si forte cōtīgit
ꝙ īsequatꝰ viros s̄cōs cōfundat eas vn
Exem ī vitꝭ prm̄ legiꝰ ¶ Qȝ cū q̄dā mlier q̄dā
bonū virū q̄i cōprehensū in loco ī quo
nō poterāt effugē vellet oscłāri ipe tantū
ipē pstrindēs linguā suā cū dētibꝫ ꝓiecit
ī faciē eiꝰ et cōfusa recessit ¶ Dicitꝰ ꝯ
Exem de quodā viro s̄cō ꝙ cū q̄dā mlier īse-
qret eū et molestaret et frequēt iūtaret
ret secū fecit parari magnū ignē ī do-
mo quadā et ipā īseq̄ti eū dixit ut veni-
ret ad locū illū Qȝ cū fecissꝫ ꝯtensis
carbonibꝫ posuit se sup̄ eos dicēs Ve-
nī et iāceas mecū q̄d illa abhorrens
Exem aufugit ¶ Refert idē de quodā scolari
pisiensi ꝙ cū q̄dā mlier nō cessaret
eū īpetē dixit ei ꝙ veniret ad cameram
Qd̄ cū fecissꝫ dixit ut expolians se in-
traret lectū suū Qd̄ cū fecissꝫ ipse
h̄ns virgas optīas īcepit eā disciplīa-
re fortissīe cū virgis ī tantū ꝙ illa
multū gauisa ē ꝙ euadē potuit ab illo
Sic g° tīmor sūt confundēde dn̄s et s̄cīs
ꝙ° dm̄ q̄ nimis et ubis miro modo
cōfudit meretricē iudeā· eze. zz. d.
Nasū tuū et aures tuas pscīdet Etpꝰ
Et dimittet te nudā et ignominia ple-
nā et silia multa q̄ ī eodē caplo et ī
pꝭ et ī pꝛbi h̄ntꝰ ¶ Itē sūt aliq̄ q̄ cū
mulieres ꝓpter aliquā rēꝫ senciūt er-
ga se turbatas laborāt eas r̄cōsiliari
Secꝰ ad occeanū Cū salutauerit dei
seruos si eos celeriꝰ ꝓtire viderit cō-
teptores suos ēē iudicat et irascitur
Prdimatꝰ dēm satisfacto et pꝰ ille lame-
tari se simulat q̄ pcti geꝰ cōducēs Ꝑꝫ
modꝰ iste ē lectatorū Vn̄ esdre ꝫ° dicitꝰ
De rege et cōcubina eiꝰ Sit īdignata
fuit ei blādit donec recōsiliet ei ī gr̄aꝫ
S̄cti vō nō sic ꝙ nō curāt de huiōi recō-
siliacōe q̄ meliꝰ ē ēē eas turbatas q̄
eos ꝙ carīe affici Et iō h̄nt ad eas
verba nō blāda ad grāꝫ earꝝ h̄ndam
sed ponus ꝓuocatia ad turbacōꝫ Augꝰ Ser-
mo breuis asper et rigidꝰ est cū eis ha-
bendꝰ Breuis ī q̄nā nō longꝰ sicut
desiderat. Asper q̄ pungat nō leniat Ri-
gidus q̄ nō flectatꝰ ad volūtatē earū
Nonē ista sūt magꝭ turbatīa q̄ ꝯre ac-
q̄sitīa ¶ Viri g° s̄cti nō solū nō volūt nō
appeti a mlieribꝫ sꝫ ne appetātꝰ nō cō-
parēt de facili corā eis Qȝ si aliqn̄ cōpa-
rēt alonge cauet tn̄ a frequēti accessu
ad eas. Qȝ si frequētari cōtingit ꝙ tn̄ nō
reddat se plus familiares vni q̄ alij Ca-
uet etiā ne affectū in eis erga se nu-
triant de pulcritudīe ut cōposicōe sui nō
curāt q̄s fugē nō pnt cōfundūt Si cō-
tra eas turbate fuerit ꝓ r̄cōsiliacōe
earꝝ nō laborāt ut ꝙ h̄ns nō scꝫm sibi
sed et eis caueat a pccō ¶ Sciendꝰ vō ꝙ ista
sūt gn̄a feīarū q̄ facilꝰ teptātꝰ de bo-
nis viris q̄ alie ¶ Pꝛim ē cōtinētes mag
uiuentes Cū ei teptacō carnis cōtinue
sit ī earꝝ naꝰ facilꝰ teptātꝰ iste q̄ cō-
iugate ul alie mlieres male q̄ ī suo mri-
mōio uel cū alijs multꝭ opus carīe
cōplectes mīorē eam teptacōis h̄nt
ī alios Vn̄ aplꝰ reddēs cā istas cauere
thymotheū dicit ei Adolescēciores
viduas deuita thy. v. Iuit cōtinētes
sūt q̄dā sub h̄itu ꝫ spē s̄citatꝭ et ideo
cū nō audeat h̄re familiaritatē cū hoī-
bus mundanis ꝓpt nōꝰ s̄citatꝭ facilꝰ
effundāt suas teptacōes ī viros s̄cōs
cū q̄bꝫ cōuersātꝰ Et iō ad cauendꝰ ꝭ
dꝭ Augꝰ Sermo minꝰ iō cauendū q̄
bone īdolis ul ꝫ pūe cōuersacōis ēē
cōꝓbātꝰ Quāto ei meliorꝭ fame sūt

tato tia[m] alliciunt qr sub affatu pietatis se
suppont virtus ipe. libidis xmixosu mor
tis venenu qd siui e provideus ¶ Item
huiusmodi continentes spem similitate hutes sunt
qda vilis condicois q facilius cadunt i huiusmodi
temptatoes qz ul magne auctis matne
q pp honore suu hoc attemptare dedignare
¶ Augustinus Quanto vilior illarum condicio tanto
ruina facilior Et in continentibus sub habitu
sanctitatis et vilis condicois magis cavendu
est ab huiusmodi appetitu sedm modu predic
tu z z ab eis magis cavendu.

Quid sit dictu q aspectu appetit[ur] et ap
petit concupia feiaru (Cam[?] hoc xo[?])

Item de hoc qd dicit[ur] aspectu appetit[ur] et
appetit concupia feiarum pt dubitari sicut
cu affectus no e aspice ita aspecti[us] no e
affici cu appete sit affectus quo q dicit[ur] aspectu
appetit[ur] et appetit concupia feiaru Ad qd
dici pt q affect appetit feiaz mediante
aspectu sicut ho secat mediate securi.
Est g appetit[us] huiusmodi affectum tanqm potencie
a q elicit[ur] s aspect tanqm instrumentu q
mediate operet[ur] Et nota q no solu as
pectus videntis e mediu huiusmodi appetit[us]
sicut sup dcm e ubi actu e de corrup
cioe oculorum s z aspect feie vise ab ipa
Et hoc quatuor modis ¶ Sunt eni qdam
mulieres q oculorum suorum pulchritudine
Ex[emplum] incitare solent concupiaz i videnti ¶ Und[e]
q cu qda rex vidisset quanda scimonia
le et exarsisset i ea et vellet oio eam
hre et ipam sup hoc molestaret ipsa
madauit ei q significaret sibi qd tantu
sibi placuisset i ea Cu aut ille rema
dasset q oculi ei[us] sup oia placuissent si
bi i ea. ipa eruit oculos et sibi misit
eos d[icens] sibi Ecce habes qd i me amasti
Qd licz no sit trahendu ad consequencia
tn pz ex hoc q oculorum pulchritudo in
citat concupiaz i vidente Jo d[icitu]r Sancti vi

Averte oculos tuos qm ipi me avolare
fecerunt Qd licz intelligat[ur] sedm misticu
spualiter tn certa e silitudo ab amore stul
to qui sicut avis cito volat ita cito q cu
tit[ur] a pulchritudie oculorum i muliere.
¶ Item solet interdu mulieres qda depi
ngere oculos suos ut legitur de pessima Jezabel
i introitu Jehu depinxit oculos suos
stibio et hoc iterum incitare solet concu
piscenciam i videnti ¶ Aliter sicut pudice
mulieres solent oculos hre depssos ita
male erectos. Eccli xxvi Fornicacio mu
lieris i extollencia oculorum cognoscit[ur]
z hoc iteru e incitamentu concupie q ac
dit[ur] q talis tia[m] accessat pcto ¶ Item
solent mulieres male quasda nut[us] facere
oculis qbz pvocant ad malu Ysa[ie] iii
dicit[ur] de filiabz Syon nutibz oculorum
ibant et dicit[ur] ire nutibz q nutibz se
transferunt i concupia videnciu sicut vadens
cudo se transfert alibi ¶ Prima g[o] tantu
aspectus viri videntis q aspect vise mulieris
frequenter e me[dium] p qd incitat[ur] concupia fe
minarum sive active sive passive accepta q concupia
q me[dium] utroq aspectu appetit[ur] sedm

Nec dicatis vos hre animos
pudicos si hetis oculos
impudicos. q[ui]a impudicus
oculus impudici cordis e nuncius
Et cu scinnt sibimet eciã tacen
te lingua conspectu mutuo corda
nunciat impudica et scdm concu
piscenciam carnis alterutro delec
tantur amore et i tactis ab imun
da violacoe corporibus fugit casti
tas ipsa de moribz. ¶ Dato manda
to cu disciplina oculorum z eius mandati
poit racoes quare observandu sit Ad qd intel
ligendu no q tres sunt occasioes quare qs
interdu fugit ocul[orum] indisciplinate ad feiaz
Una est q no reputat hoc sibi illicitum.

+ Et dicit[ur] q aspectu appetit[ur] et appe-
tit concupiscenciam feminarum

sp(er)idā q(ui)a nō reputat se videri ab alio Tertia
q(ui)a nō cogitat se videri a deo P(ri)mū ē q(uod) p(ar)te sui
Sc(un)da q(uod) p(ar)te p(ro)ximi 3(a) q(uod) p(ar)te dei Cont(ra) p(ri)m(u)m
hic ponit(ur) v(er)bū Contra sc(un)dm ibi Nec putare
Contra t(er)tiū ibi s(ed) et si lateat Ipse g(o) et se
ip(su)m q(ui)s ēē p(ri)m(u)m decipiat d(icitu)r p(ri)mo q(uod) nō p(otes)t ēē
ī(m)pudicitia ī ocło q(ua)n(do) sit ī aīa Sc(un)do osten
dit q(ua)ntū malū seq(ui)t(ur) q(uod) h(uius)moi ī(m)pudici-
tia .s(cilicet) fugatio castitatis .d. Et tu scīenter

De ī(m)pudicitiā oc(u)lo(rum)
Circa p(ri)m(u)m notandū q(uod) ī(m)pudic(us)
ē oc(u)lus q(ui) audet r(espicer)e ve-
recūdiā h(um)anā in se uł ī alio sic(ut) cham
q(ui) n(on) r(e)sp(ex)it v(er)ēcūdiā p(at)ris gen(esis) ix Ite(m) ī(m)pu-
dic(us) ē oc(u)lus q(ui) attēte ī(n)tuetur ymagi-
nes libidinose depictas sic(ut) coluba me(re)t(ri)x
de q(ua) d(icitu)r ezechi(e)l xxiij Cum vidiss(et) viros depictos
ī pariete ymagines caldeo(rum) exp(re)ssos colo-
ribus et accinctos balteis ī(n)sanivit cont(ra)
eos co(n)cupia oc(u)lo(rum) suo(rum) Impudic(us) ē ocu-
lus et q(ui) nō r(e)fugit ī(n)sp(i)cere coit(us) aīaliū
quo(rum)cūq(ue) vn(de) ar(istote)les natura refugit
asp(e)c(tu)m ho(m)i(nu)m ī coitu aīaliū ex quo sol(et)
irritari co(n)cupia carnis sic(ut) p(ro)batū ē
multociens Ite(m) ī(m)pudic(us) ē oc(u)lus q(ui) in
spectaculis r(e)sp(ic)it r(e)p(rese)ntatores actuū
ī(m)pudico(rum) sicut solet fieri ī theatris t(em)p(or)e
gētilitatis et adhuc p(ro)h dolor apud a-
liquos xp(ist)ianos sustinet(ur) in ludis q(ui) dicu(n)t(ur)
banathel Cont(ra) q(uo)d d(icit) multū aug(ustinus) In lib(ro)
de ciuitate dei ī(n)t(er) alia dicit veniebam(us)
etiā nos adolescētes ad spectaculū ludis
turpissi(mi)s delectabam(ur) Impudic(us) ē(ti)ā dicit(ur)
oc(u)lus q(ui) curiose co(n)siderat sp(eci)es mulierū
Quo(rum) co(n)tra dicit(ur) ecc(lesiasti)ci ix Ne r(e)sp(ic)ias
sp(eci)em mulieris Impudic(us) ē iterū oc(u)l(u)s
q(ui) nutus ī(m)pudicos p(ro)t(en)dit sic(ut) apostata de
quo dicit(ur) p(ro)u(erbiorum) vi Et annuit oculis Sunt
aūt h(uius)moi nutus multū efficaces ī ma-
lū p(ro)p(ter) q(uo)d dicit sapiēs p(ro)u(erbiorum) vi Nō co(n)cu-
piscat pulch(ri)tudinē ei(us) s(cilicet) male mulieris.

cor tuū ne capiaris nutib(us) ill(i)us Impossi(bi)le
est aūt q(uod) h(uius)moi ī(m)pudicitia (con)tineat(ur) p(er) oc(u)los
n(isi) aīm(us) fuit ī(m)pudicus Constat eī q(uod) oc(u)li
sūt sub regimine aīm Certū ē q(uod) null(us)
p(er)mitteret q(uod) familiā sua q(uam) h(abe)t regere
aliquā ī(m)pudicitiā (con)t(ra)h(er)et cora(m) se n(isi) esset
ī(m)pudic(us) Ite(m) oc(u)li sūt mag(is) ī p(otes)tate a(n)i(m)i
q(uam) mēbra gēitalia s(ed) nu(n)q(ua)m p(er) h(uius)moi mē-
bra (con)t(ra)h(itu)r volūtale aliq(ui)d ī(m)pudicū q(uin) as-
scribat(ur) aīo g(o) h(uius)moi sp(eci)e sūt aīo attribu-
enda. Ite(m) nō posse(t) ēē matrona pu-
dica q(ue) p(er) nūciū aliq(ui)d v(er)ba ī(m)pudica ma-
daret alicui quo g(o) erit pudic(us) aīmus
nūcio ei(us) .i. oc(u)lo ī(m)pudicitiā nūciante uł
(con)t(ra)h(en)te. Vn(de) g(o) d(icitu)r q(uod) ī(m)pudic(us) oc(u)l(u)s ī(m)pudi-
ci cordis ē nūci(us) q(ui)a ī(m)pudicicia h(uius)moi ma-
nifeste nūciat aīm ēē ī(m)pudicū sc(un)d(u)m q(uod)
exterio(r)a ho(min)is nūciant de illo.

De malis q(ue) f(aci)t co(n)cupia
Circa 2(m) q(uo)d d(icitu)r q(uod) co(n)cupia car-
nis p(er) oc(u)los (con)tracta sine
alio tactu fugat castitatē Nondu(m) q(uod) p(otes)t
illud malū multa alia mala f(aci)t h(uius)moi co(n)-
cupia Primū est q(uod) devirginat aīaz Eccl(esiastic)i xx
Concupia spadonis s(cilicet) carnis q(ue) sic(ut) spado
corrūpē p(otes)t nō fecūdare ī bono devirgi-
navit iuuēcula(m) s(cilicet) aīa(m) p(ro)p(ter) h(uius)moi em
co(n)cupia(m) sine alio tactu exteriori ī(n)terdū
amittit v(ir)ginitatē aīa Aliud ē q(uod) aue(r)-
tit a deo Daniel(is) xiij Eu(er)terunt ī co(n)cu-
piscentia ei(us) et eu(er)terunt sensū suū et
declinauerūt oculos suos ut nō vide-
rēt celū neq(ue) r(e)cordarēt(ur) iudicio(rum) iu-
storū Aliud ē q(uod) tradit ho(m)i(n)e(m) ī manib(us)
hostiū .s(cilicet) dalida sapsonē Eccl(esiastic)i ix Si
dederis aīe tue ho(c) ē sensualitati tue
co(n)cupias suas faciet te ī gaudiū ini(m)i-
cis tuis Aliud ē q(uod) aīmo co(mmi)tt(itu)r adult(er)iū
Mat(thei) v. Qui viderit mulierē ad co(n)cupi-
scendā eā iā mechat(us) ē in corde suo
Aliud ē q(uod) ge(n)erat pessimā p(ro)lem Jaco(bi) p(ri)mo

Concupia q cu concepit parit pcm Qd
at peius? Nonne melius eet ut pareret
bufone ¶ Ite euacuat aias oi bono dan' z
Concupia subuctit cor tuu vas ei qd subu
titur euacuat' oi contento ¶ Ite facit desi
pe mutado sensu hois sapie e Instructa
concupic subuertit sensu sine malicia
Ite paulati plus et pl' corrupit hoies
sic' ps putrida corrupit alias Et pe p°
fugietes q i mudo concupie corruptoez
1 concupiaz q corrupit. Ite cogitat sic'
ulcus plenu sanie 2° pe 2 In concupis
cetijs imudicie abulant .f. q plene sut
imudicia ¶ Ite adusat' spui et iped'
ab oi bono · galat' 5 Caro concupiscit
aduersus spm Et p' vt no qcuqz voletis
illa faciatis ¶ Ite facit hoiez de turmis
mudi deo cotrariu q sut tres concupia
carnis concupia oclor et supbia vite
sic' d' Jo 2 ¶ Qm inde cu hmoi concupia
tot mala iducat no e bonor viroru
ipaz laxare q° illi' de q° d' daniel 17
Erit i concupiscecijs feiar sz potius
ipas refrenas q° illi' de quo dicat'
thob 3 Mudam seruaui aiaz mea ab
oi concupia pmo debem' ipaz mortifi
care scdm pceptu apli dicetis Col' 3
Mortificate concupiscecia mala ¶ Porro
q° ituitu mlieris attendit' valde ibis
concupia Inp° i° eccl 10 Et hoc .f. ituitu spei
mulieris concupia qi ignis exardescit
Et io decz viru scm ut caueat sibi ab
hmoi concupia et ab oi ipudico aspcu
¶ Narrat tulli' de officiis lib° 2 Qz
cu eent duo ptores colle pericles et
sophocles sapietes et ca officiu conuenis
sent Contig' queda valde pulchru iu
uene ad eos itrare que cu vidisset sop
hocles dixit ad sociu O pulchru iu
uene pcle Et pcles ad eu dicit So
phocle ptore no mete solu sz z oclos

continetes hre Si at decz h° ptore qutomagis
viru religiosu Vo e g° sine culpa viru re
ligiosu q heat oclos ipudicos Et h' e p°
ca qre decz caue vir religiosz ab ipudico
mulieris aspcu Vnde:

Nec putare debet qui in fe
mina figit oculu et illi'
e se diligit fixu ab aliis
no se videri cu hoc fiat videtur
oibus et qbz se videri no arbitrat'.

¶ Hic tangit' scda ro q est q pte ppomi
qre madatu pdcm e obseruadu ¶ Et
nondu q aliq sut ita stolidi q cu no vi
det alios no putat se iterdu videri ab
ipis Isti sut sic' asin' aial stolidu de quo
dicit' cu hz capud iter sctes et no videt
lupu no videt putat se videri ab eo.
Sut iteru sic' pueri in ludo quoda cu rec'
rut ad genua mris et ibi abscondut cap°
no putat se videri ab aliis pueris q° no
vident Sic' eciā cecz no putat se videri
ab aliis q° no videt Ita multi cu aliqd
idisciplinate comittut cu mlieres no
videtes alios no putat se videri ab eis
sz no ita Vo putabat ysaac se videri
cu iocabat' cu rebecca vxore sua sz vi
dit hoc abimelech rex palestinor ps
piciens p fenestra gen 26 Vo puta
bat ille iuuenis q abulabat aduesperascte
die iux° domu meretricis que deph
hensu osculata e se videri a salomone
que cu vidit de fenestra dom' sue ps
piciens p cancellos pu' 7 Nuq et illa
mulier dephensa i adulterio q adduc
ta e ad xpm Joh 8 putabat se videri
uel adulterans cu ea qn sit z visi et
coprehensi Sic quoda dei iudicio mlti
i hmoi cu putat se latere dephendut'
supna puidetia no sic ca valde vtili h°
faciente Qui em hmoi sut corrigut'
p cofusione iterdu q nisi dei timore

corrigeret. Unde orat pro talibus ps. d. Confundantur et conuertantur ~~retrorsum~~ retrorsum s. a malis conceptis retrahantur per confusionem. Et alijs hoc videntibus incutitur timor similiter peccandi sicut accidit de latronibus deprehensis quorum deprehensio est alijs ad timorem. Exemplum actuum v de anania et saphira quibus deprehensis et punitis sequitur in hystoria Et factus est timor magnus in ecclesia et in omnes qui audiebant hec. Item sicut latrones interdum plus nocent rei publice quam raptores ita et occulta peccata que frequentius committuntur et maiores inuadunt et minus ab eis potest caueri sicut et latrones frequentius nocent quam raptores et maiores thesauros inuadunt ubi raptores capiunt asinos vel capras nec potest precauere ab hijs tamen quia nescit quando venit. 3 Re. xxxvi Immisit dominus s. premisse latrunculos filiorum amon in iudam ut disperderet eum. Exemplum Inde dominus rei publice et amator boni eius intendit ut deprehendatur huiusmodi peccata sicut et domini terrarum adhibent diligentiam magnam ut deprehendantur latrones et confundantur. Ier. 2o Quomodo confunditur fur quando deprehenditur sic confusi sunt domus israel qui religiosos designant. Item huiusmodi homines videntur interdum et deprehenduntur deo procurante et propter correptionem corum et propter aliorum timorem et propter bonum eorum.

De condicione dei intuitus et quo valet ad cauendum peccatum

Secundo et si lateat et a nemine hominum videatur quod faciat de illo desuper inspectore quem latere nichil potest. Nec ideo putandus est non videre quia tanto videt patientius quanto sapientius. Illum igitur vir liber timeat displicere nec velit facere male placere. Illum cogitet omnia videre nec velit feminam male videre. Illius namque et in hac causa commendatus est timor. Ubi

capitulum est Abhominatio est domino defigens oculum. Ad obseruandum mandatum predictum ponitur hic verbo ~~scriptura~~ tria scripta ex parte dei quo ad eius intuitum. Circa quod quatuor tanguntur primo quante sit virtutis quia ipsum nichil potest latere. 2o quam falsum sit quod putant contrarium an ideo putandus est. 3o. 4o quia hoc quod plus quam due alie voces predicte debent mouere concluditur propterea illi 3o 20.

Circa primum nota quod si hominum aspectum quamquam lateat aliquid factum nostrum tamen diuinum intuitum nichil potest latere. Tenebre enim quamquam impediunt humanum aspectum sed non sic diuinum Iob xxxiiii. Non sunt tenebre et non est umbra mortis ut abscondantur ibi qui operantur iniquitatem. Item obstacula et parietes et similia sed nec sic diuinum Ecclesiastici xxiii. Oculi domini plus multum lucidiores super solem quia sicut radij solis non pertranseunt ubi est intermedium opacum oculi vero domini omnia quantumcumque opaca pertranseunt sicut oculi lincis qui dicitur ultra parietem videre. Item modicitas rei impedit interdum aspectum hominis. Sunt enim quedam ita modica quod ea non potest homo videre sed nec sic diuinum ysaie xl. Ego considerabo in loco meo sicut meridiana lux clara est que s. ostendit athomos ita ipse videt et motus et gestus et cogitationes et affectiones et intentiones et similia quantumcumque modica. Item rei ~~mota~~ remota quamquam enim non videt homo rem aliquam visibilem propter sui distantiam sed non sic dominus quia ipse est presens ubique gen. xxxi deus est testis absentium quamuis secretus nullius sermonis nostri testis est absque deo qui presens respicit. Item rei absconsio in profundum impedit humanum aspectum sed non sic diuinum quia enim profundius corde. Ipse autem est qui nouit abscondita cordis ut dicit ps. quanto magis omnia alia etiam ubicumque abscondita propter hoc bene dicitur que latere nichil potest concordans verbo apostoli dicentis hebr. 4 Omnia nuda et aperta sunt oculis eius quia nec tenebre nec intermedium nec rei modicitas nec distantia nec aliquid

abstonsio ipediuit visu ei9. ¶ Vir 2m nond
q deus no videt vide iterdu aliq mala q di-
mittit ea ipunita q oclis clausis no vult
aspice qd no vult ferre licz at ita videat
tn no e ita videt ei oia mala sz ex eo iterdu
q no vides ea no stati punit no e volunta-
rius ad puniendu sz q invitus h9 facit Tre-
noz 3 Nō eī ex corde humiliavit et abiecit
filios hoim et io hoc tarde facit et lente
sic ille q facit re aliqua invitus ¶ Itē iterd
facit hoc misericordie expectādo ad penitēciā sap xi
Nō eī ipotens eras ipios sil optiare sz ptibz
p ptes iudicans dabas locu pnie Itē qn
sordidis sordescendo adhuc ad penas reser-
vat maiores math vi In aliis nacoibus
dns paciēter expectat ut eos cu iudicii
dies advenit i plenitudie pccoz puniat
¶ Itē iterdu hoc facit ne det malignis
occasio gloriādi deut xxxii Sz ira ini-
micoz distuli s puire ne s hostes eoz
superbirent ¶ Itē iterdu ut p hoc nos doce-
at q i iniuriis nris debem9 ee pacientes
sicut q9 no sit servus neq q pacienter
a dno suo toleratus noluit paciaz hre
i conservu suu ut pbm Serve neq oē
debitu dimisi tibi qm rogasti me nonne
oportuit et te misereri conservo tuo sicut
et ego tui misertus su Sunt igr quiq ee
que dns iterdu et si videat mala aliq
et tn no stati punit et tn oes sunt val-
de rōnabiles pz q hui9 paciēcia pcedit
ex sapia no ex maloz ignorācia bn g9
incipit contra quosda an io putādus e
no vide q tāto videt paciencius qto sapi-
encius ¶ Vir 2m nond q quiq sut occulta
ex parte videt Sz q qs solet qs aliqd maliti-
mere facere cora eo Pma e si sit magna psona
Alia si sit honesta Alia e si malu qd fit
fiat contra eu Alia e si ipse vides habeat
de illo malo accusare Alia e si debeat
de eo iudicare Ipe at de9 e ta magna

psona q magnitudis ei9 no e finis ps Ma
honesta q oculi ei9 ad iniquitate aspicere no pnt
Abacuc i Ipe e contra que solu e pccm ps
tibi soli peccavi Ipe e q hz accusare de
pcco [struck] testificādo Ie xxix Ego
su iudex et testis Deo q rephendit scriptu-
dauid sup h9 Et malu cora te feci q s es
ta magnus tāte honestatis zelator i cui9
soli9 iniuria fit pccm q habes de illo cora
me testificari et de ipso me iudicare bn g9
dr illi q cōtra e Illi timeat displicere vir sit
ne velit facere male placere Illu cogitet
oia videre ne velit facere male videre hoc e
caveat ne tali placencia vel tali visu a-
liqd mali committat cora eo Sz cu talis
placencia et talis visus i casibz ee sit ma-
lo qd rephendere no itendit ¶ Vir quartu
nondu q mulier e qi saccus stercoz. ab-
hoiabile at facet q figet manu i sacco
stercoribz pleno. et abhoiatorez maiore
facet q figet lingua q e nobile mēbru
Oculus e mēbru valde nobile Quāta g9
abhoiaco e cora deo figere oculu i hui9
saccu ¶ Itē abhoiabile facet q cora hoi-
bus denotaret mebra genitalia ad mo-
tus turpes sz spicio oculoz i muliere
facit hoc cora deo ¶ Itē abhoiabile facit
cora hoibz q imundicis impleret sinu
suu sz hoc facit cora deo spicio hui9 q
ex illa inducit cogitacoes imunde imun-
biles i corde ¶ Itē abhoiabile eet cora
hoibz miscere re preciosissima et mundis-
sima cu vili et imunda ut vinu cu v-
rina et balsamu cu stercoribz sic at
facit defigens oculu i muliere q p hui9
spicione miscet aiaz sua q de se taqz
res spualis e preciosissima et mundissima
cu carne muliebri q e res vilissima et
imunda ¶ Itē abhoiabile eet si qs p
nasu emitteret vrina ut p os stercora
q no sut isti meatus ad hoc deputati Orta

+ Ideo dicit male placere et male videre

quia abhorrendo est coram deo cum quis per oculos deputatos ad celestia contemplanda emittit luxuriam. Hic autem sunt defigentes male oculos in mulierem, per ipsos enim oculos emittitur impudicitia. Intuenti (?) secundum quod dicitur scriptum per aliam translationem: Abhominatio est domino defigens oculum. De mutua custodia. Ca. septimum.

Quando quilibet (?) estis in ecclesia et ubicumque ubi femine sunt, invicem pudicitiam vestram custodite. Deus enim qui habitat in vobis etiam isto modo custodiat vos ex vobis.

Data sunt mandata contra tria principia honestatis. Hic subiunguntur mandata contra corruptionem honestatis, quod est maxime honestatis. Attendendum vero quod quedam sunt mala super quibus committentes ea deprehenduntur, alia vero que committentes incognoscuntur. Generaliter ad deprehensionem vero malorum fiat custodia mutua. Cum autem per huiusmodi custodiam aliquid deprehenditur, debet sequi secreta amonitio. Cum autem huiusmodi amonitio non prodest, procedendum est ad denuntiationem. Augustinus igitur hoc prosequens primo ponit contra deprehendenda mandata in particulari, secundo in generali. In particulari vero primo ponit mandatum contra huiusmodi custodiam, et hoc in materia pudicitie de qua specialius est tractandum tamquam de re maxime honestatis. Secundo contra amonitionem, ibi: et si hanc. Tertio ad denuntiationem, ibi: si autem post. Quarto contra eandem in genere, ibi: et hoc quod dixi. Quinto contra mala que recognoscuntur, ibi: quicumque autem in tantum.

Circa primum notandum quod sicut nobiles zelotes sponse sue solent ponere multos custodes circa eam ne aliquid fiat indecentie, ita dominus amator anime multos ordinat circa eam custodes. Assignat ad hoc angelos, psalmo: Angelis suis mandavit de te ut custodiant. Item prelatos, Ysaie lxii: Super muros tuos Ierusalem constitui custodes, scilicet prelatos. Item proximos, Ecclesiastici xvii: Unicuique mandavit de proximo suo custodiendo. Unde Genesis iiii reprehenditur Cayn de hoc quod dixit: Numquid custos fratris mei sum ego? Porro pudicitia est res valde preciosa, Ecclesiastici xxvi: Omnis ponderatio non est digna continentis anime. Item habet magnam impugnationem; impugnatur enim a carne per concupiscentiam, item a mundo per visibilia, item a demonibus qui religiosos incessanter impugnant. Item in Vitis patrum legitur quod cum quidam demon pluribus annis impugnasset quendam heremitam ut eum semel faceret fornicari etc. Propter hoc demones in scriptura vocantur locuste, que sicut locuste cum aviditate flores devorant, ita et ipsi flores pudicitie. Item vas in quo servatur pudicitia est valde fragile. Super illud apostoli Corinthiorum iiii: Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus. Que autem huiusmodi sunt solent multum diligenter servari. Item notandum quod aliquando contingit quod persone religiose declinant ad loca solitaria propter suspicionem quam nolunt de se generari propter ea que committunt in societate, ipsa tamen non advertente aliquam impudicitiam in tactu vel visu vel huiusmodi circa mulieres. Item quandoque in loco sacro. Item quandoque illi de quibus nullatenus creditur, et ideo caute fiunt que in aliquibus istorum confidentes minus sollicite custodiunt fratrem suum. Item notandum quod pudicitie conservatio speciale donum dei est. Sapientie viii: Scivi quoniam aliter non possum esse continens nisi deus daret. Sunt autem multa modi quibus deus hominem conservat ab impudicitia. Primo modo quod virtute sua mittit aliquibus predonibus, sicut custodivit Abimelech regem Gerare ut non tangeret uxorem Abrahe propter simplicitatem cordis sui, quia nesciebat quod esset uxor eius, tulit eam ut sibi acciperet uxorem, secundum glosam Genesis xx: Et ego scio quod simplici corde feceris hoc, et ideo custodivi te ne tangeres eam. Secundo modo per adversitates, Osee ii: Sepiam vias tuas spinis et sepiam eas maceria, et semitas suas non invenient, et sequentur amatores suos et non apprehendent eos. Tertio per adiutorium humanum, sicut reges solent custodire uxores per eunuchos, quia secundum apostolum dei adiutores sumus, cum tamen sine ipso non sufficimus ad hoc. ynis pnotis

+ Et io concludit Aug. igitur sicut estis in oratione dicit
Ne quod contingat hoc de vobis scilicet quod sitis abhorrantes deo

pz continuatio et expositio huius mandati dixe-
rat enim in mente quod defigentes oculum abhorrantes
+ a deo custodite vos ipsi intelligentes totum non
custodire angelorum et prelatorum. Custodite
igitur pudiciciam vestram que est res preciosa tam in-
pugnata in tam fragili loco reposita et hoc
facite qui sicut estis non confidentes de societate
et etiam si sitis in certa vel alio quotumque loco
non confidentes de loci sanctitate. Et invicem
id est unus in diffinitiffe alterius quicumque sit non con-
fidentes de persone condicione quecumque. Quamvis
non faciatis sic quod in vobis est tamen non putetis
hoc facere nisi et ipse deus hoc faciat sed consi-
derate quia si quod vestra interest faciatis quod et ipse
deus qui habitat in vobis qui multis modis solet
suos custodire hoc modo custodiet vos ex vobis

E[t] de fraterna monitione

Et si hanc de qua loquor
oculi petulanciam in aliquo
vestrum adverteritis. statim admo-
nete ne cepta progrediatur. sed de
proximo corrigatur. Custodia
mutua valet ad duo scilicet ad cavendum pec-
catum et io dicitur in predicto mandato deus
qui habitat in vobis etiam isto modo custodiet vos
ex vobis scilicet a malo. Item ad deprehendendum
malum si fiat et hoc tradit mandatum. d.
quod faciendum quando deprehenditur quia scilicet monitio
est facienda id est statim et subiungit causam duplicem
scilicet resistenciam de futuris ne cepta progre-
diatur et correptionem de preteritis sed de proxi-
mo corrigatur et sic tamen continens hoc mandatum
scilicet substanciam mandati et tempus exequendi et
causam. Sed queret aliquis numquid tenemur ad
correptionem fraternam de venialibus videtur quod non quia nullus
enim tenetur se corrigere de venialibus alioquin
pro venialia dampnaretur quod tamen mandat aug.
d. quod de petulancia oculorum debemus fratrem
corrigere et cum huiusmodi petulancia potius
iudicanda sit venialis quam mortalis. Quandoque
venialia sunt dispositio ad mortale sed quandam sunt

dispositio remota quandam propinqua vel ratione multitu-
dinis sicut in illo qui assidue huiusmodi sine numero commit-
tit vel ratione magnitudinis sicut sunt aliqua mendacia et
aliquae detractiones et similia vel ratione conceptionis
cum mortali sicut sunt colloquia et visus inpudici
vel huiusmodi cum muliere et sic. Sicut igitur aliquis videns
aliquem alium incedentem per viam per quam creditur quod
statim incurret periculum mortis peccaret nisi
retraheret eum ita peccat aliquis peccare mor-
taliter nisi corrigat fratrem de huiusmodi venialibus que
sunt dispositio ad mortale. Et de talibus
est petulancia de qua hic loquimur est enim dispo-
sitio valde propinqua ad crimen mortale.
Tenemur igitur ad correptionem fraternam de venia-
libus interdum non inquantum venialia sunt sed inquantum
ad mortale ductiva quod aug. innuit
cum causam huiusmodi correptionis assignat. d. ne
cepta progrediatur. In aliis autem casibus quamvis
huiusmodi correptio non sit necessaria ad salutem
est tamen de expedientibus. Ad illud quod dicitur
est in contrarium potest dici quod hec non est vera
nullus tenetur se corrigere de venialibus
quamvis enim venialia numquam sint mortalia tamen negli-
gentia corrigendi se de venialibus potest esse
mortalis in casu sicut supradictum sicut et contemptus
venialium potest esse tantus quod erit mortalis et
negligentia in superiori parte rationis non corrigentis
inferiorem circa venialia potest esse mortalis. Sed
utrum queritur circa secundum quare dicitur statim cum istud sit
mandatum affirmativum. et affirmativa
non obligant ad semper sed pro loco et tempore. Respondeo
quandam sunt peccata iam commissa et non sunt in actu
iam ad correptionem de istis sufficit quod pro loco
et tempore servata oportunitate fiat correptio
primo secundum quosdam rusticos ad correptionem de
commisso iam delicto non tenentur nisi soli prelati
et quo ad alios est consilium. Alia vero sunt que sunt
in actu et ista statim est adhibenda admonitio
sicut igne succenso statim recurrendum est ad
aquam sine expectatione et de talibus loquitur hic
sicut patet ex hoc quod dicitur et si huiusmodi petulanciam

in aliquo verum adulterium. s. in ipso actu ¶ Tertio quia non solum propter tales quos dixit sed propter multas alias rationes debet vigere huiusmodi admonitio que dicitur fraterna correptio multum in religione. Est enim quedam fraternitas que dicitur nature secundum quam omnes descendentes ab adam dicuntur fratres. Alia fidei secundum quam omnes iudei dicuntur fratres quia habent eandem fidem. Alia professionis secundum quam dicuntur fratres qui sub eadem professione vivunt. Sed omnes iste fraternitates concurrunt in religiosis. Cum ergo huiusmodi correptio fiat ratione fraternitatis supra dicto xviii Si peccaverit in te frater tuus corripe eum inter te et ipsum solum quantum tenentur ad hoc religiosi inter quos est tanta fraternitas. Item etiam ecclesiastici dicitur Corripe amicum. Ex quo innuitur quod huiusmodi correptio impendi solet maxime amicis supra dicto apocalipsis Ego quos amo arguo et castigo. Et ideo veriores amicos magis tenemur corrigere. Sed verior est amicitia illa que per christi amorem est conglutinata sicut dicit leo. talis autem est in viris religiosis. Ex quo patet quod magis tenentur ad huiusmodi correptionem in fratribus suis ¶ Item propinquitas est causa huiusmodi correptionis non enim tantum tenemur extraneis ut remotis quantum vicinis ecclesiastici xvii Corripe proximum. Ex quo sequitur quod magis proximis magis tenemur. Nullus autem proximior quam ille cum quo cotidie conversamur. Sic autem est in claustro ¶ Item sanctitas rei quam serpa pronotare solet ut vides in ea sordem statim festinet abstergere ut si quis viderit sordes in altari deo consecrato. Cum ergo quilibet religiosus sit deo consecratus quilibet pro fratre eius contineri qui statim laboret abstergere sordem peccati si videat eam in ipso. Et ideo bene dicitur apocalipsis xxii Sanctus sanctificetur adhuc. quasi dicat quicumque homo qui sanctus est plus debet curare de eius sanctificatione si in aliquo inquinetur ¶ Item periculum fratris redundat in dampnum tocius supra dicto Nam tua res agitur paries cum proximus ardet. Sicut enim quando ignis est in una parte domus quilibet nititur extinguere ne tota domus comburatur Ita curandum est in religione statim extinguere peccatum

in quocumque sit. Et ideo dixit Augustinus Statim admonete ne cepta procedat s. in manus ¶ Item arguere est proprium opus spiritus sancti sicut dicitur Jo xvi Ille arguet mundum de peccato. Unde ergo potest credi quod spiritus sanctus habitet in illis qui numquam arguunt. Et ideo signanter dicit apostolus ad galathas Vos qui spirituales estis instruite huiusmodi. quasi dicat Si spirituales estis et spiritus dei habitet in vobis instruite huiusmodi s. delinquentem. Patet ergo hiis quod viri religiosi multum tenentur ad fraternam correptionem et ratione magne fraternitatis et ratione vere amicitie et ratione maxime proximitatis et propter propriam utilitatem et propter status sanctitatem et propter spiritum inhabitantem ¶ Secundo notandum est modum correptionis quia huiusmodi correptio facienda est cum lenitate. Delinquentes enim sunt quasi infirmi et ideo cum lenitate sunt tractandi gal. vi Instruite in spiritu lenitatis. Item cum humilitate. Superbis enim est animus humanus et ideo cum superbe loquitur eidem alius sequitur inde potius iurgia quam alii fructus supra dicto proverbiorum Inter superbos semper iurgia sunt ¶ Legitur in vitis patrum quod cum quidam monachus transiens quendam paganum inventum in via obiurgaret superbe super infidelitate sua paganus irascens in eum trucidavit eum. postea autem alius monachus nesciens quod factum fuerat allocutus eum monuit cum humilitate et conversus est ad fidem christi. Et ideo monendi sunt delinquentes cum humilitate propter quod dicitur proverbiorum xviii Cum obsecrationibus loquitur pauper s. spiritu .i. humilis et econtrario in ore stulti virga superbie .i. superba correptio proverbiorum xiiii ¶ Item cum compassione non enim est vere iustitie indignari peccatoribus sed compati et quod compassione corrigendo eos dirigere psalmus Corripiet me iustus in misericordia s. compassionis ¶ Item cum discretione Aliter enim corrigendi sunt maiores Aliter pares Aliter minores Aliter communia peccata Aliter levia Aliter occulta Aliter manifesta sunt tractanda et in omnibus observandus est locus et tempus et opportunitas. Secundo quia non observat quidam

Ex.

hntes zelu in correctione. Ubi sicut non solum frater sanctus dicit Bernar[dus] zelum tuum informet sua scientia distinctionis. Item cum moderamine non cum defectus proprio rum faciendo sicut trabes sicut faciunt illi qui dociti sunt ad culpas aliorum aggravandas. Thim[otheum] 2: Servum dei cum modestia corripientem id est cum modo debito. Est autem modus debitus ut potius culpe allevientur quam graventur. Item laudanda prius vituperanda post. Item cum tranquillitate. Correctio enim que fit cum turbatione animi frequenter est quedam impaciencie effusio mentientis se correctionem. Greg[orius] in past[orali]. Est correctio medicina contra morbum ideo sapiens expectat facere correptionem quousque habeat animum tranquillum ut cum tranquillitate iudicet. Sap[iens] pp. Exemplum de philosopho qui iratus contra servitorem suum dixit iam te verberarem nisi essem iratus. Patet igitur modus quo facienda est correctio quia cum lenitate et humilitate cum compassione cum discretione cum moderamine cum tranquillitate. Porro ex huiusmodi correctione facta modo debito sequitur fructus multiplex. Unus est anime liberatio. Si enim correctus audit corrigentem lucratus est animam fratris. Mat[thei] xviii. Si autem non audit saltem suam liberavit. Eze[chielis] 3. Tu vero animam tuam liberasti scilicet postquam dixisti impio impietatem suam et noluit sibi cavere. Unde patet quod animam unam saltem liberat scilicet correcti vel corrigentis. Alius est diaboli fugatio. Fugit enim sicut lupus qui exclamatur. Quo dicit Bernar[dus]. Secretius accedit temptator ubi nullus timetur inpetitor. Alius est peccati cognitio frequenter enim committens culpam non advertit quod fecit aut si advertit non cogitat se male fecisse aut si male non multum male. Eccl[esiastici] xix. Corripe amicum ne forte non intellexerit et dicat non feci hoc scilicet quod tu dicis vel non feci male. Alius est cautela de futuris. Prov[erbiorum] xix. Correctio tribuit sapientiam quia per hanc fit homo cautior in futuro. Alius est puritatis augmentatio. Das enim aurum vel argentum quanto plus confricatur tanto magis purificatur. Ita et boni et religiosi et intelligentes hec non ferunt conviter. Eccl[esiastici] x. Prudens et disciplinatus vir non murmurabit correctus. Exemplum de ipso Augustino qui dixit Eustochio sene et episcopus pater suum ab omnibus corrigi et emendari et illum amicum estimavit cuius lingue beneficio ante diem extremi iudicii ante mee maculas tergo. Alius est amicicie acquisitio quamvis enim religiosus correctus interdum ferat moleste in principio tamen rediens ad cor advertit corrigentem verum amicum suum. Prov[erbiorum] xxviii. Qui corripit hominem inveniet gratiam postea apud illum magis quam ille qui per lingue blandimenta decipit. Quia igitur ex huiusmodi correptione sequitur anime liberatio, hostis fugatio, peccati cognitio, cautele sapientia, puritatis augmentum, acquisitio amicitie, bene dicitur Eccl[esiastici] xx. Quam bonum est arguere. Patet ex iam dictis quod vir sit vites quare in religione multum debet vigere fraterna et caritativa ammonitio et semper quis sit et modum servanda et semper fructus qui ex hoc subsequuntur.

De ordine fraterne correctionis. Ca[pitulum] lxxxxvi.

Fiat et post ammonitionem iterum vel alio quoque die idipsum facere cum videritis iam velut vulneratum lavandum prodat quicumque hoc potuerit invenire. ¶ Postquam deprehensa culpa fraterna facta est admonitio secreta et non prodest procedendum est ad denuntiationem et quia tria solet concurrere primum est culpe indicatio, secundum est indicate convictio, tertium quiete diiudicatio. Et ideo et ista tria tradit mandatum. Et primum hic, et secundum ubi prius tamen et alibi, et tertium ubi convictus vero. Circa indicationem vero facienda innuuntur ea in hoc mandato scilicet quando est facienda quia post iterationem culpe a facta monitione et ideo dicit scilicet post monitionem. ¶ Item quare est facienda quia propter periculum delinquentis et ideo dicit iam velut vulneratum. ¶ Item ad quid est facienda quia propter bonum scilicet ut subveniatur periclo et ideo dicit sanandum prodat. ¶ Item

a quo est facienda quam a quolibet qui hoc deprehenderit et ideo dicit congrue.

Sed quereret aliquis contra predicta an liceat culpam fratris indicare prelato vel fratribus aliquibus vel in capitulo proclamare publice non premissa secreta admonitione. Videtur quod non quia dicunt iura quod denunciationem precedere debet caritativa admonitio secundum illud Matthei xviij Si peccaverit in te frater tuus corripe eum inter te et ipsum solum etc. et hoc idem vult Augustinus in rubrica in isto mandato. Quod si sic est tunc videntur omnes religiosi peccare qui culpas fratrum proclamant non premissa admonitione. Ad hoc est dicendum quod sunt quedam peccata manifesta et hec quecumque sint sive parva sive magna non requirunt secretam admonitionem sed publice sunt corripienda. Thimothei v Peccantes coram omnibus argue ut ceteri timorem habeant. Glossa peccantes qui manifesti sunt. Alia sunt occulta et horum quedam sunt modica ut excessus in risu et huiusmodi et ista annexa fragilitati humane quod vix est aliquis quantumcumque perfectus qui septies in die offendat in illis. Ista vero quia cuiusdam necessitatis non habent notabilem verecundiam nec quod adducunt infamiam et ideo non oportet in istorum correptione precedere admonitionem. Ratio enim quare debet fieri secreta correctio secundum sanctos et magistros est duplex. Una est ne amissa verecundia si corrigatur frater palam minus timeat peccare. Secunda est ut servetur fama fratris quantum fieri potest salva salute illius. Cum igitur ista duo non timeantur circa ista peccata non exigitur ordo huiusmodi in istis sed sine precedenti admonitione potest fieri etiam de talibus in capitulo proclamatio sive sint manifesta sive occulta. Alia sunt occulta sed maiora que habent infamiam et verecundiam ut inebriatio et huiusmodi que quandoque sunt venialia quandoque mortalia et in istis contingit interdum quod creditur probabiliter quod per secretam correptionem provideatur saluti delinquentis et statui sue religionis ut si in genere contingat quod aliquis probus non inebriatur nisi ex fortitudine vini quod aliquando casu fortuito et numquam alias contingit ei creditur quod in antea cavebit si fiat secreta correptio. In talibus servandus est ordo correctionis et peccaret qui hoc indicaret aliis non premissa admonitione quia nullus fructus sequeretur ex tali indicatione et infamaretur delinquens sine causa cum per secretam correctionem provideri possit sufficienter omni periculo. Aliquando vero contingit propter alias circumstantias quod creditur probabiliter quod per huiusmodi secretam admonitionem non sufficienter providetur saluti delinquentis vel statui religionis sue et tunc potest omitti huiusmodi secreta admonitio quia non speratur emendatio et potest et debet statim indicari prelato vel aliis bonis qui possunt prodesse et non obesse vel etiam de eorum consilio potest fieri proclamatio in capitulo si tamen potest culpa probari. Aliquando vero contingit quod creditur quod delinquens est tante pusillanimitatis quod si corrigeretur secreto incurreret odium erga corrigentem vel mala machinaretur contra eum vel quod se daret operam ad defendendam vel cooperiendam maliciam suam et tunc non solum non debet fieri talis correctio immo debet non fieri quia continet dementiam secundum Ieronimum frustra vel inutilis vel nichil aliud quam odium querens sed tamen prelato et aliis bonis viris secundum modum predictum est indicandum. Ad questionem igitur propositam distinguendum sic vel culpa vel est manifesta vel occulta. In primo casu non requiritur quod fiat secreta correctio nec dominus intellexit de talibus cum dixit Si peccaverit in te frater tuus cum dicat glossa in te scilicet te solum sciente. In secundo casu iterum distinguendum quia culpa aut est de minimis aut de maioribus que habent infamiam secum. In primo casu non requiritur etiam admonitio secreta. In secundo casu iterum distinguitur quia aut presumitur quod prosit correctio secreta sufficienter et tunc non potest sine peccato dimitti aut non presumitur et hoc est iterum dupliciter quia vel presumitur quod non prosit sufficienter et tamen non est occasio mali et tunc potest dimitti et fieri vel presumitur quod sit occasio mali et tunc et potest et debet dimitti. Ad illud quod in contrarium dicitur

est quod denunciacionem debet precedere caritativa admo-
nicio dicendum quod hoc licet sit verum in genere tamen habet
excepciones in casibus sicut alie multe regule
generales quia precepta affirmativa non obligant
in omni casu sed in casu oportuno. Item dubitatur
de hoc quod dicit quod post admonicionem si incidit
iterum frater delinquere debet denunciare. Videtur enim
quod non sola una admonicio sed plures essent fa-
ciende sicut fiunt in citacionibus iudicum et in vi-
tacione heretici qui post primam et secundam admonicio-
nem .i. unam vitandus est sicut dicitur ad Tit. iii. in glosa
Ad id quod potest dici quod antequam pena inferatur
iudicialiter vel vitetur hereticus quod est penale
plures debent precedere admoniciones eo quod pene
sunt molliende et non debent inferri nisi causa val-
de iusta et certa. Indicaciones vero culpe fiunt
illis qui possunt prodesse non fit ad penam sed ad
medicinam. Unde sicut medicus qui vult subve-
nire infirmo probat quod una medicina non pro-
dest ei statim recurrit ad aliam ita postquam pro-
batum est quod secrete admonicionis medicina
non prodest potest corrector recurrere ad medici-
nam indicacionis. Contra familiaritates
mulierum Ca. lxxxvi.

Quarta est nondum quorundam vulnerato-
rum in mente [illegible] est quia post ad-
monicionem fratrum scilicet incidit in petulanciam ocu-
lorum. Pro quo videlicet arguitur quod valde ma-
la suspicio oriunda est de illis qui post admoniciones
frequentes nolunt se corrigere de nimia fami-
liaritate mulierum. Licet enim familiaritas
earum huiusmodi valde periculosa est viro quantumcumque
perfecto sicut probatum est multas per experiencias.
Augustinus de singularitate clericorum: Quanti
et quales episcopi et clerici scilicet et laici post mag-
nalia et signa et miracula naufragati
noscuntur cum voluerunt navi fragili se exponere
periculose consorcio mulierum. Et post: De car-
bonibus scintille dissiliunt de ferro rubigo
nascitur morbos aspides sibilant et mu-
lier fundit concupiscencie pestilenciam qua salo-

+ navigare hoc est in carne fragili

mon fuit separatus a deo. De destruccione predi-
cta. Et a muliere iniquitas viri. Unde et
si esset sanctus homo de se securus tamen debet timere
ne mulier que est res fragilis de facili ma-
le eum ipsum afficiat. Idem in eodem. Postre-
mo et si animum nostrum in hoc semper confidimus
in castitate durare vel illud apud nos
debet esse suspectum ne ille qui nobiscum co-
nveniunt in nosipsos forsitan moveat aut
incitamentis carnalibus stimuletur. Preterea
et si non esset reale periculum in personis earum
tamen est quod per huiusmodi familiaritates status
sanctitatis infamia maculatur quod quam grave
sit ostendit idem in eodem. Dicit: Peius est quam
mechia contumeliam ducere criminosam et infa-
me facere sermoniam. blasphemiam ingerit
religioni. Et post: Continencie bonum frus-
tra intrinsecus laborioso agone custodit
qui forinsecus infirmat et infamat. Et idem dicit
apud Rom. Ne blasphemetur nomen vestrum
Cum ergo quod familiaritate huiusmodi sequitur [illegible]
periculum et aliis et tamen quantumcumque infamatos sciunt
quales presumpcio potest hominem in hiis que et ista
sciunt et tamen numquam volunt se corrigere de istis
valde timendum est et eis et aliis ne continue
secuti libidine sint infecti cum mulieri-
bus non utantur sicut et avarus cupiditate
ligatur cum pecunia quam a se separare non potest
cum ea non utatur. Item in eodem. Multi
divicias quas suis usibus negant sed pro cupi-
ditate conservant quibus animo perfruuntur et si
usu non tangant ita et is qui despexit vin-
culum nupciarum et aliis vinculis [illegible]
obligatur cum nullo concubitu misceatur
desiderio tamen et visu et colloquio oblectatur
Amplius addidit: Maiorum est quod sequitur ma-
iorum. Cum ergo viri perfecti et securi inhererent
familiaritatibus perfectis dat occasionem mi-
noribus idem faciendi. Qui cum sint infir-
mi de facili corruunt in istis et pereunt
aliorum exemplo. Idem in eodem. Quale premium

suitas exportat q pmitiosu pbet xpus ut infir-
mi ꝑceptu dilccois subtilit formitet et ipu-
dicitiis ipudentissime castitatis pbeat magis-
teriu destruens qd apls cominat. Sibut
iqua fr infirmus in tua sciā xpc quo pps
passus e Et post Eleasarus maluit vita
suā tormentis obire q̄ quibusdā mgr pdi-
tonis cpiste. et nos ubi nulla tormenta s[...]
~~tate tā ꝯuiter noret et sibi et fri pda-~~
~~mado et sociis suis vē nō sut inocetes~~
ymo culpabiles valde Aug in li de ci dei
Culpabile ē q hi q dissilr vivit et a
malorū fcis abhorret pcē tatu pccis
alienis q obiurgare deberet hoc at no
ē vim i q̄ indicando cedē pt ad correcc
Et io signat dicit qs iudicado corrigēs poss

Ceterra huius lateris vacat

Contra illos qui accusant mala
intencione Ca. lxxxvii
Circa 3m nondū q pccm dicit
volnus sedm id qd dr luc x de
latronib q hoi descendenti de ihrlm i ihe-
rico posuerut playas qd itelligit de
pccis vn at dr pccm volnus q volnus
debilitat et pccm silr ps Cor meū co-
turbatu ē s post pccm et post dereliqt
me virtus mea Sicut de ~~achab~~ ahab z°
R ult q volneratus se fecit educi de plio
q̄ iā ipotes ad pugnadū Item infirmis
infert dolorē xpc qd dr Sup dolorē volne-
ru meorū addiderut Ita et pccm xpc
qd pcca dicut i ps dolores inferi cct z
Cor neq ꝯuabitur i dolorib Cata cm
ē iusticiā ē nuq aia cu pccō ē su ama-
ritudie et angustiā affligere Item voln
humiliāt Sicut de alexandro de quo dr
q pcussus sagitta dixit Omnes vocat
me filiu iovis sz volnus hoc ondit me
ee hoiem Quot at et quti post ruinā
i pccm fti sut humiliores sicut illud ps
Prius q humiliarer ego deliq Tu humili-
asti sicut volneratū supbū Illo sed at
ē volnus ymo volnus valde grave Volnus
eī tato gravius ē qto pfundius Tale at ē
pccm scdm auctem cce dicetis ps Pcca mea
dne sicut sagitte infixa sut i me q s pfunde
penetrāt ita et pccm usq ad itima Et ē
tractū istud de ps ubi dr q sagitte tue i-
fixe sunt michi Item voln tato gravius
ē qto i pte nobiliori ut i corde vl cerebro
Volnus at pcti oe ē in aia q ē nobilissia
ps hois Bernar q aia insignita dei yma-
gine decorata silitudie dotata spu i dep-
ta saguine deputata cu angelis heres btitu-
dinis Item volnera sut tato ꝯviora qto
magis abscondita talia at sut pcca Greg
in pasto Pls nesciut occultiora ee volna
cogitacom q viscerum Item ad ꝯuitate
volneru sut cū pt sanatorz volneru in
mebro mīnus nobili oportz facē volnus
i mebro nobiliori Ita ē in casu pposito
In corpe eī mistico xpi Ipse xps ē nobi-
lissimum mebrū q volneratus ē pt volnā
aliorū sanada ysa liii Vulneratus ē pt
iniquitates nras Ad qd attendes hortat
Bnar d Cognosce o ho q ꝯuia sit volnā
p q̄bus oportuit xpm dnm volnari Ite ad
idē facit cū nō pt volnus sanari n p pro-
sa et isoluta remedia et ita ē h Bnar
Filius dei iubet occidi ut meis volneib
pcioso illius sanguis balsamo medeat
Ite ad idem facit cū hs q iubet cyrur-
gicus sz paucissimi sdm et excellentes
pnt subvenire volneatis vō p pccm nō
est q possit subvenire n virtus s dei
cct ppi q̄ rupheā bis acuta oes inigta-
tes et playe illius nō ē sanitas s n a solo
deo z nō scdm ctū nec ab alio Cū q pccm
sit volnus et ꝯuius oi volne corpali vn
arguit a mori vir sts d Si eī sr tu[...]
Et nō q dr ne deti putrescat i corde
Sicut eī volnus spuale deti ē q corpale
ita et putrefactio eius ē detior dr at h°

fluxitz solu volum) an ponē hec salua-
das. ¶ Ite q hoc 9tinus turbato gniat fortis
quoz papo cet sumo studio sei-uada Piro-
ru eni scoz e zelare no solu p castitate
sui status sed etia pro pulcritudie casti-
tatis q orit q fama unde illud sapie g O
q pulchra e casta gnatio cu claritate s fame
Et io cu videt ea obscurari no pnt no
turbari Mathab 2 d't mathathias Et ecce
pulchritudo nra et claritas nra desolata
est Et sup hac obfuscatoe pulchritudis
et claritatis corpalis et ipi filies plangae-
runt valde Multo maior dat occasio do-
loris viris scis cu pulchritudo sermoe
spualis obfuscat ¶ Ite plati i qbz de) ut
audit ul sentit scdm eos solet frequenter
ab huoi familiaritate cohercere z io qse no
corrigit. no pt de cobria erga deu z erga
suos ministros se excusare ¶ Aug i eode
Pnt pntes. pnt filij. pnt fres. pnt et
ipi qd plus e giuges a deo sibi coresspane
vincula dirupere et fili deo no credere
uno isup 9phibere mulieribz nepotibz corpo-
ditas no volunt recusare caritate ¶ Alius
go 9sumptio i bonu de hijs hi pt quos n
runc ifirmoru nec turbatio sociou
nec voluntas maioru retrahi pt a fa-
miliaritate pdca ¶ Sane po p ~~fructu~~
utilitate. dicentes q hoc faciunt pp aliqz
utilitate tpale q eo hoc obiicit frustus.
¶ Ad qd rndet Aug i eode d. Si fecia vi-
hoc esti dir n oporteb spone carnalia
emolimenta utilitatibz spualibz comodoz
¶ Scdo p caritate dicentes q qqz faciunt
tn hoc faciunt eo caritate pp salute eaz
Ad qd ide i eode rndet d. O dilcio q sibi
tuidet o caritas q cupit se i vituperatoe lau-
dari Grande miraculu ut vgmu ca-
ritas vgies fiat velud giuges credi.
¶ Tercio p scoz exepla Aug i eode
Sz aiut si de quibusdam s. cu mulieribz glo-
riti denotat notadi st etia sci plerique
nobiscu siue helias q mansit apd vidua
siue apli q mulieres secu comites circui-
rebat. siue iohes q matrem dni assupsit dno
delegate aut ipe dns cui de suis faculta-
tibus alimeta pstabat mulieres aliquae
religiose. cui etia martha ministrabat
ad mensam. et q singularit lacuit se
ad puteu sedes cu muliere alienigena
samaritana ul cui retubeti fea lacri-
mis pedes lauit. ¶ Ad qd rndet Aug
sic. Callidi argumentatores et unispe-
riti fallaces. q dn volunt puaricari ipa
iura puertut et icouenientibz opem
plus velud silēs coniecturas obiciunt
q p salomone ipi legis sagacitate
producitur Petor iquit hs vitabit corret-
tione et scdm volutate sua iueniet co-
paracione Patet aut eos fraudu-
lenter obice quatuor modis po qz faciut
argum a maiori affirmatiue qd no valet
Sicut ei no valet hoc argum ille miles
fortis subijt tale certame et vicit.
go iste miles debilis pt hoc ide facere
et vicet. ita no valet apli z pphe co-
habitauerut cu mulieribz et euaserut
sine pcco g et nos hoc ide face possum
Vn idem i eode istos deridet d Pecca-
tores magni q se coparat scis. et ex-
imia coiusatio nra q pphis videat equa-
¶ Scdo qz si in hoc imitatores dicut scos
et mutari volut deberet et alijs opibz
uirtuosis imitari qd tn nolunt ¶ Ide
i eode Ad occasione luxurie nre i pusil-
scos volum imitari. et iter ceteros
atq vestigia istoz nolum sequi In oibz
dicit Ap) nos exhibeam sicut dei ministros
i sustetatoe multa i pssuris i tribulatoibz
et ad has imitatoes ifirmi sum. et ad
ducedas mulieres possibilitate nobis
coparade imitatois addicim. i aduotam
¶ Tercio qz no e eade ca i nob q fuit
in scis Nus ei puides qerat fuci) hetia
q nuptias 9depnaret noluit mulieres
a se et ab aplis elongare oino. ne eo
hoc erroz iste 9firmaret Ide in eode
Timebat a dno q nuptias auferret

q(ui)b(us) ia(m) tu(n)c introductes auct(or)itas p(ro)hibebat ne
maritate mulieres accede(re)nt v(e)l ve(n)ire(n)t ad p(ro)p(ri)
tu(m) i(n) p(ro)p(ri)a s(er)vire(n)t ¶ Dicto q(uod) illa pre-
missa familiaritas ad hora(m) (et) t(em)p(us) ta(m)en fuit mihi
moderata Lo(cus) i(n) eode(m) Sz no(n) fuit modera(m)i(n)e
fuit illa p(re)missa Na(m) si alloq(ue)nt(ur) (est) d(omi)n(u)s
samaritana(m) ad hora(m) docuit et r(e)cessit Et
p(ost)q(uam) Factu(m) (est) i(n)q(ui)t eva(n)g(elis)ta post hec et iter ip(s)e
faciebat p(er) castella et civitates eva(n)ge-
lizans r(e)g(nu)m dei et xii cu(m) illo et mulieres
q(ue) erant curate a sp(irit)ib(us) i(m)mu(n)dis et i(n)-
firmitatib(us) maria q(ue) vocabat(ur) magda(le)ne
de qua exierat vii d(e)mo(n)ia et iohana
uxor cuze p(ro)curatoris herodis et susa-
na et alie multe q(ue) mi(ni)strabant ei de fa-
cultatib(us) suis Nu(m)q(uam) h(ab)ebat singulares
singulis i(n) indisciplinate cu(m) eos p(er)seve-
rabat illecebrose co(n)sorcio p(er)severates ubi
tota ecc(lesi)a ip(s)e modu(m) videbat(ur) Et p(ost) Et ut
de ap(osto)lis breviter p(ro)bem q(uan)tu(m) illis potuit
s(u)p(er)flua familiaritas displicere q(uo)d (con)pulsi s(un)t et
de ip(s)o d(omi)no loquente cu(m) femi(n)a dubitare v(e)l
eos noticia maiestatis p(ro)bata (con)pesceret
Et mirabant(ur) inq(ui)t q(uod) cu(m) muliere loq(ue)ret(ur)
nemo t(ame)n dixit ei q(ui)d q(ue)ris a(ut) q(ui)d loq(ue)ris cu(m) ea
Q(ui)d aut(em) loq(ua)r accessu(m) fere ad pedes d(omi)ni
(con)volute cu(m) lacri(mis) et placet q(ue) ad defes-
sione(m) sue lascivie no(n) erubescunt ip(su)m fla-
gitare Et p(ost) Johe(n)s aut(em) mirum d(omi)n(u)m sus-
cepisse videt(ur) s(ed) i(n) m(ini)st(eri)um cu(m) ministeriu(m)
dicat no(n) Helias q(uo)d iuss(us) (est) a d(omi)no i(n)t(er)ire
solitudine(m) et i(n)gredi tabernaculu(m) vidue
ad magnalia faciendu(m) ut famis t(em)p(or)e ta(m)
ip(s)i vidue q(ua)m pupillis ei(us) sufficientia(m) tri-
bueret alimenta q(ue) ieiuniis us(que)q(ua)q(ue)
afflictos tollerancia(m) abstinencia(m) Q(ua)lis
illic fuerat (con)t(en)tas affectus ubi no(n) erat vic-
tus et q(uia) hic ad vidua(m) habuit introitu(m)
cu(m) fames dedit hospiciu(m) Et q(uo)d (eti)a(m) q(uam)
te vis de (con)moracione vidue helie vocat
discipul(u)m p(ost)q(ua)m solitudi(ni)s afflictiones et pl(uri)-
morum tolera(vit) ieiunia Ex hiis p(at)z q(uod) n(on)
utilitas t(em)p(or)alis n(on) caritas sp(irit)ualis n(on) ex(em)p(l)a
s(an)c(t)or(um) ip(s)os (ex)cusat s(ed) allegaciones h(uius)mo(d)i
reputande s(un)t (ex)cusaciones ad (ex)cusandu(m)
in peccatis ¶ Postremo no(n)du(m) (con)t(r)a zelo

movea(n)t(ur) v(e)l vir s(an)ct(us) (con)tra tales familia-
ritates i(n)s(e)p(ar)abiles. Ostendit eor(um) stul-
ticia(m) tale(m) sicut est ille q(ui) una febre
habet et alia(m) sibi p(ro)curaret ut habet
duas. d(icit) Caro co(n)cupiscit adv(er)sus sp(iritu)m
Habes carne(m) tua(m) qua(m) s(u)p(er)es q(uid) tibi vis
alia(m) adducere Nec s(u)p(er) una(m) febre(m) cupit
adhibe(re) peiore(m) ne i(n)cipiat e(n)utrio i(n)s(ati)-
nabili labora(r)e ¶ Ite(m) ostendit fraudes
dyaboli et i(n)sidias multiplices d(icit) Dyabol(us)
h(uius)mo(d)i utit(ur) blandime(n)tis ut subtractis
o(mn)ib(us) racul(is) (con)cupisc(enti)e ta(m)diu sopitum ig(n)e(m)
sine ullis fla(m)mis occultet donec duas
faculas i(n)geres s(ib)i ab(b)as accedat et
ta(m)diu cessat s(er)vicie sue tela s(u)ppone(re)
donec sicut p(er)it(us) venator q(ue)s occisur(us)
e(st) laq(ue)i sui vinculis alliget Et ite(rum) dicit
Nullus p(er)iclis dyabol(us) i(n)quietat et h(ab)et q(uod)
h(ab)et levitate(m) ut duas naves i(n)vice(m) co(n)-
nectat q(uo)ndam q(uod) cu(m) fecit i(n)ictus repetit(is)
turbinib(us) i(n) semetipis e(l)id(er)e possit (et) p(er)de(re).
¶ Ite(m) p(ro)fert istis quosda(m) s(ecu)lares (con)iuges
d(icit) Aliud habeo q(uo)d mirari tu d(e)p(ro)p(r)iames
video plerosq(ue) maritos p(ari)ter et uxores
co(n)tinencia(m) estimates domicilia singula-
ria elige(re). et apud spadones n(ost)ros fere
co(n)habitacio nu(m)q(uam) p(re)t(er) h(uius)mo(d)i fastidiu(m) ¶ Ite(m)
p(ro)fert istis iudeos. d(icit) Iudeos (con)siderent
usq(ue) hodie p(ro) legis i(m)perio carnis p(ro)p(r)ie(tatem)
(con)tubernio vitare et sciet q(uo)d merentur q(uo)d
ecc(lesi)a iubente dissimulet (con)tubernii mulier(um) p(ro)p(ter)
s(en)tencia(m) p(ro)ponere d(omi)n(u)m volu(n)tate ¶ Ite(m) p(ro)fert
istis mores deor(um) q(ui) dicunt(ur) galli et ob re-
verencia(m) suor(um) simulachror(um) amputabatur
volu(n)tarie. d(icit) Puto q(uod) et de gallis suis
vob(is) exp(ro)braretur i(n)sultet q(ui) abscidentes semet
ip(s)os libent(er) (ex)primu(n)t du(m)mo(do) simulachror(um)
dissi(mu)lacio(n)ib(us) pareat clerici v(er)o p(ro) dignita-
te sacerdocii tereis no(n) fundunt sang(ui)ne(m) no(n)
ferru(m) tolerat (et) no(n) est aliq(uo)d vulnus no(n) e(st)
aliq(ui)s cruciatus. sed solu(m) (con)tra d(omi)n(u)m fere
tenet affectus ¶ Ite(m) i(n)ducit co(n)tra istos
amore(m) x(rist)i ad ecc(lesi)am. d(icit) Ausus su(m) dicere
a deo p(re)missus (est) filius de sinu patris
ut ecc(lesi)am faceret inocente(m) et cleric(us) fere
latus deserere no(n) p(ot)est n(on) x(rist)i ecc(lesi)am reddat in

fame ¶ Item iuvat contra istos peraz fragi-
litate. d. Prius sis q servius e qz nec dum
temptat timeat qz nichil de illo dicat pros-
piciat ne dicat. ¶ Post quam vero his quod mala
suspicio pertinet habere de talibus contra quos vir sanctus
tanta detestacione invehitur procul dubio
falsa elacio est et non vera caritas quasi
ungit Unde idem in eodem Malum reclamento
boni nominis tegitur dum apud eos falsa dilecio
vera violat sed exclamat caritas et ap-
pellat. tales ego non inveni. altera est qui me
stando consurgit nunquam fluxus soluca
per me scitare non opto culpari. Patet
ergo ex dictis quod mala suspiciones generant
qui tam inseparabiliter adheret scharitati
tibus notabilibus mulierum. Ca. 81.

Circa contra illos qui accusat mala dictione
3m nondum quod sunt quidam qui ex aliquibus
mala commotione interdum accusant
fratres suos non ad sanandum sed ad confundendum
Huiusmodi accusatio est dyabolica Ipse enim dyabolus
dicitur accusator fratrum Apoc. xii et constat
quod non accusat ad sanandum sed ad perdendum
sic et isti. ¶ Isti sunt qui vulneratis addunt vul-
nera secundum illud Job xvi Concidit me vulnere
super vulnus etc. Et super dolorem vulnerum
meorum addiderunt Isti sunt sicut medici pro-
ditores qui sub specie medicine propinant vene-
num Et isti sub specie correctionis que debet esse
medicinalis intendunt hominem confundere
Sed dicere inquit Job xix confudistis me
loquens illis qui sub specie amicitie et correc-
tionis hoc faciebant ¶ Isti sunt sicut quedam bes-
tie crudeles. extrahunt cadavera hominum
de sepulchris et in ea desevunt Sic et isti
vadunt scrutando occulta mala et producentes
ea in lucem desevunt in illos quos proximo occidit
et ideo vertunt religionem que est hereditas domini in
speluncam hyene Jer. xii Facta est hereditas
mea mihi quasi leo in silva. glo. nunquid spelunca
hyene hereditas mea mihi. Hyena nocturna
bestia mortuorum devorat cadavera de se-
pulchris effodit corpora ¶ Isti tempore spiritu
malo exagitati non solent servare mo-
dum in accusando modo occulta indebite pub-
licando modo suspiciones asserendo. modo falsa

imponendo modo clamoribus totum capitulum implendo
modo disciplinam tradita in accusando petit
dimittendo et ideo faciunt capitulum omnibus odiosum
Amos v Convertitis iudicium in absinthium
Credo quod hoc fit cum capitulum quod est locus iudicii
redditur odiosum propter amaritudines ibidem
iniuste exercitorum Isti interdum desevunt in
peccatores iam compunctos et mortificatos per
penitentiam Et ideo sunt in crudelitate similes illis
qui prius iam mortuum lanceavit Ps. Non est
recordatus facere misericordiam et persecutus est hominem
inopem et mendicum et compunctum corde morti-
ficare ¶ Porro ex huiusmodi pestiferis ac-
cusatoribus solet sequi tria mala. scilicet malum in
accusato. quando enim incurrit grave turbacionem
Gen. xxxvii Joseph accusavit fratres suos
apud patrem crimine pessimo Et postea secu-
tum est tantum odium fratrum ad eum quod cum vidi-
derunt Nunquam nos meliores sumus patriar-
chis quibus illa accusatio fuit prima
occasio tanti mali ¶ Item malum in accusante
Solet enim deus se habere ad hominem sicut ipse
se habet ad fratrem suum secundum illud Nolite
iudicare et non iudicabimini. dimittite
et dimittemini et cetera. Et ideo deo faci-
ente accidit interdum ut qui sic intendit iudi-
care fratrem confundere ipse confundetur in similibus
¶ In vitis patrum frater interrogavit senem
d. Si videro culpam fratris an bonum est
celare eam Dicit ei senex Quacumque ho-
ra tegimus peccatum fratris nostri. teget et deus
nostrum Et quacumque hora prodiderimus culpam
fratrum et deus prodet nostram similiter ¶ Item malum
in assistentibus qui ex hoc scandalisantur et mo-
ventur contra accusatores Dicit Crisostomus
quod pylatus iudeos malicia iudeorum accu-
santium prius coram se et eos imputavit in-
vidos et ipse capacies nitebatur eum libe-
rare Item dicitur Deut. xxv quod iudex non
permittebat aliquem coram se iudicem lace-
rari verberibus quam prius meruisset quo ergo
visita propria poterunt se cohibere
qui moveantur contra illos qui et propriam sunt
et tamen se de ipsis coram eis accusatoribus
in mutis fratrem suum lacerat propriam per
inde virorum sanctorum est necessarius iudicare culpa

fris illis q no pnt pdesse n ad hoc iuuet
Sic ifirmitas ifirmi solet ondi medico
z ad hoc ut iuuet Sicut z sorores lazari sic
indicauerut ifirmitate fris sui bono
medico qui eu poterat iuuare dicetes Jo 12
Dne ecce que amas ifirmat. Et io bn
dicit vir scus sanadu pdat. q. d. ad
h pdat ut sanet no ad aliud

Circa ecdm videt q male dicat
cu dicit q idicet culpa fris
iteru delinquetis qmqz h potu=
erit iuenire. Sz tn hoc iuenire aliqs
q no correpit eu alias et tuc videt
q debeat eu secreto corrige prius q idi=
cet scdm supdicta ca vi. d. ¶ Pr qd fa=
cienda est illi q iuenit huiu culpa et
nuq correpit frem sup hoc tn fit cor=
rectu ~~frem~~ ab alio Rx Ille q nuq cor=
repit frem nec scit ab alio correctu
debet corrige secreto anq ptedat ad
indicatoez. nec de tali loqt hic sed de
illo qui correpit ul scit correctu qd pz
ex lra q dicit si post admonitioez id
ipm eu facere videritis Et e ide sicut ipse
q iuenit culpa ipm monuit siue sciat
monitu ab alio qz eade e ratio de
vlnicatoe Sz qd e q dr potuit iuenire
Nuq debet fr ee sollicit de idagada
culpa fris. ¶ Rx qda e sollicitudo sus=
picionis et hec no e bonaru metiu
Et alia copassionis. sicut qn aliqs aliq
videt ifirmu qualuisse ex copassione
plus cogitat aliqn si forte patit aliq
recidiuu. q cogitat de illo q nuq fuit
ifirmus et hec e caritatis. Et ita qn
aliqs scit frem peccasse pt plus ex ca=
ritate tn illu ee sollicitus ne ilabat
q circa aliu que nescit sic peccasse Et sic
ad religiosu ptinet qn aduertit frez suu
ifirmu idicare hoc ut sbueniat ei
ita et h qmqz iuenit debz idicare Seqt

Prius tn et alteri ul' ter=
tio demostradu ut duoz
ul' triu testiu possit ore
covinci et copetenti seueritate coherceri.

Facto madato ca pdicta idicada tradit
madata ca couincenda et p tn qda an=
tecedetia ad couictioez 2o ca ipaz couictoez
ubi si at negauit. Antecedetia vo st duo
vnu copuratio testiu Aliud caritatiua ad=
monitio cora solo plato. ca qd tradit ma=
datu ubi sz anq alijs demostret. Circa pcu=
ratioez testiu pmo tradit madatu circa
modu pcuradi Scdo retractatiuu ab
huiu mo i Nec illos indirect ee ma=
liuolos Dicit g pius tn zc. q. d. qmuis
madauerit q p9 admonitioez fiat idicatio
de pcto iuecto. tn qz solet iterdu negare
aliq culpa sua. ideo prius q indicet cora
alijs publice ostendat culpa delinqntis
tu sea iterauerit alti ul tcio. ut duoz
s. sui et alti9 qn vni soli ostendit
ul triu s. sui et alioz duoz s. qn tcio
denuciat. Possit ore couinci. scdm illud
ut i ore duoz ul triu testiu stet oe vbum
ar pbm Et copetenti scdm qtitatem
culpe et aggrauatione negationis
seueritate coherceri q noluit p cari=
tatiua amonitione corrigi Ca 38

De notabilibz et dubitabilibz ca accu

Scdo qrit hic circa saciones
accusatoes qs faciut religiosi
i capitlis suis ad qs ptinet pns
madatu. ¶ Pmo utru liceat accusare
sine teste. ¶ Ad qd dicit q i illis casibz
in qbz no rqrit precedes amonitio scdm distic=
tione pdicam nec rqrit solepnitas testi=
moniu qz no hnt huiu ifamia et pcet
frequs accusatoniu et huiu ppt difficul=
tate qrendi testes sit i talibz. nec de talibz
loqt hic sed solu de illis i qbz pcessit
amonitio sicut pz i lra. ¶ Scdo qrit vtru
vnicus testis sufficiat sic accusanti Et
videt q sic ppt illud q dicit alteri In isto
eni casu no habz accusas n vnu teste
Contrariu vo hz p eccam qd dicit no i
ore vnius sz duoz ul triu stet oe vbu
g vbu capli debet sic stare ¶ Ad h dica
q qn agit de pcto p modu denuciatois
ad pnam sufficit vnicus testis cu denu=
ciate qz denucias habet i isto casu pro
vno teste. eo q agit negotiu dei cui9

sit testes utrumque et ita verbum ewangelii firmatur quod duo
sint testes in hoc facto. Cum vero agitur de peccato per
modum accusatoris eo quod accusans agit, propterea negotium
indiget duobus testibus aliis. In procla-
mationibus quoque religiosorum in capitulo sufficit cum pro-
clamante unius testis eo quod huiusmodi proclamatores
denuntiatores reputantur et non accusatores secundum
iura. ¶ Tertio queritur quid faciendum sit in de-
lictis que non corriguntur nec tamen iterantur quia
ubi non potest fieri quod dicit Augustinus videlicet ut de-
monstretur alteri cum illud non iterum committatur.
Verbi gratia. Aliquis furatus est aliquid. Frater hoc sciens
corrigit cum secreto postea non iterat fur-
tum et tamen non reddit ablatum et posset reddere.
¶ Respondeo. Si correptor habeat aliquem consocium propter
facti ut aliquis | debet procedere sicut hic dicitur.
Si autem non habet vel ipsi quos habet nolunt testificari
sufficit ei admonitio secreta primo et postea
dicere prelato vel prudentibus qui possunt prodesse.
Ita tamen quod dicat prelato illum vel illos qui possunt
testificari ut illos compellat ad testimonium si no-
luerint quod si fecerit procedat ut hic dicitur. Si autem
noluit corrigere vel ipsi noluerint obedire
liberatus est ab huiusmodi processu propter defectum
testium. ¶ Quarto queritur quid faciendum sit in
facto iterabili quod iteratur sed non invenit
qui velit cum eo explorare et exploratores
nequiunt deprehendere culpam. ¶ Respondeo. In primo
casu debet recurrere ad prelatum ut aliquos
ad hoc compellat quod si noluit frater vel
deprehendi nequivit liberatus est ut in casu
precedenti. ¶ Quinto queritur utrum quilibet pro-
cedere teneatur usque ad huiusmodi accusationem
cum potest cum hoc videatur nimis laboriosum.
¶ Respondeo. Cum omnes teneantur pro salute fratrum
animas ponere multo magis ad hoc tenentur.
Unde dominus non solum dixit de correctione secre-
ta facienda sed etiam addidit de testibus ad-
hibendis et de dicendo ecclesie. Quod trahit probatur
Utilitas vero sub regula non solum ratione ewangelii
sed etiam ratione regule plus tenetur. Sunt tamen
casus quibus absolvitur ab huiusmodi
ad quam in genere tenetur regulariter. Unus est
quando non est spes de fratrum vel propter defectum iudicis
vel assistentium vel malitiam corrigendi
¶ Alius est quando prelatus et alii conscii sunt

culpam corrigendi contra forum confessionis
Alius est quando per alium fit negotium sufficienter
Alius quando aliquis vacat melioribus vel quod
bonis que impediunt eum ab hoc facto prosequendo.
Alius est quando obedientia trahit eum ad alia
Et alii forte plures. Nisi quod forte propter
casum aliquem rationabilem compulsus fuerit
quilibet tenetur ad predictum processum et hoc
pro loco et tempore et oportunitate servata
postquam admonitiones secrete non proficiunt
¶ Sexto queritur quid faciendum cum non
possunt inveniri testes nisi tales de quibus
creditur quod si ostenditur eis obeunt insul-
tando delinquenti et scandala faciendo. Item
queritur quando iudices et assistentes creduntur
esse tales quod idem accidat. ¶ Respondeo quatuor
possunt esse huiusmodi testium procuratorum
differentie. Possunt esse enim tales quod creditur
probabiliter quod nec proderunt nec oberunt
vel tales qui oberunt et non proderunt aut tales
qui ~~oberunt et non~~ proderunt et non oberunt
aut tales qui proderunt quo ad aliquid et quo
ad aliquid oberunt. In primo casu potest supersederi
In secundo debet supersederi In tertio est pro-
cedendum omnino In quarto est distinguendum
comparando nocivum cum utilitate. Si enim
maior est utilitas quam dampnum procedendum est
+ Verbi gratia. Si ex indignatione culpe
mortalis iste corrigitur et non confunditur
nisi inter fratres suos maior est utilitas
quam dampnum et est procedendum. Si autem corri-
gitur et totus infamatur in aliqua magna
civitate maius est quo ad bonum com-
munem nocumentum quam utilitas et non est procedendum
Idem autem quod dicitur de testibus. dici potest de
iudicibus et assistentibus. ¶ Ultimo notandum
quod de accusatoribus istis sequuntur fructus
iidem qui supra notati sunt circa fraternam a-
monitionem et preter illos fructus multa
sunt que debent ad hoc inducere. Quia cum sciunt
culpas et per accusationes possunt corrigere
et non faciunt reputantur consentientes secundum
decretalem que illos consentientes reputat
qui cum possint resistere manifesto facinori
desinunt obviare. Et ideo dicit Augustinus
contra Maximum quippe nocentes non esse

+ si cetera vero non est procedendu

si fr(atr)es vros quos i(n)dicando corrige(re) po-
testis tacendo perire p(er)mittitis ¶ Ite(m)
q(ua)n(do) fit iusticia de delicto com(m)oto ho(m)i(nes)
redd(u)nt(ur) cauciores ad cavendu(m) siue
p(ro)u(erbiorum) xxi. Mulctato pestilente sapiencior
erit paruulus. s(ed) ad cauendu(m) malor(um)
e(ti)a(m) audacia(m) i(m)p(ri)mit(ur) Eccl(esiaste)s viii d(icitu)r
a co(n)trari(i)s. q(uia) no(n) cito p(ro)fert(ur) co(n)tra
malos s(ente)n(ti)a. id(e)o absq(ue) ullo timore
filij ho(min)um p(er)petrat mala ¶ P(ate)t ergo q(uod)
hui(us)modi accusatores utiles s(un)t p(ro)ximis
et bonis et malis ¶ Ite(m) manifesta
correctio cedit ad vtilitate(m) co(mmun)e(m) p(ro)pt(er) q(uo)d
debet viri caritate(m) h(abe)ntes multu(m)
zelare sicut ho(m)i(n)es mu(n)di p(ro) bono
co(mmun)i patrie vel ciuitatis Et ideo rep(re)-
hendit d(omi)n(u)s p(er) eze(chielem) xiii i(n) hoc neglige(nt)es
dice(n)s. No(n) asce(n)distis ex adu(er)so nec
opposuistis vos muru(m) p(ro) domo isr(ae)l
¶ Ite(m) xp(istu)s q(ui) in hoc apparuit ut des-
trueret op(er)a dyaboli sic(ut) dicit(ur) Jo. 3
p(re)cipit a(m)ici(s) s(uis) i(n) hoc co(n)t(ra) malos dice(n)s
in ps(almo) Quis (con)surget m(ihi) adu(er)sus malig-
nantes a(ut) q(ui)s stabit m(e)cu(m) adu(er)sus op(er)a(n)tes
iniq(ui)tate(m) Quo(modo) ergo pot(er)unt se excusa(r)e ab
infidelitate ho(m)i(n)es illi q(ui) vide(n)t se non
accingu(n)t ad pugnandu(m) cu(m) eo co(n)tra
pecc(at)u(m) e(ti)a(m) usq(ue) ad sanguine(m) si fuit
nec(ess)e sic(ut) et ip(s)e pugnau(it) (et) q(ua)nto magis
usq(ue) ad p(ro)clamatore(m) ¶ Ite(m) dicit(ur) de
moyse exo(dus) 32 q(uod) ip(s)e cu(m) filijs leui
zelo d(e)i accensi co(n)t(ra) peccatores occiderit
vna die q(ua)si xxiii milia Et nu(m)e(ri)
phinees eode(m) zelo i(n)t(er)fecit viru(m)
israhelita(m) coeunte(m) cu(m) madianitide
David i(n) matutino i(n)t(er)ficieba(n)t o(mn)es pecca-
tores t(er)re ut disp(er)deret de ciuitate d(omi)ni o(mn)es
~~peccatores terre~~ op(er)antes iniq(ui)tate(m) Judas
machabe(us) Macha 3 p(er)secutus e(st) iniq(uo)s
p(er)scrutatus eos. et eos q(ui) co(n)turbabant
p(o)p(u)l(u)m suu(m) succendit flama Q(uo)d ergo
dicet (con)sideratis exemplis ho(m)i(n)es q(ui) usq(ue)
ad accusatione(m) nolu(n)t (con)surge(re) adu(er)sus
pecc(at)u(m) Ubi e(st) sp(iritu)s ille q(ui) i(n) igne apparuit
sup(er) discipulos i(n) signu(m) zeli s(ecundu)m gg(regorium) que(m)
habe(re) deberet ¶ Ite(m) ho(m)i(n)es mu(n)di i(n)fa-
tigabilit(er) p(ro)seq(u)u(n)t(ur) i(n) iudicio (con)tenciose
i(n)iurias suas et suor(um) et heu nos s(e)c(un)d(u)m
(con)sci(enti)a(m) i(n) i(n)iurijs xp(ist)i pacie(n)tes sum(us)
Quo(modo) ergo co(mmun)i e(st) usq(ue) ad morte(m) e(ti)a(m)
pro iusticia Si ergo nolum(us) reuolui
in reatu delinq(ue)ntiu(m). si p(ro)ximor(um) bonu(m)
volum(us). si p(ro) co(mmun)i zelam(us). si x(rist)o fidelitate(m)
seruare volum(us). si s(an)c(t)or(um) exe(m)pla nos
monent. si xp(ist)i i(n)iurie nos tangu(n)t. de-
bem(us) p(ro) loco et t(em)p(or)e fr(atr)es p(ro)clama(r)e in
caritate p(ro) correctio(n)e eor(um). Seq(ui)t(ur).

Nec vos iudicetis esse
malivolos q(ua)n(do) hoc i(n)di-
catis Magis quippe i(n)-
nocentes no(n) estis si fr(atr)es v(est)ros q(uo)s
i(n)dicando corrige(re) potestis tacendo
perire p(er)mittitis Si e(n)i(m) fr(ater) tuus
vulnus h(abe)t i(n) corp(or)e q(uo)d velit oc-
cultari du(m) timet secari nonne
crudeliter a te sileret(ur) et mis(e)-
ricordit(er) i(n)dicaret(ur) Q(ua)nto ergo pot(iu)s
debes manifestare ne deteri(us) pu-
trescat i(n) corde. ¶ Aliq(ui) retrahu(n)t(ur)
i(n)t(er)du(m) de fr(atru)m p(ro)clamatio(n)e estimantes
q(uod) hoc no(n) possit fi(eri) si(ne) pecc(at)o Et i(de)o post
ma(n)datu(m) de mo(do) p(ro)cedendi testes t(ra)d(un)t(ur)
ma(n)datu(m) h(ab)et c(on)tra retractatiuu(m) ab h(ui)us
In quo ta(n)git p(rim)o d(icit) q(uod) hui(us)modi i(n)dicacio
no(n) e(st) asscribe(n)da malicie. s(ecun)do co(n)t(ra)riu(m) pot(iu)s
e(st) pecc(at)u(m) Ideo d(icit) magis q(ui)ppe 2(o) 3(o) ponit h(ui)us
roc(atione)m. d. Si e(n)i(m) fr(ater) tu(us) vuln(us) 2(o) Ca(pitulu)m 89.
Cur aliqui retrahu(n)t(ur) a p(ro)clamacoibus

Q(ui)a v(ero) p(ri)m(u)s no(n)du(m) ca(usa) timoris
q(uod) t(ri)plex e(st) timor p(ro)pt(er) que(m) i(n)t(er)du(m)
retrahu(n)t(ur) aliq(ui) a p(ro)clamac(i)o(n)ib(us)
facie(n)dis. s(cilicet) timor timor offense p(ro)ximi
timor p(ro)prij dampni. timor offense dei Q(ui)da(m)
e(n)i(m) retrahu(n)t(ur) q(uia) timent turba(r)e p(ro)cla-
matos et hoc malu(m) q(uia) sal(u)s eor(um) paci

p̄hẽda ē. Et io dicit̄ ecci xi Ne i uerearis
pp̄ri tuu i tan sno nec i timeas v̄ri i
tpe salutis. Alij qui timet ne hac occasione
obueniant sibi aliq mala i sic uti i actis sius
et isti p̄heruit bona opa bonis dei. Greg. Si
ab increpatoe idcirco reticeam⁹ qui tot nobo
dia surge formidam⁹ ia no lucra dei q̄rim⁹
s; nra. Alij qui timet stare z h⁹ maxie
i viris stis solz accide. qui trepidat s'ipulit
timore ubi no ē timor. Solet at h⁹ eis
accide interdu qo dya⁹ calliditate spe ei
sties q̄stu bonu seq̄t i religioe ex pcla=
matoib; et sties qui boni viri nullo mo
desisterent ab hoc q̄sdiu crederent illud esse
bonu suggereit eis hoc ptede ex malicia
et sic retrahit eos. et est sicut q̄stu ad ef=
fectu et dni passione. qua p⁹q̄ dya⁹ cog=
nouit fructuosa ee mudo sicut dicut
oppositores voluit ea ipedire sb spe
boni suggeres vxori pilati ut viru ex
hoc retraheret. mandado illi q̄sta passa fuit
i nocte p visu ppt eu. Interdu ex sim=
plicitate sicut ei aliq qui ppt simplicitate
q'ntq qd boni ē iputat ee malu ut zelu
iusticie crudelitate z hmoi qd no ē laudabi=
le i discipulis dni q iubet no solu ee simpli=
ces ut columbe sed z prudetes sicut serpetes.
Et io ap⁹ Ro ult. Volo vos sapietes ee i bo=
no. Glo. i bono discernedo. Interdu ex magna
bonitate q fuit eos time pctm. Greg. Bonaru
mētiu ē ibi culpa cognoscē z time ubi
culpa no ē. Quis at ut dcm ē sit i l
timor i retractiuus a pclamatoib; tn ee z.
potis tradit mādatu qui ille sbdit⁹ pt decipe
religiosos q̄ alij q clari⁹ apparet mali.
Et no ex no dicit nec vos timeatis s; n⁹
vos iudicetis ee maliuolos qui boni pnt ve=
reri oia opa sua et hr̄e suspecta de malo
aliq sic̄ Job. s; no oportz ut iudicet h⁹ diffi=
nedo s; nunq pt hoc iudicare ex illo q sit
sic ex malicia. qui causac ro⁹ pt z h⁹ modi itdu
s; dt qui ipm sit iudicare no debz iudicare
ee malu. Circa z⁹ nondu ex sic ptat̄

lingua loqndo ita interdu i tacedo. Vā
sicut dicit̄ ecci iij⁹ tpe tacedi z tpe loqndi.
Greg. Sicut mali deu exasperant q loqunt̄
et faciut mala ita nonunq̄ boni q tacet
bona. Ꝗꝫ at ita sit i tam p̄posito psic ysa.
lamentado dicit̄. Ve m qui tacui. Glo. qui osia
et alios libere no i reprehēdi. Itē isti de hac
silentiat valde tribulit. Greg. Qi p̄pnui
mala gspiciut et silētio p̄mut q̄ cōsptis
vulneribz visu medicamis sb trahunt.
et eo mortis auctores fiut q⁹ vulni⁹ qd curac
poterat noluit. Aug⁹. Cu vulni⁹ fris co=
tepnis tu eu p'ire vides et negligis
peior es tacedo q̄ ille comittedo. Itē oes
mgri cotordie docet qui tres ē cu fure
q sit furtu et no increpat. Et eade roe vidē
pticeps cui⁹ s; delicti q ipm sit et no idi=
cat ad corrigedu. Greg. Qui emedare
pt z neglig̃t pticipe p'culdubio se delicti
costituit. Et iter Cuiuq loqndo corrigi
pnt. metuu gsensu ee ptimescam⁹. Cu
g⁹ tacuis ypha sup huōi taciturnitate ta
q̄rit se lametat̄ tu isti ta q̄ue indicet
Cu sedin mgros aes hoc iputet̄ gsesus
Vndicit̄ Inmotetes no estis si fres vros
q̄s increpado corrige potestis tace⁹ p'ire p=
mittitis. Et ve no sut tales i moretes no=
tet ee sibi labia polluedo delicto alieno
ut no sit dignu deu laudare. ysa. vi. Ve
m qui tacui qui vir pollutis labijs ego su
s. ex ista taciturnitate. Glo. qui osia et alios
no libe i rphendi ideo cu angelis deu laudare
no merui et timeo ne dicat̄ m q̄re tu
enarras iusticias meas. Itē notet illi
q ē pclamad⁹ z h⁹ du̇. s. bonu subtrahēdo.
Aug⁹ i epla ad feōi. Obsecro te p mansue̅
xpi si lesi te dittas m ne me vicissi le=
dendo iddas malu p malo. Ledes aute
si tacuis m errore meu q̄ i fctis meis
ul i dctis inueris. et malu i ferēdo ipati=
g⁹ tot occidim⁹ q⁹t ad morte ire tepidi
et tacetes vidim⁹. Itē notet socij qui
coru exemplo tacetes idem pctm tacitur=

mitatis incurrit morbis cui est apud viros
disciplinatos socios suos per invenciam superio-
res arbitrantes quod non capiunt liberius prius
loqui secundum consilium sapientis qui eccli 32 instruit
minorem ut dicat maiori. loquere tu ma-
ior natu decet enim te primum verbum et non impe-
dias musicam .i. verba aliorum tacendo sicut
fecit tacitor qui non incipit tantum. Nec ergo sunt
innocentes qui ex taciturnitate tam grave no-
cent et sibi et fratri proclamando et sociis suis
Vere non sunt innocentes ymmo culpabiles valde
¶ Augustinus in libro de civitate dei Culpa-
bile est quod hii qui dissimulant vivunt et a malorum
factis abhorrent parcunt tantum peccatis aliorum quos
obiurgare deberent. Hoc autem non est verum
nisi quando increpatio cedere potest ad correctionem. Et ideo
signanter dicitur quod increpando corrigere potestis.

Quomodo grave vulnus sit peccatum Capitulum 90

Circa 2m notandum quod peccatum dicitur
vulnus secundum illud quod dicitur luce 10
de latronibus qui homini descendenti de ihe-
rusalem in iherico imposuerunt plagas quod intelligitur
de peccatis Bene autem dicitur peccatum vulnus quia vulnus
debilitat et peccatum similiter psalmus Cor meum contba-
tum est .s. per peccatum Et post Dereliquit me virtus mea
Exemplum de achab qui vulneratus se fecit educi de
prelio quia impotens ad pugnandum 3 Regum ult. ¶ Item
vulnus infert dolorem Unde quod dicit Aug.
dolorem vulnerum meorum addiderunt. ita et
peccatum Unde quod peccata dicuntur in psalmo dolores inferni
eccli 3 Cor nequam gravabitur in doloribus Tanta
enim est iusticia quod nunquam anima cum peccato est sine a-
maritudine et angustia affligente ¶ Item
vulnus humiliat Exemplum de alexandro de quo dicitur
quod percussus sagitta dixit Omnes vocant me
filium iovis. sed vulnus hoc ostendit me esse
hominem Vide autem et quanti post ruinam in peccatum
sunt humiliores Unde super illud psalmi Nunquam humiliaver-
ego dicit glosa Tu humiliasti sicut vulneratum
superbum ¶ Non solum autem est vulnus ymmo vulnus
valde grave Vulnus enim tanto gravius est quanto

profundius Tale autem est peccatum secundum auctoritatem
ecclesie dicentis Peccata mea domine sicut sagitte
infixa sunt in me que .s. profunde penetrant
Ita et peccatum usque ad intima Et est textus sed
de psalmo ubi dicitur Quoniam sagitte tue infixe sunt in
¶ Item vulnus tanto gravius est quanto in parte no-
biliori ut in corde vel in cerebro Vulnus autem
peccati est in anima que est nobilissima pars hominis
Bernar Ut anima insignita dei ymagine deco-
rata similitudine. dotata spiritu. redempta san-
guine. deputata cum angelis. heres beati-
tudinis ¶ Item vulnera sunt tanto graviora quanto
magis abscondita Talia autem sunt peccata Greg
in pastorali Quis nesciat occultiora esse vul-
nera cogitationum quam viscerum ¶ Item ad gr-
avitatem vulneris facit cum propter sanationem
vulneris in membro minus nobili oportet
facere vulnus in membro nobiliori Ita est in cau
proposito In corpore enim mistico Christus ipse propheta
est nobilissimum membrum. qui vulneratus est propter
vulnera aliorum membrorum sananda Ysa 53
Vulneratus est propter iniquitates nostras Ad quod
attendendum hortatur Bernar .d. Cognosce
o homo quam gravia sunt vulnera pro quibus oportuit
dominum Christum vulnerari ¶ Item ad idem facit cum
non potest vulnus sanari nisi per preciosa et insolita
remedia Et ita est hic Nam filius dei iubetur oc-
cidi ut meis vulneribus precioso illius san-
guinis balsamo medeatur ¶ Item ad idem facit
cum non quilibet cyrurgicus sed paucissimi solum
et excellentes possunt subvenire Vulneratis
vero per peccatum non est qui possit subvenire nisi unus .s.
deus eccli 21 Quasi rumphea bis acuta omnes iniqui-
tates et plage illius non est sanitas .s. nisi a solo
deo. Sicut dicitur in morbis desperatis quod non potest homo
sanari et intelligitur nisi a solo deo et non secundum cursum
nature ab alio Cum ergo peccatum sit vulnus et gravius
quam vulnus corporale Bene arguit a minori
vir sanctus .d. Si n. fer tu vol. 2 Et non quod docet ne
deterius putrescat in corde Sicut n. vulnus spirituale deterius est
quam corporale ita et putrefactio eius est deterior Dicitur autem hic

vuln9 putrescē qn̄ nō sanat' p corruptōez
q̄ vuln9 putrescēs corrūpit massā et ma-
gis totū Ita et pctm̄ ~~ꝑīus~~ qđ nō p p̄mā
sanat' scđm i° cor̄ v modicū fermēti
corrūpit totā massā. ¶ Itē reddit fe-
torē ita et pctm̄ nō pt̄ diu eē ī corde qn̄
aliq̄s fetor egrediat'. gn̄9 ¶ Sicut bon9 odor
ē ūtute ē sic fetor ē ex vicio ¶ Itē fit
gn̄9 q̄ qn̄ īsanabile p putrefactiōez
ita et pctm̄ tāto gn̄9 ē q̄to diutius
detinet aīaz īfelicē sic' dic' dētat. Exēm
de hijs ibz hēt' 2 machab' ix° de antio-
cho qui ut d' ibi ita fuit corruptꝰ q̄ ver-
mes scaturiebāt de carne sua ita fetid9
q̄ ītollerabilis erat oībz fetor ei9 ita
pcussus q̄ erāt plaga ei9 īsanabilis.
ꝯtra p° fatuitas ē vulnāto sic celare
plagā ꝯͣ qđ d' ps̄ putruerūt et cor-
rupte sūt cycatrices 2ᵃ ꝯtra crudelitas
scire huiōi vulnā et nō īdicare sanāda
ꝯͣ qđ d' aug9 crudelis ē celari et
misericordit' īdicari ī Ezeqt'.

Sed autem aliis demon-
strctur per quos conuince-
dus est si negauerit p̄9
pposito debet ondi si amonitus
neglexerit corrigi ne forte pos-
sit secretus correctus nō ino-
tescē ceteris. ¶ Tradita sūt duo ma-
data et testes pcurādos qđ ē vnū pce-
dēs conuictionē. Hic loqt' de onsiōe fa-
ciēnda plato qđ ē aliud accidēs ad idē
Et nō p'm oppōez īglē sensꝰ hui9 clau-
sule ē q̄ p9 amonitōez secretā cū sit
monitus nō vult corrigi debet fi aliā
admonicō corā plato anq̄ pcedat' ad
publicatōe ei9 corā multis ¶ Sz q'rit'
quō iste sensus elicīat' ex lr̄a cū p9
cōtrīū videat' ibi cōtinēri cū h' dico
ne īcludat īsē negatōez et ista negā°
cū seq̄nti .s. nō inotescē eq̄pollet vnī

\+ conuictionē corā multis ut si forte sit
corrigi voluit supsedeatur a

affirmatiue et ita videat' reddē tale s'ꝯ
q̄ secretus correcs nō possit inotescē ce-
teris ¶ An° h' dico ne ē equiuoca q̄ q̄nq̄
idē est q̄ nō et sic nō possit elici s'ꝯ pdcs
p'mo cōtrīus ut dcm̄ ē q̄nq3 idē ē q̄
si ut ibi 2° Cū modestiā corripite
vos qui resistūt vitati ne qn̄ det deus
illis pniāz glo .i. si aliqn̄ 2° accipit' h'
ut sit sensus ne forte possit et huic
sensui cōcordat qđā lr̄a q̄ inuenit' cū
vna alia negatōe .d. ne qn̄ nō possit
2° pro ista lr̄a accipit' in p° sensu et
ē sensus ne forte nō possit .i. forte ut
possit ¶ Sz ig' istā ostensionē tria
tāgit .s. cui facieda q̄ plato quo ordie
q̄ post amōitōez secretā et neglāz
et an pcuratōez testiū ꝯͣ qđ d' si a-
monit9 .s. secreto neglexit corrigi.
et anq̄ deueniet' p q̄s 2° qua de cā
vz ut si voluit adhuc secreto corrigi
p platū nō publicet' aliis 2 h° est
ne forte pos 2° ¶ Et nō cē p'm opiniā
scdāz correcōez quā dn̄s docz faciēda
corā vno vl duobz q' pbm Aug9 q'
restringit ī religiōsis q̄ nō s' plene sui
iuris ad platū cq̄ ad illū de q° magis
pt p̄sumi q̄ … pt pdesse et nō obee
¶ Triplex ē at vtilitas q̄ pt sparī
ex ostensiōe hui9 frā plato vtilitas
delinquētis q̄ multe s' cē q̄re potius
debet plati correcōi acq̄escē q̄ alti9
¶ Itē vtilitas plati cui expedit cog-
noscē vultū pecoris sui ¶ Itē vtilitas
īdicātis q̄ p platū potit meli9 dirigi
q̄ sit ei vtili9 faciendū ¶ Itē nō cē
2'm q̄ ē facienda onsio hui9 an pcu-
ratiōnē testiū supdictā ut hito p-
lati cōsilio districti9 pcedat' ult° sincte
fuit ī testibz pcurādis ¶ Itē ut predi
potit efficaci9 ei9 auctē iteruenie-
te vl etiā cōpellere ad testes hndos

Itẽ ut maior caritas ondat pdesse aliqñ
etiã testibz culpa publicet. Itẽ nond' ec
ẽ q ledẽ alterũ ĩfamia ĩdebite ẽ valde
grave malũ ẽ cũ nõ bonũ q̃ divicie mul
te. sic d' pũ ppi ex quo seqt q pl9 nocz
q aufert famã q̃ q aufert divitias mul
tas. Itẽ divitie ablate pnt ĩstitui sz
fama vix q forte nõ credet illi q post
lesionẽ vellet expusare Itẽ etiã iã u
~~dei~~ delatũ ẽ ad tot q q̃ ĩpossibile ẽ ad tot
devenire expusacoez et io bn dici ĩ glo
sup levit famã ẽ rẽ lubricã q sic ali
qua res lubrica de facili effundit sz q̃ ĩ
possibile ẽ eã recolligi ita et fama Itẽ
ledes famã alti9 nõ solũ illũ ledit cui
detrahit sic fur illũ solũ cui furat sz
oẽs illos corã q̃bz loqt sic ille q movet
lutũ ledit p fetorẽ oẽs corã q̃bz movet Aug9
de verbis dñi pctat q qñtũ ĩ eo ẽ nos
exp9 corrũpit ex quo pz q audire pccm
alti9 nocivũ ẽ audienti Dt h' pdca dyp
abro. Tollerabiliores sũt fures qui
vestes et alia bona nostra diripiunt q̃ ~~boni~~ fu
res q famã nrã lacerat Et ve sic ẽ
mai9 q̃ ẽ q isti diripiũt u' vnq̃ di
reptũ restituũt nec soli vni sz mltl
nocet Itẽ d' ap9 thy e Opus fac evã te
qd ẽ bonũ nũciare Isti at q ĩfamat
mala ... enũciat ergo sũt cõtrarii evã tis
Itẽ sup illud luc 2 ad virgiez desposatã
viro d' glo Maluit dñs aliq̃s de suo
ortu q̃ de mris pudore dubitare Ẽrgo
si pps tatũ curavit de fama aliena
ne sui ortus occasiõe qd fuit tãtũ bn
ficiũ lederet. quãtũ vo sũt cõtrarii q
nõ curãt diligẽt cavere a lesiõe alti9
fame Itẽ ledere famã alti9 ẽ opus
dyabolicũ Grẽg9 Habet hoc ppriũ hostl
antiqui ĩvidia ut q̃s ĩ pũorũ actum
ppetracõe deo sibi resistẽte supare nõ
valet ꟗ opiões eorũ dilacerat Patz ex his q ledere famã a
+ ĩ nos fi si nobis scientibz peccat

liena ẽ cõtrariũ evãgelio et cõtrariũ pph
et ẽ malicia dyabolica Et io qñtũ possibile
ẽ salva iusticia cavẽdũ ẽ ab huiusmõi
lesiõe Et io d' Aug9 si forte possit se
creti9 correctus nõ ĩnotescere cetis. ut s'
pctat ei9 fame Si vo grat utrũ p̃s
cet q omissa huiusmõi ouisiõe corã plato p
cedit ad testes huiusmõi pt dici sic dcm ẽ sup
de omissiõe correcõis frnę i. secta ĩ tytu
lo de ordie frne correcõis q ĩ talibz aliq
bus ẽ malũ et ĩ aliq̃bz ẽ bonũ scdm dis
tinccõez ibi positã Seqt.

Si at negaverit tūc nega
ti adhibendi sũt aliq e
ciã corã oĩbz ut possit
nõ ab vno teste argui sed a duo
bus ul' tribz convĩci. Datis ma
datis et anteccdentiã ad convitcõez tendit h'
madatũ circa ipam cõvictõez et ĩvu
unt qũor ĩ hoc madato s. qs cõvi
cend9 q negãs ppt qd dicit si nega
verit tc negati 2m Itẽ qñ cõvicend9 q
p9 negacõez fcã corã plato ppt qd d' tc

Cetẽa vacat usq3 p9 cautella
cõem et circũduccõez

et isti Isti sũt q vulnerãt addũt vulña
scdm illd Iob pbi Concidit me vulnẽ sup
vulnus pt Et sup dolorẽ vulnerũ meorũ
addi. Isti sũt sic medici proditores q sub
spẽ medicine ppinat venenũ Et isti sub
spẽ correcõis q debet ẽe medicinalis ite
dũt hoĩez cõfũdere Qn decies ĩqt Iob 19
cõfudistis me loqs illis q sub spẽ amicicie
et correccõis hec faciebat Isti sũt qdam
bestie crudeles q extrahũt cadavera hom
de sepulchris et ĩ ea deseviũt sic et isti
vadũt scrutãdo occulta mala et pdiu
cetes ea ĩ lucẽ deseviũt in illos quos
pccm occidit et io vertũt ĩ ligiões q ẽ
hereditas dñi ĩ speluncã hyene Lc pm

madnoram q Certe qr no e eade ra i
nobis q fuit i sas dns puidebat ei qr
erat futu heti q nuptias codepnaret
noluit mlieres a se et ab aplis elongare
omino ne qr hoc error iste cofirmaretur
Ide in eode puidebatur a dno q nuptias
auferret qbz ia tuc cotradicebat auctas
phebatur ne maritate mlieres attede pe
taret ad ipsum cu i presencia sci vincet Quar
to qr illa pmissa familiaritas ad hora et
qr ca fuit multum moderata Ide i eode
Sed no si moderamine fuit illa pmissio
na si allocutus e dns samaritana ad hora
docuit et recessit Et post fm e q evan
post hoc et iter ipe faciebat p castella et
civitates evangelizas regnu dei et xii
cu illo et mlieres q erant curate a spi
ritibz imudis et infirmitatibz et maria
q vocatur magdalene de qua eiecerat
septe demonia et iohana uxor cuze pcu
ratoris herodis et susana et alie multe
q ministrabat ei de facultatibus suis
Nuq habebat singles singlibz a cotisti
phinate cu orões psencrabat illecebrose
cosorcio psencratos ubi tota certa ipe mo
videbatur Et post Et ut de aplis breviter
probem qntu illis potuit suspca familiaritas
displicere q repulsis et de ipso dno loqte
cu femia dubitare n eos noticia maies
tatis pbata copescret Et mirabatur iqt
q cu mliere loqretur nemo tn dixit ei qd
qris qd loqris cu ea Et at loqr acces
su fere ad pedes dm pvolute cu luc
tus et planctus ad defensione sue las
civie no erubescut ipsi flagitare Et
post Iohes at mrem dm suscepisse vi
detur sz i mrem eius mrmu cdicat no
Helias q visus e a dno relique solitu
dine et igredi tabernacim vidue ad
myrialia facienda ut famis tpe tantum
vidue q pupillis eius sufficiencia tribuet

·i· post negacioēz et ē intelligēdū q̄ statī
si habet̄ testes cōscij culpe ul post qn̄ nō
hn̄t statī ·s· postq̄ fuerit pcuratū ¶ Ite
corā q̄bz q̄ etiā corā paucioribz fiat et iō
dicit etiā et p̄ q̄t q̄ a plibz et iō dicit
ut possit nō ab vno teste argui ·s· solo
denunciate ar̄gue sz a duobz ul tribz cōuicī
¶ Et nō q̄ tria sunt q̄ solent hoīem retrahē
a malo p̄m ē amor ppt̄ qd̄ dn̄s volēs re
trahē iudā a pctō cōcepto p̄ hunc modū
dixit ei cōmitte ad qd̄ venisti· q̄ p̄rpbm
¶ Scdm̄ ē pudor scdm̄ ppt̄ qd̄ dixit qui
intingit manū mecū ī pap· h̄ me tra·
det ad inducēdū huiō pudorē ī tractatum
ī eode ¶ Tertiū ē timor ppt̄ qd̄ dixit
ve hoī illi p̄ quē tradet̄ ī eode Scdm̄
hec tria tradit auct̄ tria ad rtrahē
dū a pctō ·s· correctoēz secreta q̄ ptinet
ad amorē et hoc quo ad p̄m. correctoēz
corā p̄lato q̄ habet pudorē et h̄ q̄ ad
scdm̄ (cōuictoēz ī iudicio q̄ habz penā
et iō timorē et hoc quo ad tciū p̄m
ubi dixit supiō statī admonete ne cef
ta pgrediat̄ Scdm̄ ubi dixt̄ p̄l ppōsito
debet ostendi zm̄ hic sunt ar̄ multa de
quibz dubitat̄ et istā matiā q̄ ptī
net ad cōmitēda pctā frīna ī publico
corā p̄lato et p̄ᵒ videt̄ q̄ hᵒ nō liceat
¶ Infamare eīm frēm corā vnico ē
sp̄ malū multomagis corā multitudie
hoc aūt fit tū ī publico culpa eiō nūciat̄
et cōuincit̄ ¶ Itē nō sūt facienda ma
la ut eueniant bona tū īfamare frēm
sit malū nō ē faciendū hoc zᵒ ppt̄ corrctōē
illiō uel aliud q̄lecūq3 bonū illiō ¶ Itē
nō licz frēz ledē ī tpalibz bonis suis
ppt̄ bonū aīe illiō q̄ cū maiō sit fama
q̄ qd̄libet bonū tpale nō licz ledē frēz
ī fama ppt̄ bonū illiō spūale ¶ Sed
hoc ē illud q̄ p̄rpbm̄ Tu ēcōtra q̄ quo ne
patz q̄ culpa frīs ē dicā corā multitudie·

¶ Primo dicē malū fiis ē malū in sē sz nō
scdm se q̄ntū ei est de se sp̄ ē malū sz ꝑ cor-
cūstātiā pt ēē bonū sic affligē ꝓximū
ē in se malū sz si affligit̄ i carne ꝓpt̄
ifirmitatē ut sanet̄ pt ēē bonū ita dicere
malū alicui ꝓpt̄ bonū aliqđ pt ēē bonū
sz q̄ntū est de se sp̄ ē malū ¶ Ad iīm dicēndū q̄ q̄
ifamare diū dicit̄ s. stricte et large.
Stricte idem ē q̄ malū alicui recitare
sn̄ cā bona et sic sp̄ ē malū. Large idē ē
q̄ malū alicui recitare q̄ncūq̄ cū cā bona
pt ēē bonū ut si fiat p salute illi q̄ sa-
lus ꝓponēda ē fame. ¶ Ad p̄mū ḡo dicēndū
q̄ et corā vno et corā multis pt aliqs
ifamari scdm acceptiōez scdaz q̄n s. fit
cū cā bona ¶ Ad scdm dicēndū q̄ illa q̄ sūt
mala scdm se ut furari fornicari nunq̄
sūt faciēda ꝓpt̄ aliqđ bonū sz illa q̄ sunt
in se mala ut occidē pnt fieri ꝓ aliqđ.
bonū et talis ē recitatio mali proximi
¶ Ad 3m dicēndū q̄ lesio ꝓximi i tpalibz
ut cū aliqs furat̄ ul̄ aufert ei bona
sua et huiōi ē malū scdm se z io nō licz
illud facē ꝓpt̄ aliqđ bonū ꝓximi sz re-
citare malū ꝓximi nō ē malū scdm
se et io pt fi ꝓpter bonā cām sic licet
ostendē ifirmitatē ifirmi ut sanet̄
¶ Scdō q̄rit̄ vtrū liceat pclamare de
crimie cū nō pnt pbari et videt̄ q̄
licz eni talia dicē illis q̄ pnt pdesse
et nō obesse et sine testibz q̄ si oēs
de collegio sūt tales licz corā illis pro-
clamare ¶ Sonant iura dicūt q̄ denū-
cians q̄ nō pt pbare crimē denūciati
puniendus ē sicut dicit̄ ex̄ de calūpnia. c.
Cū dilēs Nullus aūt puniendus ē sine
culpa ḡo talis peccat qđ cōcedendū ē
q̄n fit in foro iuris Ex quo pz solucō
ad cōtrariū q̄n n. caritatie dicit̄ ꝑ
forum iuris pt dici aliq̄bz q̄ pnt pdesse
et nō obesse etiā si sūt multi sz nō seq̄

q̄ ideo possit corā multis in forma iudi-
cii q̄ ꝯuius ē agē i iure cōt̄ aliq̄ q̄
caritatiue mouē ut facē moui ¶ Tercio
q̄rit̄ si aliqs ex simplicitate bono zelo
motus pclamat de crimie qđ nō pt ꝓ-
bare et deficit i pbacōe vtrū sit pu-
niendus ul̄ ꝓpulset̄ ꝑ ista videt̄ q̄ ꝓ-
pulset̄ ꝑ decretale pdicā i qua dī q̄ de-
nūciās q̄ nō ꝓbauit crimē suspendat̄
donec canōice pbauit inocēciā suā
q̄ nō aīo calūpniādi ad huiōi crimā ꝓ-
ponēda processit Ex quo i ligit̄ q̄ qui
nō fuit aīo calūpniādi nō videt̄ pu-
niendus et io nō peccare videt̄ ¶ Sz
si hoc dicat̄ tūc videt̄ q̄ stulti et simplices
sūt meliōris cōdicōis q̄ sapientes cū ꝑ
stulta simplicitate reportet cōmodū
¶ Pmo tales nō ꝓpulsant̄ a toto sz a tāto et
ꝑ puniendi sūt arbitrio iudicis plus
ul̄ minus scdm q̄ntitatē ꝓcessus Ex h°
aūt q̄ dicit decretalis q̄ suspendat̄ donec
pbet suā inocēciā nō seq̄t̄ q̄ nullomō
sit puniendus lz tāto pena sit relaxanda.
¶ Qrto q̄rit̄ vtrū prelato pato pbare
crimē qđ denūciat iudex possit req̄rē
a denūciato sup iuria aīn testiū pduc-
cionē q̄ videat vtrū sit verū qđ ei i-
ponit̄ ul̄ nō Si eni verū est et vndē co-
gatur a' metiri coget̄ a' seipm ifama-
re si aūt nō cogat̄ ad respondendū quo
pducūt̄ testes q̄ nō solent pduci ante
negacōez rei et hoc ipm videt̄ aug9
dicē de hoc mādato cū dicit cū negā-
ti adhibendi sūt alii ¶ Pmo nō ē necā°
simil̄ de pctō de quo nō pcessit ifamia
iducens ad inq̄sicōez nō ē cogend9 denū-
ciatus ad respondendū de vitate neq̄
eni dum9 debet agē ꝑ spāles cū
subdito q̄ princeps sacerdotū ul̄ prelat9
egerit cū xpo accusato corā se nēuter
ꝯsuit de vitate dicēda sz princeps dixit

+ testificat' pylat' vo dixit ei populum no audis quanta adust

q' populus stultus rndes ad ea q' isti adus sunt te
+ te dicunt testimonia ¶ Est aut ad hoc argu
ep eo q' dicit iuriste q' qn procedit cot
aliquem de crime p modum inquisicois q'
aliqs pmouet no e iponendu iura
mentu de dicenda vitate illi cot quem est
inquisito ne ep hoc adusari9 instruatur
forcori roe nec i isto casu eade aut e ius
quo apud eu in iuramento et i verbo
simplici et io no e scdm deu q' rogat
ul negare aliqs i hoc casu aliqd dicere sz pt indep
sit dice pclamato ¶ Ite vos audistis
qd dicit' de vobis qd dicitis vos ad ho
et e relinquend9 volutati sue ul ut ne
get ut concedat ul dicat no icognosco
qd dicit' ul pati9 sum audire pbatoez
ul silia ep aut dict' auct9 q' negatn adp
bendi sunt testes pt itelligi q' non nega
te no cofitente et i isto casu suffic' hmoi
negaco ad pducendu testes ¶ Qn vo querit'
qre i pcessu p modu denunciatois no co
pellat' reus ad dicendu vitate sic' i p
cessu p modum accusatois ¶ Pt dici q' i in
qsicioe tali i qua agit' ad remouendu
ab admistracoe et i accusatoe i qua
agit' ad degradatoez quem ep tangit bonu
no solu rei sed et alioz In denunciatoe
vo i qua agit' ad correcoez solu quem bonu
rei et io discrecus agit iura cot reu
i duobz illis pcessibz q' i isto 3o et io dis
trictius agi pt scdm deu ne ep remissioe
ledat' utilitas alioz ¶ Qnto querit' utz
subditus i isto casu teneat' obedire p
lato si forte pcipiat ei qmuis male q'
dicat vitate de crime de quo pclama
tus e ¶ Ad mo pt dici q' no sic' no tene
retur subdit9 obedire plato si pcipe
ret ei ep diceret pccta sua ep' forum cofes
sionis qmuis hoc face posset sine pcco
aliqua eti sit q' no sit pcca i qbz tn no te
net' religiosus obedire plato ut si aliq'

+ iquisicois ep officio uel p modu

q' sunt sup' regula et votu suu et anepe
+ pc
hns tn no pmisit obedz in scdm regula
et statuta aliq' Qs em audet dice q' sub
ditus teneat' cofiteri pcca sua dibz sa
cerdotibz de couetu suo si abbas ei pcipi
at et multa silia q' tn pnt fieri sn pcco.
¶ Sexto querit utru liceat pcede ad hmoi
pclamatoez et couictoez p testes qn no
sperat' de correcoe pclamati ¶ Ad mo licz
no speret' de fructu correcois eius si sperat
de fructu in aliis. s. q' magis timebunt
ul alia utilitas cogregatois inde seqt'
licz pcede. sic' licz pbare de aliq'o qd ipe
sit lepsus no q' speret' q' ep eo sanet'
sed e utile aliis ¶ Septimo quem si i colle
gio i quo hoc agit' in publico sit aliq'
qbz cedit ad utilitate aliis qbz ad dapnu
utru sit dimittendu ¶ Ad mo pt differri
et qri optumitas q' fiat ista cora illis
solu qbz pdest Si aut no pt hoc fieri
videt' q' finalit no sit dimittendu bonu
aliquoz pter malu alioz i opibz iusticie maxime cu bonu sequens maius
reputat' q' dapnu i pnte suo

**Conuictus vero scdm
ppositi ul pbri ad cuius
dispensatione pertinet
arbitriu debet emendatoria subi
re uindicta Qua si ferre recusauit
etia si ipe no abscesserit de vra so
cietate pciat' Non eni et hoc fit
crudeliter sed misericordit' ne tota
gre pestifera plimos perdat.**

¶ Tradit' madat' et' pcca comitenda
tradit hic madatu et' uindicta et
tangit' hic 3a. s. p ppositu ul pbrm
scdm ppositi et' [illegible] ad qua pena
dicenda q' satisfcioez emedatoria i
debz emedatoria 2o ¶ Ibi qd facied
de 3o illo q' recusat hmoi pnaz face
q' copellend9 ibi qua si ferre et

+ s. p qs uindicta

addit' tn̄ cū dicat' nō cīn et hoc fit 2ō
¶ Est nō c̄t p̄m q̄ pbr̄ iterdu vocat'
ep̄s thī 1° ¶ Et ut ordinares pbr̄os p
ciuitates glō ep̄os sc̄ dici' ep̄s pbr̄ qi
p̄ones ita .s. ep̄m ¶ Positus at dicit'
q' sub ep̄o dī' maior ī congregatōe vn̄
p̄positꝰ q̄iam alios positꝰ .s. a maior
vn̄ habz r̄spc̄m ad īferiores eo q̄ ē p̄llus
et ad sup̄iorē eo q̄ nō a se ſꝫ ab alio ip̄e
positus ¶ Videt' at q̄ tp̄e aug' ita cāt
ecc̄a sua cathedralis ordīata sic' adhuc
sūt multe ī multis locis q̄ capl̄m h̄ebat
p̄ maiore ep̄m ep̄m et sub ep̄o aliū qui
p̄positus dicebat' tūc. licꝫ nūc ꝑ dūsas
apud/ eccīas diūsis alijs nōībꝫ nōīet'
et q̄ ibi duo c̄t cōuētū dūsas h̄ebat
iurisdictōes d' sc̄dm p̄positi ul pbr̄i ad
cui' dispensatōe ꝑtinet arbitriū ita
q̄ ep̄s ī casibꝫ ad se ꝑtinētibꝫ sētēciarꝫ
¶ Cir' 2m nō q̄ vindicā quoqꝫ structe
accipit' ꝑ reddicōe mali ꝑ malo et sic
nec vlli licꝫ se vindicare ¶ Quoqꝫ large
p̄ pena iusticiā corrigēte īflicta a iu-
dice et sic licꝫ. Debet at p̄dcs p̄latꝰ
nō solū punire ꝑ p̄teritꝰ ſꝫ aliq̄s cau-
telas appone c̄t futa' ut si q̄s frequēter
offendat ī locutorio iūgē ei q̄ nō
icret ad cp̄t si nimis loq' cū muliere
aliq̄ iūgē q̄ nō loq' ci ad cp̄t 2 silia
et io dicit' vindicā quo ad satisfactōes
de p̄teritꝰ emedatoriā quo ad caute-
lā de futurꝰ ¶ Cir' 3m nondū q̄ vi-
tiū illoꝝ q̄ culpas cōmittūt et pei-
tētiā r̄cusat dicit' icorrigibilitas.
Huiō at icorrigibilitas ē grauissimū
pc̄m ē ei dyabolꝰ. ip̄e ei dyabolꝰ p̄sq̄
p̄cauit nūq̄ postea penitē voluit
¶ Itē īfirmitas piculosa† qui possit
ꝑ r̄mediū r̄leuari ita nō ē īfirmitas
a deo modica q̄n ꝑ r̄cusatōe r̄mediꝫ
verti possit ī magnū piculū ¶ Itē h°

† nō ē at īfirmitas adeo piculosa

ē viciū qd' tota r̄ligiōne destruit obic
resistēdo in qua tota vtus r̄ligiōis cōsist'
¶ Itē ē summe cōtagiosū sic' lepra q̄
nō r̄cipit curatōeꝫ ¶ Itē ē qd' solū dap-
nat hoīes nullꝰ ei q̄ntūcūqꝫ peccoz
aliq̄' dapnat' n̄ q̄z nō se corrigit ¶ Itē
īter varias sp̄cs pc̄ī ī sp̄m .s. qd' ē hor-
ribile pc̄m ī ei tanū videt' c̄fusꝰ illud
qd' ē finalis īp̄nia Incorrigibilitas ē huic
anexa ꝑp' hoc pc̄m istud ī nllo q̄m iuqꝫ
magno ē tolerādū et si forte aliā to-
lerat' iterdū q̄ tn̄ ¶ Vn̄ Ambrosiꝰ
cū theodosiū īpatorē abiecisset ab ecc̄a
sua ꝑp' culpas aliq̄s nūq̄ voluit cū
r̄conciliare quousq̄ publicā pn̄iam
egit Et cū dixit ei īpator q̄ dauid et
adulteriū et homicidiū cōmisisset
ibid dixit ei ambrosiꝰ secutꝰ es errāte
seq̄re corrigēte ad qd' vbū cōpūctus
publicā pn̄iaꝫ fecit ꝑp' hoc et omēs
solet insurgē cōt' tales et nllꝰ ī cōuētu
audet ī aliq̄bꝫ p̄stare fauorē ī talibꝫ.
et si ī aliquo eis de faueat iterdū ꝑp'
qd' dixit dn̄s Johi sit t' sic' ethnicus
et publicanꝰ q̄s .s. oēs fideles abhorren-
tur ꝑp' hoc ī dicit' ūc augꝰ ip̄os g̃uis-
sime puniendos q̄ ei pena p̄t g̃uior
excogitari q̄ de societate expelli ¶ Est
sciend' q̄ ista expulsione q̄dā īp̄tat'
q̄ddā genꝰ excōicatōis ut q̄n iterdicat' si-
ne vocat' īter alios ī choro ul ī refec-
torio ul q̄ nllꝰ ei loq' et filia ¶ Alij
itelligūt de eiectōe ab ordīe hītu
ablato. Sꝫ mediꝰ ē ut dicat' q̄ sc̄dm
dūsas circūstācias p̄sone et culpe q̄qꝫ
ē p̄m faciendū quoqꝫ 2m quoqꝫ 3m ita
q̄ sp̄ mitior pena p̄eligat' dūmo
credat' q̄ sit eq̄ medicinalis et scan-
dalū alioꝝ ul cōseruatō iusticie ad
aliud nō cōducat ¶ Itē sciend' q̄ icor-
rigibilitas dicit' viciū cōtagiosū q̄

† Alij itelligūt hoc de sequestratōe qua q̄s
ī loco aliquo q̄i ī carcere icluditur.

tales quo manifesto et verbis quibus se defendere
solent et tolerantia quam aliis prestare solet au-
dacia ad similia corrumpunt alios et ideo cum pec-
cent in societate propterea corrumpendo puniendi
sunt in quo deliquerunt ut de societate expel-
latur et ideo bene dicit ut de v(er)a sonte. xpi. ne-
cota. pes. ph. pdat. Nec est asscribendum
hoc crudelitati sed misericordie quia maioris est pietatis
compati multis super dampno spirituali quam uni
parcere a pena aliqua carnis sive medicinali. Sed
sunt multa de quibus dubitatur circa huiusmodi expul-
sionem. Et primo ¶ Queritur utrum propter sola
incorrigibilitate sit religiosus sic expel-
lendus a societate aliorum an etiam pro aliis
culpis. ¶ Primo religiosos aliqui approbate
habent in usu expellere fures et percussores
et sodomitas prout cum notetur in verbis ... in
personis ... in ... sed hoc non est approbandum
nisi quando non speratur de talium correctione per pre-
sumptiones probabiles tunc enim presumuntur in-
corrigibiles. Sed sola igitur incorrigibilitas
vel una ut quando recusatur pena vel penitentia
in casibus predictis inducere debet predictas expul-
siones si accipiatur pro opposito pro cogitacione
iuris si vero accipiatur pro quacumque sequestratione
vel a infectorio vel a capto vel similibus sed
quod accipit prudens in regula sua potest ipsa pena
infligi pro multis aliis delictis sed in cor-
rigibilibus ¶ Sed esto quod aliquis offendat
frequenter in aliquo tamen offert se frequenter ad penam
numquid talis potest expelli ¶ Primo non potest ex-
pelli quo ad execuciones iuris secundum predictam
expositionem quia talis pena fundatur super facta non
super presumptiones. Primo cum quis non presumatur
de correctione in futurum quia tamen offert se ad peni-
tentiam de preterito nec potest de preterito delicto
excommunicari potest tamen quo ad expulsionem
sequestrationis et eiectionis de ordine pu-
niri in casibus maxime predictis in quibus
est dampnosa societas eius congregationi
cum non speratur de correctione propter facta aliqua p-

cedencia que faciunt presumere contrarium eius quod
verbo dicit offerens se pene et correctioni.
¶ Providendum tamen est quod non expellatur de
ordine si sit talis persona de qua probabiliter
credatur quod eiecta deserviet in res sicut
faciunt aliqui in comburendo bona monasterii
vel similia faciendo vel in personas interfi-
ciendo vel in verberando vel si credatur quod
quo ad peccata multos inficiet ut sodomi-
te et heretici sed includatur in loco forti
ut minus possit nocere ¶ Si vero non est locus
aptus ad hoc recurrendum est ad maiores
ut per eos consilium apponatur. Illi vero nocivi
de quibus non timetur quod eiecti talia commit-
tant et creditur quod confusio eiectionis cedit
eis ad correctionem securius possunt ab ordine
expelli ut humiliati sint et melius emen-
dentur. ¶ Sed numquid peccant illi qui fratres o-
nerosos et tediosos propter incorrigibilitatem
suam expellunt vel dissimulant si egrediuntur
¶ Primo postquam sunt professi et pro culpis suis
sunt parati satisfacere nisi sint tales qui dampni-
ficent in rebus ut fures vel in personis ut
percussores vel inficiant peccatis alios ut he-
retici et sodomite et seminantes discordias
sollicitantes alios de apostatando ... propter
quodcumque onus eorum sunt expellendi sed
portandi tempore qui forte sunt dati a deo
ad pacientiam et caritatem fraternam concedam
nec sine magno peccato possunt qui habent eorum curam
dissimulare eorum apostasiam ¶ Sed quid fa-
ciendum est cum ipsi eiecti petunt recipi ¶ Primo
si culpe incorrigibilitatis propter quas eiecti
sunt adhuc durant non tenentur eiectores
eos recipere ymmo quod eisdem causis propter
quas iuste sunt eiecti iuste possunt a recep-
tore repelli et ad decretale quod dicit fugitivos
esse requirendos dicendum quod sic intelligitur quando
sunt tales qui cum utilitate congregationis
possunt tolerari aliter non sicut ovis morbida
non solet reduci ad ovile sed potius

reliquit temporibus lupis ¶ Si vero credat probabiliter quod sint de culpis sic correcti quod cessabunt tenentur electores recipere salua disciplina ordinis et etiam requirere pro loco et tempore
¶ Sed quid iterum faciendum si electus de cuius correctione non speratur offert se ad carcerem ¶ Respondeo potest dici quod si ille qui sic petit recipi est talis quod facit scandala et multiplicat mala recipiendus est ad carcerem dummodo habeatur talis locus in quo secure possit custodiri pro hoc enim et ei prouidetur quod a multis malis sic cessabit quod congregationi non nocebit propter sequestrationem
¶ Potest autem in tali casu recipi sub spe reddicionis quod processu temporis si signa bona apparuerit in eo recipi potest ad gratiam ampliorem
Si vero talis est quod scandala non facit in seculo nec peccata noua committit et creditur quod propter difficultatem receptionis cautior fiat in antea differri potest receptio licet finaliter non sit neganda ¶ Si autem queratur de predicta quomodo per furtum quod est res temporalis abiciendus sit frater propter quem Christus mortuus est ¶ Dicitur potest quod fures in religione desperati non solum nocent in rebus temporalibus sed etiam in spiritualibus subtrahendo ea que ad seruiendum deo sunt necessaria et conturbando statum congregationis et sic impediunt bonum aliorum spirituale ¶ Et electio eorum non fit solum propter bonum aliorum sed etiam propter bonum ipsorum ut ex hoc per confusiones et tribulationes ad cor reuertantur et ideo pro bono eorum et aliorum spirituale licet infligere penam istam ¶ Sed iterum queritur ponatur quod eiciendus ab ordine petat licentiam transeundi ad aliam religionem mitiorem ubi possit melius cauere a peccatis quam in seculo est ne danda ¶ Respondeo non est danda a prelato nisi forte haberet priuilegium aliquod pro quo hoc posset nam de iure communi non licet hoc nec faciendum est ab aliquo aliquid illicitum propter bonum alterius quantumcumque potest

tamen dissimulari interdum ut hoc faciat propria auctoritate uel dici potest a prelato concedo si possum uel quantum possum in capite tamen quando timetur ne peius faciat ¶ Si autem intrauit aliquam religionem ita promissiue ut credatur et inde faciat mala consueta et ignoretur inde iudicio eius de inconsentiendo statum illius prelato sub cuius cura se posuit faciendum est a prelato quod sibi velit fieri in hac parte ¶ Potest iterum queri si eiciendus petit se absolui ab ordine uel vinculo quid faciendum sit ¶ Respondeo Meliusque est faciendum neque pastor quando eicit ouem morbidam a grege tenetur propter hoc eandem dimittere primo ad hoc compellitur ut si forte sanetur reducat illam post sanationem ita et hic si forte aliquis ex simplicitate uel alia de causa absoluit huiusmodi eiciendi ab obedientia ordinis non valet quia est contra rationem ¶ Potest iterum queri si petat talis licentiam transeundi ad ordinem artiorem cuius itorem de iure tali dare licentiam ¶ Respondeo dicit Hugo quod ad prelatum cum consensu conuentus pertinet adducens argumentum ex hoc quod solus prelatus non potest alienare bona temporalia monasterii et multomagis nec personam licet hoc verum forte sit in monasteriis ubi prelatus non habet super se maiorem tamen in ordine fratrum predicatorum solus magister cui fiunt professiones omnes uel prouinciales priores cui data est ex constitutionibus eadem potestas in sua prouincia quam habet magister in toto ordine possunt huiusmodi dare licentiam uel alii eorum auctoritate et commissione priores conuentuales cum conuentu possunt recipere fratres tamen non possunt de obedientia magistri uel priorum prouincialium quibus antequam sint eos subtrahere preter voluntatem eorum ¶ Sed iterum potest queri si illi qui licentiare possunt ad aliam religionem licentiare possunt ad parem ¶ Respondeo certum est quod ad leuiorem non possunt iterum certum est quod ad artiorem euidenter si aliquis sit talis

pūt Reparari vō ꝑt' voces q̄ sūt ad vtrūq
ꝑtē ē ita dubiū qꝫ nō ē securū n' cosue-
tū n' auctē pape ut priuilegiorꝫ si qua
sup hoc haberet ꝯ̄ fieret ¶ Sed nunq auctas
epī sufficeret ī hac pte ¶ Et n° nō ē cosuetū
qꝫ ꝑ dispēsatoibꝫ ꝯ̄ votū religionis ꝯmu-
tat' ad epm ¶ Et ē argu' mins ad h°
qꝫ ipi nō pūt dispensare ī voto cruc'
qd' min' ē q̄ votū religionis huiōi ꝯo
comutacō voti de pari ī par nō pt fi'
n' dispensatiue et auctē maiorꝫ et ita
nō videt' ille casus ad epos ptinē ¶ Ꝑ'-
tremo sciend' qꝫ qn̄ dat' lr̄a religioso de
trāseundo ad aliā religionē nuq̄ plarq
das huiōi lrē ꝯ̄ liberatq ē a cura sua
quocūq mō det' quousq licenciatq s'm
mō' licitū ī alio ordīe sit pfess' alio-
qn̄ eēt aliqs cenobita et tn̄ sub cura
nulli' Ꝑperunt tn̄ aliq qꝫ si aliqs de
sua volūtate licenciatq ē de trāseundo
ad arciorē religionē et īuenit talem
religionē q̄ eū recipiat nō tenet' licē-
cians reuertētē recipē qd' etiā si eēt
verū nō ē tn̄ ꝯt' pdcā pt eē de casu
ī quo aliqs ē de cura alteri' adhuc et
tn̄ nō tenet' eū recipē ī aliorꝫ sonetate.

E T hoc qd' dixi de oculo
nō figendo etiā ī ceteris
inueniendis phibendis
iudicandis ꝯuincendis prodicandibꝫ
pctis diligēt' et fidelit' obseruet'
tā dilcōe hoīm et odio viciorū.
¶ Tradita sūt mādata ꝯ̄ culpas de-
phendendas ī matiā pnclari sc'dm
districtoēꝫ supdictā hic at' ī dit man-
datū ꝯ̄ idē ī gnie .d. b° x° o2. s. qꝫ seruad'
ī oī pctō ꝯ̄ ei' dephensioēꝫ ꝑ idem
qd' dcm ē de ocli fixioē ¶ Ite quo et ad
quē, et qd' et quo ad vbi .s. īueniend' ꝯ̄ ¶ Ite q̄-
lit' .s. diligēt' et fidelit' ¶ Ite q̄li motu
tali .s. qꝫ caueat' ne fiat aliqd ꝯ̄ h°

qꝫ ꝑsone odiō sꝫ qꝫ dilcōne ꝑsone et odio
viciorꝫ et h' patet ī lr̄a

C Circa p'm
Nondū ē qꝫ sūt q̄dā religiones
ī qbꝫ et si magno zelo z' let' cot-
tarinis pctm tn̄ ītdū mlta alia mala tole-
rāt' h° at' ē dyabolicū posse nō qꝫ toto
destruē cōt' qd' d' Re p° Vade et pcu-
te amalech et demolire vniusa eius
nō ꝑcas ei nec ꝯcupiscas ex rebꝫ ei'
aliqd. qd' qꝫ nō fecit saul retens aliqbꝫ
de bonis suis q̄ bo et ꝯpetētiū placuerūt
puatus ē regno īsignū et ar' qꝫ plati
sic facientes nō sūt digni regimie et si
multos habeat sub se q̄ hoc ꝯsulat et
acceptat ¶ Ite tales religiosi sūt sic' sa-
maritani q̄ ex vna pte colebat dnm
et ex alia pte venerabat ydola sic' d' ꝗ Re iiii
Cont' tales vō dic' helias ³ Re 18 vsqꝫquo
claudicatis ī duas ptes ¶ Ite plati taluis sūt
sic' illi reges de qbꝫ frequēter dicit' ī libro
regū qꝫ multa mala corrigebat vmptm
excelsa nō auferebat sꝫ aliq' ī corrcā reli-
querūt ꝯ̄ Re iz z. iiii ¶ Et nō qꝫ religio ē sic'
ortus dni q̄d at' pdest ī orto remouē aliqs
herbas malas ut spinas et relinqre alias
ꝯ̄ d' Ie° 3 Nouate vobis nouale et nolite
serē vobis sup spinas sic ei facientes no-
naliā diligēt' purgat qꝫ nullā spinā dimit-
tat ¶ Ite ē sic' spalis camera hītacois di-
uine pctā vō diusa sūt stercora diabolī
dni' luxuriā ei ē sic' stercus equinū sic'
et ipi equi sigūt luxuriosos gulositas vō
ē sicut stercus porcorꝫ detractō sic' ster-
cus canū ꝯ̄ ius nullꝫ oris at volēs came-
rā dni sui mundare remouet vnū gen'
sordiū inde et dimittit alia et nō potiꝫ
remouet oīa ꝯ̄ d' Ia p° Abicientes oēꝫ
īmundiciā qd' quidē faciendū ē spalit'
ī domo illa quā spalit' decꝫ sanctitudo ¶ Ite

est sicut templum domino consecratum in tali non debet
relinqui aliquod vestigium ydolatrie dyabolice
quod est peccatum sed ... secundum predicamentis sanctorum qui sunt
virtutes. Ideo legitur quod sanctus bonifacius elimi-
nata omni spurcicia demonum a templo pantheon
beate virgini et omnibus sanctis illud consecravit.
In huius autem figuram dicitur balaam Numeri xxiii
Non est ydolum in iacob nec videtur simulachrum
in israhel. Dominus autem eius cum eo est. scilicet ea que dei
sunt solum et non ea que dyaboli debent inveniri
in viris spiritualibus. Quia ergo tot inconveniencia
sequuntur cum aliqui mala sustinentur in religione
eciam aliis correctis. Tamen dicit vir sanctus ut
illud quod dixit observandum cum descripcione
oculi presertim ad contumeliam servetur in omnibus
aliis peccatis et non solum contra unum genus
peccati sed contra omnia peccata ab ipsa extirpanda
zelus sanctus attendatur. Circa secundum nota
quod circa invenienda peccata dedit mandatum ubi
quando ergo secundum est circa prohibenda per admonicionem
fraternam ubi Et si habet de qua loquitur secundo circa in-
dicanda ubi committitur vero secundo. Et vide quod
sufficienter mandat quia quod potest si circa peccata
Quod enim potest amplius excogitari nisi ut ap-
ponatur diligencia ad invenienda. Si autem
inveniuntur statim corrigatur. quod si correctio
fraterna non profecerit quod indicetur. Si autem indicata
negatur quod probentur. Si autem probata fue-
rit quod per iudicium iuste puniatur. Item
nota quod per huiusmodi recapitulacionem in quinque predictis
que racionabiliter procedit in omnibus augustinus
Quasi enim non ipse recapitulasset adiceret manda-
ta predicta versari contra ista quinque prestitisse quod
claret evidenter quod recapitulacio premisse
est argumentum quod eciam in aliis racionabiliter procedit
et ordinate quamvis per huiusmodi recapitulacionem
vel verbis aliis hoc non declaravit expresse.
Circa tercium nota quod istud dicitur fieri dili-
genter quod fit cum vehementi animi applicacione.
Fideliter vero quod fit cum virium applicacione. Sic
igitur mandat augustinus quod circa omnia predicta peccata in-

Ibi Si autem et post admonicionem secundo. Circa committenda

venienda prohibenda indicanda committenda
iudicandaque peccata usque ad expulsionem
eciam delinquentis diligencia et fidelitas
observetur. Item quantum zelum vult haberi
contra peccata omnia in religione. Porro ad
hoc debet incitare quod deus peccatum spiritua-
le superbie in celo commissum. carnale vero gule
in paradiso perpetratum. Similiter vero de negociacione
in templo inventum tanto zelo punivit. ut
illos qui deliquerant in talibus locis de ipsis
expelleret preter alias penas quibus puni-
vit eosdem. Cum ergo religio sit quoddam
celum in quo habitant viri spirituales sicut in
celo sancti et quoddam paradisus in terra et spiritua-
le domini templum quanto zelo persequenda sunt
in ipsa peccata sive spiritualia sive carnalia
sive secularia. Item certissimum est quod que solent
aliquando cum diligencia maiore purgari unde
est preciositas sicut vas aureum vel argenteum
si contrahat aliquam rubiginem. Ita viros
quanto meliores sunt tanto convenit magis
purgari et ideo malachie iii dicitur de filiis
levi qui debebant esse meliores quam alii et
purgabit filios levi et colabit eos quasi
aurum et argentum. Colatura autem huiusmodi
est efficacissima ad purgandum. Alia est uti-
litas nimis enim male sedent sordes in re
sancta et ideo dicitur math. 2 et mundaverit
sanctum. Aliud est utilitas sicut purgantur
arbores ortenses ut fructificent melius
et sic de homine Io. xv Et omnem qui fert fructum
purgabit eum ut fructum plus afferat.
Cum ergo religio sit status sublimus et ortus
domini spiritualis habens arbores diversas ad
fructus optimos producendos cum contra cura
sunt rubigines sordes et excrescencie
male ab ea purgande. Item religiosi
succedunt in hereditate viris sanctis et ideo
valde grave est si in eorum hereditate in
qua ipsi tam notabiliter quo ad virtutes
viguerunt rusticitates peccatorum committunt.

et io dicit ysa° 1° pp̄hi | In terra sanctorum iniqua
gessit et non videbit gloriam dei ¶ Ipsi enim
vivunt de bonis dominum spernentes cotidie bona
ab eo stipendia ¶ Quarta est quando predicti si ta-
les faciunt aliquid contra eum Ideo dicitur con-
tales in ps° si inimicus meus maledixisset
michi ‹et postea› et veniat super illos ¶ Ipsi
eciam electi ad hoc sequestrati a mundo ut
servirent sibi sicut ps° pecudis sequestrata deo
sancta erat ‹Levitici xx°› Ego enim sum deus
vester et separavi vos a ceteris omnibus
gentibus ¶ Quinta igitur est ingratitudo cum illi quibus
tanta gratia facta est a domino in sua electione vivunt
contra hanc ¶ Quintum igitur persequenda sunt peccata quanto tantum (tahū)
tenemur ad contrarium et racione successionis
sanctorum et racione stipendiorum divinorum et racione
electionis divine ¶ Item tria sunt que solent multum
excusare a peccato ¶ Primum est ignorancia sed ista
non habent religiosi quia habent scripturas habent doc-
trinam habent sapientes in quibus possunt se certificari
de dubiis et io dicuntur viri scilicet israhelite id est cog-
noscentes deum quia magnam habent noticiam di-
vinorum ¶ Secundum est mala societas que frequenter
compellit ad malum sed et istam non habent immo
econtrario bonam trahentem ad bonum et io
sicut punitur homo cum parvulis et cum sanctis debent
esse sancti ¶ Tercium est negocia mundi que
frequenter dant occasionem peccati ut omnis
domus in regione avaricie negociatores
mercatores diversis malis corrumpitur eorum
que videntur et filia ipsius quod dicitur totus mundus
in maligno positus est id est in maloigne id est
in occasionibus inflamantibus ad malum Re-
ligiosi vero et maxime claustrales non
habent huiusmodi occasiones cum non habeant
vacare nisi soli deo sed igitur peccata eorum non
habent excusaciones sicut peccata multorum a-
liorum plus sunt non immerito persequenda ¶ Item
peccata in religione perdunt animas que propter salu-
tem suam religionem intraverant perdunt
enim famam sicut enim stercora non possunt esse

in loco diu quantumcumque ornato quin fetorem ita
nec peccata perdunt enim temporalia quia perdita fama
devocio hominum que temporalia offerebat cessat au-
fert quod confert sibi igitur ablatis temporalibus tamquam o-
dibilis est omnibus quantum sunt offendenda peccata
in religione que et hec et plura multo maiora
dissipant ¶ Item cum peccata in religione non extir-
pantur multiplicantur sicut herbe male in
agro ‹prov. xxiiii› per agrum pigri hominis
transivi ‹et post› et ecce totum repleverant
urtice et hoc quia prius non extirpaverat
statim orientes non solum autem augentur sed ita
ut fiant quasi incorrigibilia ‹Augustinus› Dum consue-
tudini non resistitur fit necessitas non solum autem
fiunt incorrigibilia sed quod malorum communiter
est non reputantur peccata ‹Augustinus› Obicitur
iacob quatuor uxores quod quando mos erat
crimen non erat id est non reputabatur scilicet unam
expositiones cum ex tolerancia peccatorum tot in
conveniencia subsequantur non sunt ut dicit
‹beatus bernardus in regula› aliquatenus dissimulanda
sed statim ut orta fuerint radicitus ampu-
tanda ¶ Ex quibus igitur ex predictis quod si considerentur religi-
onis loci et status peccatorum religiosorum gra-
vitas et inexcusabilitas dampna que inferunt
in correccione periculi cavendi sunt omnes religiosi
ad zelandum frequenter contra peccata.

Circa quintum nondum quod virorum
bonorum est a peccato declinare ps°
Declina a malo et fac bonum
Non solum hoc est eorum sed quod (qd°) nichil est fugere
peccatum ‹eccli. xxi› quasi a facie colubri fu-
ge peccatum immo quod optimum est eorum est odi-
re peccatum ‹Ro. xii› odientes malum ¶ Et
vere odiendum est a bonis peccatum deus enim
nichil odit nisi peccatum et ipsum summe
odit et ideo amici eius debent summe
odire peccatum. ps° Qui diligitis deum
odite malum. scilicet sicut ipse odit ¶ Item naturale
est odire rem nocivam sicut odit ovis lupum
naturaliter et ideo dominum est odio habere inimicum

¶ Ista multum excusant a peccato

tum qr v Illo quod scriptura hoc propinat sed
nimis adherentes scripture hoc duperunt.
peccatum autem summe nocet sicut quando lupus
nocivus gregi cum parit et pastores
et canes et totus grex commouentur
in rem tam odiosam Ita quamquam apparet
alicubi peccatum debent omnes in illud tamquam in rem
odiosam insurgere Quia nuncius qui nunciat semper
odiosa solet multum haberi odio De primo vero
numquam auditur bona causacio sed semper mala
prenosticat omnibus scriptura loquens de eo Sic
ergo achab odiebat micheam quia non nuncia-
bat ei nisi malum sicut patet 3 Regum xxii Quan-
tum est odiendum malum omnibus quod innumerabilia
mala et prenosticat et adducit Sed
sciendum quod aliqui quo ad aliquos male mouentur
sub specie persequendi peccatum homines persequuntur
interdum Isti sunt sicut scribi scribe et pha-
risei qui non ex caritate sed propter invidiam et
odium quod habebant ad christum accusabant eum
non de sabbati violatione immo quod se filium dei
vocabat et de similibus Sunt iterum sicut reges
babilonis qui sub specie potus dedit sedechie
potoque lapatiuam de qua confusus coram eo
bibere lapatiuum est sicut dicitur 4 Reg Ita et isti
sub specie caritatis correctionis homines confun-
dendunt Sunt etiam sicut principes et satra-
pe babilonis qui non querebant accusare dani-
elem ut cessaret a malo sed querebant malum
ut invenirent occasionem contra eum Danielis 6
pē sbonitati sit unq 2 Sunt alii qui licet
non ex proposito in correctionibus homines persequuntur
tamen ex defectu vere dilectionis sic incaute agunt
interdum calamum quassatum confringentes
et lignum fumigans extinguentes quod corrigendo
quod debent corrigere ad vitam reddunt eos ple-
rumque ad mortem Dilectio quia quis habet
ad suum vas vitreum docet eum quod lavando
ipsum sic incaute tractet ne confringat
Dilectio iterum quam habet mater ad filium suum
paruulum docet eam quod abstergendo sordes

a naso eius sic leniter faciat ne sanguinem
eliciat Dilectio quam habet quis ad lumen lu-
cerne docet eum ut sic discrete emungat
eum ne lumen extinguat et fetorem edu-
cat Cum ergo quis alium corrigendo sic incau-
te confricat quod frangat impp illud Des-
truxisti eum ab emundatione sic emun-
git fortiter nasum eius quod eliciat sanguinem
Proverbiorum xxx Hic lucernam emundat sine arte
emungendi propter quod precepit dominus fieri e-
munctoria Exodi xxv quod totum contingit
patet quod est ex defectu caritatis que docet de omnibus
faciendis Quia ergo vicia summe sunt odi-
enda et quando propter malum motum vel propter
dilectionem corriguntur sequuntur inde mala
predicta tam in corrigente quam in correcto Ideo
dicit vir sanctus quod fiat correctio cum dilectione
hominum et odio viciorum Sequitur

Quicumque autem in tantum pro-
gressus fuerit malum ut
occulte ab aliquo litteras
uel quodlibet munus acceperit si hoc
ultro confitetur parcatur illi et ore-
tur pro ~~illo~~ eo Si autem deprehenditur
et conuincitur secundum arbitrium presbiteri
uel prepositi grauius emendetur

Tradita sunt mandata contra correctiones
viciorum que comprehenduntur ab illo loco Quan-
do ergo simul estis usque huc Hic tradit contra
illa que generaliter recognoscuntur Sicut autem supra
mandata posuit contra particularem mate-
riam primo Postea in genere Ita hic ponit
materiam et quia de similibus similiter debet esse
iudicium intelligendum est quod idem observatur
in omnibus aliis criminibus hoc hic non dicat
expresse Quia vero que ad honestatem pudicicie
que numquam inveniuntur nisi deprehendatur que vero
pertinet ad tractatum alicuius rei temporalis
indebite facilius cognoscuntur quia non habent
verecundiam super in deprehendendo descendit
ad illam materiam hic vero ad istam.

Notandum vo q extende ma-
nu ad recipiendu lras homi
cui9 volutas e in alti9 ptate
Aut qdlibet mun9 aliud qntucuqz mo-
dicu illi q nichil pt hre e culpa no mo
dica licz qda no multu ponderet. In
vicijs e spualibz cu effundut usqz ad
manu reputat e in sumo gradu
sicut patz i ira Grauis e cu i corde e
Grauior cu i verbis effundit. Sed
gruissia qn usqz ad manu prucied
prrupit Silr i carnalibz Grauis
cupiditas i mete Sz grauior e i verbis
Sz gruissia e qn usqz ad tactu cupudie
pcedit Eade roe i scldribz e grue de-
lictu re qualibet corruptce Grau9
tn cu vbis pcurat sz gruissim cu ac-
tu ppetrat ¶ Itm iter hiana mebra
qda sut q rebellat spui oio ut geitalia.
qda q et si oio no rebellat tn difficile
obediut ut pedes Sz man9 valde o-
bediens e et mobilis nec hnc modu
i oem pte Et io tato irepausabilior e
sps si aliqd mali ppetrat i accipiedo
illicitu qto e eide obedietior ¶ Itm
qda sut sensu quorz organa velit no-
lit ho patiut ab obiecto ut auris
nares qz no hnt a na optim defe-
dens Queda vo st quorz organa
hnt a na defensiuu ut ocli palpebras
et io pnt se defende cu vult sps Sensu
vo tact9 cui9 spale organu e man9
no egredit i actu tagendo etia si
velit ho n cu labore quoda et difficul-
tate eo q oportz ipam manu appro-
pinquare ad rem distante qz tactus
no e p mediu ut visus sz adest rei
imediate ¶ Cu g9 delictu qd ht ma-
iore difficultate ad sui ppetratoez
hoc ipo sit grui9 no e sine gradi ma-
lo cu man9 extendit ad aliqd illicitu
accipiendu. tu qz malicia i cli fco effundi
usqz ad manu. tu qz man9 sup oia alia obe-
diens e spui. tu qz tardior e ad actu sui
n cu difficultate a spu ad illu trahat
et io signat dicit vir scus In tatu pgssa fue-
rit malu innuens q no e leue malu sz
magnu valde rligioso accipe aliqd illi-
cite. s. sine lcna qd ~~cat~~ vocat occul-
te fieri qz fit sine scitu plati ¶ Qm9 at
hoc sz sit malu cauedu. tn spalit9 cauet
viri sti a lris et munusculis rcipiedis
a mulieribz Et io dt Ihco9 Dulces lras
et crebra munuscla scus amor no ht
Hmoi ei st amatoru stulto amore et
ideo sut spes mali a qua cauedu est
scdm aplm ¶ Itm p hec ispecta reducit
mulier ad meoria p qd solet scos dyas
i festare ¶ Itm p hoc nutrit et augetur
affectus qd e valde piculosu qz de facili de-
gnat in malu ¶ Itm p hoc familiaritates
mulieru acqrit q qn sit rprehesibiles
pz ex pdcis ¶ Itm hmoi munera st qn ro-
tiliá et recipienti et alijs et de istis ecia
de supfluis cauet. q no curat n de neccijs
in hoc mudo ¶ Itm nond q qda sut. q an
tiqtatis ut aliau9 excellentie qlscuqz so-
let aliqn plus exceede i hmoi rceptoe
reputates q verecudu sit eis ut ide
tes licet a9 pete assidue p hmoi minutis
recipiedis et plati qda q i minoribz fribz
ista rigide corrigut maiores no audent
isti corrige ¶ ~~Ite~~ Sut sicut mirmicholeo q dicit
leo formicaru qz i formicas deseuit ita
et isti i minores Frot vo dd faciebat qui
pugnauit cu leonibz qd qde e pbitate p9m
vero ignauie.

Et attende q tale delictu siue
aliud qdcuqz magis e corri-
gedu i maioribz Ipi ei st ex-
emplar minorz Exemplar vo vn alia tras-
scribut ps et diligenti9 solet corrigi ¶ Itl

caput
ipi sut priorum ¶ capiti vo medico maior
e cura de īfirmo ꝑ totum corpus paciente
de tantoe capitis eo ꝙ fluunt inde bona et ma-
la ad alia mebra ¶ Itē ipi sut fons unde
fluunt riuuli exemplorum nō pnt nō pnt at
riuuli ēē clari fonte turbato ꝛ iō pᵒ ꝓgādꝰ
ē fons ut riuuli sint puri ¶ Hic ē ꝙ ī pur-
gatoē israhelitarum ppl̄i a inmūdicijs alienige-
nis pᵒ inceptum ē a maioribꝫ .s. a filijs iose-
deth et fr̄ibꝫ eiꝰ sic hetᵉ esdre x° ¶ Hinc
ē ꝙ ipe dn̄s plus increpat maiores inter
iudeos .s. scribas et phariseos ꝙ̄ minores
hoꝝ oēs erant rephensibiles ¶ Hic ē ꝙ ī
die cene pˀus lauatᵉ maius altare ꝙ̄
minora qꝛ ad purgacioeꝫ et corrᵉᶜᵒ maioꝝ
pᵐo et pncipalꝫ ē intendendum et iō ezech
dicitᵉ viris deferentibꝫ vasa interitꝰ et a scīua-
rio meo incipite Inceperūt gᵒ a viris sen-
oribꝫ ꝙ erant an faciē domꝰ ¶ Cum gᵒ tot
roes ondant ꝙ maiores magis sīt corri-
piendi qnto magl absqꝫ accepcoē psone
cum sub eodē voto viuat sīt sicᵗ alij corri-
piendi et iō dicᵗ vir scūs quicqꝫ at ꝛcᵉ q.d.
quicqꝫ ille sit absqꝫ accepcoē psone.

Item attendendum
ꝙ ille ꝙ gratis recognoscit culpā videtᵉ ma-
gis penitens ꝙ̄ ille ꝙ nō recognoscit n̄ con-
uictus et iō dignꝰ ē mīa luc .xvij. si
pmaꝝ egerit dimitte ¶ Pᵒ qm̄ benignius ꝯtra
agitᵉ cum illo ꝙ gratis culpā cognoscit ta-
to videtes hec aiantᵉ ad filia sicᵗ ad dn̄m
ihm̄ audacius appropinquabat peccores ppt̄ be-
nignitatē quā eis exhibebat sicᵗ patꝫ
luc .xv. ¶ Pᵒ reus qnto plus fatigat acto-
rē et iudicē tanto si finalitᵉ īuenitᵉ in
culpa dignior ē pena maiore et qnto
magl nō fatigat dignior ē gra ¶ Qui at
nō recognoscit culpā n̄ conuictꝰ multum
laborē pstat in inquisitoē sua accusanti
et iudici ¶ Qui at gratis recognoscat qsi

nullum laborē prestat eis ¶ Ex hijs ꝙ patꝫ
ꝙ recognoscens culpā suā gratis mitiꝰ ꝯminꝰ
ē puniendus ꝙ̄ conuictus et roe sui ꝙ pe-
nitens videtᵉ et roe assistentium qꝛ ad bonū
ꝙ hoc puocatᵉ et roe contra cum agentium qꝛ
minꝰ fatigat ¶ Et ppt̄ hoc bn̄ dicit pratᵉ
illi qd' intelligendum ē nō quo ad totum sꝫ quo
ad tm̄ et oretᵉ ꝑ eo ut sitᵗ benigne a-
gitᵉ cum eo ab hoīe ita et deus etiā pie
agat cum eo ¶ Hic gᵒ ēē pᵒdm̄ mādatum
declarata sūt tria ꝓmum ē ꝙ nō leue
malum ē ī religioso aliqd quātumcūqꝫ modi-
cum sine licētia accipe qd' īnuit sꝫ augꝰ
cum dicᵗ In tantum pgressꝰ fuit malum .ijᵈ
est ꝙ istud corrigendum ē ī oibꝫ absqꝫ
accepcoē psone qd' īnuit cum dᵗ quicqꝫ at
.3ᵐ aliud ē qd' leuiꝰ est puniendum ī cofesso
ꝙ̄ ī conuicto cum dicitᵉ si ipi hoc vltro qd' ī-
telligendum ē sīlitᵉ faciendum ī qbuscūqꝫ
alijs culpis gratis cofessis sꝫ eqᵗ. ¶ Cᵐ. iiij

V estes vras ī vnum habe-
tote sub vno custode ul'
duobꝫ uel qᵗ sufficere
possint ad eas excuciendas ne a
tinea ledantur ¶ Hic ē qrtum caplꝫ
regule ꝙ ē ī quo agitᵉ de hijs ꝙ ꝑtinent
ad religiosos qntum sīt ī statu necitatum
multarum ¶ Pᵒmo at tradit mādata
ēē huiꝰ necitates ¶ Scdō ēē officiales
ꝙ ēē hoc sīt necꝫ ubi sunc at ꝙ cellario
sīt ꝙ vestibꝫ hoꝝ at sīnt vaie necitates
religiosoꝝ tn̄ due sīt maiores ēē qꝛ so-
lent freqncius ht' defcus .s. īdigencia
vestium et īfirmitas ēē pᵐ tradit hᵗ
mādata ēē .2ᵐ ibi lauacrum ꝛ corporꝫ
¶ Cir pᵐ nond' ꝙ īterdum offenditᵉ in
religioē ī negligenciā custodiendi vestes
et iō tradit mādatum ēē custodiā vestium
.i. vestes vras ꝛcᵉ et hoc ē pᵐ Interdum
ēē carencia et iō tradit mādatum ēē puī-
sione .d. et sicᵗ pastinū ꝛcᵉ et hoc ē scdꝫ

+ apud religiosos uero opperdent

quinque est distributionis et in tradit mandatum est hoc .d. si fuerit primus et hoc est tertium quinque est operationis et in tradit est hoc mandatum .d. si tu tollas dixi usuris secundum et hoc est quartum Quinque est receptionis uestium collatarum et in tradit mandatum est hoc .d. tolle ipsos quando est secundum et hoc est quintum. Quinque est lotionis et in tradit mandatum est hoc dicens indumenta uestra etc. et hoc est sextum

Circa primum notandum quod attendendum est quod aliquis custodiat uestes a latronibus et igne et humore magnis lesionibus sicut est corrosio uermium et similia. Aliqui uero qui ad humorem sunt solliciti custodire uestes suas reponunt eas in archis suis et non in loco tuto. Aliqui uero tamen reponunt in loco tuto. Sunt tamen uestes et custodes tam pauci totis quod non sufficiunt et in isto mandato quod est de custodia tamen docentur ista tria. Primo ne a tinea ledantur. Secundo in unum locum. Tertio si uno custode uel duobus ut quis sufficit.

+ et humore a modicis lesionibus

Est autem aduertendum quod hoc manifestum quod res totis monasteriis siue ad uestitum siue ad uictum siue ad alia quecumque pertinentes sunt cum magna diligentia conseruande quantumcumque sint modice. Unde est quod sicut supradictum est legitur in libro collationum quod cum quidam frater in sua ebdomada lauaret leguminia et tria grana lenticule in terra per eius negligentiam collapsa cecidissent de manibus eius quidam alter transiens et uidens hec denuntiauit abbati et mandatum quasi sacri peculii negligens suspensus est ab oratione nec aliter remissus est nisi cum prius penitentia publica diluisset. Unde est etiam quod dicit dominus colligite fragmenta ne pereant. Unde est iterum quod diues euangelicus propter micas mense sue custoditas cum canes illas comederent et lazarus non posset eas habere punitus est in inferno gutta aque negata [illegible] Gutta petiit qui micam negauit. Porro multiplex est uero quare religiosi et maxime cum sint pauperes sunt humore modica diligenter

Exemplum

seruanda. Primo quia diuites sibi humori male custodiunt non oportet eos grauare alios quia ideo tamen adhuc uidet pauperes uero religiosos humilibus per diuitis oportet quare ab aliis et quanto plus quanto plus eos grauant paulus ne grauaret subditos qui ei tenebant ad stipendia laborabat manibus suis testis qui quanto magis et hos elaborant ab aliis dent custodire ne iterum grauent eos

Item apud seculares ut frequenter ueteres uestes et residua bonorum aliorum male expendunt + in pauperes. Ideo quando secundum uero apto operandum est manibus propriis ut habeat unde tribuat quibus patientibus ephesios quanto magis isti debet seruare diligenter quod sint facta paupertatem qui sibi subtrahendo largiunt eisdem. Cum qua quanto consilia prius hec negligenter custodiri a seruis dei quod propter eos uite sue pauperes subtraxerunt et quale fuisset si helias pauculum panis quem sibi dedit pauper uidua de necessitate uite sue dimisisset perire non sic fecit sed ipse et ipsa domus eius comedit et multis eius diuina uirtute in uidue uasis farinula et lechitus olei non defecit .3. Regum.

+

Item humor qui datur religiosis pauperibus datur pro peccatis et ideo sunt pretium animarum quale autem est de pretio animarum non curare qualiter tractetur .2. Regum dicitur de dauid quod noluit bibere pretium animarum de aqua cisterne de bethleem sibi apportatum quanto magis quando cauendum est dei seruis ne pretium animarum uilius pereat apud eos. Item sicut persone religiose sunt deo consecrate ita et bona que eis dantur deo consecrantur res autem sacre solent diligentius custodiri .b. d. in libro collationum de antiquis patribus omnia que sua sunt credunt deo consecrata propter quod si quod sunt monasterio illatum ut sacrosanctum cum omni debet reuerentia tractari. Certum est autem quod illud quod sic tractatur diligenter custoditur. Item sicut quidam dominus qui non erigunt districta uoce a ministris suis de bonis manibus eorum commissis et in multis eorum solet negligentius bona eorum custodire. Hunc autem non est

+ auarum prouid[e]t et ipsi deo offerta[m] q[uo]d e

talibus primo adeo requirit racionem districtam quod ponit
in carcere ministros suos donec reddant nouis-
simum minutum sicut dicitur Luce 12 Quia ergo re-
ligiosi sunt non domini sed ministri bonorum cum quan-
ta sollicitudine debent illa custodire de quibus
exigetur racio tam districta Attendant ergo re-
ligiosi pauperes quod ea que habent in ministerium data [in ministerium]
sunt eis tamquam pauperibus et quod eis superfluit est
in pauperes expendendum Pro quibus qui largiuntur in-
terdum sunt pauperes et que data sunt eis oporte-
bit de ipsis districtam racionem reddere et ne
perereat quod indiget consumatur uel quod aliqua
negligencia deterioretur uel in aliquo ledatur
custodiatur diligenter Sequitur

Et sicut pastum ex uno cella-
rio sic induamini ex uno ves-
tiario Hoc est mandatum 2m
quod circa uestium procuracionem datur et tangitur hic
tamen submandata cum dicitur induamini modus
implendi cum dicitur ex uno vestiario uero mandati
tractatur a simili cum dicitur sicut pastum ex uno etc.
Circa primum notandum quod multa mala sequi solent
ex negligencia prouidendi competenter religiosis in
uestibus sequuntur enim ex hoc frequenter infirmita-
tes corporum quia facile ex frigore corrumpuntur quibus et
interdum mortes sequuntur Vnde est quod ille su-
mmus abbas postquam primi parentes facti sunt pas-
sibiles et mortales fecit eis sicut dicitur Genesis 3
tunicas pelliceas que ualent contra frigus Relin-
quens in hoc exemplum aliis abbatibus ut suis
subditis competenter prouideat in uestibus contra
morbos et mortes Item uicia cordis scilicet con-
tenciones et murmura cum cogitur aliquis deteriu[s]
se accepisse quam prius habuerat et indignum
se esse quod non ita uestiatur sicut alius frater eius
uestiebatur sicut dicit infra beatus Augustinus Item con-
temptus apud exteriores qui videntes pauperem
in sordido habitu non honorant eum sicut uestitum
decenter sed contempnentes dicunt ei tu sta illic
aut sede sub scabello pedum meorum sicut dicitur
Iacobi 3 Ex quo contingit quod minus decet ues-

titi apud homines mundi non habentes accessum
non possunt apud eos proficere sicut eorum expediret
saluti Item horror religionis horrent enim multi
uestium despectum et ideo videntes in religiosis
aliquibus fugiunt eorum religionem que potest hic potest
dicere illud Psalmi Qui videbant me foras fugerunt
a me Item infamacio ordinis Exemplum cum quidam
diceret coram quodam philosopho de duobus quorum unus erat
pauper alter diues quod erant amici dixit philosophus
Quomodo ergo unus pauper est et alter diues amicus
non est qui particeps fortune non est Ita
possunt dicere multi videntes istum bene uestitum
alterum male que est ista fraternitas que est apud
istos qui sic dissimiliter uestiuntur Item caritas
sit male prouidencium in uestibus suis subditis
superatur a natura cui summa cura est de bene
uestiendo omnia que sunt sub cura sua Vnde Salomon
omnibus sensibilibus dedit pelles et volatilibus
dedit plumas animalibus coria sed et in terre
nascentibus pulchrum colorem sicut dominus Matthei 6
considerare hoc est Considerate lilia
agri quomodo crescunt dico autem vobis quod nec Salomon in omni gloria
eius coopertus est sicut unum ex istis Quod si potest pro-
na cura adhuc dicere Considerata natura diligencia
ligencia erga sua uestienda et sua neg-
ligencia erga suos propter hec ergo predicta mala
cauenda ualde curandum est rectoribus religionum
ut fratribus prouideatur diligenter Circa 2m notandum
quod in quibusdam religionibus maiores possessiones
habentibus prouidetur tamen hoc modo videlicet quod
datur cuilibet aliqua certa summa pecunie quo-
libet anno de qua prouidet sibi in uestibus prout
uult sed hoc est expresse contra regulam que dicit superius
distribuatur uictus et tegumentum non equaliter
omnibus etc. Pro huiusmodi uero modum equaliter omnibus
prouidetur plus et minus indigenti Ex hoc est
proprietas uel saltem proprietatis species manifesta quorum
utrumque cauendum Item per hoc datur occasio re-
ligioso excedendi quod pro uestibus datur in
usibus aliis preter domini uoluntatem quod furtum
reputatur et adhuc manet eadem indigencia

vestium ¶ Propter hoc alii inconvenientia vitare volentes
faciunt alii ordinantes quod illud quod datur pro
vestibus fratri sive decentibus sive deformis sive
in panno sive in pecunia servatur eidem sub com-
muni custodia ita tamen quod aliis numquam detur Sed hoc
iterum est contra regulam quae vult omnia esse communia et
ita dicit episcopus de hiis qui in locum communem
reductum non necesse fuit probeatur ¶ Item per hoc
auferunt viris sanctis illa confidentia de deo quae
dicit eis non esse cogitandum de crastino tamen ipsis
per hoc providetur usque ad annum vel magnum tempus
certitudinaliter de vestibus per huiusmodi ordinationem
Contra quod Matthaei vi Et de vestimento quid solliciti
estis ¶ Item hoc non caret specie proprietatis Ita pro-
prietarius est ille qui suum aliquid ab alio illicite
conservari facit sicut ille qui servat apud se Propter
hoc alii improbantes hos modos tenent alium
modum praecipue in pauperibus religionibus dantes
licentiam singulis quod quilibet sibi provideat ca-
ritative quaerendo ab amicis vel familiaribus
Sed hoc iterum reprobandum videtur quia sequitur quod
hoc multa inaequalitas cum videlicet unus
habet a quo impetrat Alter non/unus cum fa-
cilitate multa potest acquirere Alter non sine multa
difficultate/unus invenit qui dat ei bonas ves-
tes Alter non nisi viles Fratri autem apud saeculares
tantum curatur de aequalitate ditum quod habundantia
divitum debet supplere indigentias pauperum
secundum apostolum Cor viii ut fiat aequalitas quanto
magis viris eiusdem professionis curandum est
multum de huiusmodi aequalitate ¶ Item quod huiusmodi
ordinatione cogitur homines resumere curam sui
quam deposuerat Contra quod Marc qui nobis
semel curam vestram commisistis quod iterum de
nobis vos intromittitis ¶ Item quod talis or-
dinatio minuit mutuam caritatem quae communia
propriis anteponens magis proficit sicut dicit ipse
Sed autem religiosis pertinentibus ad communia propriis intendit
¶ Propter hoc istis tribus modis improbatis
ordinandum est apud pauperes quod pro toto quaeratur
quicquid quaeritur pro vestibus quod in toto ponatur quicquid

datur quicquid habetur pro vestibus et quod uno vestiario
provideatur omnibus sicut dicitur Vir sanctus nec est diffi-
dendum quin viris sanctis bonis modum magis sanctum in
servandis provideat ille qui quaerentibus iustitiam pro-
mittit Matthaei vi Non solum victum sed et vestitum
Contra quidem nondum quod victus et ves-
titus sunt simile aliquid quia utrumque
est necessarium humanae vitae paulus coniun-
git eadem ad Thy vi Habentes alimenta et quibus
tegamur hiis contenti simus Et eadem de causa dominus
adiungit in evangelio eadem dicens Matthaei vi Nolite solliciti
esse animae vestrae quid manducetis neque etc et ideo bene addu-
cit unum ad probandum alterum sed tamen probabilius cer-
tius debet esse probato in religione pro certo quod magis
servanda est communitas in victu quam vestitu tamen
hoc ostendit per illa Quia in religione hoc insensibile est
quod in religiosis cum aliquis procurat sibi singulares
comestiones et in pitantiis et vinis et huiusmodi
in hospitiis in infirmitorio quod communiter alii non
habent hoc est vitium pro quo communis provisio conventus
negligitur ¶ Exemplum Fuit quaedam abbatia in qua
de consuetudine reservabatur quoddam bonum
vinum pro conventu usque ad tempus quo solebat
vina corrumpi Semel autem appropinquante
illo tempore venit cellerarius et alii officiales
ad abbatem qui vir sanctus reputabatur et dixe-
runt Domine abbas habemus grave debi-
tum et nescimus unde possimus solvere nisi ven-
damus vinum istud quod audiens et compati-
ens conventui dixit ei pro deo videte dili-
genter si habeamus lanam sive caseos vel bla-
dum vel quod aliud quod possit vendi quia nimis
grave est subtrahere conventui qui multum labo-
rem sustinet recreationem quam solet habere
de vino isto At illi dixerunt Satis deliberavi-
mus et cogitavimus super hoc sed non invenimus
aliud consilium Tunc abbas dixit Venite
cras ad capitulum et ordinabimus de hoc aliquid
Tempore igitur et aliis presentibus dixit abbas con-
ventui necessitatem quam de vendendo vinum illud habuit
et inducens eos ad patientiam multis modis

iter alia ppt' hoc mag(is) subiungit sufficere
pariter q(uia) pmitto vobis bona fide q(uod)
p(er) totu(m) tp(us) istud ego no(n) biba(m) vinu(m) n(isi)
qd' vos bibetis et papro i(n) iuvitute s(an)c(t)e obe(dien)c(ie)
cellerario et o(mn)ib(us) alijs officialib(us) q(uod) n(u)ll(us)
i(n) domo ul' ext(ra) bibat n(isi) illud qd' bibet co(n)vent(us)
Soluto g(ra)° capto cu(m) aliq(uo)t dieb(us) bibisset
cellerari(us) et alij officiales malu(m) vinu(m)
conve(n)t(us) ceperu(n)t co(n)ferre adi(n)vice(m) si pos-
sit i(n)ven(ir)i aliqd' co(n)siliu(m) vn(de) debitu(m) solve(re)t(ur)
et i(n)venientes regressi ad abbate(m) dix(er)unt
D(omi)ne abbas i(n)venim(us) tale et tale co(n)si(liu)m
p(er) qd' possum(us) solu(er)e debitu(m) sine vendicio(n)e
vini isti(us) Q(uo)d' audiens abbas dix(it) deo g(rati)as
bonu(m) e(st) co(n)siliu(m) fiat ita Nec at dubitet.
q(uis) ex hoc negligi(tur) p(ro)visio co(n)vent(us) q(uia) ma-
iores h(abe)ntes suas recreaciones singl(ar)es
q(ua)n(do) co(n)ventu(m) nec ex(em)p(l)° eor(um) movet(ur) ut sint
solliciti de turba co(n)vent(us) qd' co(m)edat ul'
bibat ¶ Ite(m) p(er) hoc no(n) solu(m) negligi(tur) p(ro)-
visio co(n)vent(us) p(ri)mo qd' p(ro)pri(us) e(st) subt(ra)hit(ur) ei
qd' suu(m) erat futuru(m) f(re)q(ue)nt(er) ei p(er)sone
devote q(ue) h(uius)mo(d)i singulari(ter)a co(n)fert p(er)sonis
singl(ar)is co(n)ferret h(ec) et alia co(n)tati.
s(ed) no(n) sufficiu(n)t co(n)i molendino mistice
aq(ue) q(ue) e(st) ad p(ro)p(ri)os ia(m) redacta (et) sic q(uia)rit
caritas q(ue) co(mmun)ia p(ro)p(ri)is a(n)tepo(n)it ¶ Ite(m) (re)fec-
toriu(m) (re)li(n)q(ui)t(ur) sicut dom(us) deserta q(ue) est
maledicto p(re)dicta a d(omi)no sup(er) iudeos ¶ I(te)m p(ro)pt(er)
h(uius)mo(d)i ca(usas) singlares et bonas (re)fectio(n)es
q(ue) h(abe)nt(ur) ext(ra) (re)fectoriu(m) fugiunt m(u)lti (re)fec-
tori(um) duricia(m) vite co(mmun)is p(ro)pt(er) qd' viri s(an)c(t)i
amatores (re)ligio(n)is dat op(er)a(m) o(mn)em ut me-
lius habeat(ur) i(n) (re)fectorio q(ua)m ext(ra) ut p(er) h(oc) s(ine)
dubio i(n)ducat plus m(u)ltos ad hoc q(ua)m p(re)c(epti)o i(n)-
duce(re) mo(n)i(ti)o(n)es et ma(n)data q(ue)cu(m)q(ue) ¶ Narrat(ur)
q(uod) i(n) q(ua)da(m) nobili abacie q(ui)da(m) dives (re)liq(ui)t
q(ua)nda(m) optima(m) vinea(m) hoc pacto q(uod) vina
illi(us) no(n) possit aliq(ui)s bibe(re) ext(ra) refectoriu(m)
Singulis at a(n)nis cu(m) vinu(m) illud bibebat(ur)
i(n) refectorio illi q(ui) f(re)q(ue)nt(er) toto a(n)no era(n)t
+ attrahat(ur) o(mne)s eciam ipsu(m) ad sequ(e)ndu(m) vita(m)
co(mmun)em q(uia) hoc

ex(tra) refectoriu(m) sive senes sive debiles sive (+ sive)
eciam
co(n)tra(ri)i cu(m) potentib(us) et sic nimiru(m) vola-
tilia et a(n)i(m)alia cu(n)cta libe(n)ci(us) ad bona pas-
cua co(n)gregant sic(ut) tangit(ur) apo(stolus) (et)c. ¶ Ite(m)
per hoc i(n) loco co(n)tatis m(a)g(n)a i(n)eq(ua)litas
co(n)surgit cu(m) ali(us) esurit ali(us) ebri(us) e(st) cui(us)
co(n)trariu(m) ostendit faciendu(m) d(omi)n(u)s i(n) deserto
cu(m) ma(n)na de celo veniens eq(ua)lit(er) dedit
maioribus et minorib(us) Exo(dus) (et)c. Nec eade(m)
esca sp(irit)uale(m) ma(n)ducaveru(n)t .s(cilicet). ma(n)na
ta(m) moyses et alij maiores q(ua)m alij mino-
res. ¶ Ite(m) ex hoc sca(n)daliza(n)t(ur) i(n)firmi .s(cilicet).
cu(m) vide(n)t maiores et q(ui) debere(n)t in da(n)do
exemplu(m) durioris vite alios p(re)cedere
seq(ui) magis delicata .s(cilicet). vita(m) ¶ Cor(inthios) qd' d(icitu)r
Cor(inthios) viij Si esca mea sca(n)daliza(t) f(rat)re(m)
me(um) no(n) ma(n)ducabo car(nem) (et)c. ¶ Ite(m) ex hoc accidit
q(uod) ho(m)i(n)es carnales .s(cilicet). q(ui) dati su(n)t ventri sp(ir)itua-
lib(us) p(re)pon(u)nt(ur) in domo dei cu(m) isti delicate
isti dure tractent(ur) qd' e(st) co(n)tra iusticia(m) cu(m) is-
ti digni su(n)t pane sec(un)d(u)m aug(ustinum) Illi v(er)o digni
su(n)t a(n)gelor(um) cibo plus q(ua)m debet(ur) illis q(ua)m ist(is)
o(mn)ib(us) at debita su(n)t reddenda sec(un)d(u)m ap(osto)l(u)m
Ro(manos) xiij. Ppt' hec q(uo)q(ue) mala no(n) su(n)t tolera(n)-
de h(uius)mo(d)i p(ro)curatores singlares i(n) claustr(is)
s(ed) de uno co(mmun)i cellerario p(ro)vide(n)di s(un)t o(mn)es
m(u)lto forci(us) q(ua)m de uno co(mmun)i vestiario ves-
tiendi (con)sequit(ur)

S[i] fieri p(otes)t ad vos no(n) p(er)tine-
at q(uod) vobis co(n)iu(n)ctu(m) p(ro)
t(em)p(or)is co(n)gruencia(m) p(ro)feratur vestitu(m) hoc recipiat unusq(ui)sq(ue)
qd' deposuerat an aliud qd' alter
habuerat du(m) tu(m) unicuiq(ue) p(ro)ut cuiq(ue)
opus fuerit no(n) negetur. ¶ Hu(n)c
i(n) hoc loco i(n)cipit t(ra)dere ma(n)data circa distribuc(i)o(n)e(m)
vestiu(m) circa qua(m) solet atte(n)de(re) duo ex p(ar)te (re)ci-
pienciu(m) vestes e(st) (con)fectionis altera iuste (re)p-
hensionis p(ri)m(u)m e(st) q(uan)n(do) q(ui)s no(n) solu(m) q(ue)rit (re)cipe(re)
qd' e(st) novitatis s(ed) q(ue)rit varietate(m) sec(un)d(u)m t(em)p(or)is
co(n)gruencia(m) ul' co(n)tendit (re)cipe(re) qd' deposueat

tamen illius aliquid habens in illo et contra hoc tendit
mandatum hoc secundum est contra contentiones et mur-
mura occasione recipiendarum vestium oriu-
ntur et contra hoc tradit sequens mandatum quod
~~non est prudentis~~ i. Si aut habet et vos ¶ Et non
contra primum mandatum quod non est prudentis facere man-
data contra illa que comode servari non possunt propter
infirmitatem humanam pauci enim sunt illius
fortitudinis et perfectionis virtutis qui non habent libenter
alias vestes in frigore alias in calore sicut
etiam concedit beatus bernardus in sua regula monachis
et pauci sunt qui non refugiunt alienas immun-
dicias quas magis abhorrent nam quam proprias
Ideo non dicit sermo in isto mandato ad vos
non pertineat sed permittit Si fieri potest. q. d. si
humana fragilitas hoc permittit vos ad
non pertineat ita et vos habeatis. q. ad vos
non pertinet quod uobis est et cetera dummodo vniuscuiusque
. q. d. non sit vobis cure de hiis dummodo quod
opus est conferatur

Hoc autem non est perfectorum qui in domo domini
non solum non curant de hiis ymmo etiam
quamquam abiectiores vestes affec-
tant Ipsorum enim est nichil superfluum querere sed
solum necessaria esse contentos † Thimothei vi habentes
alimenta et quibus tegamur hiis contenti si-
mus Item ipsorum non est solum pacienter ferre
paupertatem sed et ipsam amare propter quod di-
cuntur pauperes spiritu i. animo quia dicitur ab amare
et ideo diligunt vestium paupertatem ¶ Item
ipsorum est propter humilitatis quam habent perfectorum,
non querere honorem in domo dei sed abiec-
tionem huiusmodi enim abiectio maxime con-
sistit in vestium humilitate Ipsi enim propter
mala que de se senciunt indignos se re-
putare debent victu et vestitu exemplo ia-
cob qui dicit domino gen 32 minor sum cunctis mi-
serationibus tuis et ideo cum gravium actione
recipiunt quantumcumque sit modicum quod eis
offeratur ¶ Item ipsorum est esse qui continue
in luctu in isto mundo sunt iuxta illud quod dominus

† vel minus quam necessaria

est eis a domino plorabitis et flebitis vos et ideo
libenter habent vestes pauperes que luctui sunt ap-
te exemplo hester de qua dicitur eisdem c. flentibus
et luctui induta. ¶ Item christus ab initio ingressus
sui in mundum pannis vilibus fuit indutus et
beatus martinus diabolo sibi apparente in habitu
purpureo et simulanti se christum esse. dixit christum
purpuratum non novi propter hoc ipsi respici-
entes ad exemplar suum et nolentes esse
maiores domino suo secundum verbum illius pauperes
vestes diligunt et abiectas ¶ Item primus sanctus
novi testamenti. s. iohannes baptista. fuit indutus
vilibus que de pilis camelorum fiunt et ultimi
. s. enoch et helias erunt induti vilibus s. saccis
sicut apocalipsis 11 dicitur ut igitur medium non exceat
ab extremis et sint recte similes dei in medio debent
ut unum sit et perfectum et medium sint similiter in-
duti ¶ Licet igitur prelatus monasteriorum debeat
habere curam diligentem de providendo fratribus
competenter in vestitu tamen ad perfectionem subdi-
torum pertinet magis abiectas vestes dili-
gere quam primam curam habere pro se Sequitur.

Si autem hinc inter vos contenti-
ones et murmura ori-
untur cum conqueritur ali-
quis deterius se accepisse quam prius
habuerat et indignum se esse qui non
ita vestiatur sicut alius frater eius
vestiebatur hinc vos probate quantum
vobis desit in illo interiore sancto hi-
tu cordis qui pro habitu corporis
litigatis ¶ Hoc est secundum mandatum quod pertinet
ad reprehensibile circa vestium distributionem ¶ Et
non primo quod contentiones et murmura dicuntur quia murmur ut fre-
quenter est contra maiores contentio vero potest esse ad maiores pares
et minores ¶ Item murmur potest esse contra absentem contentio
vero solum contra presentem ¶ Item murmur induit contentionem. q. eius
origo contentio vero eius effectus est ¶ Item non 2o quod duo
solent esse cause huiusmodi viciorum racione vestium unum
quando deterius providetur eidem vno tempore quam alio. A-
liud quando deterius providetur uni quam alteri quia duo

+ ptati dei ordinacioni resistit

nonit cu dicit cu cogrit et cu iterz dicat
dignu se ee ¶ Itm nondu tertio q humor
vicia no phibet q sufficit q sunt lege dei
phibita sz madat ut p hoc si oriunt vitat
q3 ad consilia sua contrariorum. d. hec vos
obtate Tercia p m dimisso vicio co-
tencionis qd ptinet ad litem de qua dicit
sup illi lites at illas. Dicendum est aliqd
de vicio murmuris qd facile solet oriri
i claustris contra facta vel dicta maioru
¶ Ad humor g° detestatonem sciendu est
q istud vicium spalit reputat ee contra
deu cu ei oibus ptas sit a deo sit q resistit
+ sedm aplm Ro xiij Ita q murmurat
^ q cu redarguit q eandem ptatem hoi dedit
et ideo dicunt moyses et aaron exo xvi
Nec c murm vrm cot nos sz cot dnm ¶ Itm
hoc pctm filios isrl transeuntes p desertu
conclusit a terra promissionis licz pmissa eet
multociens nu xiiij Omnes q murmuravit cot me
no dz intrare terra sup qua leuaui manu
mea. ut hab v. sicut sic etia nunc expellud
a regno celorum Greg regnu celorum nullus
q murmurat accipit ¶ Itm hoc e pctm qd no
solu i futuro sz etiam i pnti dei horribilit
punit Vt hoc maria soror moysi pcussa
e lepra Nu xij Vt hoc ignis diuinus at
tensus deuorauit extrema ptem castrorum
Nu xi Vt hoc datan et abyron absorti
sunt a terra viuentes Nu xvi Vt h igne
egressus a dno pcussit ducentos l viros
de chorith eode Vt h misit dns spentes
ignitos i pplm q eos subito occidebat Nu xxi
¶ Itm adulacio medacium et multa similia no
sunt sic diffusiua murm vo valde diffusiuum
e q sicut vno porco grunniente alij ide incipi
unt ita murm vnius facile facit alios murmu-
rare io d nu xiiij De illis q regressi
de terra pmissionis detraxerunt et murmu-
rantes reuersi murmurare fecerunt cot moysen
et oem multitudinem ¶ Itm d cu quida volens

^ contra ea contra deu dicat murmurare Greg
Qui contra supposita sibi ptate murmurat loquet

+ vnum estote a simul ... qui

intrare religione qreret a quoda viro sco
q oportet ei faciendu dixit ei Tu et asinus
tuus + no habet qd contradicat ul qn impo-
nit ei hoc ul illud onus nichil reclamat
ul murmurat ita debet religiosus facere. ps Vt
iumentum fcs su apud te p murm g° pdit
religiosus q statu suu Ideo dixit abbas
pastor In vitaspatrum q querulosus e monachus
no e sz quo pz q murm facit de monacho
no monachu Itm dicit auctas q h sunt ppij
vicium iudeorum i deserto i quo grauiter
et frequenter offenderunt deum s murmurando
cot moysen et aaron g° hoc vicium in
deserto religionis q deberet ee pfectissimu
ppiam transfert ad infelicem statu iudeorum.
¶ Patz q hmoi q detestabile sit vicium
murmuris i claustralibus cu hoc sit spalis
dei offensio a qua summe deberent cauere
Expulsio a regno ad qd summe deberent
~~aspirare~~ suspirare Dicto igitur et subito
vindicte qua etiam oes deberent valde timere
Corrupcio sociorum q valde piculosa i congregacione
Commutacio status religionis i statu aliu qd e
valde horribile Imitacio iudeorum q sunt a
dno reprobati qd e mire insipiencie io d B
Michael sic horrendu ut murm i congregacione
¶ Scdm 2 m nondu q deus melius fecit ali
cui creature sue vno tpe q alio et i eade
spe melius interdu vnu eiusdem spei q alij.
¶ Itm na frugi pla pducit vno tpe q alio
et i rebus eiusdem generis plus interdu confert
vni q alij Vna ei arbor plures hz fructus
vno anno q alio interdu vna plus q alia
eiusdem generis zc luce ¶ Itm dni mundi sic faciunt
suis interdu .n. tpe caristie strictius puidet
q tpe habundancie et strictius alijs q alijs
Contra g° abusio e q religiosus requirat
qd ita fiat sz sibi sicut alicui fratrum e et sic
fit alij et n hoc fiat murmurat et contendit
Cu n deus nec na nec etiam homines mundi
hoc faciunt illis qbus hnt puidere ¶ Nunquid

+ et defcm suu in pxi no videt

+ no ex eo q auferunt ei

cu liz iterdu pcisatihas face qd volet
Vbi e apud istos illa sca aptica q scivit
habundare et penuria pati p tpe nunq
e cot visceca pietatis q mr condat plq
iterdu dilctois vni filioz q alti et plq
eide vno + tpe q alio causis varijs
emergentibz no e g9 ronabile q cotendat
aliqs ul mrmat si detius accipit iterdu
vno tpe q alio ul si detius vn9 q alius
sed defctus vtutis ad qd cognoscendu iduc
vir scus cu d hec vos pbate

Circa hoc vero qd e qrtu nod
q sut aliq q magis curiosi st
de exterioribz maiore dat iterdu
opam ad sciendu defcm solis et lune
q ad cognoscendu defctus aiaz suaru
Augus p ipa supbia recedetes a te et a
tanto lumie deficietes defcm solis mlto
tpe an pvident no at sic faciut viri
sci sed cura e eis multa ad cognoscend
defctus suos Vn rogat dd. d. Vt scia quid
desit m Et hoc e valde vtile pz cu sciuh
as cu nescit qd desit i domo sua siue vi
nu siue bladu no cogitat de emdo cu at
scit e sollicit9 de pcurado ¶ porro itri
seca hois pendut p extriseca hec ei sut
q annutiat de hoie chirurg g9 et cotero
exterior ihcat vacuitate itriseca sic
resonato dolij ¶ Ite defcm vnctois itie
sic rota carri mrmantis ppt qd d ecc9
de mribz no mrmr rsonat no qrimonia
et hoc qr fuerut plem gra et vncti spu
sco. ¶ Hmoi vo gre spuales q large
loquedo qcuq sut vocatur vtutes dicut
habitus iterior aie i phia de ca Coopiut
em turpitudine pccoz sic vestis opit
turpia hois. ps Et quoz tecta st pcca
i. p vtutes ifusas cu rmissioe pccoz
¶ Ite ornat sic vestis Greg Ornamc
ta celoz st vtutes pdicatou ¶ Ite cale
faciut sic vestis Iob xxxvij Nonne vesti

meta tua calida st cu pflata fuit tra
austro Chirurgians g9 et cotendes de hi
tu corporis pt q hoc pende defcm ite
rioris habitus sic hre q nuq mrmurat
n defcm iterioz vtutu hret d ysa liij
de xpo ppt patiam ei9 q sicut agnus cora
tondete se obmutescet et no apiut os suu
cu videt ei auferetes vestes suas spoliaue
+ rut cu cuiusmodi g9 patiaz ht q + eo q
no sibi ex sua volutate datur mrmurat.
¶ Ite dns voluit adeo suos depone cura
carnis q noluit eos e sollicitos et de
vestibz Mt vi q solliciti estis Quo obstet
caret hmoi sollicitudie q no cauet pro
vestibz mrmare Ite scdm Bnar Verus
humilis no vult humilis pdicari sed vilis
reputari Quo g9 hnt vera humilitate
q vestiu vilitate refugiut et p comis
vestibz cotendut et hoc idem patet
i multis alijs vtutibz Constat g9 q mrmr
pdcm iudiciu e manifestu defctus vtutu
Et io bn dr hec vos pbate .i. i ctz mrmre
expriu vobis desit i illo iriore sco habitu cor
dis .i. i vtutibz cosciencis q p habitu corpis
litigatis Sequitur

Tamen si vra tolerat infirmi
tas ut hoc recipiatis qd
posueratis tn i vnu locu
sub coibz custodibz habete qd poci
tis ita sane ut null9 sibi aliquid
operetur sed oia opa vra i vnu fi
ant maiori studio et frequenciori
alacritate q si vobis singuli fac
retis ppa Caritas em de qua scriptu
e q no qrit q sua sut sic itelligit
q coia ppriis no ppa coibz anpoit
Et ideo qnto plus rem coem q ppa
vra curaueritis tato amplius vos
pfice noueritis ut i oibz quibz
vtitur trasitoria necessitas sup
emineat que pmanet caritas.

+ et qs no ali9 deposuit

¶ Hic qnto loco tradit² madatu et vestiu
opanti Quia vo posset credi q sic⁺ tole-
rat² itendu q aliqs icipiat vestes qpas qs
deposuit + ita qpuz locu possz qs ipso i quo re-
poneret eas uel faceret repom qd' neqqj e fa-
ciendu Jo d⁺ q si et hoc tolat² illud tn no
e toleradu sz i uno tm loco st' vestes re-
ponede et i toi oia opanda ¶ Scdo d⁺ quo
st' opa huioi coia facieda ibi maiori stu-
dio zᵒ reddit cam isti9 modi pbas modu
illu p auctem ibi caitas eiz et proq
ibi zio z pz q i hoc madato ta tagut²
f fba madati et mo9 oprequedi et cau-
sa modi illi9

tolerandi / tolerandi

Notandu at q ep hoc q dicit
vra to. ifir. elicit³ argume"
q ifirmitas frm e sine ipi
qpt ifirmitate i aliqbz Hic e q aplo d⁺
Ro pb Debem9 firmiores ifirmoz ibe-
cillitate sustine f sic⁺ colupne forciores
supportat cetera ifirmiora dom9 Hic
e eca q dic⁺ Bnar Tu q i cogrgacoe
viuis bn viuis si viuis sociabilit' et p9
sociabilit' ut dictas no solu paciet' sz et
libet' ifirmitates alioz portare ta mo-
ru q corpm ¶ Hic e iteru q d⁺ dns de sc-
ipso p osee Et ego qi nutri9 effraim por-
tabo eos i brachijs meis sic⁺ ei nutrix
puulu q fcit ei multa tedia et qvarma no
pcit sz sustinet oia ei9 amore deuicta
Ita fcit dns de nobis a suo ex" docet ita
de ifirmis alijs faciendu Jo pcit ad h°
rndere q frs onerosos qpt ifrmitates
ut mores aliqs ejices no cessat ventilare
pcurado crudelit' oppulsione eoz de do-
mo i domu Isti st' de qbz eze xxxiiij d⁺
Cornibz vris ventilabitis oia pecora ifir-
ma Isti q sic on9 frm pcuit Quo ob-
seruo iplet lege xpi de q sc' pti e gal vj
Alter alti9 onca portate ¶ Ite si pes
on9 ifirmat² ali9 ~~...~~ portat eu

Sicd eca cetuz mebru qpt ifirmitate
graue e alijs nuq qpt hoc pcidit ad alia
mebra et no magis iuuat et supportant
si at i costitucibz vnu corp9 p nam
hoc fit qnto magis deb3 fi i mebris costi-
tuetibz vnu corp9 p gram. ¶ Fuit pisius
vn9 ciuis diues q tenebat sctm cappella-
nu queda qpt dm Cu at cet qruis mo-
ribz oibz de domo semel vxor cu filijs
et alia tota familia conuenerit et roga-
bat dnm ut oppelleret eu de domo sua q
reret cam dicebat dne ita qruis e ho
iste q null9 pt eu portare Cui ille
dixit si ita e g° si oppellere eu morer²
fame q nullu inueniret q portaret eu
et io volo eu sustine ne moriat² fame
Sic at sic fecit ho sclaris de tolerado q"
nco qd faciendu e viro spuali de fre
qpo ¶ Quida pior puicialis i ordine
frm pdicatoz vir tot9 caitatis et pfec-
cois q" inueniebat aliqm frem onero-
su valde i aliquo conuetu et q causis
aliqbz oppediebat eu trasferri ad aliu
conuentu recogitabat q° pores conuetua-
les habebat q erat viri multu spuales
et caritatiui et ad aliqm eoz mittebat
eu isinuas ei q tale frem mittebat ei
cu quo multu possz ipe lucri opcedo
sua caritate et paciencias et alias mul-
tas virtutes et eci Dn ✗ tqj spuali a-
mico mittebat eu sibi p magno exee-
nio et ut multu sup hoc debet gaudere
et ei multas gras redde. ¶ Vidi ego
pore conuetuale queda q nuq rogauit
pore puiciale uel alios maiores suos
p rmouedo aliqm frem onerosu de
domo sua licz habet tales ymo cu aliqi
ad frm suoz istatia uellz puiciális
aliqm tale de suo rmoue conuetu co-
paties illi fri dedit opam ut dimitteret
eu estimas q ipe q ia plem9 cu nouerat

Exm

Exm

Caute

Exm

Ho[?]

melius sciret eum portare quam alii multi ¶ Et
legitur in vitas patrum quod cum quidam haberet fratrem infir
mum quasi pusillanimem et iniuriosum et vellet
eum expellere abbas ipse dicebat ei adducite
eum ad me apprehendes quod cum eum pacientia sa
nabat animam fratris illius ¶ Unde colligitur
quod bonorum virorum est supportare invicem infir
mitates mutuas quod licet fiet tamen peccata
uel ea que fiunt in dampnum religionis nunquam
sustinenda Unde apostolus 2 dicitur in laude ange
li ephesi non potes sustinere malos non di
cit onerosos quia et si sint onera mu
tua sustinenda quia tamen malicie nunquam et
ideo bene dicit ver sanctus si vera tole infir- ut
hoc recuperatis quod posueratis quod scilicet est humane fra
gilitatis tamen non est tolerandum quod cum fratribus vestes
deponatur vel singulariter sibi quisque vel hoc faciat
aliquod operari quia huiusmodi singularitas nimis de
rogare fuit bono caritatis in quo maxime consis
tit religio et hoc est quod dicit in unum in locum

Et notandum contra hoc quod reperiuntur intendum
religiosi quia ad opera communia modo sunt impo
tentes modo negligentes modo querulo
si et tristes ad propria vero fortes diligentes et
leti hoc est quod in loco caritatis singularitatem in
ducit singularitatis est enim etiam sectari Unde mar
singularis ad omnia sua est strennuus ad communia pi
ger hoc est quod servos dei separat ad periculosa
et erunt homines se ipsos amantes ¶ Ex huius
enim amore privato procedit ista hoc est quod cari
tatem de qua summe curandum est destruit Amor
circumspectionis non est caritatis ergo nemo proprie
ad se caritatem habere dicitur sed dilectio a se in alte
rum tendit ut esse caritas possit ¶ Hoc est ite
rum quod necesse contrariatur ipsa enim omnia producit ad
utilitatem communem Tullius de officiis preclare
scriptum est a platone Non solum nobis nati sumus
Et post in hoc debemus naturam sequi duces communes uti
litates in medio afferre ¶ Item hoc est quod perfe
cte sine adversatur Seneca Non potest quisque
bene vivere qui se intuetur quod omnia ad suas

+ ipsa antichristi de quibus dicitur Thi. 3 In novissimis
diebus instabunt tempora periculosa

+ aplica prima contra mandata

utilitates convertit oportet ut alteri vivas
si tu vis tibi vivere ¶ Item hoc doctrine stoicorum
repugnat quod sic patet Tullius primo Ideo tamen
neglecta utilitate communi suo lucro prospiciat
Et alibi. Nam perfecto sapit nescit sua tibi
concupiscere commoda sed ad illud quod honestum
est toto affectu intendit querens non quod sibi u
tile est sed quod omnibus. Et Lucanus domus communi dispensa
coni vita communibus studiis delectatur usque miser
diuturnala captas ¶ Item hoc est contra mandatum
principum apostolorum dicit enim paulus philippenses 2 Non que
sua sunt singuli considerantes sed que aliorum
petrus vero 1 Unusquisque sicut accepit graciam
in alterutrum illam amministrantes Item hoc est
quod fuit a christi vestigiis deviare propter quod et
econtrario dicit Crisostimus Imitatores fieri
christi est ad communem utilitatem omnia negociantes
et non que . . . sunt ~~quere~~ . nostra querens ¶ Item
hoc est quod ipsum hominem reddit sibi inutilem

+ posse ¶ Item hoc est quod religionem destruit contingit
enim abbacie sunt quod hoc temporaliter et spiritualiter des
tructe quia relictis communibus bonis vacaverunt mul
ti suis propriis commodis et ideo bene dicitur in proverbiis
singularis ferus depastus est eam . scilicet vineam
domini et huius singularitates religionem des
truunt propter quod e converso dicit tullius preceptum est
platonis ut qui rei publice prodesse volunt utili
tatem sic teneatur ut quicquid agunt ad eam re
ferunt obliti commodorum suorum ¶ Quia
ergo tot mala sequuntur in religione cum relictis
communibus singuli vacant propriis Unde dicit ver sanctus
ut omnia in unum fiat studiosius et alacrius
quam propria quia hoc requirit caritas et tendit ad per
fectum maiorem Unde enim multum mereatur caritas
unum serviens quantomagis que servit multi
tudini magne Sequitur

Consequens ergo est ut e
tiam cum quibus suis filiis aut
aliqua necessitudine ad
se pertinentibus in monasterio consti
tutis aliquam contulerit veste seu a

+ Ambrosius Iudicandum utile non quod in communi prosit
Et post in arcem non videtur quod inutilis communis
sibi inutilis etc.

illud in novitia deputandum non occul-
te accipiatur sed sit in potestate prepo-
siti ut in rem communem redactum cui
necesse fuit prebeatur. Quod si aliquis ve-
stem sibi collatam celaverit furti iu-
dicio condempnetur. ¶ Secundum distinctiones
super posita tradit hic quintolocum mandatum
de vestium collatorum receptione. Et notandum
quod sicut omnia opera cum vestes debent fieri in communi ita
et vestes collate debent poni in communi et ideo infert
a simili dicens *Sicut ergo* etc. Et hec est rom
mandati quod primo ponitur. ¶ Secundo ponitur ipsum
mandatum continens tria scilicet quod cavendum in recipiendo
scilicet occultatio et ideo dicitur *non occulte* etc. quod facien-
dum de recepto quia ponendum in posito pote-
state et ideo dicitur *sed sit* etc. quid faciendum et ideo dicitur
ut in rem communem redactum etc. tertio ponitur pena
transgressionis huius mandati cum dicitur *quod si aliquis*
¶ Porro utilitas mandati huius consistit
in tribus. Primum est quod quidquid religioso alicui
obvenit in communi ponatur. Aliud est quod positum
in communi non cuique sed cui necesse fuit prebeatur.
Tertium est quod celantes sibi collata ut fu-
res puniendi sunt.

Circa primum notandum quod illud requirit
fraternitas spiritualis Augustinus. Aperte
lucet est fraternitas corporis fraternitate
sanguinis. Illa enim inter se communia dividit
cum emulatione hec autem sua communicat cum gra-
tulatione. ¶ Ideo hoc requirit unitas quod volumus
quod quidquid acquirit religiosus quidquid ei datur vel aliquo
quocumque ei obvenit totum cedat in illius communitate. ¶ Scienda
hoc monstrat in quibusdam animalibus viventibus in communi
sicut formice que quidquid elaborant colligendo
totum ponunt in communi. Ideo ad hoc faciendum conforta-
tat nos apostolus in libro d. omne quod nimium est mali-
cit sic sit vobis communicatum fratribus ¶ Sed dicit abbas
super lucam *volatilibus celi indicto sine labore pa-*
buli usus ... quod servus ad communem esta
sibi spiritale quodam donatum nescivit vendicare

exuberat

quod sicut est de victu eadem ratione similiter de vestitu
cum de utroque illorum similiter eius loquitur. Et per hoc
patet quod huiusmodi communicatione sequitur etiam temporalis
habundantia ¶ Ideo dicit Seneca In hoc gaudeo a-
liquid debere discere ut doceam nec me res aliqua
delectabit licet sit eximia et salutaris quam mi-
hi soli sciturus sum. Eadem ratione laudabilius videtur
in proprio re quacumque communicare quam sibi retinere sicut
sciam contra magis in religioso.

Circa
secundum notandum quod sunt quidam qui dispen-
sando bona communia non attendunt in-
terdum indigentias fratrum sed potius conferunt illis
qui non indigent et indigentes relinquunt inanes
contra illam dispensationem dei de qua dicitur Esurientes
implevit bonis etc. Isti sunt sicut ortulanus qui terram
aquosam irrigat et aridam dimittit contra
quod dicitur *psalmus* ... Et ponit aridam in stagnum
et sitientem in fontes aquarum. Isti iterum sunt
sicut medicus qui valentibus confert medicinam
et relinquit male habentes contra quod dicitur *ezechiel*
Quod contractum fuit colligabo et quod infirmum
fuit consolabor. Sunt etiam isti sicut ille qui et posteriora que indiget
super faciem poneret vestem que non indiget nu-
da dimitteret contra quod dicitur *corinthios* Que pu-
tamus ignobiliora esse membra corporis hiis
honorem habundantiorem circumdamus. Nec est
istud opus misericordie quod miserias respicit et
ideo dicitur misericordia quia miseris dans et ideo in disputa-
tione de operibus misericordie non dicetur saturatus
sum et non dedistis in manducare vestitus
sum et non cooperuistis etc. sed dicetur esurivi et
non dedistis mihi manducare nudus fui et non
cooperuistis me etc. *Mt. xxv* ¶ Item non est
hoc officium caritatis christi cuius est currere ad
necessitates fratrum. *Prima Io. 3* Qui habet
substantiam huius mundi et videt fratrem etc. Item non
est illud fidelitatis quod ei competit fidelis dis-
pensator hospitalis qui externis neglectis
bona hospitalis christi famulantibus large ex-
penderet sicut faciebat iudas qui bona communia

asportabat et expendebat in suos usus.
Cum ergo religiosus sit hospitale dei quo ab infi-
delitate se potest excusare qui talia faciunt
in ea 2B' 9 Ubi non necessitas nec utilitas est
non fidelis dispensato.

Circa 3m notandum quod res collata
dicitur celari tribus modis primo
quando ponitur in aliquo loco occulto
animo occultandi Unum ait sic faciunt sicut sa-
torum qui ponit denarium vel alias res ister-
dum in loco occulto ad celandum Alio modo quando
queritur et res et non apalatur sicut fecit rachel
gen xxxi Que scrutanti laban patri suo
celavit ydola sua. Alio modo quando tempore optimo
seu debito non ostenditur sicut enim dicitur fur
non solum qui rem surripit sed etiam qui furtum
non manifestat tempore optimo ita non solum dicitur
celare rem celatam qui ponit in occulto vel non
prodit querenti sed etiam qui non revelat tempore scru-
tinii in religione vel morose detinet non
ostendens cum est ondenda Unde si aliquis
religiosus rem collatam accipit sine licentia
sed cum proposito ondendi et petendi licentiam
sine mora quamvis hoc non sit sine culpa non
est tamen dicendum propter hoc sed celare rem col-
latam in aliquo de tribus predictis incurrat Por-
ro religiosus qui rem collatam celat iuste dicitur
fur quia rem non suam sed contrectat invito
domino scilicet illo ad quem pertinet dispensatio
cum de eius ratihabitione non presumitur contrectat
occulte que tria constituere solet furtum proprie
acceptum et ideo sicut fur puniendus Sed
quia temporali pena puniendus est fur secundum scrip-
turam. Una confusio et hoc quo ad animam
cum est verecundia ecc. v Super fure est
Alia est redditio rei furate et hoc quo
ad res exo. xxii quia si furto ablatum fuit
restituet dampnum domino Alia punitio corporalis
et hoc quo ad corpus Josue vii Iste ero
combustum donec conteratur cum quibusvis suis fe-

leris reus est scilicet furti Cum ergo celans rem
sibi collatam fur reputetur ut predictum est
debet puniri confusione et proclamatione publica
rei restitucione que nunquam est ei in hoc casu aplius
reddenda si etiam alias concedenda esset
corporali punitione per penitenciam aliquam corporis
afflictivam et sic impletur in eo quod dicitur
Za. v 13 Omnis fur sicut ibi scriptum est scilicet in
volumine sacre scripture iudicabitur id est condempnabitur.

Indumenta vestra secundum ar-
bitrium prepositi sive a vobis
sive a fullonibus laventur
ne interiores anime sordes contrahat
mundicie vestis nimius appetitus.

Hic est septimum capitulum et ultimum mandatum
circa vestium necessitatem scilicet de locione earum de
qua quia quedam sub specie sanitatis nimius posset
nimius curare tradit mandatum ponens cir-
cumstancias tam circa locionem vestium Unum est quod la-
vetur cum dicitur Indumenta vestra Aliud est
a quo laventur cum dicitur sive a vobis sive a
fullonibus Aliud est quando laventur cum dicit secundum
arbitrium prepositi Et addit causam cum dicit ne interiores
anime sordes etc. quod scilicet fieret si quilibet quandocumque
sibi placeret posset eas lavare

Circa primum notandum quod non solum spiritua-
lis sed etiam corporalis mundicia
placet deo Unde deut. 23 super-
iubo habebis locum extra castra ad quem egre-
diens ad requisita nature dicit glossa corporalem
mundiciam diligit deus Hinc est forte quod
olim cum debebat populus astare coram domino
preceptum fuit illi ut lavaret vestes su-
as Unde exo. xix Lavent vestimenta
sua et sint parati in diem tercium In die enim
tercia descendit dominus coram plebe Item
homines quodammodo horrent sordes in cohabi-
tatoribus secundum propter quod personarum acceptores
pauperi introeunti ad se in sordido habitu
dicunt sta illuc sicut dicitur Ja. 2 Item sicut
nimius splendor in veste sapit vicium ita

et sordes. Vnde Seneca monens ad ea que sunt
virtutis dicit non splendeat toga nec sordeat.
Cum ergo religiosi habeant frequenter astare coram
domino ministrando ei in diuinis et cotidie cum
aliis conuersari et cauendum viciosam sin-
gularitatem cauendum est eis de vestium mundi-
cia et propter deum et propter proximum et propter semet
ipsos ne vicium incurrant propter quod tamen dici-
tur Indumenta vestra ¶ Sed quidam sunt qui
dedignantur hoc facere in propria persona addit
siue a fullonibus condescendendo infirmi-
tati istorum a vobis vero dicitur quod non sit huius-
modi lotio facienda est ab conuersis sed potius
ab ipsis fratribus est facienda sicut aliquando
frequenter et hoc tribus de causis videlicet propter
vitandum infirmorum scandalum ¶ Interdum
enim in vestibus maxime in hiis que carni adherent
immediate inueniuntur immundicie etiam que at-
tendit sicut in sompnis que res pudende
celande sunt secularibus et maxime et sicut mu-
lieribus ne habeat occasionem scandalizentur in
viris religiosis. Ipsorum enim est tempus perfectorum
cauere etiam a licitis propter scandalum in-
firmorum. Corinthiorum viii. Videte ne forte licencia vestra
quod vobis licet offendiculum fiat infirmis
¶ Item propter maius premium absque omni dubio
plus meretur religiosus siue sibi siue fratribus
lauet quam si sibi ab aliis lauetur ymmo in hoc
meretur in illo non. Cum nemo mirum surgat quod
proprio opere non alieno et ideo maiorem mercedem
quod hoc percipiet quod vnusquisque propriam mercedem
accipiet secundum suum laborem non alienum sicut
dicitur Corinthiorum iii ¶ Item propter humilitatem quod quanto
sanctioris vite sunt debent dare magis operam
humilitati secundum quod seruus maximus faciebat
seruiens famulo suo humilitatis autem est in
propria persona facere huiusmodi lotiones ¶ Hinc est quod
in religionibus approbatis propter istas causas non solum
fiunt a fratribus lotiones vestium sed etiam alie
lotiones quas vocant mundicias quod ipsimet lauant
vasa et scutellas et huiusmodi suo tempore ipsimet

+ vestes

mutuo sibi lauant pedes et capita et radunt
se inuicem nec per aliquos conuersos permittunt
ista fieri apud eos. Hinc est etiam quod viri magni
nec sanctitatis se humiliant ad abluendum sor-
des maiores ¶ Noui ego quendam qui in seculo
fuit auctoritatis et dignitatis qui fratres sic obseruata
hora in qua alii fuerant in stolis vel alias
occupati accepta aqua ibat per cameras
et sedes quas deturpatas inueniebat mun-
dabat. ¶ Audiui etiam quod quidam frater et episcopus
hoc idem fecit in conuentu nostro. Quid autem
mirum si hoc faciunt deum timentes cum ipse
deus et dei filius in propria persona lauit sordes
pedum apostolorum suorum qui vtique solent esse fete-
tes et immundi ¶ Non debent ergo aliqui dedig-
nari in religione si iniungitur eis ut ipsimet
lauent vestimenta sua interdum et si aliquando
per fullones ista fiant tamen per lotrices mulie-
res non est faciendum et ideo dicit siue a vobis
siue a fullonibus nichil addens de lotri-
cibus ¶ Notandum vero est quod si lotio fieret secundum
voluntatem vniuscuiusque minus mereretur re-
ligiosi quam qui faciunt secundum voluntatem prelati
¶ Item quidam vellet nunquam vestes suas la-
uari quod propter frigiditatem religionis quod propter segnitiem
aut aliis de causis corporis. Ideo quod vellent
lauare, quidam vellet vno tempore quidam alio
per hoc sequeretur maior labor. Quidam etiam
vellet lauare in propria persona quidam faceret
sibi ab aliis lauari quod esset inequalitas. Quidam
iterum nimis frequenter vellet lauari quod esset
viciosum. Vt ergo omnia ista inconueniencia cui-
tentur et precipue nimius appetitus
huiusmodi mundicie solet a prelato ordinari
in locis religiosis ut fiat certis locis certo
die et certis personis in qua omnia lauanda
lauentur et hoc est lauari indumenta secundum
arbitrium prepositi ne interiores anime sordes
contrahat munde vestis nimius appetitus
¶ Et sciendum quod nimius appetitus munde ves-
tis in religioso non est sine culpa et racione

+ tarde quidam nimis

Exemplum

Exemplum

+ sz qd procedit ex ore coinquinat hominem

accessi3 in appetitu ut sedm aug9 Totu 2 so9
malu hois e nimi9 amor creature et ideo se-
qle q e deterioratio vestis ex nimia lotione
ex qua fit sn ulla necessitate no e sine culpa qz
e dissipatio qda et ideo scadali multi vident
nimiu nitore in vestibz religiosi viri ex q9
offendunt Vnde aug9 qd dicit in regula nichil
fiat qd cuiusq offendat aspectu ex nimia
mundicie aspectu mo sequitur vicia autem q
dicitur sordes spiales Tren i° Sordes eius
in pedibz eius Glo sordes viciorum

Pero sciendu sordes s viciorum
st valde graves Et si oes sordes
inquinet tn nichil st inquinatius a-
liarum sordium i comparatione ad istas Mt xv° Illud
qd intrat in os coinquinat hominem et post ex-
ponit ipse ipse hoc de peccatis sic et si omnes
sordes in aliquo corrumpat subiectu suum tn
iste magis qz putrifacium Johel p° Computru-
erunt iumenta in stercore suo qd exponit glo
de sordibz viciorum Itm si omes sordes diffu-
dant fetorem tn iste longius qz ad deum et
angelos suos in supmis qz hec sole sordes
fetet eis Eze xx Irrigabo terram fetore
sanguinis tui s peccati sup montes Quod io
dicit qz no solum p plana mundi sz usqz ad
alta celi diffunditur iste fetor Itm iste sor-
des no solum st in loco com sed in camera regis
s in corde in quo rex glorie debet quiescere Eze
p°m Fili hois vidisti posuerunt immu-
dicias suas in cordibz suis et io graviores
Itm iste forcius adheret qz alie qz vix
pnt mundari Eze xx Immundicia tua exe-
crabilis est mundare te volui et no es mu-
data sordibz tuis fortis adhesio sordis
qua vix de 1 pt abstergere Itm ab aliis
i. tc. vo sordibz pt ho cavere licz ta graves sunt
+ tn qz inevitabiles Job ix Si lotus fuero
aqs nivis et fulserit velud mundissime ma-
nus mee tn sordibz intinges me Glo nec
vita n° lacrime pfecte mundos reddunt du
durat cor p° qd io dicit qz sp innovatur
sordes iste Cum q sordes iste sunt ta gra-
ves valde stultus e q p nimio appetitu
mundicie i vestibz necessitas istas incurrit Et io
bn dicit ut sedm arbitriu ppositi tempe la-
uetur vestes ne interiores aie sordes co-
munde vel in appe sic

Lauacrum et corporis cu infir-
mitatis necessitas cogit mi-
nime deneget Tradit
madatis et necessitate vestiu tc trad ma-
tc necessitates infirmitatu Sunt at quatuor qbz
interdu indiget infirm Unu e balneu
et qd tradit hoc madatu cotinuas la-
uacru corporis cu lauacro vestiu Aliud
e medicina et qd tradit 2° madatu i
fiat sn murmure Aliud e itineratio qua
oportz interdu ad balnea vl alia loca
subire occasione infirmitatu et qd tradit
3° i Nec eant ad balnea 2 Aliud est
provisor q de eis cura gerat sollicitam
et qd tradit quarto i egrotantiu cura 2

Ad declaratione at huius prim
madati Notandu e qz i scriptura
invenitur qdda lauacru qd dici
pt figurale Isto utebantur iudei et multis
locoribz qa faciebant sz pretendebat aliud
i figura hoc e lauacru de quo dicitur Mr vij
Iudei a foris n baptizent panes no come-
dunt et alia multa q tradita sunt illis
servare baptismata calicu et vrceoru
et eramentorum et lectorum Aliud e qd pt dici
sacramentale qd confert graciam ut baptisma
de quo ephe v Mundans eu lauacro aque
i verbo vite Aliud e qd pt dici morale
qd nichil ht figure vl gracie sed solu corporale
ablucione Hoc at e duplex na qdda e qd
exhibet religio ppriana corporibz defunctorum
q ablue consueverunt Et e tractu a primitiva
eccia i qua hoc fiebat act ix Et in
diebz illis ut dorcas infirmata moreretur

qua cum lavissent posuerunt eam in cenaculo. Aliud est quo utuntur iuvenes scilicet balneum de quo sciendum quod huiusmodi lavacrum femineum reputatur. Filiam enim pharaonis descendit ut lavaretur in flumine exo. 2. et betzabee lavit se super solarium Reg. ii. Judith lavit se in valle bethulie Judith xii. Susanna voluit lavari in pomerio daniel xiii. Cum sic legatur de feminis de viris non legitur hoc in scripturis divinis. ¶ Item non potest fieri balneum sine denudatione quod non solum coram aliis sed etiam nec soli possunt eam sustinere propter quod religiosi frequenter iacent vestiti. Item per tale balneum abstergitur precipue sudor ille de quo impositum est posteritati adam quod in illo comedat panem suum. Et ideo quidam religiosi numquam utuntur balneis pro quacumque necessitate. tamen quod reputant nimis verecundum tum quod reputant hoc primo posititati ade imposite contrarium. Non est autem ista auctoritas reprobanda sed potius tamquam magne sanctitatis veneranda precipue cum Iheronimus de illustribus viris in laude magna beati iacobi episcopi iherosolimitani dicat quod numquam fuit balneis usus. Unde beatus augustinus sicut beatus benedictus huiusmodi actus non prohibet huiusmodi sed concedit tamen cum multo temperamento. Sunt tamen quidam qui illis utuntur propter lasciviam sicut pueri qui se balneant in fluminibus. Quidam propter munditiam ut illi qui propter aliud non se balneant nisi ut abstergantur sudores vel alie immundicie. Quidam vero propter infirmitatem. duo primi excluduntur. tertium concedit. Item non pro aliqua infirmitate nisi sic cogens. Item nec ipse etiam nisi cum quadam difficultate et ideo signanter dicit cum infirmitatis necessitas cogit minime denegetur. Innuens quod non concedatur nisi pro sola infirmitate et que adeo sit gravis quod cogat et quod usque ad petitionem scilicet infirmi vel medici potest differri. ¶ Notandum tamen quod in affrica temporibus augustini communiter utebantur homines balneis propter terre calorem et ideo facilius augustinus hoc concessit. Et ubi non sunt credo cum maiori difficultate est concedendum hominibus religiosis

huiusmodi

balnea

et cum concedit cum tali cautela est faciendum quod non cedat iuvenibus ad offensam. Sunt autem illi qui non utuntur sicut beatum iacobum predictum. Ita etiam qui utuntur sicut iohannes evangelista. Ut patet de quo dicitur in ecclesiastica historia quod cum intrasset ad balnea et vidisset ibi quendam hereticum dixit Recedamus ne corruat balneum super nos. Item sicut patet virtutem quam habuit dominus in probatica piscina que erat in iherusalem in qua quicumque prius descendebat post motionem aque factam ab angelo sanabatur quo etiam posuisset dominus tantam virtutem in illo balneo Jo. v. Unde non licet uti balneis ¶ Item sicut patet de helizeo qui precepit naaman ut lavaret septies in iordane iiii Reg. v. quod numquam fecisset tantus et tam sanctus propheta si balneum esset res illicita et ideo cum bona conscientia possunt uti balneis interdum in civitates sub regula beati augustini dummodo non fiat hoc leviter sed cum temperamento quod ponitur Sequitur.

Fiat sine murmure de consilio medicine. Ita ut etiam si nolit iubente preposito faciat quod faciendum est pro salute. Si autem velit et forte non expedit sue cupiditati non obediatur. Aliquando enim etiam si noceat prodesse creditur quod delectat. Denique si latens est dolor in corpore famulo dei dicenti quid sibi doleat sine dubitatione credatur. Sed tamen utrum sanando illi dolori quod delectat expediat si non est certum medicus consulatur.

¶ Hoc est secundum mandatum penes necessitates infirmitatum quod tradit circa medicinalia quod continet tantum mandat enim quod provideatur infirmis de medicinalibus. scilicet quia ars medicine hoc consulit et hoc est quod dicit. fiat. scilicet infirmis de consilio vel ad consilium medicine. i. scientie medicine. ¶ Item quamvis et ideo dicit sine murmure ¶ Item dummodo quo se esse diversos se esse infirmum et hoc est quod dicit Ita si nolit etc.

Circa p^m nondum q aliq religiosi qui
magno rigore caritatis non curant
ubi medicinalibus reputantes hoc quan-
dam carnalitatem et imitari volentes btam
agatham que dicit medicinam carnalem numquam cor-
pori meo exhibui sed non sic id reprobandi qui
utitur ysa 38 Sicut ergo ipsa usus ipse usus est
medicinalibus ezechia qui fuit unus de sanc-
tioribus regibus iude corporis ysa 38 Et
ysayas iussit ut tolleret de ficubus et ca-
thaplasmaret sup vulnus et sanaret Glo
Quidam non vulnus sed apostemata suspicari
sunt cum iuxta arte medicorum siccioribus ficubus
et coctis subueniri Item thobie xi Thobias
iunior de consilio angeli de felle piscis mi-
sit in oculis patris et sanavit eum quod ipse ange-
lus dixit valere ad medicinam eiusdem Item
deus de terra creavit medicinam eccl xxxviii
Cum ergo ipsa sancti medicinalibus usus sit et
angelus utendum consuluit et ipse dominus
propter hominem ipsam creavit non est utique sperne-
da medicina et hoc dicit glo super predictum
locum ysa 38 Sicut autem ita quod caritate
debet ad subueniendum fratribus in medicinalibus
Primo est ratio compassionis Sicut enim sacerdos et le-
uita reprehenduntur de incompassione luce x eo
quod vulnerati quem viderunt in transitu
non alligaverunt vulnera sua ita reprehensione
digni sunt qui fratrem suum quem vident cotidie in
languore non curant aliquod remedium ex-
hibere precipue cum sint membra corporis do-
mini naturalis si membrum unum patitur compa-
tiuntur ei cetera membra sicut dicitur Cor xii
Secundum est eius utilitas quod infirmum est
inutile invenitur sicut dicitur Sap 2 et ideo sub-
ueniendum est fratri infirmo ut recuperata sani-
tate possit in aliquo utilis esse conventui quod
non potest esse durante infirmitate Tertium
est mercedis apud deum expectatio sicut
tantum placet ei servitium exhibitum infirmo
quod pro sola visitatione dicturus sit in die iudi-

cii visitasti me infirmus fui et visitastis
me sicut dicitur Mt xxv Unde potest conspectui esse
quod non solum visitat sed procurat sollicite medi-
cinalia et omnia per que possit eciam relevari pre-
cipue cum ipse in figura huius promittit luc x dicens
Quodcumque supererogaveris sine te vulneratum ego
cum rediero reddam tibi Item statim nondum
quod infirmitas est occasio humane fragili-
tatis murmurandi de ipsa infirmitate et cum
super infirmitatem additur defectus in medicinis
facilius murmurant Et ideo boni prelati est liberaliter
expendere infirmis eciam si alia causa non esset
ut auferatur ab eis occasio murmurandi Exo
moysi qui rogavit dominum ut daret aquam mur-
muratoribus filiis israel ut vel sic cessaret a mur-
muratione Aperi eis thesaurum tuum fontem aque
vive ut saciati cesset murmuratio eorum quod et
factum est num xx Item sunt aliqui prelati qui et si ...
dunt hoc faciunt cum difficultate tamen et tristicia
et cum murmurando faciunt ita quod multum diminu-
unt de merito suo quia hilarem datorem diligit
deus Ideo econtrario ut opus pietatis sit multi
meritorum dicit apostolus Ro xii qui miseretur
in hilaritate Glo Opus misericordie cum gaudio
fieri debet Item alicubi inveniuntur aliqui
qui cum hec fuerit murmurat de unguento effuso
super christum reputantes quod cura nimis super-
flua habeatur de medicinis et infirmis
Istud est murmur phariseorum qui murmurabat de
medico cum egroto subueniebat luce xv Erant
appropinquantes ei publicani et pecca-
tores ut audirent illum Sicut si infirmus liberaliter au-
dit consilium medici et murmurabant scribe et
pharisei dicentes quia hic peccatores recipit
et manducat cum illis Greg Phariseus
medicum reprehendit de subuentione Quia ergo
omne murmur in religiosis est valde detestabile
ut supra monstratum est sic liberaliter debet
medicinalia pro ipse ministrari ut infirmi
occasionem murmurandi non habeat Sic hilariter
ut ministres cum murmure meritum suum non dimi-

nuat. Hic debet sine murmure quod fit ab omnibus acceptari ut fraterna caritate sepiendam mutue indigentie ostendant et ideo vir sanctus volens in hoc casu omne murmur excludere dicit Fiat sine murmure scilicet murmure egrotancium sine murmure ministrancium sive murmure assistencium. ¶ Circa 2m notandum quod aliqui reperiuntur qui pre fervore spiritus contempnunt medicinalia aliqui qui nimis curant de illis aliqui quibus frequenter allegant se infirmos. Circa istos est hujusmodi agendum primum enim sunt compellendi ad utendum medicinalibus cum eis expedit et ideo dicit Ita ut eciam si nolunt. Secundi non sunt audiendi cum eis non expedit et ideo dicit Sibi autem ipse velit etc. Tercius in parte est credendum scilicet de dolore in parte non scilicet de medicinalibus sed medicus est consulendus et ideo dicit Deinde si lateat etc. ¶ Secundo notandum quod per hoc quod dicitur contra primos habetur argumentum quod quando aliqui pre fervore religionis nolunt recipere recreaciones aut in hospicio aut in infirmitorio aut nimis volunt ieiunare ~~abstinere~~ et abstinere ab aliquibus aut aliter se nimis affligere non est eis acquiescendum sed compellendi sunt ad ea que alii communiter faciunt et conferunt eis corporaliter sicut dicitur hic de medicis quod et si nolunt iubente preposito faciant quod salus requirit

Hujus autem sunt cause multe. Prima est ne religiosus qui proprie voluntati renunciavit in ea nutriatur quia ex hoc solet confundi religio propter propriam. Puer qui dimittitur voluntati sue confundit matrem suam scilicet religionem in qua quilibet debet esse sicut puer sub virga discipline. ¶ Secunda est ne iumentum corporis quod non solum suum sed communitatis servicio deputatum inutile reddatur vel minus valeat. Unde contra hoc dicit psalmus Fortitudinem meam ad te custodiam. ¶ Tercia est ne inducatur in religione singularitas que ipsam devastet. Psalmus Singularis ferus depastus est ipsam. ¶ Quarta est ne cura corporis cum indita est auferatur cum vult religiosus corpus suum regere secundum

suam voluntatem. Bernardus Quam vobis curam nobis semel commisistis quid rursus vos de vobis intromittitis. ¶ Quinta ut superbie que ex hujus oriri solet ut patet in phariseo qui ieiunans bis in sabbato reputabat se maiorem ceteris. Bernardus Que maior superbia quam ut unus homo toti congregacioni iudicium suum preferat tamquam ipse solus spiritum dei habeat. ¶ Sexta quia hujus sacrificium minus acceptum est deo. Bernardus Ecce in diebus ieiunii invenitur voluntas vestra non tale ieiunium elegit sponsus nec sapit illi ieiunium quod non lilium obedientie sed vicium proprie voluntatis facit. Ego autem non solum de ieiunio sed de omni observacione monachi ubi invenitur voluntas sua non magistri obedientia idipsum sencio. ¶ Septima ne deteriores tractentur indigencius. Certum est enim quod quanto magis humiliori recreaciones fugiunt tanto sunt sanctiores. quanto autem sanctiores tanto sunt hiis digniores. Bernardus Dabo in alterum thymotheum et ego cibo cum auro et poto balsamo Cum igitur illi qui non recusant recreaciones eas habeant si isti qui nolunt eas non compellantur ad eas tunc deteriores indigencius tractarentur. Similiter ne infirmi videntes meliores bonum hoc ab eorum imitacione tepescat ¶ Exemplum Fuit quidam religiosus qui secundum quod doctus fuerat in noviciatu proponebat nichil ordinare de se vel procurare de se Cum igitur sic fecisset per multum aliquo tempore et videret consolaciones caritatis fieret aliis per se procurantibus sibi autem nulle fieret mutato proposito secum dixit volo et ego me procurare aliquid sicut alii faciunt ex quo me non procurante nichil inde fit consolacionis. ¶ Iterum predicta pertinet ad honorem prelatorum est sollicite considerare subditos suos et quos viderit pre sanctitate recreaciones caritatis contempnere tanto magis ad eas ipsos compellere ut illi qui pauperes compulit intrare ad cenam suam Luce 14. ¶ Item ex hoc quod dicitur contra secundos Notandum est quod non

est satisfaciendum religiosis in hiis que ad carnem
pertinent quantumcumque super hiis instent cum non ex-
pediunt ¶ Ideo enim est pro parte patris filiis quod quamquam nup-
cia cupiunt dare non bona data secundum evangelium ¶ Ideo
est ac prudentis medici dare infirmo quod pe-
tit non expediat ¶ Ideo est iterum equitis equo que
recepit laxare habenas ad bibendum quantum
volt bibere in aqua quamlibet Cum igitur prelati sint patres
et medici et rectores suorum subditorum sicut
patet per multas scripturas non debent satisfacere
eis in carnalibus cum non expediat ¶ Prohi-
bitum est homini ne curam carnis ipse faciat in
desideriis Ro xiii Ergo cum debeat quilibet
filium suum spiritualem diligere sicut se ipsum non
debet hoc idem facere eidem ¶ Item secundum aug'
plus debet diligere quilibet animam proximi quam
carnem sed carnalia desideria sunt contra animam
secundum i pet 2 Que militant adversus animam
ergo nullus debet in hiis alicui satisfacere
cum non expediat ¶ Item quando filii israel concu-
pierunt concupiscentiam in deserto et dominus con-
cessit eis quod petebant fecit hoc cum ira ps.
Adhuc esce eorum erant in ore ipsorum et ira
dei ascendit super eos Sed in hiis que sunt ire et
vindicte non debemus eum imitari que sibi soli
volt reservari vindictam et inde ut patet
¶ Item concupiscentia carnalis est quasi ignis sicut dicitur
eccl ix Et ideo quanto plus ministratur ei con-
cupiscentia tanto plus viget Sicut igitur quanto
plus et plus ministrantur ligna plus ardes-
cit ignis Cum igitur succensa domo proximi
non soleat apportare ligna sed potius sub-
trahere quis audeat concupiscentie furore concedere
concupiscentia ¶ Item usus delectabilium carnalium
enervat homines Unde scriptum est in lmo delicie
enervabant principes et ideo dicitur eccl x Ve
tibi terra cuius principes mane comedunt et beata
terra cuius principes vescuntur tempore suo ad
reficiendum et non ad luxuriam Ideo legi-
mus primus traditor legum precepit ne fi-
lii ~~ist~~ divitum nutriantur in civitatibus sed

magis a rusticis ut duriter nutriti potentiores
essent ad labores ¶ Sic igitur cavendum est nobi-
libus et divitibus a delectabilibus ne vires
eorum enerventur quanto magis religiosis
quos oportet esse fortes ad omnem laborem pro
nomine christi sustinendum Ideo scriptum est de bo-
na matre beati Benedicti quod nutrivit ipsum et fratres
suos cibis grossioribus tamquam ad heremum trans-
mittendos Et beata Silvia mater beati Gregorii
ipsum in penetrabilibus monasterii iam etiam
secundum rectorem aliorum crudis pascebat legu-
minibus Sic ac matres carnales sic fecerunt
de filiis et tantis filiis quantum expedit
a patribus spiritualibus ut contrarium non faciant
contra filios Item valde cavendum est ne
dent subditis occasionem rebellandi
Qui enim delicate a pueritia nutrit
servum suum postea inveniet eum contumacem
sicut dicitur prov xxix Et ideo cavendum est ne
sic delicate nutriantur subditi et cum non
licet eos ordo avellere a deliciis non possit
quia secundum philosophum Difficile est assueta relinquere
Unde igitur dicit quod si velit medicinalia aliqua
et non expediunt quod sibi intelligendum est de omnibus
carnalibus sue cupiditati non obediatur etiam
si ei videatur quod prosint aliquando vel primo frequenter
et si noceat posse creditur quod delectent Sicut
credidit Eva quod esus pomi quod vidit pulchrum et
ad vescendum suave sicut dicitur gen iii quod pos-
sent sibi et viro ut essent sicut dii scientes
bonum et malum et tamen omnes expertum incipiunt no-
cere ¶ Nonne credebat Esau quod edulium lentis
de quo habetur gen xxv sibi famelico multum
prodesset et tamen tantum nocuit quod propter illud a-
misit primogenita et non invenit locum penitentie
quamvis cum lacrimis inquisisset eam sicut apostolus ad
heb xii ¶ Nonne putat lecatores quando intu-
etur vinum quando flavescit et splendet in
vitro color eius et ingreditur blande quod multum
conferat sibi et tamen in fine mordet ut co-
luber ~~et quasi coluber~~ et quasi regulus venena

diffundit sic d[icitu]r xxii prov. ¶ Item est fatuus
dives qui panis delicatissimus quem comedit
et fercula preciosa multa cepta divitiis con-
ferat ei cum eis utit[ur] et tamen panis eius in
utero eius vertet[ur] in fel aspidum intrinsecus
et divicias quas devoravit evomet et de ventre
eius extrahet illas deus sicut dicit[ur] Iob xx.
Piscis nonne reputatur quod escam quam comedit
in hamo multum prodesse sibi valeat et tamen
cum ea capit[ur] sicut etiam accidit hominibus
de voluptatibus. Et ideo dicit Tullius de senectute
Plato divine voluptates dixit esse escas
malorum quod eis capiuntur homines velut pis-
ces hamo Eccl. ix. Sicut pisces capiuntur
hamo ita homines in tempore malo i. in presenti quando
dies mali sunt. Item ... acquiescendum est
talibus etiam si allegent sibi utilia quod aliquando
infirmo frequenter in huiusmodi decipiunt[ur] ¶ Circa 3m
notandum quod aliqui reputantur interdum qui fingunt
se infirmos esse licet non sint sicut truttani
ut accipiant aliquam elemosinam pro Christo
dicentes modo plato modo infirmaio miseremini
mei quoniam infirmus sum ubi supra. ¶ Accidit
in ordine carthusiensi quod quidam secularis clericus
qui serviebat in domo quadam illius ordinis
in aliquibus officiis interdum videns simplicitatem
coriarii posuit se quadam die in lecto
simulans se infirmum ad quem tum accessit
coriarius vir sanctus et simplex et quesivit
quod haberet Respondit domine in tali loco cecidi et
timeo ne habeo unam costam fractam Ad
quem ille Et quid posset tibi fieri Ille respondit
domine faciatis si placet unam patellam de
ovis et ponam super costam pro emplastro
Quod cum factum fuisset simulans in credente
viro bono ab eo ova comedit. ¶ Item dicitur
esse de quodam quod fuit ita fictus quod cum di-
ceret se infirmum et in urina ostensa medi-
co nullum signum infirmitatis appareret
miscuit aliquid pulveris aliam vite in u-
rina ut vel sic infirmus appareret et super

hoc fuit deprehensus Isti et similes sunt qui Christo
domino non serviunt sed suo ventri sicut dicit[ur]
Ro. xvi. Ideo non omni spiritui credendum est de
infirmitate nisi sit talis qui se infirmum dicit
quod indubitanter credat[ur] dei servus et ideo bene
dicit famulo dei dicenti quod sibi doleat sine
dubitatione credat[ur]. ¶ Circa quartum sciendum quod sunt
quidam qui ex hiis que in eis videntur apparent
servi dei sicut dicit[ur] de Simpliciano
quod apparebat Augustino bonus servus dei et
lucebat in eo gratia divina Sunt autem multa per que
sic apparent aliqui veri servi dei si in eis
inveniantur.

Sunt enim aliqui famuli secularium dominorum
qui non serviunt eis nisi vel de die vel
de nocte Servi vero dei ei tota-
liter nec de die est quod de nocte serviunt Apoc. vii
Serviunt ei die ac nocte Dicunt autem sic isti
dicit[ur] eidem xxii Servi eius servient
ei ¶ Item multi reputant[ur] qui faciunt servicia
sed coacta non sunt veri servi dei sed volun-
taria servicia exhibent domino suo ex hec vi
ut servi Christi facientes voluntatem dei ex
animo cum bona voluntate servientes ¶ Item
sunt aliqui qui quamvis sint cum dominis habent magna li-
bertate abutuntur ei in maliciam non sunt isti
i Pet. ii Quasi liberi et non quasi velamen
habentes malicie libertatem sed sicut ser-
vi dei qui s. non abutuntur libertate in malum
¶ Item sunt aliqui quibus grave est audire verbum domini sui
eo quod imperet aliquid durum non sic in vero ser-
vo dei qui paratus est ad omnia mandata eius
et ideo diligit cum audire ps. Et servus tuus
dilexit illud s. eloquium tuum ¶ Item sunt aliqui
quibus et si grave non sit audire mandata
domini sui tamen non multum desiderat ea cog-
noscere non sic verus dei servus sed deside-
rat ea scire et cognoscere ps. Servus
tuus sum ego da michi intellectum i. preceptum
quod testimonium perhibet de tua voluntate ¶ Item
sunt aliqui qui et si studeant in sciendo mandata

dni tn sequens st i operando no sic verus dei seruus
xv Item seruus tuus custodit ea ¶ Ite verus
seruus dei no e sicut famuli potentu q abu
tant i magnis . s attendens humilitate p pa
dni sui gerit se humilit q sic dicit Jo xiii
No e seruus maior dno suo sic faciebat pau
lus de quo dicit Act xx Vos scitis q hic fu
erim vobiscu p omne tps seruiens deo cu oi
humilitate. ¶ Ite no e gnus hoibz sic multi
famuli magnatu ii Thy . xx Seruu dei no
oportz litigare sed masuetu ee ad omnes
docile cu modestia corripiente. ¶ Ite accedit
lucro dni sui sicut sca cecilia q sic apis
argumentosa dno deseruiebat Mt xxv Di
cit enim de bonis seruis dni Dne qnqz ta
lenta tradidisti m ecce alia qnqz etc ¶ Item
ppt mala seruientias in seruicio dni no re
linqt bonitate sua Job 2 Nunqd considerasti
ti seruu meu Job 2 ¶ Ite cu oia bona
ista ul alia fecit no inde supbit Luc xvii
Et cu oia q pcepta st vobis fecitis dicite
serui inutiles sum. ¶ Ite no e sicut serui
fugitiui sed iseparabilit adheret xpo dno
+ suo David Viuit dns et viuit dns meus
rex qz i quocuqz loco fuis dne mi rex si
ue i morte siue i vita ibi erit seruus tuus
Si g i aliq apparuerit signa ista mani
feste ut sic i fronte . i . apte signatus fm
illud qd dicitur Serui dei signati i frontibz
corp et dicen q sibi doleat sn dubita
coe credat Sed tn vtru illi dolori qd de
lectat expediat si no est certu no ei cre
dat qz hoc no e ~~ab~~ de ptinentibz ad dei ser
uitiu sed consulat medicus ad cuius arte
ptinet i quo rphendunt q de suo sensu fa
ciut medicinas cu arte medicine nesciat
ul nescientibz arte acqescut et ipos medi
cos contepnut cu ipos solos dicat esse
consulendos Sequitur

Nec eant ad balnea siue quocuqz ire necce fuerit

+ suo sn huius signu dic ethei gethe(us) Regi
xpo dno

minus q duo uel tres Et ille q ht
aliquo ciuidi necessitate cu quibz
ppositus iusserit ire debebit. ¶ Hic
est tciu madatu qd tradit circa itinerantes
qd iterdu rquirut aliq ifirmitates occasio
ne aplicat madatu ad oem itineratione
qcuqz neccitate fiat Sunt at duo q h madat
Pmu e circa societate in via habenda Scdm
e circa modu habendi sociu ibi Et ille q hz
¶ Licz at de p° multa sint supdicta ca° superi
e circa ide madatu i qn pcedit sit abulate
Dn qntu ad ea q hic expssius tagut sciendu e
Qz sut qda balnea i aliqbz natoibz sulphu
rea et natia q multu solent vale contra
varias ifirmitates Hec at olim multu
fuerut i vsu et adhuc st alicubi ita ut
magni viri et honesti et eciam rligiosi solet
ad ea de consilio medicoru declinare Qua
do solent illuc conuenire multe viles psone
et eciam mulieres licz pro eis separata balne
a habeat Ideo spalit tagit aug q si a
liq vadat illuc bona habeat societate ppt
honestate ibi spalius obseruanda qnis vi
deat quibusda q no decz viros rligiosos aliq
ad talia balnea accede ¶ Ite in hoc q dicit
Siue quocuqz ire necce fuit notat q vir re
ligiosus sine necitate no debet egredi claus
tru suu Licet miru q nec bestie egdiut
de facili latibula sua n ppt pastu ul alia
necitate ppt securitate maiore i quasi
ibi Job xxxvii Ingredietur bestia latibulu
suu et in antro suo morabitur Si at hoc
facit bestia qnto magis ho rationalis cu ipi
maius isthet pictin in leuibz discursibus
extra claustru suu ¶ Ite notand q occasioe
eius q dicit minus q duo ul tres et io dicu
Qz duo ul tres dicut qda de ordie bti au
gustini q sufficit eis hre vnu sociu solare
i quacuqz Sz cot° oes e qd sup dicit Dn
pcedit sint abulate Constat q ibi loqtur
aug sub regla sua militatibz et solent

q pon̄ mādata ī scripturis vnū p aliud
¶ Ex quo r̄linquit' q illud qd dicit' h minus
qd duo vl tres qd intelligit' de subiectis
pfessionis Sed nūqd pt platus ī ordine
bti aug' dispensare cū suo subdito ī isto
mādato ut vadat solus itinerādū ¶ Ad hoc
dicūt qdā q sic q cū rōnabili tn̄ hoc
raro et nō sine magna cā sit faciendū
et adducūt decretale innocentij qd d' Ꝙ ab-
bas nō pt dispensare ī voto ppetātis ab-
dicatē sicut nec ī voto cōtinētie q sūt
de sbā ordīs Ex quo habet' argum a s̄
cōtrario q ī hijs q nō sūt de substancia
ordīs pt dispensare et tale ē illud

Circa scd̄m notandū q r̄ligiosus
itinerans nō debet assumere
sociū p pa volūtatē sz scd̄m arbi-
triū ppositi et hoc ppt bonū obie' oīa sm̄ (margin: + vl ī domo obedie)
obiām ia fiant ¶ Itē ppt discretiōez q p-
latus q oīo debet noscere vitas inmctorum (?)
suorum scit de hoc melius ordināre ¶ Itē
ppt bonū cōe talis ei possit assumi ab
itinerante de quo nō expediret assumēti
vl assūpto vl alijs rmanētibz qbz forte
eēt nociuus ī aliqbus vl alius forte h'ret
rōnabilē cām eundi cū eo q oīa melius
nouit ppositus Ꝙ at sic sit faciendū
docet nos exemplo scā moyses cū descenderet
ī egyptū et nō assūpsit sociū p volūtate
sua sed aaron sibi a dño datū Exo 3
¶ Itē marie pegrinatiue cū puero pmissū
ē de socio s. ioseph angelo iubente m̄ 2
Itē thymotheo exortato ad se pmittit apls
de socio marcū dicit assume et adduc tecū
ad thy 2 ¶ Verū plat' q h't de socio puide-
re multa cautela debet hoc facere Si enim
itineratur qsi sit minus r̄ligiosus nūqm
debet ei assignare p socio n' virū sim̄ ut
cū eo pficiat ī scītate Ad qd nichil valet tā-
tū ut bona societas Beri (?) Nichil ita animos
honestos īducit ut bonorum societas Si

vō sit minus prudēs assignādus ē vir pru-
dens ut prudentiā cū eo addiscat exemplo s. d.
pu 13 Qui cū sapientibz g̃ gradit' sapiens
erit Si vō sit iuuenis et difficile debet
ei cōcedi q egrediat' et si cōcedat' nō ē
ei assignādus n' grandeuus exemplo iacob q nō
n' cū magna difficultate cōcessit beniam
adolescenti q iret n' cū fr̄ibz suis senioribz (margin: + ī egyptū et nō gressit q iret)
et multis gen 42 Si vō sit discolus
tradendus ē ei talis q possit dicere Cū hijs
q oderūt pacē erā pacificus ne forte dis-
cordent ī via Si vō debilis est ei talis
tradendus qui si fortis sit ad labores ve-
lit vires suas tēperare ei ne cōt' māda-
tū dm̄ fiat deut 22 Arct' sit ī boue
et asino i. applicet' sibi fortis et debilis ad
idem Si vō aliqs sit facilis ad peccandū
tali nūqm ē cōcedendū q vadat cū alio
uel alius cū eo eccl' 9 Cū audace s.
ad peccandū nō eas ī via ne forte gra-
uet mala sua ī te ¶ Itē duo supbi nō
bene iungūt' q vnus nescit se alij hu-
miliare et io de facili se cōturbāt pu 13
Inter supbos sp̄ iurgia sūt Rōne hec
tēptatō inuasit discipulos de qbz d' m̄ 9
q iter se disputauerūt ī via qs eorum
esset maior Ꝙ n̄ tū g' cauendū ē alijs
magis dispositis ad supbiā de sibi Sicut
g' nō iungit' equus cū boue ad iugū n'
cōsuit' pannus nouus veti Nec qlibet
lapis aptat' cū quolibet ī edificio Sed
cū conuenienti sibi ne ide seqr' ita cauēdū
ē plato ī subditorum associatōe.

Sed iter hec aduertendū ē cū do-
lore Ꝙ sūt quidā q adeo red-
dūt se oībz onerosos q n' ī via n' ī
domo nec alicubi pnt cū alijs tolerari
Solent viri scī aduenientes ad alios ī-
ducere oīs gaudiū de suo aduentu Vn Jherōn
ad paulinū [illegible]
isti vō īducūt merorē q triste ē eis cū

ad eos mittunt^z Isti solent boni viri cu
alijs dulcit conversari eo^o illis q dic^t
Zb'^9 O bone ihu q dulcit cu hoibz co=
nversatus es Vn sap xviij Non ht ama=
ritudine conusacio illius .s. sapie sitit nec
sapientes Isti vo amaricat cotinue cohabi=
tatores suos siles illis sorijs egipciatis
de qbus dic^z exo .i. Ad amaritudine p=
ducebat vita ~~illorum~~ filiorum isrl ¶ Item
solet ee magnus dolor i divisioe sociorum
amicabilius sic^t patz Rg ij In divisioe iona=
the vbi dicit^z q cosolates alterutru fle=
uerunt prt .s. cu ab iuice se separauerunt
z actt xx In recessu pauli ab ephesijs vbi
dicit^r q maxime fuit oim fetus e fletus et p=
cubuerut sup collu pauli osculates eu ~
maxime i vbo qd dixerat q faciem eius no
essent visuri aplius De istis q bonis viris
cotinue i pdictis i aductu suo adducut
tristicia i cohabitatoe amaritudinem i re=
cessu gaudiu Et vo miseri isti et mise=
randi na hoies sociales socios suos io=
cundat sup^o ^d Ecce q bonu et q iocundu
ht. s i v. z Isti vo socios cruciat sic^t so=
domite scm loth de quo dicit^z pet z Et
habitas iter illos q de die i diem aiam
iusti iniqs opibz cruciabat. ¶ Item sociales
alleuiat socios sup^o illud qd dicit^z socius
socius vehiculu e i via Isti vo onerat
eos q^i grauis sarcina ecc xxij Arena
m salem et massa ferri facili^9 e ferre q
hoiem iprudente .s. corde. et fatuu .s. in
verbis. et ipuu .s. i opibz tales at st isti
¶ Item sociales alliciut socios ad magna
amicicia pu xviij Vir amicabilis ad
societate magis erit amicus q fr Isti vo
se oibz odiosos quocuq veniut siles iasom
de quo scptu e Et q^a v fugies de ciuitate
i ciuitate oibz odiosus fit et isti i omni
cosortu O vo miseri et deplorandi q sola=
ciu deberet face fribus suis i convictu al=

+
principis eunuchorum sic^t dicit^z danl p^o
et i conspectu regis nabugo

leuacoe i onus amicicia i odiu convertut
Ad hec boni viri sic solent bn conusari
iter alios scdm illud pe. z Conusacoem
vram iter getes hntes bona q hnt gram
apud eos sicut apud egiptios ioseph inue=
nit gram cora pharaone q tata costituit eu
dnm dom^9 sue et principe oim possessionu
sue sic^t dicit^z i ge. Sic thobias i^t min=
nitas tata gram inuenit i cospectu regis
salmanasser q dedit ei ptate faciendi
qcuq vellet sic^t dicit^z thob' i. Sic daniel
iter babilonios i cospectu ~~regis nabugo~~
+ donosor inuenit tata gram q costituit
eu principe sup oes puincias babilonis
sic^t d^z ei^9dem z Cu at sic viri boni red=
dat se amabiles iter malos q mirabile
e q isti reddut se odibiles iter bonos z^t
Ite de multis eciam malis hoibz rpit^z q co=
nversati sut sine qrela sicut de paulo phi=
lippen z persequens eccam at scdm iusticia
q in lege e conversatus sine qrela De isti
vo vbiq oes qrelant^z maiores de coru
minori obia. minores de corum duricia socij
de coru molestijs officiales de corum ipor=
tunitate/ cppnci de coru scandalis et silia
multa ita ut possit cantari i die obitus
sui Ecce homo plenus qrelis sic d^z ecc ix
O. ca. ad siles sibi coniuget^z. et o ho s sibi
sociabit^z Qualis g^o sut hoies isti q qd
nale e hoi et oia faciut ut videlz coni=
gatur sibi inuice ut gallina cu gallo
ouis cu oue ymo lupus cu lupo Isti
tn nesciat se cu fribz pfessionis aptare
ad viuendu cu eis in pace O q longe st
isti a bonis viris q eciam iter malos ama=
bilit conusant^z Isti vo nec iter bonos hoc fa=
ciut q longe st ecia isti a qbusda malis
de qbus nullus corum cu qbus conusat^z coqrit^z
de istis vo oes coqrut^z Qz longe ecia st
ab aialibz q faciut nalit illud ad qd isti
nec na^z nec roe pnt duci Quiq sciend

+ familiares de corum rusticitate

q dns eius bonus carpentarius consueuit dola-
re sancti suos in mouendo per correctiones et exhor-
tationes gibbos et ineptitudines iuxta illud
Ozee vi Dolaui in prophetis Isti vero habent tam du-
ros nodos et ineptitudines tantas et tam fortes
quod nulla correctio potest eas remouere et ideo inepti
sunt ad inponendum in archa noe i. ecclesia que
fienda est de lignis leuigatis s. et complana-
tis ut dicitur Gen vi Nec possunt cum aliis
iungi et ideo timendum est eis ne sicut lignum
ineptum ad iungendum cum aliis reprobatur ab ar-
tifice et proicitur in ignem Ita fiat de eis sicut
etiam solet fieri de sarmentis Eze xv Fili hominis
quid fiet de ligno vitis etc. s. nichil valet ad
edificium et respondet d. ecce in ignem datum
est Item dominus dicitur discipulis suis Mt xi Tol-
lite iugum meum super vos etc. quo intelligitur quod
volt discipulos suos esse tales quod sciant se
iungere aliis in societate sicut iunguntur boues
in iugo hoc autem isti non faciunt sed sicut dicitur
Ozee vii Reuersi sunt s. ad statum pristinum seculi
ut essent sine iugo et ideo timendum est eis ne
contingat ipsis sicut vacce lasciuienti que
nescit iugum que pascitur in pratis et inpin-
guatur ad mortem Ozee iv Quasi vacca
lasciuiens declinauit israel nunc pascit
eos dominus quasi agnum in latitudine ut sicut
vacce rufe que non traxit iugum quod de man-
dato domini educta de castris immolanda
erat in conspectu omnium ~~ne~~ ¶ Sic de istis forte
fiet in die iudicii coram toto mundo Item dominus
voluit discipulos suos esse sicut animalia mi-
tia dicit eis Lc x Ite ecce ego mitto
sum et ideo mittens eos dixit eis Luc x
Ecce ego mitto vos q. s. sicut animalia mitia
~~que conturbant mitia~~ in medio luporum Isti
vero sunt animalia inmitia que conturbant mitia
contra quod dicitur Eccli iv Noli esse sicut leo in do-
mo tua euertens domesticos tuos quod isti
faciunt et ideo timendum est eis ne forte dominus
eiciat vos de omni congregatione sanctorum ex-

audiens preces pauli qui dixit Gal v Uti-
nam et abscidantur qui vos conturbant Si
considerarent diligenter huiusmodi homines quam sancta
preciosa sunt que ligna inepta in ignem proicienda
et que vacce morti destinate et que animalia
ferocia de societate humana expellenda
in fine mirum esset si non darent operam ut essent
inter alios laudabilis societatis ¶ Por-
ro ad hoc quod aliquis sit socius amabilis
solent valere septem primum est amor ad alios
Gen Quereris quo autem futurus sis ~~cito~~
monstrabo tibi amatorium sine medica-
mento Si vis amari ama ¶ Secundum est
desiderium huiusmodi amorem Qui enim hoc de-
siderat vere facit obsequia quibus hoc optineat
Obsequium vero sicut dicit Sap amicos parit
unde apostolus Ro xii Si esurierit inimicus tuus ciba
illum Si sitierit potum da illi hoc enim
faciens carbones ignis congeres super caput
eius i. ignem amoris ad te accendes in cor eius
¶ Tertium est mansuetudo Eccl iii Fili in man-
suetudine opera tua perfice et super gloriam hominum
diligeris ¶ Quartum est affabilitas Eccl xx
Sapiens in verbis amabilem se facit
¶ Quintum et Sextum est supportacio infir-
mitatis fraterne secundum duas vices s. quo ad
infirmitates morum et corporum hoc est
enim quod attendit dauid in amorem dei cum de-
clarat d. Diligam te domine fortitudo mea Et
post subdit dicens Dominus firmamentum
meum et refugium meum quo ad spiritualia
Si autem hec in deo sunt causa eius dilectionis cur si
fuerant in homine eadem causa non attenderet
homo ad eius dilectionem eiusdem causa Supportacio vero
predicta facit hominem amabilem ¶ De hiis septem
simul dicitur Bern sic Tu qui in congregatione viuis
bene viuis si viuis socialiter ut amare
appetas et amari mitem te et affabilem
exhibe ut distas non solum pacienter sed et
libenter infirmitates aliorum portare
tam morum quam corporum Amare dicitur quo ad primum

† quo ad corporalia

Amari quo ad sedm conpte quo ad tcium Affa
bile quo ad qrtu Tam moz qm corpa quo
ad qntu et quo ad septu Et vide qz duo pte
st i iteriori affectu sedm duas differencias ad
amore activum et passivum Duo media st
i exterioribz actoibz sedm duo pfcta Et duo
// ubaz ultima st in paciendo sedm duo gnera cfirmi
tatu pdcta ut patz

Post hoc nondu qz sicut sut aliq
recepti ad societate alioz Ita st
aliq q laborat hoc vicio qz vix
pt inveniri soci9 q eis placeat Isti st q qu
qz r.futat aliqs q solent ee custodes frm
et corum defctus no tace et pclamae timen
tes ne de eis faciat hoc idem Isti st siles
ifirmis q nolut hre medicos q corp ifir
mitate videat et rmediu apponat Cont
hos dicit B'9 ad eugen9 Contubernales
tales habe q vite tue custodes sit et testes
Si hoc faciendu e pape quo maiores ymo
modici audet hoc renue Quiqz no rfu
tat alios tiore pcti timet et fragilitati
sue ne cu eis icurrat pctm aliqd ipa
ciencie ut iracundie et huior et ipi debe
ret cofide qz ppt bonu obio dns custo
diret eos ne itraret i teptacionj si for
te eos inadet Exem i vitl pzm Frater
qda qsuit a sene qd faciam qz habeo ma
datu ad locu tale et ne imineat mihi ibi
bellu Et rndit senex Sic faciebat aga
thon q iplebat madatu et vincebat bellu
Et io signat dr pu xxi Vir obediens
loqtr victoria qz pp obedienciam datr hoi vir
tus ad vincendu teptacoes Ite quiqz re
futat alios roe maioritatis volentes magis
p ee socio qz sub ee ppterea nolut associa
ri maioribz sic Sed cont hoc e xpm9 igis gle
q in hoc mudo nuqm voluit p esse ymo
fugit qn voluerut eu rape et face rege
sicut dicit Io vi Subiectus tn voluit ee et
fuit pntibz ut dicit luc 2
Et hoc ide etia voluit a disciplis suis ob=
servari math xx Quicuqz voluerit

inter vos maior fieri sit vr minister Quiqz
roe iflexibilitatis Sut ei aliq q fudates i
sua ppa volutate et sensu no pnt trahi ad
alioz volutate. Isti at nolut socios n isi tales
qs possint ad sua duce volutate Sed cont
hos e vicium ppe volutatis qd valde rphe
sibile e in rligioso ppt qd cu i vitl pzm
qda senex rphenderet queda frem de dis
cursu p diversas et ipe rnderet qz qrebat
aliquem sene sedm cor suu cu quo rmane
ret Voles eu iformare cont. ppz volu te
subsanando rndit .i. Queris ymo aliqm
q tua faciat volutate no cui9 tu vo
lutate facias Quo cont pe Ut nimetu
fuis su apud te qd .s. ducit ad volutate
alti9 et no ducit aliu ad sua Ite quiqz roe
delictoz Sut aliq pm ad culpas comit
tendas et io timet aliq coz societate ne
forte delinquat cu eis i aliqbz sed si h roc
ect bona tuc bon9 agricula eade de causa
debet dimitte pedore cui assigitur e qn
no cessat peccare qd tn no facit. Sic boi
viri no debet abhorre societate maloz
sed poti9 sicut medici debet eis assiste in
spe melioracois et tato magis qnto ifirmi
magis idiget medico qz sani Sen9 illos
tecu admitte qs tu meliores face possis
Ite quiqz roe rligiois Sut ei aliq q viris
valde rligiosis nolut adiungi q tanta rli
gione qz grave sibi sustine no pnt Isti
sut sicut illi ichelites q sapie 2o dixerut
de xpo gvis nobis e ad videndu qm dis
silis e aliis vita ipius Stulti isti et ve
cordes q cu idigeat fugiut locu habunda
cie ecotrario faciendu ipa necitas do
+ ceat Qis idiges elemosina no vadat
poti9 ad habudates domos qm ad vacuas
Indiges fructibz no poti9 vadat ad ar
bores plenas qm ad steriles et sic de silibz.
Ite viris magne rligiois debem9
nos diligenter adiunge ut de plenitudie
+ si tn senciat edo

corū capiam ⁹ Si paupertas angit Si luctus
mestificat Si dolor corporis īquietat Si ulla
calamitas īquietat Assint boni hoīes
q nō solū gaudē cū gaudentibȝ veruē etiā
flere cū flentibȝ norit et salubr̄ alloq̄ et
colloq̄ sciunt talibȝ illa asꝑa leniunt̄ allo
uiant̄ ꝯtiua supant̄ aduersa ¶ Ite quoqȝ rōe
ī associabilitatis de q̄ s̄ⁿ dictū ē ꝯ nō ei ꝯ re
bellet cū aliquo cuius societas sit onerosa
Sȝ cōtra hoc ē qz q̄uor onerosi sūt ad ꝯ
cciū utiles bonis sic̄ iebusei filiis isrl̄
īter quos h̄itabat ¶ Cesarius dicit̄ de q̄dā
reclusa scā qz cū haberet quadā ācillā
pacificā et paciētissimā q̄ ei ꝑ oīa ser
uiebat ad nutū attendens qz nō mereret̄ cū
ea mutauit eā in aliā et garrulā q̄ ei
ūba maledicta sꝑ diceret Similis accille sare
vxoris thobie q̄ īꝑperabat dūe sue de mor
te septē virorū ut plus eā sustinēdo ꝓfi
ceret ī uirtutibȝ et meritis ¶ Ite d̄r ī vitis patrum
qz cū q̄dā senex visitasset aliū et audis
set eius pueros custodes aīalia tꝑiā et ma
la dicentes ei Dixit ille Nō audis qd dicūt
illi.† Et qr̄e tacet alius nō facis eos īmoneri
Rndit ille frequēter hoc cogitaui facē Sed
postea cōtinui me d. apud me Si hoc
modicū nō potes sustinē Quō si maior tē
tacō superueniret posses sustinē Et ideo
sustineo hoc modicū ut ꝯtinē me ad
maiora si occurerit sustinēda. Similis vir
tute scūs dauid q̄ semey ꝓiciente ī eū sa
xa lapides et maledicentē sibi noluit
ꝓhibē 2 Reg xvi Et scūs iob 3 Frater fuit
draconū et socius struccionū sic̄ dicit̄
de hoc an tꝑe ꝯrie In isto ēt tꝑe ꝯrie deberet
hoīes eē tāte paciē ad suos socios puisos
ut nō respuat mitia aīalia h̄itare cū qui
buscumqȝ crudelibȝ habitabit iḡt ysaias ysa xi
lupus cū agno et pardus cū hedo accuba
bit vitulus et leo et ouis īsimul morabūt̄
ꝑ tꝑe ꝯrie. Sic obsecro sustinebūt illi sācti
tates draconū et struccionū et pardorū et
leonū .i. pessimorū et crudeliū homī Quī rē
mūt societatē vni⁹ fr̄is ꝓpt̄ aliquos mores
q̄ quoqȝ nō sūt pctā licȝ aliquātulū sint ꝯues
His exemplis et silibȝ multis q̄ repiunt̄ apud
scōs viros debem⁹ accēdi ad sustinēdū socie
tatē illorū q̄ mores hnt onerosos ut eorū
ꝯtinuatō nobis ꝓsit ad uirtutē. Si ē scdm
gg̃ ⁹ Abel eē renuit quē caym malicia
nō ꝯtet Quo iteū eīt ysaac q̄ fr̄is ysma
hel ꝯtinuacōeȝ recusat Vel iacob q̄ fr̄is e
sau recusat ꝯtiam Vel ioseph q̄ fr̄eȝ ꝯ
trate repellit Prudus g° ꝯtinuacōibȝ tācꝫ
friuolis obmissis ꝑtiet ad fr̄em deū ti
mentē libentius sociū sibi assignatū a
plato suo acceptare qz ꝑ volūtatē sua eli
gē timēdo ne si qd mali cōtigerit ī via oc
casiōe socii tūc sibi potius īputet̄ cū elegit
qz cū recepit assignatū ¶ Circa hoc ꝯ qz d̄
aug⁹ Et ille q̄ h̄t aliquo eundi necitē cū
quo ꝑpositus iusserit ire debet Ut illud effi
catius et salubrius īpleri possit tali videlȝ
Qz platus debet eē discretus ī associādo
subditos Et qz oēs debēt se socios amabiles
exhibē Et qz nullus debet sibi assignatū
sociū refutare. Seq̄r̄

E Grotanciū cura siue post
egritudinē reficiendorū
siue aliqua ībecillitate si
ue febribȝ laborancū Vni aliqui
debet iniūgi ut ipse a cellario petat
qd cuiqȝ opus eē perspexerit ¶ Hoc
ē q̄dā mādatū qd ꝯtō tradit̄ cū necītes
īfirmorū qd versat̄ cc̄ spālē curā q̄ est
h̄nda de eis Sunt aūt quoqȝ q̄ in hoc mādā
to tradit̄. s. de q̄bus īfirmis ē habenda
cura. et ꝑ quē Et vbi sumēda sūt que
ꝑtinet ad hanc curā Et q̄ sumenda Et ad
cui⁹ arbitriū Pro q̄ ꝯcludit̄ quoqȝ re
phensibilia q̄ solent accidē cc̄ curā īfir
morū Vnū ē cc̄ mīnist indigētes Sunt eī

† Respondit ille Audio.

+ Ite nulla de p̄dictis fuit ita potēte hoīez ad releuādā miseriā suā sicut īfirmitas

aliqui q̄ et si curā habeat de īfirmis egrotātibꝫ actu tn̄ de recreandis post īfirmitatē q̄n resurgūt vel de ībecillitate aliquorū q̄ solet eē dispositio ad maiorē īfirmitatē parū curat ideo vir sc̄s reputās hoc rep̄hensibile dic̄ Nō solū egrotātiū. s. actu sed addit sive etiā post egr̄ resi. quo ad resurgētes Et iterū sive aliq̄ ībecillitate Et sive febribꝫ laborātiū qua ad debiles Et ē melior lr̄a et sive febribꝫ q̄n sive etiā febribꝫ q̄ febribꝫ laborātes nō ꝯp̄hēduntur sub egrotātibꝫ de q̄bꝫ p̄dixit. Ite alicubi nō assignatur spālis ꝓcurator īfirmis et ideo ī multis negligūtur q̄ cōis ꝓcurator nō sufficit et ideo cōtra hoc rep̄hensibile mādat q̄ alicui spālit hec cura iniūgatur Vm aliquis debꝫ iniūgi Ite cū nō ministratur de cōi īfirmis cōpetēter datur occasio multis reseruādi aliquid p̄ īfirmitatis necc̄itate qd̄ sapit ꝓprietatē sicut etiā sive p̄dicto ꝓprietatis de licētia tn̄ īducit magnā īequalitatē cū alij hoc faciant et possint alij uel melius faciat ul facere nō pn̄t Et ideo cōtra hoc dicit de cellario qd̄ est locus ubi reseruātur ī cōi fratribꝫ neccā petat Vnia vō nō debet īde sumi supflua ul nociua ideo addit Quatenꝰ opus eē. t necc̄iū nō supfluū ul nociuū ꝓspexerit Sciā vō medicam de quoꝝ supfluus neccīs et nociuus nō q̄ expedit cōmitti ipsis īfirmis q̄ ita corꝑe ē et frequēter et si noceat ꝓdesse credit qd̄ delectat sic supdictū ē Ideo addit ꝓspexerit ipse. s. nō ipsi infirmi.

Ptro ad secundā curā magnā de īfirmis fratribꝫ sic ī tangit̄ ratio est q̄ mouere debet fratres et maxime p̄latos Primū ē quia q̄ patꝫ sic inter oēs miserias ad q̄s solet se miā extendere nulla ē adeo afflictiua sive fames sive sitis sive nuditas sive carcer aut hospitiū sive caruerit de se sive aliqs agg̃uatoribꝫ sic infirmitas Famelicus enim et sitibundus et nudus et vagabundus pn̄t se iuuare ad sue miserie releuatōes et etiā incarceratus aliqn̄ se liberat q̄ oībꝫ istis remanet vires corporis Infirmus vō nō pn̄t ul parū pn̄t q̄ īfirmitas aufert vires Ite nulla de p̄dictis miseriis ē q̄ facilius releuari nō possit q̄ īfirmitas Famelicū ē enim esurientē comedere Sitientē potare Nudū vestire Extraneū ī hospitio suscipe Incarceratū liberare q̄ hec dependet a sola volūtate decuntis Infirmitas vō quāq̄ nec p̄ medicos multos nec p̄ medicinas ml̄timodas p̄t releuari n̄ a solo deo q̄ ipse ē qui vulnerat et medetur percutit et manꝰ eiꝰ sanabūt sicut dic̄ Job. 5. Infirmitas igitur ē miseria sume afflictiua ī potētie sume difficilis ad remediā (sume facile) Vnde ē q̄ dauid volens puocare dn̄m ad miam allegat istā magis miseriā. d. miserere mei dn̄e qm̄ īfirmꝰ sū q. d. ideo miserere mei q̄ īfirmꝰ sum et sic afflictus nec possum me iuuare nec aliunde ꝓpto remediū Tu ergo miā dicat̄ q. miseris cōdonas et ideo magis sive debet ad maiorē miseriā si q̄ sit vō q̄ nunc ī religiosis debet illa effundere habūdātius ad īfirmos q̄ ad maxiam miseriā curā spālē habendo de eis Ad fortificatōem vō huiꝰ vōis multū facit q̄ religiosus ꝓpter xp̄m reliquit sua de q̄bꝫ poterat sibi subuenire (ī infirmitate Reliquit etiā suos q̄ sibi deficientibꝫ poterant ei subuenire) Reliquit etiā semetipsū qui sibi poterat illis deficientibꝫ aliquid ꝓcurare q̄ modo nō p̄t sive aliqs volūtate Quanta igitur īpietas eēt si illi q̄ hoc fecit ꝓpter xp̄m ... xp̄i et fratrem xp̄i nō adhiberet curā sollicitā ī sua īfirmitate Secundū ē xp̄i exemplar cū nūq̄ nō legitur tantā curā habuisse de aliqbꝫ miseris sicut de īfirmis Nō enim legitur vestisse nudos Recepisse hospites Visitasse incarceratos Famelicos vō et sitibundos hoc legitur recreasse tn̄ raro et pꝰm solū semel ī deserto Secundū vō ī nuptiis de īfirmis

+ Confide fili modo tangendo ppa manu
etiam leprosum modo erigendo

legitur curam diligentem habuisse Christo conforta
do dicendo + modo plene sanado et sua pol
ta q ad curam istam ptinet qui inuabilitur fa
ciendo ¶ Item paulus q nos hortatur ad imi
tandum se .i. ad corinthios Jmitatores mei
estote sicut et ego xpi tantam curam habuit
de infirmis ut non solum de presentibus sed etiam
de absentibus Non solum de grauibus infirmis
sed etiam de leuibus egrotantibus sollicite cu
raret Unde cum esset absenti discipulo ad thimo
adhuc aquam bibere sed modico uino utere
propter stomachi infirmitatem quod non est de maioribus
infirmitatibus Quid obsecro fecisset de presenti
inter egrotante q tantam curam habuit de
absente leuiter patiente non solum curam de
eis gerebat sed in tantum compaciebatur ut non
solum cum aliquibus sed et cum omnibus egrotantibus
egrotaret Quis inquit infirmatur et ego non in
firmor Exemplum eius q dicitur phi ii° Infirmatus
est sed dominus misertus est eius non solum eius
sed et mei ne tristiciam sup tristiciam haberem
¶ Item centurio pro seruo suo secundum carnem
egrotante accessit ad ihesum rogans cum pro
illo allem[...]ando ita deuote quod miratus dominus
de eo dixit se non inuenisse tantam fidem in israel
+ math viii Si autem iste gentilis et laycus et mi
+ infirmo
les tantam curam habuit de seruo suo quod faciendum
est fideli curato et religioso de fratre suo in xpo
ideo habendam uel curam sollicitam de infirmis mouere
+ moueat
ati Exemplum xpi Et si hoc non mouet exemplum apostoli
Et si hoc non mouet saltem moueat exemplum uiri
gentilis ¶ Tercium est proprium officium et hoc competit
ad prelatos xpi qui sunt pastores sicut habetur ezechielis
Bonum autem pastoris est curam habere de egrotante
oue maiorem autem quam de aliis Ideo dicitur contra
de quibusdam ezechielis eodem in reprehensionem eorum
Quod infirmum erat non consolidastis Sunt
iterum medici xpi quod dicitur ysaie iii Non sum
medicus nolite me constituere principem
populi innuendo quod prelatus aliis debet esse me
dicus Medici autem est magis curare de in

firmis quam de sanis quia isti indigent illi non quia
Non est opus ualentibus medicus sed male
habentibus Specialiter autem hoc conuenit prelato reli
gioso qui tam curam corporum quam animarum firmi[ter]
suscepit et habet ¶ Item sunt quasi matres Treno iii
Matribus dixerunt ubi est triticum hoc enim
uerbum est subditorum ad prelatos Sed heu prelati
quidam sunt crudeles implent illud Treno iii Ma
nus mulierum misericordium coxerunt filios su
os Tamen cum debent esse misericordes ad sub
ditos suos duris capitibus nimis reputant
eos qui carnes erga infirmos pro ipso ipso
sunt q curam maiorem habere solet de infirmis
xvii ecclesiastici xxxvi Ubi non est mulier ingemis
cit eger uel egens secundum aliam litteram Magis
autem matris est erga filium infirmum mouei
mia xiii ecclesiastici x dicitur Miserebitur tui magis
quam mater pro quo innuitur maior affectio pietatis
matris ad filium ¶ Attendat quod habet officium
pastoris medici et matris quia si pastor
magis curare debet de oue infirma quam de
sana Et medicus magis de infirmis
quam de sanis Et mater de filiis infirmis specia
liter Ita et ipsi curam maxime dent habere de in
firmis Et implere sollicite mandatum secundum
quod hic traditur de cura infirmorum Sequitur

Siue autem qui cellario
siue qui uestibus siue qui
codicibus preponuntur sine
murmure seruiant fratribus suis.
¶ Sicut dictum est in tercio huius quarti capituli
regule hic incipit tradere mandata et offi
ciales qui quandoque solent offendere in ministerio seruiendi
.s. quando seruicium quod faciunt cum murmure
faciunt quandoque in ministerio distribuendi res ad suum
officium pertinentes Contra primum traditur hic
mandatum Contra secundum postea ubi dicitur Codices
¶ Circa mandatum presens notandum quod quedam
sunt necessitates et spiritualia ut liber et studium
Quedam et corporalia et hoc triplex
.s. et uictum et uestitum secundum hoc tria

distinguit tria gña officialium .s. sive q celario
quo ad victu sive q vestibz quo ad vesti
tu sive q codicibz quo ad studiu et idem
intelligendu e in alys officialibz .s. q sup
mant fribz suis singuli de ptinentibus
ad suu officiu et hoc sine murmure faciat
¶ Porro ex hoc madato elicitur tria nota
da ¶ Pmu e q officiales st i monsteriis
costituendi et diuisa diuisi ex hoc qd dr
sive q celario sive q vestibz et ¶ Scdm
e q fres debet sibi servire adinuice ex
hoc qd dicit servient fribz suis ¶ Tciu
e q hoc deuote fiat ex hoc qd dr sine murmure

Primu faciendu e a platis ut
sepos ut videlz ipi melius
possint vacare spualibz q ad
eos magis ptinet tu et necitates subditorz
aliis p eis occupatur ¶ Exem at hic faciedi
reliquerut apli q costituere voletes ministros
q vacaret mensis dicut Actuum vi Con
siderate fres viros ex vobis boni testio
nii plenos spu sco et sapia qs costitua
mus sup hoc opus nos at oroi et ministo
verbi istates erimus Et vide laudabile mo
du costituendi officiales huioi no eni
subito sed cu deliberacoe et cosilio costi
tuerut eos Considerate igit qi deliberate
habete cosiliu Itc no cu cosilio quincorz
sed sociorz bene dicut fres vos .s. q estis
fres nri deliberate ¶ Itc no costituut
ad hoc sexu muliebre sicut pmittitur ali
cubi q vetule ul cognate serviut aliqbz
qd abhorabile debet ee apud religiosos io
dicut viros ¶ Itc no quncos sicut fit in
qbusdam monsteriis i quibz sclares costi
tuutur et io dicut ex vobis ¶ Itc no qslibz
viros sz famosos boni i quiut testioni
sed scos i veritate Vn addut plenos spu
sco sed sapietes Vn seqtur et sapia Officia
les qz hnt cu multis facere ppt alios debet
ee famosi qz hnt occasioes multas peccadi

in scitas eos retrahat Debet ee sci q a
hnt dispensare multa q sine sapia fieri
no pnt requirit in eis sapia Itc faciendu
e hoc ppt subditos qz eis sic servitur suf
ficietius Exemplm Vn de moyse q ad co
siliu iethro dixit onus suu i plures ut me
lius sufficeret ppló Itc faciendu e pp
ipi9 religiois ppiscentia in qua oia debet
fieri ordiate Multu at valet ad cofusio
nes evitadas qn divisi in diversos serviut
et scit officiu suu unusqsqz Sicut fuit
in curia salomois de q scriptu e 3 Reg 9
Regina saba videbat ordine ministrantiu
.s. in curia eius no habuit ultra spm.

Ad scdm debet movere multu exem
angelorz q de oi ordie costituti
ex alto veniut i mudu istu ad
serviendu hoibz Ves igit sut administrato
rii spus i ministeriu missi ppt ad heb i
Plus at exem regine angelorz q licet
puella tenera ascendit i motana no
lente sed festinat ad serviendu eliza
beth cognate sue multo maiori se luc i
Maxie at exem dni q cu i habitu regio
no posset servire hoibz accepit forma
servi ut i ipa nobis serviret ppistes i
medio nri Ego at inqt luc xxii i medio
vrm su sicut q ministrat ¶ Itc ad ide ptinet
vere ro multiplex solet ei iterdu roe
maioritatis serviri alicui sicut servit ser
vus dno suo Debet at qlibet de fre suo
q sit maior eo vere estimare Philipp ii
In humilitate supiores sibi invice arbi
trantes Aug i glo No hoc ita debemus
arbitrari ut nos estimare fingamus sz
vere estimemus posse aliqd ee i alio q nob
superior sit etia si bonu nrm q illo vide
mur superiores ee no sit occultu Solet
itez serviri alicui ppt scitate Vn i co
mendacoe bone vidue dr thi v Si scorz
pedes lavit viri at religiosi signati p

nazareos qd idem e qd sit deo debet repu-
tari sit ¶ Ite roe dilcois sicut seruit qs
dilcis suis Unde gal v p caritate seruite
inuice Viri aute eiusde pfessiois summa
dilcoe debet coniungi tamq membra eiusdem
corporis q nalit se multu diligunt ¶ Si g
i fre quolibet inueniunt ista tria videlicet
q sit superior q sit sctus q sit dilcs et qdlibz
istorum p se e roo seruiendi quto magis hec
oia congregata i singulis fribz moue
debet alios fres ad seruiendu sibi inuice
Inter hoc viri religiosi sibi seruiunt inuicem
et ~~plus~~ q plus e no est apud eos consuetu
q sclares psone eis seruiat prandiu aut
discalciando aut pedes lauando a sotulares
detergendo a i mensa assistendo vl silia faci-
endo Et hoc triplia de ca ¶ Pa e q h sapit scla-
ritatem quadam sclaribz cu huiusmodi seruitia
exhibentur a suis famulis qu inusabilia et fre-
quenter sit neccia ¶ Scda e ppt infirmitate
sclariu Ipi ei cu sint infirmi posset vide
multa qvis licita apud viros sctos i qbz scanda-
lizarentur si astarent eis i huiusmodi seruitiis.
¶ Tercia e ppt periculu infamie lingua ei
secularium multu lubrica e et de facili ap
quosdam deferret infima aliq q videret
et augeret frequenter Bonorum at virorum e
no conformari sclo et a scandalo infirmorum
et sue fame diligenter puidere et io sibi i-
uicem seruientes no recipiunt sclares ad sua
seruitia nisi forte alonge i coqina i sutorio
et silibz q in absencia corporum fiunt Ad confir-
macoem at huius consuetudinis fuit multu
qm dni et aplorum q nusq leguntur huiusmodi
famulos habuisse.

Circa tertiu notandu q quida interdu
licet seruiat fribz tn hoc faciunt
cu murmure Isti faciunt sicut demones
q faciebat mandata xpi sed cu clamore
luc iv Expellebat at ait etiam demonia clama-
ntia. ¶ Ite sicut rota carri q faciendo ser-
uitiu i portando onus tn onus suu defendo
alios inquietat eccl xxxiij Precordia fatui quasi rota
carri et hij d fatui q et opus sctu et mercede
se priuat ¶ Ite sut sicut cocus q i cibo que
parat ponit fel Super illud posuerunt i
escam mea fel Sic isti amaritudine mu-
rmuru i seruitio exhibito qd sctu seruitiu
minus gratu et mandati et recipienti et
videnti et assistenti ¶ Propter quod inde bn dicit
vir sctus sine murmure seruiat fribz suis
qui officiis pponuntur sine murmure i qua i
recipiendo officiu ppt aliqs q solet cu m-
urmure recipere Scdo i expelando ppt illos
q no pnt diu teneri in eis sine murmure
Et i psequendo ppt illos q cu tedio et g-
rauamine psequuntur sine murmure ideo ut sit
gtius sit mandantibz et gratius assistentibz
Primo ipi deo ppt que fienda st oia q coacta
seruitia no acceptat et leta diligit do
atori magis respicit q ad actu ¶ Postre-
mo notandu q vicium murmuris solet frequent
oriri i claustris et io vir sctus de ipso ta-
cendo ia e frequenter locutus Locutus e em de
ipso tacendo et uestes cu dixit Sit at hinc
inter vos cotem et m et Locutus e etia de
ipso iterum et fra seruitia ut cu d Sine
murmure seruiat fribz suis et

Codices certa hora singulis
diebz petantur extra hora
q petierit no accipiat ¶ Sic
errat officiales seruiendo cu murmure Ita
errat interdu i dispensando i debito et io
tradito mandato et prim tradit h Scdo et in
in quo errat du .s. aut qm dat qd dari
no debet a qm no dat qd dari debet Scdo
prim tradit h mandatu i spali cu modo
et libros ¶ Scdo scdm tradit ibi vesti-
menta vo et Porro interio huius ma-
dati pnt e q amore studij i libris ali-
q religiosi interdu dimittut oroes vel
officiu diuinu et alia ad obseruantias re

+recipientibz et gratius

gulares preminentia quod est reprehensibile sic ordinare
quod illud quod est laudabile fiat. scilicet quod studeat certis
horis propter quod dicit Codices singulis diebus
sed certis horis petatur et illud quod est reprehensi-
bile. scilicet quod dimittatur eo quod sit religionis propter studium
non fiat propter quod dicit Extra hora qua perierit non
accipiat et ne. si tunc studeat cum aliis est
vacandum Attendendum vero est quod ex hoc ma-
dato clauditur quinque in monasteriis singulis necessaria
videlicet quod libri procurentur Quo cum habeant
codices non procurentur Quod habiti diligenter custo-
diantur ad quod pertinet specialis custodia illius
a quo petuntur Quod custoditi in usum ponantur
quod fit cum singulis diebus certa hora in eis stu-
detur Quod religio propter studium non negligatur
tur quod propter hoc prohibetur dari petenti qua hora
Quod tales recipiendi sint ad ordinem qui ad stu-
dium habeant aptitudinem competentem Alioqui
enim inutile esset ab eis peti libros cotidie ad
legendum et hec sunt contra multos qui de libris
habendis parum curant vel habitos male
custodiunt vel custoditis non utuntur vel intendunt
nimis sic in eis occupati Vel tales in fratres
recipiunt qui ad hoc penitus sunt inepti

Circa quartum notandum quod sapientia celes-
tis est sicut fons qui de celo venit
per canalem librorum est proximo. Er-
go qui aqueductus quidam de paradiso. quasi
admodum aqueducte venit per scripturam librorum
Sed heu sunt aliqui religiosi qui magnam sollici-
tudinem apponunt et magnas expensas fa-
ciunt ad habendum aqueductum per quem veniat
fons aque vivis in domum suam ad purgandum
sordes corporales ad irrigandum ortos ad co-
moditates alias diversas per singulas offi-
cinas et de conductu sapientie celestis per quem
sordes peccatorum purgantur corda ad omne bonum
proferendum irrigantur et singule virtutes
innumerabiles proveniunt libri. scilicet parum cu-
rant. ¶ Non sic parum curabat de isto fonte
sapientie Salomon qui non solum super omnia temporalia

sed super salutem et speciem corporis diligebat et cla-
mabat sapientiam sicut dicitur Sapientie vij Depreca-
tus est dominum totis precordiis. dicens. da mihi illam de
sede magnitudinis tue ut mecum sit Sapientie ix
super illo loco Iohannis vj Ubi dicitur quod dominus pavit
turbam de quinque panibus dicit Glosa quod quinque
panes sunt quinque libri moysi Ex quibus colligitur
quod omnes libri sacre scripture eadem ratione commendantur
ne Ideo est prudentie summa maxime incipientis
quod prefatis cum tota familia nostra apponat curam
magnam de habendo scriptibus in domo sua Et
non tam prelatus qui subditi in religione debent ap-
ponere magnam curam quod libri non stiment ali-
menta animarum servabantur et habeantur in domo
et ad hoc opus ut melius fiat specialiter ali-
quis debet deputari de consilio ioseph mi-
stice intelligendo qui genesis dicit pharaoni Nunc
ergo provideat rex virum sapientem et industrium
et preficiat eum terre egipti qui constituat prepo-
sitos per singulas regiones et quintam partem
fructuum per septem annos fertilitatis qui iam nunc
futuri sunt congreget in horrea et omne frumen-
tum sub potestate pharaonis condatur. Glosa Hoc
tempore gratie videmus impletum quia habundante doctri-
na apostolica septiformi spiritu ministrata divina
dispensatione per singulas urbes episcopi et docto-
res ordinati sunt qui habundantiam doctrine sibi divinitus
collate scripserunt libros sacros quibus habundante
fame verbi et deficientibus doctoribus indigentium
mentes reficimus ¶ Huic etiam sensui concordat
quod sequitur In manipulos redacte segetes con-
gregate sunt in horrea Omnis etiam frugum habun-
dantia in singulis urbibus condita est ¶ Quid
enim est seges in manipulis nisi doctrina in libris
qui manu tenentur Et quod est omnis habundantia fru-
gum in singulis urbibus nisi multitudo libro-
rum in singulis conventibus ¶ Hec autem que
sumuntur de libris sacris sunt quasi arma quibus
et defendimus nos et impugnamus inimicum
sicut dicitur Genesis x Fecit dominus qui ad omnem
temptatorem inimici edidit auctoritates quibus sese

defendit et ipsum repulit Cant. 4. Mille
clipei dependebant ex ea omnis armatura
fortium quod exponitur de sacra scriptura ¶ Ideo decet
quod domum regiam esse sine armis Et ideo
cum religio sit domus regis eterni ibi esse
debet et armatorium in quo inveniantur
huiusmodi arma super illud paralipomenon 9 fecit rex
salomon hastas aureas Et post Tre-
centa scuta aurea Et post posuit ea
in armatorio Glossa hastas aureas etc.
Hec est armatura dei qua resistimus contra
insidias dyaboli hec sunt predicatores sancti Con-
stat autem quod arma predicatorum sunt auctoritates
scripture de libris super illud Gladium spiritus quod est verbum
dei ¶ Debent ergo viri sancti religiosi se habere
libros divinos utique necessarios sibi ut per eos ha-
beant fontem aque sapientie tamquam per aqueductum et quod
sunt in eis alimenta animarum suarum et inde
possunt quotiensque volunt arma spiritualia sumere
ad invitorum expugnationem ¶ Et notandum quod
hec tria sunt valde necessaria in castris obsessis
scilicet aqua propter defectum cuius solent se de facili
obsessi tradere hostibus sicut facere volebant illi
de bethulia Judith 7 Et cibus 7 eiusdem
Congregaverunt frumenta in preparationem
pugne Et arma 7 unde missi ab anthiocho
posuerunt arma in civitate david cum ca-
perunt ad defendendam eam 1 macha 2 Et
ideo cum religio sit quasi castrum obsessum quantum
possunt ne ista sint in religione ¶ Inde est quod ho-
lofernes fecit incidi aqueductum qui influebat
in bethulia Judith 7 ¶ Inde est iterum quod ysaie
3 comminatur ierusalem dicens Auferet dominus omne
robur panis a ierusalem etc. promittet auferri
quod factum est in obsidione per quam ablata sunt ab
eis victualia ut mulieres comederent parvu-
los suos sicut dicitur Tren 4 ¶ Inde est
iterum quod philistyim dicuntur 1 Regum 13 pro-
curasse quod faber ferrarius non inveniretur
in israel qui videlicet posset arma eis facere ut
supra Constat autem quod holofernes et babi-

lonii ierusalem obsidentes et philistyim demo-
nes signant qui faciunt spiritualiter quod illi fecerunt
historialiter quod cum fit cum hec tria impediendo
possunt impedimentum ne libri habeantur cum quibus
et aqua sapientie et refectio animarum et arma
spiritualia sibi sunt ¶ Hec in eiusdem rei figuram
babilonii in captione ierusalem libros legis domini
combusserunt sicut dicitur in historia Et iterum
missi ab anthiocho filii libros eosdem
combusserunt et omnes apud quos eos invene-
runt trucidabant sicut dicitur macha 1.
Et herodes genealogiam propriam fecit com-
buri sicut dicitur ecclesiastice historie libro primo
Hoc nimirum dyabolo instigante qui multum
odit libros sacros contrarios cultui suo
promotores cultus divini et in quibus via ve-
rissima veniendi ad patriam invenitur Unde
viri sancti et precipue illi quibus incumbit alios
docere debent e contrario multum sollicitari ut
illos se libros habeant per quos virtus dyaboli
enervatur et dei gloria exaltatur et via
recta docetur ad patriam. ¶ Et notandum quod reperiuntur
multa monasteria antiqua in quibus est mi-
rabilis multitudo librorum antiquorum Ex
quo apparet quod solliciti fuerunt antiqui
religiosi qui etiam sibi soli vacabant de li-
bris habendis Item dicitur actuum 19 quod ad
predicationem et virtutes pauli commoti
multi ex eis qui fuerant curiosa secuti
contulerunt libros et combusserunt omnes coram
omnibus et computatis preciis eorum invenerunt
pecuniam denariorum 5 milium Ex quo
apparet quam otiosi quam solliciti fuerant de
libris curiosis habendis. ¶ Item dicitur magistri
in historia quod ptholomeus philadelphus
studiosus et librorum cupidus demetrium
bibliotece sue prefecit Cuique inquisitus ab eo
numerum librorum Respondit duo milia adesse
sed paulo post esse usque quinque milia
posse perducere. Hic est ptholomeus qui non
contentus libris gentilium audiens in iudea

a demonibus a demonibus videlicet dat operam

ō libros legis dine ĩueīt lxxij duos
ĩtp̄retes . s. de vnaq̄ qz tribu sex . s. ut d̄
hebreo ĩ grecū trāsferret sibi libros il
los q̄d ut facili9 obtineret C xx milia
iudeoꝝ q̄ ĩ regno suo erāt serui restitu
it libtati dans p capite dnij coꝝ C
xx dragmas argenti ꝑ tholoī sibi soli
vacātes tā diligētes fuerūt olim de li
bris sacris habendis curiosi tā diligētes
de habendis libris et curiosis et sacris
Et q̄dā lic3 hn̄tes officiū docēdi licet
lr̄ati et boni viri multū pl9 curare
videt² de lapidib3 z lignis cōgregādo
edifitiā corpalia . q̄ de libris ꝑtinētib3
ad edificiū aīarū ¶ Iō fuit talis plato
q̄ tātus fuit amator libroꝝ q̄ sic² dic² Ieró9
scribēs mortu9 ē ¶ Iō fuit itēꝝ tal paul9
q̄ lic3 p reuelacōe3 scivisset doctinā euāg̃ta
lm tā sollicitus fuit de libris sacris secū hn̄dis
q̄ scribit thy e . De penula q̄ ē s̄cdm q̄sdā
volumē hebreū et libris et mēbranis ad
se deferēdis ¶ Iō fuit etiā talis aug9 qui
tot libros ꝓpō labore cōposuit et sic volu
it a pfessorib3 sue regule fieri cū velit
eos studē cotidie certa hora et ad hoc libros
petē q̄d cōstat nō posse fi n̄ habeat².

Certa s̄cdm nond q̄ apud q̄sdā
q̄ valde diligēt custodiūt case-
os a muribz poma et pira
a putrefactōib3 vestes a tineis ~~ke~~ male
custodiūt² libri sacri q̄ mō p irreuerēciā
ĩ corū maib3 vilit deturpāt² mō p neg-
ligētiā amittūt² mō p ĩcuriā destruūt²
q̄d ē valde repn̄sibile ¶ Huiōi cū libri
sūt res sacra q̄d sic pat3 ¶ Dicit aggi
ĩ histō q̄ cū ptholome9 p̄dc̄s vellet dare
opam ut libri legis dine sibi trāsferret²
demetri9 librari9 suus dixit q̄ h° op9 nō pt
fieri n̄ p cultores dei . dicēs q̄ ptholopone9
cū historijs suis q̄s scribebat voluiss3
eos ĩserere versus ē ĩ amētiā p xxx dies

+ de libris curiosis vp̄ [illegible] tā diligētes

Theteti9 q̄ q̄ p eadē cā cecus effec̄s ē Ex
quo p3 magna s̄citas libroꝝ legis dine
ꝓpt̄ quā . sic puniūt idignos ad eos trac
tādos uel tenēdos ¶ Itē deut° xxxi c° hoi
sos p̄cepit deut°ᵐ poni in archa cū
māna et virga reb3 miaculosis q̄d nūq̄
fecisset n̄ eēt res s̄ca ¶ Itē dicit² q̄ btūs
Franciscus qn̄ ĩueniebat aliquā cedulā
ĩ tra ĩ qua erat scriptū nō ihū eleuabat
illā cū magna reuerētia et ponebat
ĩ loco honesto reputās eā s̄cam ꝓpt̄ s̄cti
nois ĩ ea scripti Quāta g° s̄citas estimā
da est ĩ quib3 nō semel sed plures ē scptū
nomē illud ymo nōīa ĩnūabilia ad deū
ꝑtinētia et ad s̄cos ei9 ¶ Unde sive
liqe de ossib3 s̄cī alicui9 cū tāta reuerē
tiā custodiūt² ut ĩuoluāt² sericis et ĩ
cludāt² ĩ auro et argēto q̄ repn̄sibi
le ē ut libri ĩ q̄b3 ē tāta s̄citas tā vilit
custodiāt² ¶ Preterea sapiā thezaurus
ē xpi z si q̄i thezaurū effodies illā
Iste aūt thezaurus nō ē vilis s3 p̄ciosissi9
sap vij Diuitias nichil ēē dixi ĩ cōpacōe
illi9 nec cōpaui illi lapidē p̄ciosū qm̄
oē aurū ĩ cōpacōe illi9 arena ē exigua
et tāq̄ lutū estimabit² argētū ĩ con
spectu illi9 ¶ Itē nō ē modic9 s3 magn9
X eodē ĩfinitus thezaurus ē hoīb3 Itē
nō ē vnicus ul vnico loco s3 multiplex
adeo q̄ domū replet huius si sic² diues
ht̄ ĩ vno loco dom9 sue talē thesaurū
alibi talē et sic ĩ multis locis ecc̄i i°
Scīa domū illi9 replebit a gnacōib3
et receptacula a thesauris illi9 . s. sapiē
¶ Porro iste talis et tātus ĩuolūt²
in pellib3 libroꝝ ĩ q̄bus cōtinēt² iste
thesaurū negligēt custodiāt² a viris
spualib3 cū hoīes mūdi sarcinulas su-
as thesauros cōtinētes cū magna di
ligētiā custodiāt ¶ Itē sermo dn̄i9 pra
te plen9 ē sic² dicit² ecc̄i viij Et eī sal

+ misericordia rpt² negligētiā s̄ pelles genētes

nare aīās Sic dicit̄ ỹa v Sanat aīam
sic dicit̄ sapīe viij et alia īnuāabilia bō
cōferre pt̄ Est ergo sicut electuariū
efficax ad multa Libri vō st̄ p̄pīdes
cōtinētes electuaria corp̄ib; vtilia
libros cōtinētes vba dīna ī finitū
aīab; ad plā vtiliōra ītaute custodiūt
¶ Ex hīs colligit̄ q̄ libri tāq̄ cōtinētes
thesaurū p̄ciosissīm diligētī tāq̄ cōtinē
tes rē vtilissimā caute st̄ custodiēdi
et iō ut hoc meli9 fiat ī rligionib;
ordinatl cōstituit̄ librari9 sic habuit
ptholome9 q̄ spālē curā habuit de li
bris ¶ Assignat̄ iterū spālis loc9 p̄ li
bris sicut apud hebreos et m̄ltos r̄ges
ponebat̄ ī archis ¶ Deriāt̄ etiā
certa tp̄a ī q̄bus oēs videāt̄ utrū for
te aliq̄ deperierit et ut ī eis emēdet̄
si q̄d ī eis fuit deprauatū ¶ Itē fuit
freq̄ntes ephortatōes ne male tractet̄
ab aliquo ul̄ in aliquo Ex° dm̄ q̄tā
diligēter tractauit librū ysaīe sibi
traditū q̄ cū legisset ī eo plicauit eū
diligēt̄ et tradidit ministro sic dicit̄
luc̄ x ¶ Vidi ego quēdā virū sc̄m q̄ cū
audiebat īterdū fr̄es scp̄ta aliq̄ que
deferebāt secū p̄ sermonib; faciendis
vocari rabacias miro zelo īflāmari
nec poterat se cōtinē sed dicebat cū
magna īcrepacōe quō fr̄es scp̄ta ī q̄b;
st̄ vba scā audet̄ vocare rabacias Si
āt sic mouebat̄ de vili vocatōe librorū
vir sc̄s q̄ta īdignatōe digni st̄ q̄ mo ma
culāt eos cū scp̄o ul̄ īcausto et dimittūt eos
aptos ul̄ nō claudūt cōplicāt folia et filia m̄lta
faciendo eos male custodiūt

Circa 3m notād̄ q̄ st̄ q̄dā q̄ licet habe
ant m̄ltos libros et bn̄ custoditos
uel apud se ul̄ ī cōi et aptitudinē habeāt p̄fici
endi tn̄ raro ul̄ qⁱ nūq̄ legūt ī eis Sed

¶ Ph rex francie ludowicus cū q̄dam rligiosi
ostenderet ei libros suos pulcherrīos dixit
eis bonū eēt q̄ essent magis detur pati notās q̄ pa
rū legeret̄ ī eis Similes sūt isti auaro q̄
m̄ltas h̄t diuiciās de q̄bus nūq̄ cōcedat sic̄
tangit̄ ecc vi ¶ Cont° istos st̄ q° m̄ltorum
Regi isrl̄ p̄cipit̄ oīb; dieb; vite sue legē
dent° dent° vij Assuerus vir gentilis a
deo fuit lcōis amator q̄ etiā deuote fecit
legi corā se hest̄ vi ¶ Itē enuchus candacl
regine ethiopū potens sup̄ gazas eius
fuit tā sedulus ī legēdo q̄ etiā ī curru
legebat rūertēs de ihrlm act̄ viij ¶ Itē
dicit̄ q̄ raro ē aliq̄s īter cardinales q̄
h̄nt de oībus negocijs mūdi tractare cū
sue q̄ ī aliq̄ pte diei nō det se lcōi ¶ Itē
dicit̄ de dn̄o frederico q̄ multū fuit solli
citus de libris habendis q̄ cū sibi nō po
terat vacare aliq̄ hora diei cū comedebat
volebat h̄re secū phm suū a quo cū q̄
rebat de alijs libris aliq̄d et audiebat.
¶ Itē hortat̄ Iheō9 custodiri ad le
gendū quousq; sopnus obrepet et sacra
pagina facie ei9 cadentē rūpiat ¶ Itē
p̄ui nūq̄ cōpellūt̄ ad legendū p̄ totam
diem ¶ Itē ne layci q̄ nesciūt legē l̄ras
excusent se a lcōne fecit de9 creaturas
tales q̄ ī ip̄is legē possint Greg° Nisi
q̄dā fit lcō melius nr̄e cōsiderata spē
creature Vn̄ anthoni9 cuidā ph̄o dicēti
sibi quō posset viuere sine libris dixit
Codices mei sūt creature q̄ in q̄n legē
volo assūt sp̄ Ad hoc idē etiā fuit etiā
p̄ magistēs Greḡ Ideo pictura ecciis
adhibet̄ ut hn̄ q̄ l̄ras nesciūt saltem
ī picturis videndo legāt q̄ legē ī codicib;
nō valent ¶ Denique btūs bndc̄s sic vo
luit monachos ee lcōi ītentos q̄ ordināt̄
ī rglē sue 6 plm̄ q̄ ī ferialib; dieb; p̄t̄
opus manuū nō dimitteret q̄n aliq̄
hora lcōi vacaret ~~et q̄ aliq̄s ī...~~

In divinis diebus omnes preter officiales lectioni vaca
rent et quod aliquis circuiret hora lectionis ad viden
dum si aliquis aliis tunc vacaret et quod talis
sic corrigeretur quod alii timerent ¶ Quid obse
cro dicent ad hec homines de quorum professione
est studium qui in loco lectionis sedere non possunt quin numquam
vel rarissime legunt sed lectiones fugiunt Cum au
diat regem israel et tantum regem gentilem potentem
Et etiam generalem eunuchum magnatem esse
et magnates scilicet mulieres et parvulos lay
cos et monachos sic deditos lectioni precipue cum
dicat Jheronimus Scripturas divinas semper lege
ymo liber sacer numquam de manu deponatur.
¶ Sciendum autem quod plurimi homines interdum retar
hantur a lectione propter occupaciones varias
rumorum et verborum secularium in quibus libenter
et diu tenentur Sed si rumores gestorum mundi
et verba seculi eos delectant quanto magis liber in
qua verba dei et gesta gloriosissima continentur de
lectare deberet Ambrosius Non mediocre pe
riculum est cum habeas tanta eloquia dei et opera
tanta que fecit in genesi in exodo in levitico in
numeris in deuteronomio In iosue naue Judicum Regum
atque esdre libris que etiam fecit in evangelio et in
actibus apostolorum Si illis preter missis loqueris
que seculi sunt audias quibus se tantum impendunt
aliqui quod vacare deo in lectione loquentium non possunt.
¶ Sed contra hos est illud de hospicio ihesu
in quo non solum fuit martha ministrans
sed maria verbis dei vacans quod tanto magis videtur
placere domino quanto plus commendavit mariam
quam martham dicens Maria optimam partem elegit
luce ¶ Interdum propter infirmitatem corporis
credentes quod noceat eis lectio propter capitis debi
litatem et alias Sed interdum istud potius est
Jero(nimus) fictio quam veritas ¶ Quidam religiosus fatuus
cum quereretur quare non diceret horas de beata virgine Respondit
quod noceebat ei in capite et sic hec fictio fatui
tatis sue sic hec interdum Sed esto quod sit ve
rum in aliquo bonorum virorum est propter aliquid corporis
bonum dimittere tantum bonum Non sic fecit Jero(nimus) de quo

scribitur quod quamquam cotidiana labore tabesceret non
tamen propter hoc dimittebat quin legeret vel scriberet
vel dictaret Non sic etiam fecit theo(logus) de quo
legitur quod tanta fatigatione lassatus est in edificio
hydrarum quod in stratu suo iacens funiculo ad trabe(m)
suspenso se sustentans erigeretur ad officium noc
turnum peragendum ¶ Interdum vero propter fastidium
inertis in quibusdam quod nullam dulcedinem inveni
unt in scripturis sacris sed hoc est signum spiritua
lis infirmitatis Augustinus palatum febricitantis
habet cui mel celi insipidum est Et vocat mel dul
cedinem sacrarum scripturarum qui tales sunt non de
berent propter hoc fugere lectiones sicut egrotancio
non dimittit cibum insipidum sed laborare de
bent pro salute et sic postmodum invenient sapo
rem quem non possunt Bernardus Cum carnem disciplinis
studiis edomitam et emancipatam spiritui dum
spretam et abiectam scilicet pompam et sarcinam
cogitacionibus ab impuris liber sum possunt Qualem
cum homo non percipit ea que sunt spiritus dei ¶ Inter
dum vero desperacione proficiendi Sunt enim quidam
qui scripturas non intelligentes nec de intellectu
di possibilitate confidentes refugiunt lectionem
quamvis innumerabiles matrone et mulieres
deo devote non dimittant propter hoc psalterium
legere cotidie quia non intelligunt quid dicunt sed
non est propter hoc dimittendum Credendum est
enim quod verba sacra et si non intelligantur
a legente habent tamen virtutes contra spirituales ne
quicias sicut verba incantacionis contra serpentem quamvis
non intelligantur ab incantatore sicut dicitur in
vitas patrum Cassianus Sic turpiloquium sordidat et
demones vocat manifestum est quod spiritualis
lectio sanctificat et spiritum affert et gratiam. Unde
et incantatores sunt scripture ¶ Interdum propter presump
cionem Sunt enim quidam qui cum diu profecerint
in studio reputant esse tamen omnia scire non legunt
in libris Isti licet proficiant tamen presumptuosi. Sed
magis philosophus socrates et aristotiles quorum primus
cum diu et diligentissime studuisset in fine
dixit hoc solum scio quod nescio. ¶ Alii vero

+ plenissima Glo. Solent columbe iuxta fluenta

cu[m] i[n] q[ua]libet laboraret i[n]q[ui]situs a discipu
lis de q[ui]busda[m] dicit[ur] r[espo]ndisse Intu[m] i[n] mu[n]
du[m] istu[m] amplians bipsi turbat[us] et recte p[ro]p[te]r
i[n]scius et ignarus Ho[c] fuit talis Aug[ustinus]
q[ui] dixit tanta e[st] xp[ist]ianoru[m] p[ro]funditas lra
ru[m] ut i[n] eis cotidie p[ro]ficerent si eas solas ab
i[n]eunte etate usq[ue] ad decrepita[m] senectute[m]
maximo ocio su[m]mo studio meliori i[n]genio
conaret[ur] addiscere Interdu[m] p[ro]pter ~~[struck through]~~
tercia[m] Sunt eni[m] aliq[ui] q[ui] lic[et] sciant q[uod] possent
p[ro]ficere i[n] scripturis t[ame]n r[e]putantes q[uod] illud q[uo]d ia[m]
sciunt sufficiat eis ad vita[m] sua[m] noluit ap[osto]l[u]s
laborare Cont[ra] quos p[ro]ph[et]a dicit Existimaba[m]
ut cognoscere[m] hoc labor e[st] an[te] me q[uasi] nu[m]q[uam] po
terat tantu[m] scire q[ui]n adhuc r[e]staret labor an
cu[m] ad sciendu[m] plus donec i[n]traret i[n] s[an]ctuariu[m]
dei q[ui] e[st] s[cienti]a et q[ui]n no[n] deperibit aliq[ui]d de s[cienti]a
sicut nec p[ro]pter q[uo]d oportet ea[m] assidue r[e]parari
sic[ut] corp[us] alimento p[ro]pter deperdicione[m] alterius
Licet a[u]t d[omi]n[u]s de causis aliq[ui] retrahat[ur] a le
gendo t[ame]n viri deo devotiores stat libenter
iuxta libros et ideo nullo i[m]pedimento retrahi
Sicut lignu[m] no[n] i[n] arido sed iuxta aq[ua]s sapie[n]t[es]
q[ui] p[er] libros decurrunt plantata ferunt fructu[m] mul
tu[m] q[ui] q[ui]ngentos bonoru[m] op[er]um q[ui]ngentos p[re]dicaciones q[ui]nq[ue]
doctrine p[ro]ph[et]a In lege ei[us] meditabit[ur] die ac noc
te etc. ¶ Item cu[m] v[er]ba di[vi]na sunt q[uasi] ignis ut d[icitur]
Iere[mias] v Constat libros q[ui] pleni s[un]t illis v[er]bis esse
q[uasi] calefactoriu[m] Ita viri s[an]c[t]i frigore h[u]i[us] mundi
durante stat iuxta libros ut calefiant i[n] amore
celesti Greg[orius] Stude q[ue]so condere v[er]ba creatoris tui
meditare ut mens tua ad celestia gaudia
maioribus desideriis accendat[ur] ¶ Item i[n] libris
s[an]c[t]is narrat[ur] gesta viroru[m] forciu[m] et ideo sicut
milites mundi audiunt et legunt libenter
romanos i[n] q[ui]bus i[n]veniunt probitates antiq[uo]ru[m]
militu[m] Ita et milites xp[ist]i libenter legunt i[n]
istis libris ut ex gestis i[n]ventis i[n] eis ani
ment[ur] Greg[orius] Scriptura narrat gesta forciu[m]
et ad imitacione[m] provocat corda i[n]firmoru[m]
du[m] ex illoru[m] victoria fra[gi]liu[m] corroborat cor

+ Sicut igit[ur] i[n] yeme dura mo[n]achi libenter
vadunt ad calefactoriu[m]

maioru[m] p[ro]elia debilia n[ost]ra co[n]firmat Item libri s[un]t
sicut alveus ipse que[m] fluunt aq[ue] in quo solent re
sultare ymagines aviu[m] rapaciu[m] et ideo viri
s[an]c[t]i vident libenter in libris ut i[n] eis i[n]tuentes falla
cias demonu[m] i[n] eis melius caveant Cant[ica] v Oculi
ei[us] s[icut] columbe hoc e[st] s[an]c[t]i p[er] q[uo]d r[e]spicit mundu[m] sic[ut]
columbe sup[er] rivos aquaru[m] q[ue] r[e]sidet iuxta
fluenta resident volantiu[m] aviu[m] i[n] aq[ua] umbra[m]
videri et sic ungues devitare sic s[an]c[t]i i[n] scriptura
fraudes demonu[m] conspiciunt et a decep
cione qua[m] attendunt q[uasi] ex umbra hoste[m] cog
noscunt et fugiunt. ¶ Item scriptur[a] s[an]c[t]a e[st] q[uasi]
speculu[m] i[n] quo cognoscit q[ui]s seipsum et ideo
sicut d[omi]ne mulieres cotidie semetipsas r[e]spi
ciunt i[n] speculis sic et s[an]c[t]i in scripturis Greg[orius]
Scriptura sacra oculis mentis q[uasi] q[uo]dda[m] speculu[m]
opponit[ur] ut i[n]terior facies n[ost]ra i[n] ipsa videat[ur]
ibi enim feda n[ost]ra cognoscim[us] ibi sentim[us]
q[ua]ntu[m] p[ro]ficim[us] et a p[ro]fectu q[uam] longe distam[us]
¶ Item sicut ad bonos p[er]tinet libent[er] esse
cu[m] bonis q[ua]ntu[m] cu[m] minus bonis et cu[m] eis h[ab]ere
solacia sua ip[s]os audiendo et videndo Ita
libencius s[un]t cu[m] deo q[ua]nto melior e[st] q[uam] cu[m] homi
nibus In leccione a[u]t audit[ur] deus Amb[rosius] Ip[su]m
audim[us] cu[m] di[vi]na oracula legim[us] Et vi
dem[us] q[uia] nu[n]c videm[us] ip[su]m p[er] speculu[m] s[cilicet]
scripturaru[m] Cor[inthios] 13 Et ideo viri s[an]c[t]i libent[er]
morat[ur] iuxta libros ubi sunt cu[m] deo ¶ Ite[m]
di[vi]ni libri s[un]t q[uasi] loca pascualia ubi nu[n]c[?]
p[ro]ph[et]a In loco pascue etc. Glo. Intelligenci[a]
di[vi]ni amoris et ideo s[an]c[t]a a[n]i[m]alia libent[er] ibi
commorant[ur] sic[ut] a[n]i[m]alia i[n] bonis pascuis
Ysa[ias] Scripturaru[m] altitudo montes pascue s[un]t
ad q[uo]s du[m] q[ui]sq[ue] sanctiore conscendit pascue i[n]deficientes
r[e]fectione[m] se i[n]venisse gaudet ¶ Item scriptura
di[vi]na e[st] q[uasi] apotheca spe[cie]ru[m] salutiferu[m] et odo
riferaru[m] et ideo sapientes ad ea[m] libent[er] recurrunt
p[ro] salute et recreacione Amb[rosius] Hec scriptura
salute[m] suggerit inde odore[m] fragrat et
~~[struck through]~~ suavitate[m] legentes capias no[n]
p[er]cipient tactu[m] i[n]venias ¶ Item i[n] libris s[an]c[t]is

+ ~~tracto~~ magistri Alberti legere

sunt multe consolationes pro bonis. Machab. xii. Habentes solacio libros sanctos in manibus nostris et ideo viri sancti cum frequentes tribulationes habeant in hoc mundo recurrunt ad libros frequenter qui ad solacium. Ro. xv. ad consolationem nostram sacre scripture preparata est quatenus nos conspicimus sub tribulationum fasce lassari. ¶ Item quia anima non invenit plenitudinem in aliquo nec delectatur in variis et ideo viri sancti utuntur varietate operum spiritualium quasi sunt cibus anime sicut carnales varietate ferculorum. Hu. super dyo. cironibus estate hor. 2°. Et ne dicitur: Codices certa hora singulis diebus petantur. Ieronimus: Orationi lectio, lectioni ~~lectio~~ ~~intendat~~ [succedat] oratio. ¶ Item libri aliarum scientiarum licet illuminent intellectum non tamen accendunt affectum. Divini libri utrumque faciunt. Ysidorus: Geminum confert donum lectio sacrarum scripturarum sive quia intellectum mentis erudit sive quia a mundi vanitatibus abstractum hominem ad amorem dei perducit. Et ideo viri sancti de virtutibus solliciti ad locum huius plenitudinis libenter accedunt sicut qui indiget pluribus ad locum accedit in quo omnia illa possit invenire. ¶ Item peregrino necessarium est ut sciat cavere a multis et sciat viam suam tenere et prudenter se habere et ideo viri sancti reputantes se peregrinos super terram libenter accedunt ad lectionem que omnia docet. Ysidorus: Lectio docet quid caveas, lectio ostendit quo tendas. Lectione sensus augetur et intellectus. ¶ Item boni viri multum laborant ad amorem carnalium deliciarum repellendum et ideo occupant se in scripturarum sacrarum lectione ut per illum amorem ille recedat sicut clavus clavo quod quidem ita fit. Ieronimus: Ama ~~scripturas~~ sacras litteras et delicias carnis non amabis. Hic ergo patet quod lectio sacra valet ad fructuum productionem, ad celestis desiderii inflammationem, ad cavendum demonum insidias, ad sui cognitionem, ad commorandum cum deo, ad anime refectionem, ad salutaria remedia, ad consolationem in tribulatione, ad spiritualem delectationem,

ad vires anime quas pellendas ad necessaria in via. Et ideo propter has utilitates non obstantibus predictis frivolis occasionibus intentatibus premissis exceptis studendum est frequenter et diligenter in libris a professoribus regule Augustini ut impleatur quod dicitur: Codices certa hora 2°.

Notandum vero quod licet omnibus religiosis expediat libenter legere, tamen fratribus predicatoribus magis incumbit et hoc propter utilitatem multiplicem quam assecutus est ordo et assequitur ex studio. ¶ Prima est prerogativa quedam super alios ordines. Cum enim omnis religio sit bona et studium sacrum bonum sit, hoc illi additum facit magis bonum quia secundum philosophum in libro de eligendis duo bona melius sunt quam unum. Sicut ergo cherubim in quibus deus non solum quiescit sed splendet quia interpretatur plenitudo scientie ~~et~~ super thronos in quibus quiescit, ita et ordo cum scientia non inmerito prefertur illis in quibus est sola sanctitas que est locus dei, et hanc prerogativam confert scientia per studium comparata. Prov. 4: Arripe illam scilicet scientiam et exaltabit te. ¶ Alia est bonarum personarum acquisitio. Multe enim bone et insignes persone numquam venissent ad ordinem nisi esset ibi studium et multe venientes tenues fuerunt sunt per studium valde insignes. ¶ Iste autem sunt de quibus fit templum de nobili materia, auro, argento, lignis libani et similibus, et ideo multitudinem cum volentibus constituunt bonam religionem providendo talibus que primitie esse de quibus dicit apostolus Ephe. 4: Et ipse quosdam quidem dedit apostolos, quosdam vero prophetas, alios vero evangelistas, alios vero pastores et doctores in edificationem corporis christi esse qualis materia. ¶ Alia est maior devotio mundi que ad personas litteratas maiorem solent habere devotionem et exhibere eisdem ~~maiorem~~ honorem ampliorem quam illitteratis. Sap. viii: Habebo propter hanc scilicet scientiam claritatem ad turbas et honorem apud seniores. ¶ Alia est fructus ad alios qui maior potest fieri per sapientes quam per

+ gloriose sicut Salomon fecit templum

simplices licet scot(?) [Ieron(imus)] Sancta rusticitas
solum sibi prodest non sic autem docta iusticia quae multos
ad iusticiam erudit plurimos propter quod dicit apostolus
[Thimo(theum)] e(pistola) Attende lectioni exhortacioni quia qui primo
est doctus in legendo post pro ceteris valeat ad
alios exhortando. ¶ Aliud est debitum susten-
tacionis quod magis debetur seminanti spiritualia
quod fit per scienciam quam quiescenti in domo [Cor(inthios) ix]
Si spiritualia vobis seminamus non est mirum etc.
Et post ordinavit dominus hiis qui evangelium annun-
ciant de evangelio vivere. ¶ Alia victoria
temptacionum Plus enim valet sapiencia ad vin-
dendum quam vires et ideo multi succumbunt in bel-
lo dyaboli in multis generibus peccatorum propter defectum
sapiencie ubi sapientes non tradunt [Sap(iencie) vii] Sapien-
ciam non vincit malicia ¶ Alia est informacio
in moribus hominis Regula enim et constituta tra-
dita ab hominibus informat in religione exteriorem
hominem in maioribus sed scripture sacre interiorem
quod melius est in virtutibus interioribus [Sap(iencie) viii]
Et si iusticiam plus diligit labores huius
scilicet sapiencie quos scilicet homo sustinet in studendo mag-
nas habet virtutes sobrietatem enim et prudenciam
docet et iusticiam et virtutem quibus in vita nichil
est utilius hominibus [ii Thi(motheum) iii] Omnis scriptura divinitus
inspirata utilis est ad erudiendum ut sit homo
dei perfectus ad omne bonum. ¶ Alia est evitacio er-
rorum quos multi incurrunt licet sancte volunt
peccare propter defectum sciencie ut in symoniis et in
aliis multis in quibus errat [multi] [ps.] Nescierunt
neque intellexerunt et ideo in tenebris ambulant
nescientes quo vadant hoc non accidit scien-
tibus scripturas primo sicut via sua [ps.] Lucer-
na pedibus meis verbum tuum etc. ¶ Alia sus-
tentacio infirmitatis multi enim infirmi
corruunt quia non habent appodiamentum Stu-
dium vero est ad sustentandum infirmitatem
Unde plato habens infirmum animum sicut baculum
lum infirmo corpori reptans testatur ¶ Alia
est fortificacio ad labores multi enim propter
defectum cibi deficiunt in laboribus viarum sed

† Quantum enim homo proficit caritate tantum proficit
in omni bono

sacrum studium per quod masticatur panis verbi
dei corroborat [ps.] Et panis cor hominis con-
firmat ¶ Alia est occasio proficiendi in omni
bono Cognicio vero dei quanto plus et plus
habetur per studium facit proficere in eius dilectione
[Unde aug(ustinus)] Quantum cognoscis tantum diliges
et ideo studium sacrum dat occasionem totius
profectionis in bono Vix est qui novit statum
fratrum predicatorum qui nesciat has utilita-
tes provenisse et provenire eisdem ex studio
sacro Ideo ordinis illius amatores solent
pro studio eiusdem promovendo zelare non modicum

Sed queritur interdum de libris
philosophie et studio in illis quod ex-
pediat apud fratres Respondeo Qui-
dam sunt omnino inepti ad proficiendum in illis
Quidam vero sunt apti ad proficiendum in illis
in aliquo sed non multum Quidam vero sunt
ex quorum aptitudine magna ad ista sperantur
magni effectus et fructus circa divinas scripturas
Primis nullatenus permittendum est ut stu-
deant in talibus Secundis est concedendum aliquid
sed cum difficultate et raro Tertiis non
sunt laxande habene circa studium huiusmodi et
sicut conceditur passim omnibus istud studium
esse malum ita negare simpliciter potest esse a spiritu
malo Unde super illum locum [i Reg(um)] Porro faber
ferrarius non inveniebatur in omni terra israel pro-
videbant enim scilicet philistei ne forte facerent
hebrei gladium aut lanceam [dicit Glo(sa)] Dya-
bolus per paganos per hereticos per falsos
christianos studet prohibere ne sint doctores
in ecclesia qui spiritualia arma faciant nobis
ad pugnandum ¶ Pagani enim prohibue-
runt ne christiani liberalibus imbuerentur
artibus Unde Julianus apostata contra christia-
nos legem dedit ut legitur in historia ecclesiastica
ne liberales artes audirent Concedendum
est ergo huiusmodi studium et hoc propter multa
utilia que inde evenire possunt Unum est fidei
defensio Sicut enim heretici et pagani

ipugnat fidē ita et qđā p phiam suā ppt
qđ dic̄ aplš colo 2 videte ne qs vos sedu
cat p phiam īanē · i · fallaciā Sic̄ lat nō
pt se defendē a fallaciis q̄ nichil nouit de
eis Ita nec a talibꝫ phantibꝫ q̄ nichil nouit
de phia ¶ Aliud ē destructio errorū eorū a
pud phos enī st̄ errores multi et vitates multe
sicut ī serpente venenū et tyriaca ¶ Et sicut
tyriaca ē efficacior oibꝫ aliis cont̄ venenū
Ita et vitates fidei cō ipas nō rēpiunt ¶ In
ē q aug̃ x lib° de ciuitate dei ostendit q
plato et porphirius qđā dixerut p q̄ er
ror eorꝫ de resurrectiōe corpm q nōn credebat
conuicit̄ · d · Sic dic̄ plato Aīas sn̄ corpibꝫ
nō posse ēē ietnū Dicit porphirius
Aīam purgatissimā cū redicit ad prem
nūq ad hec mala mudi nūq̄ redituā ēē
ponit̄ Vtrūqꝫ ēē vm et dicere sequit̄ q redi
bit ad corp⁹ sed nō ad miseriā q dic̄ fides
de resurrectiōe ¶ Aliud ē intelligeia scripturarꝫ
innuābilia st̄ enī ī textu et ī glosis et in
originalibꝫ scōrꝫ et ī scriptis doctorꝫ q̄ īpossibile
ē intelligē sine aliq̄ scīa phie et io spolns
egyptiorꝫ dicūt̄ hebrei sicut̄ dicit̄ exodi
iii · xii cū ea q̄ apud phos inueniūt fideles
apportāt ad scripturarꝫ expositiōnē ¶ Aliud
ē fidei corroboratio st̄ enī apud vos multa
ad fidei cōfirmatiōnē plurimū valētia
Vn̄ ī comēto sup librū de trinitate boe
cii dicit̄ q fides nr̄a ex intimis phie
tractata ē · Qđ enī notū est ¶ Aliud est
acuitio īgenii ad scindendū pfectē sac̄
scripture ecci · ferrū ferro acuit̄ ferrū īge
nii scolaris cū ferro scripture phice q̄ vē
ē ferrū ī cōparatiōe ad sacrā scripturā q̄ mo
argentū mō aurū vocat̄ ¶ Aliud ē
virtus motiua plus ē mouet interdū
phica q̄ theologica ¶ Vidi ego qđā frēm
magnū ī phicis et theologicis q̄ dixit q cū
quōns ī sclō studēt ī astronomia inuenit
ī libro albumaser et antiq̄ astronomi doc

✝ dei manifestū ē in illis

✝

q̄ p phiam sunt ēē miraculosā

uerūt q erat ī celo signū hmōi · s · virgo
tenēs filiū ī gremio et nup̄ eā longeui
q̄ nō tetigerāt eā Qđ intelligit̄ de glosa vir
gine et filio et ioseph plus fuit motus
ut referebat ad bonū q̄ ex aliqbꝫ pdicatio
nibꝫ q̄s audisset Ideo dicit̄ de dyonisio
et de magis q illū eclipsis solis et illos
stella noua phice mouit et duxit ad
xpm ¶ Aliud ē xpm nostrorum honori
ficatio De quo erāt aplus sollicitꝰ aliq̄n
enī religiosi a multis cōtēpnunt̄ et ordo
suus ī eis eo q hmōi scīe st̄ penitꝰ ig
nari Et ecōtrario hmōi scīa quiqꝫ ced̄t
ad honorē ordīs sui ¶ Exēm fr̄ rolad⁹ Exm
vir magnꝰ ī phicis et theologia semel
ens cū venientibꝫ de exercitu dn̄i fre
derici quē tenebat tūc an brixiā q
phs multū cōfudisset eos de sua phia de
qua nesciērat · Vnde succēsus zelo hono
ris ordīs sui · Dixit stati fr̄ eremite in
asinū erāt enī podagricꝰ et pedes ire
nō poterāt Qđ cū frm fuisset in anb
exercitū sup asinū cū qbusdā fr̄ibꝫ incepit
q̄rē ubi ēēt ille phs qđ audientes multi
magni q̄ eū nouerāt et honorabāt co
uenerūt et conuocato illo pho dixit Vt
scias tu magr̄ theodore q ordo frm p̄
dicatorꝫ habeat phos Ecce do tibi corā
ipis optiōnē ut uel opponas de q̄cūqꝫ
phia volueris vel rndeas in Rūn tū ele
gisset opponē ī ista disputatōe sic de eo
glosē triumphauit q ad magnā glām ces
sit et ordīs honorē Vnde aplš de tali
honore videt̄ multū fuisse sollicitꝰ q̄ dix̄
Qꝫ diu sū aplus ministeriū meū hono
rificabo Ro xi ¶ Aliud ē phice scīe co
teptus multi q̄ nō nouerūt ea q̄ st̄ apud
phos reputāt ea maiora q̄ st̄ et pꝰ q̄
nouerūt nō sapiūt eis aliqꝫ ī cōpatiōe
ad theologiā Vn̄ aug⁹ q̄ nichil reputa
tas lras ī cōpatiōe ad istas dicit lo
illas

hnt ille pagine vultu pietatis lacrimas co-
fessione sacrificau tuu spm cotribulatu ppli
pro salute sponsa caritate cora spm suu po-
pulu pro nemo ibi cantat Bene deo subiecta
erat aia ~~...~~ Nemo audit ibi vocate Venite
ad me oes q laboratis et one estis Propter h'
q° et alia multa cotedi pt studiu philosophicu sed ca-
vendu est ne audiētor cotedat Sunt eni in illis
libris qda bona qda mala sicut in orto qda
herbe bone et qda male Bonu e qd d' augg
se legisse in libris platonis licz no eisdem
vbis q in pricipio erat vbu etc Malu est
q legit' apud eos de revolutoe circulari
i ano magno et silia multa et io no est
tutu illa audibz lege n sciat discne hoc ab
illo ne forte colligat herbas malas pro bo-
nis Exm in scolastica ystoria de dyoni-
sio epo cui repheso a fribz q legebat li-
bros hereticor apparuit visio .d. lege oia qui-
cq venunt ad man9 tuas q oia pbare
et discerne potes Ex quo relinqt' q hijs
q nesciut discerne bn ne e securu mixta
bonis et malis legē ne forte malu cu bono
colligat Ideo dicit theophilus lector o-
rigenis ita bonu carpat ne spinas attigat

Circa qrtu nondu q st qdam
q ppt suu iordiatu amore di-
mittut iterdu ea q sut reli-
gionis modo in scribedo modo in audiendo et in alijs
huior ad studiu ptinētibz se isepabilit oc-
cupando Isti quos sic vocat signu ad cena
uel ad capitl'm vl alibi aut a platis vl offici-
alibz vocat' ad aliqd hm q studio sic adheret
q obedire postponut in hoc st silēs pmis
pntibz q instigatoe dyabolica ppt appetitu
scie inobedienciā incurrerūt gen 3 Cont'
qd e illud celebre et pclaru obie qm mar-
thi monachi q ad voce abbatis cu vocatus
in auditu auris obediēs relīqt imp̄fcaz lrāz
quā scribebat ptiet ad viros scos pascē
affectm suu oroibz et deuocoibz sectis

† modo cu scriptoribz modo in legēdo

in missis celebradis in frequēti cōfessioe in
laudibz diuinis qbus iterfut libet et spalit'
in officio bte virgis Fratres pch dolor oia ista di-
mittut iterdu ppter studiu p qd solu
videt' dina no gustat' Et st io silēs st a-
uaro q multa ht et qbus no ht n solu
vide cu nuqā de illis gustet ecc 4 Qd
pdest possessori q cernit diligēt' diuitias
oculis suis Cōtra qd dicit ps Gustate
et videte qm etc Ponens gustu visioi
qd magis e de illo gustandu Itē
ptinet ad verā religione ut sic' spalit'
dicut' fres religiosi ita sibi cohibeat fr-
na seruicia mutuo diligēt in necitatibz
suis et hoc an oia nec miru si h' apud
tales fres sic oibz pponendu cu etia oibz
hoc ipponat pe 4 d. An oia in vobismet
ipis caritate hntes mutua Sz isti p-
vertētes ordine istu frequēt pponūt
studiu isti caritati nolētes illud pt'mittē
ppter ista Ista no e scia cui supemineat
caritas sed poci9 supemines caritati
Cont' illud apli eph 3 Supeminēte
scie caritate Cu g° tota religio cosis-
tat vl in obia quo ad maiores q st in loco
dei vl in suis affectioibz quo ad p'mu amu [ppri]
vl in frmo obseqūs quo ad ppr'm q oia
huior iordinat9 amor studij ipedit pz
quo q huior st religione relinqut ppt
studiu Et no q scia venienti ad religio-
ne fuit vide mala pteita multa q no no-
uerat ostendit etiā mala iminencia
de futo' q temptatoibz sed no pt iustifi-
care de pteritis nec custodire a futuris
sine religiosis opibz Itē cu e sn religioe
scia adducit instiā in pnti ppt defcus mul-
tiplices quos ostendit iesse religioe ca-
renti nec ad fine religiois ~~quē~~ gaudiu [qd e]
eternu pduce pt Religio vo oia q°
cofert ecc 1 Religiositas iustificabit
et custodiet cor ecce duo pma iocunditate

+ ad salutem ecc° 3° salus mea in sanitate iustitie Scientia vero

si in presenti et gaudium in futuro sed dabit ecce alia duo dicunt quod ingresso religionem summe necessaria sit iustificatio de malis preteritis et custodia de futuris Consolatio spiritualis in presenti essentia et profectus ad gaudium futurum que omnia confert religio non scientia quam stultum quam dampnosum est viro religioso propter studium negligere ea que sunt religionis ¶ Hoc idem patet si videtur quantum prerogative habeat virtus ad quam est omnis religio super scientiam ad quam est studium ¶ Attendendum est ergo quod virtus est via non scientia Alioquin nec demones qui sciunt plus quam aliqui mortales nec philosophi qui in scientiis adeo sublimes fuerunt nec Salomon qui omnes precellit in scientia ad inferos descendisset quod non solum de demonibus et philosophis sed etiam de Salomone asserunt multi ¶ Prevalet igitur virtus super scientiam quia hec ducit ad salutem illa non Augustinus Surgunt indocti et rapiunt celum et nos cum doctrinis nostris in infernum dimergimur ¶ Item scientia parum aut nichil confert ad virtutem ut dicit philosophus in ethicis Virtus vero multum confert ad sapientiam ut dicitur ecclesiastici 1 Fili igitur concupiscens sapientiam serva iustitiam et deus prebebit eam tibi ¶ Item virtus tanto laudabilior est quanto magis est sequestrata a scientia tam in simplice quam in sapiente Scientia vero sine virtute nec digna est nomine sapientie Tullius probatum est illud platonis Scientia igitur que remota est a iustitia calliditas pocius quam sapientia denominanda est ¶ Item demonum est reparare sicut dicitur actuum xvi et isti qui habent scientiam absque virtute interdum plus omnibus reparant totam abbatiam sua litteratura Demonum etiam est dissolvere vincula sicut dicitur actuum v et isti interdum plus aliis frangunt observantias regulares Demones iterum horrent orationes et ieiunia sicut probatur per illud hoc genus non eicitur nisi in ieiunio et oratione Mt xvii Sic et multi scientiorum Scientia vero absque virtute facit homines demoniacos qui temptantur scientes et si conveniunt in nomine conveniant in veritate

Scientia vero virtus facit homines angelos Unde celestis urbanus vir magnarum virtutum in vultu angelico est demonstratus sicut legitur in legenda beate Cecilie Et de David dicitur 2 Regum xiiii Sicut angelus domini sic est dominus meus rex Et videntes viderunt vultum beati Stephani tamquam vultum angeli Actuum vi ¶ Item Ihesus vir christus qui est deus docens virtutes numquam docuit scientias alias nisi solum facere que sunt virtutum Discite inquit a me non quadriviales non triviales non naturales scientias non primam philosophiam non ethicam non celos fabricare non mortuos suscitare et similia sed quia mitis sum et humilis corde ¶ Item de labore et studium contingit interdum penitere ecclesiastes 2 Detestatus sum industriam meam qua sub sole studiosissime laboravi De labore vero et virtutes cum recedit sequitur gaudium propter quod malum est dicit omnis emptor sed regnum celestis ex labore virtutum sed cum recessit labor ille sed tunc gloriabitur ¶ Item virtus efficit homines magnos ecclesiastici xlviii homines virtute magnifici scientia vero sine virtute ampullat in corpore 1 Cor 13 Si habuero omnem prophetiam et novero misteria omnia etc ¶ Si hec diligenter attenderetur patet quo virtus est via ad salutem non aut scientia quo virtus multum confert ad scientiam et quo scientia parum ad salutem quo scientia facit interdum demoniacos virtus vero angelos quo virtus facit imitatores christi non scientia quo scientie labor relinquit penitentiam virtutis vero labor letitiam quo virtus magnificat scientia vero ampullat mirum est si audet aliquis propter studium scientie negligere religionem virtutum

Hic attendendum quod scientia non solum inferior est virtute multa mala sunt occasionaliter pertinentia ad malum culpe sunt ei interdum de non peccato peccatum multa ei sunt que non sunt peccatum nescienti que sunt peccatum ei et scit faciendum Iacobi 4 Scienti bonum et non facienti peccatum est illi Item aggravat vero peccata Gregorius Ubi maius donum sunt ibi transgressor maiori scientia culpe

¶ Item conservat in peccato quia propius est sapientum illud
quod fecit licet malum per scientiam suam defendere et
ideo manet diucius in peccato suo Io. ix. Quia dicitis
videmus peccatum vestrum manet ¶ Item multipli-
cat peccata. ysa. xxviii. aqua dybon quod interpretatur
habundanter intelligentes repleti sunt sanguine scilicet
peccatorum et bene hoc dicitur quia eminencia scientie genera-
vit presumptionem. Cor. viii. Scientia inflat ¶ Item va-
nam gloriam. Ro. i. Evanuerunt in cogitacionibus
suis quod dicatur ad philosophos ¶ Item indignacionem ad
alios quos despicit Eccl. c. i. In multa sa-
piencia multa est indignacio ¶ Item facit occupari male Eccl. i.
Hanc occupacionem pessimam dedit deus filiis
hominum et loquitur de studio ¶ Item frequenter
ducit ad heresim non enim simplices sed
studiosi hereses composuerunt ii. Tim. iiii. quam scilicet
scientiam promittentes circa fidem exciderunt Item frequenter
retrahit alios a bono Sunt enim aliqui qui per scientiam fa-
ciunt aliis consciencias per quas eos impediunt a bono con-
cepto quibus dicitur Luc. xi. Ve vobis legisperitis qui
tulistis clavem sciencie ipsi non introistis et eos qui
introibant prohibuistis Unde ysa. aqua dybon sciencie quia habun-
dant intelligentes dicuntur plene sanguine quia per superbiam
vanam gloriam indignacionem occupacionem malam hereses
impedimenta boni et alia multa mala que eminencia scientie
occasionaliter oriuntur ¶ Item eminencia sciencie non solum
generat mala sed per abusum ipsarum vertit in malum
Bernardus Quidam scire volunt ut sciant et curiosi-
tas est quidam ut sciantur et vanitas est Quidam ut
ditentur et cupiditas est ¶ Propterea ista mala que
pertinent ad malum pene et hoc tam in futuro
quam in presenti. In futuro accusabit coram iudice
eminencia enim scientes portabunt literas mortis
sue sicut ~~literas~~ urias que manifeste osten-
dent eos inexcusabiles de ignorancia sicut
lex moysi iudeos accusat de quo dicitur Io. v.
Est moyses qui vos accusat id est lex moysi De
me enim ille scripsit ¶ Item obligat ad
racionem arciorem reddendam eo quod plus datum est
illis et crescentibus donis crescunt raciones do-
norum secundum Greg. Luc. xii. Cui multum datum
est multum queretur ab eo Item facit reum maioris
pene Luc. eodem Servus qui cognovit volun-
tatem domini sui et non facit plagis vapulabit
multis In presenti vero decipiunt multi enim per scientiam
quam habent innitentes prudencie sue estimantes
se sapientes stulti fiunt et multas stulticias
faciunt ysa. xlvii. Sapiencia et scientia tua hec
decepit te ¶ Item vix potest quis bonus fieri
sed scientiam vix cum labore magno vix potest
haberi Eccl. viii. Quanto plus laboraverit homo
ad querendum tanto minus inveniet et loquitur de
scientia et ideo constat quod prestat laborem Eccl. i.
Qui addit scientiam addit et laborem ¶ Item
multi per ~~laborem~~ amorem sciencie senescunt in studio
et multiplices inde faciunt in vita sua et illos cor-
rumpit Prov. Corrupti sunt et abhominabiles facti
sunt in scientia scilicet secunda parte quia in presenti decipit et af-
fligit et corrumpit eminencia scientia ¶ Habetur ergo
ex predictis quod scientia sine virtute multa mala
facit quod virtus preferenda est sciencie quia religio co-
fert religiosis necessaria que scientia conferre non potest
et ideo non est aliquis religiosus qui est ad virtutem
propter studium quod est ad scientiam negligenda.
¶ Ut autem plenius ad hanc materiam pertinencia
et utilia cognoscatur Notandum est quod quidam
sunt reprehensibiles circa studium religiosorum
quidam circa libros eorum quidam circa auditores quidam
circa lectores quidam circa scriptores factores quidam circa
dispensatores que omnia sunt ancepta sicut que ex-
pedit cognoscere ut caveatur quia non potest vita-
ri malum nisi cognitum Si autem scientia dimittenda
est propter religionem multo magis ista que sunt re-
prehensibilia circa scientiam Et ideo quia non potest vitari
malum nisi cognitum non est inutile eorum habere noticiam

Sciendum ergo circa primum
quod quidam intendunt volunt scrutari
per studium ea que non proficiunt ha-
benda nec per scripturam divinitus inspiratam sunt pa-
tefacta que potius sunt admiranda quam investi-
ganda secundum illud apostoli O altitudo divicia-
rum sapiencie et sciencie dei Cont. quod dicitur Eccl. iii.

Altiora te ne quesieris. Alii sunt qui licet ista alta
deo dimittant tamen etiam quedam comprehensibilia magis
quam utilia se enervant Contra quos Seneca dicit Quid
te torques et maceras circa illam questionem
quam subtilius est contempsisse quam solvere ¶ Alii
sunt qui contendere nolunt per studium sciencie ad quedam
que licet aliis comprehensibilia sint et plana tamen
eis non sic quia non habent ingenium tam excellens
quod sufficiat ad ea Contra quos dicitur prima prov.
Ne erigas oculos tuos ad opes quas habere
non potes quia faciet sibi pennas quasi aquile et
volabunt in celum ¶ Alii sunt qui sollicitate student
circa multa que potius sunt curiosa quam utilia Contra
quos dicitur eccl. 3 In supervacuis rebus noli
scrutari multipliciter et in pluribus eius operibus
ne fueris curiosus ¶ Item alii sunt qui pruriientibus
auribus dimissis veteribus inhiant ad nova
aliqua addiscenda sicut athenienses de quibus
dicitur actuum xvii Athenienses autem et advene
advene ad nichil aliud vacabant nisi aut
dicere aut audire aliquid novi Sed contra hos
est verbum ewangelii luce v Nemo profert vinum
vetus novo. licet novum magis delectet lecta-
tores quod opportet de doctrina ¶ Alii sunt
ita cupidi sciencie et volunt scire omnia non stu-
dentes in phisica non in medicina non in me-
thaphisica non in theologia Seneca Quemadmodum
ceterarum rerum ita et litterarum intemperancia la-
boramus Contra quos dicitur Ro. xii Non plus
sapere quam oportet sapere id est quam opus est id est necessarium
sed sapere ad sobrietatem ¶ Alii sunt qui nulla
re certa student sed sicut qui vadunt spaciando
per diversa loca ita et ipsi per diversos libros
vagantur Contra quos dicit Seneca Video ne
lectio auctorum multorum et omnis generis volumi-
num aliquid vagum habeat et instabile ¶ Alii
sunt qui legendo sic velociter transeunt omnia quod vix
aliquid capiunt de sciencia et ideo numquam proficiunt
Et est quod Sapiens legere et non intelligere est negli-
gere ¶ Alii sunt qui et si forte intelligant
tamen in mente non retinent et ideo parum eis prosunt

Vel nichil sicut cibus comestus non retentus in
stomacho Contra quos dicit Iheronimus Sine scripture
nutriri in mente voluit ¶ Alii sic magnant
delectacione quadam sciencie quod omnia alia pretermittunt
licet meliora Seneca ipse pessimus habent enim quedam scientie
dulcedinem quadam sui faciunt et animum tenent
moratur cum tanta rerum moles noverit ¶ Alii
sunt qui licet crescant in sciencia tamen in opere parum aut
nichil Contra quos dicitur phil. i hoc oro ut ca-
ritas vestra magis ac magis habundet in sciencia et
in omni sensu quod quanto maior est sensus et sciencia
in homine tanto plus debet habundare in operibus
caritatis ¶ Exemplum narrat abbas cuidam theolo-
go parisiensi dicenti quod est melius homini facere bonum quam scire
aut addiscere quod nesciret Et ille ait melius est
homini facere ~~quod facit~~ bonum quod scit Et abbas
quid ergo erit de vobis parisiensibus theologis
qui tot bona scitis et tam parum facitis et semper
vacatis addiscendis que nescitis semper discentes
semper in studio commorantes ¶ Dicitur iterum de quo-
dam viro religioso quod cum venisset parisius ad au-
diendum theologiam et prima die qua ingressus
est scolas fuit lectio de illo mandato Diliges dominum
deum tuum etc. Egressus ad hospicium fecit
parari equos ad redeundum ad terram suam Cum sociis
hoc admirantes socii quereret quare tam cito re-
cedere vellet et respondit cum dei adiutorio dare
operam ad faciendum istam lectionem et sufficit
in tantum scire de theologia omnibus diebus vite
mee. ¶ Item in vitis patrum legitur quod cum quidam
frater requireret senem ut doceret eum aliquod bonum
et ipse dixisset ei illud Dixi custodiam
vias meas ut non delinquam in lingua mea
frater recedens et dans operam ad illud verbum imple-
dum post multa tempora rediit reddens operis
lectionem Ex quibus patet quod bonorum est quod per
vana sciencia multa facere non quod multa paru
¶ Alii sunt qui sic incipiunt student quod non ponunt
finem aliquem in studio Contra quos dicitur Ie. per m
Dirigite studia vestra scilicet ad finem debitum quod
est vel ad dei gloriam iuxta illud ps. prov. In deo

eor̄ vel ad edificacionem

Reliquos quidam emit eos et tamen fregit

trinitatis glorificate deum vel ad edificacionem proxi
mi quaeritis ut habundetis . si in sciencia vel ad uti
litatem propriam ut quod sicut faciunt sedm̄ illud
psalmiste Da michi intellectum et scrutabor legem
tuam Studium quoque sine informacione caritatis
vel ad deum vel ad proximum vel ad se ipsum propter quod
dicitur Ezechielis vi . Ezechiel cherubim quod est plenitudo
sciencie fuit tectum . super auro caritatis quia sciencia
et tota caritate ordinanda Sunt ergo quorum studium
est reprehensibile quia versatur vel circa minus
alta vel circa minus subtilia vel circa vires ex
cedencia vel circa curiosa vel circa noua vel circa
minus alta Quia vel quia nimis vage vel quia
cursim legitur vel nimis ibidem homo detinetur
vel quia cum sciencia non crescunt opera vel quia non or
dinatur studium ad finem debitum quam viri re
ligiosi tanto caucius se magis debent in omnibus ir
reprehensibiles exhibere

Circa secundum notandum quod circa libros
est reprehensibilis nimia preciositas
et maxime in libris religiosorum
qui maxime debent ostendere paupertatem Ieronimus in
prologo Habeat qui volunt veteres libros in mem
branis purpureis auro argentoque descrip
tis dummodo permittant michi et meis quod pauperes
habere cedulas Item pulchritudo est puerile
quod quia pueri delectantur in litteris floridis et
varie depictis et huiusmodi pulchritudine delectati
preteritis puerilitatem multi senes retinent
Seneca plerumque non puericia sed quod gravius
est puerilitas remanet in nobis Contra huiusmodi
pulchritudinem dicit iterum Ieronimus permittant
michi et meis quod non tam pulchros habere codices
quam emendatos Item falsitas quae multum impe
dit profectum in sciencia propter quod dicit augustinus de doctri
na christiana Codicibus emendandis debent
primitus invigilare sollercia eorum qui scripturas
divinas nosse desiderant Item illegibilitas
Sunt enim aliqui qui faciunt scripta fieri de tali littera
quae post modicum tempus visu debilitato vix
est eis legibilis vel aliis Contra quod est verbum

pittagore dicentis debet homines viaticum se
nectuti litteras preparare Quid enim pascetur
senectus in hiis quae legere non potest Item cu
riositas quae est in hoc quod non contenti quidam de
libris necessariis continentibus tamen magistralem audi
erunt et acquirunt procurant curiosa in philosophia
vel aliis continentes Contra quod dicitur actuum xix
Multi ex hiis qui fuerant curiosa sectati
contulerunt libros et conbusserunt coram omnibus et com
putatis preciis invenerunt pecuniam denario
rum quinquaginta milia Ita fortiter crescebat
verbum dei et confirmabatur Contra res curiosi
venientes ad fidem conbusserunt libros curiosos
tot et tantis precii illa multitudo Sunt etiam qui ha
bentes libros sufficientes omnibus diebus vite
sue adhuc non cessant cumulare libros
suos et inutiliter conservare in quibus quamquam nun
quam legunt Contra hos est in vitaspatrum verbum se
nis cuiusdam qui rogatus a fratre quodam ut
daret ei verbum dixit ei Quod habeo tibi dicere
quia tulisti ea quae sunt viduarum et pauperum et po
suisti ea in fenestra hoc autem dixit quia viderat
fenestram eius codicibus plenam Item reprehen
sibilis est nimia confidencia in libris propter quod quidam
dicunt nichil sciunt aut parum quia nichil posuerunt
in corde confidentes quod in libris suis invenirent
omnia Contra hos est verbum pittagore dicentis
Caueas ne armarium doctius quam pectus ha
beas . Item reprehensibilis est nimia affeccio
circa libros propter quia multi multa mala incurrunt
ex hoc enim accidit quod quando non habent sunt mo
lesti super hoc prelatis cum habent nolunt aliis mu
tuare cum in aliquo ab eis mutuatur quandoque
perturbatur cum aufertur Fecerunt impacienter
horum occasione cum scriptoribus litigant propter hiis
acquirendis amicis et familiaribus importu
ni et alia quaedam committunt quae numquam facerent
nisi in eorum excederent amorem Nota religiose
nobis exemplum beati dominici qui adhuc scolaris
et vinculis et in scolis commorans ad libros
quos habebat necessarios non fuit sic amore ligatus

Exemplum

qui eos venderet ad dandum pauperibus pretium
Hystoria eorum de legitur in vitas patrum ¶ Nam abbas the-
odorus interrogavit abbatem macharium dicens
Frater habeo tres codices ex quibus proficio ex lectione
eorum sed et fratres petunt eos ad legendum
et proficiunt ex eis Dic ergo quod tibi videtur. Respondit
ei abbas macharius boni sunt codices sed me-
lius est nichil habere Quo audito vendidit
codices et pretium eorum dedit indigentibus.
Hystoria ¶ Item alius frater habens evangelium vendidit illud et
dedit pauperibus pretium dicens Verbum dignum me-
moria ipsum verbum ait Nam iubet omnia vendi
vendidi et dedi pauperibus — et dari pauperibus Sed obsecro tam miserunt
multi ita propter libros quos libros propter preceptiones o-
pera detraxerunt dicit deus Sicut qui propter ip-
sum studet in libris amore librorum nichil
faciat contra ipsum

Circa 3m notandum quod quedam sunt repre-
hensibilia circa modum auditorum
quedam circa negligentiam audiendi que-
dam circa excusationes magistrorum aliquorum Porro
circa modum sciendum quod aliqui sunt qui sic sunt tepidi
circa lectiones quod per modicum laborem retrahuntur
ut si longe oporteat eos ire vel intemperiem
aliquam sustinere et similia Contra hos potest in
iudicio surgere regina austri que licet delica-
ta et tam nobilis tamen venit a finibus terre
audire sapientiam salomonis 3 Reg x ¶ Alii
sunt qui licet aliquando audiant lectiones tamen raro quia
discontinuant eas facili occasione et ideo non
possunt proficere quia lectiones sic dependent ab invi-
cem una ex alia quod una amissa amittitur
intellectus alterius et quia una intelligitur alia fre-
quenter Sicut dicit Augustinus Et ideo continu-
acio lectionis multum confert ad profectum Sapientis
instantia mater est omnium artium et hoc est quod
laudatur in auditore proverbiorum viii Beatus ait
sapientia qui vigilat ad fores meas tota die
id est doctores meos per quos venio et venitur
ad me ¶ Alii sunt qui licet continuent lectiones tamen
ita tarde veniunt quod magnam partem lectionis

amittunt Contra quos dicitur Iac i Sit omnis homo
velox ad audiendum ¶ Alii sunt qui assistentes
lectionibus ita dormitant vel corde evagantur quod non
intelligunt que leguntur et ideo audiunt corpore sine
fructu Contra quod dicitur [illegible] audite et intelli-
gite ¶ Alii sunt qui de facili perplexitate sic fas-
tidiunt quod finem lectionis vix umquam expectant
Contra hos est devotio mulierum ad lectionem le-
gis de qua dicitur Esdre viii legebat Es-
dras a prima luce usque ad vesperam coram
viris et mulieribus et dederunt sensum ad legem
Ex quo patet quod in tanta multitudine et tam prolixa
lectione nullus recessit ¶ Alii sunt qui quamvis de multis
~~quos audiunt~~ que audiunt dubitent vel etiam qui non
intelligunt ita tamen parum est eis cordi scire quod
audiunt quod numquam aliquid interrogant Contra quod di-
citur Luc 2 De domino ihesu audientem illos et interro-
gantem quod constat eum fecisse ut nos doceret inter-
rogare. Ieronimus Cuius doctor dum prudenter inter-
rogat docet scilicet ut nos idem faciamus ¶ Alii
sunt qui de aliis que audiunt nichil retinent in corde
neque ut retineant repetunt vel conferunt vel
scribunt Contra quod dicitur [illegible] Audi Israel
precepta domini et eam in corde tuo quasi in libro scribe
¶ Alii sunt qui de lectionibus auditis et si repetunt
verba sciunt tamen parum aut nichil faciunt de auditis
Isti similes sunt illis qui ascendentes arborem fructus
optimos ferentem tamen nichil ibi colligunt
nisi folia Contra quod dicitur Can vii Ascendam in pal-
mam et apprehendam fructus eius fructus dicit non folia
¶ Ex hiis ergo patet quod reprehensibile est circa audi-
vel tores cum ~~nichil~~ facile occasione lectiones dimit-
tunt vel cum discontinuant vel cum tarde veniunt
vel cum non diligenter audiunt vel cum finem non ex-
pectant vel cum nichil interrogant vel in mente
nichil retinent vel in opere non proficiunt ex lectione.
¶ Verum peius est quod quidam licet reputent se inter-
pretes dei tamen omnino negligunt eius legem audire
secundum illud prophete Et non audiunt populus meus
legem meam Sicut etiam aliqui quibus magis sapi-
unt verba fabulosa quam divine doctrine sapientia

et ideo propter ista dimittunt ~~vera~~ illa. 2 Thimothei
et a veritate quidem auditum avertent ad fa-
bulas autem convertentur. e converso autem dicitur
de bona aure Ecclesiastici 3: auris bona cum omni
concupiscentia audiet sapientiam. ¶ Alii sunt qui spe-
rantes quod per se possint proficere in studio propter
laudem privatam dimittunt lectiones scolarum.
In quo est magna stultitia. Plato enim et cla-
rius in modico tempore intelligunt a magistro quam
sufficiant investigare per se capere. Jheronimus
talibus respondens in epistola ad paulinum ostendit
quod sicut alie artes non possunt haberi sine doctore
multo minus divina scientia. Hec igitur a me perscripta
sunt ut intelligeres de scripturis sacris sine previo
doctore et monstrante semitam ingredi non
posse. Ideo dicitur Ecclesiastici xxiij: Doctrinam oris filii
audite. scilicet que egreditur ab ore. Alii sunt qui non
audiunt propter quandam desperationem quam habent profi-
ciendi in audiendo quia nichil retinere possunt de
auditis nec intelligere quandoque quod est erroneum
quia verbum domini nunquam est sine fructu. Ysaie lv: Verbum
quod egreditur de ore meo nunquam revertetur
ad me vacuum. quandoque enim et si non intelligatur
plenarie totum intelligitur pars aliqua. quod si non
intelligatur, [+ nichilominus] pascitur tamen anima devota quia omne verbum
dei panis est. quandoque etiam virtute verbi divini anima
purificatur. ¶ Exemplum in vitis patrum. Cum quidam
frater quereret a quodam sene si prodesset ei verbum au-
ditum quod nichil poterat intelligere, dixit senex:
Sicut cophinus niger frequenter immersus in
aqua licet nichil de aqua retineat tamen semper plus
et plus dealbatur ita et anima audiendo verba
divina licet nichil retineat de verbis auditis
tamen semper purificatur. ¶ Alii sunt qui propter alias oc-
cupationes quibus se implicant lectiones dimittunt.
Contra quos est quod dicit Jheronimus in epistola ad paulinum de
multorum philosophorum qui non solum occupationes sed etiam
patriam et sua et suos dimittentes longe peregri-
nati sunt ad audiendum aliquos magistros sicut pla-
to egyptum, pittagoras ytaliam, appollonius
Indie regna penetravit ad addiscendum ab

[Margin: Exemplum]

aliis omnibus aliis intermissis. ¶ Alii sunt qui
fatigati ex longo auditu dimittunt ex toto
lectiones. Contra quod dicitur Proverbiorum xix: Non cesses
audire fili doctrinam. Et bene dicit non cessandum
quia cum cessat non solum non proficit ad maiora
sed de facili obliviscitur quod iam scivit. ¶ Alii
sunt qui non audiunt contempnentes capere quod dum non
fecerunt. Contra quod dicit Seneca: Quanta stultitia quod
non didiceris iam nolis discere. ¶ Alii dimittunt
propter superbiam. reputant enim se ita sapientes quod
audiendo proficere non possint. Contra quod dicitur
Proverbiorum i: Audiens sapiens sapientior erit. Ille
enim sapiens qui audiendo in brevi tempore quod magister
perpendit in magno tempore vel ex aliquo quod au-
dit accipiendo occasionem ad alia vel tamen ~~[struck]~~
quod sciebat altius imprimitur in eius memoria non
proficiat in sapientia. ¶ Alii sunt qui reputantes suam
parvum valere negligunt studere. Contra quod dicitur
Proverbiorum 8: Melior est sapientia cunctis opibus et iam
dicitur Proverbiorum 2: quod quasi pecunia que est preciosa sic
querenda sapientia primo quasi thesauri quod est
preciosius sit effodienda. Cum igitur causa
perdere non valet constat valde reprehensibiles
esse eos qui negligunt lectiones audire. ¶ Sed
sciendum iterum quod sicut aliqui dimittunt au-
dire lectiones propter tales proprietates que sunt ex parte
auditorum ita ~~dicunt~~ dimittunt aliqui propter tales quasdam
ex parte magistrorum. Aliqui enim aliquos refugiunt
propter malam eorum vitam quod non expedit. Si
enim mala faciat mala tamen non audet
docere. Augustinus: Audiunt velint quod velint non
agunt sua enim querere student sed sua docere
non audent. ¶ Alii propter insufficientiam quam habent
vel in eloquentia vel in scientia vel in aliis sed non est
pauperis famelici non currere ad ~~[struck]~~
reliquias que dantur in domo divitis quia interdum
bona comestibilia inveniuntur aliquando ariste
vel alia nichil valentia. Ita cum nullus lector
sit adeo insufficiens quin aliqua bona doceat
audiendus est propterea dicitur Thessalonicenses v: Omnia probate; bo-
num est tenete. Nonne moyses datus a deo iudeis

+ non attendentes ad doctoris sufficientiam sed
ad cursum auditorum

quod magister defectum habuit eloquentie cum esset lingue
impeditioris ¶ Alii propter contemptum persone cum est
minoris vel alias contemptibilis Contra quod dicit
Clemens papa Nullus episcoporum propter obprobrium senec-
tutis vel nobilitatem generis a parvulis vel mi-
nus eruditis inquirere negligat Sed quod forte
virtutis est et salutis nec mirum si dicat
hoc clemens de minoris persone Cum etiam salo-
mon dicit Sapientiam discendam a formica proverbiorum vi
¶ Alii propter malam emulationem emulatur enim
aliquis non bene Et propter hoc nolunt ab eis ad-
discere Isti sunt qui habent ~~oculum~~ nolunt lucem que
prefulgeat per terram inimicorum suorum non sic gen-
tilitas que edocta est a synagoga sibi inimi-
ca et sanctificatum est in doctrina quam acceperunt
magi a iudeis de christo Math. 2 ¶ Alii propter
paucitatem auditorum cum quibus currunt non sic
appollonius qui sicut dicit Jeronimus post multa regna
pertransita pervenit ad bragmanas ut hyar-
cam inter paucos discipulos de natura de mo-
ribus de cursu siderum audiret docentem
¶ Alii propter defectum fame non considerantes
quod dicat magister sed quod dicatur de eo cum tamen con-
tingat frequenter quod multorum maior sit +
fama quam res quam fama ut fama contempta
sola utilitas queratur et talis eligatur qui
doceat utilia quod dominus dicit ysaie plurim
Ego dominus deus tuus docens te utilia ¶ Sic
ergo in predictis auditores reprobatur
convenit bonos viros qui habent aptitudinem
quecumque libenter audire lectiones divinas ad quod
incitat ipsa natura quia in homine aures posu-
it in parte superiori et aptas ut per hoc doceatur
homo quod ad superna audienda debet esse promptissimus
Ideo bene dicitur apocalypsis 2 Qui habet aures au-
diendi audiat quid dicit Ipse aures ad hoc
facte sunt ut habet docet ¶ Item ad hoc movere
debet multum divine scripture frequens admonitio Sicut
enim omnis admonitio sit ad movendum quanto
frequentius inculcatur tanto idem a sacra scriptura
quod pertinet ad bonum nostrum tanto debet magis

movere non est aliquid facere aliquod ad quod tam frequenter
moneat sicut ad audiendum sapientiam sicut
patet in libris salomonis In quibus sepe numero replicatur
audi audite ¶ Item magnitudo materie de
qua tractatur in sapientia divina liberaliter etiam solet
homines audire de materia alta et ideo dicit Sap.
proverbiorum viii Audite me quoniam de rebus magnis lo-
cutura sum ¶ Item proficitas salarium in aliis
siquidem facultatibus solet dari magistro sala-
rium in hac autem datur non solum magistris sed etiam
auditoribus et non modicum premio maximum
quia beatitudo proverbiorum viii Beatus homo qui audit me
dicit sapientia ¶ Item finis bonitas Sic auditu
enim sequitur finis optimus scilicet sapientia Eccli.
vi ita est per quod homo possit fieri sapiens sicut per
auditum ecclesiastici vi Si dilexeris audire eris
sapiens ¶ Item meritum humilitatis plus enim meretur
quis humiliando se addiscendo ab homine quam per
se studendo ¶ Exemplum in vitis patrum quidam frater ie-
iunavit per vii ebdomadas rogans deum ut re-
velaret ei quoddam verbum de scripturis obscu-
rum quod cum non fuisset ei revelatum posuit
se in via ut iret ad quendam fratrem et quereret
ab eo sermonem illum Et ecce obviavit
ei angelus dicens Septem ebdomade quibus ieiu-
nasti non meruerunt quod petebas nunc autem
quia humiliasti te ut pergeres ad fratrem missus
sum indicare tibi sermonem Et indicato ser-
mone recessit ¶ Ex quo patet quod talis humi-
litas multum meretur apud deum ¶ Item ordi-
natio divina Quamvis quis possit habere scientiam
divinam aliter quam ab homine tamen ordinavit deus ut homo
per hoc ad hominem recurrat Exemplum de paulo act. 9
Paulus post raptum et auditum celestium archa-
norum missus fuit a domino ad ananiam ut edo-
ceretur ab eo et non fuit voluntas domini ut an-
gelus apparens et loquens cornelio cum instrueret
sed voluit ut per petrum evocatum edoceretur act. 10
¶ Ipsi etiam apostoli qui divinitus sunt edocti de doc-
trina christiana domino ordinante multa didice-
runt a beata virgine ut dicunt sancti tanto sunt etiam

magis reprehensibiles qui dicunt negligunt illi
minus laudabiliter audiunt lectores quanto per ista
et alia multa magistri moneri debent ad audien-
dum libenter.

Circa quintum notandum quod etiam doctores
quo ad actum eorum est reprehensibilis
inordinatus affectus magisterii
assensus enim ad magisterium obligat docto-
rem ad plura de quibus oportebit rationem reddere
unde dicitur Luc. 2 Nolite plures magistri fieri scien-
tes quod maius iudicium sumitis. Item re-
tardo officii pertinaciter in eo quod habet sufficientiam
oportebit eum reddere rationem de talento abscon-
dito Gregorius Secretum quietis diligunt secessum
contemplationis petunt de quibus si districte iudicetur
ex tantis procul dubio tenentur quantis venientes
ad publicum prodesse poterunt. Item nimia
intermissio lectionum que multum nocet cordi huma-
no Cum enim sit aridum rigandum est sicut orti
aridi ad fructum proferendum Unde dicitur Eccl.
24 Luc. xxiv De rigabo ortum plantacionum et inebriabo
doctrinis etc. Item etiam ea que reprehensibilis
est dubietas non enim solum erronea ut que fal-
sa sunt cavenda sunt in doctrina sed etiam dubia
secundum Augustinum Dimitte tene certum et dimitte
incertum Tu autem loquere que decent sanam doctrinam
Dicitur autem sana doctrina que non potest esse occa-
sio alicuius mali sicut res sana non potest esse
occasio morbi. Item inutilitas si enim esset
multum etatis ut dicit Seneca parce dispensandum
esset ut sufficeret necessariis nunc autem que dementia
est superflua discere in tanta temporis egestate
Et in diminuitis curiosis vacandum est utili-
bus in docendo exemplo pauli qui dicit Act. xx
Vos scitis a primo die qua ingressus sum in A-
siam etc. Item improporcionabilitas Gregorius
In secundum capacitatem auditorum formanda
est sermo doctoris exemplo pauli qui parvulis
dabat lac Cor. 3 Inter perfectos vero sapientiam
loquebatur Corinth. 2 Et ideo non sunt alta docenda
minus capacibus sed secundum eorum capacitatem
debet doctor proportionare suam doctrinam

Iuxta illud quod apostolus Unicuique secundum proportionem
virtutis. Item etiam modum docendi est reprehensibile
cum quis non sensum sanctorum sequitur sed suam opinionem
sequitur voluntatem Ieronimus ad paulinum Vicio-
sissimum genus docendi est depravare scrip-
turas et ad voluntatem suam trahere in interiorem
Item reprehensibilis involucio verborum pru-
dentis enim doctrina facilis est proverbiorum 14 Et
debet doctor involuta explicare non verba
obscura ut multiplicationem inutilem verborum
sermones involvere Iob xxxviii Quis est
iste involvens sermones. Item reprehensibilis
est inordinancia defectus mediocritatis Sunt
enim aliqui nimis prolixi aliqui nimis breves
Contra quod dicit Ieronimus Nimia prolixitas
onerat sensus legencium et immoderata bre-
vitas confundit studiorum desiderium. Item alii
iterum nimis tardi in pronunciando alii ni-
mis veloces Contra quod dicit Seneca pronun-
ciacio sicut vita debet esse composita Nichil
ordinatum est quod properat et precipitatur et quasi simi-
lare cum malo quod currere. Item sunt iterum aliqui qui
in divisionibus faciendis excedunt Alii nimis
eas contempnunt Contra quod dicit Seneca Philosophiam
in partes non frustra dividendam dixi enim eam non
concidi utile est nam comprehendere quemadmodum
maxima ita minima difficile est Idem vicium habet
nimium quod nulla divisio Similiter confusio est
quidquid usque in pulverem sectum Alii eam nimis
intendunt ornatum neglectis simplicibus Alii vero
econtra Contra quod dicit Seneca Oratio que veritati dat
operam inter composita debet esse et simplex. Item sunt
iterum aliqui qui nimis innituntur sensui suo
in docendo quam a se habent Contra quod dicitur proverbiorum 3 Ne
innitaris prudencie tue. Item alii vero nimis
alienis nichil de suo conferentes Contra quod dicit
sapiens Illum eruditorem elige quem magis in
suis mireris nil magnificum docebit qui a
se nichil didicit False quam magni vocantur
auditorum narratores ac si audiendi sint ut qui
recitent rumores. Item medium brevitatis
quam et prolixitatis tarditatis et velocitatis.

Inter nimius dissolucionis et vilitatis Inter nimiam
sollicitudinem de ornatu et nullam Inter di-
cenda de suo ingenio et alieno si non fuerit
mediocritas non est sine reprehensione ¶ Pre-
cipue reprehensibile est in doctore iste morum
defectus propter quod dicit apostolus Ro. ii. Qui alium
doces te ipsum non doces tanto enim turpiores
apparent deformitates morum suorum quanto
lumine scientie egrediens de ore suo ea dete-
riori manifestant.

Circa tertium notandum quod licet sint
nova scripta et novi libri val-
de utilia in ecclesia dei tamen ad
faciendum huiusmodi scripta que aliis publicentur
non debent cito poni nisi pauci ad quod nos
cautos reddere debent exempla prophetarum et disci-
pulorum domini et aliorum sanctorum quamvis enim tanta
fuerit multitudo prophetarum quod sub persecutione
Iezabel centum latuerint in una spelunca.
de quibus omnibus constat quod verbo prophetaverint quia
aliter non diceretur prophete tamen non scripserunt nisi
valde pauci sicut patet ex libris eorum quos
habemus ¶ Item de apostolis qui fuerunt xii et
discipulis lxxii non descripserunt nisi pauci
quamvis omnes verbo docuisse credantur ¶ Item
de multitudine doctorum subsecuta quorum
innumerabiles docuerunt verbo non habemus li-
bros nisi paucorum ¶ Nota ergo presumptionem quo-
rundam qui tam audaces sunt ad compilandum no-
vos libros et nova scripta cum viderint tot et
tantos tam paucos scripsisse ¶ Secundo secundum
ecclesia non acceptavit multa scripta multorum
sed reppulit tamquam apocrifa primo pro uno errore
+ contra trinitatem in generali concilio condempnato
¶ Insuper res in scriptum redacta non potest recti-
ficari vel aliter glosari sicut verbum tunc sa-
tis et ideo illi qui verba vel facta bonorum libenter
calumpniantur habent maiorem occasionem ca-
lumpniandi cum invenerint aliquid in scripto minus
laudabile quia habent per quod possunt hominem tenere
quasi per laciniam ¶ Item tot sunt scripta valde
laudabilia quod que fiunt de novo valde defa-

+ condempnavit postea totum librum sicut patet in libro Ioa-
chim pro uno errore

Tercia

lacinia.

citer contempnuntur nisi excellant alia valde mi-
nus mirum cum nova scripta Ieronimi aliqui ita contemp-
serunt quod que contempnenda ab omnibus iudicabat
sicut ipsemet dicit ¶ Item quia scripta nova pro
modico condempnantur creditum vel si non condempnantur
facile calumpniam paciantur vel saltem frequenter
contempnuntur que omnia cedunt in confusionem auctoris
Ideo est prudencius et facilius ad nova scripta scri-
benda ¶ Quia multi sunt qui licet sciant predicare com-
petenter tamen non auderent coram viris magnis
predicare vel coram magna multitudine vel
si forte hoc facerent aliquando tamen non auderent
nisi raro ¶ Item quia scripta que publicantur venire
possent ad omnes maiores ecclesie et ad litteratos
et hoc usque in finem seculi durare possunt tamen cum
quanto timore debet aggredi huiusmodi opera
quicumque hoc attemptat ¶ Quarto ad huiusmodi scriptores
pertinet quod sint non solum docti sed in lege doctis-
simi Propterea Ieronimus Scribas qui dicuntur a scri-
bendo quod sit exponens scribas esse in lege
doctissimos ¶ Item quod habeat super scientiam scrip-
turarum spiritum dei quem nullus docet [illegible] nisi qui
spiritum dei accepit nullatenus verba eius cognoscit
¶ Item quod habeat specialem graciam in modo dictandi
sicut enim per spiritum alii datur sermo sapientie alii
sermo scientie i. Cor. xii Ita oportet quod qui vult scripta
compilare ad hoc habeat graciam specialem propter quod
qui fecerunt dicuntur doctores quod est nomen artificii
sicut pictores artifices vero specialem providenciam
oportet habere ad artem suam ¶ Unde quod sacros
scriptores oportet habere magnam sapientiam et divi-
num spiritum et specialem graciam Inde est quod Ieronimus librum
quem fecit de illis qui de divinis scripserunt intitu-
lavit de illustribus viris vocans tales vi-
ros illustres ¶ Nimie ergo audacie est homi-
num virorum illustrium officium assumere hoc de pre-
dictis tribus ad hoc necessariis consciencia non habenti
¶ Amplius viri illustres ad officium exe-
quendum habuerunt quandoque motivum obviam
ut Ieronimus qui ad iussum maiorum suorum scilicet Da-
masi pape et aliorum quorundam multa composuit
ut patet ex scriptis suis quandoque ad instanciam

multorum honorum ut magister petrus lumbardus
in summis compilandis ut patet in prologo suo
¶ Rursum magna necessitate coacti ut Augustinus
in compilando librum de trinitate dei in quo
defendit ecclesiam a paganis et omnibus impugna-
toribus eius accensus zelo domus dei que sub
tempore ab adversariis miserabiliter impugnabatur
sicut ipsemet dicit in primo libro Multi quoque (?) nimis
temporibus aggrediuntur istud officium obviam non ha-
bente aliorum instantiam aut necessitate non cogente
cum certa sua ostendat in istis et ideo contingit deo
iudicante econtrario quod unde debuerunt honorem con-
sequi confusionem incurrunt ¶ Demum sciendum
est quod multa requiruntur in scriptis bonorum doctorum
unum est ut in illis instruat secundo ut delectet
et amoneat Augustinus de doctrina 4° Dixit
quidam eloquens et verum dixit ita debere docere
eloquentem ut instruat ut delectet ut flectat et
sicut exponit postea sic instruere debet ut in-
telligatur sic delectare ut auditor teneatur
sic flectere ut moveatur ¶ Aliud est ut scribat
quod reddat auditorem benivolum attentum et
docilem et multo magis quam alii auctores qui
contra falsa hoc faciunt econtrario Augustinus in eodem Quis
audeat dicere ut qui res falsas persuadere
conantur noverint auditorem vel benivolum
vel attentum vel docilem isti vero qui vera persuadent
ista non noverint ¶ Aliud quo ad ea que
scribit ut sint utilia | quia omnia debet dirigi
quo ad edificationem geminae caritatis Augustinus
in eodem Quisquis igitur divinas scripturas vel quamlibet
partem earum intellexisse sibi videtur ita ut
eo intellectu non edificet geminam caritatem
dei et proximi nondum intellexit ¶ Item ut
ne favore placendi aliquibus vel timore dis-
placendi palpando aliquos deviet a vero
Iuxta illud sapientis dicentis Proverbiorum 8 Ve-
ritatem meditabitur guttur meum et labia mea ut veritatem predicent ¶ Quia
quod sacra scriptura dicitur scriptura veritatis Danielis 10
Et ideo doctores eius summe debent curare

de veritate Augustinus minus intelligatur et minus
placeat vera tamen sint que dicuntur ¶ Talis autem
scriptor fuit Salomon de quo dicitur Ecclesiastes ultimo
Quesivit verba utilia quo ad primum et con-
scripsit sermones rectissimos quo ad secundum et
veritate plenos quo ad tertium ¶ Aliud est do-
cendi modum ¶ Prudentes enim est suppositis
quibusdam fidei principiis per rationes procedere
tamen ad alia inferendo et sic iudicium in pectore
¶ Item quod ratione ostendit debet exemplo declarare
maxime in theologia ubi plurima propter eorum
spiritualitatem non intelliguntur nisi declarentur
exemplo sensibili Crisostomus Lucidissimus genus
docendi est exemplis sub ¶ Item quia ratio humana fre-
quenter fallitur et exempla etiam fallunt oppor-
tet omnia que dicuntur auctoritate divine scripture que maior
est omni ratione ut dicit Augustinus confirmare Theophilus
Amichi non credas nisi quod dixero confirma-
vero auctoritate veteris aut novi testamenti
et hoc est funiculus qui difficile rumpitur quia
cum summa quecumque per rationem ostenditur et exemplo
declaratur et auctoritate confirmatur non de
facili infirmatur ¶ Aliud est contra expositores
scripturarum in qua cavendum est ne facile alios
sensus querat quam auctorum expositiones etiam alie quam
expositiones ducat ad caritatem que est finis
scripturarum tamen sicut ille qui preter caput va-
dit ad finem vie reducendus est ad viam
sicut dicit Augustinus ne consuetudine devian-
di quocumque transire cogatur Ita et hic et sub-
dit causam dicens titubabit fides si di-
vinarum scripturarum vacillet auctoritas
Cavendum est etiam ne in scriptura litteralis veri-
tas semper vel mistica semper inquiratur ¶ Sunt enim
quedam scripture in quibus veritas litteralis inveniri non
potest sicut dicunt expositores super templum E-
zechielis | que continent cum alia historia que
resonat historiam mistica sicut cavillie et lig-
na que non resonant sed iunguntur cum corda que
resonat in cythara sicut dicit Augustinus ¶ Sa-

+ Alie in quibus nulla mistica sunt sed solum
historia

+ mistica verba utilia

+ circa studium et circa doctores erunt in comprehensibilia

venendum iterum ne obscuritas inveniatur in libris ~~expositorum~~ expositorum. Horum enim opus est elucidare tenebrosas sententias scripturarum quia ipsi aperta dicta exponentium fecerunt nobis conspicuas et sententias antiquorum. ¶ Expedit quod hiis que in doctoribus scripta continentur inveniuntur quod talem gratiam habeat in scribendo quod instruat, quod delectet, quod moveat, quod reddat auditores suos benivolos attentos et dociles; quod scribat utilia certa et vera; quod habundent in rationibus exemplis et auctoritatibus; quod in expositione scripturarum sensum auctorum sequatur; quod sciat distinguere ubi est litteralis veritas solum et ubi sit solum mistica requirenda. Insuper tamen ad ipsum studentem pertineat ut scripta doceat multa que dicta sunt superius incomprehensibilia non caveat diligenter. ¶ Ex quibus omnibus scilicet predictis et predicendis circa studium et doctores patet quod et que possunt incomprehensibilia in huiusmodi doctoribus inveniri.

Circa vero tertium est notandum quod triplex est disputatio scilicet scolastica, civilis et concordiaria. Scolastica est que in scolis magistrorum fit ad indagationem veritatis, proveniunt autem ex eius exercitio multe utilitates, propter quod a theologis non sunt negligende huiusmodi disputationes, precipue cum Paulus dedit magistris exemplum disputandi sicut dicitur act. xix: Discedens scilicet a quibusdam obstinatis segregavit discipulos cotidie disputans in scolis tyranni cuiusdam. Hoc autem factum est per biennium. ¶ Super quo verbo dicit magister in historiis quod duxerat hospitium ab illo tyranno in quo disserebat discipulos tamquam scolares. ¶ Verum tamen huiusmodi disputationes multa interdum accidunt incomprehensibilia. Unum est ex nimia audacia quando scilicet aliqui minus sufficientes aperiunt os suum in talibus disputationibus. Contra quod dicit Theo. super ecc. Disciplina pittagoricorum est per quinquennium tacere et postea eruditos loqui. ¶ Aliud est nimia taciturnitas quando scilicet aliqui sufficientes ex nimia pusillanimitate vel nescio qua humilitate et pigritia proponendi vel timore alicuius confusionis sive aliis causis numquam opponunt vel respondent in scolis. Expedit enim ut ibi exercitentur qui habent reddere rationem de ea que in eis est fide et spe, sicut milites qui in torneamentis sunt ut melius sciant pugnare in tempore suo. Et ideo sicut audax loquacitas in hiis est reprehensibilis, ita taciturnitas nimia, quia sicut est tempus tacendi sic et loquendi, et ideo in predicta auctoritate dicitur nobiliter et postea eruditos loqui, ut scilicet non semper taceat sed tempore oportuno loquatur. ¶ Aliud est ostentatio. Cum enim viri sunt et magne litterature erubescunt nominare in scolis philosophum aliquem. Sunt econtrario qui modo Platonem, modo Aristotelem, modo Algazelem, modo Averroym, modo Alfarabium, modo Albumasar, modo alios ignotos philosophos nominare non cessant. ¶ Alius quia adhuc obscuratis epulam hesternam in mortuis pectoribus divina eloquia perstruentes sunt qui ante disputationem dicunt Plato meo nomine ora capitania quod pectus deo vero plenum magis gestiunt. ¶ Aliud est appetitus vincendi. Sunt enim aliqui qui ad modum puerilem plus intendunt vincere disputando quam veritatem reperire. Contra quod dicit Augustinus de doctrina christiana: disputationis disciplina ad omnia genera questionum que in litteris sacris sunt penetranda plurimum valet. Sed tamen cavenda est ibi libido rixandi et puerilis quedam ostentatio decipiendi adversarium. ¶ Aliud est pertinacia que est quando aliquis postquam incipit adherere alicui sententie sive vera sive falsa sit numquam potest avelli ab ea. Contra quod dicit Ambrosius de officiis: Absit pertinax contentio que magis excitare inanes quam aliquid utilitatis afferre solet. ¶ Aliud est perturbatio que apparet in loquendo nimis et in gestibus inordinatis que similiter multum dedecet virum religiosum. Contra quod dicit ibidem: Sint

+ ad sui ostentationem quandam

disputatio sine ira. ¶ Aliud est multitudo
verborum que pro pace tamen in vanum proferuntur et ad rem
non faciunt quod reprehendens Salomon dicit ecc vj
Ubi plura multa sunt in disputando veritatem ha-
bent. ¶ Aliud est nimia inquisitio rerum plane
non possit sciri veritas de multis in principio ecc j
Vidi afflictionem quam dedit dominus filiis hominum
ut distenderentur in ea. Cuncta fecit bona in tempore suo
et mundum tradidit disputationi eorum ut non
inveniat homo opus quod operatus est dominus ab initio usque
ad finem. Illud est inutilitas disputationis quod
accidit cum de materia minus utili disputatur
sicut fecit Salomon qui disputavit super lig-
nis a cedro que est in Libano usque ad ysopum qui egre-
ditur de pariete sicut dicitur 3 R. Vel cum de
materia etiam utili articuli pauci inquiruntur
cum magis esset utile articulorum plu-
rium scire veritatem quam unum nimis multi-
plicari. Contra quod dicitur act. xxiiij. De pau-
lo disputante illo de iustitia et castitate
et iudicio futuro. Circa materiam utilis est mul-
tiplex. Hec et quedam alia reprehensibilia que
disputationes scolasticas requiruntur a quibus
est cavendum sollicite omnibus disputatoribus
in se sunt laudande. ¶ Ecclastica disputatio
est que fit pro fide defendenda cum infidelibus
de qua scriptum est act. 2. Surrexerunt quidam
de synagoga disputantes cum Stephano
¶ Porro etiam hoc est reprehensibile quod quidam
congregant disputationes innumerabiles de
rebus multum subtilibus et parum utilibus
Contra enim inimicos fidei cum occurrit neces-
sitas nesciunt aliquid dicere. Non fuit talis Paulus
qui disputavit cum grecis Act. ix. Cum iudeis
Act. xvij. Cum colocensibus i. conversis de gen-
tibus ad iudaismum act. xix. ¶ Item modo
in synagoga act. xvij modo in foro act. xvij.
Item non solum in die sed etiam in nocte act. xx.
Item deberent omnes zelatores fidei querere
et congregare scripta utilia contra infideles

inter quos habitant sive iudeos sive sarra-
cenos sive hereticos ut possent tempore oportuno
contra eos pro fidei defensione laudabiliter
si necesse foret disputare. Titum primo. Am-
plectentem eum qui secundum doctrinam est fidelem ser-
monem ut possit exhortari in doctrina
sana et eos qui contradicunt arguere. Qua-
liter Paulus et Stephanus et alii primi-
tivi sancti huiusmodi disputationes inierunt pro fi-
dei fervore frequenter tamen modernis hominibus
non est hoc faciendum facile. Illi enim virtutes
habebant in se lucentes. Unde et Stephanus visus
est tamquam habens vultum angeli cum disputaret contra
iudeos. Et hoc solet magis movere duricordes quam verba hoies
¶ Item habebant gratiam faciendi miracula per quod
flectebantur qui alias vinci non poterant. Non autem
ita est nunc et ideo non sic cum magna discretione
et cautela est ineundus huiusmodi conflictus. ¶ Sunt
enim aliqui infideles adeo obstinati quod nulla
spes habetur de eorum conversione et cum istis non
est disputandum ne proiciantur margarite
ante porcos immo potius si fuit inita dispu-
tatio est dimittenda exemplo Pauli de quo dicitur
act. xix. Ingressus synagogam cum fi-
ducia loquebatur et ~~sa~~ mense. dies 2 s. de regno dei
Cum autem quidam indurarentur et non crederent
male dicentes viam domini coram multitudine
discedens ab eis segregavit discipulos.
¶ Item heretici et alii infideles habent multas astu-
tias quas qui non noverit numquam poterit eos confute-
re quantumcumque sint literati sed potius confunduntur ab eis
et non deberent inire disputationes cum eis nisi
sciant bene positiones eorum et rationes quas habent ad
positiones nostras et cautelas eorum et sciant
se prudenter habere cum eis declinando precavere
ut assumant sibi difficiliora ut sunt probatio-
nes ut quod ex verbis eorum sciant eis concludere
et similia aliaquin non sequitur fructus sed confusio
Sed vero tales sunt qui disputant sequitur et du-
fructus quoniam act. xvij. Iudeus quidam nomine Ap-

pollo alexandrinus genere vir eloquens devenit e-
phesum hic erat edoctus viam domini et fervens
spiritu loquebatur et docebat diligenter ea que sunt de
Ihesu. Qui cum voluisset in achaiam contulit mul-
tum hiis qui crediderant vehementer enim devince-
bat iudeos ostendens per scripturas esse christum Ihesum.
¶ Item huiusmodi summe cavendum quando disputatur
cum catholicis coram hominibus ad apparentem vic-
toriam. Et ideo quia cum ea que fidei sunt non possit
interdum satis fieri plene omnibus intellectus est dis-
putandum cum eis coram infirmis. Et ideo iura tam
civilia quam canonica voluit quod non disputetur
publice coram turbis coadunatis ¶ de fide l. q.
et extra primo q. 7 c. quoniam quibusdam. quod intelligendum est
ubi instat periculum predictum. Alias si contubitat
credentem propter excellentem sufficientiam catholici
et magnam insufficientiam infidelis expect-
fructus posset tolerari. ¶ Item multum noceret
in huiusmodi disputationibus cum catholicus minus re-
ligiose se habet sive impaciter sive iracunde
sive superbe sive modis aliis inconsiderate
se gerendo. Et per hoc enim infideles et alii
astantes contempnunt eum minus bonum virum. Propter
quod cavendum dicitur ij thi. 2 Servum dei non
oportet litigare sed mansuetum esse ad omnes
docilem patientem cum modestia corripi-
entem eos qui resistunt veritati nequando illis det
deus penitentiam ad cognoscendum veritatem et
resipiscant a laqueis dyaboli. ¶ Sicut autem
legitur de beato dominico quod per paciam et man-
suetudinem quam vidit quidam hereticus in eo
conversus est quod forte numquam per verba fecisset.
¶ Item incidunt alii qui in disputando
cum infidelibus prosiliunt in verba maledictionis
et contemptibilia et blasphemationes interdum.
¶ Cum tamen michael altercans cum dyabolo
de corpore moysi non sit ausus inferre
verba blasphemie sicut dicitur in epistola iu-
de .i. quod valde cavendum est sed potius cum
compassione loquendum est eis ut quod homo non

vincetur ad malum sed potius provocetur ad bonum
¶ Sicut legitur in vitis patrum. Ubi dicitur quod quidam Exem.
monachus transiens invenit quendam paganum
incepit ei dicere quedam verba contumeliosa quibus
provocatus insurgens ipsum verberavit eum.
Alio vero monacho transeunte et dicente ei
verba pia et humilia commotus corde dixit
quod invenisti in me quod me ita dulciter allocutus et
conversus est ad fidem ¶ Item in huiusmodi dispu-
tationibus confidentia tota ponenda est in domino
non in aliquo alio quod homo habet in se et ideo re-
currendum est ad eum ieiuniis et orationibus
et aliis humiliationibus sicut faciebat an-
tiquitus in bellis congruentibus. Nisi enim virtus
dei operetur modice efficacie sunt verba ad
convertendum infideles ¶ Exemplum in historia Exem.
ecclesiastica. Ubi dicitur quod cum in concilio nice-
no ubi convenissent philosophi et unum ex eis verbis
superare non posset unus catholicus vir magne
simplicitatis sed simplicissimus vir optentam
licentiam disputandi cum eo quam timebatur de
eius simplicitate. Dixit audi philosophe.
Unus est deus articulus ad que stupefactus
philosophus respondit. Ita est et aliter esse non potest et con-
versus ad socios dixit. Quamdiu verba
audivi verba reddidi sed ubi virtutem dei
sensi resistere non potui et hortans eos
ad sequendum se factus est christianus. Sicut ergo
patet quod huiusmodi disputatio non est subeunda
cum obstinatis nec cum aliquo nisi cum valde
competitato in istis nec coram infirmis nec in
alio modo est prosequenda nec nisi cum compassione
et in confidentia virtutis dei. Unde surgit
discretio in hoc observanda ut videatur cum
quo et ad quid et coram quibus et quando et cum quo
affectu et in qua confidentia fiat ¶ Item
ordinaria disputatio est que interdum oritur
incidenter occasione alicuius ut solet fieri in colla-
tionibus dandis vel etiam in verbis contingentibus
et in similibus sicut discipuli in via contulerunt

disputauerunt quis eorum esset maior. Luc. xxii.
Solet autem circa huiusmodi disputatores reprehen-
sibilia multa reperiri. Sunt enim aliqui ad dis-
putaciones tales adeo prompti quod statim ut o-
ritur sermo quilibet incipiunt disputare
Contra quod dicit Augustinus Non sim(us) in dispu-
tacionibus prompti in oracionibus pigri. Item sunt
aliqui cum videt aliquos disputantes se immis-
cent sicut canes qui videntes alios ca-
nes rixantes statim innuant unum quod est
stultum signum prouerbiorum xx. labia stulti miscent
se rixis. Contra prudentes est cauere hoc
declinare. Titum iii. Contenciones deuita.
Item sunt alii qui non solum se immiscent sed tota
disputacionem aliis auferentes sibi assu-
munt prouerbiorum xxvi. Sicut qui apprehendit auribus
canem sic qui transit impaciens et commiscetur rixe
alterius. Hec est enim natura canis apprehensi per aures
quod si rixatur cum aliis statim dimittit alias rix-
as et insurgit in apprehendentem eos solos. Item
sunt alii qui adeo clamose se habent disputando et
non videtur esse de discipulis illius de quo scriptum est
Mathei xii. Non contendet neque clamabit neque au-
dietur in platea vox eius. Sed potius de illis qui in passione
domini clamantes cum legitur passio clamantes
reputantur domino submisse loquente. Contra quod dicitur
ecclesiastes ix. Verba sapientum audiuntur in silencio.
Pertinet enim ad virum sapientem non clamose sed
cum moderato silencio loqui. Item sunt aliqui qui de
nullis questionibus inutilibus suscitant disputaciones
ut dicitur in prouerbio de lana caprina. Contra
quod dicitur Titum iii. Questiones stultas de-
uita. Glosa vel Non est salus nec scientia utilis.
Item sunt alii qui de rebus ad se non pertinentibus
tota die disputant, nec de quibus precipue et
hoc est quod est reprehensibile precipue religiosis
Exemplum. Contigit quod orta est guerra inter regem anglie
et regem francie philippum. Declinauit phi-
lippus rex ad quandam abbaciam in normannia
Ubi quidam monachi normanni fauentes regi

anglie contra monachos gallicos adherentes
regi francie frequenter contendebant. Gallici
vero reputantes quod propter hoc male tractarentur
a normannis accesserunt ad normannos
Quibus auditis rex eos vituperans et
confundens dixit eis. Miseri monachi cantate
legere psalterium vestrum quod habetis vos intro-
mittere de negociis que inter nos reges sunt.
Bonum verbum et laude dignum et concordans
spiritu sancto qui dicit ecclesiastici xi. De ea re que
te non molestat ne certaueris. Item
cauendum est in huiusmodi disputacionibus ne dis-
putetur cum quolibet. Deferendum est enim ma-
ioribus viris ne cum eis sic contendat quod re-
putant sibi ad contemptum. Ecclesiastici viii. Ne conten-
das cum homine potente. Et iterum Ne conten-
das cum viro locuplete. Non est enim sic con-
tendendum cum viris linguatis vel cum stultis
quod primi propter copiam verborum quam habent numquam
permittunt se vinci. Secundi non intelligunt
vocem de pedibus pennis ecclesiastici viii. Ne litiges
cum homine linguato. De secundis prouerbiorum xxix.
Vir sapiens si contenderit cum stulto siue
irascatur siue rideat non inueniet requiem
Propter quod dicitur Quia stultus numquam rationem
intelligens semper facit iterum laborare secum
contendentem. Sunt iterum aliqui maliciosi
si qui contendunt homines capere in sermone vel
confundere ostendendo ignoranciam eius
Vel ad iracundiam ipsum prouocando
Et ideo cauendum est de contendendo cum istis
prouerbiorum xxiii. Ne contendas cum pessimis
Sic ergo patet quod reprehensibile est in huiusmodi
disputacionibus emergentibus cum quis est ni-
mis pronus ad ista. Vel se immiscet. Vel
sibi totum assumit. Vel clamose se ingerit
Vel de rebus inutilibus vel ad se non pertinen-
tibus disputat. Vel cum indifferenter cum omnibus
disputat non discernens personas cum quibus
contendit. Patet ex iam dictis que sunt

rp̄hensibilia et studiū et libros et auditores
et lectores et librorum cōtrores q̄ tantomagis
tauenda sunt ꝑpter religionē et uirtutē quāto et
ipa scīa sicut postensū ē postponenda ē
uirtuti. Testatur preceptum de quinto uobili qd dat
q isto mādato Codices ista hō ī qd ē
et reprehendos qs conuicit et tales q ea
q sunt i codicibꝫ itelligunt cōpetenter cū in
eis cotidie legē debeat scdꝫ istud mādatū

S ciendū regulariter tauendū
ē ne psone min9 sufficientes
i scīa recipiant in ordinē fratrum
predicatorum Quū enim sit cōtrariū cōtingit
iterdū q huiusmodi psone infueres temptatores
icurrūt. cū uident se facē nō posse qd fa-
tres sui faciūt siue i predicādo siue i consilio
et silibꝫ ꝑpter qd phibitū fuit i lege deut
xxij Ne aret in boue et asino q asin9
nō pt facē ꝑpter debilitatē qd facit bos
et iō i tali societate grauaret Item
seqt ex hoc piculū nō modicū alios
q iterdū opꝫ tales exponi ex quadā
necessitate ad ea q alij faciūt et aliorum salu-
te et iō cū sint ceci cecos ducunt ambo in
foueā cadūt luc vi Item seqt ordinis cō-
temptus Sicut enim ꝑpter psonas venerabiles
ordo venat ita ꝑpter cōtēptibiles cōtēp-
nit Sicut et golias cōtempnebat israelitas
uocās eos phalangas j re. xvij Item multi
magni viri ꝑpter hoc resiliūt a pposito veni-
endi ad ordinē Sicut enim nō ꝑpter locū ele-
git dn̄s sꝫ ꝑpter gentē locū sicut dr̄ machab. v (gente)
ita viri sapientes nō tm̄ ꝑpter ordinē i-
hiant ad ingressū sꝫ ꝑpter psonas auctoritatis
i ordine existentes Item ex hoc seqt ruina
ordinis sicut enim subtractis lapidibꝫ gran-
dibꝫ sup qs dom9 ē fundata si nō sub-
stituant i harena nō possꝫ diu dom9
durare ita cū uiris magnis q ordines fun-
dauerūt succedūt psone modici valoris

nō pt esse n imineat ruina Sicut dicit
de domo sup harena fundata m vij Item
sicut in edificijs trabes alique fortes posite
iter debiles fortificant eas Ita viri magni
in sunt ad robur minorum sup illud Ro. xv
Nos firmiores debem9 aliorum infirmitatē
portare fortibꝫ g9 subtractis q restat
n formido debiliū cōtractione Ut impleat
illud Posuisti firmamentū eius formido Item
ex hoc datur audacia maior hostibꝫ sicut
i castro obsesso qn nō sunt intus bene psone
viriles Vñ dixit Sanaballa hostis iudeorum
Nee iiij qui volebat uidere ciuitatē iude
q faciūt iudei imbecilles Sicut g9 pꝫ q ex
receptione psonarum insufficientiū sequitur hic
s. eorum temptatio aliorum piculū ordinis con-
temptus bonorum fugatio hostiū audacia.
Item illi q assumunt ad bellū solent esse
electi sicut pꝫ paralip xij Similr illi q assu-
munt ad ea officia i qbꝫ opꝫ eos mul-
ta facē sicut pꝫ exo xviij de electis de con-
temptio ad satisfaciendum ppl'o Similr illi q
assumunt ad magna negotia ut ambassia-
tores solempnes Propter qd dixit dn̄s de pau-
lo act ix Vas electōis ē m iste ut portet
nomē coram regibꝫ et gentibꝫ et filijs isrl'
Illos vero q assumunt ad statū predicatorum
opꝫ pugnare cōtra dyabolū et cōtra totū
posse suū et multis cōfluentibꝫ ad se re-
spondē et magna negotia s. animarum
agē Item ꝑpter hec g9 et predicta mala tauenda
magna debꝫ esse diligentia i recipiendis ne
recipiant insufficientes Est sciendū q
hoc pl9 et min9 opꝫ obseruare ꝑ tempore
et loco q sicut i fundatione ordinis dn̄s dedit
viros magnos s. aplos Ita i fundatione
ordinis a principio solet inspirare viris magnis
ut ad eorum fundationē iūret huius hoies
q̄les post lapsū temporis nō igrediunt et
iō nō recipiunt pro loco q aliq sunt religiones (vel)
min9 sufficientes nisi recipiant

q no hndet i psonis multu sufficientibz
Ideo oportz i illis min9 sufficientes recipe
interdu p casu qr interdu aliq psone mi
in exempli ul mgne utilitatis p aliqbz
officiis ordis q no indiget tratura ut
e pcuratoris cantoria et silia sz recipiende
dumo bona spes habeat de eor bonitate
et industria nali. Denique nondu q u-
bi e tantus defectus q no inueniunt sufficientes q dirigat ordine expedit aliqs iuuenes
de qbz speret q possint si instruat bn p-
ficere interdu et cura appone ce eor instructione diligente ut ipe ordo psonas bonas
faciat qs mundus mitte cessat. Huius
exm dedit dns q i fundatione gentis huiam
pmos pntes fecit pfectos etate et sciia
postmodu oportebat q ipi et successores
eor laborarent ce filios ad pducendu eos
ad pfctm sic etia fecit xps i pmitiua ecclie
das magnos viros ecce qs ipsemet pfecit scia et uirtutibz sed postmodu oportuit q etia magna cura apponeret ad
hndu eoru fideles successores sic etia
faciut edificatores no em expectat sp q
apportet eis lapides politi et ligna leuigata sed hmoi cu ruditate dolata
elaborat ut faciat apta opi suo magnates etia no sp emunt palefridos e
doctos ad ambulandu sz interdu pullos
qs cu diligentia faciut edoceri ut sit apti ad suu ppositu. Filii etia hmoi filio no
ne cura maxima apponut ce filios
i scia ut pficiat et hat aliqd magni
i sclo. Itus qd dnicus voluit q reciperet
i ordie suo pueri oblati a pntibz et ita
fiunt monachi et cu q multa cura et labore
pmouet eos ad sciendu diuinu officiu
Ulls at dubitet qn utilius eet si scientes
officiu instruerent i hmoi q pfecte dei
posset addiscere. Ex p qbz oibz pz q lau-
dabile e ut interdu ordo i aliqbz nacionibz
cura apponat ad aliqs dociles iuuenes
i scia pmouendos pcipue cu pbatu sit
experimentu q ex hoc seqtur fructus magnus
hmoi cum qnto puriores hnt alios tanto
facilius pficiunt sicut et pui de quibz
datur daniel .i.

Postremo ce hoc madatu
qri pt quo seruetur i ordie
nro et si no suat cu qua
cosciencia pt omitti. Ad no tercio hm9 madati e sicut sup dcm e q studeat p pt qd
dicitur singulis diebz certa hora codices
de petendos sz sic modeate q ppt hoc
ab offo dino ul aliis agendis regularr
no retrahatur studentes et io dicitur Et
horam q petierit no accipiat. Pdicatores
vo oportz plus studio vacare q alios
religiosos et io pres pmitiui eligendo
regula aug9 ce articulu studendi
maiore libtate dederut no solu certos
libros concedendo sz aliqs spalit ad usus
singulor deputando et horas ad studendu aplicando pnideruut tn p constitutiones ne hac occasione dinu officiu ul
alia agenda dimittent et io nos seruam9 istud madatu qntu ad substanciam etia melius q alii. Ad modu uo
no et i hoc potuerunt et pnt pres
ordis et capla dispensare ex ca ro(na)li
pcipue cu iste modus utilior sit illo
nec reputat~~ur~~ rem ~~(struck)~~ no(n) conservare qui melius comutat.

Uestimenta vo et calciamenta qn fuerit indigentibus
necessaria dare no differat
sub quor custodia sunt q posituut.

Sicut predcm e mstri necitatu solet
curare dupliciter i distributoe .s. qn hora
debita tradunt no tardeda Et qd sun

ē precedēs mādatū s; et spālē matiaz ul qn
differūt tradē tradēda cōt qd ē h madatū
ī spāli cū matia s tn scdm quā frequēti
ei rat s et uestimēta et calciamēta Similr
at ita ꝙ hoc mādato ꝓ ē ꝙ ministrātē
debet ne ꝓtrahat morā ī eis q̄ tradēda st
ꝓpt qd dicit dare nō differ ꝛc̄ Scdm ē ꝙ h
restringendū est ad necia tm̄ qz alia nc
peti debet nec tradi Et io d qn fuerit
indigentibz necia Tercium ē qdda notabile
et custodia hoꝝ Cū dicit sb q̄rꝯ custo ꝛc̄
¶ Circa ꝓm notandū est ꝙ ad officiales
ista ptinet ut bn faciat sua officia ꝓ
ē ꝙ ea q̄ faciūt faciat diligēt ꝓpt qd dcm
est sup Illa opa vr̄a ī tēn fiat maiori stu ꝛc̄
Aliud ē ꝙ seruiant sn murmē Et io dcm
ē sup Sn murmē seruiat ꝛc̄ Aliud ē ꝙ tra
dat tradenda sine mora de quo hic

Et sciendū ꝙ ille q̄ ptrahit
morā ī dando aliquid vulnerat
hoīem q̄ vult ei bn facere
Unde vo ꝓtracto nemū solz hōiez affligē
Seneca Onerosū verbū et dimisso voltu
dicendū rogo michi cq amarū q̄ dū pen=
dere cogunt aio qdē magis seruiet ipsi=
di spem suā quā trahi Cont hoc dicit
eccī vii Cor inopis ne affligas et ne ꝓtra=
has ꝛc̄ ¶ Itē talis et bn̄ficiū sit et grāz
de eo nō ht. Seneca Errat si qs bn̄ficiū
inuitū sibi sperat ꝙ dilacōē lassauit ex=
pectacōē torsit Et econ adauget bn̄ficiū
q̄ cito cōfert Sn̄ idem Cū hōi ꝓbo os ad
rogādū suffundat ruborē q̄ hoc tormē=
tū remittit munꝰ suū multiplicat Itē sic
dic Seneca Illud ē libēter factū qd cito factū
et inde relinquitur ꝙ q̄ tarde fecit nō libēter.
Et ideo minuit apud deū meritū suū qz
sicut d grg Cor nō substātiā deus pēsat
nec pendit q̄ ī eis sacrifico sz ex q̄to ꝓfe=
ratur ¶ Illo debz q̄ dū seruitus morosus

est ī tradēdis necessarijs fratribz et hoc ꝓpt fratrē
ne eū affligat Propter seipm ne seruicii sui
grām amittat Propter deū ne apud deū mi
nus meritū habeat Propt qd bn̄ dicit puł 3
Ne dicas amico tuo vade et reuertere cras
dabo tibi cū statī possis dare.

Circa scdm notandū ꝙ licz et oīa
cauenda sit superfluitas viris
religiosis tn et vestimēta et mag
calciamēta et io obseruat apud eos ut
sicut deꝯ oīa disposuit mēsurā nūo et po
dere ita et ipi ordinēt hoc et ista Caput
eīm mēsurā qn tradūt ꝙ breuis ꝙ lō
ga debeat eē vestis ul sotulares Nūz qn ī
certo nūo tūc ul alia cōcedūt Pondus qn
ꝓtiū ult qd nō debet paūm valorē ascēdē
cōstituūt Hec ꝓpt hoc obseruat ut cū no
uū aliqd dat vetus reddat qd nullaten
ē omittendū ne forte aliq superfluitas
cōgregēt et ut ꝓ ostentacōē veterē nouis
indigeat Et ut ī aliqo vsus vtiles ꝓpe Exē
datur ¶ Narrauit mgr iordanꝯ aliqn
me audiente ꝙ cū duo religiosi duo valde
familiares inuicē cōdixissent sibi qd si possi
bile foret eis ꝙ q̄ pmꝯ moreret̄ redirent
ad alterū Et diceret ei de statu suo Cōtig
vnū pmortuū redire ad alterū Videbat
at uidēti ꝙ ille mortuꝯ ī claritate mg
na cetera cingulo sup et circa ī magna obscu
ritate Et cū qreret a defuncto qd hoc eēt
qz credebat̄ eē timēs Illo ē inqt ꝓp hoc
qz integritatē suam ꝓ dei grāz sz aliā
dic qn date fuerūt m caligē noue tra
didi oblimiōi reddē veteres et io punior
nūc sz obsecro ut vadas ad lcm meū
et inuenies casū tali loco et redde eas et
sic disparuit ¶ Exinde cauendū ē cuilibz
ne ī hoc sit negligēs sed timor dei q̄
michi negligit sic dicit eccī vii cū tra
dat solliatū et istu ¶ Hec ꝓpt hoc obser-

vetera
nat' apud eos q' rapiat' et reparet' sicut
et btes fratres suos ordinant apud suos.
Ex ¶ Collacio[ne] i[n] vitis patrum Ubi dicit' q' q'da sup-
venit i[n] locu queda q' di' cellaru tota ab-
bate p[er]sciat hui' modicu cucullu Et ise
q[ui]bat' cu abb' dicens Hec hitacio monachorum e[st]
tu at scolaris es et no' potes hic e[ss]e Dice-
bat at fratribz abbas pa[m]bo p[er]cessimi et abbates
abbas pambo vetustis vilis p[ro]b[us] resarcitis
vestibz utebat' ne at paosis venia Ile g[ra]o
e[st] vestime[n]ta i[n] aliquo p[ro]cedat' et rapie[n]da
st et redde[n]da vetera cu' noua dat' recipie[n]da
ut resarcie[n]da st cu' pt fieri diliget' dissipata

Circa t[er]tiu[m] nota[n]du q' aliq[ui]s locus
debet h[abe]ri spalit' ad vestiu' cus-
todia' deputatus Et hui' e[st] ro
triplex Prima ne vestes dimisse pereat
Sic e[ni]m hoc cauedu' e[st] i[n] fragme[n]tis panis
sc[un]dm v[er]bu' d[omi]ni Io vi' Multo magis i[n] hiis q[ui]
melius valent Sc[un]da e[st] ne singulare sol-
licitudine qua' d[omi]n[u]s i[m]pbet c[irc]a vestime[n]ta
act' vi Quilibz cogat' h[abe]re de suis cu' eas di-
mittit Sic desit co[mmun]is custodia T[er]tia e[st] ne
ab ... locos fr[atru]m et cellas iterdu' visi-
tatibz videat' multa i[n] multis locis q' oclos
eoru' offendat cu' sc[un]dm regula caue[n]du sit
ne aliq[ui]d videat' i[n] fratribz q[uo]d offendat i[n]tuitu'
alioru' ¶ Ite' alias et paru' p[ro]desset huiu[s]
locus n[isi] adesset ibi Sunt vnde aliq[ui]' reser-
ua[n]da no' i[n]utilia fratribz i[n] posteru' q' talia
st sine mora paup[er]ibz eroga[n]da n[on] superflua
q' no' co[m]petit hoc paup[er]ibz sed mediocria
q' i[n] necitatibz fr[atru]m p[os]sunt co[n]uerti Sunt ite[m] q[ue]d[am]
huiu[s] p[er] diligentia' vestiarij q[ui]bz co[n]grue[n]tis
resarcie[n]da et apta[n]da q' suo t[em]p[or]e p[os]sunt vti-
litatibz applicari Sunt ite[r]u' q' reparac[i]o[n]e i[n]-
digent sicut v[n]de diliget' custodie[n]da q' p[er]
negligentia' i[n] aliquo no' ledat' q' paup-
tati co[n]gruit posse aliq[ui]d vestime[n]toru'
reseruare et eade' reparare et a co[n]su[m]pc[i]o[n]e
cu' diligentia co[n]seruare ¶ Ite' plat' debet
diligent' co[m]mitte[re] vestiario p[otes]tate' distri-
bucio[n]is et ista n[on] forte q' ita ta' aliq[ui]d
sibi retineat et hoc p[ro]pt[er] sui alleuiac[i]o[n]e[m]
P[ro]pt[er] fr[atru]m co[m]moditate' p[ro]pt[er] stat' sui dece[n]-
cia' Q[ua]nto e[ni]m plura retinet ta[n]to magis
e[st] oneratus P[ro]udens at e[st] sc[un]dm co[n]siliu'
iethro onus suu' caute i[n] alios p[ar]tiri
¶ Fr[atr]es at facili' p[os]sunt h[abe]re copia' ves-
tiarij q' plat' Et i[de]o eo de necitatibz
suis co[n]ferre familiari' Et i[de]o co[m]modi-
tas e[st] eoru' q' ip[s]e h[uius]modi habeat p[otes]tate'
Decz ite[r]u' plat' magis vacare sp[iritu]a-
libus et subditos c[irc]a hui[us]mo[d]i corp[or]alia
vacare sicut apli ut libe[n]t' vacaret sp[irit]u-
alibz occupau[er]it alios c[irc]a mensas.
act' vi ¶ Sz q' q' locus p[ro] vestiu' custo-
dia e[st] habendus est q[uar]e sicut eade'
de ea co[n]stituit' officialis ab ep[iscop]o q'
maior copia ip[s]i' p[otes]t h[abe]ri q' plat' q'
i[n] illo aliq[ui]' st h[abe]nda Et ad q[uo]d et cui' mo[d]i
p[otes]tas e[st] vestiario co[m]mitte[n]da Et q[uar]e p[ri]m[u]s
dicit' q' nota custodie Sc[un]dm q' h' q' p[er] d[icitu]r
sub q[ua]r[um] custodia st e[tc] T[er]tiu' q' hoc q'
dicit dare no' differat Q[ua]n[d]o ei daret
n[on] p[otes]tatem haberent.

Lites aut[em] nullas habea-
tis aut q[uam] celerrime fini-
tis ne ira crescat in
odiu' et trabe' faciat de festuca:
et aiam faciat homicida' Sic ei'
legit' Qui odit fr[atr]em suu' homi-
cida est ¶ Hic i[n]cipit v[ltimu]m capl[ati]m regle
in quo agit' de hiis q' p[er]tinet ad religio-
ne' i[n] q[ua]ntu' e[st] stat' fr[ate]r[n]itatis ¶ Porro
ad religione' i[n] q[ua]ntu' e[st] hui[us]mo[d]i p[er]tinet fr[ater]-
na dilectio ut at hoc s[i]c vigeat iter re-
ligiosos mo[d]is debito caue[n]du' e[st] eas ab
illis q' ea' p[er]turbat ¶ Ite' labora[n]du' e[st]
ut turbacio reperet' ¶ Ite' sc[un]dm est

qlis debeat e et io in hoc caplo ponit
madata et hec ta p° hic secudo ibi quia
et subiungit ♦ exhortacoez ad utrumque ibi
Unde vobis Tercio ibi non ac carlus ¶ Por-
ro turbatiuu delectois siue solet ee li-
tes et io ea istas ponit h° madatu et
cotinet duo Primum e de cauedis litibus
ibi qd dicit lites q nullas Aliud est
de tiandis ibi qd addit et qui relerrne h 2

Circa p^m cauedu ♦ liti-
gare non e res que deceat
viros Secum litigare mu-
liebre est ¶ Ite ribaldorum e comoratium
in taberna pu 33 Sicut ripe nocte hns
qui morat in vino et studet calicibus
epotandis ¶ Ite demoniacu e aug Sic-
ut filius e actibus demonum qui litigare ♦
nec deceat e g° religiosis qui debet ee viri in-
tutu et summe honestati et angelis silites
qui ipsi admodu mulierum primo admodu
ribaldorum primo admodu demonum litigare
non erubescunt ¶ Sicut legitur in vitispatrum ♦ dem
fuit sco machario qui fuit excellentissime vite
qui nondu venisset ad mensuram duarum mulie-
rum que erant in civitate et cu ivisset illuc
et inquisivisset de carum vita invenit ♦ uxores duorum
fratrum fuerant et cu xv annis simul comorate
Exem fuissent nunquam litigassent inter se ¶ Legitur
idem in eodem ♦ duo senes habitabat in
eadem cella et cu nunquam vel modica contencionem
inter se habuisset Dixit alter ad alterum
Faciamus et nos una litem sicut faciunt
homines Dixit alter nescio quomodo fit Dixit
alter ego pono laterem istum in medio et
dico ♦ meus e et tu dic ♦ meus e sed tuus e
et ex hoc fit rixa et fecerunt sic Et
dixit ~~me~~ unus meus e Respondit alter Ego
spero ♦ meum ee Dixit alter primo meus
e Cui alter si tuus e tolle eum et nescie-
runt facere litem ¶ Dicitur itum ♦ in archa

noe cuncta animalia fuerunt pacata eciam inimica
que solent contendere pro cibo et quibusdam aliis Ca-
ra primo miseranda abusio religiosorum quorundam
mulieres quarum natura prima e ad litem commo-
vantes simul annis pluribus natura virtute
superantes nunquam litigabant Senes viri
antiquus in eadem cella et conantes ad litem
faciendam nescierunt facere. Fere discordes
naturaliter in archa noe vivunt cu in omni pace Et
quidam in religione non attendentes ♦ tota eccia
cotidie orat hora sexta ♦ extinguere flammas
litium amodo litigant ut iudei de quibus dicitur Jo vj
Litigabant ergo iudei. Amodo miscent se litibus
aliorum modo novas lites suscitant more stulti
de quibus dicitur pu pbm Labia stulti miscent
rixas et os eius iurgia provocat ¶ Porro con-
tra solent ee occasio litium Primum e rerum
proprietas ♦ dum unus dicit hoc e meum alter
primo meum surgit inde lis ibi qd Seneca dicit
Quietissime homines viverent si tollerent ista
duo pronomina meum et tuum ¶ Aliud e commu-
nitas ut cum non providet alium sicut caro
sua requirit Ja. Unde lites in vobis nonne
ex concupiscentiis vestris que militant in membris
vestris ¶ Tercium e superbia ♦ ut frequenter
duo superbi non possunt pacifice cohabitare
pu pm Inter superbos semper iurgia sunt ¶ Quam
longe ergo debent lites ee religiosi qui
nichil possunt habere proprium qui debet ex toto secundum
carnem ee mortificati et summe humiles
spiritu Amplius litigatio aufert hominibus suis-
nu servitutis divino Thi 2 Servum dei
non oportet litigare sed mansuetum ee ad
omnia nec mirum ♦ debet ee sicut oves ¶ Ite
aufert vires fratrum abstinencia virtus suam
contra ad lites et contenciones recuruat qui d.
qd expedit tale ieiunium ¶ Ite inducit multa
mala utpote convicia maledictores imprecia
et huiusmodi Et io dicitur eccl xxviij Abstine-
te a lite et minue peccatum Cui g° viri re

ligiosi debeat nō solū apparē sed et dei ser
ui ee et multū affligat in abstinētijs
et sūme debeat cauē pcca qītū debe
ant cauē a litibz q istis tātū cōtinat
¶ Patz ex hijs qītū cauēdū ē viris rli
giosis a litibz si attendat qā vile qd sit
litigaē et qītū a viris bonis fuit olim
alienū Et quō tās litigatoib nō hnt z
qītū nocuit sit eisdem ¶ Attendēdū
at q lis solet oriri iterdū īt minores
sicut īt famila Cont qd dicit thy iij
Admone suos nō litigiosos ee ¶ In
terdū vō īt aliq maiores q tāq leo
ī domo sua loq nesciūt minoribz ū liti
giose Isti st siles nabal viro rusticao
de quo dicūt serui ei Re xxv Ipse
ē filius belial ita ut nō possit ei loq
¶ Inīdū vō aliq minores nō verēt
litigare cū maioribz suis more ppli
iudaici de quo dicit Exo xvij Iurga
tus ē cōt moysen qn malū sedz peri
ī pessimū et io iputat valde magna
na culpa qn qs ī rligioē cū plato lites
habuerit ¶ Ite nondū q qīus ē rligi
oso litigare cū cōnico qā cū fre et hoc
dr scādalū maius ysa ~~lxx~~ ps lxij In
laude serui dei nō audiet vox eius
foris Stultaius ē etā litigare cū hoīe
iracūdo qā cū hoīe tranquillo et hs ppter
maius piculū pcti ī eo q plus iflamat
ad malū ppter talē dispositoēz Io dicit
ecc xxij Cū iracūdo nō facies rixā
¶ Ite dapnosius ē litigare cū magna
tibz qā cū minoribz q plus pnt nocē ecc viij
Nō litiges cū hoīe potēte ne forte icī
das ī man9 ill9 Ieronim9 dicit Litesat
nullas habeat q nec cū eq̄libz nec
cū iferioribz nec cū supioribz nec cū
cōnicis et min9 cū iracūdis et maxime
cū magnatibz st hnde ¶ Porro ad ca

uendū lites st multa remedia ¶ Pmo est
refrenatō ītiorū cōmotōis p silencū
Qui enim dimittit aqa caput est iurgioz
sicut dicit pu xvij Et cōt q ptinet huioi
īpetū ea ē quietis et pacis Et io bn
dicit ecc viij Abstine te a lite qā
dicat. Facias tibi viam ne pecces in
lite ¶ Scdm ē declinatō a colloqo cū
viro litigioso ecc viij Sic strues ligna
ī igne ligna qd fit cū habet ¶ Ter cū
ē deuitatō uborz hnciū matiā liti
giosa .z. thy .z. Stultas et sn disciplina
qstiōes deuita sciens q gnat lites.
¶ Qrtū ē cauē ab illis q st occasio
litis q st iactancia pu xxviij Qui
se iactat et dilatat iurgia concitat
¶ Ite derisio pu xxij Eice derisorē
et exibit cū eo iurgiū ¶ Ite iracūdia
ecc xxviij Hō iracūdus iccendit litē
¶ Ite pusillitas pu xxij Hō pusillus
suscitat litē ¶ Patz ex ia dcis qrē ca
uendū ē rligiosis a litibz et ab omi
gne litiū et q sit ad hec remedia.
Circa tiam nondū q lis orta
nō tiet in sumet magnū
dapnū sicut de igne qn ac
census ē nō cito extinguit Et io dr
ī ista tracōez duo Videlz q tincet
nō solū cito sz celerrie et taz sbingit
.d. Sic ira crescat ī odiū pcedit
p duo q ex hoc sequit .s. correctō due
ī indicando. ppter hoc dicit et trabē
faciat de festuca Aliud ē homicidiū
eiusdē Et io addit Et odiaz frē hoīcida
qd pbat .d. sic cū legit ī Io z Qui
odit frem suū hoīcida ē ¶ Porro
ad dcianda litē corta st multa q
valet qbz solet uti viri sci Vnū
q recedit cause .s. de loco ī quo ē lis
¶ Exm legit de quodā pho q cū ei qdā Exm

+ vindicatū at malū sequit q ira
crescente in odium

maledicere dixit In lingue tue ita et ego
aurum meum sum dominus ¶ Item dicitur in vitas
patrum quod abbas mathois dimisit locum in
quo erat propter quendam fratrem qui sibi habebat
iram tamen eo et transtulit se alibi ad manendum
¶ Aliud est quod cogunt se ad silentium ponen
tes custodiam ori suo dum consistit adversus
eos litigator et hoc valet ad hoc proverbium proverbiorum
Qui imponit stulto silentium iras mitigat
et propter hoc dicitur os stulti quod frequenter e
bullit stultitiam ¶ Aliud est quod reprimunt in
pacientiam suam ita ut nec verbo nec signo
nec facto videatur moveri et hoc valet ad
hoc proverbium proverbiorum Qui paciens est mitigat
iras et rixas suscitatas ¶ Aliud est si res
pondet aliquid non reddit durum sermonem
qui provocet sed dulcem ad leniendum et
hoc item valet proverbium proverbiorum Responsio mollis
frangit iram durus sermo suscitat fu
rorem ¶ Aliud est quod recedit cum litibus Exemplum
de abraham genesis xiii loth fratri suo ne quaeso
sit iurgium inter me et te Ecce univer
sa inter me et te est recede a me obsecro
si ad sinistram ieris ego ad dexteram
tenebo si dexteram elegeris ego ad si
nistram pergo Et commendatur hoc apud
corinthios vi Quare non magis iniuriam pati
mini scilicet quam contendatis ¶ Aliud est quod non
intenditur iustificationi sue cause quo hoc enim quod
quilibet laborat in lite ad ostendendum racionem
se habere prolongantur lites et per consequens ab istis
circius tractatur Et ideo dicit apostolus Romanos xii Non
vos defendentes karissimi sed date locum ire
¶ Aliud est quod se humiliat etiam targa [Iniuriati]
an quod multum valet ad hoc ¶ Exemplum in vitas
patrum Cum duo germani commorarentur in cella
dyabolus volens eos provocare ad iurgium
compitit lucernam quam iunior posuerat super
candelabrum Et quod senior percussit iuniorem
cum furore Iunior vero prostratus ad terram Exemplum

clamavit dicens miserere mei esto domine et ego
rursus attendo illam Et statim propter humili
tatem illius non potuit praevalere sicut audivi
sacerdos pdolor qui propter hoc factus est propicius
¶ Vir tam tractet litis oportet Item dicitur
quod lite si non cito sopiatur solet sequi tria
mala scilicet in manu quo ad percussiones
ysaie lviii Ecce ad lites et contentiones ieiuna
tis et percutitis pugno impie ¶ Item malum in
ore quo fedatur proximus proverbium proverbiorum que viderunt
oculi tui in iurgium non cito proferas ne postea
emendare possis cum dehonestaveris a
micum tuum propter quod dicitur quod iurgium generat
verba deturpantia proximum ¶ Item malum in corde
scilicet odium Augustinus Odium est ira inveterata porro
odire aliquem peius est in se quam forte ad horam
percutere ut malum vel alii dicere Et ideo vir sanctus
ad tractandum lites ponitur illud inducit quod aliud
¶ Quantum malum sit odium ostendit per duo
que ex odio sequuntur Unum est excecatio animi in
iudicando de peccato alterius Qui enim odit fratrem
suum in tenebris est sicut dicitur i Johannis ii Et ideo
sicut ille qui videt in tenebris videtur in nocte
de plebecula quod sit magna arbor Ita et iste
videtur de modico peccato quod sit magnum et est
valde reprehensibile Non enim debemus peccata
aliorum trabes reputare et nostra festucas
sed potius econtra Sicut tangitur Luce vi ¶ Exemplum Exemplum
In vitas patrum cum in congregatione loqueretur fratres
de culpa cuiusdam alterius fratris Abbas Pior ex
urgens accepto sacco uno pleno harena
posuit retro se et unum parvulum ante se et
cum hoc deferens regressus fuisset et quaererent
fratres quid hoc esset Respondens dixit Iste saccus
retro sunt peccata mea magna et pono ea retro ut
non videam ea Iste autem sacculus sunt peccata illius
fratris modica et illa video et in illis contristor
quod non oportet ita fieri sed potius econtrario
¶ Aliud est homicidium animae odium cum est vo
luntas mali in alterum Est autem malum sine

culpa sine pena tendit ad mortem Et io
adiciens frem homicida e secundum aliquos sic
d² Io x Propter hoc bn dicit Ne ira istat
i o et ira fa de fes et a fa ho z q d
Circa) hs e finienda ne tantu malu seqt²

Quicumque convicio vel male
dicto vel etiam criminis ob
iecto aliquem leserit me
minerit satisfactione quanto citius
curare quod fecit et ille qui lesus est
sine disceptatione dimittere ¶ Po⁹
q̄ tradidit mandatu et turbatum caritatis
frenere tradit mandatum et reparativa dilec
tionis turbate ¶ Circa hec autem considerat² duo
Primo q̄ dicit quod sit ad hoc faciendum
Secundo ponit diversitates corporis q̄ et h⁹ male
se hnt sed plus et minus ibi melior e at z
¶ Porro turbato dilectionis frenere solet
accidere quinque ex culpa unius solum quinque ex
culpa duorum Et io et reparatione ei⁹ tradit
mandata i utroque casu Circa p^m h Circa
z^m ibi Si autem invicem se leserint ¶ Porro
ad reparatione caritatis et offendente et
offensum et remissio ex parte offensi Et
hec duo tangut² i isto mandato p^m p^o
secundum ibi et ille z

Hic intelligentia autem primi nondum
q convicium proprie acceptum dicit²
opprobratio alicuius vilis condicionis
q pt e sine peccato Sicut cum vocat² aliquis fi
li⁹ meretricis et filia Sicut convicatus e Saul
filio suo ionathe i d 1 Re xx Fili mulieris
ultro rapientis virum Maledictum vo e imprecatio
alicuius mali alicui Sicut faciebat Semei d d
de quo dicit² 1 Re xvi Maledixit prosilens
david i dns suis Obiectio vo criminis e impo
sitio alicuius facti culpabilis sicut accidit
coram Salomone 3 Re 3 In quibus meretricibus
quarum una falso imponebat alii oppressione
filii sui Et negans dicebat Mentiris Pp

\+ Et duo necia s satisfactio ex parte offendentis

ante invenit² aliquod genus verborum pro quod lin
guates se ledat quod reduci non pt ad aliquod
istorum ¶ Item sciendum q inter oia gna le
sionum q inferunt² p lingua sut frequenter
e graviora Sunt enim quidam q nocent i rebus
ut raptores et incendiarii Sed graviu nocent
sagittarii q infigunt sagittas i personas
et sic facit lingua mala q non solum i rebus
sed i persona nocet Ut dicit² Ie^a ix Sa
gitta vulnerans lingua eorum ¶ Item sunt
quidam q nocent i persona p verba sed non profun
dat² interdum lesio usque ad interiora non autem
sic e de lingua Immo lesiones pertingunt usque
ad ossa interius confringens ea Eccl xxviii
Flagelli plaga livorem facit plage a lingue
comminuet ossa ¶ Item sit aliqua nocumenta
quibus resisti pt p scutum et huiusmodi protectoria
sed vix invenit² aliquis adeo armatus pa
ciencia q non sauciet² a lingua ¶ Exemplum de
Iob q non fuit motus ad dampna rerum
vel corporis flagellum et tormentum videt² ad
linguam uxoris dicens ei qui una de stultis
mulieribus locuta es Eiusdem ii Filii
hominum dentes eorum arma sagitta acuta
et lingua eorum gladius acutus q d Sicut
istis congregatis non pt resisti ita nec
lingue male ¶ Item notandum q quilibet
tenet² ad satisfactionem illi quem lesit
verbo i vituperando Et e exemplum [argumentum] xxi Ubi
dicit² q si aliqui rixati fuerint et percusse
rit alter alterum et mortuus fuerit sed
i lecto iacuit tenet² eidem ad expensas
i medicos Si enim verum est hoc i lesione
tali Eadem ratione i lesione facta p linguam q
interdum maior e tenet² quilibet ad satis
factionem q v Si frater tuus ht aliquid ad
versum te z ¶ Item tenet² ad satisfac
tionem cito sicut i instrumentis quod sine
die debet² Ita et hic ephes 4 Sol non
occidat sup iracundiam vestram ¶ Exemplum

Ex^m

In uitis prm abbas agathon solebat dice nuq̄ dormiui nec lite hnte mecu dormire p̄misi q̄ntu ad v̄tute mea ptinuit n̄ p̄mi ī pace ruerterer ab eo ¶ Itē ī satisfaciedo debet caue a modo supbo uel asp̄itate qd satisfactio psit ad turbacionē ire fr̄is qd ~~~~ cauedu sūmopere ē Vn abbas ioseph ī collatōe prm Iracudia fr̄is et sn̄ roe comodo quo sua curare desideat ~~pter hoc~~ fi- Pter hoc q^d bn̄ dicit vir sc̄s quicq̄ comotio · i · quicq̄ aliquo gn̄e verbi mali qr pnt oīa mala reduci ad aliqd istoru lesent aliquē qd · i · lesiones ē valde gnue meminerit · i · nō omittat sic^t fuit obliuiosus qui cp obliuiōe omittit scīē qd dicit qnto cicius · i · sn̄ mora cp dubiu est et nō pt pra autē plogari satisfactoe curare qd fecit · i · tali satisfaōne q̄ sit curatiua plage illate de quo plus ē curādu q̄ de gra ul amicitia fr̄is uel aliqs huiōi ¶ Sed q̄ret aliqs q̄ sit huiōi satisfcō ad qua tenet^z ille q̄ lesit aliu verbo Rn^o ¶ Triplex pt ē huiōi satisfactō Prima ē p u̇ba ut aliqs petat venia de offensa ab offenso sicut faciebat Augus scribēs Theō et · d · Obsecro te p masuetudine xp̄i xp̄i si lesi te ignosce m Alia ē p corporis hūliacōez sic^t fecit semei dd̄ cui maledixit 2 Re 19 Semei cp pstrat^s cora rege dixit ad eu Ne reputes in dn̄e ad iniqtatē neq̄ memineris iniuria serui tui ¶ Alia ē per obsequia sicut iacob voluit munibz placare esau Ro 12 Si esurierit inimic^s tuus ciba illu Si sitit potu da illi · q · d · p hoc placabis eu et redibit amicitia ¶ Si q̄rat^z Nuq̄ tenet^z q̄libet offendēs ad oēs huiōi satisfactōes ¶ Rn^o ē cp nō cp sic^t ledēs aliu ī rebz nō tenet^z n̄ ad eta q̄ntitatē rei restituende Ita et offendēs v̄bo nō tenet^z ad oēs satisfactoēs s̄z ad eta q̄ntitatē offensē cp si offensus petat maius pt sufficē offēdēti satisfacē scdm arbitriu boni viri q̄uis laudabile eet plus debito ī pace fr̄is fac̄e ī hoc tam ¶ S̄z etia pt q̄ri vtru offendēs ad reconsiliandu fr̄em statim antq̄ accedat ad offerēdu aliqd dn̄o in altari cu hoc videat^z dn̄s madac q̄ Rn^o Aut offensus ē absens aut p̄ns Si absens sufficit offendēti ppositu satisfaciendi sine mora cu potit sicut ī restitucōibz nec opoz3 cp vadat pedibz ī h^o cau sed sufficit ut aio scdm augu Si vō ē p̄sens aut fuit lesus offensa Ita cp ēdō^z offensus fortit turbat^s aut grauis Si leuis pt differri satisfactō usq̄ ad tp̄s modera tu Si vō grauis satisfi cu roe debiti cp oīdie debet^z cu roe fr̄ne caritatis cp debet dare opam cp ira fr̄is nō crescat ymo sedet^z ¶ S̄z nuq̄ platus ī religiōe pt remittē huiōi satisfactoez faciendā sbdito suo p offensa sibi fca cu de mē nali videt^z ē ut ei satisfaciat ī quo nō pt dispensare ¶ Rn̄ pt dici cp sic sicut et pt debitu remittē pecunie qr sicut bona sibi debita sut ī ptatē plati ita et psona sua nec repugnat in hoc ius naturale q̄ reputat^z ī hoc cau fieri subdito qd fit plato ¶ S̄z esto cp aliqs offendat aliu vbo ī secreto et petit offensus satisfactoez ī pub^co nuq̄ tenet^z ad huiōi satisfactoez offendens Vel econ^o offendēs aliqs aliq̄ ī pub^co vult satisfacē ī secreto tm Nuq̄ sufficit ei ¶ Rn^o ad p^m nō tenet^z n̄ forte qd fcm fuit ī secreto publicatu fuisset Sicut fur q̄ latēter accipit nō tenet^z publice restitue ¶ Ad 2^m dicem^s cp nō sufficit Et ē ar^m ad hoc Actu^m 16 de paulo cui publice cō depnato ad carcerē nō suffecit occulte

Facere

debitu modo

"tenet"

liberari sed publice. ¶ Pt iterū q̄n sic
aliq̄s i posuit culpā alr̄ Iesus nō vult rū-
pere satisfactōez a ledēte n̄ dicat mētitū se
fuisse Sicut tenet ad hoc ledens ¶ Itm̄ si
offendens scit se dixisse vēm nullo mō debet
cōtrariū dicē nec hoc ab eo debet requiri
si āt scit ul credit se falsū dixisse uel du-
biū scdm q̄ ī sua cōsciā est sic restitue tēt
q̄s rē ablatā cū dapno rei sue pt tn̄ adiicē
aliq̄ allemātia culpā suā videlz q̄ c̄ ai
pturbatōe illud dixit ul q̄d ita audieat ul cre-
debat cui licz mō reputet falsū. ¶ Ad h'
āt q̄ dicat se mētitū fuisse nō tenet
q̄ p hoc reuelaret secretū mētis sue p̄c-
catū q̄d sibi mltū nocēt et alr̄ nō pdeēt
q̄ ita restaurat fama p hoc q̄ cōfitet se
falsū dixisse sicut si dicēt se mētitū fu-
isse ¶ Deinde sciend' q̄ si aliq̄s scit q̄d ī
se est p hnda pace alti' licz hic nō pos-
sit sufficit hoc ipi quo ad deū pt q̄d
dic' aplēs Ro xij Si fi' pt q̄d ē vobis ē
cū oībz hoibus pacē hntes

Contra 2m nond' q̄ īueniūt q̄dā
q̄ oīo discordes st ad remittēd'
iniuriā Isti st nō rei pprām
q̄ īungūt ad hndū cor molle ad pietatē
s3 st sicut iudei sn̄ unctōe duri ad videlz
boletos hic oculū p oculo dentē p dēte.
et filia p̄mo st sicut holofernes gētilis
de quo dicit Iudith 3 q̄ ferocitatē aīm
ei' mitigare nō poterat p̄mo q̄d pei'
est sicut dyabol' de quo dicit gg q̄ nullo
pt placari obsequio ¶ Cōt' hos ē q̄d dic'
de cesare q̄ nullius solebat obliuisci nisi
iniuriarū Certū ē iterū q̄ seneca mgr
neronis scripsit ad eū librū de clemētia
que scdm tulliū ē ūtus p quā aīm'
ī odiū alic' cōcitat' benignitate reti-
net ¶ Scriptū ē eciā apud nales q̄ leo
parcit pstratis ī ira p̄mo miserādū ē

res Monarcha mūdi tradit obliuioi
iniurias Phūs crudelissio hōi psuadet de
mētiā remissiōis Scp aialia et crudelissi'
parcūt pstratis Vilis homūcio nō vult re-
mittē z se deliquēti Itcā dicit aplēs col3
Donātes vobismetipis si q̄s aduersus
aliquē habet q̄rela ¶ Itē scorp ē nō solū
remittē sed eciā bn̄ facē īmicis parcit dic'
Jo v. ¶ Itē xp̄s pressie orauit p crucifi-
gētibz seu d. luc xxiij Pr ignosce eis
q̄ nesciūt Dy longe st g° a doctrina aplica
a scorp vita a xp̄i q̄° q̄ remittē noluit
offendētibz eos ¶ Si illi q̄ nō remittūt
hoibz nec deus remittet eis pccā sua
Math vj Si nō dimiseritis hoibz nec pr vr dimittet vobis pccā vrā
p̄mo q̄d pei' ē dimissa repetet ut p3
ī exo de seruo cui p̄ās suus dimiserat
decē talenta. q̄ repetiit q̄ nō dimiserat
cōseruo suo Mt xviij ¶ Immo q̄d magis
timendū est cū graui pena cp tortis
tradēs cū tortoribz sicut ibidē dicit
Et subdit Sic et pr meus celestis faciet
et vobis si nō dimiseritis vnusq̄sq3 frī
suo de cordibz vris Et io dicit ecc 3 Cor
duriū s ad remittendū male habebit
ī nouissio q̄ s. nō īueniet remissionē
p̄mo remissa repetet p̄mo cū graui
tormēto ad hoc cogēt Et ppt hoc dic'
eiusdē xxviij Memēto nouissiorz
et dimitte īimicari multū ei debet
mouē ad īimicicias remittēdas hec
tria pccā futura ī nouissis hois Cōtra
g° tā rep̄hensibilis ē duricia ad remit-
tendū sicut p3 q̄ pdcis Bn̄ dic' vir
sēs Et ille q̄ lesus ē sine disceptatōe
dimittē. s. hoc sine obliuiōe faciant
¶ Sed st aliq̄ q̄ discurētes culpas of-
fendētiū mltā ptendūt difficultatē
ī remittendo mō q̄ grauis ē offensa mō
q̄ mlte st mō q̄ mltociēs cōmisse et
remisse nō fact dñs p̄mo et magna

+ ysa^c lex apltq ē ad ignoscendū apultq ci dicat^r ad ignoscendū qz mlta dimitat.

remittit Iohel^s ij Et pstabilis sup maliciā malicia ei sonat ī culpā graue et mlta ecia dimittit ¶ Itē mltociēs qz Iohn Nō dico petre septies sz usqz septuagies septies Cū īt g^o debeam^s ee misericordes sicut deus Debem^s et nos dimittē graues offensas et mltas et multocies Sicut et dñs fecit nobis ephe^s Donates inuicē sicut et dñs donauit nob Et iō addit augt^s Sine disceptatore Hoc ē facilit^r sine mlta discussione dimittat q^a lesus est nō attendēs magnitudinē ul mltitudinē ul frequētiā offense Glō sup luc^e xvij ne difficilis sit venia ¶ Sed pt hic qri vtrū lesus ī talib^z p dñs teneat^r dimittē offendēti et peniteti nec satisfacienti cū de^s cui^s mia exedit hūanā infinite nūqm dimittit inpenitēti ¶ Ad hoc dicēm^s qz sic qntū ad remissionē intrīsecā cordis quo ad rācorē uel irā nō rōe illi^s q̄ īpenites ē sz rōe sui ip̄i^s ne pcet Et iō nō ē silē qz ipē nō ht irā huiōi ī qua possz oē pccm ¶ Sed obicit^r ī cōtrariū sic luce xvij dicit^r Si septies ī die peccauit ī te frīmus et septies ī die cōuersus ad te fuit .d. Penitet me Dimitte illi Ergo a cōtrario sensu videt^r qz si nō penitet nō ē illi dimittendū. ¶ Ad^d videt^r dicē glō īnt^rlin^r luc^e xvij Nec inuenit remissa sic īdulgencia Et glō mergialis. Nō iubet^r passim pcta dimittē sed pnia ¶ Et nō Impenitēti pccanti nos nō tenem^r pcta dimittē dimissiōe Et sic itellig^r īnt^rlinear Uel nō tenem^r ī foro pnali dēr dimittē Et sic loq^r mergialis Et hec nō sunt cōt^a illa q̄ dcā sunt de dimissiōe itiori facienda offendenti fri ¶ Sed qrit^r q̄ ista sit dimissio exterior quā dimittit ei qz illud iā soluit ex quo satisfecit ei plenarie ¶ Ad h^o pt dici qz huiōi dimissio nō ē aliud

+ offensor^z offendenti Nō ei pt dimittē culpā offendentis Itē satisfaciēs nō dimittit

q^a acceptacō satisfactōis ul indicō recōsiliacōis uēbo ul fcō qpp̄ssa ut cū offensus offendētē flectentē genua eleuat Ut dicit dñs pcat vobis ul pro vob̄ uel satisfctm ē m̄ uel silia ¶ Si qrit^r an p^o satisfactōez huius ul ecia an fcā dimissiōe itrīseca licz signa rācor^z retinē ¶ Ad h^o q̄dā signor^z huiōi sunt ppīqua q̄dam remota Ppīqua q̄ ingerūt pbabilē dispositōez de rācore Ut cū aliqs nūqm volt alij loq et tortuoso voltu sp cū respicit et silia Et ista licz nulli retinē qz ab oī spē mali abstinendū ē j^m ap^s Sicut eleasar^s abstinuit a carnib^z suilib^z porcinis ne videt^r comedē carnes porcinas et sic scādalizaret Ita nemo debet illa signa facē p q̄ pbabilit^r credat^r ee in odio Remota sunt q̄ nō nō ingerūt ar^m odio licz odiū subseqtur ut sunt subtractio familiaritatis et sermacor^z aliquor^z et silia Et ista lz retinē oīb^z dūmō nō fiat malo aīo Immo īterdū pt ee meritoriū cū sit pter bonū alti^s Et g^o dicit^r īterdū qz hoc nō debet facē pstū. s. itelligat^r qz h^o nō ē pstoie vin^dcte alit^r nō ee videt^r vin^dcte ¶ Pt etiā qri vtrū īiuriat^s tenet^r qrē recōciliatōez īiuriātis ipē nō petēte Et videt^r qz sic qz^o dd^s q^r erat sine culpa qrebat multis modis et valde humilit^r recōciliatōez saul q^r erat ī culpa Sz cōt^a ē aug^s q^r dicit sup illū locū Si fr̄ tu^s habet aliqd sic .i. si tu eū offendisti nā oēs habem^s aduersus eū si ipē nos lesit Ubi nō ē opus pqrē ad recōciliatōez ¶ Ad h^o qz nō tenet^r qz lic^t solo sz rōe sine caritatis posset teneri ī cau. s. si credēt^r pbabilit^r qz ppt^r hoc liberaret aīaz ei^s ab odio mortali Et nō eēt occasio mali ut ī aliis huiōi cōcelles Sic at dd^s ut alij sti viri huiōi fecerūt qz^a cor^z nō tene

mer oes seq i opibz misne psoris ¶ Ubi q-
rat² utru no pcedente i rsonsiliacoe teneat²
aliqs no solu dilige affcu inuicem sz eciam
ei bnfacere R^o sic oes tam pfri q ipfcu sedz
illud vbu bnfacite hijs qui oderunt vos
dixit dns discipulis no i sermoe i mote
Ioh v sed et turbis i sermoe i plano luc vj
tn q^e precepta affirmatiua no obligant n m
tam ples pnt ce casus i quibz tenet² qs
magis bnfacere amicis q inimicis q^e for-
te no tenet² inimicis n i casu necitatis

Si aute inuice se leserit inuice sibi debita relaxare debet ppter oroes mras qs utiqz qnto arbriores hemus tanto sanctiores hre debemus.

¶ Tradito madato eu rpa-
toez caritatis frne turbate q^e culpa alci9
post hnc madatu et ide eu turbacio p-
cedit q^e culpa vtri usqz cotinet at hoc
madatu ta pmo substanciam madati 2°
cam madati 3 ppt ordnes 3° causa
cause qs utiqz 2°

Circa p^m occasioe ei9 q^e p^o d^t
se inuice Et postea subiungit
sibi debita rlapare de. ¶ Notand^o
q^e mali se hnt alit adinuice alit boni
Mali at se hnt corde p inuidia gal v^ᵢ
Inuice inuidetes. ore p mutua corrosi-
one sibi inuice mordetis et comeditis ope
p iniurias gal vj Inuice puocates. s.
p facta iniuriosa ¶ Ipe d^t ap^s Ro xiiij
Non g^o amplius inuice iudicem9 ¶ Et col 3
Nolite mentiri inuice It cor vj Nolite
fraudari inuice ex qbz tn hoc huior p-
hibebat dat itellige q^e mali male se
hnt inuice In toto corde i male iudi-
cado ore mendaciis decipiedo ope frau-
dibz gnuado et sic pz q^e male se hnt i-
uice mali sep modis Videlz mo inuide-
do mo i vbis corrodedo mo iniurijs
puocado mo male iudicado modo
mentiendo mo se mutuo defraudado

Econtra vo boni bn inuice se hre debet et
hoc multis modis Debet ei sensu alijs
cosorie Ro xij Idipm inuice sencietes Itt
mutuo dilige sicut ancilla filia Ro xij
Inuice diligetes Ite de seipis sollicitam
cura gere tq eiusde corporis mebra cor 12 Ut no sit scisma i corde s^z idipm p se inuice solli-cita sit mebra
Ite de alteo melioza arbitri q^e de seipo
phylyp 2 Supiores sibi inuice arbitra-
tes Ite onera mutua paciet portare
eph 4 Cu paciencia supportates inuice Ite
beniuolencia sibi alterutru exhibe ephe
benigni inuice i beniuoli. Ite i hono-
rado se inuice puenire Ro xij Honore inuice
puenientes Ite ppt deu se inuice subice eph sibi
v Subiecti inuice i tiore xpi Ite pro se
mutuo orare Iaco v Orate p inuice Ite se
metipos iter se i bono edificare Ro xiiij
Que edificaconis st inuice custodiam9
Ite mutua caritate seruire gal v p
caritate spus seruite inuice Ite humilitate
i ter se ostende pet v Oes humilitate i
uice isinuate ¶ Ite ad bona se inuice
incitare heb 10 Consideremus inuice i p-
uocatoe caritatis et bonorum opm Ite
se diligi ab alijs desiderare Ro xij Ca-
ritate fraternitatis inuice diligetes Colo
volentes a fribz rediligi Ite mutuas
offensas liberalit relapare eph 4 Do-
nates inuice ¶ Schetis g^o malis que
mali adinuice faciunt. Facienda st adi-
uice bona Ro In thessa 4 Sup qd boni e
sectam inuice Et inde qd aug^s sup
dixit i vno loco honorate deu inuice in
vobis Et itez alibi dicat Inuice vraz
pudiciciam custodite Nunc aut dic^t In-
uice sibi debi rlapare debebt Que st
tria bona inuice diligenter obseruanda
p^m ppter deu Sedm ppt p xi^m Tertiu
ppter semetipm e hoi faciendu

Circa 2^m nondu q^e tria st que
ppapue ipediunt oroins effcm p^m
e pctm giuis cosciencia Quia cum

tali pctō de quo nō penitet accedit ad orā-
dū quo a dn̄o optinebit aliq̄d tū illud
an oculos eius deferat q̄d sume cū offen
dit Et io dicit ps̄ Iniquitatē si aspexi in
corde ¶ Scdm ē p̄mia s̄pe cū se consueuit
hr̄e dn̄s ad hoīem sicut hō ad p̄ximū
suū Et io q̄n nō exaudit aliq̄s miser̄os
ad se clamantes dignū ē ut nec ipse exau
diat a dn̄o p̄u xxi ¶ Qui obturat au
rē suā ad clamorē pauperis clamabit
ipse et nō exaudietur ¶ Tertiū ē crudeli
tas ī alterū ysa· p̄° ¶ Cū multiplicaueritis
orōēs v̄ras nō exaudiā manus v̄re
sāguine st̄ plene ¶ Ro ac huius ē q̄ lesus
ut frequenter maledicat ledenti et ipse ex
ī amaritudīe clamat ad dn̄m cuius
audit dn̄s vocē eius q̄ ledentis orātis
ecc̄ xxxiiij Vnus orās et vnus maledi
cens cuius exaudit dn̄s vocē ¶ Quarto
ī rācore siue ira conseruata et ista ta
Nullū eī pctm̄ ē q̄d magis videri possit
ī corde suo q̄m ira talem ¶ Iste ira nō
h̄t miam ut dicit salomon ¶ Iste q̄ odit
frēm suū reputatur homicida et [illegible]
hoc ppt̄ aiūm crudelitatē quā gerit
Cū g° vnūquodq; istorū īpediat orōnē p̄
se q̄ntū īpedit ira conseruata hīs in se
tria hec Ideo dicitur ecc̄ xxviij Homo hoī
conseruat irā si h̄t eā ī corde et adeo
q̄rit medelā et hoc quo ad p̄mū In hoīez
silē nō h̄t miaz et ī pctīs suis depra
bitur et hoc quo ad scdm̄ Ipse cū caro
sit reseruat irā et p̄piciacionē q̄rit
a deo et hoc quo ad tertiū ppt̄ hoc vo
lenti miam īpetrare ī orōe dicitur spēs
scis p os sapiētis ecc̄ xxviij Relinque
p̄ximo tuo nocenti te et tunc depcāti tibi
pcta soluentur dicitur et filius ay xi Cū sta
bitis ad orandū dimittite si q̄d h̄etis
aduersū aliquē ut et pr̄ v̄r celestis
dimittat vobis pcta v̄ra dicitur et p̄ri
ay vi Dimitte nobis debita n̄ra sicut et

in spē q̄d p hoc puocatur p̄z ad maxiz testi
moniū g° totius ciuitatis apparz q̄ effect' orō
nis ī consequēdo maxiz īpeditur p rancorē
ī īimi Et io bn̄ dicit vir scs Immite ē
debitū ī lapsū debebit ppt̄ orōēs v̄ras ne· s. ppt̄
rancorē tamq̄ indigni nō exaudiamini q' aut
dicit ḡḡ q̄sq; ut rē petit adipiscitur cū
eius animus nec petitōe īimici odio suf
focatur

Quarta cōn̄ notādū q̄ viri spūales
debēt ī orōibz suis spālit' habē
tria· s. mētis intencōez unde illud
cor· xiiij Orabo spū Ad hoc dicit
aug' sup̄ cū dicit Cū orātis deū hō ver
setur ī corde q̄d pfertur ī voce ¶ Iste fre
quencia assiduitatis unde ad ffe· xiiij Oro
istātes et ad hoc īducit sup' cū dicit
Orōibz īstate Iste mūditie sāitatē q̄°
Iob dicit xvi Cū haberē ad deū mūdas
preces Sbernardi ei est idē q̄d mūdū hī īduct
tū dicit Quanto crebriores h̄etis tāto sāc
¶ Sciendū vō q̄ ad sāitatē orōnis ha
benda cauendū ē ne lingua orās peccatis
īficiatur Ieronimus Res stō quā cōsuā ea lin
gua q's deū rogat qua ā mentitur ā ma
ledicit aut detrahit labia sc̄a exaudit
dō et ipse cito amittit pctīs q̄s lingua ī
maculata pnūciat ¶ Iste cauendū ne
manus q̄ leuatur ī orōe aliq̄ īpuritate
sit īfecte thi z Volo viros orare leuā
tes puras manus et p' silr̄ et mulieres
¶ Iste cauendū ē ne aliq̄ supbia appa
reat ī toto corpe q̄ ppter supbiā nō ex
audiet dn̄s sicut dicitur xxxv Iob Ibi cō
tra debet humilitas apparē ī tunsiōe pec
toris et genuflexōibz et silibz q̄ orō
humiliatis se penetrat celos Sbt' dicitur
ecc̄ xxxv Aug' dū manibz pectora
genibz pauimenta tangunt votis et de
uotis pctibz altaria tumulant hortet
gene lacrimis gemitibz atq; suspiriis
mugiunt diusoria et p forensibz caus

caritas spiritualibus sacrificia tecta resultat nil
supernis auribus magis spectare libet Nil
recepi fumo iocundius quolibet ¶ Item cauendum
est ne ictus in vi rectis cuius est cogitare vola-
tiles cogitationes congregaret quibus muse
te morientes perdunt suauitatem vngenti orationis
etc. ps ¶ Item ne in concupiscibili inuciat desi-
derium minus bonum Hoc enim maculat et impe-
dit orationem Ia x Petitis et non accipitis eo quod
male petatis ut in concupiscentiis vestris consumatis
¶ Item ne in irascibili inciderit perturbatio
ad alium thi 2 Leuantes puras manus sine
ira et disceptatione ¶ Non solum cauen-
dum est ne talibus viciis oratio maculetur sed debet
(theologica) oratio omnem redolere virtutem tam theoricam quam vir-
tutem politicam In ea enim debet fragrare fi-
des ut petat in fide similiter fiducia spei ut o-
rans nichil hesitet similiter caritas monens
ad sanctum desiderium quod liberius dominus solet exau-
dire ¶ Item prudentia ut non noxia sed uti-
lia petatur Item debita reuerentia coram ma-
iestate diuina que est pertinens ad iustitiam Item
perseuerantia pertinens ad fortitudinem ut in
pulsando Item abstinentia pertinens ad tempe-
rantiam Hoc enim est sanctorum orationi adiungere ieiunium
Deinque ipse spiritus donorum omnium et virtutum dis-
tributor ibi debet inueniri et facere postulare
gemitibus inenarrabilibus ¶ Consurgit quoque
sanctitas orationum ex carentia peccatorum viciorum
et ex plenitudine virtutum propter quod dicitur apocalypsis v
quod quatuor animalia et quatuor seniores per quos
designantur omnes sancti habebant phialas au-
reas que caret macula quo ad primum adora-
menta scilicet virtutum quo ad secundum ¶ Porro quoque
sanctitas multam prestat orationibus sanctorum efficaciam
sicut et malicia impedimentum orationibus malorum
Inde est quod dicit salomon proverbiorum xv Orationes iu-
storum exaudiet dominus Et econtra fit oratio
super peccatorem in psalmo cix Oratio eius fiat in peccatum
ut scilicet non exaudiatur et iterum in psalmo Oculi domini

super iustos et aures eius etc. Vultus autem domini
scilicet iracundia super facientes mala Iohannis ix
Scimus quod peccatores deus non exaudit sed
si quis dei cultor est hunc deus exaudit Hinc
est quod ad preces sancti abraham ablata est sterilitas
de domo abymelech genesis xx Orante abra-
ham sanauit dominus abimelech et vxorem
et ancillas eius et peperunt ¶ Item ad preces
sancti moysi vicit israel hostes suos exodi xvii
Cumque eleuasset moyses manum vincebat
israel Item ad preces sancti aaron cessauit plaga
ignis numeri xvi Stans inter mortuos et
uiuentes pro populo deprecatus est et plaga cessa-
uit ¶ Item ad preces sancti iob placatus est dominus
de amicis suis Iob ultimo dominus conuersus est scilicet ab
ira qua habebat contra amicos iob cum ora-
ret ipse pro amicis suis ¶ Item ad preces sancti
helye ablata est pluuia et iterum reddita
Iacobi ultimo Helias orationem orauit ut non plue-
ret super terram et non pluit annos tres et
menses sex ¶ Item ad preces sancti stephani
qui fecit actuum vii Positis genibus clamans
voce magna dicens domine ne statuas illis hoc
peccatum Secuta est postea conuersio pauli tam
crudelis ut dicunt sancti ¶ Ex quibus omnibus et a-
liis innumerabilibus exemplis patet quam virtuose
sint sancte orationes coram deo nec mirum quando
delectant ipsum sicut arguta apocalypsis viii As-
cendit fumus incensorum de orationibus sanctorum de
manu angeli coram deo Crisostomus Sicut
~~thymiamata~~ thymiamata bene confecta de-
lectant homines odorantes sic oratio iusti suauis
est ad deum ¶ Ex hiis patet quod sit sanctitas oratio-
num et quante sit efficacie et propter hoc bene dicitur
vir sanctus quis quanto crebriores habet tanto sanctio-
res habere debemus ne scilicet si crebro oratis et
effectu careant orationes propter sanctitatis defectum
tempore in hac inutiliter consumatis etc.

Melior est autem qui quamuis
vita sepe temptetur tamen ipse

tiare festinat ut sibi dimittat
tu se fecisse agnoscit iniuriā q̄
qui tardius irascitur et ad petē
dā veniā tardius īclinatur Qr̄
at nūq̄ vult petē veniā aut no
ex aīo petit sine tā ē ī mōsterio
etiā si inde nō puniatur. ¶ Tradit
mādat et ī pacienc̄ dilcōis turbate subiūgit
hic diuersitates coꝝ q̄ et hoc se hīt diūsimode
ut ꝑ hoc appareat q̄ et hoc sūt culpabiles
plus et min⁹

Sunt aūt tres diffrēnc̄ coꝝ sicut
patz ꝑ ira Quidā enī facile
irascūtur et cito veniā petunt
et sūt sicut aqua q̄ cito calescit et cito frigescit
et hoc min⁹ malū Quidā tardi⁹ irascūtur
et tardi⁹ īclināt ad veniā petēdā
hij sūt sicut ferrū ignitū qd̄ tardi⁹ calescit
et tardi⁹ frigescat Quidā eīn sūt q̄ nūq̄
volūt petē veniā et hij sūt sicut lap̄ abestan
q̄ accensus nūq̄ extīguitur sicut dic̄ aug⁹
de ciuitate dei et hoc pessimū ꝓpt qd̄ dicat
de istis ꝙ sīn cā ē ī mōstio ¶ Cir̄ p⁹
nondū ꝙ nō dicitur melioces ꝓpt ire frequētiā
cū scdm̄ Iacobū Ois hō dēt ēē tard⁹
ad irā sꝫ ꝓpt celerē satisfactionē ꝙ cit
ira nō turbat oclm̄ rōis coꝝ tn̄ iratus
ut frequēter qd̄ malū ē putat iustū frequētia
etiā ~~facias~~ facin⁹ ꝯsiliū putat ꝓdicti
vō cito cognoscit culpā suā Et iō coꝝ ira
nō multū videtur tpius ꝙ nō multū obscurat
eoꝝ iudiciū ¶ Itē signū ē bone nature
ꝙ tā cito se purgat a nociuo et bona ꝯ
plexio a sufficiente īfirmitate ¶ Itē
iusticia ē cū sentit se lesam ꝯpescere
cā statī Vn̄ sup illo vbo ps̄ Irascimi
et nolite peccare Dicit glō Iusticiā
ē irā celeri penitudine mitigare qd̄
dicit ꝙ hoc ptinet ¶ Dicitur de q̄dā viro
bono xpiano q̄ frequēter supabatur ab ira

ptinacio mō istū mō illū ꝙ nūq̄ poterat
q̄escē cū aliquē sic lesisset quousq̄ illū placasset
et iterdū sic dabat leso larga munera
Qd̄ ꝗ⁰ faciendū ē viro spūali ¶ Itē
sicut dicit dn̄s ius ꝯlicta tāto grauiora
sūt q̄to diuti⁹ tenēt aīaꝫ obligatā / īfelicē
iniuria vō quā nō seqtur celer satisfc̄io
diutius tenet aīaꝫ Et iō eciā mltū melior
ē qui ⁹ ~~plus~~ offensā licꝫ frequēt offēdat
cito satisfacit q̄ tardius qui / ¶ Tres
igitur sūt cause q̄re talis ē melior videlꝫ
ꝙ cito culpā suā cognoscit et cito se purgat
Iniuriā ī alterū ꝯmissā nō ꝓlongat
¶ Vnde dicit ap⁹ eph̄ 4 Sol nō occidat
sup iracundiā vrām Qd̄ īplet q̄nq̄ post
irā festinat veniā postulare ¶ Cir̄ scd̄os
nondū ꝙ ille q̄ tardat veniā petē post offensā
caritatē suā quā turbauit deffert
r̄pare satisfc̄ionē sue saluti necessariā
ꝓtrahit facē irā dei cōt se ꝙ
ortā occasiōe offense ꝯmisse ī ꝯseruū
suū ꝯtēpnit placare Ex q̄bꝫ apparet ꝙ de
linqt̄ ꝯplicit quo ad ꝓximū ꝯtra ad ꝓximū
quo ad se ꝯtra ad scdm̄ quo ad deū ꝯtra ad
tciū ¶ Pꝫ tcīs videtur laborare vicio acci
dic ꝙ tarditas ad bonū ptinet ad acidiā
Similr̄ vicio ire q̄ nō videtur ī co sedata simr̄
vicio supbie ꝙ supbia eīn ꝓcedit ꝙ ledens
leso satisfacē dedignatur Est igitur ꝯplex fu
niculus ī collo ei⁹ quo trahit̄ a demonibꝫ
ī īfernū Insirupam⁹ aūt ps̄ vincla Et
iste cū possit statī dissoluē ꝓmittit ea
in diuti⁹ et forte anq̄ dissoluat eit in
carcē qd̄ ē magna stulticia ¶ Itē ꝓudētis
est cū habet multos inimicos nō pigre ꝓ
curare recōsiliatōez cū aliq̄bꝫ et facē eos
sibi amicos ut eoꝝ adiutorio fiat potēcior
ꝯtra alios ¶ Similr̄ paupis prudētis
ē sibi ꝓcurare diligēt amiciciā aliquoꝝ
q̄ bona sua sibi ꝯtēt Similr̄ reus

// videlꝫ ex hō pꝫ   Nota

et accusatus apud durum iudicem si sit pru-
dens laborat fideliter cito facere pacem cum ad-
versario ut evadat duram sententiam. Item quod
quilibet in statu peccati habeat multitudinem demo-
num se impugnantium. Contra quam potest cum multu-
mare quilibet cum quo habet amicitiam carita-
tis et etiam in statu paupere quo ad bona spiritua-
lia que sibi conferuntur ab omnibus illis qui habent ad
ipsum amicitiam caritativam et insuper cum in-
iuria alii facta habeat eum accusare coram tre-
mendo iudice nisi leso satisfaciat placatur
non est modice insipientie cum tardat qui passo
iniuriam satisfacere et eum sibi reconciliare.
¶ Sed videamus nondum propter quibus de causis
solet contingere quod aliquis non petat veniam a
leso. Una est cordis cecitas. Ira enim obscu-
rat animum et non cognoscit quis interdum se
culpam habere ubi habet et quia non cognoscit culpam
non petit veniam. Iste autem multum se elongat
a salute quia secundum Senecam initium salutis sit
agnitio peccati. Econtrario elongatio magna
a salute est hoc vitium non habere. ¶ Alia est si-
mulata iustitia ut cum quis dicat non expe-
dit illi ut illi me humiliem quia inde esset
superbior et peior. Sed autem hec vere bona esset
tunc non debuit Christus se humiliasse quia eius humi-
liatio multis fuit ruina. Non est ergo vocanda
bona sed potius saluti contraria cum secundum
sapientem salus autem sit in veritate iustitie non
in simulatione. ¶ Alia est superba duritia cordis
que habebit male in novissimo die quia erit
super cedros libani excelsas et super quer-
cus basan id est superbos et duros. Sicut
dicitur Ysaie 2. Econtra populum humilem salvum
faciet, oculos superborum humiliabit. Ex quo
patet quod duritia superbie multum impedit
salutem. Unde ergo dicat vir sanctus quod tales sunt
tam in monasterio et contra salutem eius propter-
quam non impediat tam cecitas quam simulata ius-
titia quam superba predicta quod quandoque sine quibus-
cumque causis a petenda venia retrahatur.

¶ Preterea sicud non dimittitur peccatum nisi restituatur
ablatum ita non dimittitur culpa nisi satisfiat
leso de iniuria quandoque. ¶ Item nisi concordet quis
cum adversario dum est in via in fine poterit in
carcere sicut dicitur Mathei v. ¶ Item oblationes
eius non sunt accepte deo si habet aliquid contra
fratrem suum nisi prius reconciliet fratri sicut habetur
Mathei v. Talis ergo nec peccati veniam consequitur nec
penas futuras evadit nec bona futura me-
retur. Unde ergo dicatur sine causa est in monasterio
cum nullum istorum bonorum consequitur ad
que specialiter consequenda sunt monasteria instituta.
¶ Preterea legitur in vitis patrum cum abbas   Exemplum
macharius recessisset de quodam loco causa
cuiusdam fratris qui propter invidiam iram habebat
cum eo et fecisset sibi alibi cellam de qua
non egrediebatur. Audito semel quod ille fr-
ater cum quibusdam senibus declinasset
ad locum vicinum egressus contra morem de
cella ~~declinavit~~ cucurrit ad eum et prius
veniam egit apud eum. Introducens quoque
eum in cellam per tres dies convivatus est cum
eo contra consuetudinem quam habebat
ieiunium non solvendi. ¶ Item ibidem legitur   Exemplum
quod quidam monachus vulneratus a quodam
tenens manus ad vulnus prostravit se
ad pedes percutientis gratias agens. ¶ Item   Exemplum
legitur ibidem quod dixit quidam senex. Cum
si quis dicat alicui ignosce mihi humilians
se comburet demones temptatores. ¶ Ex
quibus factis et dictis apparet quod virorum
religiosorum est non solum lesis ab eis humi-
liare ad veniam sed etiam iniuriantibus.
¶ Insuper ergo illis qui nunquam volunt petere
veniam a lesis non prosunt labores quos
sustinent in monasterio vel societas sancta
vel habitus humilis quia longe sunt a virtutibus
quas viri sanctitatis per monasteria possederunt et
ideo propter predicta bene dicatur de
istis quod sine causa sunt in monas-
terio. Sequitur

PRoinde vobis a verb°
duriorib; parte. Que
si emissa fuerit ex
ore vro. no pigeat
ex ipso ore pferre medicamicta
vn facta sut vulnera. ¶ Tradit̄
madatis ad cauendū pturbata dilecto
tuui dilcois fr̄ne et ad r̄pandū tbatiā
point ꝯhortacoꝫ ad vtruq; q̄ sē ꝯo pre-
missis. Et ꝓpt̄ hoc dicit Pinde. s° poīt
pr̄ le. Deinde qōdā cadens et istud
ibi qn at. Pricipale vō madatū cōticet
duo ꝑrimo ꝯhortacoꝫ ad caueda pre-
dictā turbacoꝫ cū dicit Pinde vobis
a v̄bis ꝛc̄. Est ei sensꝰ a verbis du-
riorib; ifirmitati h̄uane mutuo ꝓ-
uidētes cauete. Scdo ad r̄pacoꝫ tur-
bate ibi q̄ si emissa fuerit ꝛc̄.

Circa p°m nōndū ꝙ duplex ē
duricia. s. in deū et i ꝓpi̅
ꝓxima ē tplex qdā. s. cordis
Cont̄ qd dicit ps. Si voce eiꝰ audieritis
no obdurate corda vrā. Secūdā v̄boꝝ
Iudith i. Arguet omps ipios de duris
verbis q̄ locuti st̄ cont̄ eū. Tcia opm Ios
Tulerūt lapides ꝑ q̄s itelligut̄ opa du-
ra ut iacerēt ī eū. ¶ Scdā ē tplex qdā
i corde ꝑ icōpassionē i netib; fr̄mis
Ecc. Cor durū qd n̄ cōpassioē mouet̄
et io nisti ē ut male habeat i nouis-
simo. Sicut d̄r ecc̄ 2. Ut no iueiat apd
deū miam sicut nec ꝓxim° iueit apd
eū ꝓu ꝓbm. Qui vō metis ē dure
corruet i malū. s. i fine ¶ Alia i opi-
bus ꝙo i. ad amaritudinē pducebat
vitā eoꝝ opib; duris. Alia i verbis.
gen xlij. Quasi ad alienos durius
loq̄bat̄ eis. ¶ No° ꝙ licꝫ duricia cordis et
duricia opm st̄ valde r̄ph̄ensibiles tn̄
frequēter duriciā v̄boꝝ plus nocꝫ. Gene-
rat eni suma pturbacoꝫ q̄ ē furiā
ꝓu xv°. Sermo durꝰ suscitat furorē
¶ Item iducit gradem r̄bellionē etiā apd
magnos Reg̅ 3. Rndit rex ꝓplo dura derelicto
cōsilio seniorꝫ. Et p° Rndit ꝓpls d. q̄ nob
ps i dauid q̄ h̄editas ī filio ysay. Vade i
tabernacla tua Isrl et sic fcm̄ est et secuta ē
ide ꝑpetua r̄bellio ¶ Itē subtrahit amicos
et ꝑ ꝯsequēs mlta alia ꝓpt̄ qd d̄r ecc̄ xx°
Ne iteres v̄bm durū et necꝫ et no mo-
raberis s. i amicis et aliis bonis ¶ Et
no° ꝙ gen̄ xxvij. Increpit dns esau Caue
ne loquaris cōt̄ iacob qd q̄ durꝰ. Si ꝰ°
hoc cauendū ē i viro malo i frē qui
multū i eū deliq̄sse videbat̄ q̄tomagis ē
cauendū viro scō ne dure loq̄t̄ frī suo
i ꝓpo. Et io bn̄ dicit vobis a v̄bis du-
riorib; parte ꝛc̄.

Circa scdm nōndū ꝙ os q̄tm ad lo-
cucoꝫ cū sit organū spale vois
ꝙ qua sola pcedut bona et mala
Et sup̄ oia mēbra h̄uāna habile ad bonū et
malū. Hic ē ꝙ lingua dicit̄ hic manus
. s. sinistrā quo ad mala q̄ fecit q̄ ducut
ad mortē ~~sinistra~~ dextrā quo ad bona
q̄ facit q̄ ducūt ad vitā ꝓu xviij. Mors
et vita i manib; lingue. Hinc ē eciā ꝙ dns d̄t
M̄t xij. Ex v̄bis tuis iustificaberis et
ex verbis tuis cōdēpnaberis. Hic ē eciā
iterū qd dicit̄ Iaco iij. Ex ipo ore pced̄t
bndcīo et maledcīo. Ꝓpter hoc eciā dicit̄
ecc̄ xxxvij. Ex corde q̄tuor ptes oriūt̄
bonū et malū vita et mors et dnatr̄
eorū ē assidua lingua qd io dicit̄ ꝙ sicut
dns ht̄ i ptāte suā ꝛc̄. Ita lingua habet
ista q̄tuor ¶ Deinde nōndū ꝙ sicut lingua
dicit̄ vniusitas iniq̄tatis Ia iij. Ita et ha-
bundātia bonoꝝ egredit̄ ab ore vri.
ꝓu xij. De fructu oris sui vnusq̄sq; re-
plebit̄ bonis bonū siqͥdē magnū est
ꝯfessio fidei q̄ adducit salutē Ro x.
Confitearis dnm ihm ꝑpm fide eiꝰ et

saluus eris Hoc at bonu egredit ab ore
Eode ore aut cofessio fit ad salute ¶ Ite
bonu magnu e cofessio pctoru qr per
ea pcta rmittut Iux illud Io q Si co
fiteam pcta nra fidelis e et iustus ut
rmittat nobis et hoc etia fit p os Iux
illud Cofitebor dno nimis i ore meo
¶ Ite bonu magnu e oro p qua acqri
tur bona et dona spualia Vn oratib
aplis dcit spc sts cu domus suus hoc at
pcedit ab ore ps Os meu apui et at
traxi spm · s · scm cu quo oia dona spua
lia donat ¶ Ite magnu donu e correco
pctoru qr i hoc seqt tcrdu salus fris
Iux illud Mt xviij Corripe eu iter te
et ipm solu si te audierit &c et hoc etia
ex ore pcedit Ecc xli Erubesce ... rutumi
i hns q pcedut de ore dco · s · ad correc
tione q ex ore pcedit ¶ Ite magnu
bonu e edificaco pximi i bonu Ut pt
qd dicit apls Ro xiiij Que edificatois
st iuice custodiamus et hoc itez ex ore
pcedit Eph iiij Os sermo ex ore dro no
pcedat s3 si qs bonus e ad edificatoez
¶ Ite bonu magnu e subuenire i dige
ti i sua neccitate Qui ei dicet frem suu
nece hre et claudit viscera sua ab eo
quo cai &c Sic dicit Io 3 Pt at qli
bet et si no hco salu bono dbo ozatis sui
idigenti subuenire cosiliu aliqd ut co
solatoriu dbu ei dado Io pri ppppi A
peri os tuu i causis filiorum hoim q
ptrsient ¶ Ite magnu bonu e laudare deu
Ut pt qd frequter ptipit i scriptura huiuo do
laus pcedit ab ore ps Sp laus eius i
ore meo ¶ Ite magnu bonu e grarum
acco Ppter qd d aplis 2 Thessa 4 In oi
bus gras agite Et hoc iteru pcedit
ab ore Apoc vij Dicetes grarum actoes
deo nro Audit eius cui e cors q pcedit
ab ore ¶ Ite bonu magnu e hono

rare deu Ut pt qd frequet iuitam ad hoc h
at fit ore Ro xv Vnaimes vno ore ho
norificetis deu ¶ Et no ex laus e gra
ru acco et honorificetia dei In hoc dif
ferut qr laus e de bonis q ht in se
deus Grarum acco do de bonis nobis
collatis Honoraco do de eisde cora
alijs exhibita ¶ Sut g nouo bona
pdca q pcedut ex ore quorum tria pma
rcipuit modu ppriu Alia tria dtilitate
pximi Alia tria gloz dei ut patz dili
get ituenti ¶ Ite nondu ex licz bona
et mala ex ore pcedat et possit tot
bona fieri ut pdcm e tn viri boni dtut
ore in bonu pferetes de thesauro cordis
sui bona Mali at eo i malu de thesau
ro suo pferetes malu Hinc e qd dicit
de bono viro Ecc vi Lingua eucharis ·i· bo
na et grosa i bono hoie habudauit De
malo do ps Os tuu habudauit ma
licia ¶ Ite de bono pu x Os iusti pu
rit sapiam Dicit eode v. Os fatui e
bullit stulticia Ite de bonis pu e La
bia iusti cosiderat placita · s · cora deo et
hoibus De malis do eode Os ipioru
puisa ¶ Ite boni no n cu pmeditacoe lo
quut Iux illud Os iusti meditabit
sapiaz et lingua eius loqt iudiciu · s · fmaz
examinata Mali do pcipitat loquut Iux
illud Dilexisti oia dba pcipitatois
lingua dolosa ¶ Ite boni ruminat dba
sacra sicut spes aromaticas et cofortati
uas Scdm qd dcm e ppheste Ihe e pp
Dedi verba mea i ore tuo Mali do ht
os plenu dboz maloz q ruminat
codie Ut pt qd dicit sepulchru patens
e guttur eorum qr fetet ppt falsa dba
ad modu sepulchri ¶ Ite boni dtut ore
ad dei laude Iux illud Dne labia mea
aperies &c Mali do dtut i dapnu pxi
mi Iux illud Quoz os maledictoe et

+ Isti loquentes bona proferunt Isti maliloqui sunt cogitantes et loquentes maliciam.

amaritudine plenum est Ipsi enim mali sermones
frequenter amaricant proximos suos ¶ Isti
os bonorum organum est frequenter spiritus sancti
Iuxta illud Mt x Non enim vos estis qui loquimini sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis
Os vero malorum organum est dyaboli Iuxta illud
iii Reg xxii Ero spiritus mendax in ore omnium
prophetarum eius quod dixit spiritus nequam de ma-
la prophecia ¶ Denique boni viri pauca
loquuntur Ipsi vero multiloqui sunt multa lo-
quentes Isti loquentes loquuntur utilia Isti
vaniloquentes loquuntur vana Isti honeste
Illi turpiloqui turpia Isti veri illi fal-
siloqui falsa Isti prudentiam illi stultiloqui
stulta Isti humilia illi magniloqui sublimia
Et sicut dominus dedit bonis linguam eruditam
Ita lingua sua labuntur mali in perdicionem ¶ No-
tandum quod sicut lingua dicitur vulnerans
Ier ix Ita et dicitur lingua curatoris
Eccl xxvi Propter hoc bene comparatur serpenti in
ps Ubi dicitur Acuerunt linguam suam
sicut serpentes De serpente dicitur quod e-
greditur venenum nocens et tyriaca sa-
nans illud nocumentum Propter hoc eciam
lingua bonorum comparatur lingue canis in ps
Ubi dicitur lingua canum ex canibus et sit
mordeat ore. Interdum tamen linguam habet
medicinalem contra ulcera Ita et lingua
humana Prov xv lingua sapientum sanitas
Propter hoc eciam dicitur Eccl xxviii Utraque
ex ore proficiscuntur s. flatus accendens ignem
et sputus extinguens Quia sicut ore le-
dit quis alium Ita per ore lesionem mitigare
patet ex iam dictis quod os valde labile et abile est
ad bonum et malum Quod valde timendum
est Propter quod dicit sap Eccl xxii Quis
dabit ori meo custodiam et labiis meis signaculum certum
ut non cadam ab ipsis et lingua mea perdat me
¶ Item quod aliquis facilius educitur in malum
quam in bonum Quod valde cavendum est Propter quod
dicit ps Dixi custodiam vias meas
ut non delinquam in lingua mea ¶ Ist

os ipsum aptum est ad placandum lesionem il-
latam Quod valde curandum est Propter quod dicitur
Rogate que ad pacem sunt rogando s. verbis quem
lesisti ut ad pacem redeat De illis qui non
timent periculum lingue Ibi s. supra omnes de illis
qui nolunt verbis placare quos offenderunt
verbis Corripuentes mandata viri sunt
dicentes Non pigeat ex ipso ore proferre me-
dicamenta unde facta sunt vulnera

Quam autem necessitas disci-
pline in moribus cohercen-
dis dicitur vos dura ver-
ba compellit si eciam ipsi modum ex- *vos*
cessisse sentitis. non a vobis exigi-
tur ut a vobis subditis veniam
postuletis. ne apud eos quos o-
portet esse subiectos dum nimium
servatur humilitas regendi frangatur
auctoritas. ¶ Quoniam ex precedenti ma- *to*
in quo dictum est quod si emissa fuerit dura
verba ex ore eodem *ore* petatur venia posset
credi quod hoc in omni casu esset faciendum pon-
it determinatum casum in quo est exceptio s. in pre- *interhoc*
lato et subdito. Docet autem duo primo de modo
se habendi in hoc casu prelati ad subditum
secundo de modo se habendi ad deum ubi sed tamen
petenda est venia ¶ Circa primum vero notandum
quod hic ponitur quod posset contingere quod prelatus
in duris verbis excederet erga subditum non
tamen regiminis sed alia de causa mala ut odii
ut invidie et huiusmodi ¶ Item causa regiminis
possibile est eisdem excedere in casibus in quibus non
concurreret necessitas discipline ut in quibusdam
minimis que non sunt alicuius necessitatis ¶ Item
posset excedere in casu in quo non compelleret
ad hoc ut cum verbis simplicibus exhiberet
se subditi corrigibiles In hiis enim ca-
sibus reprehensibile est prelato duris verbis
uti ad subditos Et ideo dicit in moribus
cohercendis Contra primum Et necessitas dis-
cipline contra secundum Et compellit contra tercium
in quo casu sit hoc tollerabile.

Item in hoc quod dicit non a vobis exigit non negat quin posset fieri etiam si ab hoc excusat prelatus ¶ Item subdit tamen huius cum dicit ne apud eos etc. Circa tangit in hoc verbo scilicet circumstantie talis cum dicit quin aut Et excusato ab humiliatione scripture cum dicit si etiam ipsi modum sciat et causam huius cum dicit ne apud eos.

Ex quo patet reprehensio quorundam qui putant quod prelatus numquam debeat dure loqui subditis sed semper mansuete Sicut enim propter lapides duros inventi sunt mallei duriores sic quorundam duritia requirit ut tamen disciplinae duris verbis corrigatur Inde est quod apostolus dicit discipulo de discipulis suis thy 2 Increpa illos dure huius etiam exemplum reliquerunt nobis patriarche quod durius quod dixit noe gen 9 filio suo maledictus chanaan Item gen 49 Iacob ad ruben dixit et ad symeonem et levi In consilium eorum non veniat anima mea maledictus furor eorum Filii et tribus sacerdotalis que habuit preesse populo in hijs que dei erant idem exemplum reliquit ¶ Inde est quod heli cum posteritate sua reprobatus est a sacerdotii dignitate quod non dure sed molliter correxit filios suos Audiebat siquidem quomodo filii eius dormiebant cum mulieribus que observabant ad ostium tabernaculi et dixit eis molliter quare facitis huiuscemodi res quas ego audio Res pessimas ab omni populo Nolite filii mei non est enim bona fama quam ego audio 1 Re 2 Levite etiam legunt maledictiones super transgressores legis deut 27 Prophete quoque idem fecerunt licet de spiritu loqueretur Unde ysa plurimum Ad populum iacob scio quod durus es tu et nervus ferreus cervix tua et frons tua erea est Et ier 3 ad populum Pre multitudine iniquitatis mee dura facta sunt peccata tua

Et multa similia inveniunt apud alios prophetas Apud apostolos etiam invenimus idem Unde act 5 Petrus ad ananiam cur temptavit sathanas cor tuum mentiri spiritui sancto etc. Et paulus ad gal 3 O insensati galathe quis vos fascinavit Et similia multa ¶ Discipuli etiam apostolorum hoc idem fecerunt Unde stephanus act 7 ad iudeos quibus predicabat Dura cervice et incircumcisi cordibus et auribus vos spiritui sancto semper restitistis sicut et patres vestri Et paulus thy. discipulo suo precepit dicens 2 thy 4 Argue increpa et sona in duritiam ¶ Item moises legislator licet esset mansuetissimus omnium hominum qui erant super terram tamen dure loquitur iudaico populo deut 31 Ego contentionem tuam et cervicem tuam durissimam et similia multa ¶ Item Iohannes baptista predicator penitentie dicit in sua predicatione turbis iudeorum genimina viperarum luc 3 et dominus est idem Io 8 Vos ex patre dyabolo estis et similia multa Cum ergo patriarche et tribus sacerdotalis et prophete et apostoli et eorum discipuli et latores legis veteris et nove et ipse salvator usi fuerunt durissimis verbis ad homines Quis audeat condempnare prelatum similia facientem ad subditos causa disciplinae Bene ergo dicit dominus quin necessitas disciplinae dure vos dura verba compellit quod aliquando hoc sine dubio contingit

Circa 2m notandum quod licet causa disciplinae liceat prelato dura in verba prorumpere tamen potest in hoc excedere modum nec tamen sit excedendo se humiliare usque ad petendam veniam ¶ Non enim omnis humilitas est virtuosa Est enim quedam humilitas viciosa quasi si quis humiliat se ab alio pro ¶ Inter virtutes enim suas humiliati sunt Et in hoc nec bona nec mala in se potest bonum usum et abusum ¶ Alia est adulatoria

ut cum quis alicuius beneficio indiget humiliat
se variis modis eccl. xxxv. Donec accipiat
oscula in dat et in promiss. humiliat vocem.
¶ Alia est falsa ut ypocritarum quorum interiora
non rendet exterioribus eccl. xix. Est
qui nequiter se humiliat et interiora eius plena sunt
dolo ¶ Alia maliciosa ut cum inimicus humiliat
se coram eo ut per hoc efficacius posset
ei in aliquo nocere. Sicut vulpes que se humiliat
usque ad terram applicans ventrem suum ut
melius capiat gallinam non se observantem
ab ea eccl. ¶ Ne credas inimico tuo
in eternum eruginat sicut malicia illius et
si humiliatus vadat curvus abice animam
tuam et custodi te ab illo ¶ Alia est stulta
ut cum quis ex simplicitate sustinet
non sustinenda. Contra quod eccl. xiii dicitur
Noli humilis esse in sapientia tua et ne humiliatus
in stulticiam seducaris ¶ Alia
est superstitiosa que scilicet in rebus superuacuis est
coloss. ii. Neque tetigeritis neque gustaueritis
neque contrectaueritis que sunt omnia in interitu
ipso usu secundum precepta et doctrinas
hominum que sunt quedam racionem habencia in superstitione
et humilitate ¶ Alia est criminosa ut cum
quis se humiliat ultra quod decet statum suum
eccl. xix. Est iustus qui se nimium submittit
multa humilitate et sic fuit
prelatus qui propter expressum in divino modo
loquendi petiit veniam a subdito quod quia
non est necessitatis dicitur Non a vobis exigitur
¶ Sed si queratur cum hoc possit fieri et
non fieri quod sit melius ¶ Potest dici quod
secundum diversas condiciones eorum a quibus
petitur huiusmodi venie et assistencium potest hoc
iudicari. Si enim tales ex hoc magis
in bonum proficiunt prius hec fieri. Si autem inde
abutuntur in superbia ut cum quis ex hoc
putat se minus reum vel prelatum culpabilem
vel fit audacior ad culpas perpetrandas

† scilicet superstitiosa humilitate

dat et filia cuius est non facta. Non enim dominus
phariseos scandalizatos in eius dictis vel
factis legitur unquam satisfecisse et hoc quia
sciebat quod non proficeret ex hoc. Communis discipulis
econtrario in fide causam satisfecit.

Circa tercium notandum quod rex universi
non habet solum summam prudenciam
per quam prudenter gubernat omnia
Et summam bonitatem per quam disponit omnia utiliter
sed et summam potenciam cui in suo
regimine non potest resisti. Ut quod ab eccla
cantatur Regi potestas ... super illud sap. xii.
Subest tibi cum volueris posse ¶ Et spiritibus
angelicis qui sunt regentes non solum homines sed
et provincias et regna data est eis a deo
magna potestas ad faciendum ea que pertinent
ad commissionem sibi officium. ps. Decet angeli
eius potentes virtute ... ¶ Item homini in prima a creatore
condicione super omnia constituto data est magna
potestas super sibi subdita ad ea coercenda
eccl. xvii. Dedit potestatem eorum que sunt super
terram. posuit timorem illius super omnem carnem
¶ Et superioribus corporibus que sunt in regimine
super inferiora data est potestas immutabilis
ab inferioribus secundum philosophos ps. Statuit
ea in eternum et in seculum seculi id est sic formavit ut
mutabilitatem non recipiat ¶ Item in minori
mundo spiritui qui habet regimen super corpus
data est tanta potestas ut corpus in nullo possit
super eum prevalere gen. iv. Subter te erit
appetitus illius et tu dominaberis illius intelligitur
de subiectione carnis ¶ Item moysi
misso a deo ad regimen populi data magna potestas
virtutis ut in ipsa faceret mira et magna
et innumerabilia sicut patet in exodo ¶ Item apostolis
constitutis principibus super omnem terram
data est innumerabilis potestas a domino non solum
in ligando et relaxando sed etiam innumerabilia
faciendo luc. ix. Dedit eis potestatem super omnia
demonia et ut languores curarent Cum ...

+ minus sit magna reputare Et q minus aucto=ritatis dicitur et si p=

tata ptas anexa incuiat in oibz ubis re
gimie hntibz et ptas auctem habeat pz
qntu conciat auctem i rcore vigere
ut possit subditos potenter rege Juxta id
Reges eos i uirga ferrea ¶ Sciend vo q
enaruato auctoritas i rcore induc co
teptu ipi q in honore debet ee inter
subditos ut qd d apts e diuiso z t ph z
Argue eu oi ipio nemo te code. ¶ Ite
uba ei q expedit a subditis mgr extrã
re sut minus reputat honoris et e apud
homes ea q viri auctoritatis dicitur etia si p=
ualeat minora reputare etc prim Diues
locutus e et uba ei usqz ad nubes extule
runt paup locutus e et dicitur qs e hic
Et hoc ppt psonaru auctem maiore
et minore Ite licz rectori obediendu sit sicut
xpo Juxta illud q vos audit me audit et
q vos spernit me spernit z tn
minor auctas facit ei minus obedire Vnde
noletes obedire dauid dicebat Qs e iste
dauid a qs filius ysai i qlis ei auctas
ut obediamus ei sicut pz z Reg pb et i alijs
multis locis Ex enuatoe seu fractoe
auctis i rcore sequitur cotemptus ipius et uer
boru ei vilipensio et minor ad eu obedia
q sit valde dapnosa ¶ Porro auctas plati
eneruat quoqz ex causis extrisecis quoqz ex
itrisecis quoqz p id discretas distractoe ut
p costitutioes hmanas indiscrete restringit
posse plati quoqz p multas exemptioes ut
cu aliq eximunt sine ca ronabili apta
te sui plati Quoqz p nimia subiecte mul
titudinis libertate ut cu subiectis i platorz
suorz mutatoe i eorz ptate reprimeda Sicut
ei multi q nimis pmi ad hoc incuut mo
pueriti q libenter frangut virgas eos disci
plinates ut excutiut a se magrm hoc fa
ciente ¶ Ab itrisecis vo quoqz p culpa ppaz
ut cu qs sua mala vita sua auctez ma

+ cotendit nimia libtas

culat et contptibile reddat Quoqz p defectu
facti auctetici ut cu qs no incuiat talis
in facto qualis i ubo et Ita fuit fm aliqd
conueniens sue dignitati quis habeat
uba magna quoqz p indiscreta ad subdi
tos humilitate ut i cau predeti hec cn
oia restringut auctem rcoris ¶ Cu g
sit pz ex pdcis o... p oi regimim
anexa debet ee auctas et ex minoratoe
ei multa mala sequat et p humilitatez
nimia ad subditos eneruet Ideo dicit
vir scs Ita a vobis zc Ne ap eos qs
oportz ee subiectos du nimiu seruat
humilitas regendi frangat auctas q
s anexa sit debz ee regimi et illesa ex
pedit coseruari Reg z

Sed tn petenda e venia ab oium dno qui nouit eos quos plus iuste forte corripitis quata beniuoletia diligatis. ¶ Tradito madato de
modo se habendi ad subditu i expressu
durorz uborz ca disciplie ponit hic ma
datu ... se hndi ad deu i eodem
cau dicit duo Vnu e de petitoe venie
a deo i hoc cau Aliud e diffidentia op
timendi ubi dicit q nouit eos ¶ Licz quit
tr p ius utru talis petet i ppriu sibi dici
ex sic tn tenet ei de iniuria et p cose
quens ad satisfactoez Sz no tn no vi
det in aliquo peccasse ex aliqd ip pcta
no comisit Quare g petit venia
a dno ¶ Pmo pt dici q talis excedit i mo
correctois et tn no peccat i ppriu ex ille
dignus e forte tata et maiore correctoe
qz corriges no i debito illa exercat ¶ Pre
terea si deliqt i ppriu tn no tenet ei
ad satisfactioem venie si ex hoc ledit
bonu coe s auctas Sicut no tenet aliqs
dns ad satisfactione alic i restitutois

tum lesione hominum suorum cum debite correctioni-
at ab illis ¶ Iterum etiam si posset fieri
talis satisfactio sine lesione peccata tamen non
tenetur subdito tantum sicut nec servo quo quis
tantum tenetur sicut alieno

Est nondum quod sunt quedam super quibus
viri sancti solent petere veniam a
domino quamvis hominum caritas hoc
non faciat Petunt enim veniam ab occultis
que videlicet formidant se habere quamvis nesciant
psalmus Ab occultis meis munda me domine
¶ Item ab alienis que videlicet contrahunt ex coha-
bitatione cum malis eis adulando vel eos
non corrigendo vel in aliquo male partici-
pando et similibus psalmus Et ab alienis parce
servo tuo ¶ Item a peccatis puerilibus psalmus Delicta ju-
ventutis mee etc. ¶ Item a peccatis ignorantie
commissis psalmus Et ignorantias meas ne
memineris ¶ Item a peccatis omissionis que multi
non reputant unde etc. ¶ Mandatis tuis non
obedivimus sed da etc. ¶ Item a peccatis coti-
dianis ex corruptione humana contractis
Augustinus Libera nos a malo scilicet corruptione que
quasi inevitabiliter ad peccata innumerabilia inclinat
¶ Item in malis malarum consuetudinum iustitias in bo-
no quam inclinat sicut hic cum dicat petenda ve-
nia ab excessu correctionis quia bona est

Circa 2m nondum quod magis di-
lecti sunt magis corrigendi Hic est
quod dicit dominus Ego quos amo non
solum arguo verbo non solum castigo disci-
plinis sed arguo inquit et castigo utrumque
faciens ad corrigendum asperius ¶ Hic iterum
dicit propheta Ezechiel xvi Auferetur zelus meus a te
et quiescam ut vastat apostolus Ex quo patet
quod vacando a correctione ex zelo qui est amoris in-
census Hic iterum dicit sapiens eccl. 3 Qui
diligit filium assiduat illi flagella quod est
asperius quam verba ¶ Hic iterum dicit Salomon
proverbiorum xxvii Meliora sunt verbera diligentis

quam odientis fraudulenta oscula inimici quia
ex amore oriuntur verba licet sint contumeliosa ¶ Hic
iterum Ysaias xi Egredietur virga de radice
Iesse quod interpretatur incendium quia virgam amo-
ris incendium non potest carere virga correctionis
ad dilectos ¶ Hic iterum reperitur quod dominus per prophe-
tas asperius locutus est populo suo dilecto sparsit
contra gentes et Christus tamen verba inde qua diligit
specialius quam Israel sive Samarie sicut patet Ezechiel
xxxii Sub virga ferrea dolle et dolube
Hinc iterum philosophus Seneca Omnia vitia
frangenda sunt non amo si offendam in
moribus quos correxi incorrigendo usque ad
offensam quorumque dilectorum Multi quoque sapientes
mundi reperiuntur qui ad filios dilectos numquam
ostendunt nisi asperitatem in vultu et in verbis
comminantes Eccl. sapiens 3 Lacta filium tuum et paventem
te faciet lude cum eo et contristabit te
¶ Zelotipi quoque uxorum suarum quanto plus eas
diligunt tanto sunt eis duriores in disciplina
¶ Multi etiam viri sancti reperti sunt quia ad disci-
pulos magis dilectos solent habere verba du-
riora et magis contumeliosa ¶ Proinde non est
ascribendum malitie sed potius benivolentie
si disciplinam vel correctionem interdum excedat primo et
in verbis dixit quod noverit eos quos plus iuste
forte corripuit quanta benivolentia diligat
Omnia excessus huius oretur frequenter quod di-
lectionis excessu non est ad hoc bonum alle-
gandum in oratione presumptionis animo sed ad fidu-
ciam obtinendi et confortandi Sic Ezechias ysaias 38
orando dixit Obsecro domine memento quomodo
ambulaverim in veritate et in corde perfecto et quod
bonum est in oculis tuis fecerim

Non autem carnalis. sed
spiritualis inter vos debet
esse dilectio ¶ In hoc capitulo quinto quod
est de dilectione fraterna tradit mandatum ulterius
et dilectionis modum docet. Circa quod scilicet inter quos
debet esse cum dicat Inter vos Et qualis non carnalis

sed qualis debet esse quia spiritualis.
Circa primum notandum quod ad hoc ut esset
magis dilectio inter suos xpus super
hoc dedit speciale mandatum dicens Jo xv
Hoc est preceptum meum ut diligatis invicem. Item
speciale de hoc dedit exemplum dicens Sicut dilexi vos
Item speciale religiosi super hoc exhortatorie scilicet
Johannes ut patet in epistolis suis. Et quod licet sit inter
omnes servandum tamen inter religiosos eiusdem pro-
fessionis magis debet vigere dilectio huiusmodi. Simili-
tudo enim est causa dilectionis Ecclesiastici xiii. Omne animal di-
ligit sibi simile sicut ovis ovem columba co-
lumbam etc. Item membrum quodlibet alicuius
corporis naturaliter diligit membra eiusdem
corporis i Corinthiorum. Si quid patitur membrum unum
compatiuntur omnia membra. Sive si glorificatur unum
membrum gaudent omnia membra quod est propter
mutuam dilectionem naturalem. Item et xpi dis-
cipulos non debet esse invidia vel discordia
sed dilectio mutua Jo xiii. In hoc cognoscent
omnes quia mei estis discipuli si dilectionem ha-
beatis ad invicem. Cum ergo religiosi eiusdem
professionis et similium sint in omnibus et eiusdem
corporis membra et xpi spirituales discipuli quanta
debet esse inter eos dilectio. Preterea secundum legem
xpi debemus diligere inimicos Mt v. Vos-
Dilit proximos Levitici xix. Diligetis ad-
venas quasi vosmetipsos similiter etiam malos
Mt v. Ut sitis filii patris vestri qui in celis est
scilicet per imitationem qui solem suum facit oriri super
bonos et super malos. Unde patet quod beneficium
dilectionis deus extendere vult non solum super
bonos sed super malos. Si ergo ad inimi-
cos et ad extraneos et ad malos etiam
debemus dilectionem nostram extendere multo
magis fratres qui et amici sunt et domestici et
viri sancti debent invicem diligi. Circa secundum
notandum quod carnalis dilectio potest dici. Uno modo quia
diligitur quis ad carnalia sicut diligit mundus
quos diligit ad ea que mundi sunt. Alio modo quia
diligitur quis ob carnales gratias ut est pulchritudo
et huiusmodi que multorum cordibus inducunt dilec-
tiones corruptas. Tertio modo qua quis diligit
dilectione originata a carne sicut diligunt pro-
pinqui propinquos carnales et consanguineos.
Non ita dilexit xpus suos quia non ad tempora-
lia bona que eos docuit contempnere sed in fine
ut Jo xiii. dilexit eos scilicet ad bona celes-
tia spiritualia que sunt fines ad que debent homines
tendere. Item non propter carnales gratias sed spiritua-
les diligere beatum Johannem qui virgo et quia inno-
cens fuit specialiter dicitur dilexisse Jo xix.
Item non ex naturali propinquitate solum quia sic magis
angelos dilexisset quos tamen nusquam apprehen-
dit sed ex spirituali radice caritatis propter ni-
miam iniquitatem caritatem qua dilexit nos Ephesios ii.
Et quia non vult huiusmodi dilectiones carnales
esse in nobis dicit Jo xv. Hoc est preceptum
meum ut diligatis invicem sicut dilexi vos
hoc est non sicut mundus qui diligit ad bona
temporalia non sicut propinqui carnis qui diligunt
solum ex dilectione ex carne nascente. Sed
sicut ego qui diligo ad bona spiritualia. Et
propter hoc spiritualia et ex spirituali radice
huiusmodi dilectio est. Unde spiritualis dicitur propter
ista. Unde gregorius dicit vir sanctus Non carnalis inter
vos debet esse dilectio sed spiritualis quia talem
vult xpus inter nos esse dilectionem sicut fuit eius
ad nos que non carnalis sed spiritualis fuit.
Circa tertium notandum quod est quedam dilectio tem-
poris hominum ad invicem que oritur ex vicio con-
cupiscentie carnalis et hec est mala et numquam
debet esse nec etiam debet nominari inter suos
dei. Alia est naturalis que oritur ex natura carnis
secundum illud Ephesios v. Nemo umquam odio habuit car-
nem suam. Et hec cum sit naturalis non est bona de se
ut mala meritorie nisi super excessivam vel
diminutionem. Et hec solum non debet esse inter
eos. Tertia est que oritur ex virtute ii Thimotheum i.
Dedit nobis spiritum virtutis et dilectionis hoc est

diligite inimicos

virtuose dilectionis et hoc debet esse inter eos
¶ Porro due prime dici possunt carnales quia
vel a vitio carnis oriuntur. Hec autem spiritualis
que oritur ex caritate que per spiritum diffunditur in
cordibus et hoc est quam apostolus sibi fuisse dicebat
apostolus ad ephe. d. cum gratiarum actione col. i. qui
manifestavit nobis dilectionem vestram in spiritu
id est spiritualem dilectionem ¶ Porro hec dilectio que est
dilectio spiritualis caritatis differt ab aliis
dilectionibus in multis que sunt ad eius laudem. Est
enim quedam dilectio que circa (?) versatur et inho-
nesta aliqua. Contra quod dicit valerius maximus (Exemplum)
Qui cum quidam rogaretur a quodam amico suo ut
faceret quoddam et rogatus est attenderet quod esset
inhonestum respondisset quod hoc non faceret quia esset
inhonestum respondisset. Et rogans diceret Quid
ergo prodest in amicitia tua si non facis aliquid
quod inhonestum pro me rogatus respondit et tua
quid mihi prodest si pro te facerem inhonestum ¶ Unde
est quod tullius dicit hec est lex in amicitia ut
nichil turpe rogemus nec rogati faciamus.
Quod sancti implentes solent dicere illis qui ex ca-
ritate diligunt Observo hoc est obsecro
rogo. Illa ergo dilectio potest inter malos esse et
mala. Hec autem inter bonos et bona eccl. vi.
Qui deum timet eque habet amicitiam bonam
quoniam secundum eum erit amicus illius ¶ Item est alia
que consistit in sola apparentia eccl. xxxvii
Est amicus solo nomine amicus. Contra quod Ro. xii
Dilectio sine simulatione et talis est dilectio carita-
tis 2 cor. vi In caritate non ficta que sine
fictione (?) simulationem ¶ Item est alia dilectio verbosa
Iob xvi Verbosi amici mei. ps. Dilexerunt
in ore suo etc. Cor autem ipsorum non erat rectum cum
eo. Non talis est dilectio caritatis. Primo est
ex intimis 1 tim. 1. Finis autem precepti est
caritas de corde puro et conscientia bona et
fide non ficta ¶ Idem sunt qui dicunt se diligere
sed numquam ostendunt hoc in effectu. Contra
quod dicitur de quodam philosopho. Qui dixit tantum
diligo inimicum meum quod nichil mali ei
fecit sicut amicum quod nichil boni ei fecit
Ad ephe. v. Ambulate in dilectione. In dilectione
esse non ambulat qui ex dilectione ad nullum

~~diligo inimicum meum quod nichil mali ei~~
~~fecit ephe. v. Ambulate in dilectione. Ad nullum~~
bonum movetur. Talis autem non est caritas dilectio
que secundum gregorium numquam est ociosa ¶ Item sunt aliqui
qui et si aliquid faciant pro dilectione non tamen magna.
Contra quod dicit de caritate gregorius Operatur magna
si est. 1 Io 3. In hoc cognovimus caritatem dei
quia ille animam suam posuit pro nobis et nos
debemus pro fratribus animas ponere ¶ Item sunt aliqui
qui non diligunt nisi diligentes se prius. Vera dilectio
caritatis sine meritis precedentibus exhibetur. 1 Io 4. In
hoc est caritas non quasi dilexerimus eum sed quia ipse
prius dilexit nos ¶ Item sunt aliqui qui diligunt
propter spem retributionis humane et dilectio
huius venalis est sui commodo negotiatio est
+ non amicitia que ad commodum attendit quid
sit consecutura spectat. Dilectio vero caritatis
respicit utilitatem dilecti et si retribuatur
malum pro bono odium pro dilectione 2 cor. xii Ego
libentissime impendam [et superimpendar] pro animabus vestris licet plus
vos diligens minus a vobis diligar. Contra
exponit augustinus de dilectione caritatis. Perfecta
dilectio est omni laude digna que nichil habet
inhonestatis nec fictionis que non in verbis sed
in corde nec in corde solo sed in opere consistit
que magna agit et sine meritis precedentibus et
sine spe retributionis humane ¶ Denique secundo
ex verbis Iohannis cum sit spiritualis cura de dilectione fra-
terna inter hominum (?) posuit sex utilitates huius dilectionis
ad eam efficacius persuadendam ¶ Prima est certi- (etiam)
tudo de resurrectione spirituali. Nos scimus quoniam
translati de morte ad vitam quoniam dili-
gimus fratres ¶ Secunda est illuminatio mentis. Sicut
enim recedente fumo remanet claritas in domo
ita recedente turbatione que mentem obscurat re-
manet claritas que clare facit videre et iudicare
de rebus 1 Io 2. Qui diligit fratrem suum in lumine permanet
¶ Tertia est cautatio scandali passim sicut
enim mater ex dilectione quam habet ad filium suum
nec omnia que sunt ei gravia. Ita et dilectio

+ dici potest de ista quam tu describis negotiatio est

fr̄na oīa sustinet eode̅ Qui diligit fr̄em
s scādalū in eo nō ē Glo^a Qui diligit
frēm suū tolerāt oīa ꝑ vnitate caritatis
Grata dīne dilcōis indiciū Jo^e x Qui
nō diligit frēm suū quē videt deū quē nō
videt quō pt̄ diligē Glo^a fr̄ tuus ymago
dei ē si nō diligis ymaginē nec eū cui 9e
ymago diligis Grata ē habitacō dīna
Sicut em̄ ubi st̄ turbacōes et odia ha-
bitat dyabolus Ita ecōtra vbi ē dilcō ibi
ē deus Jo^e x Qui ꝗ diligit frēm suū nat9
est ex deo Preter istas v^o sūt alie eciā
multe vtilitates huius dilcōis fr̄e vigēs cor-
reptōē q̄ ē de malis pterritis ysa^e v Eff
dicet^r ūga de radice yesse Qd^o i^e ptat^r
~~[illegible]~~ icedū nō pt̄ cessare correptio sup^o d
apo^e 3 Ego q^s amo arguo et castigo Ite
facit caue a nocumēto pximi sic^t appo
tū eū diligat sicut seipm Ro xiij Dilcō
pximi malū nō opat^r .s. nocumētū nō
infert pximo Ite facit cōitaē sua q sedm̄
phm amic9 nō ē q fortune pticeps nō ē
Jo dicit^r Jo 3 Qui habuit substāciā huius
mundi et viderit frēm suū necē pati
quō caritas dei q̄ .s. fr̄e diligē manet
in eo Ite facit mutua seruicia ex habū-
gal v p caritate sp̄s seruite inuicē Ite
facit onera mutuo supportari Aug^9 Tantū
q̄sq3 portat q̄ntū amat Gal vi Alt alti9
onera portate ꝛ^c adi. legē xpi q nō est
alia q lex caritatis Ite colligat i vnū
fortiter qd multū pdest qr regnū disū
de facili desolat^r Tol 3 Caritas ē vinclm
pfcōis et ~~pfcum [illegible]~~ B^9 O bona ca-
ritas q̄ diuisa p amorē vnit Ite
legē adiplē facit Ro 13 Qui diligit
pximū legē adimplevit Cū g^o dilcō
predicta spūalis tātū excedat alias di-
lectōes et tot bona faciat ut p^dcm̄ est
Et bn̄ d^r iē suos dei iugeat h^c dilcō spūalis

P Reposito tamen q^d pri obedi-
atur multomagis p̄s-
bitero qui omni vniu-
ersitati gerit. In hoc ē
capitulū septū regle qd ē de ptinentibz ad
statū subiectōis qd fuit obediencia et io
tē hoc tradit mādatū hoc vniū ptinens
ad obedienciā et nō plā ex sacris hic cotinet^r
in gnē ea q ptinet ad debitā obedienciā.
Ad qd sciē Nond ē ex dnr
ē bona obediencia quedā ē
sufficiēs s3 īpfcā ut ē illa
qua q^s obedit solū in hijs ad q tenet^r
B^9 de precepto et dispē^ne Qcum subditus
huiō obedienciā quā tenet^r nouit ipsaq;
Alia ē habūdās et pfcā ut qū q^s obedit
i aliquibus bonis licz ex debito nō teat^r
B^9 i eode Pfcā obediencia nescit legē pfessionis
tis nō artat^r nō cotrahit^r pfcōis an-
gustijs largiorē volūtate fert^r ī lati-
tudinē caritatis et ad oē qd iniugit^r spō-
tanee vigore et glāt^r liberalis alacris ex co-
modū nō cōsiderās in īfinitū extē-
dit^r Porro tē ista pfcaz obedienciā q
nemo ad ea ex aliquā regula artat^r .
nā tradit aug9 ad mādatū s3 tē p^ias
ad quā oēs regulares artat^r ex pfessiōe
Petiāt at quatuor ī isto mādato ad
istā obedienciā ptinētia qbz .s. debeat^r
et cui debeat^r plibz quo ordiē debeat^r
eisdē et q̄lis debet tē cū redderit^r. ex ē qbz
sic reddeda Sciend^r g^o ex licz qdā
viri sci ex pfcōe obie iuciant^r obediē
nō maiorib3 sed eciā parib3 ymo et
inferiorib3 credū sedm̄ illud bū bndū
i regla Obie bonū nō solū abbati ex-
hibendū ē ab oib3 s3 eciā sibi inuice o-
bediat fr̄es th nullus religiosus qntūcūq3
pfcus tenet^r obedie n maiorib3 suis
heb^e xiij Obedite ppositis vrīs ē illis

quam vobis praeferuntur. Et ideo declarans quibus sit
obediendum in religione Augustinus dicit: Praeposito
et presbytero. ¶ Item notandum quod inter praelatos
est quidam praelatus qui habet plenitudinem potestatis
et quoad omnes et quoad omnia scilicet papa et
isti tam religiosi quam saeculares plus tenentur talia
obedire quam cuilibet praelato ecclesiastico. Alii
vero sunt praelati qui habent particularem potestatem et quoad
ad subditos et quoad iurisdictiones et in
istis non tenentur omnes sed solum subditi sui et
non nisi quoad ea quae pertinent ad [conf] iurisdictionem.
¶ Item inter istos sunt quidam qui habent eosdem
subditos sed iurisdictiones distinctas in quibusdam sicut
abbas non exemptus [et episcopus] quorum uterque subsunt monachi.
Et isti in quibusdam plus tenentur uni quam alteri
et econtrario. Nam in hiis quae pertinent ad disci-
plinam ecclesiasticam plus tenentur monachi episcopo
quam episcopo + ¶ Alii vero sunt qui habent iurisdictiones non
distinctas secundum diversitatem sed subalterna-
tas et tamen differentes secundum plus et minus
ut prior claustralis et abbas. Quidquid enim
potest prior qui est sub abbate potest abbas et in hiis
tenentur subditi plus obedire superiori quam in-
feriori licet utrique teneantur. Et ideo cum circa
Augustini tempus esset sic ordinata quod episcopus teneret
ubi locum abbatis et praepositus locum prioris
ut dictum est supra et [adhuc] eadem servetur in aliquibus
ecclesiis. Alioquin quomodo diceret eum presbytero non prae-
posito cum [illegible] habere fratrem volens ipse ostendere
maioribus // quo ordine obediendum sit in hoc moribus
dicit: Praeposito obediendum est multo magis
presbytero id est episcopo. Nam ubi episcopus non tenet locum
sed abbas in quibusdam magis tenetur sub-
ditus religiosus praeposito suo sive praelato
sive alio nomine quam episcopo in quibusdam econtrario
ut praedictum est. ¶ Item notandum quod quaedam obedientia
est servilis super illud ad Colossenses 3: Servi obedi-
te per omnia dominis carnalibus. ¶ Alia est filia-
lis super illud ad Colossenses eodem: Filii obedite parentibus
per omnia. ¶ Porro servilis obedientia quam timor

+ qui abbati. In hiis vero quae pertinent ad suam
religionem cuius regimen habet abbas plus
tenentur monachi abbati

| illa velociter. Item haec facit illa velociter viriliter
Item haec supplie[illegible]

[facit]
inducat quod faciat iuste ~~[illegible]~~ filialis vero quia
amor inducit quod faciat libenter. ¶ Item haec quod facit
facit cum murmure illa autem simpliciter sine querela
et discussione. ¶ Item haec cum tristitia illa autem cum
hilaritate. ¶ Item haec pigre se reputat se multum
bene fecisse. Illa humiliter reputat se per omnia
quasi inutilem. ¶ Item haec cessare cito potest. Illa autem
infatigabiliter laborat usque ad mortem. Et isti sunt
septem gradus obedientiae secundum Bernardum ut dicit
ibidem: obedire libenter simpliciter hilariter velo-
citer viriliter humiliter perseveranter. Et ideo volens
Augustinus declarare qualis debet esse obedientia dicit
tamquam patri non tamquam ~~[illegible]~~ domino ut sit obedientia fi-
lialis. Sicut decet filios esse non serviles
sicut fuit sub lege. Ergo obedientia non servili
metu sed caritatis affectu servanda est. Haec
autem tanto laudabilior est quanto laudabiliores ex
se offert circumstantias ut praedictum est. ¶ Item
notandum quod licet obediendum sit praelatis regu-
lariter tamen multi sunt casus in quibus non tenentur
omnes subditi obedire. ¶ Primus casus est quando
praecipit contra deum quia magis debet obedire deo
quam hominibus. ¶ Alius est quando maior secundum distinc-
tionem praedictam mandat contrarium. ¶ Alius
est quando excommunicatus vel ab eo quod potest a potestate praelati
sui. ¶ Alius est quando praecipit aliquid in derogationem
iurisdictionis maioris praelati ut si praeciperet
minor praelatus quod maiori visitanti [nihil] diceret
aliquid de revelandis in visitatione. Vel quod nullus
loqueretur de bono aut de [illegible] ut ordinis sui et
sitia. ¶ Alius est per impotentiam [absolutam] quando scilicet nullo modo
potest facere quod mandatur. ¶ Alius est si mandat
aliquid per quod veniatur contra obedientiam promissam ut
si praeciperet praelatus subdito suo quod teneret aliud
ordinem. ¶ Alius est quando praecipit aliquid quod est supra
vel infra contra professionem suam cum nemo
teneatur ultra quam alii tenentur nisi ad illud
quod promisit. ¶ Alius est secundum quosdam cum prae-
cipitur aliquid non pertinens ad professionem ut
si praeciperet monacho abbas quod tota die as-

¶ Nota casus in quibus non tenentur subditi
obedire praelato suo

precet; aues volates prripue si hoc facerent absq3 ca nobili alia Na si hoc faciat ca pbandi obidiam mochi ul ad exercitada paciam sua ul aliq alia ca ancepta pfes-siom no eet secutu i hoc cau no obedie Alijs tn videt q i hoc cau sit obediedu qr dicit B9 q in hijs q sut pure bona ul pure mala no e obia sed i medijs ut dic plato-ru iussio ul phibito no e totepneda qa et si obediendu sit platis regulariter tn ex-ceptoes ht i talibs Et io nobilit dicit o-bediat et no addit i oibz ut no itelliga q sit obediendu in hijs q ad statu platoris eoru ptinet Et si obediendu sit pri et dni et medico tn in aliqbz no. Sedz phm metheq Ita et plato i hijs q ad suu regi-me ptinet Sic igit pz quo i isto madato dictat aug9 qbz sit obediendu et q ordi-diuiso et qlis debet ee obia et i quibz.

¶ Post hec nondu q iter oes uirtutes religioso necce et de prpuis e obia pcta hoc em e q dat religioso pace Cu en mun9 est obedies frequetes ht tbacoes qr no est pmptus ad multa q sibi iponut ad q si eet pmptus no turbaret sz pace hret Io dicit pu pm Qui timet preptu i pace versabitur Solus q de obedies e q in timore dei preptu recepit ¶ Ite hec est q acqrit hoi gram maioru suoru Sicut em sillaba q i differes e multu e accepta versificatibz qr pnt de ea face qd volut sive breue sive longa Ita et vere obedies plato suo acceptus e qr pt de eo face qd volt ¶ Exo i vitt prm De abbe siluano q cu qreret a qbusda qre dili-get discipulu suu marcu p alijs dixit vos pcellas frm et vocas vnu no stati venit sibi et multa fecerut Cu at ve-miens ad cella marci et vocasset eu stati venit ad eu ipe relicta vna lra ipfecta qua ipe scribebat stati venit ad eu q viso

abbas dixit ecce qre plus diligo eu Et illi dixerut Ve plus diligedus e a te qr deus plus diligit eu ¶ Ite hec e q tota congregacionem qua iobediencia summe pturbat pa-cificat Aug9 Pax dom9 e ordinata ipe-radi et obediendi cocordia cohabitatiu Ut q dicat ex gen et machab pm Siluit tra oibz diebz symois q icepta obedies ¶ Ite hoiem utile facit congregaci-oi Sic Bonus em obediens e sicut asina q erat i ihrlm coris qua qlibz poterat accipe ad quoscuq usus Sicut q pt di-ce cu pe Ut iumentu fcus sum apud te et ego spr hoc no rece a te. Sut em qda sicut palefridus ul dextrari9 q no pnt hri n a paucis et ab illis eciam ad paucos vsus et io no sut vtiles sicut iumetu ¶ Ite facit hoiem nobilissime tri-umphare videlz de hoste fortissio. s. de aio pro cui q dicat meliore sedm salomone expugnatore vrbiu a quo multi vincut pp q vicerut carne mu-du et dyabolu pu pm Vir obedies loqt victorias qz Du em aliene voci subdim nosmetipos i corde su-peram9 ¶ Ite facit deo sacrificiu accep-tissimu p pietate em offerut deo res tpales p abstinencia ppa caro p obediencia ppa volutas mactat Facto ergo vicis qsqz dno platz qito repssa mete ei9 cospectu ppri arbitri supbia gladio prepti se imolat ¶ Ite facit p-ces ad deu efficaces. B9 Si obedieris fuerim9 ppositis nris obediat ds oro-nibus nris Et hoc iustu e q em humi ostendit deu audit Iuxta illud Qui vos audit ec io ipe tales exaudit ¶ Ite summe ditat mitis alie mltc uirtutes lucrat solu cu vna materia et hic raro et qnqz paru obia lucrat cu oia Et q continue et apa ht multi excellentes ppt

difficultate. Sicut enim mercator qui cum omnia genera negociacionis in omni tempore et permixtis mercibus negociatur facile ditatur. Ita et hic. Et ideo bene potest dici obedienti Proverbiorum ultimo: Multe filie, id est virtutes, filie Spiritus sancti congregaverunt divicias, tu supergressa es universas. Item custodit a periculis peccatorum. Quoniam qui est obediens, quia est in negocio regis celestis, huius mandatum exequitur, et ideo est securior quam qui est in proprio, ut mercator. Gregorius: Sola obediencia est virtus que ceteras virtutes menti inserit, insertasque custodit. Item ad maiorem perducit gloriam. Unde in Vitis patrum: Vidit quidam senex ordines in celo: unum in firmamentum et gracias agentium, alium in hominis ministrantium, alium in solitudine degentium, alium vinctum in obediencia, et hic erat super omnes. Et cum quereret racionem, dictum est ei quod alii quod faciunt faciunt secundum voluntatem suam; hii autem proprias voluntates abdicantes quod faciunt faciunt secundum iussionem patris spiritualis quod magis est. Et ideo ducit ad gloriam maiorem. Philippenses 2: Factus obediens usque ad mortem, propter quod et deus illum exaltavit. Item attendat qui hoc legit quantum singula proficerunt que fuerunt obediencia necessaria sunt in religione, et per hoc clare quantum expedit in operibus obediencie est necessarium viro in religione. Attendendum autem quod multa sunt que minuunt bonum obediencie que quandoque doloribus incurrunt in multis. Sunt enim quidam qui et si obediant tamen sunt in aliquibus minus obedientes. Contra quod Corinthiorum 2: Ideo scripsi vobis ut cognoscam experimentum vestrum utrum in omnibus obedientes sitis. Alii sunt qui et si faciunt rem iniunctam tamen minus plene faciunt. Contra quod dicitur ad Philemonem: Confidens de obediencia tua scripsi tibi sciens quoniam super illud quod dico tibi facies. Alii sunt qui si faciunt quod dicitur tamen alio modo et interdum peius. Contra quod dicitur Act. Cumtes discipuli fecerunt quod preceperat eis Ihesus. Sunt alii qui adeo reddunt se difficiles ad obediendum quod multum affligunt ab eis prepositi eorum

antequam possunt eos movere aliquid, sicut affligitur transferens lapides ab eis. Contra quod dicitur Hebreorum ultimo: Obedite prepositis vestris et subiacete eis. Ipsi enim pervigilant quasi rationem reddituri pro animabus vestris, ut cum gaudio hoc faciant et non gementes. Ita scilicet obedite et non faciatis eos gemere pro difficultate obediendi sed pro facilitate gaudere. Alii sunt qui ad simplex verbum nolunt obedire nisi precipiatur eis. Contra quod dicitur Titum 2: Admone servos obedire deo, scilicet ad simplex verbum. Quia si debet hoc facere servi mundi, quanto magis servi dei. Bernardus: Obediencia valde utilis est sed quod discipline vigor imponit nullo tempore humilitas servavit. Alii sunt qui non amore sed timore pene interdum obediunt. Contra quod dicitur Gregorius: Obediencia non timore pene sed amore iusticie servanda est. Et ideo dicitur Deuteronomio 30: Diliges dominum deum tuum atque obedias voci eius. Premittit dilectionem obediencie innuens quod obediencia ex dilectione debet oriri. Alii sunt qui antequam obediant solent multum discutere de mandato. Contra quod Ieronimus: Prepositum monasterii timeas ut dominum, diligas ut parentem, credas tibi salutare quicquid ille preceperit, nec de maiorum sentencia iudices, cuius est officium obedire et implere que iussa sunt. Alii sunt qui et facere volunt quod mandatur tamen morosi sunt in aggrediendo. Contra quod dicit Psalmus: In auditu auris obedivit mihi. Alii sunt qui sibi incurrunt impatientiam allegantes hora obediendi se hoc et illa habere ad faciendum quod non permittat facere, perturbatur. Contra quod dicit David: Paratus sum et non turbatus sum ut custodiam mandata tua. Alii sunt qui numquam se disponunt premeditando ad bene obediendum. Contra quod Bernardus: Perfectus obediens aurem parat auditui, oculos visui, linguam voci, manus operi, pedes itineri. Et sic totum se colligit ut ex toto mandatum impleat interioris pariter. Propter quod dicitur Proverbiorum 21: Mens iusti meditabitur o[bedienciam], quia toto affectu frequenter quo opere suo bene obediens inciatur. Alii sunt qui obediunt sed cum

Nota multa que minuunt bonum obediencie

† dedignat᷑ ab alijs r̄gi Et io min⁹ obedientes st̄

murmure exequitur mādatū Sil͛es in h° obe
demoniū q̄ ad mādatū dn̄i exibat de cor
poribꝫ sed clamantes Ca° qd̄ bndcs ī re
gula Obīa tūc acceptabilis erit deo et
dulcis hoībꝫ si qd̄ iubetur nō cū murmure ef
ficiatur ¶ Alij st̄ q̄ et si nō murmurāt ore
tn̄ cū tristicia aīmi exequit᷑ obedienciā
Obediencia q̄ maiorībꝫ pbet᷑ deo exhibetur
Ipe eni dicit Qui vos audit me audit
Et cū bono aīmo et discipulis pbeī opor
tet q̄ hilarē datorē diligit deus nā cū
malo aīo si obediat discipul⁹ et si iple
at iussionē tn̄ accepta nō erit deo . q̄
cor respicit ¶ Alij st̄ q̄ et si ī magnis obe
diunt tn̄ minora contempnunt Co° qd̄ B⁹ ꝙ
monachū obedientissimū eum ex q̄bus da
vbis senioris nec vnū iota ꝑteruolat ¶ A
lij st̄ q̄ itendū nō curāt ad iplenda itētōe
mādati dn̄i mādati substā⁹ ipleat tu q͂
apud fideles et pias mētes magis sit respcis
habendus ad itencōēꝫ mādati q̄ ad vba
¶ Hec ē q̄ illi liberati a dnō qbꝫ ~~pcibat~~
ꝑcipiebat ne cui dicerent tū ipm p̄dicabat
~~laudabil̄ fecisse~~ laudabili⁹ fecisse putāt᷑
q̄ si tacuissent q̄ dns hec ꝑcipiēdo pon⁹
itendebat dare q° vane glē fugiēde q̄
ipos obligāc ¶ Alij st̄ q̄ cū eis aliq̄ dis
plicēs iniūgit᷑ putāt itencōēꝫ mādati
indicā q̄ aliqua mala rōē h° faciūt
Cont° qd̄ B⁹ Nō sufficit ex ti⁹ obtēpera
re maiorībꝫ vbis n̄ ex itimo cordis af
fectu sublimit᷑ sencia⁹ de eis ¶ Alij
st̄ ꝑm ad excusandū se ab obīa ipotēci⁹
allegādo Cont° qd̄ dicit bndcs ī regla
Qꝫ si plat⁹ ipossibile pcipiat tn̄ tēptādū
ē discipulo illud iplere Ad qd̄ cofortat ex°
pauli dicētis phil° e Oīa possum ī eo q̄
me cofortat Alij st̄ qui tales se exhibent
q̄ plati nō audent eis iponē sic° equo ī
domito q̄ mordet et ꝑcutit nō audent
hoīes iponē onus Ca° qd̄ ē vbū senis

q̄uedā intrare volēti religionē et q̄renti
quō se hēret dixit Sic et asin⁹ vnū estote
Sicut asin⁹ īdifferēt᷑ qd̄libet onus recipit
et paciēce Ita religiosus vir se debet
hr̄e ī religiōe . Ia1 . In mālcuetudīe suscipi
te isitū vbū ~~obīe~~ pt̄ dici isitū ex trahit
suscipiente ad suā naturā Sicut surcul⁹
isertus trūco ¶ Alij st̄ q̄ ex quadā p̄
supcōē al̄ de sua sapiā cōfidētes st̄ Co°
qd̄ Ihēo⁹ Bonū ē obedire maiorībꝫ et
post sciam scripturarū vite sue timēte
ab alijs discē nec pceptore pessimo vti ¶ Alij
st̄ qui posci⁹ volūt obedi a maiorībꝫ q̄ o
bedire dū eos ad suā volūtatē ꝑtrahūt
faciendā B⁹ Multoꝝ puisitas hodie co
gnit ut dicat᷑ eis qd̄ vis ut faciā tibi Nō ipi
q̄runt qd̄ me vis facē O breue vbū sꝫ
plenū sed viuū sed efficax et dignū oī
acceptōē Sic enī dignū ē orō dn̄o
nō meā a te sꝫ tuā a me et q̄ri et
fieri volūtatē ¶ Alij st̄ q̄ itendūt re
cusātā et si faciāt tn̄ scienter faciūt
malā fraudē . s̄ ne alias iponat᷑ Sicut
fictus equus eductus de stabulo male
ābulat ne de stabulo alias educatur
Co° qd̄ dicat᷑ Ihē° plōrij Maledcs q̄
facit opus dn̄i fraudulēter ¶ Cauendū
ē viro sc̄o degēti sub obīa ab oībꝫ istis
ne sic faciēdo et laborē p̄dat ī toto et
ī tpe A⁹ Memento fr̄es ꝙ ꝑps ne p̄dēt
obīam p̄didit vitā Si at ꝑps sic fecit
q̄ntū cauendū est nobis ne obīe bonū
p̄damus. vij Ca⁹ Regle

Ut ergo cuncta ista ser
uētur et si qd̄ min⁹
seruatū fuit nō neg
ligēter ꝑtermittat᷑, sed ut emē
dandū corrigendūq; curet᷑: ad
ꝑpositū ꝑcipue ꝑtinebit ut ad
pbrm cui⁹ ē apud vos maior
auctoritas referat qd̄ modū

vel vires eius excedit. ¶ Tradicōis
mādatis qr hec nō pdesset n̄ diligenter
obseruarent̄. Agit in hoc caplō viij et
ultīo de diligētia obseruādi ea. Sunt aūt tā
q̄ ad hoc mltū valet ꝑ mū ē condicō pla
torū de quo hr̄ Sedm̄ pena orō deq° i
Donet dn̄s. Terciū vigꝰ mādatorū me
moria ubi Vt aūt vos. Porro ad hō ut ꝑ
lati faciāt mādata obseruari r̄qrunt̄
duo ex pte ipōꝝ videlȝ sollicita cura et
bona cōdicō ipōꝝ. Et io p° hic tōit mādam
tē istā curā. Scdo ostendit q̄lis debȝ eē
platus ut ei meliꝰ obediat̄ i ipē vō

N N otandū vō qr ad hoc qr curā
debita adhibeat̄ de r̄gula
obseruāda expedit scire ad
quē huiōi cura ptinet ne cōtingat
minꝰ de hoc curari dū nescit̄ ad qd̄
mebrū ptineat actus iste sicut frequēt
fit ī caplīs secularium clericoꝝ ī q̄bȝ
mlta r̄manēt īcorrecta eo qr nescit̄
utrū ptineat ad epm̄ uel decanū uel
ad aliā psonā. Et io vir sctūs ad vitā
dū hoc īcōueniēs dicit ad quē pti
neat ista cura i. d. Ad ꝓpositū pnpue
ptinebit. Et qr hoc tractū ē qr semp
cura seruāda in r̄ligiōe ꝑ tūc spāl̄r
dicit̄ ad illū q̄ īmediate est sub epo
ubi eps hr̄ officiū abbatis siue ꝓpositꝰ
siue aliter nōiet̄ et † prior ē maior psōā
¶ Sed attendēdū ē qr sr̄ quidā ad q̄s
ptinet huiōi cura de r̄gula obseruā-
da q̄ apponūt curā qr habeat̄ ītdū
r̄gula bn̄ sc̄pta ī qua possīt bn̄ legere
fr̄es. ¶ Itē qr frequēt̄ audiat̄ sȝ qr hō
nō sufficit ad salutē sine obseruātia
iuxā illud apoc̄ i. Btūs q̄ legit et au-
dit verba ꝓphetie huiꝰ et seruat ea q̄
ī ea sc̄pta sūt. Ideo vir sctūs īstruit
platū huiōi cui īcūbit cura de subdi-
torū salute ut habeat curā nō solū

† ad pore ubi

de scribēda r̄gula et freqūter legēda sed et
etiā obseruāda. d. ut seruet̄ ad ꝓpositū
ptinebit. ¶ Itē īterdū contingit qr aliqui
hn̄t curā maiorē cē obseruātiā cōstitu-
tionū et admoīcionū et cōsuetudinū q̄
rūdā q̄ addita sr̄ sup r̄gulā q̄ꝫ de mādatis
ipiꝰ r̄gle. Isti sr̄ silēs pharīseis q̄bȝ exp
brādo dicit dn̄s. mr̄ vij. Relinquētes mādatū
dei tenetis tradicōēs hoīm. Magna stul
ticiā ē minꝰ curare de stabilitate fūdamēti
q̄ꝫ eoꝝ q̄ supedificant̄ qr illo deficiēte nēc
ē ista corruē. Et nō ecōtrio et io dicit
ut seruet̄ hec. s. mādata r̄gule pdicta
de q̄bus ē spālit̄ curandū. ¶ Itē sr̄ aliq̄ cō
uētus ī quibȝ et si multa mādata r̄gle
seruet̄ tn̄ aliq̄ dimittūt̄. Et io rei ob-
seruatores sūt oīm rei Iaco ij Qui totā
legē obs off. aūt ī v° fcūs ē oīm reꝰ. Et io
hn̄da ē cura ut tota r̄glā obseruet̄. Et
io dicit ut cuncta ista seruet̄. ¶ Itē cōtīgit
īterdū qr et si cuncta seruet̄ tn̄ aliq̄ de
illis minꝰ sūt bn̄. Ut cū officia cuncta
sūt sed cū r̄mīne officiū diuinū si cātat̄
mō īdebito uel cū domat̄ caro ieiuniꝭ
sed ult° vires et silia. ¶ Curādū ē aūt
nō solū ut res fiat sȝ ut illud bn̄ fiat r̄glā
Instūte bn̄ fiat. Et io dicit nō solū si q̄
seruatū nō sūt sȝ si qd̄ minꝰ sūt ꝓuatū
nō neglligēt pteriat̄. Innuēs qr cura
ē hn̄da nō solū ut oīa fiat sed etiā qr
bene fiat. ¶ Itē cōtīgit īterdū qr plati
aliq̄ aliq̄s trāsgressiōes nō corrigūt alr̄ qr
pusillanimitate cordis aū qr q̄dā hn̄t
supsticiōsā aū diffidētiā puidendi aū qr
ignorātiā iuris qr nesciūt culpas sūm
nec apponūt curā ad sciēd aū ꝓpt pacem
ꝓpāȝ quā nolūt turbare aut ꝓpt vērecū
diā qr sūt ī q̄busdā manifeste ꝯtedūt
qr sine vērecūdia alios corrigē nō pnt aū
ꝓpter dēlā cōsciām. Consciā enī mala
et si nesciat̄ delcm̄ eiꝰ tn̄ timidiorē

¶ Contᵃ platos multa nō suos
subditos p delicīs nō corrigētes

reddit hoiez ad alios corrigendu q pp ter
timore odij qd timet icurre alios in
corrigedo turbado aut ppt platoris timo
re qua timet amitte subditos cotra
se puocado Aut ex defcu zeli quo min9
malicia detestat' q negligecia q multi
icoueniens e statum platoris Vn Bo iter
abusioes claustri hac poit vna s platq
negliges Et io vir scs dat spale mada
tu de ipa caueda ce tnsgressioes d. No
negliget' pereat' Endes i sua regula
addicit no dissilent abbas pcca s3 mox
ut oriri ceperit ea ut pualet radicit9
aputet memor[es] heli sacdotis de filijs suis.
¶ Ite st aliq q i corrigedo cura apponut
ut puniat' pterita sed no ut caueat' futa
¶ Aliq vo du[m] puideat ut caueat' futa
no multu curat de pteritis puniendis
s3 utraq debet ee in bona correccoe s ut cau-
ant' futa et pcita puniat' ppt qd correctio scrip-
tura sigt' p virga qua pcussu e aial deuias
et punit' p errore ptito et dirigit' ne deui-
et i futu' Ideo dicit' ne negliget' pereat'
sed ut emedadu quo ad futura et cor-
rigendu quo ad pcita curet'. ¶ Ite st aliq
qn iueniut aliq difficilia ad corrigedu
qi desperates solet dimitte sed vs bonu p
lati cosiliu e hoc ad maiores referre Vn
exo xviij dixit iethro moysi qdq maius
fuit referat ad te et ipi minora
Exo iudicet ¶ Narat' de quoda bono sacdote
q qn habebat aliqs i porrochia sua qs cor-
rige no poterat scripsit noia corpi i cedula de-
feres ad epm dixit ei illi Dne istos qs
comisistis m iter alios i regno celesti quo
vobis faciatis de eis qcqd placet et ego eos
corrige no possu et sup vires meas e cor-
reccio Et io dicit vir scs Ad positu p
cipue ptinebit Ita s ut apud pbrm au9
e apud vos maior auctas referat qd

vires ei9 excedit quo ad posse ul modu
quo ad scie ei9 ex ia dictis q in hac
madato in quo agit de cura regule ser-
uade denat' p diusa vba i eo posita
ad que spalit' hec cura ptineat et q
cura ista debet hri efficatr ce obseruat9
qi circa alia et maior ce regula qi ce
statuta et ce obseruatia vniusale toci9
regule et plena ce vnuquodq et in
hijs no solu alia peiora s3 negligetia
e caueda et q i correccoe adhibenda est
cautela de futuris et puisio de pcitis
Et q ad maiores e in hijs recurredu
ubi hoc rei exigit difficultas.

**Ipse vero qui vobis p-
est non existimet se
ptate dnante sed ca-
ritate seruiente felicē** ¶ Dicto
qd ad platu ptinet cura de regla ob-
seruada q melius pt hec pficie si bonas
habuerit codicoes Docet bonas codi-
coes q debet ee in platu Et po ee cau-
sado ee honore dei honore cora vobis
Tercio ee timore dei timore Qrto ee
officiu expertos correccoes l disciplina
libes 2o qnto ee at decora dei et oibus
Et hec ee pla expedat' codicoes bo-
ne plato et tu ista pelegit Aug9 tq
valde necia religiosis platis

Circa p'9 go q cotinet' in
isto madato Nond q viri
ambiciosi q appetut pee p'o
appetut platoes 2 Reg i Adonias ele-
uabat' d. ego regnabo Cotrio vo viri
sci fugiut qo dnm q cu vellet eu face
rege fugit Jo vj ¶ Ite adepti platu-
ris se reputant felices qi i assecutoe
ei9 qd sume desiderabat Machab dic'
Ptholome9 alexadro Felix dies in
qua reuersus es ad terra prm tuoru

et sedisti i sede regni corp Iob xxxvi Ec-
ce gigantes gemunt sub aquis Greg
Illos gplis qsq niete support q bz sup-
ponit dignitate Vn i g° spuales qz
hoc onus senciunt qntucuq magni
sint sca uel uirtute i platoribz sciut
se no felices sz miserrimos rputantes
gemunt ¶ Vn cu legeret rgla bti aug.
Ex° i quoda conuetu et lcoz i legedo illud
Vn et vos no solu vri sz eciã ipius
errando subiugeret miserrimi et
correctoz miserenti emedaret Prior
q erat valde venablis psona dixit
correctori fr dimittas cu dice miser-
rimi qz ve miserrimus e ois pcor Et
qi bn senciebat ista miseria moyses
q mu xi dicit dno Cur afflixisti ser-
uu tuu qz no inuenit graz cora te z cur
Imposuisti pondus vniusi ppli huius
sup me. Et post No possu sustine sol
ppli huc qz grauis e m Si bonu vi-
det tibi obsecro ut iterficias me et iue-
ma gram i oculis tuis ne tatis affi-
ciar malis Qd at miru si fideles hc
senciat spuali illuiatoe illuiati Cu
qda et ethnici hoc idem viderut proci
Ex° ¶ Legit em qp cuida gentili oblata est
vestis ipialis cu corona Respiciens veste
ait O pannu magis nobilem qi felice
que si qs attendat qntis sollicitudibz
et piculis et miserijs sit refertus nec
iacente in luto tollet Sz tn ijo ambiciosi
i assecutoe platois se felices rputent
cu vri sci rputant ifelices ¶ Isti as-
secuta platoe abutut ea i supbia do-
minadi Cont illud petr ultis No ut do-
minantes i cleris Isti vo utut ea in
humilem famulatu sup illud mt xx prin-
cipes gentiu dnantur eoz et qui ma-
iores st ptatem exercent i eos no ita

¶ Cont ambiciosos ad platoes

erit iter vos qp primus vr erit seruus vr ¶ Et
notandu qp ut dicit Aug locus superior et si
administret ut decet tn idecenter appetitur
Et io viri sci no appetut platoez sed
potius fugiut ¶ Cn ta st q solet idu-
ce aliquos ad recipiendu platoez et tendu
¶ Unu e diua vocatio Reputat em aliq
i eccijs diuitibz qp qn canonice eligunt
vocat a dno io no reputat se malefac
si consenciut vocatoi diue sup illud hebr v
Nec assumit e honore sz vocatus q e a
deo tanqs aaron gg Nec em humilis e
q supni nutus arbitio ut decat ce intelli-
git et tn pesse contepnit ¶ Aliud e ca-
ritas pximoru et hoc melius Aug Ocium
sctm qrit caritas veritatis, negociu
iustu suscipit necitas caritatis ¶ Aliud
e obia et hoc e melius gg in pastora-
libus Diuinis dispositoibz subditus atq
a vicio obstinacois alienus cu subire
regimis culmie iperatur si ia donis p-
uentus e quibz et alijs psit debz et ex
corde fuge et inuitus obedire ¶ Hic e
qp de multis legitur qp et si platoes fu-
gerut tn finalit obedietes recepernt
Sz qz tales i receptis platoibz n debet
sibi coplaie nec vti in supbia dnandi
sicut ambiciosi dicunt Ille qui pest no
gaudiat se ptate dnante sed caritate
seruiente felice.

Et notandu qp summus platus
vocat se seruu seruoz dei
sup illud Ro x Nos at seruos
vros pter xpm que pdicamus ¶ Ite
angeli seruiut hoibz sup illud hebr i
Oes st administratorij sps i misteriu
missi ppt eos q hereditate capiut salutis
¶ Ite ipe filius dei forma serui acci-
piens seruiuit hoibz sup illud luc xxij
Ego at i medio vrm sum sicut qui

¶ Tres st casus i qbus licz
appetere prelaturas

ministrat Et io cu tot et tanti seruiunt hoi
bus no e mirandu pmo valde conueniens
et salutare ut qlibet platus seruire se
exhibeat subditis suis ¶ Sunt aut multa in
quibz boni plati seruiunt subditis suis
Seruiunt enim interdu i tpalibz illa ad corp
(eis) seruitiu procurado z corp I Cor non eni
debet filii thezaurizare parentibus sz pare
tes filiis ¶ Interdu i corpalibz qd dns
qui dicit Jo xiii Exemplu dedi vobis s. de
pedibz lauandis ut et vos ita faciatis
¶ In spualibz i multis q solet magna
seruitia ab hoibz reputari Magnu ser
uiciu reputat mr exhibe filio suo cu por
tat eu Et hoc faciunt plati boni Nu xi
Nuq ego concepi omez multitudine hac
aut genui ut dicas m porta eos in
sinu tuo sicut mr solet portare infantulu
¶ Ite bonu seruitiu exhibet alti qui
ministrat victualia ad pascendu eu Sic
at faciunt plati boni i pe v pascite que
i vobis st Obsecro ego consenior pascite
q i vobis e grege dni ¶ Ite magnu ser
uitiu exhibet ciuitati qui pro ea custodienda
vigilat tpe hostili Et ipi st vigiles qui
custodiunt ciuitate put dicit Can iii
¶ Ite magnu seruitiu exhibet infir
mo qui cura ei gerit in infirmitate
sua Et ipi hoc faciunt Luce x cura illi habe
qd ptinet ad platu ¶ Ite magnu serui
tiu exhibet regi qui p eo custodiendo vi
gilat qn ipe dormit Et ipi hoc faciunt
p aialibus Ipi eni sunt ppositi peruigilant
qn reddituri roe p aiabz vris Heb ult
¶ Ite magnu exhibet seruitiu alti
qui p defendendo pugnat contra hostes Et
ipi sic faciunt Can iii lectulu salomonis
lx fortes ambiunt ex fortissimis
Isrl q st oes tenentes gladiu ad bellu
doctissimi Quod exponit de platis ¶ Ite
magnu exhibet seruitiu ~~alti qui~~ ipm

hoibz qui eos ducit p via Et ipi sic faciunt
ps Deduxisti sic oues populu tuu i manu moy
si et aaron ¶ Ite magnu exhibet ser
uitiu alii qui ipm intinctu sordibz lauat
Et ipi sic faciunt Job i Job sanctificauit filios
suos Qd ptinet ad platu ¶ Sic plati
qui in hijs et silibz seruiunt subditis suis p caritate
Sic eni qd fit cuilibet de minimis aliquis
xps reputat sibi fcm et datur i illius
i fine regnu quanto magis plat q pter
xpm i hoc sup alios se humiliauit Sicut
igit superbia dnandi ducit platos ad i
feros Ita humilitas seruiendi ducit eos
ad superos Et io bn dicit exhibet se ca
ritate seruiete feliciter

Honore cora vobis plat
sit vobis ¶ In hoc madato
tangit scda bona condicio plati
videlz qd a subditis habeat i reuerentia
et honore et e sensus ille q vobis pe
sit vobis platus honore cora vob et hoc
iustu e qr pe e Malach i Si ego pa
ter ubi honor meus ¶ Et nondu qd q
da min interdu honorat platu ppt
aliq ei vitia Gen ix Cu vidiss cham
vereda pris sui ee nudata nunciauit
duobz fribz suis Cont qd di Gen in
glo De bonis filiis filii superiecto dor
so pallio auersi deferunt p dimidia
fcm et nigrum venerantes noluit vide
qd tegunt Alij interdu ppt simplicitate
qua quida et si vitijs careat habeat
Job xii Deridetur iusti simplicitas
Q qt pter hoc platos contepnunt Cont
qd dicit Eccl iii Et si defecerit sensu venia
da et ne spnas eu i tua uirtute ¶ Alii
interdu pter notitia familiare qua hnt
cu eis Sicut dicit de quoda viro ru Exm
rali q min venerat crucifixu sue
ecclie qr scius de nuce ortus fui an 13
Nd e ppha sine honore n i patria sua

+ dentur populi maledictus

¶ Porro quod honori et reverentia sequitur tanta
mala patet. Primo est maledictio qui non honorat
patrem. Secundum propria confusio Eccl. 3. Decus
filii pater sine honore. Tertium contumelia.
huiusmodi enim irreverentia sua deputatur Luc. x
Qui vos spernit me spernit. ¶ Ut igitur ista
declines honorandus est prelatus subditis. Ad hoc
autem monet scriptura. Eccl. x. In medio
fratrum rector illorum in honore. ¶ Item honora
quod apud quem regem suum egredientem de aliena
ari suo concomitatur et ei facit cellam
singularem Ecclesiastici. Prudeat et ab exiguis
animalibus non trahe mores. ¶ Item monet
nos ratio honorem exhibitus prelato exhi-
betur deo quia dicit Luc. x. Qui vos audit
me audit. Et ideo tamen omnis homo teneatur deum
honorare debet et prelatum suum honorare.
Maximus in sermone. Qui honorat ministros
vos necesse est honorare mittentem quia dignitas
tas quam ministris exhibetur cuius minister est
exhibetur. ¶ Et sciendum quod honor iste con-
sistit in tribus. De quibus Eccl. 3. Qui timet
deum honorat parentes. Et post in opere et
sermone et in patientia. In opere prompte obe-
diendo Devote serviendo Reverenter
assistendo et huiusmodi. In sermone reve-
renter loquendo. reverenter eum audiendo
et huiusmodi. In patientia excessus et infir-
mitates eius et similia patienter ferendo.

Timore tamen deo sub(ditus) [sit] | levatus sub pedibus
vestris. ¶ Hic ponitur mandatum
est tertia bona conditio prelati. Et est
sensus quamvis coram vobis supponatur
honore. Tamen timore debet vobis sup-
poni. ¶ Et notandum quod licet omnis homo
subditus debet esse paviidus tamen prelatis magis
est timendum quam subditis. Ipsi enim habent
reddere rationem non solum de se sed de subditis
Heb. ultimo. Ipsi enim pervigilant quasi reddi-
turi rationem de animabus vestris. Cum autem

autem sint res valde dilecte deo et valde fa-
cile pereat. quantum debet timere qui sic accepit
cas in custodia quod de eis est redditurus
rationem. Ideo hoc timens Aug. dicebat
Nescio facta cum a me exigetur ratio tot animarum
que pendent ad collum meum ¶ Item ipsi sunt quasi
principes exercitus in quibus victus facile totus
convictus vincitur. Machab. xi. Cecidit Iudas
et reliqui fugierunt. Et ideo demones eos a-
trius impugnat. 1 Reg. Totum pondus proelii
versum est in Saul. Sicut autem omnis naturaliter
timet hostem suum quanto debet homo timere inatu-
ralis hostem suum 1 Reg. xxviii. Vidit Saul
castra Philistiim et timuit et expavit
cor eius nimis. ¶ Item sicut de patre ipso conque-
ritur Ely. Ita de malis prelatis conquerentur co-
ram coram deo multi subditi 2 Reg. Venient
ante tribunal Christi ubi audiet pupillorum
viduarumque querimonias gladius est allegator
dura. Unde qui videtur commisisse querimonias
ista Iob qui dixit Iob 31. Si adversum me
terra mea clamat quasi dicat ita in causa
pro terra mea non habet adversum me querela.
Nota expositio glossa de prelato et subditis.
Cum igitur pauci aut nulli sint qui habeant a-
quo habere possint habeat fiduciam quia porro
teste conscientia multa fecerunt vel omiserunt
de quibus subditi conqueri possunt Sicut expe-
rimus quod quere clamat subditi in maiore
esse timore quam simplex miles nullam conte-
re tenens querelam. talem Ita et prelatus in maiori debet
esse timore quam subditus. ¶ Item dicit Aug.
de prelato quanto in loco superiori tanto in pe-
riculo maiore versatur. Et hoc quia facil-
lius cadit hic facile est in alto intuentem
obstupescere. Cadit etiam gravius si cadit
iuxta illud quanto status altior tanto casus
gravior. Cum igitur omni homini maiori in prelato
constituto sit magis timendum. Magis
est timendum prelato eo quod est in alto quam sub-
dito qui est in imo in quo quasi est non ita

+ e occupacio prelatorum Augustinus in vita magistri in
sentencijs dicit iratum quod apud hoc tu cum condignus
poni ad regimen ponitur sic ad gubernacula sic quod ...
prelatus maiora sicut habeat dine ingratitudine

facile cadit nec ita grauiter ¶ Item signum
est diuini amoris cum quis non exponitur occu-
pacionibus prelacionis Gregorius Misericors deus
quos tenere diligit ab exterioribus occupacioni-
bus abscondit Nam et paterfamilias ad cum la-
borem seruos mittit a quo filios suspendit
Et ipsi filij decori sunt Signum vero diuine ira-
cundie contra se quam subditus magis est ti-
mendum quam subdito ¶ Item prelatus ad plura
obligatur quam subditus sicut ~~...~~ dominus alicuius
ville plus tenetur et quo ad hospitale et quo ad
elemosinas et quo ad alia multa quam subdi-
tus Item omne multum plus petitur ab eodem De
quibus Gregorius in pastorali Sit igitur rector natione
cogitacione mundus accione precipuus silencio
discretus in verbis vtilis singulis compassione
proximus pre cunctis contemplacione suspensus
bene agentibus humilitate socius contra delinquencium
vicia per zelum iusticie erectus internorum
curam in exteriorum occupacione minuens
exteriorum prudencia in timore sollicitu-
dine non relinquens Quanto autem ad plura tenetur
plus debet timere Propter hoc Gregorius naza-
zenus videns quod non posset tot ad quot tene-
batur ~~...~~ timens animarum sue relicto episcopa-
tu fugit in solitudinem Sicut legitur in apologetico
eius ¶ Item inter septem episcopos asie qui propter
sui excellenciam vocati sunt angeli multi
repti sunt Sicut quos dominus aliquando habuit
licet pauca tamen non obmisit quin illa exp-
perauerit Quantum ergo debet alij prelati si-
bi timere qui longe sunt a statu angelico.
¶ Item iudicium durissimum in hijs qui presunt
fiet Sicut sapiencie vi Si ergo omnibus timendum
est propter duriciem iudicij quod comminatur
eis scriptura Quia igitur propter hec magis est
timendum prelato quam subdito bene dixit Ti-
more coram deo substratus sit pedibus vestris

Vt si superior sit honore inferior sit timore

Q Uia omnes se ipsum bonorum
operum prebeat exemplum coram

+ iudicium tamen plus istis est timendum

preparat ~~...~~ inquietos alios consoletur pusillani-
mes suscipiat infirmos paciens
sit ad omnes. ¶ Hec est mandatum et quanta
bona condicio prelati Et nondum quod secundum
multitudinem varietatum subditorum conuenit
varie agere huius autem exemplum ponit Gregorius na-
zazenus dicens Si possibile esset vnum animal fieri ex
diuersis animalium et bestiarum generibus com-
positum et quod cura huius et illius animalis tot va-
rietates faceret quot varietates singulorum
animalium continet Non enim eadem receptiua
est omnibus nec eisdem sibilis agitur nec
idem cibus omnibus competit nec palpandi
et fouendi modus idem est ymo quibus quibusdam
alia mitigatur alia excitatur ad furorem
Cum ergo ecclesie corpus sine congregacionis
commisse huiusmodi varietates habeat pro
plebes secundum huiusmodi varietates oportet pre-
lati officium variari huius autem exemplum habetur
in paulo Vnde Gregorius Qui digne eloqui va-
leat cotidianam pro singulis prudenciam
et sollicitudinem omnium ecclesiarum Paulus
erga omnes maiores erga omnes fine carita-
tis angebatur affectu Offendiculum quis
paciebatur et paulus non infirmabatur Scan-
dalizabatur alius et plus vrebatur leges
dat seruis et dominis principibus et subiec-
tis viris et mulieribus nuptis et innuptis
continentibus et luxuriosis sapientibus et insi-
pientibus circumcisioni et preputio carni et spiritui
spiritui et carni Pro alijs quidem letatur et
gracias agit alios castigat et corripit
alios gaudium et coronam vocat Alios
stulticiam vocat Cum alijs quidem bene cur-
rentibus currit alios autem male currentes
refrenat et reuocat Non separat de ecclesia
Nunc recipit et caritate confirmat nunc
lugeat alios nunc letificatur pro alijs nunc
lacte potat nunc misteria reuelat Nunc
se deicit et coequatur humilibus nunc secum humi-
les erigit et exaltat nunc spiritum

mansuetudinis. nec superbis et arrogantibus
apostolus prelatis virgam minatur. nec erigitur
adversus eos. nec efficitur discipulis tanquam
si nutrix foveat filios suos. nec apostolorum
omnium est minimus. nec documentum suum polli-
cetur per eum qui in se loquitur. Nec desiderat
dissolvi et esse cum christo. nec permanere in
carne propter eos qui induxerat nectum probat
Non enim querit que sua sunt sed que filiorum sunt
Licet igitur secundum predicta plurima pertine-
ant ad prelati officium. tamen augustinus hic pau-
ca magis notia tradit hic mandatum
.d. Corripe omnes etc. Sicut ad hoc tracta
ab apostolo primum sunt de epistola ad
titum iii. alia est de epistola thess. v. Et
nota quod inter omnia que magis notia sunt prela-
to est bonum exemplum. Sine hoc enim caret
efficacia quicquid facit. Secundum correctio ma-
lorum. Quid enim prodest ei bonum facere si ma-
la sustinet. Tercium est afflictorum consola-
tio non solum contra vicia debet adhibere
remedium consolationis. Quartum compassio
nis exhibitio per effectum. Quid ei prodest
verbis consolari si requirit mentis infir-
mitas et corporis non adhibeatur opus
compassionis. Quintum est patientia cum enim
hiis sit agere multa gravia oriuntur a
subditis. primum est omnia bona facere si desit
patientia in gravaminibus que inferuntur a subiec-
tis. Propter primum igitur istorum dicitur esse omnes
Propter secundum dicitur corripiat. Propter tercium
dicitur patiens etc.

Et notandum est primum quod prelato
non solum sufficit dicere more
scribarum et phariseorum
qui dicunt et non faciunt sed debet opus
proprium facere et docere. Primo sicut summe
pertinet ad eum docere. Ita pertinet ad eum
summe facere. Gregorius in pastorali. Sit rector
in operatione precipuus ut vitam iam subdi-
tis bene vivendo demonstret et grex qui

pastoris vocem et mores sequitur per exempla
melius quam per verba gradiatur. Cum enim vote
sua necesse exigitur summa dicere. ac eadem neces-
sitate compellitur summa monstrare. Propter
hoc bene dicit apostolus quod d. non est contentus
verbis bonis ad subditos sed potius invitat
bonis operum exemplis. Sicut benedictus in
regula de abbate dicit omnia bona et
sancta factis amplius quam verbis ostendat
Item non sufficit ei bona facere occulta
nisi faciat et manifesta. Unde mt. v. dicitur
precipitur prelatis. Sic luceat lux vestra
coram hominibus ut videant opera vestra bona
Ideo dicit apostolus. Item non sufficit ei cavere
a malo quo nisi det et bonum. Unde luc. xii.
dicitur eisdem. Sint lumbi vestri precincti
quod pertinet ad declinatorem a malo secundum
gregorium et lucerne ardentes in manibus vestris quod
pertinet ad ostensionem boni exempli et ideo
dicit bonorum. Item non sufficiat ei dare
bonum exemplum in uno nisi det in omnibus. ii thess. v.
In omnibus prebete exemplum bonorum operum. Et
ideo dicit bonorum operum in genere sine distinctione
particulari. Item non sufficiat ei dare
bonum exemplum aliquibus nisi det omnibus. mt. v.
Ponunt lucernam super candelabrum ut luceat
omnibus videlicet qui in domo sunt. Et ideo dicit esse
omnes. Hec igitur quinque tanguntur in hoc verbo
esse prelati quoniam debet enim potius instruere exem-
plis operum quam verbis. Item non solum
operibus occultis sed manifestis. Item
non solum cavere a malo quo sed dare ope-
ra ad bonum exemplum. Item non solum in uno
sed in omnibus. Item non solum aliquibus sed omnibus debet
dare exemplum bonum. Iuxta illud quod dicitur
tenet omnibus Ro. xii. Providentes bona
non tantum coram deo sed etiam coram hominibus
hominibus. Tamen prelati ad hoc magis tenentur
Unde paulus ad hoc facit exhortationem thi-
motheo episcopo specialiter. d. thi. iv. Exemplum esto
fidelium in verbo in conversatione in caritate

§ etiam afflictis

in fide i castitate hu(m)i(li)us at o(mn)i(bus) tu(n)c s(un)t voc(atu)s
Platus e(n)i(m) est in alto statu et i(de)o no(n) p(otes)t
abscondi sicut civitas sup(er) mo(n)te(m) posita
Et i(de)o si aliq(ui)d turpe e(st) in eo q(uan)to a plurib(us)
videt(ur) ta(n)to fit maior derisio de eo Sic(ut)
ergo qui ascendit p(er) scala(m) sollicit(us) e(st) vestes
suas restringe(re) et aptare ne aliq(ui)d turpe
in eo videat(ur) Ita cura(n)du(m) e(st) p(re)lato eo
q(uod) in alto positus spectaculu(m) e(st) multor(um)
ut i(n)honestu(m) no(n) appareat i(n) eo s(ed) o(mn)i(n)o
de honestatis pulchritudo videat(ur) i(n) eo
Et i(de)o dicit Zachar(ias) Vidi et ecce ca(n)de-
labru(m) aureu(m) et la(m)pas ei(us) sup(er) caput
ei(us) Q(uo)d i(de)o dicit(ur) q(ui)a v(n)iv(er)sa lex v(ir)tutu(m)
debet i(n) tali la(m)pade fulge(re) ¶ Ite(m) p(re)lat(us) est
sicut exemplar ex quo alii libri scribu(n)t(ur)
Inx(ta) v(er)o r(egu)l(a)s ad exeplar tot(us) co(n)-
~~orbis~~ co-
formet(ur) orbis Et i(de)o sicut o(mn)es libri tra(n)sscripti
ad malu(m) exemplar s(un)t corrupti Ita
exe(m)pl(u)m p(re)lati n(isi) sit bonu(m) e(st) ca(usa) corruptio(n)is
in o(mn)ibus subiectis Et i(de)o sic(ut) magna
cura apponenda est c(ir)ca p(r)i(mu)m exe(m)pl(u)m libror(um)
q(uod) sit multu(m) bonu(m) Ita req(ui)rit(ur) q(uod) exe(m)pl(u)m
p(re)lati sit valde bonu(m) Vn(de) Greg(orius) i(n) pasto(rali)
Ille debet ad exe(m)pl(u)m p(re)lati p(ro)trahi q(ui) car-
nis passio(n)ib(us) moriens iam sp(irit)ualiter
vivit q(ui) p(ro)spera mu(n)di postponit qui
nulla adv(er)sa p(er)timescit q(ui) sola i(n)terna
desiderat qui ad aliena capienda no(n)
ducit(ur) sed p(ro)pria largit(ur) qui pietatis vis-
cera citi(us) ad ignoscendu(m) flectit sed
nu(m)q(uam) plus q(uam) deceat ignosce(n)s ab arce
rectitudinis i(n)clinat(ur) q(ui) nulla illicita p(er)pe-
trat sed p(er)petrata ab aliis deplorat q(ui)
ex affectu cordis aliene i(n)firmitati
co(m)patit(ur) Sic(ut) q(ui) i(n) bonis p(ro)ximi sicut i(n)
suis p(ro)fectib(us) letat(ur) q(ui) se i(m)mutabilem
cet(er)is Ita i(n) cu(n)ctis q(ue) agit i(n)sinuat ut i(n)t(er)
co(n)sc(ie)n(ti)a(m) habeat qui saltem de p(re)t(er)itis eru-
bescat qui sic studet vive(re) ut p(ro)pria (et)
corda arentia doctrine fo(n)ti (n)ctis ~~corda~~

~~dicit q~~ valeat irrigare q(ui) vocis usu
ex p(ro)uincto iam didicit q(uod) obtine(re) a d(omi)no q(uo)d
p(ro)p(ter) postulat possit ¶ Ite(m) p(re)latus e(st) sicut
ductor greg(is) s(e)c(un)d(u)m illud p(salmu)s Deduxisti
sicut oves p(o)p(u)l(u)m tuu(m) i(n) manu moisi et
aaron Et i(de)o si vadit p(er) via(m) maloru(m)
op(er)um seq(ui)t(ur) eu(m) p(o)p(u)l(u)s p(er) via(m) eande(m) Greg(orius)
Vn(de) fit ut cu(m) pastor p(er) abrupta gra-
ditur p(er) p(re)cipitiu(m) grex sequitur Et
i(de)o dicit ide(m) Greg(orius) Sciare debet p(re)lati
q(uia) in moribus tot digni s(un)t q(uo)t exe(m)pla per-
dicionis ad subditos tra(n)smittunt exe(m)pla in
maru(m) p(er) exe(m)pl(a) illa prava eos ad mor-
tem ducunt mira p(ro)cedit horre(n)da cru-
delitas duce(re) ad morte(m) et(er)na(m) Iste sic
ergo rei p(re)lati tot mortu(u)m debet ab exe(m)pl(o)
ducente ad morte(m) cave(re) et exe(m)pl(u)m ad vita(m)
ostende(re) Greg(orius) No(n) debet hom(o) i(n)i(re) du-
catu(m) qui nescit homi(n)es b(e)n(e) vive(n)do p(re)-
ire ¶ Ite(m) p(re)lati s(un)t ministri dei Et i(de)o
sicut famuli regis pulchri(us) i(n)cedunt q(uam)
ceteri p(o)p(u)lares Ita et ipsi debet pulchri-
ore v(ir)tutu(m) co(n)versatio(n)e(m) ostende(re) 2 cor(inthios) 6
In o(mn)ib(us) exhibeam(us) nosmetipsos sic(ut)
dei ministros i(n) multa pacie(n)tia (et)c(etera) q(ui) d(icit)
In hiis sic nos ornem(us) ut decet
servos ta(n)ti d(omi)ni ¶ Ite(m) p(re)lati s(un)t q(ua)si sig(nu)m
positu(m) ad sagitta(m) multor(um) obloque(n)ti(u)m
de eis facile Et i(de)o expedit ut ~~p(re)lati~~
co(n)tra hoc re(m)ediu(m) apponat h(oc) e(st) q(uod) no(n)
p(otes)t aliter ita b(e)n(e) fieri sicut p(er) bo(nu)m exe(m)pl(u)m
Et i(de)o dicit(ur) 2 pe(tri) 2 Hec e(st) volu(n)tas
dei ut b(e)n(e)facientes obmutesce(re) fa-
ciatis i(m)prudentiu(m) ho(m)i(nu)m ignora(n)tia(m).
¶ Ite(m) i(n) mundo isto subditi s(un)t q(ua)si cor-
pora i(n)feriora t(er)restria p(re)lati vero
q(ua)si corp(or)a sup(er)iora celestia q(ue) lucida
s(un)t Et ideo debet luce(re) sicut stelle
q(ua)s d(omi)n(u)s posuit i(n) firmamento ut lu-
ceret sup(er) terra(m) sic(ut) dicit(ur) Gen(esis) 1
Multi i(n) tenebris vite p(re)t(er)itis d(omi)n(u)s su-

periores de se pbet exempla astrorum
more desup lucat ¶ Item opus exempli
pstat efficaciam ubo quia secundum grego plus
exempla quam uba mouent Cum ergo plati
sit docere debet exemplo addere ut sua vox
vocem habeat uirtutis Et ideo dicitur ecc xix
Confirma verbum id est per opus grego auc-
toritas loquendi perdit cum vox ope non
iuuatur ¶ Item habet officium medici et
ideo coram infirmis non debet aliquam infir-
mitatem portare ne dicatur ei illud euangelium
Medice cura teipsum grego in pastorali Qua
presumptione alios mederi properat qui in facie
uulnus portat Nec ergo eius officium competenter
debet coram aliis ostendere modum sue ostendere
sanitatem ¶ Item filiorum est imitari patrem
secundum illud Io v Quecumque pater facit hec et
filius similiter facit Et ideo cauendum est
plato ne sit de illis de quibus dicitur mt xxiij
secundum opera eorum nolite facere sed potius
cum apostolo posset dicere Imitatores mei
estote phil iij Omnia ergo tot rones occur-
runt ad hoc ut platus teneat preceteris
bonum exemplum Unde dicit vir sanctus Seipsum
bonorum operum prebeat exemplum quia et si quis inue
sit recordetur quod grauia propter sustinu-
it pro dando exemplum bonum xpus igitur pro nobis
pet ii passus est nobis relinquens exemplum

Circa
secundum notandum quod quidam sunt plati
circa correctorum delictorum neg-
ligentes Contra quod dicitur ps Corripiet
me iustus in misericordia et increpabit me Sicut
enim dominum irarum qui iusti sunt opportet ius-
ticiam contra delinquentes Ita ad platum ius-
tum pertinet corrigere nec est malicia
sed iusticia ¶ Item plati negligentes in cor-
rectione secundum ysidorum assimilantur dor-
mienti de cuius manu cadit baculus
pastoralis et pictores pingunt talem qui
accubantem in cathedra super cubitum sop-

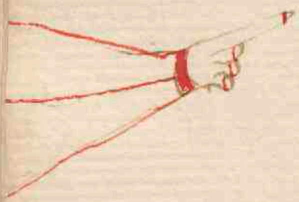

no grauatum et cadentem de manu eius
baculum pastoralem et bene sic assistantium
quod dormitione ea negligencie uirgam correctionis amittit
et ideo ad euigilandum vos dicit eis in
persona summi plati Surgite qui dormis eph v
¶ Item sunt sicut pictores qui ante se ferri fa-
ciunt gladium et tamen sine causa quia sunt ita iner-
tes quod numquam eo utuntur Contra quod dicitur
ro xiij Si male feceris time potestatem
non enim sine causa gladium portat ¶ Item sunt
sicut ymago sancti nicholai tenens mortuum
baculum in manu quo numquam utitur Et
quod dicitur O pastor et ydolum zacharie xi
¶ Primo alii sunt qui numquam sciri volunt culpas
subditorum ymmo et grauatur cum eis et
ad corrigendum citatur omnia dissimulare
volentes Contra quod dicit benedictus in regula
Non dissimulet abbas peccata delinquentium
sed mox ut oriri ceperint radicitus ea
ut preualet amputet ¶ Item alii sunt qui numquam
utuntur irascibili potencia in bonum non
irascentes contra delicta sed omnia cum stul-
ta ~~sapiencia~~ paciencia quasi insensibiles sustine-
tes Contra quod dicit Bernardus Non irasci ubi
irascendum est peccatum est ¶ Isti sunt qui in excu-
sacionem sua ignauie dicere solent quod religio-
si subditi magis regendi sunt benignita-
te quam seueritate magis amore quam timore
Quod licet interdum sit veritate tamen non semper
Unde augustinus ad bonifacium quidem dicit prudo
a libertate liberos in timore sanctius ecc
credo quam metu Hoc quidem verum est Sed sicut
meliores sunt quos diligit amor Ita plures
sunt quos corrigit timor Et ysidorus Qui
blando uerbo castigatur et non corrigitur
acrius necesse est ut arguatur cum dolore
enim abscindenda sunt que lenitate sanari
non possunt ¶ Et notandum quod negligentia
corrigendi multa mala sequuntur Quo-
rum quedam redundat in platum aliud in
delinquentem aliud in uniuersitatem Sunt

ac tam mala que redundat in platum primum
est confusio Sicut enim honor est patri bonos
filios habere ita redit in confusionem sua
malicia filiorum eccl. xxxii Confusio est
patris de filio indisciplinato Secundum est
culpa Transeunt enim in platum culpe sub
ditorum quos non corrigit Gregorius in pastorali
Si rector minus caute culpas attendat
ipse omnium culparum reus tenetur Hoc autem
quoniam manifestum est medico Tertium est enim
quod reus est mortis infirmi suscepti in
cura non faciat quod in se est de infirmo
curando ¶ Aliud quoniam ponitur in glossa super
numeri xxxiii De pedagogo cui culpa at
tribuitur si puer sue instructioni commissus
minus disciplinatus quod sua negligencia
ducatur ¶ Aliud exemplum ponitur bonus tractatus
sua de pastore dicens Sicut abbas culpe
pastoris in cumulo quia per factas in
omnibus minus utilitatis petiit duceri Tertium
est pene temporalis Puniuntur enim non solum
in futuro sed etiam in presenti plati neglig
per culpis subditorum Unde est quod dicitur numeri
Iniciat se israel beelphegor Et iratus
dominus dixit ad moysen Tolle cunctos prin
cipes populi et suspende eos contra solem
in patibulis ¶ Hic est iterum quod dicitur i Regum
Dixit dominus eo quod noverit heli indigne agere
filios suos et non corripuit eos ideo iu
ravi domui hely quod non expietur iniquitas domus
victimis et muneribus in eternum ¶ Hic est
iterum quod dicitur apocalypsis ii angelo pergami corrigendo
et comminando Habeo adversus
te pauca et habes illic tenentes doctrinam
balaam Et post Age penitenciam Si quo
minus veniam tibi hoc est ad malum tuum Hec
Sunt autem alia 3a dampna que redundat in dampnum
delinquentis primum est enim quod peccatum credit enim
iterum delinquens cui non corrigitur illud
quod fecit non esse malum vel non esse tantum ma
lum Ideo Gregorius in pastorali Non ita vehe

menter increpanda sunt ut dum culpa ab ac
tore non cognoscitur quanti ponderis sit
ab increpantis ore sentiatur Et ideo dicat
proverbiorum xxix Virga et correctio tribuit sa
lutem Secundum est delicti multiplicatio De
lictum enim quod non corrigitur facilius
multiplicatur Gregorius Impunitas est insolencie
mater radix impudencie transgressionum nutrix
et ideo quod cito non fertur contra malos sentencia
ideo absque timore ullo filii hominum per
petrant mala ¶ Tertium est finalis per
dicio quia non corrigitur et ideo delicta conti
nuat finaliter perducitur sicut patet de adonia
dicente Ego regnabo quem pater non cor
ripuit et ideo finaliter interfectus Regum 2 In
dicitur eccl. i De patre ipso cognitum
filius quam propter ipsum sunt in obprobrium ¶ Dicitur
de quodam iuvene quod cum propter delicta sua
duceretur ad patibulum et patre eius suscepte
peteret osculum in fine arripiens cum den
tibus nasum abscidit et dixit quod hoc
fecerat propter cuius culpa quia numquam eum corre
xerat ab infancia venit ad obprobrium Sunt
autem alia tria mala que redundat in dampnum
totius universitatis primum est infectio Sicut
enim ovis morbida non sanetur inficit gregem
Ita peccatum unius incorrectum inficit alios
Gregorius super illud numeri xxv Suspende
principes in patibulis per populo Loquitur
sponsi vocem redde ne forte non docue
rit ne contagium dispergeretur in plebe Secundum
est difficultas corrigendi quanto enim plebs
transit infectio tanto difficilius est eius cor
rectio Glossa super illo ii Iob xxxv Siquamnis
esse pinentibus qui diversi corrigi potuerunt
iniquitatum suarum pertinacia viciati per du
rant ¶ Tertium est rebellio ad omne bonum
Delictum enim incorrectum non solum inficit
alios sed infectos a bono reddit Ita ut
nullum bonum spirituale possit ad eos in
troduci Iob xli Pum corrigit una ut nec

spirandum quidam credat per eas quidem Idem
dicitur. Sed glo. quod nulla consolatio spiritualis
apud tales. Propter hoc ergo predicta bene dicitur
plato ut corripiat

Sed attendendum est quid sit quod vult
inquietos reddere causas huius inq
uietudinis et reprehensionibus
contra tales et quare spiritualiter dicantur corrigendi
inquieti. Sed glo. thess. v dicitur curiosi
sive gyrovagi. Et pro quo clerici qui inquieti
possunt dici proprie qui curiositate cogitantium
secum consistere non possunt sed modo intus modo
contra modo in porta cum oneribus modo in lo
cutorio cum fratribus modo in hospicio modo in
infirmatorio modo in orto modo in coquina
lons. Dixit quidam cuidam tali deridendo
ipsum Tu es sicut deus quia quocumque vadat
quis ibi tu inveniris sicut deus est ubique
Sed satis eleganti(us) deridet hominem huiusmodi
dicens musca est qui ubique est. Porro huiusmodi
homines sunt sicut musca animal inquietum
quod modo circa unum hominem residens modo super
alium et sic per multos discurrens omnes
molestat. Sicut isti discurrendo modo
illum scandalizat modo cum illo litigat modo
illum deridet modo istum cantitat et similia
Contra quod thess. c. Rogamus vos fratres
ut detis operam ut quieti sitis nec in
cella nec in oratorio nec in aliquo loco
possunt residere. Quod totum dicitur eze. i. plan
ta pedis eorum quasi planta pedis vituli
quia facilis non est ad motum. Videntur enim re
vera isti articulum unum habere in pedibus
qui consistere non possunt. Contra quod dicitur
ier. xiiii Hec dicit dominus populus iste dilexit
movere pedes suos et domino non placui
t. Circa causas huius inquietudinis
Notandum est quod possunt esse tres causas. Una est
levitas cordis sicut accidit in goliar
dis qui pre levitate huius discurrunt ubi
que secundum impetum cordis sui. ysa. [illegible]

+ Sunt verum sicut pullus equinus habens sub
cauda spinam qui ubique discurrens
nusquam potest consistere sic nec isti

sunt vagus secundum impetum cordis. Alia est in
miseria sicut de paupere accidit cum deficiunt
ei bona in domo sua cogitur discurrere huc
et illuc ut inveniat in quo reficiatur. Et ideo
ysa. lviii iungitur egenum et vagum ubi
dicit egenos vagos quia egestas facit
vagum. Alia est egritudo anime. Sicut enim
egritudo corporalis non sinit hominem quiescere
sed facit eum transire de loco ad locum Ita
huius immobilitas signum est interioris egri
tudinis. Seneca Egri animi iactatio est ista. Circa
reprehensionem notandum est quod mali multoci
ens describuntur inquieti et vagi Inde est
quod gen. quarto primus malus post adam
cayn scilicet describitur vagus. Job c. ii dyabolus
dicitur circuire terram et perambulare eam. Beatus
vero benedictus in regula sua c. i genus monachorum
quod de peius omnibus aliis dicit esse gyrova
gos. prov. vii mulier mala dicitur vaga
quiete impatiens nec valens in domo con
sistere pedibus suis nunc foris nunc in plateis
nunc iuxta angulos. E converso vero boni de
scribuntur quieti et stantes. Hinc est quod benia
min amantissimus dei tota die commora
ri in thalamo dicitur deut. xxxiii
Joh. vero commendat Jo. baptistam stare
stabat iterum Johannes. Beata virgo quietis ama
trix vocabitur in eo quod angelus ingressus ad
eam in secreto invenisse. Beata autem maria dicitur
domi sedens Joh. xi. quod describitur tali quod
mali dicuntur vagi et inquieti boni vero e con
trario. Propter hoc nomine pretera in laude bonorum
frequenter recitatur quod fuerunt quieti. Hinc est
quod dicitur Tren. 3 de viro bono Sedebit
solitarius et tacebit. Et apostolus thes. 3 de
se Non fuimus inquieti inter vos. Et in
vitas patrum legitur de quodam sene quod cum
veniebat ei cogitatio de movendo se de
loco in quo erat antequam se moveret per multum
tempus deliberabat cogitans apud se quid respon
deret. Et de confessore sancto cantat ecclesia

Dan prudes humilis pudic9 sobri9 castus
fuit et quietus Gͦd ex ep tli laude col-
ligit' xi reprehensio inquietudinis ¶ Sp uba sco-
ru multu st cont' humoi inquietudine vn aplus
thess 3 Audiuim9 inter vos quosda ambu-
lare inquiete nichil opantes3 curiose a-
gentes His at q humoi st denutiam9 et
obsecram9 i dno ihu xpo ut cu silencio
opantes pane suu manducet. Ideo9 mo-
nachu se ee no loqndo et discurredo s3 qes-
do et tacedo ostendit ¶ Vnde i vitispatru
qda interrogauit abbate athonu. d.
Gd custodies placebo dno et dixit ei
senex Quocuq vadis habe deu p oculis
Et i oibz q agis adhibe testificatoe3
diuinaru scripturaru et i quocuq loco se-
deris no cito mouearis hec tu custodi-
ens saluus eris Ita eze 2 dicit' Fili hois
sta sup pedes tuos et no dicit' discurre pe-
r. Gͦ reprehensibile gͦ e q aplus Gd
sts senex Gd ipe deus suis ubis sic de-
hortat' ¶ Sp multe st rones ad ide q sic
patet no e custodis sic discurre s3 stare
ubi re custodienda Cu gͦ ho habeat
custodire seipm iuxa illud deut 4 Cus-
todi teipm et aiaz tua sollicite multu
ptinet ad eu stare apud se Et io dicit
abbacuc 3 Sup custodia stabo ¶ Ite
i terra hostili facili9 occidit' discurres
qm qescens Cu gͦ nos sum9 it' hos-
tes facili9 incurrim9 pitulu mortis
discurrentes qm qescentes Et io dicit'
semei 2 Re Egrediaris huc et illuc
quocuq at die egssus fuis scito te i-
terficiendu et sic fcm e ¶ Ite mag-
signu bonitatis e in puero q libet
manet i domo cu pntibz qm qn sic' pz i
iacob gen 25 Iacob hitasse simplex
i tabernaculis Esau vo vir gnarus
venadi. arg9 aut bone mentis qescere
Sen ar9 p9 cpo. mentis ee posse et secu
cosiste

et secu morari ¶ Ite discursibz plres acci-
dut occasiones pcti Sicut facili9 ma-
culat' pedes discurrentes qm qescentes
Et io cu arsenius qreret a dno q eet
ei faciendu p salute. Fca e vox ad
eu. d. Fuge tace qesce hec st radices
no peccandi ¶ Ite sicut dicit aplus heb ult
Optimu e gra stabilire cor Huius at
cor agitato signu e aim inconstatis
q exterioza indicat interioza Sen Anim i-
constantis e discurre et locoru varieta-
tibz inquietari Et gͦ q statu mentis
pdit sub se q st foras p inconstaciam mentis
mo.tis fluit atq exterioze mobilitate indi-
cat q nullu interi9 radice subsistat
¶ Ite multu e utile hoi secu hre ai9
suu et io cu sit valde labilis cauedu
e ab oi eo qd e occasio elabendi et da-
do opa ad illud p qd facili9 retinet'
Hoc at e qes corpalis Sen ut aim
possis retinere p9 corpis tui figura
siste ¶ Ite no accidit de facili qn vas
fragile frequenter portat' qn aliqd de
liquore que retinet effundat' ¶ Ite
multas fuit occasio ire effundende
huius instabilitas Et io dicit' i ysa
sedm alia lram ul tnslatoe3 Super
que rqescet .i. rmanebit sps meus
n sup humile et qetu ¶ Ite dr' i pu
pmonat uct' nise Ita et tales q sp
sut i motu no ascendut de facili ad
aliqua utute Et io dicit' eodu luc ult
Vos aut sedete i ciuitate quoadusq
induami utute ex alto In quo innuit'
q qes multu valet ad acqsitoe3 utuis
¶ Ite ho vagus et tpe amittedo in
quo nichil facit et seipm inutilit' fati-
gado sibi nocz no modicu Sen Nisi
teipm statuas nllus etia locus place-
bit Et qoqd facis cotra te facis et ipo
motu tibi noces ¶ Ite res qn cordiale
no qestuit sic' pz i elois inqetudo signu
e incordinatois Aug9 aim9 ordiatus no qestuit

+ discurrit

~~sicut uno qstitut~~ Ies gen. 4. Secundum aliam
literam dicitur Egressus caym a facie domini
habitabat in terra naad quod interpretatur fluctu-
atio Ideo quicumque a domino recedit statim fluc-
tibus scilicet quatitur et movetur pedes eius
huiusmodi motu est recessus a deo Sicut
accidit in Saulo regi assistenti quod electus
ab eo fit vagabundus ¶ Sic ergo patet tam de
despectoribus bonorum quam de laudibus eorum nec
non de dictis sanctorum et rationibus multis quam re-
prehensibilius est inquietudo predicta ¶ Circa
ultimum notandum quod tria sunt propter quod aliquod vi-
tium magis est ~~corrigendum~~ corripiendum
Primum est quod est manifestum Secundum est quod ali-
os conturbat Tertium est quod de dissimula-
tione levius quod nullum reputatur Et ideo cum
omnia ista concurrant in vicio inquietudinis
dicitur specialiter corrigendum quod sic faciendum
est de isto capitulo magis quam de maioribus.

Quarta

Quartum notandum quod quidam sunt pla-
ti tantam austeritatem sibi pre-
tendentes in verbis in vultu et in factis
quod tribulati fratres in infirmitatibus aut
temptationibus vel angustiis numquam inveniunt
apud eos consolationem Isti licet sint vicarii
Christi qui dicitur unctus tamen ei contrario
magis utuntur cautio quam unguento Christus
tamen bene propius usus est unguento quam cautio
¶ Isti licet in custodia reperiunt sauciatum
tamen non noverunt vulneribus eius apponere
nisi solum vinum Quo contra dicitur luc. x. de
samaritano qui dicitur custos quod infudit
vulneribus sauciati non solum vinum sed
infundens in quo oleum et vinum ¶ Isti sunt
medici quidem sed non noverunt conficere
unctiones suavitatis pigmenta et unc-
tiones conficere sanitatis Isti non habent
in archa sua nisi virgam correctionis et
tabulas preceptorum tamen in archa dei

+ Quorum dicitur eccl. xxxviii. Unguentarius
faciat suavitatis

est cum istis manna quod habet dulcedinem sicut dicitur
heb. 9. Isti sunt qui in loco mellis ministrant
absinthium cum exigeret dulcedine consolationis
dant lapidem vel serpentem vel scorpionem
asperitatis Contra illud quod de patre dicitur luc. xi.
Timendum est istis ne ipsi sint sicut iudei vel peio-
res eis cum filiis petentibus refrigerium vel
potum ministrant potum odiosum Iuxta illud psalmi
Et in siti mea potaverunt me aceto Time-
ndum est istis ne in eis impleatur lamentatio illa
de crudelitate structionis de qua dicitur Trenorum
Filia populi mei crudelis quasi structio in deserto
Hec autem est crudelitas que induratur ad filios
quasi non sint sui Sicut dicitur Iob xxxix Ti-
mendum est istis ne iusticia quam pretendunt
sit falsa Unde dicitur gregorius Vera iusticia
compassionem habet Et secundum eundem quod est iusticia
sine misericordia ¶ Isti ysa. [illegible] dicitur spiritus domini
super me Et post ut consolarer omnes lugentes
Quo ergo habet spiritum sanctum qui consolator dicitur
Et quos ungit fiunt consolatores aliorum qui de
subditorum non curat ~~non curat~~ consolatione
¶ Et notandum quod ex defectu huius consolationis
multa mala solent accidere in subditis Inter-
dum enim inducunt vitam in amaritudinem Treni. i.
Ideo ego plorans et oculus meus deducens
aquam quia longe factus a me est consolator
Interdum diminuunt bona consueta
Treni. ii. deposita est vehementer non habens consolato-
rem Unde fit quod cum ipse defectum consolationis
cadit a bonis que faciebat ante ¶ Interdum
facit vacillare et statum suum mutandum
Et ideo econtrario dicitur act. xv. Iudas et Sy-
las cum essent prophete consolati sunt fratres et con-
firmaverunt Et proponitur consolatio [illegible] con-
firmationi quia consolatio confirmat Inter-
dum fiunt defectus in labore [illegible] quod deus dedit
eis manna laborantibus in deserto ne de-
ficerent et ideo dicit apostolus phil. 4 Omnia
possum in eo qui me confortat ¶ Interdum
fiunt cadentes in desperationem Et ideo dicit apostolus

edulscorij z cosolami cu q hmoi ne
forte habundatiori tristicia absorbeat
¶ Interdu sut gn'ua accipe cot plato
ut rebelliões uel alia hmoi Exe 3 Reg de
Roboam a quo recessit isrl et rebellauit
ppetua qz no e ei locutus lenia sup cosi
lia senu sed dura sup cosilia iuuenu.
Ecce ia q° tot mala sequit qz desicit co so
latois i subditis multu q° pertinet ad pla
tu subditoz cosolatoibz quam dure puit
ut ad hoc ipm multa incitare Et p° ex
ista Exe dei que apls vocat deu totius
cosolatois et dicit de eo p cor j Qui co
solat nos i oibz tribulacoibz nris Scdm
exe angeli de quo zach j. Respondit dns
angelo q loqbat verba bona et cosola
toria q s dixit angelus Tertiu exe bonoz
viroz et hoc multa sicut de Job p'p
eiusde Cu sederet qi rex circustante
se exercitu erat tn merentiu cosolator
Thobias sicut dicit eiusde p° Cotidie
pgebat p cogregationem sua et coso
labat Sicut paulus absens mittebat
thy. ut cosolaret corda discipulorum sic
ps eph vj et colos iiij Scdo incitare
pt qz hoc officiu mris Vn bn ad p
latos mres dicitie / discipulos vos
ee no dnos Matris eni e de filioru
cosolatoe ee sollicitu Et io p°l pdcm
ubi dicit idé scs mansuetudie ponte
ferocitate suspendite uerbera pduc
te ubera. pectora lacte pinguescat no
tibo turgescat sz spuales estis istruc
ite i spu lenitatis q mr e Vbera ht z
no vacua nec cessat cohibere copassiois copp
me lac cosolatois uideat eu si que
forte dephenderit forti temptacoe concus
su et io turbatu ee qz pusillanime
tum quo codoler multu plangit cosolar
qz arta pietatis repit qbus erigat deso
latu Et io dr ysa ult Ad ubera por

tabimi et sup genua blandiet vobis
qm sic mr blandit ita cosolabor
vos Mater siqde ut cosolet filiu mo
dat ei pomu mo cantat mo dat ei
ubera mo sup genua blandit Et sic ia
expositat q pnt filiu cosolari sic ipz
faciendu e plato officiu mris hnti
¶ Tertio incitari pnt exe mudana
2 Re x legit qz dauid misit seruos
suos ad Amon ut cosolaret eu sup
iteritu pris Job 2 legit Qz tres amici
Job q dicit thorodes venerut singli
de locis suis ut pnt cosolaret Job.
Jo xj legit qz venerut multi iudei
ad maria et ad martha ut cosola
ret eas de fre suo Si isti ta sollicit
fuerut de cosolatoe desolatoz quoz
cura no habebat qz uel venerut ul
miserut aliude ad hoc Quata crude
litas est si ille q cura ht alioru de
solati et eu cora se videt cotidie
no ht cura de cosolando ipm Vn q°
dicit aug° plato ut cosolet ~~pusillan~~
sz qo pusillanimes

Circa qd no
q vocet pusillanimes z qre
spali dicat cosolandi et de
hijs q pnt vale ad cosolatoez eoru
¶ Nond e igit qz scdm phos magni
mitas e virtus inter audacia et timi
ditate Vn sicut temeritas audacie
excedit qz ai magnitudie Ita pusilla
nimitas qz ai puitate precedit ¶ Por
ro ista pusillanitas sut iterdu esti
mare pctm de re q no e pctm sicut
accidit i multis religiosis maxie i
principio couersiois sue q multis estimant
pctm ee ubi no e Sicut dices timi
dus q estimat pdone et eu sic pax
isidias suspicat Ps Illic trepidauerit ^

^ q qn videt pauperem estimat furem qn videt diuitem

+ pt ei dici pusillanimitas timor imo derat qz ai puitate precedis

timore ubi no erat timor ¶ Interdu vero
sunt time q no st timeda licz hnt effi-
giem timedau aut adusitates et uba hoim
et hmoi Sicut pueri timet laruas
q vo no st timede Ps Timet q non
oportz Interdu ve timeda sunt nimis
time Ut time picla Sicut accidit q-
busda q i mari cotinue timet et nimis
Isti st q teptatoes et picla mudi senciētes
clamat dicetes Dne salua nos perim9 Qs
dns rprehendes de nimia timiditate dr
Qd turbati estis modice fidei ch viij
Interdu retrhit ab aggressioe ardui
Ps ad aggssione pusillaims fuit
laboris uictus no telo sz tuba pstmit
¶ Interdu ardua ichoata sunt dmitē
ex diffidētia cosumatois ygeij plvij Vi-
di pauidos terga uertetes qd fit tm
ex timiditate recedat qs ab aliq la-
borioso ope tu cosumado debeat itede
et sic pz qui dicat pusillaimes ¶ Circa
cosolacoez nond q qda st passioes fo-
rinsice ut i uicbras vo cporib Queda
itrinsice ut i interiorib et tlis e pusil-
laimitas deut xxxij Foris vastabit
eos gladius et itus pauor Ite qda st
q no icurrut de facili hec vo de facili
leuit xxvj Terrebit eos sonit9 folij
uolatis Ite qda st q no icurrut n
pp paucas causas hec vo ex mltis
Job xviij Vndiqz terrebut eu for-
¶ Ite qda st qi iterpolate hec vo
qi cotinua deut xxviij Timebis
nocte et die et no credes uite t. Qs
ni det vespm Vespe qs det m mane
ppt cordis tui formidine ¶ Ite qda
st sn magno piclo hec vo valde picu-
losa qz e uia ad despatoez et mortes
reprobis tbulato parit pusillaimitate
pusillaimitas ptubatoez ptubato
despatoez despato vo itinnit ¶ Ite qda

st facile sanabiles ab ista vo vix aliquis
sanat Et io dic ppha Qui saluu me
fecit a pusillaimitate spc qui mathis h
reputas ¶ Ite ista passio ut frēqt rpu-
tat vtus ab hnte Quia dic scpta btus
vir q sp e pauidus et no cogitat h d. qz
alia scpta dicit ecc vij Noli ee pusilla-
ia t z io piculosior ¶ Porro cosolato e
qi eleua(n) cofortatiuu cordis Ruth 2
Consolat9 es me et locut9 es ad cor ancille
tue Ad illud at eleua(n) instrudu misit
aplus eph. sic d. eph z Que misi ad vos
ut cosolet corda vra Cu g passio pusil-
laimitatis ta gius co pcedat ex defcu
cordis valde pui e q hmoi st cosolacoez
ipende ¶ P pusillaimitas vni9 mltos
alios timidos sunt deut 33 Qs e ho for-
midolosus q corde pauido reuertat i do-
mu sua ne pauc faciat corda fram suoru
et io ruertit i dapnu toc pusillaimi-
tas ¶ Ite demones magis ifestat sicut
nisus magis iseqt aues pauidas ut co-
lubas Et canes magis isequut aialia
pauida ut lepores et ceruos Et ti-
miditas sume dat audatia hosti iseqnti
Et io dic apls eduiso eph vj Cofortam
i dno et i pote uirtutis ei9 Et post Ut
possitis stare aduisus isidias dyaboli
+ ~~Ipulam valet~~ cot demonu ipugnacoes
¶ Ex hijs ulti pat3 q cofortato pu-
sillanimiu opus e magne pietatis Cedit
i bonu toc et cofortat cot malicia deo(m)
Et io dr pusillaimes st pncipalit con
fortadi ¶ Circa ea q valet ad cosolatoez
taliu nonadu e q ad cosolatoez pusilla-
nimiu q st indi sermiao mlta vale pnt
f v(m) + Vnu e diuinu Ipe eni deus e q dicit
luc xij Nolite time pusillus grex
Ibi magis e cosolato ppositu i picula
maris ul ifirmitatis uel belli qn dic
sapies nauigator nauigatib nolite
+ timere p hoc q cordis cofortato mltu valet

time q̃ta debet ee tsolato Ill9 qbus
tat9 et ta sap dt Nolite time ¶ Aliud
e spes de dino auxilio sperare cum pt oib ei
seruies qd eu deseret sed habebt curā
de creatā sua suo sāguie redēpta Et
io dicit ysa° xlij Nolite time qz ego
re- te- q. dns et io cura e in tsolato
Itẽ illud spe gaudētes qto magis illis
spes debet tsolari ¶ Aliud e pmissio
hui9 auxilij qd magis e qz spes de q
ysa° xli Seru9 me9 es tu e. er nō
ab te ne timeas qm ego tecu sū Sed
obsessis magna e tsolato qn potens
mādat eis qd cu eis erit et iuuabit eos
q̃to maior debet ee tsolato illis q9 cu
dicit dns se nō futuru sz adee ¶ Aliud
societas bona et magna Nõ e em adeo
timidus que societas bona nō tfortat
Sperent em q seruiet deo nō solu hnt
secu i societate āgelos ymo et bonos vi
ros vite pntis ymo et scos 4 R vj dt
Helizeus puero suo timēti noli time
plēs em nobiscu sut de āgelis Qntu
g° tfortari pnt q cu āgelis eciā hnt
et scos et bonos adhuc viuetes ¶ A.
e trarioz pstrato Quidqd em e in
mudo terribile siue pctm siue dyabolus
siue pspa siue adūsa et huiōi totu de
uictu est a dno Et io dicit Jo xvj Co
fidite ego vici mudu Sicut g° min9
timet qui pugnatur9 e cu hoste ia de
bellato Ita postqz deuict9 e mud9 mag
na tsolato fidei oriri pt i cordibus
om q hnt cu ipso pugnare ¶ Aliud
e bñficiu gre Gra em e sicut glad9
quo sufficiet pt se ho defendē ab om
re timeda Propter hoc dixit dns aplo
petēti amouei stimulu Sufficit t gra
mea .s. ad defendendu te. Sit em magna
tsolato e bona gladi9 pugnatiō Ita
gra dei mlibz i timore aliquo posito-

Et io dic aplus 2 thy 2 Tu at fili mi co
forte i gra q e in xpo ihu ¶ Aliud e re
muneratois tsideratō Greg Quidqd i
tollerabile pusillanitas asserit h° leue
et facile spes rmunerātois ostend Et
ideo dicit dns luc xij Nolite timē pu
sillus grex qz tplacuit pri vobis dare
regnu. q. d. regni pmissio vos tfor
tet Pz qd ia dictis quo tueit plato
tsolari spalit pusillanimes.

Circa
quartu nondu qd mltiplex
e ifirmitas Queda corpal
est egritudis luc x Omes q habebat
ifirmos varijs lāguoribz ducebat
illos ad ihm at ipe man9 iponens sin
gulis curabat eos Hui9 at qolib ifrmes
suscipiendi st a plato i visitibz tpassionis
ad medicinalia pro salute Vn aug9
sup° fiat su mine de totu° medicine Ita
etiā si nolit ubi° pposito faciat qd fa
ciendu e pro salute ¶ Alia e corpalis
debilitas vj Jo xvj Caro at ifirma
v debilis Sic ifirmi st q tplexione
hnt debile et tles suscipiendi st pie dispensatiē
ad aliqs rcreatoes spales vn sup Et
si eis qui venerut qd moribz delicatio
ribus ad monasteriu aliqd vestimetoz
alimetoz dat oprimetoz ve dat hoc
nō debet alijs molestum ee ¶ Alia
e infirmitas tcupiscētie carnalis
qd qua tcingit q aliqs quoqz patit
lubricu tpe uel freqnte luqz ocultu
Ro vj ppt ifirmitatē carnis Glo
q e qd carne Huiōi at ifirm susci
piendi st cu oi benignitate i foro con
fessiōis Ne det eis occasio fugiēdi to
fessione Aug9 Cur morsus a serpēte
pmus fugit tscia sacdotis ad qua
oportebit tāqz ad sinu mris rcurrē
¶ Alia e ifirmitas moru siue vicioz
Emar An nō mali mores sut mali
humores mali

no sanasti qd confractum non alligasti
et qd abiectum non reduxisti

autem humores morbi sunt causa Tali autem infirmitate laborant homines iracundi homines impacientes homines impetuosi homines dure ceruicis et huiusmodi Tales autem suscipiendi sunt et brachia paciencie ut sit materia ad merendum Vnde Gregorius quod causans aliquorum quod tectum sunt magis grauant consortio quam fruuntur consolatione cum solus ab his datus sibi solacium tanquam omnium sanior omnium forcior Denique quanto grauans tanto lucrius et quanto minus tanto tu premium minus eligere quos eligas aut quod grauado uincet a quo inuado grauet Isti sunt promotores Illi sunt premiorum fraudatores ¶ Alia est infirmitas vacillacionis de qua sapientia dicitur In figura infirmitatis posita a recto commouebuntur Huiusmodi autem sunt qui non sunt firmi in statu suo et tales suscipiendi sunt sollicite confirmandi Apocalypsis 3 Esto vigilans et confirma reliqua que moritura erant ¶ Alia est infirmitas dilectionis dubitanda Et hec est dubitacio circa credenda De qua ad Romanos xiiij Infirmum in fide assumite Quedam circa agenda de qua Corinthiorum viij Consciencia ipsorum cum sit infirma polluitur Huiusmodi autem infirmitate laborant qui uel temptantur de fide uel pusillanimitate consciencie in agendis vacillant tales infirmi suscipiendi sunt in spiritu mansuetudinis ad instruendum Galatas vj Vos qui spirituales estis instruite huiusmodi in spiritu lenitatis illos si quis preoccupatus in aliquo delicto Tales autem sunt huiusmodi infirmi qui non ex malicia sed ex ignorancia cadunt interdum sicut certum in via ¶ Alia est infirmitas perfectionis de qua 2 Corinthiorum xij Cum sum infirmus Tales enim sunt nouicii et alii qui nondum ascenderunt ad perfectionem in Christo et isti suscipiendi sunt caritatiue paruuli tanquam ad paruulorum nutrimentum 2 Corinthiorum 3 Tanquam paruulis in Christo lac potum dedi vobis non escam Sed sunt aliqui prelati quod cum dolore referendum est quibus infirmis non viscera pietatis sed potius crudelitatis ostendunt non condescendentes corporis infirmitatibus Non sunt isti sicut beatus Nicholaus qui super afflictos pia gestabat viscera Non sicut Iob cum quo ab infancia creuit miseracio Non sicut paulus qui dicebat quis infirmatur et ego non infirmor Isti sunt medici animarum quibus non est cura de male habentibus Contra quod Gregorius Sicut fideles prepositi animarum languencium sibi curam tradita Cumque interdum tamquam minime querulose vota deprehendunt et si in ipsos usque ad conuicia prorumpunt medicos se esse non dominos cognoscentes parant confestim totum animum frenesim non vindicant sed medicinam ¶ Isti sunt illi pastores maledicti de quibus dicitur Ezechielis xxxiiij De pastoribus Israel Et post Et quod infirmum fuit non consolidastis et quod egrotum ~~non curastis~~ et quod perierat non quesistis Item Ecclesiastici xxx dicitur de bono patre pro animabus filiorum colligabunt vulnera sua et super omnem vocem turbabuntur viscera eius Quod dicit propter hoc quia quando huiusmodi patres audiunt aliquod malum de filiis propter viscera pietatis que habent ad ipsos statim turbantur ¶ Hic leges ut dicitur sunt tales patres ab illo statu qui sic ad filios indurantur ut claudant ad infirmos viscera pietatis ¶ Item de spiritu sancto legitur Romanos viij quod adiuuat infirmitatem nostram ¶ Item de paulo legitur Actuum 20 quod ipse laborabat manibus propriis ut haberet vnde sustineret infirmos Et sic faciendum quod suo mirauit natura uterum donauit omnia animalia quod maiorem curam habent de fetibus adhuc debilibus quam qui iam sunt fortes Contrarium agitur sunt sancti Contrarium neque Contrarium paulo prelati ad infirmos crudeles ¶ Item prelatus potius assumitur ad onus quam ad honorem Et ideo illos subditos qui propter aliquam infirmitatem mentis uel corporis sunt onerosi non debet pacere sed potius humeros supponere ad portandum Vnde Gregorius Omnis est animarum infirmarum qui sane sunt portantur non indiget Quo

nensium igitur de tuis inueneris istos pusillanimes et querulosos ipsorum propter te cognostes et abbatem consolando et exhortando increpando age quod tuum et portando eos quos seruando portas ‖ Item prelatis non est in ecclesia propter bonos et peruersos sed propter minus bonos quomodo ergo faciet officium prelati qui certa tres non volt continere Bernardus Quid docebis nisi bonos si omnes indoctos repulleris quorum habebis diligentiam discipline si omnes indisciplinatos effugaueris uel fugeris in quibus tuam probabis patientiam si solos admiseris mansuetos et quietos exclusis ‖ Item

Exemplum legitur in vitis patrum quod venerunt aliquando tres senes ad abbatem achillem quorum vnus habebat malam opinionem Et dixit ei vnus Abba fac mihi sagenam Et dixit abbas Non faciam Et dixit alius ei Fac nobis ut habeamus memoriam tui Et ille dixit Non mihi vacat Dixit ei tercius qui habebat malam opinionem Fac mihi ut habeamus de manu tua benedictionem Et dixit Ego tibi faciam Et dixerunt ei illi duo Quare propter nos non fecisti Et dixit Si vobis non fecero non contristabimini Huic autem si non fecero dicturus est Audiuit senex de opinione mea mala et ideo noluit mihi facere ‖ Unde legitur Si facis bonum fratri de quo audisti bonum duplum fac illi de quo audiuisti malum ipse enim est qui infirmatur ‖ Et ex hijs patet quod infirmi sunt leniter tractandi Et ideo dicitur Suscipiat infirmos scilicet in visceribus caritatis

Circa quartum notandum quod tria sunt que possunt dare occasionem impaciencie Primum est magnitudo status Facilius enim irasci solent viri magni qui non habent super se reprimentem quam minores prouerbium Secundum ligna silue sic exardescit ignis et secundum virtutem hominis scilicet potentia sic iracundia illius erit ‖ Aliud est grauamen sicut patet in infirmo qui propter grauamen infirmitatis eciam commouetur Exemplum de Job qui quando grauatus in infirmitate videtur multa que impaciencie dixisse amicis cum consolari volentibus Aliud est multitudo negociorum Homo enim sunt quasi musce pungentes et ideo quanto plura sunt tanto magis molestant sicut multitudo muscarum Et ideo dicitur Ysidorus de viris religiosis Iste accepit sabbatum scilicet quietem in munere exemptus pellitur muscarum multitudine ‖ Ista vero tria sunt in prelato quia in altiori statu est et grauatus onere regiminis Et multis cotidie distractus negociis Et ideo multas habet occasiones impaciencie Unde impaciencia prelati multum est periculosa Ad ipsum enim regimine tota pertinet facere sapienter Impaciencia vero perturbat sapientiam prouerbium Impaciens operatur stulticiam Et post Qui vero paciens est multa gubernat sapientia Ad ipsum igitur pertinet iuste iudicare iuste corrigere et omnia iuste facere Impaciencia vero peruerse et iniuste omnia facit Iacobus i Ira viri iusticiam dei non operatur ‖ Item impaciens est quasi furiosus secundum illud oratius Ira furor breuis est furiosus vero periculosior est in soluto quam in ligato + per obedientiam sicut subditi Et ideo sua impaciencia totam domum perturbat Sicut furiosus solutus Contra quod dicitur eccli iiii Noli esse sicut leo in domo tua euertens subiectos tuos et opprimens subiectos tibi Patet ex hijs quod prelatis periculosa est impaciencia cum perturbet eius sapientiam et subuertat iusticiam et faciat abuti potentia ‖ Notandum autem quod sicut prelatus habet alios portare Ita et ipse indiget portari a subditis Nichil autem est quod fiat cum magis importabile quam impaciencia prouerbium Spiritum ad irascendum facilem quis poterit sustinere Non mirum quia eodem prouerbium genere est sapiencia et insania

+ Platus vero est qui solutus quia non est ligatus

onerosa sed qui irascitur utroque minor
¶ Ite debet esse talis ad quem omnes possint recurrere Impacienti vero vix audet aliquis appropinquare sicut scriptum est de nabal i Re
ps dicitur Iste est filius belial ita ut nemo possit ei loqui ¶ Ite prelatus est quasi signum ad sagittam cum ipse contra quem aliquis obloquitur alius murmurat alius iudicat alium inuenit inobedientem alium pusillum alium despicit agentem alium in tali defectu alium in tali delicto et ita nisi sit paciens semper erit turbatus et non tranquillus Quia valde est contrarium statum prelatorum Sicut enim dicitur quod omnia regit in summa est tranquillitate ita decet prelatum omnia in tranquillitate bene disponere et non turbari turbitudinibus aliorum tamen de dauid rege dicitur i Re ix Sicut angelus dei sic est dominus meus rex ut nec benediccio nec malediccio moueat Quia igitur prelatus cauere debet ne sit aliis onerosus et aliis eciam accessibilis se debet prebere et tranquillitate sua prudencia nociua est ei paciencia Bene ergo datur prelato mandatum de paciencia habenda ad omnes quia et occasiones multas habet impaciencie et periculosa est valde impaciencia eius et nociua est ei paciencia utiliter quoddam multa

Disciplinam libens habeat metuendus imponat.

¶ In hoc mandato tres bonas condiciones prelati denotat quo debeat se habere circa disciplinam exterius accipiet quoque dicitur correccio prouerbiorum xxiii Noli subtrahere a puero disciplinam Quoque dicitur religiosa morum composicio Hugo de sancto victore Disciplina est membrorum omnium motus ordinatus et disposicio decens in omni habitu et accione Quoque dicitur opus penale ut sunt abstinencia ieiunia vigilie vestium asperitas strati duricies et huiusmodi que pertinent ad vite asperitatem hebreos xii Omnis disciplina in presenti non esse gaudium sed meroris et acti... videtur

Et nondum quidem in quibusdam religionibus ita periit huiusmodi disciplina siue vite asperitas quod nec apud maiores nec apud minores seruatur In aliis vero religionibus etsi seruetur apud minores tamen non apud maiores Apud quosdam vero aliosque sunt hec maiores De primo loquitur bernardus dicens sic In diuersis locis miror unum inter monachos quam tanta intemperancia in commessacionibus et potacionibus et vestimentis et lectisterniis insolescere potuit Ecce parcitas reputatur auaricia sobrietas austeritas creditur Econtra remissio discrecio dicitur effusio liberalitas loquacitas affabilitas cachinnacio iocunditas mollicies vestimentorum honestas lectorum superfluus cultus mundicia Cumque hec alterutrum impendimus caritas reputatur Hec caritas caritatem destruit talis enim crudelitate plena est Que enim caritas carnem diligere et spiritum odire Quis umquam qui cepit ordo monasticus ad tanta crederet malicia monachos deuenire O quantum distamus ab illis qui diebus anthonii extiterunt monachi Siquidem illi inuicem cum se inuiserent tanta auiditate panem animarum percipiebant ut cibum corporis obliti diem quoque ieiunium transigerent ut patet in collacionibus patrum Nobis autem conuenientibus panem celestem nemo est qui requirat nemo est qui tribuat. nichil de scripturis Nichil de salute animarum dicitur sed risus et nuge proferuntur in fluentum inter prandendum Quantum fauces dapibus tantum aures pascuntur rumoribus Interim autem fercula ferculis apponuntur et pro solis carnibus a quibus abstinetur grandia piscium corpora duplicantur Et cum prioribus fueris saciatus si secundos secundos pisces attigeris videtur tibi non gustasse pisces

+ Omnia enim ancillam refici et dominam interfici

Tanta quippe accuracione et arte coquorum
cuncta preparantur quatinus quatuor aut quinque fer-
culis devoratis priora non impediant no-
vissima nec sacietas minuit appetitum
Quis enim sufficiat dicere quot modis so-
la ova vertantur ut de ceteris subticeam Ver-
santur enim liquantur et indurantur quanto stu-
dio evertuntur subvertuntur diminuuntur.
(ut dixi) Et nunc quidem frixa nunc assa nunc farsa nunc
mixtim nunc singillatim apponuntur Ipsa
namque rerum qualitas talia apparere curatur
ut non minus aspectus delectet quam gustus Iam
vero de potu aque quid dicam cum quidem nec ullo
pacto vinum aquatum admittitur Omnes
quidem postquam monachi sumus infirmos stoma-
chos habemus et utinam solo vino uno pu-
ro contenti essemus pudet dicere sed magis
pudet actitari Videas in uno prandio
ter vel quater semiplenum calicem reportari
ut diversis vinis magis olfactis quam gus-
tatis nec tam haustis quam attractis saga-
ci probatione de pluribus quod sit fortius eligatur
Quid de ipso habitu dicam in quo iam non calor
sed color queritur nec secundum regulam quod vi-
lius inveniri potest sed quod vanius ostentari
Ecce habitus noster quondam humilitatis solebat
esse insigne a modernis portatur in signum
superbie et vix invenitur in nostris provinciis
quo vestiri dignemur Heu cur adhuc
vivo videre ad hoc nostrum ordinem devenisse.
Et nondum quod ille dives epulo qui
epulabatur cotidie splendide et induebatur
purpura et bysso Et de tantis deliciis mul-
tum reprehensibilis meditatur quanto magis
sunt reprehensibiles nimie delicie in paupere
qualis est religiosus ¶ Item multum displi-
cuit domino quod filii israel concupierunt con-
cupiscentia in deserto concupiscibilia et
licet dominus satisfecerit eorum desiderio tamen eos
graviter postea punivit psalmus Adhuc esce eorum
et saturati sunt nimis et desiderium Et post hoc

Esce eorum erant adhuc in ore eorum et ira dei
ascendit super eos ¶ Quantum ergo timendum est
illis qui in deserto religionis faciunt expressius proter
terrenas delicias Item dominus Io. xiij Non est servus
maior domino suo quo ergo sunt veri servi ihesu
christi qui tot utuntur deliciis cum viri sancti auste-
ram vitam duxerit semper in hoc mundo ¶ Item
valde inordinata est curia in qua multum
curatur de fatuis saciandis in qua servi
maioribus dominantur Tanta est religio in qua
tanta cura habetur de fatuo corpore repleendo
deliciis et in qua viribus sensibilibus que debent
esse subiecta potentiis racionabilibus dominatur
eisdem Ideo dicitur ecclesiastes xix Non
decet stultum delicie nec servum dominari prin-
cipibus Quod fit quando corpus deliciis et sensui
subiciuntur potentie racionales ¶ Item boni viri
non habent hic paradisum suum quod sonat delicias
sed expectant alibi meliorem et non implent
se modo deliciis carnalibus grossis sed ex-
pectant onagri in siti sua Ubi dicit Glossa quod
onagri quantumcumque siciant non implent se
aquis turbidis sed expectant quousque
inveniant lipidas aquas ¶ Quam longe
ergo sunt a statu sancto qui sic se carnalibus vo-
luptatibus in claustris ¶ Item clerici non habent
a bonis ecclesie nisi solum suas necessitates et
residuum est pauperum sicut dicunt multe
auctoritates sanctorum Multo magis religiosi quanto
tanta ergo viginti cum non contenti necessitatibus
bona pauperum expendunt in superfluitatibus
Ber. In terra sanctorum quam possidet tam iniqui
agunt qui in stipendiis que sufficere debent
non contenti superflua quibus egenum sustentari
oportet in usus superbie et luxurie consumere
non verentur ¶ Item numquam decet homines apud
christum crucifixum querere delicias de hoc quippe cum (videm)
eos qui videntur sustulisse crucem suam
et sequi christum per latam et spaciosam incedere
viam non sibi periculosum videtur ¶ Denique
monachi cum de monasteriis requirunt an omnia

requirunt si sit requies in loco et si habun-
dat omnia ¶ Item sicut caro contraria est spiritui
Ita carnalitas deliciarum contrariatur donis
spiritus sancti Io xvj Nisi abiero paraclitus non ve-
niet ad vos Bernardus Nemo audeat de celesti
carnis illecebris fantasticis deditus spiritus
proditum expectare Cum igitur pro spiritualibus
dei quilibet ad religionem venire debeat contra
est cuilibet religioso cavendum ab huiusmodi de-
liciis Propter hec igitur predicta ne religionem
fieri qua recessit vite austeritas

Secundo loquendo de Bernardus dicit Vide-
as quosdam maiores comede-
lautius bibere sapidius induere
pulchrius cubare mollius loqui liberius
orare rarius Hec enim est abusio in tota
ecclesia Ut sicut sunt homines in statu sublimiori
sic et magis velint vivere delicate Non sunt
isti prelati secundum ordinem apostolorum de quibus
dicitur 2 corinthios x Usque in hanc horam esurivimus
et sitivimus et nudi sumus Sed secundum ordinem
scribarum et phariseorum qui imponunt one-
ra gravia et importabilia in humeros
hominum digito autem suo nolunt ea movere
Exemplo David autem rex sitiens [illegible]
noluit bibere aquam quam tres fortes cum
periculo vite apportaverunt sed libavit eam
domino dicens Propitius sit mihi dominus ne faciam hanc
rem ut sanguinem istorum hominum et animarum
periculum bibam 2 Reg 23 Multi autem de sta-
tu humili transeuntes ad quemcumque statum
altiorem faciunt sibi magnas delicias
de hiis que pauperes fratres cum multo labore
corporis et angustia cordis requirunt

¶ Legitur in historia tripartita quod cum theo-
dosius imperator esset quadam expeditione
in qua compertus non inveniebat ad bibendum
Quidam videns eum estuantem pre siti obtu-
lit ei potum limpidissimum confectum aro-
matibus aqua frigida perfusa qui vices animi
sui noluit accipere sed dixit offerenti quod
alii cui vellet offerret Et hoc fecit ut
corda aliorum intuentium propter hoc animarentur
ad tolerantiam sitis ¶ Item legitur de alex- Exemplum
andro quod cum esset in arido loco cum suis Quidam
videns eum sitientem quandam aquam modicam
inveniens obtulit ei Ille vero noluit bibere
sed refudit eam suo corpori soli ut suos sibi
animaret ad tollerantiam sitis Contrarius huius
abusio homines seculares temporalis dignitatis
abstinent se in siti a potu ut suo exemplo animent
alios Et prelati econtra huius religiosi non curant sic Scotici
durum victum ducentes quo suorum compressimum in
cibis et potibus scandalizantur ad mortem.
Moyses et aaron principes de eadem aqua
et eodem potu usi sunt in deserto quo simplices
populi sicut idem apostolus 1 corinthios x Omnes eadem escam
spiritualem id est spiritualia significantem manducaverunt
et eundem potum spiritualem sumpserunt Et quidam
prelati vel officiales religiosorum non dignantur
comedere vel bibere quod comedit vel bibit conventus
¶ Legitur de beato germano antisiodorensi Exemplum
qui fuit nobilissimus et ante episcopatum secularitati-
bus et deliciis deditus valde postquam factus
fuit episcopus usque ad terminum vite sue scilicet annos
xxx corpus suum afflixit quod postea numquam
comedit panem nec vinum bibit nisi in na-
tivitate domini et pascha nec acetum nec
oleum nec sal pro sapore comedit Semper
autem ieiunans in vespere comedebat et cineres
in refectione pregustabat nullam habuit vestem
preter ciliciam et cucullam lectulus eius tineres
cotidiana impressione duratos supposito sibi
uno sacco et cilicio continebat numquam ves-
timentum raro calciamenta continebat Quod vero
diceret ad hec homines rusticani qui pro-
moti ad modicas dignitates in religione michil
volunt austeritatis sustinere in vita sed
sed singulis in cibis et potibus lauteriis
et vestibus numquam contenti sunt contenti Retrahabite

ppt preceptum Jonadab patris sui rechab filij
abstinet a vino perpetuo Sicut dicit Ier. xxxv.
Bragmani sicut legitur in historia alexandri
propter institutum vite abstinet ab omnibus delicijs
corporalibus Et quidam prelati qui dicunt se filij dei per
imitacionem Et in quibus debet maior vigere racio non
propter dei mandatum nec propter vite institutum preter
superfluis deliciarum excessibus cohibent Deinde dicitur
pastor a pascendo non se sed gregem suum i.o
pet. i. Pascite qui in vobis est gregem dei Isti
vero non curant de pascendo gregem commissum sed
solum de se Ideo maledicti a domino dicuntur per
prophetam dicentem eze. 34 Ve pastoribus israel qui
pascebant semetipsos Nonne greges pascuntur a pas-
toribus ¶ Ex hiis patet quod reprehensibile sit
tum apud maiores in religione vite austeri-
tas non invenitur

Sed 2o notandum quod sunt quidam prelati
qui licet vivant disciplinate
tamen quodam zelo defectu vel pusillanimitate
vel timore displicendi sunt adeo molles ad sub-
ditos quod quamvis numquam pro excessibus duram penam
vel aliquam duram obiurgacionem vel necessitate ser-
vandi auctoritates ordinis imponunt eis Propter
quod apud eorum subditos perit omnino disciplina
Huiusmodi prelati sunt sicut formidines posite in
agris ad terrorem avium vel bestiarum que te-
nent arcum extentum et numquam percuciunt Ba-
ruch ult. Sicut formidines sunt in cucume-
rario ¶ Sunt etiam sicut reges non habentes
baculum in manu sicut dicitur sunt fuerunt
fuit xxx c. xxxv Contra quod dicitur ecclesiastici c.
iiij. v. f. ¶ Sunt etiam sicut burgenses civitatum
qui filios suos exponunt voluptatibus suis
et delicijs omnibus et non tenent eos sub aliqua
virga et ideo finaliter confundunt se et parentes
Contra quod dicitur eph. vi. Educate filios
vestros in disciplina et correctione domini Non reli-
quit dominus huiusmodi mollicie quoniam qui flagel-
lo usus est ad verberandum delinquentes in templo
Jo. 2. Non apostolus qui fornicatorem sathane tra-
didit 2 cor. v. Non petrus Ad cuius increpacionem
compertarum morte subita corruerunt act. v. Non
est sapientis medici semper uti lenibus quia plus prodest
incidendum corpus ad salutem aspera et sine dolore
dolore abscidenda sunt quam lenire salvare non possunt
Quales vero sunt isti medici qui ad omnes
et ad omnem generis infirmitates numquam nisi lenibus
utuntur Dicit apostolus heb. xij. Si extra discipli-
nam estis cuius participes facti sunt omnes filij
dei Ergo qui subditos suos relinquit sine dis-
ciplina de filijs dei facit filios dyaboli
sine belial Ideo dicitur absque iugo thi. v. dicit
apostolus discipulo suo tito prelato Peccantes coram
omnibus argue ut ceteri timorem habeant Ergo
boni prelati est sic arguere vitia ut ab omnibus
alijs timeatur Et ideo dicit vir sit dis-
ciplina metuendus imponat i. ita strenue
imponat quod timeatur patet quod ideo dicens quod re-
prehensibile sit tum in religione perit disciplina
sine austeritas vel apud omnes vel apud
minores solum Et ideo ut apud omnes vigeat
dicit vir sit disciplina libens habeat
metuendus imponat

**Et quamvis utrumque sit necessarium
tamen plus amari a vobis
appetat quam timeri semper co-
gitans se pro vobis redditurum esse
racionem Deo vos magis obediendo
non solum vestri sed etiam ipsius mise-
remini qui inter vos quanto in loco
superiore tanto in periculo maiore ver-
satur.** ¶ In hoc sexto loco ponitur magistri
et bonas prelati condiciones quantum ad ani-
interiora Sunt autem hec duo s. affectiones et
cogitaciones Circa quarum utrumque tradit mandata
Circa primum cum dicit et quamvis et 2m cum dicit
semper cogitans Circa primum notandum quod ad prelatum
pertinet ut timeri et amari appetat Et
tamen secundum est melius Et ideo cum disposicione in preceptis

† et ideo no timet

madato metuend9 ꝯponat Subdit ꝙ q̄uis utruqꝫ sit bonu ei appetedu tn̄ s̄c̄dm plus

Sciendu igit̄ ꝙ s̄c̄dm q hic dicit̄ necc̄m ē plato ꝙ timeatur et hoc ꝓpter subditoꝝ utilitatē Sunt em̄ multi coꝝ freqūt magis q̄ timore q̄ amore ꝯducut̄ ad bonu Aug9 Sicut meliores q̄s amor ita plures s̄t q̄s timor corrigit Itē ꝓpt̄ status sui ꝯgruētiā Indecēs em̄ et īꝯueniens est ꝙ aliq̄s p̄sit aliq̄bus et no timeat̄ ab eis Et io dn̄s q dedit hoi dn̄iu sup aīalia ī misit cu hoc timorē ipi9 sup ea gen̄ ix Terror vr̄ ac tremor sit sup cuncta aīalia t̄re Itē ꝓpt̄ dei honorē qͥ io ē ad honorē regis sꝫ ad ꝯfusionē cu ei9 baliu9 no timet̄ et io dicit̄ luc x Q̄ vos sp̄nit me sp̄nit Porro huioi q̄litas videlꝫ ꝙ p̄lat9 tꝫ timeat̄ habet̄ in natā īt aīalia oīa illud qd̄ magis timet̄ ab oībus aīalibꝫ ē illud qd̄ natā fecit regē sup oīa aīalia · s. leonē Itē hec̄ q̄litas ē ꝓpt̄ talibꝫ s̄ili Ro xiij Si male feceris time ꝑtatē no em̄ sine causa gladiu portat Itē dicit̄ ē pricipibꝫ aplōꝝ Paulꝰ ēī faciēs se timeri dr̄ cor x In v̄ga veiam ad vos ul ī caritate x et sp̄u mansuetudis Petr9 vo ꝯcalis ꝓpt̄ariis incussit timorē oībus Act̄ v Factus ē timor magn9 ī vnivsa ecclia et ī oēs qui audieru̅t hoc Sunt at̄ ea q̄ valet ad hoc ut plat9 timeat̄ p̄m̄ est moru gravitas Sic̄ em̄ qn̄ ꝯfor̄t se cotidianis levitatibꝫ multitudis fit ꝙ hoc ꝯteptibilis plat9 Sic ḡvitas facit haberi ī timorē reuerētiali ꝓpt̄ hoc dicit̄ de Job xxix Videbat me iuuenes et abscondebat̄ S̄c̄dm ē usus aūctis

Sunt em̄ q̄dā q nuqꝫ pcedut ad op9 aliq̄d virile ꝙ auctē quā hnt̄ Sicut statue q nuqꝫ aliq̄d faciut ꝓcessu tp̄is no timet̄ ab ambꝫ Et io dicit̄ Titu ꝫ Argue cu oī īperio nemo te ꝯtepnat · q · d · Et io hoc fac ꝓposē ne utaris ī ꝯteptu III ꝫ ē rigor iusticie cu videlꝫ talis ē ꝙ no credit̄ ꝙ aliq̄ mo a iusticia flectat̄ Et io dicit̄ de herode M̄ʒ vi Herodes metuebat iohem sciēs eu iustu et s̄c̄m pꝫ ꝙ ī dictis ꝙ necc̄m ē plato ut timeat̄ et q̄ s̄t huioi q̄ls et q̄ valet ad hoc.

Tercīu s̄c̄dm q hic dicit̄ licꝫ sit necc̄m plato ꝙ timeat̄ tn̄ magis ē ei curadu de amore subditoꝝ Et hoc multis de causis q̄ru aliē s̄t ꝙ p̄te plati Alie ꝙ p̄te subditoꝝ Ro s̄c̄ pꝫ Illud qd̄ ꝯponit̄ amati licꝫ difficile sit plꝰ ipleti̅ ꝙ qd̄ ꝯponit̄ timeti Un̄ auctas Amati nichil est difficile Itē ꝙ qd̄ fit a aliq̄ ꝙ amorē acceptu ē deo coꝝ ix Io ꝙ ꝯsticia ul ꝙ necitate hilarē ei datorē diligit deus Itē timetis ē fugē diligetis vo adherē Et io ubi subditi timentes fugiut iterdu ipi diligetes adherēt plato īfatigabilitē Sicut lucas paulo s̄c̄dm Ihero̅m Et io dicit̄ Col ꝫ Caritas vinculu pfcois · i · vitlim pfcoīs Itē plati ī multis idiget portari q̄ru amat Itē idiget iuuari ī multis Hec at̄ facit dilcīo Amicis em̄ ē iuuare amicū Et p̄ adiutorio solet un9 ad alteru recurrē Un̄ illud Job xix Miseremini mei miseremini mei salt̄ vos amici mei · s · ad adiuuādu Itē freqūt a subditis molestatur sed dilcīo no novit hec face qꝛ dilcīo ꝓximi malu no opat̄ · s · cot̄ dilectu Ro xiij Quatu ꝙ9 debet plati

sit hilaris ꝫ no ex ꝯsticia sic qd̄ fit

† Hoc at̄ facit amor Aug9 catu q̄sꝫ portatur

appetere ut a subditis non solum timeatur sed
potius diligatur. cum subditos hoc faciat obe
dire et acceptabilius deo servire et forcius
eis in bonis adherere et ipsos prelatos fa
ciat portari in suis defectibus et in suis iu
uari negociis et eos se habere gratos Ideo
non solum augustinus sed et bernardus dicit prelatis Stu
dete magis amari quam timeri Et ysidorus Tale
te redde subditis ut magis ameris quam
timearis Nemo igitur hoc dubitet quin hoc a
spiritu sancto sit In quo tres tanti doctores [illegible]
uno ore concordant ¶ Sed nondum ad hoc
quod prelatus diligatur a subditis cavendum est
ei a superbia hec enim diligi non facit sed odio
sum reddit eccl. x Odibilis est coram deo et
hominibus superbia ¶ Item a duricia hec enim
reddidit Roboam populo odiosum iii Reg. xii Et
ideo dicitur eccl. iii In mansuetudine opera tua
perfice et super gloriam hominum diligeris ¶ Item
a singularitate Cum enim conformat pre
latus se aliis et est illis quasi unus ex illis
ex hoc acquirit sibi et aliorum amorem.
Eccl. xxxii Omne animal diligit sibi simile Sic liber pri
mus glose quoniam plus est necessaria dilectio quam timor
subditorum prelato et a quibus cavendum est
ei ut diligatur.

Restat videre post supradictos appe
titum pertinentem ad officium de
cogitationibus prelati pertinentibus ad intellectum
Inter omnes cogitaciones pertinentes ad statum
eius hec est de magis necessariis ut non ad ho
ram sed semper cogitet de ratione reddenda deo de
subditis Propter quod dicit semper coram deo se pro
vobis redditurum esse rationem ¶ Et nondum quod quidam
sunt ita sui iuris quod non habent de factis suis ali
is rationem reddere ut reges Quidam vero sunt
quos oportet rationem reddere aliis de factis suis
Ut sunt balivi qui sunt sub rege Iuxta illud dicitur
luc. xvi villico Redde rationem tue villicationis

Et tales sunt prelati quia sunt ministri dei ¶ Item a mi
noribus quoque constituuntur aliqui qui pro eis au
diant aliquas rationes Quandoque vero ipsimet audi
unt in propria persona aliquos rationem reddentes
Sic faciet dominus de prelatis eze. xxxiiii Ecce
ego requiram gregem meum de manu pastorum
ego requiram oves meas ¶ Item quandoque exi
gitur ratio de rebus parum valentibus prelati vero
habent rationem reddere de rebus preciosissimis scilicet animabus
hebr. ult. Ipsi pervigilant quasi reddituri rationem
de animabus vestris prelatos vero oportet rationem red
dere deo de animabus ¶ Et nondum est
ratio reddenda de animabus quod dominus computat
rationem de numero Ier. xxxiii Adhuc transibunt
greges ad manum numerantis Et ideo quod pre
latus debet habere curam sollicitam de custo
dia omnium exemplo salvatoris qui dicit Io. xvii
Quos dedisti mihi custodivi et nemo perijt
ex eis nisi filius perditionis ¶ Item de fructu benedictus
in regula Sciat abbas culpe pastoris in
cumbere quicquid in ovibus paterfamilias minus uti
litatis poterit invenire Et ideo debet prela
tus dare operam diligentem ut debitum fructum
reddat exemplo illius boni pastoris qui dicit
gen. xxxi Oves tue et ~~[illegible]~~ came
litum steriles non fuerunt ¶ Item de qualitate
quales erunt pingues an tenues ezech.
Ecce ego iudico inter pecus pingue
et macilentum Et ideo debet prelatus solli
citus esse de bene pascendo gregem ut deo
pingues oves reddere possit Iuxta illud
quod dixit dominus petro ter pasce pasce pasce
oves meas Ad inveniendum quod sollicitus
debet prelatus esse de impinguando grege
Iuxta illud Io. ult. ¶ Nondum iterum quod
ista ratio non erit solum de una anima sed
de singulis commissis cure prelati Quod
perpendentes augustinus dicit Quid faciam
cum exigetur a me ratio tot animarum que pen
dent ad collum meum ¶ Item deficientes in
ratione non leviter punientur quia ipso reddet animas

pro aia Eze x custodi virum istum qui si lapsus fuit erit aia tua pro aia illi9 Itē ista pena itelligitur nō solū de comissiōe sz etiā de omissiōe negligētie etc gregory. Et io dr prū vi Fili mi si spoponderis pro amico tuo defixisti apud extraneum aiam tuā Fac igitur qd dico festina suscita susci- ta amicū tuū Ne dederis sopnū oculis tuis Nec dormitet palpebre tue. q. d. nō sis negligēs qn facias qd potes pro aia tua liberāda Ex quo relinquitur q pro negligētia incurritur periculū aie i hoc casu Ex hijs igitur apparet q iudiciū durissimū in hijs q prsūt fiet Durū q de singulis aiabz sibi comissis oportebit rōnē reddere Durū9 q aia pro aia punietur durissime q pro sola negligētia h incurrē pnt de multis platis qui hoc nō cogitat Et io nō praevent ifu- turū Et io dicit bernardus sup Cogitas deo se pro nobis redditurū rōem Ex ista cogitatoe inducatur platus ad faciēdū circa subditos qd debet Attendēdū at q cū aia plati sit i maiori periculo q aie subditorū Et propter hoc eis multū tenentur subditi copati aiabz eorū et dare o- perā ne propter eos eas pdant Hoc at faciūt cū bn obediūt Et videtur sub- dit Vn et vos magis obediēdo nō solū vri hyer illud ... aie tue sz et ipis9 q propter hoc euadit dāpnatōē q it vos qnto i loco supiore tāto i peri- culo maiore versatur Et hoc propter vos propter qd magis tenemini ipis9 miseri

Et nondū tm periculū q plati eo q sunt i alto expositi sunt vento vanitatis q pflant altissima venti et io facile evanescunt pro Iniuriti vo dm mo? ut honorificati fuerint et exal-

(exinaniti

tati deficientes qadmodū fumus deficient . s. oī bono Itē sicut i altitudie montiū sunt turbines tēpestatū Ita et ipsi i turbine occupatonū et negotiatonū Gregorius Quid ē ptās culminis ni tēpestas mētis Itē sicut i motibz habūdat frigus ita et fervor q apud multos erat yme cū sublimati sūt refrigescit Vn apls plato eph Sed habeo adversū te pauca q caritate prima reliquisti Itē sicut i altis locis facile perueniunt fulgura Ita et isti diuina vindicta et subito feriuntur act xij Statuta die herodes vestitus veste regali sedet pro tribunali populus at cla- mabat vox dei voces et nō hois cōfestī aūt pcussit eū āgelus dn̄i Itē tales de facili obstupescētes cadūt et pielitātur Sicut facile ē in alto cōtuente obstupescē et de vita periclitari Itē tales ab hostibz facilius deciuntur luce p diuperint cū ad suptiliū motis ut eū ppitaret Itē sicut speculator i alto A quo requiritur mors subditorū si nō clamat mō debito hostibz supuenientibz eze xxxiij Si spe- culator viderit gladiū veniētē et non sonuerit buccina et ppls se nō custodierit venitqz gladius et tulerit de eis aiam ille qdē i iniquitate capt9 sanguinē at ei9 de manu speculatoris requirā Itē sunt sicut principes a quo spalit requiritur ppli rui- na sub manu tua Itē sunt istrumēta qd qnto rbus plurbz et frequētius occu- patur tāto magis cōsumitur Vn Jethro dixit moysi exo xviij Stulto laboē cōsumeris propter hec ergo et silia pitla Erit dicit augs qnto i loco supiore tāto i pitō maiore versatur Sequitur

Doceat dns ut observetis hec oia tamqz spualis pulchritudinis amatores et bono xpi odore de bona cōversatōe

ysa iii Esto princeps nr ruina

fragrantes non sicut servi sub lege
sed liberi sub gra constituti ¶ Hic
e scdm qd qs facit regule observantiam
si pena oro ut dcm e sup[ra] Et nondum q
no solu boni doctoris e studere sapie ut sci
at qd doceat Non solu doce verbo vel scripto
ut instruat sz et dare opam ut observet
qd dicit ut perficiat Quia vd no e semi
natis nc tre seminate frcm pducere sz dei
solius Ideo recurrit bonus doctor sup hoc
ad deu p orocez Inde e q doctor egregius in
fine doctrine sue i eplis sp orabat .d. Gra
dni nri ihu sit cu oibz vob q vos moveat
et uniet ad faciendu qd docui Eodem
mo orat aug9 in mo d. Donet dns etc. q.d.
Qd pdest mi in his studuisse et vobis
ista tradidisse Vel q pdest vobis ista au
disse vel legisse vel intellexisse n observetis
Ideo rogo dnm q ipse solus pt donet ut
observetis hec

Notandu
at pmo q st qda religiosi q
tradita sibi madata adeo p
uipendut q ea passim tnsgrediu[n]t ordinez
suu dissipat Similes illi cui dicit Ier 2
sclo fregisti iugu rupisti vicla et dix
isti no servia Isti st sic[ut] rinoceros q sic[ut]
Greg sup illo vbo Job 39 Nuq rinoceros
servire tibi. Est anial adeo indomite
ne q si ligetur moritur vel vincl[u]m dissolvit
Sedo st sicut filii behal qd dicitur absqz
iugo Sedo no st monachi sz demoniaci q
virtute demonioz vincula dissolvunt luc 8
Ruptis vinculis agebat a demonibz i deserto
Et ue i deserto Na humor diruptio vincu
loz ducit eos ad statu oi bono desertu Sz
Ve ve istis na sicut agnus absqz iugo dis
curret p prata libe i pinguatur ad morte
¶ Sciendu at q multa st q faciunt pnt
ad hoc ut religiosi ppriam apponant cura
magna ad custodiendu ordinem suu q consist[it]
i madatis unsbus ¶ Pmu e exe[m]plu poru
legit Jer 35 q rechabite ita stricte
servat madatu sui pris Jonadab q no
bibut vinu neqz serut agru nec platat
vinea nec domos edificat nec hitat i
eis sed solu i tabernaculis q sic pcepit
eis pr suus Jonadab ¶ Ite legitur di vii
q oes pharisei et iudei sic districte servat
ordinem senioz. q n crebro lavet ma
nus suas no maducat et a foro bap
tizet no comedut et alia multa st q tra
dita st eis servat baptisma calicu et be
rcoz et eramentoz et lectoz ¶ Itz legit
psaru et medoz nullus audet violare
sicut dicitur Hest 1. Cu g[o] rechabite
et oes iudei et medi et psi sic diligent[er]
servat madata senioz maioz suoz
licz gnua qnto magis religiosi ppriam
servare debet madata sta scoz prm
suoz et n faciat timendu e eis ne illi
surgat cotra eos i iudicio et codepnet
eos ¶ Aliud e pmissionis obligacio sta
p pfessione q em pmittit et no reddit
ipse sibi laqum mortis sue facit Et io de
illo q fecit pfessione dicit bndcs i regla
q si aliqn aliter fecit a deo se dapnadu
sciat que irridet ¶ Aliud e appnacia
nominis Qd eni pdest nome vel habitus re
ligionis ubi desut opa religionis pfesse
Amb[rosius] Qd sum i pfessione actoe potius q
noie demostrem ut nome conveniat
actoi et acto respondeat noi ne sit nol
vane ne sit deficta pfessio et illicita acto
ne sit religiosus irreligiosus pfessus
¶ Aliud e successio scoz pnum ei religio
osi tpr heredes succedut i hereditate et si ve
sut filii et no adulteri debet eos imitari
i opibz Jo viii Si filii abrahe estis opa
abrahe facite Eade voce si filii bndicti
si filii aug9 filii dnici filii francisci estis

A meu[m] i[n] filis ubi h[ab]itavit nome[n] meu[m]

op[er]a eor[um] q[ue] fecerunt et facie[n]da nobis tra
diderunt facite ¶ Aliud e[st] co[n]dicio habi
tacio[n]is Le[vitici] p[rimo] Exigit ut o[mn]is h[ab]itator vi
vat s[ecundu]m leges terre i[n] qua habitat.
Levit[ici] p[rimo] Iux[ta] co[n]suetudine[m] t[er]re egipti
no[n] facietis Iux[ta] more[m] chanaa[n] no[n] agetis
nec i[n] legitimis eor[um] a[m]bulabitis iudi[cia]
mea facietis et p[recepta] me[a] servabitis Si
a[u]t hoc voluit observari d[omi]n[u]s ab israhe
litis q[uo]s i[n]troduxit i[n] iudea[m] q[ua]nto magis
hoc observandu[m] e[st] israhelitis religione[m]
i[n]gressis ¶ Aliud e[st] co[m]minac[i]o di[vi]na co[m]
minat[ur] d[omi]n[u]s i[n]structione[m] h[ab]itantib[us] in
loco suo et i[n]obedie[n]tib[us] Ie[remie] p[rim]o Ite ad
locu[m] meu[m] i[n] sylo ubi h[ab]itavit nomen meu[m] a p[ri]n[cipi]o et videte q[ue] fecerim ei p[ro]p[ter]
malicia[m] p[o]p[u]li mei isr[ae]l Et p[ostea] Quia locu
tus su[m] ad vos mane co[n]surge[n]s et loque[n]s
et no[n] audistis et vocavi et no[n] respo[n]
distis facia[m] domui huic i[n] qua i[n]vocatu[m]
e[st] nomen meu[m] et i[n] qua vos habetis
fiducia[m] et loco que[m] dedi vobis et p[at]rib[us]
v[est]ris sicut feci sylo et p[ro]iicia[m] vos a facie
sicut p[ro]ieci o[mn]es fr[atr]es v[est]ros u[niversu]m se
me[n] effraym Si a[u]t co[m]minac[i]o[n]es p[re]
ceptoru[m] movent p[o]p[u]los ad servandu[m] leges eor[um]
q[ua]nto magis co[m]minac[i]o di[vi]na debet ad h[oc]
move[re] religiosos ¶ Aliud e[st] multitudo
i[n]co[n]venientiu[m] q[ue] oriu[n]t[ur] ex ordi[ni]s t[ra]nsgres
sione Ut d[icitu]r sic p[er] dicit[ur] p[ro]v[erbiorum] p[rimo] Est q[ui]
p[ro]mittit et no[n] solvit et q[ua]si gladio
pu[n]git[ur] co[n]sci[enti]a Huiu[s]mo[d]i a[u]t t[ra]nsgres
sores s[unt] q[ui] co[m]mittu[n]t i[n] a[n]gustia co[n]sci[enti]e
¶ Ite[m] ecc[lesiast]i v[o] dicit[ur] displicet stulta
et i[n]fidelis p[ro]missio Hec a[u]t e[st] in talib[us]
Et ideo deo displicet Ex quo seq[ui]t[ur] q[uod]
q[ui]c[quid] faciat et si etia[m] bona videat[ur]
deo no[n] placet ¶ Ite[m] dicit[ur] ecc[lesiast]i 36 ubi
no[n] e[st] sepes diripit[ur] possessio Cu[m] ob
servancie regulares sint q[uasi] sepes ar[m]me
[n]tor[um] bona sp[irit]ualia seq[ui]t[ur] ex hor[um] dis
sipac[i]o[n]e direpc[i]o om[n]i[u]m bonor[um] sp[irit]ualiu[m]

+ No[n] e[n]im placet deo op[er]a ho[min]is n[isi] ip[s]e
p[ri]mo placeat

+ No[n] e[st] ei dubiu[m] q[ui]n coluber

¶ Ite[m] si e[st] medacu[m] e[st] r[e]p[re]hensibile q[ua]nto
maior e[st] cui q[ui]s me[n]tit[ur] ta[n]to e[st] r[e]p[re]hensibili[us]
medaciu[m] Tales a[u]t deo cui se obligaverunt
me[n]tiu[n]t[ur] et id valde time[n]du[m] e[st] eis de mor
te subita sicut accidit anamie ex ead[em]
ca[usa] act[uum] v[o] No[n] es me[n]tit[us] ho[mi]nib[us] s[ed] deo au
diens a[u]t anamias hec v[er]ba cecidit et ex
piravit ¶ Ite[m] tales s[unt] sicut statua david
i[n] qua no[n] e[st] i[n]ventu[m] n[isi] solu[m] vestes et pel
les capru[m] 1 Re[gum] xix In qua illusu[m] e[st] r[eg]i
saul et no[n] sine i[n]dignac[i]o[n]e ei[us] Quare
t[ame]n illusis Nu[m]q[ui]d no[n] e[st] filiis illusio q[ui] no[n]
i[n]veni[u]nt[ur] i[n] religio[n]e n[isi] solus habitus ¶ Ite[m] di[cit]ur
ecc[lesiast]i x Qui dissipat sepe[m] mordebit eu[m] colub[er] +
a[li]quis lateat i[n] sepib[us] p[re]d[ic]tis dissipatib[us]
id totiens i[n]ficit veneno et mordet dissi
patore[m] huius sepis quocies eu[m] dissipat ¶ Ite[m]
d[icitu]r esdre 3 Q[uia] seniores q[ui] viderant
templu[m] cu[m] eet ante fundatu[m] et hoc templu[m] i[n]
oculis eor[um] flebant Et dicit[ur] huius fletus q[uod]
q[uasi] nichil erat illud i[n] co[m]parac[i]o[n]e ad p[ri]mu[m] Re[la]
ta igit[ur] materia doloris h[abe]nt viri p[er]fe[cti]
q[ui] videt religio[n]e[m] ta[m] e[n]iter corruisse a
statu a[nti]quo ¶ Ite[m] religio e[st] via ad paradisu[m]
q[ua]m q[ui] dissipat eu[m] facit ne seque[n]tes p[er] ea[m]
possint illuc t[ra]nsire Ysa[ie] xxxv[iii] Dissipate
s[unt] vie cessavit t[ra]nsiens p[er] semita[m] ¶ Ite[m]
multi vide[n]tes religio[n]es dissipatas am[it]
tu[n]t devoc[i]o[n]es i[n]gredi ad eas Baruch e[st]
a multis delicta sum[us] p[ro]p[ter] p[ecca]ta filior[um] a[d]q[ue]
declinaveru[n]t a lege dei ¶ Ite[m] sclaribus
p[ro]p[ter] fe[m] e[st] i[n] derisu[m] Tren[orum] 2 Plauserunt
sup[er] te manib[us] o[mn]es tra[n]seuntes p[er] via[m]
sibilaverunt et moverunt capita sua +
sup[er] filia[m] ih[e]r[usa]l[e]m Hec[ci]ne e[st] urbs p[er]fecti
decoris ¶ Ite[m] ex p[re]d[ic]tis e[st] hec s[an]cta e[st] abhomina
bilis Tren[orum] 2 Ingressus co[n]taminastis t[er]ra[m]
mea[m] et hereditate[m] posuistis i[n] abhominac[i]o[n]e[m]
¶ Ite[m] dicit[ur] luc[e] ix Nemo mittens ma
nu[m] ad aratru[m] et respiciens retro Et[iam] d[icitu]r
q[uo]d talib[us] debuit e[ss]e via ad regnu[m] celor[um]

pro labore obitu assumptum propter transgressionem
fecit eos indignos tanto beato regno. Item legitur
Exemplum in vitis patrum. Quidam volens intrare religionem
cum prohiberetur a matre et ipse diceret volo salvare
animam meam. Propterea tandem consenciente ingressus est.
Cum autem post tempus aliquod in quo bene vixerat frater
fuisset dissolutus incurrens infirmitatem et
factus in extasi raptus ad iudicium et collo-
catus ex parte dampnandorum visum autem est et sibi
quod vidit matrem ibi clamantem et dicentem
Ubi est fili quod dixisti Volo salvare animam
meam. Ad hanc vocem confusus rediit autem ad se
et convalescens rediit ad priorem statum bonum
dicens apud se Si improperium matris mee susti-
nere non potui quomodo improperium dei et sanctorum
angelorum sustinere possum in illa die si ordinem
meum non servans collocarer cum reprobis. Et
si ergo omnes reprobi confundentur tamen vehemencius
confundentur qui a statu religioso precipitantur in
statum reproborum et de statu angelico cum de-
monibus detinentur igne. Item hec autem est quedam
alia sunt inconveniencia. Item quod dicit Salomon
Eccl. v. Melius non vovere quam post votum
promissum non reddere. Et ne incurrat hanc incon-
veniencia est valde religioso de promisso or-
dine suo servando curandum. Colligitur ex
predictis quod exempla et promissio et excitacio
apparencia et sanctorum successio et hortatoris con-
dicio et comminacio divina et civitatis incom-
modorum multorum movere debet religiosum
ad sui ordinis observacionem

Et nondum sciendum quod sunt aliqui qui
non integre servant ordinem
b suum ad aliquam partem professionis sue obser-
vant aliquam non. Isti sunt sicut Samaritani qui
partim colebant deum partim ydola ut iiij Reg. xvij. Fue-
runt ergo gentes timentes quidem deum sed
nichilominus et ydolis suis servientes. Isti
sunt sicut qui induuntur veste lana aspera ex parte
et lino molliori secularis partim contexta
Contra quod dicitur Deut. xxij Non indueris
vestimento quod lana linoque contextum est.
Item isti sunt qui sequuntur dominum claudicando cum
partim incedunt recte in mandatis et tradicionibus
partim declinant ab eis. Contra quod Helias iij Reg. xviij
Usquequo claudicatis in duas partes. Item sunt
iterum sicut adultera que licet a viro non re-
cedit alio tamen utpote cum recipit adulterum
Ita et isti utpote dominum cui adherent suadent
quedam mandata recipiunt dyabolum aliquando
ad cuius instinctum transgrediendo Ysa. lvij
Juxta me discooperuisti et suscepisti adulterum. Item sunt iterum
sicut picta que partim est alba et partim nigra
Et isti partim boni ad ea que servant et partim
mali ad ea que non servant. Ideo obstupes-
centes dominus dicit Jer. xij Numquid avis discolor
hereditas mea mihi. Item sciendum autem quod ex
huiusmodi parciali ordinis transgressione sequuntur
multa. Tales enim sunt sicut vas perforatum
et omnia bona alia que faciunt pro parte religionis
quam frangunt amittunt Eccl. ix Qui
in uno peccat multa bona amittit. Exemplum in Exemplum
vitis patrum De quodam qui visus est haurire
aquam de puteo et ponere in lapide perfo-
rato et inde tota exibat. Item tales ita
rei sunt omnium sicut si nichil servarent Jac. ij
Qui in uno offendit omnium reus est. Exemplum Exemplum
dicitur quod quidam miles invenit quendam stul-
tum monachum qui amore uxoris sue ferre-
rat vestem quandam que partim erat religiosa
et partim secularis in quodam loco suspecto et
capiens eum dixit Domine monache ex parte
ista que religiosa est non audeo vos tangere
quia vestem [illegible] sed ex parte seculari bene
possum vos tangere. Et ex illa parte tantum ver-
beravit eum ita quod mortuus est ac si verberasset
eum per totum corpus. Non est dubium quin sic omnes
huiusmodi deus condempnet ac si totam professionem

suā trāsgrederet ¶ Isti tales sunt ita detur-
pati sicut nuncii david qui rasa ~~barba~~
~~corporis~~ fuit barba eorum dimidia et vestes
medie ~~pose~~ p̄scise usq; ad nates ideo non
sunt digni stare in consp̄tu david et ideo d[icitur]
eis manete in Jericho donec crescat
barba vestra 2 Reg. 10 ¶ Item per fracturam reli-
gionis ingrediuntur hostes Job 30 Quasi
rupto muro et aperta ianua irruerunt
super me quod autem se possint excusare de p[ro]-
dicione pessima illi qui consistentes in religione
faciunt hostibus aperturam ¶ Item tales omnia
debent que p[ro]miserunt et ideo si perfecte reddat
et non totum non evadunt tortores Mt 18 Iratus
Iratus dominus eius tradidit eum tortoribus
quousq; redderet universum debitum ¶ Cum
igitur indecens est semplene servare re-
ligionem et tot mala inde sequuntur dicit
vir sanctus ut observetis hec omnia

Tertio notandum quod sicut est
quedam pulchritudo corporalis
ita et quedam est spiritualis scilicet vir-
tutum Unde Seneca ad Lucillum Si animum boni
viri nobis liceret respicere o quam pulchram
faciem quam magnifico placitoq; fulgentem
videremus hinc iusticia hinc fortitudo.
hinc prudentia temperancia q; consentientibus
Inter has frugalitas continentia tole-
rancia liberalitas comitesq; Hec est
pulchritudo templi statuum mulierum et
omnis pulchritudo de qua mencio fit in
biblia diffuse sicut patet per expositores
sanctorum Cum autem pulchritudines sunt valde
magne et stupende quam magna existi-
manda est ista pulchritudo virtutum qua
omnes iste representant ¶ Item hec est pulch-
tudo de qua sapientissimus Salomon
multum philozophatus est licet alii philosophi
qua representat pulchritudo templi vesti-
mentorum sacerdotalium et pulchritudo
pauca tractaverunt de pulchritudine corporis
naturalis Sicut patet in libro Cant. Cant. in quo
tot et tanta dicit de pulchritudine sponse in
figuram pulchritudinis huius ¶ Item hec est
tamen quam habendam viri sancti diligenter studu-
erunt Sicut mulieres tamen pulchritudinem
corporis Eccl. 44 pulchritudinis studium
habentes scilicet virtutum quod dicitur de sanctis viris
¶ Item hec est quam dominus ipse admirans Cant.
7 dicit anime sancte modo quam pulcra es amica mea tota
pulchra es et decor Cant. 4 quam pulchri sunt
Unde modo pulchre genue tue pulchri
gressus tui et multa alia ¶ Item hec est
que reddit hominem similem pulcherrimo
deo Unde quia sanctus homo dicitur ad similitudinem
dei dicitur sanctum referendum ad virtutes per
quas homo deo assimilatur ¶ Item hec est que sola deo
reddit homines amabiles ut in psalmo post hec dicit
Audi filia quod est obedire inclina aurem tuam
quod est humilitatis et obliviscere populum tuum quod
est congregationis carnalis affectus que omnia so-
nat in virtute sua et concupiscet rex decorem
tuum ¶ Item pulchritudo hec non est mutua-
ta sicut multe alie pulchritudines temporales
sed etiam substancialis et connaturalis ipsi virtuti
Seneca Nullo honestamento indiget virtus
ipsa magnum decus sui est ideo maior est sicut
pulchritudo naturalis in floribus ¶ Item pulch-
tudines corporales cito transeunt Jac. 1 Exor-
tus est sol in ardore et arefecit fenum et flos
cecidit et decor vultus eius deperiit Ita et di-
ves in itineribus suis marcescit non autem sic erit
de pulchritudine bonorum que in virtutibus Et ideo
dicitur Cant. 1 by ecce tu es pulchra quamvis
scilicet pulchritudo non deficit et eodem modo pul-
chritudo sanctorum animarum durabit in eternum
¶ Item pulchritudo corporalis ~~durabit~~ in multis
modo habet solacia sed ista habebit in futuro
Unde de muliere sancta dicitur Prov. ult. fortitu-
do et decor indumentum eius quod exponit glosa
de decore virtutum et ridebit in die novis-
simo Porro ista pulchritudo virtutum

~~de decore virtutum~~ multum refulget in observan-
tiis regularibus que non sunt aliud quam ~~x~~ ipsa opera
virtutum diversarum. Et ideo dicitur Sapientie iiii. O
quam pulchra casta est generacio i. religiosi. Sicut
enim mulieres naturaliter diligunt pulchritudinem
corporis vanam Ita anime sancte diligunt hanc pul-
chritudinem sanctam. ps. Domine dilexi decorem
domus tue et locum etc. Glossa bonos actus
quibus decoratur domus tua. Huius autem amor
facit ut apponatur cura quod omnia que pertinent
ad pulchritudinem observentur. Unde econtrario
Exemplum legitur In vitispatrum de beato archonio qui cum vi-
disset quandam mulierem valde ornatam flevit
dicens Ignosce mihi omnipotens deus quia unius diei
meretricis ornatus | totius vite mee supe-
ravit industriam. Ornamenta tanta ista pro
mundo composuit Et ego immortali domino pla-
cere proposui et sillia per meam negligenciam non
complevi. Propter hoc quod bene dicit vir sibi tantum
spiritualis pulchritudinis amatores quia amor
huius pulchritudinis multum facit ad observan-
cias regulares districte servandas

Quarto notandum quod in scriptura divina
bona fama dicitur odor multis
de causis. Fetor enim egreditur
a rebus vilibus ut est lutum vel stercus et huiusmodi
Sed odor bonus egreditur de rebus preciosis ut est
cinnamomum et balsamum et huiusmodi. Eodem
modo fama a bono opere vires accipit. Unde
Judith viii. Hec erat in omnibus famosissima
quia timebat dominum valde. ¶ Item bonus odor
cum sentitur indicat esse cuius est ita bona fama
in persona indicat personam esse apud eos qui sic re-
dolent ii cor ii Christi bonus odor sumus in omni
loco. Glossa Odor Christi dicitur apostolus quia in omni
vita sua et predicatione Christum ostendit ¶ Item
sicut bonus odor reficit Ita bona fama
impinguat ossa i. interiora illorum ad quos
+ a preciosa bonitate sanctorum egreditur. Igitur fama

venit secundum quod prov. 26 Variis odoribus
delectatur cor. Gregorius Fimus quem me vide-
re non licet bona me pascit opinione ¶ Item
sicut odor bonus licet regulariter conservat
tamen quibusdam venenatis animalibus nocet ut
bufoni Ita et bona fama ii cor ii Christi
bonus odor sumus in hiis qui salvi fiunt et in
hiis qui pereunt aliis quidem odor mortis
in mortem aliis odor vite in vitam. Glossa Illi
qui invidebat bone fame Christi vel pauli bo-
no odore peribunt. Noli igitur invidere et non
occidet te bonus odor ¶ Item sicut odor quorundam
odoriferarum contusa magis crescit ita et
fama bonorum. Cant. v. Perfla ortum meum
et fluent aromata illius. Glossa Ecclesia
pulsata et probata odorem constancie sue
et habundancioris virtutis undique diffundit
¶ Item bonus odor attrahit. Unde dicitur de
panthera quod propter bonum odorem suum sequuntur
eam alie fere Ita et bona fama Cant. i.
Curremus in odorem unguentorum tuorum ¶ Exemplum
de regina saba quam fama salomonis traxit
a finibus terre ii paralipomenon ix. Jheronimus ad virgilium
ab ultimis hispanie galliarumque finibus
quosdam venisse legimus et quos ad sui con-
templacionem roma non traxit unius hominis fa-
ma perduxit ¶ Item bonus odor secundum medicos
resolvit Ita et bona fama resolvit multos
in devociones. Unde thob. vii. Audito nomine thobie
senioris misit se raguel et osculatus est
cum lacrimis cum more thobiam et super collum
eius plorans dixit Bona boni viri et opti-
mi es filius ¶ Sciendum autem quod in multis
modis erratur circa huiusmodi famam. Sunt autem
aliqui qui omnino non curant de fama sua qualis
sit. Contra quod dicitur Eccli. xli. Curam habe
de bono nomine ¶ Alii sunt qui propter confidenciam
bone conscientie famam negligunt. Contra quod
Jheronimus Non habeas illud sufficit mihi conscientia
mea non curo quid loquantur de me homines. Apostolus

pudebat bona no solu cora deo sz cora
hoibz ¶ Alij st q bona fama amittut no
ex malitia sz negligetia. Cot qd Aug9
Cota conuersaco tata debet ee ne forte
cu mala vita no sit p lasciuia mala
sit fama per negligetia ¶ Alij st qui
no pretes fame sue audacter aliq
committut cu dispendio fame sue Cot
qd Greg i registo Nequaq grauat pt opi
nione tua oio refugias et committere
illud nulli9 suasioe cosencias ¶ Alij
st qui de suspicionibz hoim no curat di
cetes apud se m p nimo e ut a vobis
iudicer a ab humano die Cont qd d Ysido
Cauete oio et qdqd pt fingi ne fugat
an deuita ¶ Alij st qui dumo a veris
malis caueat no curat q malis silia
declinare Cont qd 2 thess v Ab omni
spe mali abstinete vos ¶ Alij st q et
si in vno loco relinquit bona fama tn
no sit i alijs Cont qd Cor 2 Odore
noticie sue manifestat i oi loco ¶ Alij
st qui et si cora aliqbus sint bone fa
me no tn sic cora alijs Cont qd Ro xij
Puidetes bona no tm cora deo sz cora
hoibus ¶ Alij st qui si ex pte redoleat
quo ad aliqua bona tn quo ad aliq
mala olet Cont qd Cor 2 Xpi bon9
odor sim9 Xpi siquide sci dicut odor
qz sicut qlibet ps odoris e odor Ita et
ipi toti redolet sicut qda arbores quar
et folia et flores et fruc et cortex
et qdqd de eis est bonu odore hnt.
¶ Alij st quor fama et si sit bona
tn no multu diffudit contra qd mala
e Abach 2 Et notat9 e iudas usq ad
nouissimu tre ¶ Alij st q min9 solli
citi st de acquirendis eis q ptinet ad
bona fama phil e Quecumq bone fa
me hec cogitate .s. quo faciatis ea ¶ Sunt

at multa ppter que boni viri appone debet
diligetia ad habenda bona fama ¶ Vnu
e vtilitas ppria Aug9 Nobis necia e vita
nra alijs fama nra ppter qd dicit i ylo
cor vnj sup illo ubo puidem9 bona cora
hoibus Crudelis qui fama negligit
sicut dicit crudelis qui alijs no curat sb
uenire ¶ Aliud e vtilitas pxi .s. q alijs
misericordit ministram9 ad nram qz redu
dat vtilitate ¶ Aliud e cosolato amicor
Aug9 Qui nos amat gaudet qd laudet
in nobis qui nos odiut detrahut nob
nos at i medio costituti adiuuante deo
et vita nram et fama nram custodire debem9
ut no erubescat de detractoribz laudatores
¶ Aliud e dilaco inimicor ad Titu 2 In
oibus pbe teipm exm bonor opm ut ve
reat qui ex aduso e nichil malu hns
dice de nobis. ¶ Aliud e xpius decor de
quo solet multu zelare R9 fortitudo
tua e cofidetia fidelis consue decor est
splendor bone opinionis ¶ Aliud e fruc
diuturnitatis fama no solu pficat alijs du
ho viuit sicut doctrina oris sz post morte i
longu qu diu durat ecc pli Bone vite
nris deor bonu nome manebit ietnu
¶ Aliud e amor societatis No enim e ho
nor hoibz qui habitant i domo fetida et
io debet caue qlibet habitator ne aliqd
faciat qd reddit domu fetida Ideo e
cotra ad comedatoez dom9 sue d Can i
Laulus in florid9 tigna domor cedrina
laqaria cypressina q oia redolet ¶ Aliud
e reuerecia dini nois Io apls puidet
bona no solu cora deo sz etia cora hoibz
ne p illu nome dni blasphemet in
getibz ¶ Aliud e exhibito delectabilis
seruitij creatori q i sciptura d delectari
i odore suauitatis Et io dicit sponse Cant
Odor vestimentor tuor .s. bonor opm

+ ut p[re]d[ictu]m e[st] s[upra] de fama

sc[un]d[u]m glosa[m] sicut odor thuris q[ui] s[ursu]m no[n] so[lu]m
diffundit[ur] i[n] latu[m] s[ed] p[ri]ncip[a]l[ite]r ascendit i[n]
altu[m] ad me[m]. s[ed] lic[et] a[u]t[em] o[mn]es viri debeat
bona fama redole[re] t[ame]n r[e]ligiosi magis
i[n]terest regie dignitat[is] h[ab]e[r]e cella[m] aroma-
tu[m] sicut habuit salo[m]on de qua ysa[ias] p[er] p[ro]p[hetam]
Ite[m] ortu[m] aromatu[m] sicut habuit i[d]e[m]
de quo ca[n]t[icorum] 2 et ca[n]t[icorum] e. Ite[m] oratoriu[m]
sp[eci]ale ad fumiga[n]du[m] aromata q[uo]d ibi fer[ebatur]
De qua 2 paralip[omenon] 2. Dignu[m] g[ratia] et co[n]ci-
o[n]is e[st] ut rep[er]t[i] gl[ori]e ead[em] habeat i[n] eccl[es]ia
sua. Constat a[u]t[em] q[uod] no[n] aliq[ui]s stat[us] h[abe]t cu-
[n]cta q[ue] p[re]d[i]c[t]e co[n]ve[n]iant sicut r[e]ligioso. Deb[e]t
ig[itu]r religio r[e]dole[re] ta[m]q[uam] apoteca t[ame]n
ortus aromatic[us] t[ame]n oratoriu[m] i[n] quo
aromata redolent p[ro]p[ter] illi q[ui] tractat
aromata solet redole[re] sicut apoteca-
rij. Ite[m] illi q[ui] deferu[n]t ea ut illi qui
deferu[n]t vestime[n]ta fragra[n]tia ut iacob
q[ui] hoc redoluit p[at]ri. Porro r[e]ligiosi
q[ua]si co[n]tinue s[un]t i[n]ter sp[eci]es aromaticas
et tractat eas ut s[un]t sacre sc[ri]p[tu]re q[ui]d
sto[rum] orac[i]o[n]es et sacrificia. Ite[m] illi[us]
ipso[rum] e[st] portare x[rist]m quocu[m]q[ue] vadat
q[ui] adeo redolet q[uod] dixit ei s[an]c[tu]s io[hann]es eva[ngelist]a. o-
dor tuus co[n]cupiscibilis (sup[er]) o[mn]ia me[tu]entas. Ite[m]
ipso[rum] e[st] co[n]versac[i]o[n]e[m] bona[m] i[n]ter ce[te]ros
h[ab]e[r]e cui[us] e[st] redole[re] sicut illud Ca[n]t[icorum] 2
Odor vestime[n]to[rum] tuo[rum]. Glo[sa]. Vocabulo
vestime[n]to[rum] s[an]c[t]a vocatur q[ui] fortis s[un]t. De
r[e]ligiosis q[ui] sic redole[re] debe[n]t et voc[ibus] offici[orum]
no[n] s[u]nt pigme[n]tarii et voc[i] ei[us] vesti-
me[n]to[rum] cu[m] reddu[n]t p[ro] odore fetore[m]. Ad-
uerte[n]du[m] a[u]t[em] q[uod] e[st] queda[m] fama q[ue] orit[ur]
ex malo aliquo p[ro]p[ter] q[uo]d tu[m] laudat[ur] p[e]cc[a]t[o]r
i[n] desiderijs a[n]i[m]e sue et iniqu[us] b[e]n[e]dicit[ur].
Sunt a[u]t[em] aliq[ui] q[ui] solet i[n] tali fama leta-
ri et s[un]t simil[e]s q[ui]b[u]sda[m] q[ui] ex corrupc[i]o[n]e
magna solet i[n] fetorib[us] sterco[rum] leta[ri].
Alia e[st] de sc[e]l[er]ib[us] q[ue] p[er]tinet ad poc[iu]s
fact[us]

ut sapiam ut dicias. Ite[m] a[u]t[em] odor no[n] e[st] di-
uin[us] s[ed] m[er]etrici[us] q[ue] ad lectacitate[m] p[er]tinet
cu[m] i[n] h[ab]it[u]s ho[mi]es delectat[ur]. De quo p[ro]v[er]b[iorum] 7 e[st]
Posuerut sup[er] lect[u]m plenu[m] aromatib[us]
et ungue[n]tis m[er]etricis. Alia e[st] fama
de bona co[n]versac[i]o[n]e i[n] qua et si aliq[ui] gra[tia]
q[ui]d dei s[un]t t[ame]n aliq[ui] q[ue]rut aliq[uo]d s[u]u[m]. Et iste
e[st] odor no[n] pur[us] s[ed] mixtus. Co[n]t[ra] q[uo]d
ca[n]t[icorum] p[ro]p[h]e[t]i[s] Quasi balsamu[m] no[n] mixtu[m]
odor meus. Omnia g[ratia] viri r[e]ligiosi-
tatu[m] debe[n]t curare de bona fama ori-
ente ex s[an]c[t]itate et pure. B[e]n[e] dic[itu]r v[er]-
sus. Beruct[us] hec t[ame]n bono p[er] odore de
bona co[n]versac[i]o[n]e fragra[n]tes ut p[er] hec
q[uod] dicit bona ostendat[ur] q[uod] nu[m]q[uam] de malo
debet q[ue]r[er]e fama[m]. P[er] hoc v[er]o q[uod] dic[itu]r co[n]versac[i]o[n]e
declarat[ur] q[uod] no[n] ex factis sc[e]l[er]ib[us] s[ed] so[lu]m
ex op[er]ib[us] bonis e[st] eis fama q[ue]re[n]da p[er] h[oc]
q[uo]d dicit bono x[rist]i odore no[n]at[ur] de i[n]fami-
a sua nichil debet q[ue]r[er]e n[isi] x[rist]m.

Q[ui]dam nondu[m] q[ui]s[un]t aliq[ui] q[ui] no[n]
ex a[n]i[m]o sed q[ua]si i[n]uiti faciut ea
q[ue] faciut i[n] r[e]ligio[n]e. Isti s[un]t sil[e]s
demonib[us] qui seruat x[rist]i ma[n]data s[ed] cu[m]
clamore p[ro]bat i[n]q[ui]t luc[e] 8. s[ed] ad ma[n]da[tum]
x[rist]i clama[n]tia. Sunt iteru[m] sic[ut] rota car-
ri q[ui] ad tractu[m] boni vadit q[ui]d e[st] s[ed] cu[m]
m[ur]mur[e]. Disc[or]dia i[n]q[ui]t fatui q[ui] rota carri
ecc[lesiastic]i p[ro]p[ter] Isti a[u]t[em] s[un]t ca[n]a sicut illi q[ui] c[ru]ce[m]
d[omi]ni portat sed i[n] angaria q[ui] p[ro]p[ter] Si-
mone[m] angariau[er]it ut portaret c[ru]ce[m]
ei[us]. Isti no[n] s[un]t boni co[qui] qui parat cibu[m]
bonu[m] d[omi]no cu[m] offerut ei cibu[m] salsu[m] et
amaru[m]. s[ed] cordis amaritudi[n]e cu[m] q[ua]
op[er]at[ur] p[ro]p[ter] q[uo]d co[n]q[ue]rit[ur] p[salmi]s. d. dederu[n]t
i[n] esca[m] mea[m] fel. Pedes talium s[un]t sil[e]s
pedib[us] statue qua[m] vidit nabugodo-
nosor Dan[ie]l 2 quo[rum] p[ar]s e[ra]t ferrea

et pro fictilia quia fragiles sunt ut ferrum ad oudum
in via mandatorum et cito deficiunt utres
frugales Cont. quod dicitur Eze. x. De sanctis ro-
tis vocavit eas volubiles audiente me
Ergo ideo dicitur quia sanctorum est nec facile mo-
veri nec facile fatigari in opere dei ¶ Sti-
lit enim sicut mali rustici qui numquam faci-
unt aliquod servitium domino suo nisi cum dolore
Cont. quod dicitur in ps. Servite domino in
leticia ¶ Porro boni religiosi non sunt tales
sed voluntarii et ex animo operantur in servicio
creatoris quod voluntarie promisit quia
illius qui dicit Voluntarie sacrificabo tibi
¶ Ad hoc autem studuit david in ulti-
mis suis inducere filium suum cum dixit 2 par.
xxviii Tu vero servi domino animo voluntario
Hoc est quod optant iudei de iherosolimis
fratribus suis in egipto dicentes 2 mach. i Det
vobis dominus cor omnibus ut faciatis eius vo-
luntatem animo volenti Hoc est iterum ad quod
apostolus inducebat dicens eph. vi Ut servi
christi facientes voluntatem dei ex animo cum bo-
na voluntate Et sciendum quod huiusmodi servi-
tium quod fit ex animo et leto magis est acceptum
deo quia sicut dicit auctoritas coacta servi-
tia non placent deo Ideo dicit apostolus 2 cor. ix
non ex tristicia aut necessitate hilarem enim
datorem diligit deus ¶ Levius est facienti.
qui enim facit aliquid cum gravamine animi
duplicatur gravatur scilicet corporali labore et animo
qui vero facit ex animo non habet gravamen nisi cor-
poris et ideo minus gravatur Bernardus labor
meus vix est unius hore et si plus est pre
amore non sencio Et ideo solent cantare
laborantes ut per leticiam animi labor cor-
poris minuatur ¶ Item terret demones sicut
leticia corporalis terret adversarios An-
thonius unica res vincendi inimicum est le-
ticia spiritualis Item conforrtat socios sicut
maior leticia socios peregrinos Unde

auctoritas Iocundus socius vehiculum est in via
¶ Item attrahit extraneos Libencius enim se ad
iungunt seculares religiosis letis quam tristibus
Putant enim quod videntes tristes penitere
de hoc quod fecerunt Unde dicitur quod quidam reli- Exemplum
giosus qui semper videbatur tristis hortaretur vi-
rum litteratum ad ingressum ordinis sui Respondit
ille quod non intraret quia videbatur ei quod ipse
peniteret quia semper videbat eum tristem Et ad
hoc competit quod dicitur Quod duo clerici liberi Exemplum
ci amore castitatis condixerunt quod se facerent
castrari Quod cum unus fecisset astute alio
et dicere astuto quod faceret secundum promissum Res-
pondit ille quod non faceret quia videbatur ei quod
peniteret de hoc quod fecerat quia nimis mul-
tum male faciebat Sic igitur et dico tibi
¶ Tristicia igitur in religioso retrahit homi-
nes Et econtra leticia attrahit Unde dicitur 1 Reg. x quod saul
se choro psallencium adiungebat ¶ Item levifi-
cat maiores Religiosi enim qui non faciunt
aliquod nisi invite sunt quasi lapides difficile mo-
biles in quibus qui transferunt eos affliguntur.
Sicut dicitur Eccle. x Ideo dicitur contra hebr.
ult. Obedite prepositis vestris ipsi enim pervigilant
quasi racionem reddituri de animabus vestris ut cum
gaudio faciant hoc et non gementes ¶ Item
confert ad robur corporis prov. xvii Animus
gaudens etatem floridam facit spiritus tristis
exsiccat ossa Quarta igitur servitium exhi-
bitum deo cum iocunditate tot bona confert hoc omnia
Unde dicit Aug. in reg. Ut observetis non sicut
servi qui quod faciunt ex quadam coactione faciunt
et cum quadam angustia animi sed sicut
liberi qui voluntarie cum leticia quod faciunt
compleuntur ¶ Patet quod predicatur quod ordo augustini
quinque continet Primum est quod mandata regule
sue servetur ~~Secundum est integre cum dicitur omnia~~
cum dicit hoc Secundum est integre cum dicit omnia
Tercium est quod ad hoc debeat movere quantum
ad utilitatem propriam cum dicit tempus spiritualis Quartum

qd debeat moue qntu ad utilitate ppmi
Cu dicit bono xpi odore Quntu e qlr
obseruetur cu dicit no sic servi legi

Ut autem vos i libello isto tanq in speculo possitis ispicere ne p oblivionem aliqd negligatur semel i septimana vobis legatur

¶ Hic agit de 3o madato qd valet ad re gule obseruacoez qd e memoria madatoz cui qr vo ista memoria het p regle lectione primo tradit madatu cu huior lcone Scdo cu ca q facieda sit post lcone vbi dr Et vbi vos iuenitis licz frequt legi debeat regula a suis pfessoribz tn ne cu hec aliqua fit omissio narrat ctu tpe ad legedu cum dicit semel Hic taz hui assignat cu dicit Ut at in hoc libello ¶ Hic huius utilitate declarat Cu dicit ne p oblivione Sunt at qtuor notabilia que cliciunt ex hoc madato Pmu e q no solu cauedu est ne fiat aliqd qntucuq modicu cot regula cpto teptu qd patz p hoc qd dicit Ne aliqd negligat ¶ Aliud e q no debet cade a memoria q ptinet ad salute Qd not cu dicit Ne p oblivione aliqd negligat ¶ Aliud est qr ad vitandu huior obliuione isistendu e lcoi freqter Qd notat cu dicit sel i septi ¶ Aliud e q legens ul audiens regula debet i hoc lcoez itendere s coynicoez sui Qd not cu dicit Ut vos i libello hoc possitis ispicere

Circa pmu notandu q ad cauedu negligetia q aliq cu salutaria madata ponit dns spale madatu .d. deut° viii Observa et caue ne qn negligas madata eius atq iudicia et cerimonias Non solu cu hec dat madatu sz addit dura cominatoez leuit 20 Si negligetes ppls tre et qui pui pedes pervm meu dederit dt hoiez q dederit de seie suo moloch pona facie mea sup hoiem illu No solu at ponit cu hoc cominatoez sz et pena grauie legi isflixisse qo 70 Qui neglexit smone dni etdimi sit servos suos et iumeta i agris Et post ea pcussit grando i oi tra egipti cuncta q fuerut i agris ab hoie usqz ad iumeta ¶ Pterea dicit Ihe xxxviii Maledcs q facit opus dei fraudulet Et scdz aliam lram dicit dei negligct Cu g° obseruantia regule opus sit dni q in hoc comittit negligetia Maledcs e a spu q loqt a ppha ¶ Ite dicit pu xix Qui custodit madatu custodit aiaz sua q at negligit via sua mortificabit Cu g° regula religiosi sit via sua sic q negligit custodire via bona iterdu icurrit periculu mortis ita q i sua regula negligetia comittit ¶ Ite dicit ecci 19 Q spernit modica paulatim decidet Sicut g° dom° cui° rpatio negligit cito cadit ita et talis Ite dicit nu v Vir siue mulier cu p negligetia trasgressi fuerint madatu dni pccm suu cofitebut et reddet ipm capud qnta qz ptem desup ei i que peccauit g° negligetia no excusat a tm pma et pena ¶ Cu g° ad cauenda negligetia cu madata salutaria dns spale madatu dedit et cominatoez et pena graue addidit et cotrariu facietes maledcoez dina et periculu mortis i fine et ad mcipla tione i pnti icurrat nec a tm pena excusent iuc pz q pdcis valde cauedu e viro religioso ne ab ipo aliqd de sua regla negligat ¶ Sciendu at q tria st q solet ee occasio hui negligetie Pmu e minor timor dni qui-

Qui enim timet multum dominum cui servit
Multum cavet ne aliquam incurrat negli-
gentiam in suo servitio Et ideo dicitur eccl.
Qui timet dominum nichil negligit ¶ Sed
est mirabilis cura anime sue Si enim homines tantum
curarent de salute anime sue sicut curant
de salute corporis michil negligerent eorum
que pertinent ad anime salutem Sicut michil o-
mittunt eorum que ad salutem corporis pertinent
Quod quia non faciunt minatur eis apostolus dicens
Heu heu si omnis iniuria iustam accepit mer-
cedem retributionis quomodo nos effugiemus
si tantam neglexerimus salutem Tertium est
occupatio circa aliam negotia eccl. xxxviii
In sicitate (?) comprimitur negotiatus a negotio
suo id est negligentie et facit salutem suam
pertinentia Exemplum luc. xxiiii Illi autem neg-
lexerunt et abierunt alius in villam suam
alius ad negotiationem suam ut ergo nichil
negligatur a religiosa sua a viro religioso
est habendus est timor domini Circa actus
continue habenda est sollicitudo circa salu-
tem propriam et fugienda occupatio secularis
Si ergo contingat humana negotia intrare non
est purgatio negligenda eccl. vii De neg-
ligentia purga te cum paucis hoc est si
pauci sint qui hoc faciant

Circa
Cc secundum nondum quod secundum philosophos
memoria est thezaurus specierum
que sunt per virtutes apprehensivas conducuntur in
eam Sed aliqui sunt qui in isto thezauro re-
servant interdum paleas frivolarum co-
gitationum vel putridos fructus carna-
lium cogitationum vel gladios et arma co-
gitationum malitiosarum Memores horum
ad meditandum non sic faciebat qui dicit
Memorabor iustitie tue solius qui dicit
Nec vanum aliquod nec turpe nec mali-
tiosum habeo in memoria mea sed solum que
pertinent

habere ad iustitiam tuam domine Super archa
memorie talis que non est in se nisi virga et ma-
na et tabulas testamenti que omnia sonant in
bonum ¶ Legitur de quadam muliere que ita ha-
bebat memoriam ab omnibus vanis et illicitis de-
puratam quod dormiendo non sompniabat
nisi ad propositum pertinentia Hoc autem pertinet ad
bonum virum ut in thesauro memorie sue
non habeat nisi bonum secundum illud luc. vi Bonus
homo de bono thezauro cordis sui profert
bonum Quod enim profertur de thesauro in erat
¶ Porro inter omnia bona que debet vir bo-
nus in memoria habere specialiter debet habere
dei mandata scilicet in mente Hoc est quod dicitur deut. 3
Que precepit tibi dominus cogita illa semper et prov. vii
Fili serva legem meam in digitis tuis et scri-
be illam in toto corde tuo deut. vi Erunt
verba hec que ego precipio tibi hodie in corde
tuo et narrabis ea filiis tuis et me-
ditaberis sedens et ambulans in itinere dormiens atque
consurgens et ligabis ea quasi signum in manu
tua scribesque in limine et in postibus
domus tue Et num. xv Dic ad filios
israel ut faciant sibi fimbrias per quattuor
angulos palliorum ponentes in eis vittas
iacinctinas quas cum viderint recordabuntur
omnium mandatorum dei Et in ps. dicitur de iusto
In lege eius meditabitur die ac nocte Et
david de se dicit Tota die meditatio
mea est id est lex tua Et osee Dicitur oc
oblitus es legis dei tui obliviscar filiorum
tuorum et ego ¶ Et nondum quod magister dicit
in hystoriis quod pharisei maiores fimbrias
quam alii deferentes spinas eis alligabant
quibus puncti in deambulando memores fierent
mandatorum dei Quod ideo fecisse creduntur ut
implerent quod dicitur scriptum de mandatis dei
memorandis Si ergo isti falsi religiosi
sic hypocrite tantam curam apposuerunt ut contra
semper memores mandatorum dei

viri religiosi debet (ad hoc) apponere curam magnam
Non solum autem circa hoc sed circa regulam professionis
sue sollicitudo est apponenda viro religio-
so ut in memoria semper habeatur Unde dicitur de beato
Bernardo quod apud se frequenter dicebat Bernar-
de ad quid venisti reducens sibimet ad me-
moriam professionem suam et hoc conveniens
est Dicitur enim Ieremie 2 Numquid potest oblivisci virgo
ornamentum spirituale et valde pulchrum vi-
ro religioso quod convenit ut eam tradat ob-
livioni ¶ Item dicitur in vitis patrum quod tres sunt
virtutes sathane Oblivio negligentia et con-
cupiscentia Oblivio mater est negligentie De
negligentia vero oritur concupiscentia De concupiscentia
corruit homo Oblivio igitur professionis initium
est totius ruine in religione Et ideo bene dicitur
Ne per oblivionem aliquid negligatur

Circa tertium notandum quod quia ea que
sciuntur vel intelliguntur vel audi-
untur vel dicuntur vel (non) faciliter de memoria la-
buntur Ideo adinvente sunt scripture ut ea que
oportet haberi in memoria per scripturam retine-
rentur Exodo 17 Scribe ob monimentum
in libro et ob memoriam Sed sunt aliqui religi-
osi qui ita fastidiunt legere in scripturis quod
raro vel numquam occupant se in eis Contra
quod Augustinus super Codices certa hora petantur sin-
gulis diebus petatur Sunt alii qui cum le-
gunt libenter legunt libros gentilium quam in sa-
cris libris Propter quod Ieronimus raptus ad iudi(cium)
fuit gravissime flagellatus usque ad abnuta-
tionem huiusmodi lectionis Contra quod dicitur Proverbiorum 5 [?] ipsius
solatio libros sanctos Sunt alii qui et si li-
benter legant in sacris scripturis tamen parum
sciunt vel parum sciere curant de regula profes-
sionis sue Isti sunt sicut stulti advocati qui
numquam student in textu vel glosa Sed de ma-
teria super qua ferenda est sententia a iudice

secundum regulam professionis sue quibus est iudicandum
¶ Vidi econtrario quendam monachum qui
semper ferebat regulam beati Benedicti in manu modo
legens in ea modo studens in ea modo querens eius
mirabilia et obscura cum incumbebat virum
districtum Quia vero multum (ad) studium multum le-
gendi pigri inveniuntur Apposuit vir sanctus
remedium ut quod quidam per se facere non curant
videlicet ut legant frequenter regulam suam fiat
eis ab alio Unde dicit Vobis legatur Quod
faciendum est tali loco et tali tempore quod si fieri
potest ab omnibus audiatur Et ideo fit a multis
in refectorio cum ad mensam solent communiter
convenire ¶ Verum ne assiduitas lectionum
fastidium generet sicut tibi prosperitas
deviat circa hoc mediocritatem cum dicitur
semel in septimana ¶ Attendendum autem quod
Augustinus dicit in hystoria quod pharisei por-
tabant cartarum que dicebantur philacteria
in fronte gerebant circumligata in brachio
sinistro quibus descriptus erat decalogus
et hoc ut per scripturam ante oculos positam
semper essent memores mandatorum dei ¶ Item Deu-
teronomio 17 dicitur Postquam sederit rex in solio regni
sui describet sibi deuteronomium legis huius
in volumine leget illud omnibus diebus vite sue
¶ Item Neemie 9 legitur Legerunt in volumine
legis domini quater in die et quater in nocte
Si ergo pharisei et reges seculares et iudei
tam diligentes fuerunt in legendo legem vite
sue quanto magis viri religiosi debent solli-
citus esse in legendo et audiendo ab alio sal-
tem semel in septimana regulam professionis
sue sicut dicitur in hoc mandato ex qua
dependet salus et vita sua Propter quod inde solent
prelati districti ordinare quod illi qui ex occasione
aliqua vel negligentia hoc non faciunt a-
lio tempore suppleant quod minus fecerunt.

Circa q̃tu͂ Nondu͂ q᷑ sẜ q̃da͂
q̃ tu͂ et͂ m̃lta studeat cog̃s
cenda seip̃os tñ no͂ cog̃scunt
B̃s Multi m̃lta sciu͂t et seip̃os nesciunt
Unde oi͂bus sci͂is hec e͂ pferenda .s. cog̃c͂o
sui Glo͂ aug᷒ sup̃ illo u͂bo sc͂ia i͂flat ~~…~~
cor̃ viij ꝑponeda e͂ sc͂ia sc͂ie mich᷒ est
uitas   enim scire i͂firmitates q̃ ꝯ na͂s rer̃ lau
dabilior e͂ enim aliq̃s cui nota e͂ i͂firmi
tas sua q̃ qui ea ignorata sideru͂ vias
scrutat᷑ et fu͂damc͂ta terrar̃ et fasti
gia celor̃ Meliores q᷑ sẜ q̃ huic sc͂ie p
ponu͂t nosse seip̃os Hic e͂ q᷑ dr᷑ i͂ libro
ph̃ico de co͂solacõe De celo venit gnothi se
solitos hoc e͂ cognosce teip̃m Et i͂ eode͂
utru͂ huane nate᷑ ita codic͂io e͂ ut tm͂
ceteris reb᷒ tu͂c ꝑcellat cu͂ se cog̃scit
Iter easdem tñ bestias rediget᷑ si se nos
se desinerit Illa ceteris a͂ia͂ntib᷒ se ignorare e͂
ne᷑ hoi͂ vo͂ vicio venit Hinc itaq᷒ d᷑ tate
sc͂ie vir orado nouerim te et B̃s Noue
ris licz o͂ia misteria nouer͂is lata ter
re noueris alta celi pfunda abissi si
te nesciens eris silis edificanti sine fu
da͂mc͂to ruina͂ no͂ structura͂ faciens
Hic iteru͂ ip̃e dn͂s dicit discipulis
q᷒ p͂mo Videte vosmetip̃os Ph̃us g᷒
et scĩs et ipp̃s in hoc co͂cordat Porro
c͂t sui cog̃co͂ez t͂a co͂curru͂t .s. q̃d sit q͂
ad nam͂ quis quo ad statu͂ q̃lis q͂ ad mo
res B̃s de co͂sideracõe Tua co͂sideraco͂
i͂ tria diuidit᷑ ut consideres q̃d q̃s q̃lis
sis Q̃d i͂ na͂ Q̃uis i͂ p̃sona Q̃ualis i͂
morib᷒ Verbi gr͂a Q̃d ho͂ Q̃s ꝑplus
Q̃ualis benign᷒ vl mansuet᷒ vl q̃d q̃
tale est Et nondu͂ q᷑ i͂ libris n͂alib᷒
q̃s cognoscit᷑ in libris m̃r sc͂is i͂ q̃b᷒
m̃lta tradu͂t᷑ de ptinctib᷒ ad o͂em statu͂
ecc͂asticu͂ vl ꝑpianu͂ i͂ libris sc͂is etia͂
i͂ quib᷒ tradit᷑ q̃d agedu͂ q̃d cauedu͂

Licz at o͂is co͂sideraco͂ sit utilis tñ ultia me
lior e͂ Et io͂ in laude ei᷒ dicit B̃s Co͂side
raco͂ hui᷒ q̃lis sis te tenet i͂ te nec ꝑmittit te a
uolare sursu͂ nec a͂bulare i͂ magnis sup̃
te In te co͂siste Noli i͂fra deici Noli extolli
supra no͂ euagari longi᷒ no͂ extedi i͂ alci᷒
Longu͂ dico cu͂ sibi ho͂ pmittit lo͂giore͂ vita͂
Latu͂ cu͂ supfluis ho͂ extedit᷑ curis Altu͂
cu͂ de se pl᷒ p͂sumit Pfundu͂ cu͂ se pl᷒ deicit
Longitudo exterminiu͂ h͂re solet Dilataco͂
scissura͂ Altitudo ruina͂ pfundu͂ ob
stinatia͂ Quia igit᷑ ista consideraco͂ sui
q᷒ quo ad mores e͂ adeo utilis ad ma͂da͂
dei Sicut dicit greg᷒ Sicut speculu͂ i͂ quo
sc͂s aie sp͂ aspiciu͂t et si q̃ sẜ i͂ eis feditates
deph̃endu͂t Btu͂s aug᷒ fecit queda͂ libru͂
que͂ vocauit speculu͂ eccl͂ie i͂ quo collegit
dei ma͂data vt q̃libet ꝑpianus i͂ eo legens
potest vide͂ q̃lis e͂ uel i͂ bono vl i͂ malo
Pter at libru͂ istu͂ g͂nale͂ que͂ ad omnes
fecit et huic regule libru͂ co͂posuit que͂
speculo co͂pat q᷑ r͂ligiosi sua͂ pfessione͂
i͂ hoc legentes pnt cognosce͂ q̃d habeat
de se de illa r͂gula et q̃d eis desit Et
nondu͂ q᷑ mulieres frequter solet i͂spice͂
i͂ speculo ut i͂ eo videat statu͂ facici sue
Barbitonsores enim solet h͂re specla in
opatorio suo ut i͂ eo hoi͂es possit i͂spice͂
si bene sint rasi In i͂troitu etia͂ ta
bernaculi fuit lauatoriu͂ i͂ quo erat
affixa specula Sicut dicit mgr̃ i͂ histo
riis vt sacdotes i͂gredie͂tes ad misteriu͂
i͂ eis possent i͂spice͂ si qua͂ i͂dececia͂ ha
beret Si ꝯ᷒ illi sollicit sẜ de respicie͂do
se corpalit᷑ i͂ speculis corpalib᷒ q̃ꝯ toma
gis debet viri r͂ligiosi se sollicite i͂ hui᷒
speculo sp͂uali sp͂ualit᷑ i͂tueri Vn͂ dicit
g᷒ viri scĩus Vt vos i͂ libello h᷒ ta͂q̃ i͂ spe
culo possitis i͂spice͂ Et bn͂ dicit vos no͂
alios i͂ suggillaco͂ez quoruda͂ q̃ magis

Cognicõ sui ceteris sci͂is e͂
pferenda q᷑ e͂ sua studiz

curates de alijs q̄ de se solent cu legunt
uel audiunt regulam in ea magis notare
defectus aliorum q̄ suos Cont illud Crisosto
dicentis Vide q̄d tu feceris q̄d ad te de ceteris
¶ Patet quia dicitur hoc quod ad cauendum
negligentiam circa regule obseruantiam (cauendum) et obli-
uionem Ad cauendam obliuionem frequentanda
est regule lectio Ad hoc autem ut utilis sit lectio
frequenda est in lectione tali cognitio sui

Et ubi vos inueneritis ea que scripta sunt facientes agite gratias domino bonorum omnium largitori

¶ Dato mandato circa regule lectionem tradit mandata circa ea
que sunt post lectionem huiusmodi facienda ¶ Sciendum
autem quod considerantem se qualis sit duo
sunt, scilicet qualis sit in bono et qualis sit in malo
Bernardus Singulariter discerne qualis ex te qualis
ex dono ... Primus considerans se in speculo regu-
le sue inueniendum se que scripta sunt facientem et hoc
malum circa huiusmodi tradit hic mandatum videlicet
de gratiarum actione Secundum illud vbi ... autem scilicet de
penitentia

Circa primum notandum quod sunt quidam qui
considerantes se facientes que facere
debent inaniter extolluntur similes
philosophis qui non glorificauerunt deum aut gratias ege-
runt sed euanuerunt in cogitationibus suis Ro. i.
Contra quod cor. 4 Quid habes quod non accepisti
Quid gloriaris quasi non acceperis ¶ Alij sunt qui non
solum extolluntur inaniter in se sed super alios in hijs
deficientes gloriantur similes phariseo proprie
dicenti Luc. 18 Gratias tibi ago domine quia non
sum sicut ceteri homines Contra quod Ro. 11 No-
li gloriari aduersus ramos scilicet fractos ¶ Alij
sunt qui licet sciant quod quicquid boni faciant ex dei
dono habent Tamen ex quadam rusticitate non
referunt ei gratias immo quamuis assidua re-
cipiant beneficia tamen semper remanent ingrati.
Contra quod Col. 3 Et grati estote ¶ Porro

ex huiusmodi ingratitudine sequuntur tria mala
Primum est spoliatio de bonis acceptis gratiarum
enim actio sicut dicit Crisost est census quem
dominus retinet super omnia bona que et ideo sicut
ille qui non reddit censum debitum de re potest spo-
liari re de qua debebat censum Ita ingratus
bonis acceptis Aug. 9 De ciuitate dei Deus dedicat
gratis abstulit ingratis ¶ Secundum est impe-
dimentum accipiendorum Vnde ei est consuetudo
quod ingrato decia acceptis conferat alia Greg.
Vnde est dignus dandis qui non egit gratias
de datis ¶ Tertium est punitio etiam tempo-
ralis Vnde ei consuetus est dominus huiusmodi in-
gratis auferre data et alia non largiri
sed penam superaddit temporalem quinque Vnde
dicit Iosephus quod Ezechias dum hostias
immolasset deo post triumphum de senato-
ribus interfectis in ... multis tamen quia non
reddidit deo gratias dignas faciendo ei
nouum canticum Sicut in talibus patres (facere) con-
sueuerunt egrotauit usque ad mortem cum
in hoc domino puniente Ex gratiarum actione contra
sequuntur tria bona Primum est conseruatio bono-
rum iam receptorum Bernardus 9 Habet in carissimum dolorem
continuum multa que infestat cordi meo quod
multos tam pronos ad risum ad leuitatem
ad verba ociosa et scurrilia video ut peni-
tentiam valde ne forte plus quam expediat
ingrati super tam multis beneficijs diuine muni-
ficentie aliquando deserantur a gratia sed
sensu sperari potest qui in illis qui grati fuerint
deo gratie consuetudine ¶ Ad dominum ei bonum perti-
net conseruari hominis bona que recognoscit
ab eo recepisse et a quibus sibi censum debitum
reddidit Censura autem iste in hoc casu est
gratiarum actio ut predictum est ¶ Secundum est bo-
norum multiplicatio Sicut enim in priuatione in-
gratitudo hoc impedit Secundum Bernardus 9 dicit
Ingratitudo est ventus vrens et siccans
fontem pietatis rorem misericordie fluenta gratie

qua non habitus ut gratiam

¶ Reprobatio ingratorum beneficiorum dei

¶ Recommendatio gratorum beneficiorum dei

Ita econtrario gras exhibentes de beneficiis
receptis digni sit recipe ampliora Vnde dicit B[ernardus]
Ad loca unde exeunt flumina gratiarum reuertuntur
per gratiarum actionem ut iterum fluant ¶ Ter-
tium est promotio ad maiora in futuro Deus enim
de beneficiis omnibus que confert vult quod ho-
habeat totam utilitatem ipse vero gloriam Quia enim
cum glorificatur non per gratias tamquam seruus in fi-
delis et inmemor propter eius dignus est pena
graui Cui vero cum sit glorificat tamquam
seruus fidelis promouetur ad maiora
in futuro Mt xxv Euge serue bone et fi-
delis quia super pauca fuisti fidelis super
multa te constituam Quia ergo ex ingratitu-
dine tot mala proueniunt et ex gratiarum act-
ione tot bona ecclesia nos inuitat ad gra-
tiarum actiones d. cotidie. Dignum et iustum est
equum et salutare etc. Et aug[ustinus] ad hoc nos
inuitans dicit Quid melius animo geramus
ore promamus calamo scribamus quam deo
gratias hoc aliquid nec dici breuius nec audiri
laetius nec intelligi grandius nec agi fruc-
tuosius potest et B[ernardus] ad idem exortans Dis-
ce in referendo gratias non esse tardus aut
segnis disce ad singula deo gratias agere
Et ideo cum facere bonum sit donum dei spirituale quia
sine ipso nichil boni possumus facere
Et valde utile quia sine hoc non est salus Enim
dicit vir sanctus Et ubi vos conueniatis etc. qui supra etc.

**Ubi autem sibi quicumque
vestrum videt aliquid
deesse doleat de prete-
rito caueat de futuro orans ut
et debitum dimittatur et in tempta-
tione non inducatur** ¶ Post man-
datum precedens tradit de gratiarum actione per
hanc que lecta regula de illa inueniunt obser-
uata subiungitur hic mandatum de pena
per hanc que inueniuntur non obseruata Quia
vero pena ~~per hanc que inueniuntur non obseruata~~

est secundum Ambrosium preterita mala plangere
et plangenda iterum non committere Ideo secundum
hec dat duo mandata Vnum cum dicit Doleat
de preteritis Aliud cum dicit Caueat de futuro
quia vero in utroque est necessarium donum dei subiungit
orans ut sibi debitum dimittatur quantum ad primum
et in temptationem non inducatur quantum ad secundum

Et vide
Circa primum quod dicit doleat quanta
cura fuit aug[ustino] de regula districte
seruanda Supra enim dixit quod si quominus
seruatum fuit non negligenter pretereat Pos-
tea dixit Ne per obliuionem aliquid negligatur
Nunc autem dicit Ubi autem sibi quicumque vestrum vide-
at aliquid deesse doleat de preterito ¶ Item aliqui
prelati abutentes potestate sibi commissa interdum
omittunt aliquid de regula ad quod alios cogunt
Aliqui officiales racione occupationum a quibus se
excusant claustrales etiam simplices interdum
continuam obseruantiam regule sibi intollera-
bilem reputant Sed aug[ustinus] nullum excipiens
ab obseruantia regule dicit quicumque vestrum
scilicet prelatus vel officialis vel simpliciter claustra-
lis viderit sibi aliquid deesse ¶ Item sunt quidam
qui de transgressione regule confitentur vel
se excusant tamen raro dolent ex corde vel
corrigunt se Et quia sine hac pena non suffi-
cit Ideo dicit ut doleat et caueat quia
melius est quam solum confiteri vel accusare Et
notandum quod iv Re[gum] xxii legitur quod cum legisset
saphan librum legis repertum in domo domini coram
rege Iosia Et audisset rex verba legis domini
scidit vestimenta sua Et dixit Magna
ira dei succensa contra nos est quia non audi-
erunt patres nostri verba libri huius ut facere-
rent omne quod scriptum est in eo ¶ Item Neemie dicitur
quod cum esdras legisset librum legis dei
coram populo de ciuitate congregato flebat
omnis populus ideo scilicet quia videbat in lege se pec-
casse ¶ Item Ier[emie] xxxvi legitur quod cum lectum fuisset

+ ei a deo tradite Vnde non est dolendum religioso pro transgressione legis

coram rege Joachym et servus suis volu-
men Jheremie quod miserat per baruch non
timuerunt neque sciderunt vestimenta sua
rex et omnes servi eius qui audierunt ser-
mones istos Propter quod secuta est gravis
comminacio domini dicentis Propter hoc dicit dominus
contra Joachym non erit qui sedeat ex eo
super solium david et cadaver eius proicietur
ad estum per diem et ad gelu per noctem
Quantum quarto articulo quantum quod relinquitur ex eis
religioso dolendi super transgressione legis
salutis sue cum ei recitatur in libris suis
Psalmista dicit David Exitus aquarum deduxerunt oculi mei
quia non custodierunt legem tuam Si ergo iste propheta
sic habundanter flevit pro transgressione legis
pro deo voluntarie assumpte Vnde in vitaspatrum
Exemplum legitur Quod cum abbas silvanus raptus ad
iudicium vidisset multos de habitu religiosorum
euntes ad tormenta revertens ad se flebat
adeo inconsolabiliter quod nolebat exire de cella
operiebat faciem suam capucio .i. Nolo
videre lumen istud in quo nichil utile est
Si autem iste sic flevit pro aliis religiosis in dap-
natis quanto magis dolendum est religioso super
Exemplum transgressione sue professionis ne dampnetur Vnde
unde legitur quod cum abbas nestion de sichi
venisset ad senes de monte interrogatus
ab eis et rogasset eum quod faceret eis verbum
Ille plorans dixit fratres ploremus et pro-
fundant oculi nostri lacrimas antequam eamus hinc
ad locum ubi lacrime nostre et corpora nostra com-
burant Et fleverunt omnes cadentes in facies
suas dicentes Ora pro nobis pater Item mul-
tum pertinet dolere ad mercatorem qui per-
didit illud in quo totam pecuniam commuta-
vit Talis autem religiosus est qui suam plene
regulam non observat Vnde sicut dicitur In
Exemplum vitaspatrum Sicut narrat basilius quidam qui
senator fuerat et fratribus nichilominus aliquid sibi
retinuerat ad usus suos Dixit Et se-

et sic quod compelleretur exire de cella

+ pro quo illud dimiserat amittet et sic totum perdens

natorem deseruisti et monachum non fecisti Quia sic li-
gitur quicumque regulam suam plene non servat
et sic amisit et deseruit ille qui amit-
tit animam et absolutionem multam pertinet ad
materiam doloris Item mali mandatum
quod debuerat sibi esse ad vitam per observanciam
vertitur ad mortem per transgressionem Super
illud apostoli Ro vii Et inventum est michi ma-
datum quod erat ad vitam hoc esse ad mortem
Quantum quod super hoc dolendum est Sicut Ve
tibi cui vita vertitur in mortem Item qui ad-
dit scienciam addit dolorem Nullus dolet de
dampno quod incurrit quousque illud cognoscit
ut de malo suo quisque illud percipit Cum
igitur lectio regule ostendat religioso que bona
deserit et ut que mala habet Sicut speculum
ostendit mulieri feditatem suam quod omnino est
sibi causa tristicie Bene dicitur igitur vir sanctus
Ubi autem quisque de eum videt aliquid de quo doleat
de peccato etc.

Circa tertium quod dicitur caveat de
futuro Mondum quod in omni delicto
est aliqua complacentia propter aliquid quod in eo delectat
Item est in eo aliqua audacia in eo quod delinquens
contra deum non veretur Et ideo sicut [illegible]
corruptionem propter delectationem in [illegible]
eam attrahentem facilius inclinatur [illegible]
quod primus latro videns nichil mali sibi at-
tendisse quod primo furto audacius committit
alia furta Ita in omni delicto accidit quod post
prima homo magis inclinatur ad sequenda perpetranda
Et ideo reddens augustinus causam hoc religiosum cautum
dicit Caveat de futuro inveniens quod de facili-
tate et idem non caveat diligenter Atte-
dendum autem quod peccati residuum aufert fomitem
totius purgatorii propter sive per contricionem
sive per confessionem sive per opera satisfac-
tionis sive alio modo Fratres etc. Qui
baptizatur a mortuo et iterum tangit mor-

tum q̄d prodest sibi lauato o(mn)is ¶ Item vi
lificat nobilissimā creaturā hoīnem · s(cilicet) ad
tam(en)s vilitatē. p(ro)u(er)bi(orum) xxvi. ¶ Sicut canis
reu(er)sus ad vomitū sic īprudens q(ui) iterat
stulticiā suā. Et io dicit(ur) Jer(emie) ii aīe tali
Quā vilis michi facta es iterans vias
tuas et vere vilis q(uia) sicut canis ī tali re
ditu ¶ Item reddit ī maiorē p(ro)tatē dyabo
lice. luce xi. Cum · s(cilicet) reu(er)tet(ur) ī mund(us) sp(irit)us
ī domū suā vadens assumit alios septē
sp(irit)us neq(ui)ores se et īgressi habitant
ibi ¶ Item p(ri)uat labores vtilitate eccl(esiastic)i xxxiv
Vnus edificans et alter destruens q(ui)d p(ro)
dest illis n(isi) labor. Vnus orans et alter
maledicens cui(us) vocē exaudiet d(omi)n(u)s. Sic
h(om)o qui ieiunat a p(e)ccatis suis et iterū eadē
faciens q(ui)d p(ro)ficiet humiliando se oracionē q(ui)s
exaudiet ¶ Item aggrauat p(e)cc(atu)m sicut
recidiuacio īfirmitatē. luce xi. Et fiunt
nouissima h(omin)is illi(us) peiora p(r)iorib(us) ¶ Item
p(ro)uocat se contra angelos ī modico. Habue
runt eni(m) gaudiū de conu(er)sione p(e)cc(at)oris et ma
gis expectant de glorificacione. Et io multū
potuerint īdignari contra illos q(ui) per
recidiuū fraudant eos tali gaudio. Ber(nardus)
Tu q(ui) ad vomitū redire deliberas pu
tas ne placatos habebis ī modico q(uo)s
tā sperato p(ri)uare vis gaudio ¶ Item
deū grauius offendit et hoc p(ro)pt(er) grat(iam)
f(ac)tā ī p(re)cedenti remissione. Math(ei) xviii
Vocato illo cui debitū dimiserat lo
quens asperi(us) q(ua)m p(ri)mo p(ro)pt(er) culpā seque
tem. Dicit d(omi)n(u)s. Serue neq(ua)m oē debitū
dimisi tibi q(uonia)m rogasti me et irat(us)
tradidit eū tortorib(us) quoadusq(ue) red
deret vniu(er)sū debitū. P(ro)pter q(uo)d tam
g(ra)uis ē iteracio p(e)cc(at)i dicit Ber(nardus) vel re
cadē q(ua)m cadē deteri(us) ¶ Vnd(e) sapiens dic(it)
eccl(esiastic)i xxi. Fili peccasti nō adiicies ite
rū sed et de p(ri)stinis dep(re)care ut tibi

dimittant(ur). Dicit et d(omi)n(u)s Io(hannis) viii de p(re)hense in
adulterio vade et ampli(us) noli peccare. Hec aūt
solū ī(n)tuens dicit nichil adeo ee vtilep(ro)
p(e)cc(atu)m sicut cauere a recidiuo q(uia) sine hoc
nichil valet oīa alia q(ue) pro p(e)cc(at)is dimit
tendis fiunt. Et io postq(ua)m dixit aug(ustinus) doleat
de p(re)terito. B(e)n(e) addit Caueat de futuro ¶ Porro
ro ad cauendū recidiuū p(e)cc(at)i multū valet
conceptio firmi p(ro)positi de cauendo. Sicut
eni(m) ciui(tas) frangit(ur) ab īnimicis ostiū va
cillans q(ua)m firmū sit aīm(us) sine firmitate
p(ro)positi cici(us) vincit(ur) a dyabolo. Et io dixit
d(omi)n(u)s dep(re)hense ī adulterio et penitenti Iam
noli peccare. Et nō dixit nō velis. Ma
ior eni(m) exp(re)ssio p(er) noli importat(ur) q(ua)m p(er) nō
velis. Qui(a) ibi nōt(ur) solū negacio volū
tatis h(ic) vō voluntas negacionis ¶ Item valet
ad idem timor p(ro)prii casus. Qui eni(m) multū
timet cadē meli(us) cauet sibi. Et io nō
ita de facili cadit. Et io dicit(ur) i cor x
Qui se existimat stare videat ne cadat
Item confidencia ī d(omi)no. Qui eni(m) de se p(re)sumit
stat sup(er) pede sup(er)bie. Vbi ceciderunt qui
op(er)ant(ur) īniq(ui)tatē. Et io de facili cadunt
p(ro)pt(er) huiusmoi pedis fragilitatē. Qui vō de
se diffidentes spem ponunt ī d(omi)no cui(us)
adiutorio stant ī credunt firmi(us) p(er)s(istunt). Qui
confidunt ī d(omi)no sicut mons syon (et)c. ¶ Item solli
citudo c(irc)a sui custodiā. Nō eni(m) ita cito
rapit(ur) castrū custoditū sollicite sic(ut) cus
toditū neglig(en)t(er). Et io dicit(ur) deut(eronomii) iv
Custodi teipm̄ et aīa sollicite ¶ Item conside
racio causarū p(e)cc(at)i cū disposicione remedii
Sicut eni(m) vir prudens īfirmitatē incur
rens considerat cām īfirmitatis si fuit
frigus vel calor vel huiusmoi et c(on)tra(riu)m appon(it)
remediū et cautelā ī antea. Ita viri
penitentis ē considerare q(ue) fuerunt occasiones
p(e)cc(at)i sui et cū remedio de p(re)terito cautelā
apponere ī futurū ¶ Aug(ustinus) satisfactio est

+ q̄r q̄ se abscondit

tas peccatorum operande et suorum suggestionibus adi-
tum non indulgere ¶ Item absconsio in periculis
Sicut enim in locis guerrarum qui se oppo-
nunt cicius leduntur Ita multum valet contra
sagittas inimici abscondi prima z̄ Salliq̄
videt malum et abscondit se in moretes .s. sim-
plex transit et afflictus est dampno ¶ Item fu-
ga occasionum peccati ecc̄i ȝ ga facie. colu. pi.
q̄ cio volt cavere ne inficiatur a serpentis ve-
neno non solum non tangat sed et valde abeo
et loco cum vicio se elongat Ita et omnis
peccati occasio sive locus sive persona sive
aliud quod sit fugiendum est ¶ Item occupacio
sancta Sicut enim piscatores illos quos invenit
ociosos in plateis inponit in opere suo quod est
virtus Ita quos dyabolus invenit ociosos ponit
in opere suo quod est peccatum Ita dicit Iheronimus Semper
aliquid boni operis facito ut te dyabolus z̄ⁿ ¶ Item
fidelis decertacio Quia enim bonum volt cavere
peccatum debet cum invaditur contra illud fi-
deliter decertare ecc̄i pro agonizare
iusticia / pro anima tua .s. contra peccatum
Hebr̄ Nondum hominibus patere cum vicijs bellum ha-
beto ¶ Ad certamen autem fideliter pertinet primo
ut vires suas totas applicet ad sui defen-
sionem Quod contra quidam non faciunt in hoc bello
dicit apostolus eis hebr̄ xij Nondum usque ad san-
guinem restitistis adversus peccatum repug-
nantes Secundo ut armis quibus potest se muniet
eph̄ vj Induite vos armaturam dei ut
possitis stare adversus insidias diaboli ¶ Huius
autem arma ... sunt oraciones / crucis signacio
mortis memoria et similia ¶ Tercio invocacio
auxilij propter quod david invocans divinum auxilium
dicit Deus in adiutorium meum intende Invo-
cans auxilium ... dicit levavi oculos meos
in montes ¶ Quarto continuacio belli Quod enim
prodest ad horam certare bene ~~incerto~~ ubi in fine
deficiat quod ecc̄i e Usque ad mortem certa pro
iusticia Propter quod iam dictis quod facile est

+ Ione z oracionis fuit si continuatur et ignostat et in predictis
est si timere de huiusmodi remissione

retribuat et quam grave et quantum propter hoc manda-
dat augustinus hoc cavenda et quid valet ad ca-
vendum.

Contra tamen
dicit orans ut sibi debitum di-
mittatur Nondum quod quantumcumque
quis doleat de commissis tamen numquam est certus
de remissione ecc̄i v de propiciatu peccatorum noli
esse sine metu propter istum timorem eciam
sunt orat pro peccatis dimittendis psalmus pro
hac .s. remissione peccati orabit ad te omnis
sanctus ecc̄ Unde quod oracio sine adiutorio operis
non valet multum propter quod dicitur Tren z
Levemus corda nostra cum manibus ad deum in celum
propter tali re facienda sunt ea que valent ad re-
missionem talem ¶ Sunt autem hec multa
Unum est peccati recognicio propter quod david
dicit A peccato meo munda me quoniam ...
Et sic est in factum Ipso enim dicente Pec-
cavi domino Respondit statim nathan propheta et
dominus transtulit peccatum tuum a te z Reg xij
¶ Aliud est sui ipsius coram deo accusacio psalmus
Dixi confitebor adversum me quod agnovi
culpam meam in conspectu eius / et tu remisisti
iniquitatem peccati mei ¶ Aliud est contricio de
peccatis sic apparet in petro Unde cum propter fletum
amarum dimissum est peccatum luc xxij Si
septies in die peccaverit in te frater tuus et sep-
ties in die conversus ... Constat autem quod illud
quod dimittunt discipuli dimittit dominus
¶ Aliud est confessio oris pro fide et munda
confessio eius quod ideo dicitur quod munda confessio
dicitur et mundat a peccatis ¶ Aliud est
peccati deserere sine hoc enim non sufficit
confessio prima proverbiorum Qui confessus fuerit
scelera sua et reliquerit ea misericordiam conse-
quetur ¶ Aliud est satisfactionis imposite
completo Dicitur de quodam cuius manus
erat denigrata eo quod cum eis fecisset

Ezo̅ⁿ

+ valet ad dealbacionem satisfactionis

pmaginem dyabolo. Et postquam ad cor re-
uersus esset faciebat primam in vita pau-
latim sicut faciebat dealbabatur manus
eius et completa prima opere toto fuit dealba-
te. Ex quo habetur argumentum quod operacio
satisfactionis ualet. Et ideo dicit apostolus
Ro. vi. Exhibete servire membra vestra
iusticie, scilicet satisfactionis in sanctificacionem.
¶ Aliud est opera misericordie non ei post quam sicut
dicit Ambrosius. Quod riuus fluat per
uenam et fons plenus habetur. Et ideo qui fecit
misericordiam in alium deus ipsius miseretur. Mt v. Beati
misericordes quoniam ipsi misericordiam consequentur. ¶ Aliud
est remissio ecclesiastica. Jo. xx. Quorum remiseritis peccata
remittuntur eis. ¶ Aliud est flagellum domini pacienter
susceptum. Job ii. ¶ Klu(?) vnat(?) suis misericordiam
facies et in tempore tribulacionis peccata dimit-
tis hiis qui inuocant te. ¶ Aliud est intercessio
sancta. Job. Servus meus orabit pro vobis ut
non imputetur vobis in stulticia. Job ult.
¶ Aliud est meritum alienum. Luc. v. Cum
fidem eorum vidit ait paralitico. Homo remittuntur
tibi peccata tua. ¶ Aliud est immensitas dileccionis.
Luc. vii. Dimittuntur ei peccata multa quoniam di-
lexit multum. Oracio igitur pro peccatis labora-
dum est et ista ut levatis manibus operum cum
voce oracio eius citius exaudiatur.

Circa
quartum
Notandum quod in temptacionem non indu-
catur. Notandum quod sunt quidam quos dyabolus numquam
uel raro temptat, qui scilicet sibi seruiunt. Gregorius.
Illos pulsare negligit quos iure quieto
possidere se sentit. Alios vero qui Christo ser-
uiunt magis temptacionibus vexat, sicut
pharao filios Israel. Et ideo dicitur Eccl. ii. Fili
accedens ad seruitutem dei prepara animam
tuam ad temptacionem. ¶ Sunt autem multe cause
quare dyabolus impugnat seruos dei. Prima
est superbia. Superbus enim est dyabolus. Et

+ Aliud est remissio iniurie ... peccatum(?) Re-
linque proximo tuo ... et tunc deprecanti
tibi peccata solventur

ideo quando aliquem se contra se inmunemente consurgere
dignatur, surgit contra eum sicut tyrannus im-
mente se contra se. Gregorius. Antiquus hostis
tanto grauius contra hostes seuit quanto rebellari
eos conspicit. ¶ Alia est inuidia. Inuidia enim
qua habuit contra hominem ab inicio ne ascenderet
in celum non cessat. Et ideo quando videt illuc bo-
nos tendere nititur eos impedire. Gregorius. Illos
antiquus hostis magnopere rapere nititur
quos despicit terrenis uitiis celestibus contemplari.
¶ Alia est vindicta. Est enim maliciosus. Et ideo
quando aliquis facit ei vituperium repellendo illum a
se sicut boni nituntur se vindicare. Gregorius.
Tanto dyabolus in hominis fractione duriorem
se exhibet quanto ab eo preterita fuit dolet. ¶ Alia
est causa inimicicie antique inter dyabolum et homi-
nem. In quibus boni magis ei rebellant et
ipse magis eos impugnat. Gregorius. Hostis in-
adhuc in hac vita nos positos quanto magis
sibi nos rebellare conspicit tanto acrius
nos impugnare contendit. ¶ Alia causa est ipse
dimicacio bonorum proborum est enim alios inuadere.
Et ideo dyabolus dat eis tantum certamen se facere
ne tali inuasioni possit intendere. Gregorius. Fit
plerumque ut hostes callidi dum militem terribilem in
semetipso conspiciunt quanto eum pugnantem in corde
alieno viderit ut dum illum ad se tuendum
revocant liberius aliena corda inuadat. ¶ Alia
est amor depredandi. Sicut accidit in rapto- depredari
ribus qui libenter turbant patriam ut plus vale-
ant depredari. Gregorius. Hoc contra bonos con-
silium malignus spiritus indesinenter inuenit ut quos
seruire deo in tranquillitate conspiciunt turbati
ad voraginem culpe pertrahant. ¶ Sciendum
autem quod dominus huiusmodi temptaciones non permittit
euenire electis suis quibus omnia cooperantur
in bonum nisi cedant ad utilitatem ipsorum. Est
enim illis in primis illud Cor. x. Faciet cum tempta-
cione prouentum et hoc ad multa. Primo ad in-
quirendum scienciam pugnandi sicut torneamentum

+ qm pugnado pficit aia sit dicit' i vit sptm

multi et ix Qui no e teptat' q̄lia scit
s. de bello spuali ad qua sudz sume valz
experiencia ¶ Scdo ad expellendu negli=
gencia q' eni no sentiut se hostes habe
frequenter pigrescut Glo' sup i° ubo pba
me dne et tepta me Nisi teptaret negli
ligetes q' cem ¶ Tertio ad pficiendu
Exō i ututibz Vn cuida fri dicenti q no heret
teptatoes dixit senex Vade et roga deu
moueri tot' te bellu multu adiicit sibi
utus latessita sicut tamen pucoias fit
bellicosior ¶ Qrto ad expellendu elacoez
z cor' z Ne mgnitudo reuelatonu ex-
tollat me dat' e m agelus sathane
qui me colaphizet Et gg' mira dis-
pensacoe nobiscu agitur ut mes no
nuq pulsatoe culpe feriat' na ec se
magnaru ututu seu viriu hic ede
si nuq caruide viriu defcm itra me
arhana sentiret ¶ Qnto ad alios i-
struendu Mi eni sci q' transierut per
multas teptacoes meli' sciut alios
teptatos instrue cor' i. Huic tribularm
p vra exhortatoe i. ut sciam' vos
exhortari tot' sitia heb' z In eo i q°
teptat' e potes e et alios auxiliari
¶ Septo ad corona cosequeda Ja. i.
Btus vir q' suffert teptatoez qm cu
pbat' fuit accipiet corona vite ¶ Scd°
uteru q' sicut teptacoes i q'busda cede
in bonu ex° ppi tui nullo mo potuerit
noce Ita q'busda cedut i malu ut pz
i pmis parentibz Hoc at malu e multi-
plex pm° e decepto gen z Serpens de-
cepit me dicit mulier Nec cessauit aut
dyabol' ab huiōi decepcoe ymo valde
dilatauit ea apoc xii Et sathanas
q' seducit vniusu orbem ¶ Scdm e
cocupie iflamato Job e Alit' ei' pru-
nas arde facit Tanto i prunis aliu

Leniata flat qr ta visu suggestiois occulte
metes humanas dilicte iflamat ¶ Ter'
e illaqato tym vi Qui volut dites fieri
icidut i teptacoes et ilaqu dyaboli et
de huiōi dicit' tym z Ut resipiscat a laq-
ueis dyaboli a quo captiui tenet' ad ip-
sius volutate ¶ Qrtu e auulsio tot'
semis boni a corde luc viii Et venit
dyabol' et tollit vbu s. sciatu de corde
eor ne credetes salui fiat ¶ Qntu e
vulneato et spoliato ab oi bono luc x
ho qda icidit i latrones q' expolia-
uerut eu etc q° qde fit pcul dubio qn
q's iducit' i dyaboli teptatoez ¶ Sep'
e sepato a deo luc viii et tpe tepta-
cionis recedut sicut fecerut illi de q'
dicit' thy vii Couersi st retrorsu p'
sathana Quia igit' teptacoes ta
utiles st hiis q' no supant' ab eis et
nociue hiis q' vincut' Apponeda est
cura maior oibz ut teptacoez no i-
trent Iux' illud ap' pphi Vigilate et
orate ut no itretis i teptatoez Intre
vo q's dicit' qn usq ad cosensu pduci'
Sut at multa q' ad hoc cauendu va-
lent ¶ Pmu e assidua belli Qui ei + media
assidue cogitat se hostes hre meli'
sibi cauet Et io dicit' Job xl memeto
belli ¶ Scdm e vigilantia sicut fit i
castris tpe hostili i qbz vigilat' de
nocte ppt hostiu piculu Et io d' i pe' i
Vigilate qz aduersari' vr dyabol'
tamq leo rugiens q'rens que deuoret Ter'
e cofortato cordis Multi eni ex cor-
dis defcu solet i pugna succube et
io dicit' Job i. Josue i. Cofortare et
esto robust' noli metue et noli time
¶ Qrtu e conat' i pugnado iaco e
Resistite dyabolo et fugiet a vobis
Nec ei pt multu ult' hoiez Et io sicq's

conat' aliquantulu tot' cu statim vincitur
¶ Quintu e adiutoriu bonoru ecc' 4 Et
si quispiam praevaluerit cont' unu duo resistet
ei et ideo debz querere sollicite adiutoriu
et oroes bonoru ¶ Sextu e virtus dei Sancti
ei per fide vicerunt regna Et hec e vic-
toria que vincit mundu fides nostra et superat
principe mundi Et ideo d' pe v Cui resis-
tite fortes in fide ¶ Septimum fidelis re-
uelatio temptationu e confessione bonis
viris Unde In vitis patrum Nicolai ita con-
fundit et alludit virtute demonu qui si
quis secreta cogitationu reuelauit sanc-
tissimis patribz latronu ei e furto ubi
deprehendunt' ¶ Octauum e meditatio sac'
scripture ~~cor ei humanu~~ cor ei humanu
e sicut molendinu qd' semper aliquid molit
Et ideo qui reuoluit in se sacra scriptura
no recipit aliud qd' dns offerat ad mo-
lendinu per cogitationes Bernardus De cotidiana
lectione aliquid in mente memoria dimittendu
e qd' fidelius diligat' et sursu reuoca-
turu crebrius ruminet' qd' proposito con-
ueniat qd' intentioni proficiat qd' contineat
animi et aliena cogitare no libeat.
¶ Nonum e crucis memoratio Hoc eni
vexillu regale cum tenet et fugat
demones Crisostomus Tanta e virtus sedule
meditationis crucis Christi qd' si fideliter
in corde teneat' statim ad eius memoriam
totus dyaboli fugat' exercitus ¶ Decimum
e sancta diuina que multos instruit contra illud
bellu In bello eni plus valere solet sapientia
quam vires ut arma bellica Vegetius 2 Non
nocebunt nec occident in uniuerso monte
meo .s. hostes infernales quia repleta
e terra sancta dni ¶ Undecimum e contra
capitis temptationum .s. cogitationum pri-
mariu subiectio e eni coluber tortuosus
sicut dicit Isaias et in capite teneat'
totus illabit' Gregorius si temptatori in corde nascen-
ti festinus no resistit' hoc eadem que nutrit'
mora roborat' ¶ Duodecimum et sum quo alia
no sunt ex diuino auxilio Ipse eni deus e
qui conseruat in temptatione ecc' 33 In tempta-
tione conseruabit illum a malis .s. deus timente
se Iterum eripit a temptatione petrus In te eri-
piar a temptatione Item no permittit tempta-
tione inualescere cor. 10 Non permittit vos
temptari sup' id qd' potestis Et ideo qui summu
remediu doctores consilio sequens doctrina dni
dicit augustinus orans ut in temptationibus no indu-
cat' a dno .s. permissiue Felices qui
predictis utentes remedijs viriliter resistunt
temptationibus tum resistimus demones superamus
~~angelos~~ angelos letificamus deu honori-
ficamus Ipse nos hortat' ut pugnemus
ut vitam certantes spectat deficientes
subleuat vincentes coronat.

¶ Explicit Comentu huberti
sup' regulam beati augustini capituli compositu et
conscriptum per fratrem Arnoldu filiu
aelberti Anno dni m cccc l xv

557